

KALEM YAYINEVİ

HADİSLERLE
«Hz. Peygamber ve Eshabının Yaşadığı»

MÜSLÜMANLIK

Cilt : III

M. YUSUF KÂNDEHLEVÎ

Mütercimler :

Ahmet M. BÜYÜKÇINAR

A. Ömer TEKİN **Yaşar EROL**

DÖRDÜNCÜ BASKI

İstanbul — **1980**

İÇTİMAİ MÜNASEBETLER

«Yüzlerinizi doğuya ve batıya çevirmeniz, gerçek iyilik ve doğruluk değildir. Ama iyiler, Allah'a, âhiret gününe, meleklere, kitaplara, peygamberlere inananlar; gönül rızâsıyla mallarını, yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolculara, ihtiyaç sahiplerine, kölelikten kurtulmak isteyenlere verenler; namazı dosdoğru kılanlar, zekâtı tam olarak ödeyenler; söz verdikleri zaman sözlerini yerine getirenler; sıkıntı, hastalık ve güçlük zamanlarında sabredenlerdir. İşte bunlar, Allah'a verdikleri sözde duranlardır. İşte bunlar, asıl takvâ sahipleridir.»

(Bakara: 178)

İÇİNDEKİLER

DOKUZUNCU BÖLÜM

İÇTİMAÎ MÜNASEBETLER

GİRİŞ ... 911
İslâmî İnançları Sağlamlaştırmak İçin İslâm Öncesi Cahiliyyet Âdetlerinin Terk Edilmesi ... 913
Eshabın Hz. Peygamber'e Olan Sevgileri ... 918
Eshab'ın Resûlüllah'ın Sevdiklerini Kendi Sevdiklerine Tercih Etmesi ... 924
Eshabın Resûlüllah'a Hürmet Göstermeleri ... 926
Eshabın Resûlüllah'ın Mübarek Vücudunu Öpmeleri ... 929
Uhud Savaşında «Resûlüllah Öldü!» Diye Bir Şâyia Çıkınca Eshabın Ağlaması ve Resûlüllah'ı Korumak İçin Yaptıkları Fedakârlıklar ... 932
Resûlüllah'ın, Aralarından Ayrılacağını Söylemesi Üzerine Eshabın Ağlaması ... 933
Hz. Fâtıma'nın Ağlaması ... 934
Muaz' (r.a.) nın Ağlaması ... 935
Eshabın Resûlüllah'ın Ölmesinden Korkarak Ağlaması ... 936
Resûlüllah'ın Eshaba Veda Etmesi ve Vasiyeti ... 937
Resûlüllah'ın Vefatı ... 939
Resûlüllah'ın Yıkanıp Kefenlenmesi ... 941
Resûlüllah'ın Cenaze Namazının Kılınması ... 942
Hz. Peygamber'in Vefatı Üzerine Eshabın Üzüntüsü ve Ağlaması 944
Resûlüllah'ın Vefatı Üzerine Eshabın Sözleri ... 946
Hz. Ebu Bekr'in Sözü ... 946
Ümmü Eymen'in Sözü ... 946
Ma'n b. Adinin Sözü ... 947
Hz. Fatımanın Sözü ... 947
Peygamber Anılınca Eshabın Ağlaması ... 949
Resûlüllah Hakkında Kötü Söz Söyliyenleri Eshabın Susturması 950
Resûlüllah'ın Emirlerine İtaat ... 951
Resûlüllah'ın Emirlerine Muhalefet Edenlere Şiddetle Karşı Çıkmak 959
Eshabın Peygamber'in Emrine Aykırı Davranıştan Çekinmeleri ... 964
Eshabın Her Hareketinde Resûlüllah'ı Taklit Etmesi ... 967
Eshabın Resûlüllah'ı Paylaşamaması ... 975
Hz. Peygamber'in Eshabı Birbirlerine Karşı Saygılı Olmaya Davet Etmesi ... 976
Eshabın İnsanlar Arasındaki Mevkii ... 977
Eshab Hakkında Kötü Söz Söylenmemesi ... 978
Resûlüllah'ın Ehl-i Beyt'ini Ümmetine Emaneti ... 979

Müslümanları Öldürmekten Sakınma ve Dünya Saltanatı İçin Savaşmanın Kötü Görülmesi 992
Müslümanların Canlarının ve Mallarının Korunması 984
Bir Müslümanın Hayatının Değeri 1006
Müslümanın Kâfirin Elinden Kurtarılması 1006
Şaka Yaparak Müslümanı Korkutmanın Hoş Görülmemesi 1006
Müslümanı Küçümsemenin ve Ona Hakaret Etmenin Hoş Görülmemesi 1008
Müslümanı Kızdırmanın Hoş Görülmemesi 1009
Müslüman Bir Kimseyi Lânetlemenin Caiz Olmaması 1009
Müslümana Sövmenin Caiz Olmaması 1011
Müslüman Bir Kimseyi Lânetlemenin Caiz Olmaması 1009
Gıybet Etmenin Fenalığı 1013
Müslümanın Ayıplarını Araştırmamak 1018
Müslümanın Ayıplarını Örtmek 1021
Müslümanı Affetmek ve Kusurlarını Görmezlikten Gelmek 1024
Müslümanın Yaptıklarını İyiye Yormak 1028
Günah İşleyene Değil, Günaha Buğzetmek 1029
Hile ve Hasetten Kalbi Temizlemek 1030
Müslümanların İyiliğine Sevinmek 1031
Kötülerin Şerrinden Korunmak İçin Onlara İyi Davranmak 1031
Müslümanın Gönlünü Almak 1033
Müslümanın İhtiyaçlarını Karşılamak 1036
Müslümanın Derdini Dinlemek 1036
Müslümanın Yardımına Koşmak 1037
Müslümanların Birbirini Ziyaret Etmeleri 1038
Misafirlere İkram 1040
Bir Toplumun İleri Gelenine İkram 1041
Bir Kavmin Başkanını Dine Isındırma 1043
Ehl-i Beyt'e Karşı Saygı 1044
Âlimlere, Büyüklere ve Fazilet Sahiplerine Saygı 1055
Büyükleri Başkan Seçmek 1059
Sahabenin Görüş ve Amelleri Ayrı Olmasına Rağmen Birbirlerine Saygı Göstermeleri 1060
Görüşüne Katılmamakla Beraber Büyüklere İtaat 1063
Büyüklerin Aleyhinde Konuşmaya Mani Olmak 1063
Büyüklerin Ölümüne Ağlamak 1071
Büyüklerin Ölümüne Üzülmek 1072
Fakirlere ve Zayıflara Saygı Göstermek 1074
Anne ve Babaya Hürmet 1079
Çocuklara Şefkat Göstermek ve Aralarında Eşit Muamele Yapmak 1082
Komşuya Saygı Göstermek 1085
İyi Arkadaşa Saygı Göstermek 1086

İnsanlara Durumlarına Göre Muamele Etmek 1088
Selâm ve Karşılama 1089
Selam Vermek 1089
Selam Almak 1090
Selâm Göndermek 1094
Tokalaşmak ve Kucaklaşmak 1095
Müslümanın Elini ve Alnını Öpmek 1097
Bir Müslüman Gelince Ayağa Kalkmak 1098
Gelen Bir Müslümana Toparlanıp Yer Vermek 1100
Toplantıya Gelenlere saygılı Davranmak 1100
Müslümanın İkramını Kabul Etmek 1101
Müslümanın Sırrını Saklamak 1101
Yetimlere İyilik Etmek 1103
Baba Dostuna Saygı Göstermek 1104
Ölümlerinden Sonra Anne ve Babaya İyilik Yapmak 1104
Müslümanın Davetini Kabul Etmek 1105
Yoldaki Zararlı Şeyleri Kaldırmak 1107
Hapşıran Kimseye Allah'ın Rahmetini Dilemek 1107
Hasta Ziyaretine Gitmek 1110
Allah İçin Sevmek ve Allah İçin Buğzetmek 1120
Dargınları Barıştırmak 1124
Sözünde Durmak 1127
Su-i Zandan Sakınmak 1128
Müslümanı Methetmek 1129
Yakınları Ziyaret Etmek (Sıla-i Rahm) 1133

ONUNCU BÖLÜM

AHLÂK VE İÇTİMAÎ HAYAT

GİRİŞ 1137
Hz. Peygamber'in Ahlâkı 1139
Eshabın Ahlâkı 1144
Hılm ve Müsamaha 1148
Hz. Peygamberin Hılmi ve Müsamahası 1148
Eshabın Hılm ve Müsamahası 1154
Şefkat ve Merhamet 1155
Hz. Peygamberin Şefkati 1155
Hz. Peygamberin Eshabının Şefkati 1156
Hayâ 1157
Hz. Peygamberin Hayâsı 1157
Hz. Peygamberin Eshabının Hayâsı 1157
Tevazu 1161
Hz. Peygamberin Tevazuu 1161

Hz. Peygamber'in Eshabının Tevazuları 1166
Hz. Ömer'in Tevazuu 1166
Hz. Osman'ın Tevazuu 1168
Hz. Ebu Bekr'in Tevazuu 1168
Hz. Ali'nin Tevazuu 1169
Hz. Fatıma ve Ümmü Selemenin Tevazuları 1170
Selman-ı Farisinin Tevazuu 1171
Huzeyfe b. Yeman'ın Tevazuu 1173
Cerir b. Abdullah ve Abdullah b. Selam'ın Tevazuları 1174
Tevazu Mevzuunda Hz. Ali'nin Sözleri 1174
Mizah ve Şaka 1175
Hz. Peygamberin Şakası 1175
Eshabın Şakası 1178
Cömertlik ve İyilik 1181
Hz. Peygamberin Cömertliği 1181
Eshabın Cömertliği 1182
Başkalarını Kendimize Tercih 1182
Sabır 1183
Hastalıklara Sabır (Tahammül) 1183
Göz Nimetinden Mahrumiyete Sabır 1187
Çocukların Akrabaların ve Dostların Ebedî Ayrılıklarına Sabır ... 1188
Her Türlü Belaya Sabır 1198
Şükür 1200
Resulullah'ın Şükrü 1200
Eshabın Şükrü 1202
Sevaba Nail Olma Arzusu 1205
Muhammed (s.a.v.) in Sevaba Nail Olma Arzusu 1205
Eshabın Sevaba Nail Olma Arzusu 1205
İbadete Düşkünlük 1210
Resulullah'ın İbadete Düşkünlüğü 1210
Eshabın İbadete Düşkünlüğü 1210
Resûlüllah (s.a.v.) ve Eshabının Cesaretleri 1212
Takva 1214
Resulullah (s.a.v.) ın Takvası 1214
Eshabın Takvası 1214
Tevekkül 1218
Resulullah'ın Tevekkülü 1219
Eshabın Tevekkülü 1219
Kadere Razı Olmak 1221
Allah Korkusu 1222
Resulullahın Allah'dan Korkması 1222
Eshabın Allah Krkusu 1223

Allah Korkusundan Dolayı Ağlamak 1227
Resulullah'ın Allah Korkusundan Dolayı Ağlaması 1227
Eshabın Allah Korkusundan Dolayı Ağlaması 1227
Düşünmek ve İbret Almak 1232
Eshabın Tefekkürü ve İbret Alması 1232
Nefs Muhasebesi 1233
Susmak ve Diline Sahip Olmak 1234
Resulullahın Susması 1234
Eshabın Susması 1235
Resûlüllah'ın Konuşma Tarzı 1238
Resûlüllah'ın Tebessümü ve Gülmesi 1240
Vakar 1243
Öfkeyi Yenmek 1244
Kıskançlık 1244
İyiliği Emretmek, Kötülüğe Mâni Olmak 1246
Uzlet 1252
Kanaat 1254
Resûlüllah ve Eshabının Evlenmeleri 1256
Resulullah (s.a.v.) ın Hatice (r.a.) ile Evlenmesi 1256
Resulullah'ın (s.a.v.) Hz. Ayşe ve Sevde ile Evlenmesi 1258
Resulullah'ın (s.a.v.) Hz. Ömer'in Kızı Hafsa ile Evlenmesi 1260
Resulullah'ın (s.a.v.) Ebu Ümeyye'nin Kızı Ümmü Seleme İle Evlenmesi 1261
Hz. Peygamberin Ebu Süfyanın Kızı Ümmü Habibe ile Evlenmesi ... 1262
Resulullah'ın (s.a.v.) Cahşın Kızı Zeynep ile Evlenmesi 1265
Resulullah'ın Huyey b. Ahtab'ın kızı Safiyye ile Evlenmesi ... 1267
Hz. Peygamberin Haris'ıl-Huzâiyyenin Kızı Cüveyriyye ile Evlenmesi 1270
Resûlüllah'ın Hâris'ül-Hilâliyye'nin kızı Meymune ile Evlenmesi 1271
Resulullah'ın Kızı Fatımayı Hz. Ali ile Evlendirmesi 1271
Rabiat'el-Esleminin Evlenmesi 1275
Cüleybîbin Evlenmesi 1277
Selman-ı Farisinin Evlenmesi 1278
Ebudderda'nın Evlenmesi 1280
Ebudderda'nın kızı Derda'yı Evlendirmesi 1280
Ali b. Ebu Talib'in (r.a.) Kızı Ümmügülsümü Ömer b. Hattab (r.a.) ile Evlendirmesi 1281
Adiy b. Hâtim'in Kızını Amr. b. Hureysle Evlendirmesi 1281
Hz. Bilâl ile Kardeşinin Evlenmeleri 1282
Evlilik Merasiminde Kafirlere Benzemekten Sakınmak 1282
.. 1283

Hz. Ömer'in Mehirleri Artırmayı Yasaklaması ve Buna Bir Kadının İtirazı 1283
Hz. Ömer, Osman, İbn-i Ömer ve Hasan b. Alinin Mehir Hususundaki Tatbikatları 1284
Kadınların, Erkeklerin ve Çocukların Birbirleri İle İyi Geçinmeleri 1286
Hz. Aişe ile Sevdenin Birbiri ile iyi Geçinmeleri 1286
Hz. Aişe ve Hafsanın Yemanlı Sevde ile İyi Geçinmeleri 1286
Resulullah (s.a.v.) ın Hz. Aişeye Karşı Devranışı 1287
Resulullah (s.a.v.) ın Hanımları Arasındaki Kıskançlık 1288
Resulullah (s.a.v.) ın Hanımlarını Boşamak İstemesi Üzerine Aralarında Geçenler 1289
Hz. Peygamberin Aişe ve Meymune ile İyi Geçinmeleri 1294
Resulullah (s.a.v.) ın İhtiyar Bir Kadına İyi Davranması 1295
Resulullah (s.a.v.)ın Habeşli Bir Çocuğa ve İbn-i Mesud'a Karşı Davranışları 1296
Resulullah'ın Enese Karşı Davranışı 1297
Ensardan Bazı Gençlerin ve Eshabdan Bir kısmının Resulullaha Hizmetleri 1297
Resulullah'ın Oğlu İbrahim ve Ehl-i Beytinden Diğer Çocuklara Karşı Davranışı 1298
Hasan'la (r.a.) Hüseyin'in (r.a.) Kayboluş Hadisesi 1299
Hz. Peygamberin Osman b. Maz'un'un Karısına İyi Davranmasını İstemesi 1300
Hz. Peygamberin Abdullah b. Amrdan Hanımına Güzel Davranmasını istemesi 1301
Selman'ın Ebudderdaya Tavsiyeleri 1302
Zübeyr b. Avvam'ın Karısı Esmayı Kıskanması 1303
Bir Kadının Kocasını Hz Ömer'e Şikayet Etmesi 1304
Hz. Ömer'in Huzurunda Bir Karı-Koca Arasında Geçenler 1305
Ebu Garza ile Karısı Arasında Geçenler 1306
Zeyd'in Kızı Atikenin Kıssası 1307
Meymunenin İbn-i Abbası İkazı 1308
İbn-i Abbasın Amcası Oğlunu İkazı 1308
Amr b. As'ın Hanımını ikazı 1308
Adâb-ı Muaşeret Hususunda Eshabtan Muhtelif Örnekler 1309
Resûlüllah ve Eshabının Yeme - İçme Adâbı 1312
Resûlüllah ve Eshabının Kıyafetleri 1317
Resûlüllah'ın Yatağı 1319
Yeni Elbise Giydiği Zaman Resûlüllah'ın Sözleri 1320
Resûlüllah'ın Evleri 1326

GİRİŞ

Allah, indimdeki din İslâm'dır, (Âli İmrân: 19), buyururken, şüphesiz İslâm'ın, insanlığın bütün ihtiyaçlarını karşılayabileceği gerçeğini anlatmayı murad etmeştir. İslâm'ın, insan tabiatına uygun olduğunu belirten âyetler de (Rum: 30) bu gerçeğin bir başka ifâde tarzıdır. Yaratanın, yarattığını, herkesten daha iyi bilişi, yarattığı varlıklarla ilgili koyduğu kanunların isâbetini gösterir.

Münâkaşa götürmeyecek kadar kesin olan bu temel fikirlerden hareket ederek diyebiliriz ki, İslâm Dini, birçok özelliğinin yanında, tam anlamıyla bir içtımâi münâsebetler dinidir. Allah'ın Resûlü'nün etrafında halkalanan ilk Müslümanlardan meydana gelen İslâm cemâatı ve bu cemâatın Allah'ın Resûlüyle ve birbirleriyle olan münâsebetleri, tam bir içtimâî çıkmaza giren günümüz Müslümanlarının hasretini duyduğu örneklerdir.

Herşeyden önce, Resûl-ü Ekrem'e ve tebliğ ettiğine inanarak, kendisine arkadaş olan o mutlu insanlar, hiçbir şekilde tereddüte düşmeden, geçmişleri üzerine birer çizgi çekip, yeni, yepyeni bir hayata ve bu hayatın icaplarını yerine getirmeye başlamışlardır. Geçmişlerinden, geçmişteki hayat ve çevrelerinden silkinerek sıyrılan eshâb, İslâm cemâati içinde, Müslüman ana-babadan doğup da, sam yeline uğramış bitkiler gibi sararan ve cılızlaşanlara meydan okurcasına, benimsedikleri din ile yeniden dünyaya gelmişlerdir. Herhalde, **«ölüden diri, diriden ölü çıkarabileceğini»** (Rum: 19) buyuran Allah'ın ifâde etmek istediği bu olsa gerektir. İslâm dünyasındaki yeni kıpırdanışlar ve milletler arasındaki münâsebetlerde takdir-i ilâhinin cilveleri, bize, Allah'ın ölüden diri çıkarabileceğinin yeni mucizelerini gösterecektir.

Başlamak üzere olan bu dönemde, Müslümanın ve İslâm cemâatinin tek ve değişmez örneği Allah'ın Resûlü ve onun eshâbıdır. Allah bu gerçeği en genel ifâdesiyle şöyle ortaya kor: **«Bana yönelenin yolundan git.»** (Lokman: 15) O'na yönelenlerin Allah'ın Resûlü, onun eshâbı ve bunların yolundan gidenler olduğunda şüphe yoktur.

Resûlüllah, Allah'a yönelmiştir. Onun emirlerini eksiksiz yerine getirmiştir. Eshâb, Allah'ın Resûlüne uymuş, onun uğrunda herşeyini fedâ etmiş, sonsuz bir sevgiyle ona bağlanmış, onun sevdiklerini, kendi sevdiklerine tercih etmiş; tavsiyelerini harfiyyen yerine getirmiş, ona dil uzatanları susturmuş, onun gibi olmaya çalışmıştır. Birbirlerinin can ve mallarını korumada, birbirlerine saygıda, birbirlerinin aleyhinde konuşmamakta, birbirlerinin kusurlarını affetmek, hareket ve davranışlarını iyiye yormakta, hile ve hasetten kalplerini temizlemekte, birbirlerinin iyiliğine sevinip, bir felâkete uğradıklarında gönüllerini almakta, ihtiyaçlarını karşılamakta, misafir ikramda ve bir kavmin ileri gelenine, âlim ve fazıl kimselere saygıda, büyüklere itaatte, ana-babaya hürmet, fakir ve zayıflara şefkatte, çocuklar arasında eşit muamelede, komşunun hakkına riâyet ve iyi arkadaşa bağlılıkta, insanlara içtiâmî mevkilerine göre muamelede, Allah'ın selâmını esirgememekte, yetimlere iyilikte, baba dostuna saygıda, dâvete icâbette, hasta ziyâretinde, sır saklamak, sözünde durmak, dargınları barıştırmak, suizandan sakınmakta, hâsılı bütün iyi hasletlerinde Allah'a ve ahirete inanan ve Allah'ı hatırından çıkarmayanlar için sayısız örnekler vardır.

İSLÂMÎ İNANÇLARI SAĞLAMLAŞTIRMAK İÇİN, İSLÂM ÖNCESİ CAHİLİYYET ÂDETLERİNİN TERKEDİLMESİ

İbn Şevzeb anlatıyor: **Bedir** savaşında, düşman safında bulunan **Ebû Ubeyde**'nin babası, Müslümanlar safındaki oğluna saldırıyor, fakat **Ebû Ubeyde**, babasıyla çatışmamak için her karşılaşmada yönünü değiştiriyordu. Babası, kendisine saldırmakta ısrar edince, onu öldürdü. Bunun üzerine şu âyet nâzil oldu: **«Allah'a ve ahiret gününe iman edenlerin, Allah'a ve Peygamberine düşman olanlara, bunlar babaları, oğulları, kardeşleri veya akrabaları da olsa, dostluk ettiklerini göremezsin. Bunlar, Allah'ın, kalplerine imanı yerleştirdiği, kendi tarafından bir ruh ile onları teyid ettiği kimselerdir. Onları, altından ırmaklar akan cennetlere sokacak. Onlar, orada ebedî kalacaklar. Allah, onlardan hoşnuttur, onlar da Allah'dan. İşte Allah'ın fırkası bu fırkadır. İyi bilin ki, umduğuna erecek, muvaffak olacak yegâne fırka, Allah'ın fırkasıdır.»**[1]

İslâm öncesi cahiliyyet devrini de gören **Mâlik b. Umeyr** anlatıyor: Resûlullah (s.a.v.) a bir adam gelerek:

«— Ben düşmanla karşılaştım. İçlerinde babam da vardı. Babam **senin hakkında** çirkin sözler söyleyince, kendimi tutamadım ve onu mızrakla öldürdüm.» dedi. Resûlullah (s.a.v.) sustu, bir şey söylemedi.

Daha sonra bir başka adam geldi ve:

«— Düşmanla savaşırken, karşıma babam çıktı. Onunla başkası dövüşsün diye ben yön değiştirdim.» dedi. Resûlullah (s.a.v.) yine sustu, bir şey söylemedi.[2]

Ebû Hüreyre anlatıyor: Resûlullah (s.a.v.), yüksekçe bir evin duvarı dibinde gölgelenen **Abdullah b. Übeyy**'in yanından geçerken, o:

---

[1] **Mücâdile:** 22; **Beyhakî:** 9/27; **Müstedrek:** 3/265; **Taberânî, isâbe:** 2/253.
[2] **Beyhakî:** 9/27.

«— **Ebû Kebşe**'nin oğlu (Resûlullah) bizi toza boğdu.» dedi. Bunun üzerine oğlu **Abdullah b. Abdullah:**

«— Yâ Resûlallah, seni peygamber olarak gönderen Allah'a yemin olsun ki, istiyorsan sana onun başını getireyim.» dedi. Resûlullah (s.a.v.):

«— Sakın böyle bir şey yapma, bilâkis babana iyi davran, onunla iyi geçin.» buyurdu.[3]

Abdullah b. Abdullah, babasını öldürmek için, Resûlullah (s.a.v.) dan izin istiyor, fakat Resûlullah:

«— Babanı öldürme.» buyuruyordu.[4]

Asım b. Ömer b. Katâde'den: **Abdullah b. Übey b. Selûl**'ün oğlu **Abdullah**, Resûlüllah'a gelerek:

«— Yâ Resûlallah, babam **Abdullah b. Übeyy**'i, sana karşı yaptığı birtakım hareketlerden dolayı öldürmek istediğini duydum. Eğer onun öldürülmesini istiyorsan, emret, ben başını kesip getireyim. Doğruyu söylemek gerekirse, **Hazreç** kabilesi içinde, benim kadar, babasına karşı **iyi davranan birini tanımıyorum.** Fakat benim asıl korktuğum şu: Sen, **babamın öldürülmesi işini bir başkasına** verirsin. O da gider, babamı öldürür. Ben ise, baba katilinin halk arasında dolaşmasına tahammül edemem ve tutup onu öldürürüm. Bir kâfire karşılık, yok yere bir mü'mini öldürüp de cehenneme girerim. Benim bütün korkum bu.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.):

«— Öldürmek bir tarafa, bizimle beraber bulunduğu müddetçe, ona karşı iyi davranacak ve onunla güzel geçineceğiz.» buyurdu.[5]

Üsâme b. Zeyd anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), Benî Mustalik seferinden döndüğünde, **Abdullah b. Übey**'in oğlu, babasına karşı kılıcını çekerek:

«— **Muhammed insanların en şereflisi, ben ise en âdisiyim** demedikçe **vallahi bu kılıcı kınına sokmam.**» dedi. Bunun üzerine, babası:

«— Vay Allah'ın belâsı, vay! **Muhammed** insanların en şereflisi, ben ise en âdisiyim.» dedi.

Resûlüllah (s.a.v.) bu hâdiseyi duyunca, hayretini gizleyemiyerek, onun bu hareketini takdir etti.[6]

Urve anlatıyor: **Ebû Amir**'in oğlu **Hanzala** ile **Abdullah b. Übeyy'**in oğlu **Abdullah**, babalarını öldürmek için Resûlüllah (s.a.v.) dan izin istediler. Fakat, Resûlüllah (s.a.v.) müsaade etmedi.[7]

Eyyub'den: **Abdurrahman**, babası **Hz. Ebû Bekir'e**:

---

3 **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid:** 9/318.
4 **Taberânî:**
5 **İbn İshâk; Bidâye:** 4/158.
6 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 9/318.
7 **İsâbe:** 1/361.

«— Uhud savaşında seni gördüm. Fakat seninle dövüşmemek için başka tarafa döndüm.» deyince, **Hz. Ebû Bekir:**

«— Eğer ben seni görseydim, yolumu değiştirmez, gelir seni öldürürdüm.» diye karşılık verdi.[8]

Vâkidî'den: Bedir savaşında, düşman tarafında bulunan **Abdurrahman**, mübâreze için adam isteyince, babası **Hz. Ebû Bekir** kalktı. Fakat Resûlüllah (s.a.v.) buna mâni oldu ve **Hz. Ebû Bekir**'e:

«— Sen bize lâzımsın.» dediği zikredilir.[9]

Ebû Ubeyde'den: **Ömer b. Hattab, Saîd b. As**'la karşılaşınca:

«— Bana gücenmiş gibisin, yoksa babanı, benim öldürdüğümü mü sanıyorsun? Şunu bilmeni isterim: Eğer babanı öldürseydim, gelip senden özür dilemezdim. Ben, dayım **Âs b. Hişam b. Muğire**'yi öldürdüm. Babana gelince, onu öküzün süsecek birini aradığı gibi, öldürecek birini ararken gördüm. Başka tarafa yöneldim. Yeğeni **Ali**, babanın üzerine yürüdü ve öldürdü.»[10]

Bir başka rivâyette şu ilâve vardır: **Hz. Ömer**, sözlerini bitirince **Said b. As:**

«— Babamı öldürseydin, elbette doğru bir iş yapmış olacaktın. Çünkü o, Hak yolda değildi.» diye cevap verdi. **Hz. Ömer** ise, onun bu sözlerine hayret etti.[11]

Hz. Âişe (r.a.) anlatıyor: Bedir savaşından sonra, Resûlüllah (s.a.v.), düşman ölülerinin toplanarak, oradaki bir kuyuya atılmalarını emretti. Ölenlerin cesetleri kuyuya atıldıktan sonra, Resûlüllah (s.a.v.), kuyunun başında durarak:

«— Ey kuyudakiler, ben, Rabbimin bana vadettiği şeyin Hak olduğunu gördüm. Siz de Rabbinizin vadettiği şeyin gerçek olduğuna inandınız mı?» buyurdu. Bunun üzerine ashâb:

«— Yâ Resûlallah, ölülerle mi konuşuyorsun?» diye sordular. Resûlüllah (s.a.v.) ise:

«— Onlar, Rablerinin kendilerine vadettiği şeyin gerçek olduğunu anladılar.» buyurdu.

Ebû Huzeyfe b. Utbe, babasının da sürüklenerek kuyuya götürüldüğünü görünce, üzüldü. Resûlüllah, onun üzüldüğünü anladı ve:

«— Yâ **Ebâ Huzeyfe**, gördüğün şeyden hoşlanmadın herhalde.» buyurdu. **Ebû Huzeyfe** ise:

---

[8] **Kenz'ul-Ummâl:** 5/274; **Müstedrek:** 3/475.
[9] **Beyhakî:** 3/186; **Müstedrek.**
[10] **İbn Hişam; Bidâye:** 3/290.
[11] **el-İstîâb; İsâbe.**

«— Yâ Resûlallah, babam efendi bir adamdı. Allah'ın onu hidâyete erdirip, Müslüman olmasını çok istiyordum. Onu bu durumda görünce üzüldüm.» dedi. O zaman Resûlüllah (s.a.v.), **Ebû Huzeyfe**'ye hayır duada bulundu.[12]

Ebu'z-Zinâd'dan: **Ebû Huzeyfe**, Bedir savaşına katıldı. Babası **Utbe**, onu, mübârezeye davet etti.[13]

Abdüddâr oğullarının akrabalarından **Nebih b. Vehb** anlatıyor: Bedir savaşından sonra, Resûlüllah (s.a.v.) esirleri eshâbı arasında dağıttı, ve:

«— Onlara iyi davranın.» buyurdu.

Mus'ab b. Umeyr'in ana-baba bir kardeşi **Ebû Azîz b. Umeyr b. Hişâm** da esirler arasındaydı. **Mus'ab**'ın esir kardeşi **Ebû Azîz** diyor ki:

«— Ensârdan beni esir alan adamla beraber kardeşim **Mus'ab b. Umeyr** yanıma geldiler. Kardeşim o adama:

«— Bunu sakın bırakma, annesi çok varlıklı bir kadındır. Sana çok fidye verir.» diyordu.

Savaş sonrası Bedir dönüşünde, ensârdan bir cemaat arasındaydım. Onlar sabah ve akşam yemek yerlerken, Resûlüllah (s.a.v.) ın emrine uymak için kendi ekmeklerini bana veriyorlar, kendileri de hurma yiyorlardı. Eline bir ekmek parçası geçen, onu hemen bana uzatıyordu. Öyle ki, ben, utancımdan ekmeği almak istemiyordum. Fakat onlar, zorla bana veriyorlar ve ekmeğe bir daha ellerini sürmüyorlardı. Kardeşim, beni esir alan adama öyle deyince, ben:

«— Kardeşim, bana bunu mu yapacaktın?» dedim. **Mus'ab**:

«— O, bana senden daha yakındır.» diye cevap verdi.

Ebû Azîz'in annesi, Kureyşli esirler için verilen en büyük fidyenin ne kadar olduğunu sordu.

«— Dört bin dirhem.» dediler. Bunun üzerine hemen dört bin dirhem göndererek oğlunu esâretten kurtardı.[14]

Eyyûb b. Nu'mân'dan: Bedir savaşında, **Mus'ab b. Umeyr**'in can kardeşi **Ebû Azîz b. Umeyr**, Ensârdan **Muhriz b. Nadle**'nin eline esir düştü. **Mus'ab**, kardeşini esir alan **Muhriz**'e:

«— Bunu iyi kolla, çünkü onun Mekke'de çok zengin bir annesi var.» dedi. Bunun üzerine **Ebû Azîz, Mus'ab**'a:

«— Kardeşim, bana yapacağın iyilik bu muydu?» dedi. O zaman **Mus'ab**:

«— **Muhriz** bana senden daha yakındır.» diye cevap verdi.

---

[12] **İbn Cerîr; Kenz'ul-Ummâl: 5/269; Müstedrek: 3/223; Bidâye: 3/294.**

[13] **Beyhakî: 8/186.**

[14] **Ebû İshâk; Bidâye: 3/307.**

Ebû Azîz'in annesi, oğlunun serbest bırakılması için dört bin dirhem gönderdi.[14/a]

Zührî anlatıyor: **Ebû Süfyan b. Harb**, Medine'ye gelip, Mekke'nin fethi için hazırlık yapan Resûlüllah (s.a.v.) ın huzuruna çıktı ve ondan, Hudeybiye muâhedesini uzatmasını istedi. Resûlüllah, müsbet cevap vermeyince, kalkıp, Resûlüllah'ın huzurundan çıktı ve Resûlüllah'ın zevcesi olan kızı **Ümmü Habîbe**'nin yanına gitti. İçeri girdi ve Resûlüllah (s.a.v.) ın yatağına oturmak istedi. Fakat kızı, yatağı hemen dürüp kaldırınca:

«— Kızım, yatağı mı bana lâyık görmedin, yoksa beni mi yatağa?» diye sordu. **Ümmü Habîbe:**

«— Bilâkis yatağı sana lâyık görmedim. Çünkü o, Resûlüllah'ın yatağıdır. Sen ise pis bir müşriksin.» dedi. O zaman babası **Ebû Süfyan b. Harb:**

«— Kızım, sen benden ayrıldıktan sonra çok kötü olmuşsun.» dedi.[15]

Ebu'l-Ahvas'dan: **İbn Mes'ud**'un evine gittik. Üç tane pırlanta gibi oğlu vardı. Biz hayranlıkla çocukları seyrederken, o, bizim bu halimizi görüp:

«— Herhalde böyle çocuklarım var, diye bana gıpta ediyorsunuz.» dedi. Biz:

«— Bir adama, bundan başka bir şey için gıpta edilir mi?» dedik.

O zaman, başını, fazla yüksek olmayan ve kırlangıçların yuva yaptığı tavana çevirdi ve:

«— Vallahi, şu kırlangıcın yumurtalarının düşüp kırılmasındansa, çocuklarımın ölüsünü gömmeyi tercih ederim.» dedi.

Ebû Osman anlatıyor: Kûfe'de **İbn Mes'ud**'la beraber oturuyorduk. Onun iki tane, asîl ailelere mensup güzel hanımı ve bir de çok sevimli çocuğu vardı. Bir yaz günü biz otururken, bir serçe kuşu tepemizde ötmeye başladı ve **İbn Mes'ud**'un üstüne pisledi.

İbn Mes'ud eliyle pisliği attı ve şöyle dedi:

«— Şu serçe ölmektense, **Abdullah İbn Mes'ud**'un çocukları ve torunlarının ölmesine razıyım.»[16]

Hz. Ömer, Bedir esirleri hakkında şöyle dedi:

«— Vallahi ben **Hz. Ebû Bekir**'in görüşünde değilim. Bence —yakınındaki birisini göstererek— ben, şu adamın boynunu vurmalıyım. **Hz. Ali, Akîl**'in boynunu vurmalı, **Hamza** da filân adamın boynunu vurmalı ki Allah, bizim kalbimizde müşriklere karşı bir acıma ve merhamet olmadığını bilsin.»[16/a]

14/a **Vâkıdî; Nasb'ûr-Râye:** 3/403.
15 **İbn Sa'd:** 8/70; **Bidâye:** 4/280.
16 **Hılye:** 1/133.
16/a Bk **Müslümanlık:** 2/637.

ESHÂBIN, HZ. PEYGAMBERE OLAN SEVGİLERİ

Hz. Ebû Bekir'in oğlu **Abdullah** anlatıyor: **Sa'd b. Muaz**, Resûlüllah'a gelerek şöyle dedi:

«— Ey Allah'ın Resûlü, istersen sana bir gölgelik yapalım ve binek hayvanlarını da hazırlayalım, sen orada otur. Biz düşmanla savaşalım. Eğer Allah bizi düşmana galip getirirse ne âlâ. Zaten istediğimiz de budur. Yok, eğer aksi olur da mağlup olursak, sen hayvanına biner, Medine'ye dönersin. Oradakiler de seni en az bizim kadar sevmektedir. Eğer senin harbe katıldığını bilselerdi, harpten geri kalmazlardı. Allah seni, onlarla kuvvetlendirirdi. Onlar sana yardımcı olur, seninle beraber savaşırlardı.»

Resûlüllah (s.a.v.), **Sa'd b. Muaz**'ın bu sözlerinden çok memnun kaldı ve ona hayır duada bulundu. Daha sonra ise Resûlüllah'a, altında oturacağı bir gölgelik yapıldı.[17]

Hz. Aişe (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) a bir adam gelerek:

«— Yâ Resûlallah, ben seni kendi çocuğumdan, hatta kendi canımdan da çok seviyorum. Öyle ki, evde otururken sen aklıma gelince, hemen gelip seni görmeden duramıyorum. Fakat beni düşündüren bir mesele var. İkimiz de öldüğümüzde sen cennete girecek ve Peygamber katına çıkacaksın. Bn ise, cennete girersem seni göremiyeceğimden korkuyorum.» dedi.

Resûlüllah (s.a.v.) o adama cevap vermedi. Daha sonra **Cebrâil** şu âyeti indirdi: **«Allah'a ve Peygamberine itaat edenler var ya, işte onlar, Allah'ın, nimetine eriştirdiği peygamberler, sıddîklar (en samimî Müslümanlar), şehidler ve iyilerle beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaştırlar.»**[18]

---

[17] **İbn İshâk; Bidâye:** 3/268.
[18] **Nisa:** 69; **Mecma'uz-Zevâid:** 7/7; **Hılye:** 4/420.

İbn Abbas'dan: Hz. Peygamber'e bir adam gelerek:

«— Yâ Resûlallah, seni o kadar seviyorum ki, sen aklıma gelince, hemen gelip seni görmesem, canım çıkacak gibi oluyor. Sonra ahireti düşünüyorum. Eğer cennete girersem, elbette senden daha aşağı mertebelerde olacağım. Senden ayrılmak bana çok zor geliyor. Ve ben, cennette de seninle beraber olmak istiyorum.» dedi.

Resûlüllah (s.a.v.) adama bir cevap vermedi. Daha sonra Allah Teâlâ şu âyeti indirdi: **«Allah'a ve Peygamberlerine itaat edenler var ya, işte onlar, Allah'ın, nimetine eriştirdiği peygamberler, sıddîkler (en samimî müslümanlar), şehidler ve iyilerle beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaştırlar.»**[19]

Resûlüllah, hemen o adamı çağırarak, bu âyeti okudu.[20]

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) a bir adam gelip:

«— Kıyâmet ne zaman kopacak?» diye sordu. Resûlüllah:

«— O gün için bir hazırlığın var mı?» buyurunca, adam:

«— Ben, Allah'ı ve Resûlünü seviyorum. Bunun dışında hiç bir hazırlığım yok.» dedi. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Sen, sevdiğinle berabersin.» buyurdu.

Biz, Resûlüllah'ın bu sözüne sevindiğimiz kadar, hiçbir şeye sevinmemiştik. Ben de, Resûlüllah'ı, **Ebû Bekir**'i ve **Ömer**'i seviyorum ve bu sevgim sebebiyle de onlarla beraber olacağımı umuyorum.[21]

Enes anlatıyor: Bedevîlerden bir adam, Resûlüllah'a gelerek:

«— Yâ Resûlallah, kıyâmet ne zaman kopacak?» diye sordu. Recûlüllah (s.a.v.):

«— İyi, kıyâmeti soruyorsun ama, bir hazırlığın var mı?» buyurdular. O adam:

«— Hayır, hiçbir hazırlığım yok. Sadece, Allah'ı ve Resûlünü seviyorum.» dedi. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Sen sevdiğinle berabersin.» buyurdu. Biz:

«— Biz de Allah'ı ve Resûlünü seviyoruz.» dedik.

«— Siz de sevdiğinizle berabersiniz.» buyurdu. Bunu duyunca çok sevindik.

Bir adam, Resûlüllah'a:

«— Yâ Resûlallah, bir kimse, diğer birini, yaptığı güzel işlerden dolayı seviyor, fakat onun yaptığı gibi yapamıyor. Durumu ne olacak?» diye sorunca, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Kişi, sevdiği ile beraberdir.» buyurdu.[22]

---

[19] **Nisa: 69.**
[20] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 7/7.**
[21] **Buharî; Müslim.**
[22] **Buharî; Tirmizî.**

Ebû Zer (r.a.) dan: Resûlüllah'a gelip:

«— Yâ Resûlallah, bir kimse, bir kavmi seviyor, fakat onların yaptıklarını yapamıyor. Bu adamın durumu nedir?» diye sordum. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yâ **Ebû Zer**, sen sevdiğinle berabersin.» buyurdu. Ben:

«— Ben, Allah'ı ve Resûlünü seviyorum.» dedim. Resûlüllah tekrar:

«— Sen sevdiğin ile berabersin.» buyurdu.[23] **Ebû Zer** aynı soruyu tekrarladı. Resûlüllah da aynı şekilde cevap verdi.

İbn Abbas anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) bir defasında sıkıntıya düştü. **Hz. Ali**, bunu duyunca, Resûlüllah'ın yardımına koşmak için bir iş bulmak gayesiyle evinden çıktı. Bir Yahudinin bahçesine geldi. Kuyudan ona onyedi kova su çekti. Bir kova suya karşılık bir hurma alıyordu. Yahudi, **Hz. Ali**'ye dilediği hurmalardan alabileceğini söyledi. **Hz. Ali** de iyi cins hurmalardan onyedi tane aldı ve Resûlüllah (s.a.v.) a getirdi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yâ **Ebâ'l-Hasan**, bunları da nereden buldun?» diye sordu. **Hz. Ali** de:

«— Yâ Resûlallah, ihtiyaç içinde olduğunu duydum. Senin sıkıntını giderecek bir iş bulup çalışmak gayesiyle çıkmıştım. Bunları kazandım.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Seni buna, Allah ve Resûlünün sevgisi mi sevketti?» diye sordu.

Hz. Ali:

«— Evet! Yâ Resûlallah,» deyince, Resûlüllah:

«— Allah ve Resûlünü sevip de fakirliğe, sıkıntıya düşmeyen yok gibidir. Allah ve Resûlünü seven, rahata kavuşacaktır.» buyurdu.[24]

Ka'b b. Ucre anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) a geldim. Benzini solgun gördüm.

«— Canım sana fedâ olsun, yâ Resûlallah, sana ne oldu?» dedim.

«— Üç gündür ağzıma bir lokma yemek koymadım.» buyurdu.

Bunu duyunca, hemen dışarı çıktım. Baktım, bir Yahudi develerini suluyordu. Bir kova karşılığı bir hurma alarak ona su çektim. Bir miktar hurma alınca, hemen Resûlüllah'a getirdim. Resûlüllah:

«— Yâ **Ka'b**, bunları da nereden buldun?» diye sordu. Ona hâdiseyi anlattım.

«— Beni seviyor musun, yâ **Ka'b**?» buyurdu.

«— Elbette seviyorum.» dedim.

«— Beni seven adamın başına, fakirlik, selin akışından daha süratle gelir. Senin başına da musîbet gelecek. Bu musîbetlere karşı sim-

---

[23] **Sünen-i Ebî Dâvud; Tergib: 4/429, 431, 433.**
[24] **İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 3/321.**

diden hazırlığını yap.» buyurdu. Daha sonraları **Nebî** (s.a.v.), onu göremez oldu. Merak edip:

«— **Ka'b** ne oldu?» diye sordu.

«— O hasta.» dediler. **Resûlullah (s.a.v.)**, kalkıp yürüyerek **Ka'b**'ın evine gitti ve:

«— Müjde, yâ **Ka'b.**» dedi. **Bunu duyunca Ka'b**'ın annesi, oğluna:

«— Haydi gözün aydın, Cennete giriyorsun.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Kim bunu diyen?» diye sordu. Ben:

«— Yâ Resûlallah, o benim annem.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Ey **Ka'b**'ın annesi, oğlunun Cennet'e gireceğini nereden biliyorsun? Belki **Ka'b**, kendine fayda vermeyen bir şey söylemiş, faydalı işler yapmamıştır.» dedi.[25]

Husayn b. Vahvah el-Ensârî'den: **Talha b. Benâ**, Resûlüllah (s.a.v.)-ın yanına gelince, hemen ona sarıldı ve ayaklarını öpmeye başladı, sonra da:

«— Dilediğin şeyi emret, her ne dersen yapacağım.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.), çocuğun bu şekilde konuşmasına şaştı ve:

«— Git, babanı öldür!» buyurdu.

Talha, Resûlüllah'ın emrini yerine getirmek üzere geri dönüp, huzurdan çıktı. O zaman Resûlüllah, **Talha**'yı tekrar çağırtarak:

«— Sakın böyle bir şey yapayım deme. Çünkü ben, akrabalık bağlarını kesmek için gelmedim.» buyurdu.

Bu hâdiseden sonra **Talha** hastalandı. Resûlüllah (s.a.v.) soğuk ve bulutlu bir kış günü **Talha**'yı ziyarete geldi. Geri dönüp gideceği zaman, **Talha**'nın ailesine:

«— **Talha**'nın durumunu hiç de iyi görmüyorum. Ölmesi yakındır. Öldüğünde bana haber verin de cenazesinde hazır bulunup, namazını kıldırayım ve hemen defnedin.» buyurdu.

Resûlüllah (s.a.v.), **Sâlim b. Avf** oğullarının yurduna henüz varmıştı ki akşam vakti **Talha** ruhunu teslim etti. Ölmeden önce:

«— Ölünce beni hemen gömün ve Rabbime kavuşturun. Resûlüllah (s.a.v.) ı çağırmayın, benim yüzümden Yahudilerin ona bir kötülük yapmasından korkarım.» demişti.

Resûlüllah'a ancak ertesi sabah haber verilebildi. Resûlüllah, **Talha**'nın vefatını duyar duymaz hemen geri döndü. Gelip, **Talha**'nın mezarı başında durdu. Eshâb da arkasında saf bağldılar. Resûlüllah (s.a.v.) ellerini açarak:

«— Allah'ım, sen ondan hoşnut ol, o da senin rahmetine kavuşsun.» diye dua etti.[26]

---

[25] **Taberânî.**

[26] **Taberânî; Kenz'ul-Ummâl:** 7/50; **İsâbe:** 2/227; **Mecma'uz-Zevâid:** 9/365.

Talha b. Berâ anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) a gelip:

«— Yâ Resûlallah, elini uzat sana bîat edeyim.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Ya ebeveynini **öldürmeni emredersem**, yine bîat eder misin?» buyurdu.

«— Hayır, bunun için bîat etmem.» dedim. Sonra tekrar gelerek:

«— Yâ Resûlallah, elini uzat sana bîat edeyim.» dedim.

«— Hangi hususlarda?» buyurdu.

«— İslâm üzerine.» dedim.

«— Eğer **ebeveyninden ayrılmanı** emretsem, yine de bîat eder misin?» buyurdu.

«— Hayır.» dedim.

Daha sonra üçüncü defa geldim. —**Talha**'nın sadece annesi vardı ve **Talha** ona karşı çok iyi davranıyordu.— Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yâ **Talha**, bizim dinimizde akrabadan ayrılmak diye birşey yok. Fakat ben, senin şüphelerini gidermek, imanını kuvvetlendirmek için böyle söyledim.» buyurdu.

Bunun üzerine **Talha**, Müslüman oldu. Ve İslâmiyeti hakkıyle yaşadı.

Daha sonraları **Talha** hastalandı. Resûlüllah (s.a.v.), onu ziyarete geldi. **Talha**'yı baygın bir vaziyette bulunca, ailesine:

«— Zannımca **Talha** bu gece ölür. Ayılınca bana haber verin.» dedi. Gece yarısı **Talha** ayıldı ve:

«— Resûlüllah (s.a.v.) beni ziyarete gelmedi mi?» diye sordu.

«Geldi.» dediler ve Resûlüllah'ın söylediklerini naklettiler. O zaman **Talha**:

«— Gecenin bu saatinde ona haber vermeyin, belki önüne yırtıcı bir hayvan çıkar veya başına bir şey gelir. Eğer ölürsem, selâmımı söyleyin ve benim için mağfiret dilemesini isteyin.» dedi.

Resûlüllah o gün sabah namazını kılınca, **Talha**'yı sordu. Öldüğünü ve arzu ettiği şeyleri söylediler. Hz. Peygamber, ellerini kaldırarak:

«— Allah'ım, sen ondan hoşnut ol, o da senin rahmetine kavuşsun.» diya dua etti.[27]

Zühri'den: **Abdullah b. Huzâfe**'yi, alaycı ve çirkin hareketleri var diye Resûlüllah'a şikâyet ettiler. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Onunla uğraşmayın. Siz onun içini bilmezsiniz. O, Allah'ı ve Resûlünü sever.» buyurdu.[28]

Edra' anlatıyor: Bir gece, nöbet tutmak için Resûlüllah'ın evine

---

[27] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/365; İsâbe: 2/227.**
[28] **İbn' Asâkir; Müntehab'ül-Kenz:** 5/223.

geldim. Bir adam yüksek sesle Kur'an okuyordu. Resûlüllah bunu duyup da dışarı çıkınca:

«— Yâ Resûlallah, bu, gösterişi seven biri herhalde.» dedim.

«— Bu, **Abdullah b. Zi'l-Bicâdeyn**'dir.» buyurdu.

Abdullah b. Zi'l-Bicâdeyn, Medine'de vefat etti. Yıkayıp kefenledikten sonra, halk tabutu omuzlarına alınca, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Onun nâşını güzelce taşıyın. Allah da ona hoş muamele etsin. Çünkü o, Allah ve Resûlünü seviyordu.» buyurdu. Mezarı kazılırken de:

«— Mezarını genişçe kazın ki, Allah ona bol bol rahmet ihsân etsin.» buyurdu. Eshâbdan bir kısmı:

«— Yâ Resûlallah, ölümüne üzüldün.» dediler.

«— Evet, çünkü o, Allah ve Resûlünü seviyordu.» buyurdu.[29]

Abdurrahman b. Sa'd'dan: **İbn Ömer**'le beraber oturuyordum. Ayağı birden kasıldı.

«— Yâ **Ebâ Abdurrahman**, ayağına ne oldu?» dedim.

«— Kramp girdi.» dedi.

«— En çok sevdiğinin adını an da iyi olsun.» dedim. **İbn Ömer:**

«— Yâ **Muhammed!**» diye nidâ etti. Ayağı hemen düzeldi.[30]

Müşrikler, **Zeyd b. Desine**'yi esir edip Mekke'ye getirdiklerinde, öldürmeden önce **Ebû Süfyân:**

«— Yâ **Zeyd**, Allah adına söyle, ister misin **Muhammed** şimdi senin yerinde olsun? Onu öldürelim de seni ailenin yanına gönderelim.» dedi. **Zeyd** cevaben:

«— Hayır, aslâ, benim ölümden kurtulmama karşılık, değil onun ölmesine, şimdi bulunduğu yerde ayağına bir diken batıp da ona acı vermesine bile razı olmam.» dedi. O zaman **Ebû Süfyan:**

«— Şimdiye kadar, Eshâbının **Muhammed**'i sevdikleri kadar hiçbir kimsenin bir başkasını sevdiğini görmedim.» dedi.

Hudeyb de, müşrikler kendisini öldürmeden az önce:

«— **Muhammed**'in senin yerinde olmasını ister miydin?» diye sorduklarında şöyle dedi:

«— Hayır, aslâ, Resûlüllah'ın ayağına bir diken batmaktansa kendimi feda edeyim daha iyi.»[30/a]

---

[29] **İbn Mâce; Müntehab'ul-Kenz: 5/224.**
[30] **İbn Sa'd: 4/154.**
[30/a] Bk Müslümanlık: 2/524.

ESHABIN, RESÛLÜLLAH'IN SEVDİKLERİNİ, KENDİ SEVDİKLERİNE TERCİH ETMESİ

Enes (r.a.) anlatıyor: **Hz. Ebû Bekir**'in babası **Ebû Kuhâfe,** İslâm üzerine bîat için Resûlüllah (s.a.v.) a elini uzattığında, **Ebû Bekir** ağlamaya başladı. Nebî (s.a.v.):

«— Niçin ağlıyorsun?» diye sorunca, **Ebû Bekir:**

«— Babamın yerine, amcan **Ebû Talib**'in Müslüman olmak üzere bîat için elini uzatması ve Allah'ın seni sevindirmesi benim daha çok hoşuma giderdi de onun için ağlıyorum.» dedi.[31]

İbn Ömer anlatıyor: Mekke fethedildiği gün, **Hz. Ebû Bekir,** yaşlı ve âmâ olan babası **Ebû Kuhâfe**'yi, Resûlüllah (s.a.v.) ın yanına getirdi. Resûlüllah (s.a.v.) bunu görünce:

«— Bu yaşlı adamı evde bıraksaydın da biz yanına gitseydik.» dedi. O zaman **Ebû Bekir:**

«— Onun daha çok sevap kazanmasını istedim de onun için getirdim. Ama aslında ben, babamın Müslüman olmasından ziyade, **Ebû Talib**'in İslâm'a girmesini isterdim. Böylece sen de sevinmiş olurdun, değil mi yâ Resûlallah?» deyince, Resûlüllah:

«— Evet, haklısın.» buyurdu.[32]

İbn Ömer anlatıyor: Bedir savaşında Müslümanlar birçok müşriki esir aldılar. Peygamberin amcası **Abbas** da esirler arasındaydı. **Abbas**'ı, Ensârdan bir adam esir almıştı. Ensâr, **Abbas**'ı ölümle tehdit etti. Hz. Peygamber, bunu duyunca:

«— Amcam **Abbas**'ı düşünmekten bu gece uyuyamadım. Ensârın onu öldürmesinden korkarım.» buyurdu. Bunun üzerine **Hz. Ömer:**

«— Gidip **Abbas**'ı getireyim mi?» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

---

31 **Müstedrek; İsâbe: 4/116.**

32 **Taberânî; Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 6/174.**

«— Peki, git.» buyurdu. **Hz. Ömer,** ensârın yanına gelerek:

«— **Abbas'ı** serbest bırakın.» dedi. Onlar:

«— Hayır, onu aslâ bırakmayız.» dediler.

«— Resûlüllah istese de mi?» dedi.

«— Eğer Resûlüllah istiyorsa, al götür.» dediler. **Abbas** serbest kalıp da, **Hz. Ömer'in** yanına gelince, **Hz. Ömer:**

«— Yâ **Abbas,** haydi Müslüman ol, ben, senin Müslüman olmanı, babamın Müslüman olmasından daha çok isterim. Çünkü Resûlüllah, senin Müslüman olmana çok sevinecek.» dedi.[33]

Şa'bî'den: Abbas (r.a.), **Hz. Ömer'e,** bazı meselclere dair birçok sorular sordu. Bu meyanda:

«— Ey mü'minlerin emîri, farz-ı muhal, **Hz. Musa'nın** amcası, **Müslüman** olup sana gelseydi ne yapardın?» diye sordu. **Hz. Ömer:**

«— Vallahi ona karşı çok iyi davranırdım.» diye cevap verdi. O zaman, **Hz. Abbas:**

«— Öyleyse ben de **Hz. Muhammed'in** amcasıyım?» dedi. **Hz. Ömer** de:

«— Sen ne demek istiyorsun yâ **Abbas?** Ben, babanı babamdan daha çok severdim.» dedi. **Hz. Abbas:**

«— Öyle mi?» diye sordu. **Hz. Ömer:**

«— Öyle ya! Çünkü Resûlüllah, babanı, babamdan çok seviyordu. Ben ise Resûlüllah'ın sevdiğini, **kendi sevdiğime** tercih eder, üstün tutarım.» dedi.[34]

Ebû Ca'fer Muhammed b. Ali anlatıyor: **Hz. Ömer'in** hilâfetinde, **Abbas** (r.a.) onun yanına gelerek:

«— Resûlüllah (s.a.v.) bana Bahreyn'den bir arazi vermişti.» dedi. **Hz. Ömer:**

«— Senden başka bunu **bilen** var mı?» diye sordu. **Abbas** (r.a.):

«— **Muğîre b. Şu'be** de biliyor.» dedi. **Hz. Ömer, Muğîre'yi** getirtti. **Muğîre** de **Hz. Abbas'ın** lehine şahitlik yaptı. Fakat **Hz. Ömer, Muğîre'nin** şahitliğini ve **Abbas'ın** söylediğini kabul etmedi. Bunun üzerine **Abbas** (r.a.), **Hz. Ömer'e** kızdı. **Hz. Ömer** ise:

«— Kızma yâ **Abbas,** şuna inan ki, Allah rızası için babam Müslüman olsaydı senin Müslüman olman kadar sevinmezdim.» dedi.[35]

Ebû Saîd el-Hudrî anlatıyor: Bizden biri ölüm döşeğinde iken, Medine'ye, Resûlüllah'a gelip haber verirdik. Resûlüllah da gelir, ona dua eder ve sonra da yanındakilerle beraber geri dönerdi. Bazen de defne-

---

[33] **Müstedrek; Bidâye: 3/298; Kenz'ul-Ummâl: 7/69.**
[34] **İbn Sa'd: 4/20.**
[35] **İbn Sa'd : 4/14.**

dilinceye kadar beklerdi. Fakat bu, Resûlüllah'ın çok vaktini alırdı. Biz, bunun Resûlüllah'a zor gelmesinden korkup, kendi aramızda toplandık ve bir hal tarzı aradık. Bir kısmımız:

«— Bizden biri ruhunu teslim etmeden Resûlüllah'a haber vermeyelim. Ancak öldükten sonra haber verelim. Böylece, Resûlüllah, hem çok beklememiş olur, hem de zahmet çekmez.» dedi.

Bu görüş kabul edildi ve daha sonraları bu şekilde hareket edildi. Bizden biri ölünce, Resûlüllah'a haber veriyorduk. O da gelip namazını kılıyor, affı için dua ediyordu. Bazen cenaze namazını kıldıktan sonra hemen gidiyor, bazen de defnedilinceye kadar bekliyordu.

Biz bu fikri kabul edip, o şekilde hareket ettik.

Muhammed b. Ömer diyor ki: Bunun için oraya **Musalla** (cenaze namazı kılınan yer) dendi. Çünkü, bütün cenazeler oraya götürülüyordu. Sonraları ise cenazeleri oraya götürüp namazını orada kılmak devam eden bir âdet haline geldi.[36]

Eslem'den: **Hz. Ömer**, Resûlüllah'ın kızı **Hz. Fâtıma**'nın yanına gitti ve:

«— Yâ **Fâtıma**, vallahi, Resûlüllah'ın senden daha çok sevdiği birîni görmedim. Yemin ederim ki, ben de babandan sonra en çok seni seviyorum.» dedi.[37]

ESHABIN RESÛLÜLLAH'A HÜRMET GÖSTERMELERİ

Enes (r.a.) anlatıyor: Aralarında **Hz. Ebû Bekir** ve **Hz. Ömer**'in de bulunduğu, ensar ve muhacirlerden bir grup, oturmuş, Resûlüllah (s.a.v.) ı bekliyorlardı. Resûlüllah (s.a.v.) yanlarına geldiğinde, ona olan saygıları sebebiyle kimse başını kaldırıp da Resûlüllah (s.a.v.) a bakamıyordu. Sadece **Hz. Ebû Bekir** ve **Hz. Ömer** başlarını kaldırıp Resûlüllah (s.a.v.) a bakıyorlar, Resûlüllah da onlara bakıyor, daha sonra birbirlerine tebessüm ediyorlardı.[38]

Üsâme b. Şerîk'den: Biz Resûlüllah (s.a.v.) ın yanında oturuyorduk. Sanki başımızın üzerinde bir kuş varmış da, konuşunca uçacakmış gibi kimseden çıt çıkmıyordu. Bu esnada birkaç kişi geldi ve:

«— Allah en çok kimi sever?» diye sordular, Resûlüllah (s.a.v.) da:

«— Ahlâkı en güzel olanı.» buyurdu.[39]

---

36 **İbn Sa'd: 1/257.**
37 **Müstedrek; Kenz'ul-Ummâl: 7/111.**
38 **Tirmizî; Şifâ: 2/33.**
39 **Taberânî; İbn Hıbbân; Tergîb: 4/187; Tercemân'üs-sünne: 1/367.**

Berâ b. Âzib anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) a bir mesele hakkında bir şey sormak istedim. Fakat heybet ve azametinden çekindiğim için iki sene soramadım.[40]

Zührî anlatıyor: Ensardan tanımadığım birisi, bana şunları anlattı: Resûlüllah (s.a.v.) abdest aldığında veya tükürdüğünde, eshab, Resûlüllah'ın abdest suyunu ve tükrüğünü alıp yüzlerine ve vücutlarına sürerlerdi. Bir defasında Resûlüllah (s.a.v.):

«— Niye böyle yapıyorsunuz?» diye sorduğunda,

«— Sevap kazanmak için.» diye cevap verdiler. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Kim, Allah ve Resûlünün kendisinden hoşnut olmasını istiyorsa, konuştuğunda doğru söylesin, emanete hıyanet etmesin, ve komşusuna eziyet etmesin.» buyurdu.[41]

Abdurrahman b. el-Hâris b. Ebî Mürdâs es-Sülemî anlatıyor: Resûlüllah'ın yanındaydık. Resûlüllah (s.a.v.) abdest almak için su istedi. Kap gelince, ellerini suya sokarak abdest aldı. Resûlüllah (s.a.v.) işini bitirince biz hemen kabı alıp içindeki suyu içtik. Resûlüllah (s.a.v.) bunu görünce:

«— Böyle yapmanıza sebep nedir?» diye sordu. Biz de:

«— Allah ve Resûlünün sevgisi.» diye cevap verdik. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Allah ve Resûlünün sizden hoşnut olmasını istiyorsanız, size verilen emanetleri hakkıyla muhafaza edin, konuştuğunuzda doğru söyleyin, komşularınıza iyi muamele edin.» buyurdu.[42]

Ebû Eyyûb anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), Mekke'den Medine'ye hicret ettiğinde, **Ebû Eyyûb**'un evinde konakladı. Resûlüllah (s.a.v.) alt kata yerleşti. **Ebû Eyyûb,** Resûlüllah'ın alt katta olduğunu, ona vahiy gelebileceğini, halbuki kendisinin vahiyle Resûlüllah'ın arasına girdiğini düşündü. Uyuyunca iki tarafa dönüp toz kaldırmaktan, Resûlüllah'ın bunlardan rahatsız olmasından korkarak sabaha kadar hiç gözünü yummadı. Sabah olur olmaz, hemen Resûlüllah'ın yanına koştu ve:

«— Yâ Resûlallah, bu gece ne ben ne de karım gözümüzü yummadık.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Niçin yâ **Ebû Eyyûb?**» diye sorunca, **Ebû Eyyûb:**

«— Benim üst katta olduğumu, senin ise alt katta kaldığını düşündüm. Eğer uyursam, uykuda kımıldanıp da üzerine toz düşürürüm

---

[40] **Tercemân'üs-Sünne:** 1/370.

[41] **Beyhakî; Kenz'ul-Ummâl:** 8/228; Resûlüllah (s.a.v.) böylece eshâbın yaptıklarını beğenmediğini zımnen ifade ediyor.

[42] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 8/271.

ve sen de bundan rahatsız olursun. Ayrıca, ben vahiyle senin arana girdim diye korktum. Onun için uyumadım.» dedi. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yâ **Ebû Eyyûb**, bir daha böyle yapma, ister misin sana bir dua öğreteyim. Sabahları ve akşamları onar defa okursan, on sevab kazanırsın, on günahına da keffaret olur, on derece daha yükselirsin, kıyamet günü ise on köle azâd edenlerle aynı mertebede olursun. İşte söyleyeceğin dua:

«Lâ ilâhe illallah, lehû'l-Mülkü ve Leh'ül-Hamdû la şerîke leh.»[43] buyurdu.[44]

Yine **Ebû Eyyûb** anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) benim evimde konaklayınca, ben:

«— Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah, senin alt katta, benim üst katta oturmamı istemiyorum. Ne olur sen üst katta kal.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yanımıza çok insan geldiği için aşağıda kalmamız daha iyi.» diye cevap verdi.

Biz üst kata çıktık. Aksilik bu ya. Su kabımız kırıldı ve içindeki su döküldü. Su, Resûlüllah'ın üzerine dökülür de rahatsız olur korkusuyla hemen ben ve karım kadife yaygımızı alıp dökülen suyun akmasını önledik. Zaten başka da bir örtümüz yoktu.

Peygambere yemek hazırlardık. Resûlüllah, artan yemeği geri gönderdiğinde, onun aldığı yerden yemeğe başlar, böylece de yemeğin bereketli olmasını isterdik. Bir gece bize, akşam yemeğini olduğu gibi geri gönderdi. Biz yemeğe soğan veya sarmısak katmıştık. Baktık, hiç yenmemiş. O zaman Resûlüllah'a gidip yemekten hiç almadan geri göndermesinin sebebini sordum.

«— Onda soğan veya sarmısak kokusu vardı. Ben ise devamlı Rabbime münacât halindeyim. Dua ederken bende o kokunun bulunmasını istemedim. Ama siz yiyin.» buyurdu.[45]

Bir başka rivayette şu ilâve vardır: **Ebû Eyyûb**:

«— Yâ Resûlallah, sen alt katta iken benim üst katta oturmam münasip değil. Üst kata çık.» dedim. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) eşyasının yukarıya taşınmasını emretti. Zaten eşyası azdı.[46]

Abdullah b. Abbas'dan: **Hz. Ömer**'in yolu üzerinde **Abbas**'ın bir su oluğu vardı. Bir cuma günü **Hz. Ömer** en güzel elbisesini giyip dışarı

---

43 «Allahdan başka Tanrı yoktur. Bütün saltanat O'nundur ve bütün övgüler O'nadır. Ortağı da yoktur.»

44 Taberânî; Kenz'ul-Ummâl: 1/294.

45 Taberânî; Müstedrek: 3/461; Kenz'ul-Ummâl: 8/50.

46 Hılye; İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 8/50; İsâbe: 1/405.

çıktı. **Abbas** da o gün iki tane piliç kesmişti. **Hz. Ömer** tam oluğun hizasına geldiğinde üzerine kan döküldü. **Hz. Ömer** bunu görünce, oluğun oradan derhal çıkarılmasını emretti. Sonra evine geri dönüp elbisesini değiştirdi. Ve Cuma namazını kıldırmak için mescide gitti. Namazdan sonra **Abbas** yanına gelip:

«— Vallahi onu, oraya Resûlüllah (s.a.v.) koymuştu.» dedi. Bunu duyunca, **Hz. Ömer:**

«— Yâ **Abbas,** Allah aşkına senden, omuzuma basıp, o oluğu eski yerine koymanı istiyorum.» dedi. **Abbas** da, **Hz. Ömer**'in istediği gibi yaptı.[47]

Ya'kûb b. Zeyd'in rivâyetinde şu ilâve de vardır:

«— Bunun üzerine **Hz. Ömer, Hz. Abbas**'ı omuzlarına kaldırdı. **Hz. Abbas** ayaklarını **Hz. Ömer**'in omuzlarına koyarak oluğu, Resûlüllah'ın koymuş olduğu yere tekrar yerleştirdi.[48]

İbrahim b. Abdurrahman b. Abdi'l-Kârî'den: O, **İbn Ömer**'i, Resûlüllah'ın minberde oturduğu yere ellerini koyup, sonra yüzüne sürerken gördüğünü söylüyor.

Yezîd b. Abdullah b. Kuseyd de şöyle diyor:

«— Ben Eshâbdan bazılarının, cemaat dağılınca minberin, **Ravza-i Mutahhara** tarafındaki korkuluğuna ellerini koyup, kıbleye dönerek dua ettiklerini gördüm.»[49]

ESHABIN, RESÛLÜLLAH'IN MÜBAREK VÜCUDUNU ÖPMELERİ

Abdurrahman b. Ebû Leylâ anlatıyor: **Üseyd b. Hudeyr** şakacı, nüktedan ve iyi bir insandır. Bir defasında o, Resûlüllah'ın da bulunduğu meclisde halkı gülüp eğlendirirken, Resûlüllah (s.a.v.) onun böğrüne dürttü. **Useyd:**

«— Canımı yaktın yâ Resûlallah.» dedi. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Öyleyse sen de aynısını bana yap.» buyurdu. **Useyd:**

«— Yâ Resûlallah, senin üzerinde gömlek var. Benim ise yok.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) gömleğini yukarı çekti. **Useyd,** Resûlüllah'a sarılıp, böğrünü öpmeye başladı, ve:

«— Anam babam sana fedâ olsun, yâ Resûlallah, ben zaten bunu istemiştim.» dedi.[50]

---

47 **İbn Sa'd: 4/12; Kenz'ul-Ummâl: 7/66.**
48 **İbn Sa'd: 4/13; Mecma'uz-Zevâid: 4/206.**
49 **İbn Sa'd: 1/254.**
50 **Müstedrek: 3/288; Kenz'ul-Ummâl: 7/301; Taberânî.**

Hıbbân b. Vâsi, kavminin yaşlılarından naklediyor: **Bedir** savaşında Resûlüllah (s.a.v.) elinde bir çubuk, ordunun saflarını tanzim ediyordu. **Adiy b. Neccan** oğullarının müttefiki olan **Sevâd b. Guzeyye**'nin hizasına gelince, elindeki çubukla onun karnına dürterek:

«— Yâ **Sevâd,** hizaya gel.» dedi. Çünkü o, biraz ileri çıkmıştı. **Sevâd:**

«— Yâ Resûlallah, canımı yaktın. Halbuki Allah seni Hak Din'le, âdil hareket etmen için gönderdi. Kısas yapmama müsaade et.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) karnını açtı, ve:

«— Haydi sen de yap.» buyurdu. **Sevâd** hemen Resûlüllah'ı kucaklayıp karnını öptü. Resûlüllah:

«— Niçin böyle yaptın yâ **Sevâd?**» diye sorunca, o:

«— Yâ Resûlallah, gördüğün gibi, savaşa başlıyoruz. Seninle bu son karşılaşmamda, cildimin cildine değmesini istedim de, onun için böyle yaptım.» dedi.

Resûlüllah (s.a.v.), ona hayır duada bulundu.[51]

Hasan-ı Basrî'den: Resûlüllah (s.a.v.) saçlarını sarıya boyamış bir adamla karşılaşınca:

«— Niye böyle yaptın?» diye elindeki hurma dalını o adamın karnına dürttü ve:

«— Ben sizi, böyle yapmaktan menetmedim mi?» dedi. Adamın karnı kanadı. O adam:

«— Kısas yapacağız yâ Resûlallah.» dedi. Halk:

«— Resûlüllah'dan mı öç alacaksın?» diye karşı çıktı. Bunun üzerine Resûlüllah:

«— Kimsenin cildinin benim cildimden bir üstünlüğü yoktur.» dedi. Nebî (s.a.v.) karnını açtı. Sonra da:

«— Haydi, aynını sen de bana yap.» buyurdu. Adam, Resûlüllah'ın karnını öperek:

«— Kısas yerine, kıyamet günü bana şefaat et.» dedi.[52]

Hasan-ı Basrî anlatıyor: Ensârdan, **Sevâde b. Amr**[53] denilen adam, safran bitkisinden yapılan bir kokudan sürünür, âdeta hurma dalı gibi sararırdı. Resûlüllah (s.a.v.) onu her gördüğünde, vay senin haline der gibi başını sallardı. Yine bir gün böyle koku sürünmüş bir halde Resûlüllah'ın huzuruna geldi. Resûlüllah (s.a.v.) da elindeki değnekle ona vurdu ve hafifçe yaraladı. Bunun üzerine, **Sevâde:**

---

[51] **İbn İshâk; Bidâye: 3/271.**

[52] **Kenz'ul-Ummâl: 7/302.**

[53] Bu, biraz önce adı geçen **Sevâd b. Amr**'dır. **İsâbe**'de zikredildiği veçhile ona **Sevad** ve **Sevâde** de denirmiş.

«— Kısas yapacağız yâ Resûlallah (s.a.v.).» dedi. Resûlüllah elindeki çubuğu ona verdi. Ve üzerindeki iki gömleği sıyırdı. Eshab ise, **Sevâde**'yi menetmeye çalışıyor ve yaptığı hareketten dolayı onu kınıyordu. Resûlüllah, gömleklerini sıyırıp da, **Sevâde**'ye vurduğu yer görününce, o, hemen elindeki sopayı attı ve Resûlüllah'a sarılarak onun karnını öptü. Şöyle diyordu:

«— Ey Allah'ın Resûlü, ben kısastan vazgeçiyorum. Sen onun yerine, kıyamet günü bana şefaat et.»[54]

[54] **Kenz'ul-Ummâl: 7/302; İsâbe: 2/96.**

UHUD SAVAŞINDA, «RESÛLÜLLAH ÖLDÜ!» DİYE BİR ŞAYİA ÇIKINCA, ESHABIN AĞLAMASI VE RESÛLÜLLAH'I KORUMAK İÇİN YAPTIKLARI FEDAKÂRLIKLAR

Enes b. Mâlik anlatıyor: Uhud savaşında Medineliler, paniğe kapılıp, firar için iki tarafa koşuşmaya başladılar ve «Muhammed (s.a.v.) öldürüldü!» diye bir şayia çıkardılar. Medine taraflarında feryatlar çoğalınca, o sırada, Ensardan ihramlı bir kadın, Medine'den yola çıkarak savaş meydanına geldi. Babasının, çocuğunun, kocasının ve kardeşinin cesedleriyle karşılaştı. —**Râvî**, ilk önce onlardan hangisinin ölüsüyle karşılaştığını bilmiyorum diyor— Onların yanına varınca:

«— Kim bunlar?» diye sordu. Oradakiler:

«— Baban, kardeşin, kocan ve oğlun.» dediler. Kadın:

«— Resûlüllah nerede?» diye sordu.

«— İleride.» dediler.

Kadın hemen Resûlüllah (s.a.v.) ın yanına koştu. Elbisenin ucundan tutarak:

«— Anam, babam sana feda olsun yâ Resûlallah, sen sağsın ya, gerisi ne olursa olsun, hiç önemi yok.» dedi.[55]

Zübeyr anlatıyor: Uhud savaşı esnasında, Medine'deki bütün eshab, Resûlüllah'ın yanında savaşa katıldı. Savaş çok şiddetli geçtiğinden, birçok şehit verildi. Bu arada:

«— Muhammed (s.a.v.) şehit edildi!» diye bir şayia çıktı. Bunu duyunca kadınlar ağlamaya başladılar. İçlerinden bir tanesi çıktı, ve:

«— Durun, hemen ağlamaya başlamayın, hele bir bakıp durumu anlayayım.» dedi. Medine'den hareket etti. Resûlüllah'dan başka ne kimseyi düşünüyor ne de kimseyi soruyordu.[56]

---

[55] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 6/115.**
[56] **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 6/115.**

Sa'd b. Ebî Vakkas'dan: Resûlüllah (s.a.v.), **Dinar** oğullarından bir kadınla karşılaştı. Kadının kocası, kardeşi ve babası Resûlüllah'la beraber savaşa katılıp şehit düşmüşlerdi. Kadına, kocasının, kardeşinin ve babasının öldüğü haber verilince, o:

«— Resûlüllah (s.a.v.) nerede, ona bir şey oldu mu?» diye sordu. Oradakiler:

«— Yok hanım teyze, Allah'a şükür Resûlüllah'a hiç birşey olmadı.» dediler. Kadın:

«— Öyleyse onu bana gösterin de gözlerimle göreyim.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) ı gösterdiler. Kadın, Resûlüllah'ı görünce:

«— Sen kurtuldun ya, gerisi ne olursa olsun önemli değil.» dedi.[57]

Enes (r.a.) dan: Uhud savaşında, **Ebû Talha**, Resûlüllah (s.a.v.) ın önüne dikilmiş, hem Resûlüllah'ı koruyor, hem de düşmana ok yağdırıyordu. **Ebû Talha** her ok attığında, Resûlüllah (s.a.v.) başını kaldırıyor ve okun nereye düştüğüne bakıyordu. Resûlüllah başını kaldırınca, **Ebû Talha** da kalkıyor ve:

«— Anam babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah, böyle yapayım ki, sana ok isabet etmesin, canım, sana fedâ olsun.» diyordu.

Ebû Talha, Resûlüllah (s.a.v.) ın önünde, bütün gücüyle hem onu koruyor, hem de savaşıyor ve:

«— Yâ Resûlallah, benim gücüm, kuvvetim yerinde, ne istersen emret, ne arzu edersen yapayım.» diyordu.[58]

Katâde b. en-Nu'mân (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) a bir yay hediye edildi. O da yayı Uhud savaşında bana verdi. Savaşta, Resûlüllah'ın önüne dikilip hem onu korudum, hem de yayın ipi kopuncaya kadar ok attım. Bulunduğu yerden ayrılmadım. Resûlüllah'ın önünde duruyor ve gelen okları karşılıyordum. Bizim tarafa ne zaman bir ok gelse, hemen göğsümü gerer, Resûlüllah'ı korurdum. Yayım artık işe yaramadığından ok da atamıyordum.[59]

RESÛLÜLLAH (s.a.v.) IN, ARALARINDAN AYRILACAĞINI SÖYLEMESİ ÜZERİNE ESHABIN AĞLAMASI

Hz. Ebû Bekir'in ağlaması

Ebû Said (r.a.) anlatıyor: Bir gün biz mescitte otururken, Resûlüllah (s.a.v.) yanımıza geldi. Hasta olduğu için (son hastalığı) başını bir

---

[57] **İbn İshâk; Bidâye: 4/47.**
[58] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Bidâye: 4/27; İbn Sa'd: 3/65.**
[59] **Taberânî.**

bezle sarmıştı. Resûlüllah (s.a.v.) minbere doğru yöneldi ve minbere çıktı. Biz de etrafına toplandık.

Şöyle buyurdu:

«— Kudret ve iradesiyle yaşadığım Allah'a yemin olsun ki, ben şu anda kevser havuzunun kenarında dikilir gibiyim. (Resûlüllah (s.a.v.) daha sonra kendisini kastederek) Bir kul; kendisine dünya ve dünya nimetleri verildiği halde âhireti seçmiştir.»

Resûlüllah (s.a.v.) ın bu sözlerinden, **Ebû Bekir**'den başka kimse bir şey anlamadı. **Ebû Bekir** de bunları duyunca gözleri doldu ve ağlamaya başladı. Şöyle diyordu:

«— Anam babam sana fedâ olsun. Analarımız, babalarımız, mallarımız ve canlarımız sana fedâ olsun.»

Resûlüllah (s.a.v.) daha sonra minberden indi. Bir daha da hiç çıkmadı.[60]

Hz. Fâtıma (r.a.)nın ağlaması

İbn Abbas (r.a.) anlatıyor:

«Allah'ın yardımı erişip zafer kazandığın ve insanların grup grup Allah'ın dinine girdiklerini görünce, artık Rabbini tesbih et ve mağfiret dile. Çünkü O, affedilmek isteyenleri kabul edicidir.» mealindeki **Nâsr** sûresi nâzil olunca, Resûlüllah (s.a.v.), kızı **Fâtıma**'yı çağırarak:

«— Yakında öleceğim bildirildi.» buyurdu. Bunu duyan **Hz. Fâtıma** ağlamaya başladı. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Ağlama yâ **Fâtıma**, Ehl-i Beyt'imden bana en çabuk sen kavuşacaksın.» buyurdu. Bunu duyan **Hz. Fâtıma**, sevincinden güldü. Resûlüllah'ın zevcelerinden birisi, **Fâtıma**'yı bu vaziyette görünce:

«— Bakıyorum hem ağlıyor, hem de gülüyorsun. Acaba bunun sebebi ne?» diye sordu. **Hz. Fâtıma** da anlattı:

«— Resûlüllah bana; ölümünün yakın olduğu haberini verdi. Ben de üzüntüden ağladım. Daha sonra: Ağlama, Ehl-i Beyt'imden bana ilk kavuşacak sensin, buyurdu. Bunun sevinciyle de güldüm.» diye cevap verdi.[61]

Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) son hastalığında kızı **Fâtıma**'yı çağırarak kulağına bir şey söyledi. **Hz. Fâtıma** ağlamaya başladı. Sonra tekrar çağırarak yine bir şey söyledi. Bu sefer de güldü. Ona bunun sebebini sordum. Şöyle dedi:

«— Resûlüllah (s.a.v.) bana, yakalandığı bu hastalıktan kurtulamıya-

---

[60] **Kenz'ul-Ummâl: 4/58; İbn Sa'd: 2/230.**

[61] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/23.**

rak ruhunu teslim edeceğini söyledi. Bunu duyunca ağlamaya başladım. Daha sonra kendisine ilk önce benim kavuşacağımı söyledi. Bunun üzerine de sevinçten güldüm.»

Ümmü Seleme'nin rivayetinde şöyle nakilediliyor:

«— **Hz. Fâtıma**'ya ağlamasının ve gülmesinin sebebini sordum. Şöyle cevap verdi:

«— Resûlüllah (s.a.v.) bana, yakında öleceğini söyledi. Sonra da benim, cennette, **İmran**'ın kızı **Hz. Meryem**'den sonra cennet kadınlarının hanımefendisi olacağımı söyledi. Bu sebeple ağladım ve güldüm.» dedi.[62]

El-'Alâ (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) ın vefatı yaklaşınca, **Hz. Fâtıma** ağlamaya başladı. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Kızım, ağlamayı bırak da; **İnnâ Lillahi ve innâ ileyhi râciûn**[63] de. Çünkü bu âyet her insan için bir teselli vesilesi olur.» buyurdu.

«— Senin için de mi yâ Resûlallah?» dedim.

«— Evet, benim için de.» buyurdu.[64]

Muaz (r.a.)ın ağlaması

Muaz b. Cebel anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), beni Yemen'e vali tayin etti ve yola çıkarken de uğurladı. Ben at üzerindeydim. Resûlüllah (s.a.v.) ise yanıbaşımda yürüyordu. Vedalaşma mahalline gelince, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yâ **Muaz**, sen belki bu seneden sonra beni bir daha göremezsin. Belki dönüşünde burada benim Mescidime ve Kabrime ziyarete gelirsin.» dedi.

Bu sözleri duyunca ben, Resûlüllah'ın ayrılığının verdiği hüzünle göz yaşı dökmeye başladım. Resûlüllah (s.a.v.) daha sonra yüzünü Medine'ye doğru çevirerek:

«— Bana en yakın olanlar, nerede ve nasıl olurlarsa olsunlar, Allah'a hakkiyle kulluk edenlerdir.» buyurdu.[65]

Bir başka rivayette Resûlüllah'ın şöyle buyurduğu nakilediliyor:

«— Ağlama yâ **Muaz**, çünkü ağlamak şeytanın vesvesesinin neticesidir.»[66]

---

[62] **İbn Sa'd: 2/247.**
[63] **«Biz Allah içiniz ve Ona döneceğiz» Bakara: 157.**
[64] **İbn Sa'd: 2/312.**
[65] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel: Mecma'uz-Zevâid: 9/22.**
[66] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel: Mecma'uz-Zevâid: 9/22.**

ESHABIN, RESÛLÜLLAH'IN ÖLMESİNDEN KORKARAK AĞLAMASI

İbn-i Abbas (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) a gelip:

«— Kadınıyla, erkeğiyle bütün ensar mescidde ağlıyor.» denildi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Niçin ağlıyorlar?» diye sordu.

«— **Ölmenden korkuyorlar.**» diye cevap verildi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) kalktı. Hücre-i saadetlerinden çıkıp Mescide gitti. Ve minbere oturdu. Elbisesine sıkı sıkıya sarınmış, başını da eski bir bez parçasıyla sarmıştı. Allah'a hamd-ü senâdan sonra şöyle buyurdu:

«— Ey Nâs, herkes çoğalırken ensar azalacak, öyle ki, yemeğin içindeki tuz kadar kalacak. Sizden kim onlara idareci olursa, iyilerin mükâfatını versin, kötülerin ise kusuruna bakmayıp affetsin.»[67]

Hâris'in kızı **Ümmü'l-Fazl** anlatıyor: Son hastalığında Resûlüllah (s.a.v.) ın yanına geldim ve ağlamaya başladım. Resûlüllah (s.a.v.) başını kaldırarak:

«— Niye ağlıyorsun?» diye sordu.

«— **Seni kaybetmekten korkuyoruz. Yâ Resûlallah?** Senden sonra başımıza kimbilir neler gelecek.» dedim.

«— Siz (ensar), ben öldükten sonra zayıflayacak, azalacaksınız.» buyurdu.[68]

---

[67] Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 9/34.

[68] Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 10/37; İbn Sa'd: 2/252.

RESÛLÜLLAH'IN, ESHABA VEDA ETMESİ VE VASİYETİ

Abdullah b. Mes'ud anlatıyor: Peygamberimiz ve sevgilimiz —babam yoluna kurban olsun, canım ona fedâ olsun— ölümünden altı gün önce, öleceğini bize haber verdi. Ayrılık vakti gelip çatınca, **Aişe** validemizin evinde toplandık. Resûlüllah bizleri görünce gözleri doldu. Bize şöyle dedi:

«— Hoş geldiniz, Allah'ın selâmı üzerinize olsun. Allah sizi muhafaza buyursun. Sizi korusun. Size yardımcı olsun, derecenizi yükseltsin, hidâyete erdirsin, mükâfatlandırsın. Allah'a kulluk etmenizi öğütlerim. Sizi Allah'a emanet ediyor, O'nun hükmüne bırakıyorum. Sizi, Allah'ın mülkünde ve Allah'ın kullarına karşı büyüklük taslamaktan menediyorum. Çünkü, Allah Teâlâ bana ve size şunu emrediyor:

«Ahiret yurduna gelince, biz, onu yeryüzünde insanları hiçe saymak, fesat çıkarmak istemeyenlere nasib ederiz. En güzel âkibet, Allah'a hakkıyle kulluk edenlerindir.»[69] **«Kıyamet günü Allah'a karşı yalan söyleyenlerin yüzlerini kapkara görürsün. Kibirlenenler için cehennemde yurt mu yoktur, elbette vardır.»**[70]

Resûlüllah (s.a.v.) daha sonra şöyle devam etti:

«— Artık ecel ve Allah'a dönme zamanı geldi. **Sidret'ül-Müntehâ**'ya, Cennet'e, dolu kâselere, en yüce dosta dönme zamanı geldi.» Biz:

«— Yâ Resûlallah, madem öyle, vefat ettiğin zaman seni kim yıkayacak?» dedik.

«— Ehl-i Beyt'imden bana en yakın erkek akrabalarım, olmazsa onlardan sonrakiler.» buyurdu.

«— Ne ile kefenliyelim?» diye sorduk.

---

[69] **Kasas: 83.**
[70] **Zümer: 66.**

«— İsterseniz üzerimdeki bu elbiseyle, veya Yemen kumaşıyla veyahut da beyaz mudar kumaşıyla kefenleyiniz.»

«— Namazını kim kıldıracak?» dedik. Hem o, hem biz ağlıyorduk.

«— Hele biraz durun. Acele etmeyin. Allah size mağfiret etsin ve Peygamberinize olan bağlılığınızı hayırla mükâfatlandırsın. Beni yıkayıp da, şu içinde bulunduğum odada kabrimin kenarına koyduğunuzda, bir müddet yanımdan çıkın. Benim namazımı ilk kılacak olan, dostum ve arkadaşım **Cibril** (a.s.) dir. Sonra **Mikâil**, sonra **İsrâfil**, ve bütün ordusuyla beraber ölüm meleğidir. Daha sonra bütün melekler namazımı kılacaklar. Sonra siz grup grup girip bana duada ve selâmda bulunursunuz. Bağırıp, çağırma ile, ağıtlarla beni incitmeyin. Benim namazıma önce Ehl-i Beyt'imin erkekleri başlasın. Daha sonra sizler kılın. Selâmımı kabul edin, kardeşlerimden beni göremeyenlere de selâmımı söyleyin. Benden sonra İslâm Dini'ne girenlere de, sizi şahit tutarım ki, bu günden tâ kıyamete kadar bu dine giren herkese selâmımı söyleyin » dedi. Biz:

«— Yâ Resûlallah seni, bizden kim kabrine koyacak?» dedik.

«— Sizin kendilerini göremediğiniz, fakat sizleri gören meleklerle beraber Ehl-i Beyt'imin erkekleri beni kabrime koyacaklar.» buyurdu.[71]

---

[71] **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 9/25; Hılye: 4/168; İbn Sa'd: 2/256.**

RESÛLÜLLAH (s.a.v.) IN VEFATI

Yezîd b. Bâbenüs anlatıyor: Ben ve bir arkadaşım, beraberce **Hz. Aişe'nin** evine gittik. İçeri girmek için izin istedik. Bize müsaade etti. Üzerine oturmamız için birer minder verdi ve bizimle kendi arasına bir perde çekti.

Arkadaşım:

«— Ey mü'minlerin annesi! Arâk hakkındaki görüşünüz nedir?» dedi.

Hz. Aişe:

«— Arâk nedir?» diye sordu. Ben, böyle bir soru sorduğu için arkadaşımın omuzuna hafifçe vurdum. **Hz. Aişe:**

«— Yapma, arkadaşını incittin.» dedi. Sonra da:

«— Arâk nedir? Yoksa hayız mı? Öyleyse: "Allah Teâlâ hayızlı bir kadın hakkında ne buyuruyor?" diye sorun.» dedi ve devam etti:

«— Ben hayızlı iken Resûlüllah'la aramızda sadece bir örtü olur, Resûlüllah (s.a.v.) beni kucaklar ve öperdi. Resûlüllah (s.a.v.) sıra diğer zevcelerinde iken de benim kapımın önünden geçer ve bana birkaç güzel söz söylerdi. Vefatına yakın günlerden birinde kapımın önünden geçerken hiçbir şey söylemedi. Daha sonraki günlerde de bir şey söylemedi. Bu, iki veya üç gün devam etti. Sonunda ben, cariyeme:

«— Kapının önüne bir minder koy.» dedim ve başımı da sardım. Resûlüllah (s.a.v.) o gün kapımın önünden geçerken, halimi görünce:

«— Yâ **Aişe,** neyin var?» diye sordu.

«— Başım ağrıyor.» dedim.

«— Benim de başım ağrıyor.» dedi ve gitti. Aradan çok geçmemişti ki, Resûlüllah'ı bir sedye içinde getirdiler ve odama yerleştirdiler. Resûlüllah (s.a.v.) diğer zevcelerine:

«— Ben rahatsızım, yanınıza gelemiyeceğim. Müsaade edin de **Aişe**'nin yanında kalayım.» diye haber gönderdi.

Hastalığı müddetince, O'na ben bakacaktım. Daha önce hiç kimseye hastabakıcılık yapmamıştım.

Bir gün, Resûlüllah (s.a.v.) başını omuzuma koymuş, dinlenirken, kafasını kaldırıp bana daha çok sokuldu. Bir şey söyleyeceğini zannettim. Bu esnada ağzından, soğuk bir damla çıkararak, göğsümün tam ortasına düştü. Damla vücuduma değer değmez vücudum ürperdi. Resûlüllah'ın bayıldığını sandım ve üzerini örttüm.

O sırada **Hz. Ömer**'le **Muğîre b. Şu'be** geldiler ve içeri girmek için müsaade istediler. Ben de müsaade ettim, içeri girdiler. Aramıza bir perde çektim. **Hz. Ömer**, Resûlüllah (s.a.v.) a baktı ve:

«— Eyvah bayılmış, Resûlüllah'ın durumu çok ağır.» dedi ve kalktı. Çıkmak üzere kapıya yaklaştıklarında **Muğîre:**

«— Yâ **Ömer**, Resûlüllah ruhunu teslim etmiş.» dedi. Ben:

«— Hayır, yalan söylüyorsun, şaşırdın herhalde. Allah münâfıkları yok etmeden, Resûlüllah ruhunu teslim etmez.» dedim.

Daha sonra **Hz. Ebû Bekir** geldi. Örtüyü kaldırdım. Resûlüllah (s.a.v.) a baktı ve:

«— **İnnâ lillahi ve innâ ileyhi Râciûn**, Resûlüllah (s.a.v.) ruhunu teslim etmiş.» dedi. Daha sonra başucuna geldi. Eğildi, mübârek alnından öptü ve:

«— Eyvah, Allah'ın nebîsi gitti!» dedi. Sonra başını kaldırdı. Tekrar eğilerek alnından bir daha öptü ve:

«— Allah'ın seçkin kulu gitti!» dedi. Sonra tekrar başını kaldırdı. Bir daha eğildi, Resûlüllah'ın alnından öptü ve:

«— Allah'ın dostu Resûlüllah öldü!» dedi.

«— Allah, bütün münâfıkları yok etmeden Resûlünün ruhunu almaz!» diyordu.

Hz. Ebû Bekir, mescide gelince, halka bir hitabede bulundu. Allah'a hamd-ü senâdan sonra, şöyle dedi:

«— Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: **«Muhakkak ki, sen de öleceksin, onlar da ölecekler. Sonra kıyâmet günü, Tanrınızın nezdinde karşı karşıya gelecek, davalarınızı anlatacaksınız.»**[72] **«Muhammed de, kendisinden önce gelenler gibi bir peygamberdir. Şayet O ölür veya öldürülürse gerisin geriye mi dönecek, dininizi mi terkedeceksiniz? Kim grisin geriye dönerse Allah'a bir zarar vermiş olmaz. Fakat, Allah şükredenlerin**

---

[72] **Zümmer :** 30.

mükâfatını verir.»[73] Daha sonra şöyle devam etti: Kim Allah'a tapıyorsa, şunu bilsin ki, Allah Hayy'dır, ölmez. Kim de Muhammed (s.a.v.) e tapıyorsa, bilsin ki, Muhammed (s.a.v.) ölmüştür.»

Hz. Ömer, Hz. Ebû Bekir'in bu sözlerini duyunca:

«— Bu okuduğun âyetler gerçekten, Allah'ın kitabında var mı? Ey ahali, **Ebû Bekir**, Müslümanların en ileri gelenlerindendir. Ona bîat edin.» dedi.[74]

RESÛLÜLLAH (s.a.v.) IN YIKANIP KEFENLENMESİ

Ali b. Ebû Tâlib anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın yıkanıp kefenlenmesi işine başlarken kapıyı kapayıp içeriye kimseyi almadık. Bunun üzerine, ensar:

«— Biz, Resûlüllah (s.a.v.) ın, dayılarıyız ve İslâmiyete en çok hizmet edenlerdeniz.» diye bağırmaya, Kureyş ise:

«— Biz O'nun aşiretiyiz!» diye yüksek sesle konuşmaya başladılar. O zaman **Hz. Ebû Bekir:**

«— Ey Müslümanlar, bir cenazeyi kaldırmak, başkalarından çok yakınlarının hakkıdır. Allah hakkı için, şunu bilmenizi isterim ki, eğer Resûlüllah'ın yanına girmek isterseniz, onun Ehl-i Beyt'ini kendisinden **ayırmış** olursunuz. Allah rızası için Resûlüllah'ın Ehl-i Beyt'inden başkası içeri girmesin.»

Ali b. Hüseyin başka bir rivayette şöyle anlatıyor: Ensar:

«— Onun cenazesine yardım etmek bizim de hakkımız. Çünkü, Resûlüllah (s.a.v.) bizim yeğenimizdir ve biz İslâmiyet için çok çalıştık.» diye nidâ etmeye başladılar. Sonra da **Ebû Bekir**'e müracaat ettiler. **Hz. Ebû Bekir:**

«— Onun cenazesiyle meşgul olmak, herkesten önce, Ehl-i Beyt'inin hakkıdır. **Ali** ve **Abbas**'a müracaat ediniz. Çünkü, ancak onların istedikleri içeri girebilir.» dedi.[75]

İbn Abbas (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın durumu çok ağırdı. Yanında, **Hz. Aişe** ile **Hafsa** vardı. Bu sırada içeriye **Hz. Ali** girdi. Resûlüllah (s.a.v.) onu görünce başını kaldırdı ve:

«— Bana yaklaş, bana yaklaş!» dedi. **Hz. Ali**, Resûlüllah'ın yanına geldi. Resûlüllah (s.a.v.), kendisine yaslandı. Bu vaziyetteyken ruhunu

---

[73] **Âl-i İmrân: 144.**

[74] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Bidâye:** 5/241; **Mecma'uz-Zevâid:** 9/33; **İbn Sa'd:** 2/267.

[75] **İbn Sa'd:** 2/61.

teslim eyledi. **Hz. Ali** hemen kalkarak, kapıyı kapadı. Biraz sonra **Hz. Abbas** ile **Abdülmuttalib** oğulları gelip kapının önünde nöbet tuttular. **Hz. Ali:**

«— Anam babam sana fedâ olsun, hayattayken güzeldin, öldükten sonra da güzelsin.» diyordu. O sırada etrafa, eşi görülmedik bir koku yayıldı. **Hz. Abbas:**

«— Ey **Ali**, kadınlar gibi ağlayıp sızlamayı bırak da, dostlarına bak.» dedi. **Hz. Ali:**

«— Bana **Fazl b. Abbas**'ı getirin.» dedi. Bunun üzerine ensar:

«— Allah aşkına ve Resûlüllah'a olan yakınlığınız için bizden de birini alın.» dediler. Ensardan **Esv b. Havaliy** adında birini aldılar. Elinde bir su testisi vardı. Evde olanlardan biri:

«— Resûlüllah'ın elbisesini çıkarmayınız, olduğu gibi yıkayınız.» dedi.

Resûlüllah (s.a.v.) ı **Hz. Ali** yıkadı. Elini, Resûlüllah'ın üzerindeki gömleğin altına sokarak yıkıyordu. **Fazl b. Abbas, Hz. Ali**'nin, Resûlüllah'ı yıkamasına yardım ediyor ve peygamberin gömleğini hafifçe kaldırıyordu. Ensardan **Evs b. Havaliy** ise su döküyordu. **Hz. Ali**'nin elinde bir bez parçası sarılıydı. Elini Resûlüllah'ın üzerindeki gömleğin altına sokarak onu yıkıyordu.[76]

RESÛLÜLLAH (s.a.v.) IN CENAZE NAMAZININ KILINMASI

İbn Abbas (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) vefat edip de yıkandıktan sonra, hücre-i saadetlerine önce gruplar halinde erkekler girdiler ve cemaat yapmadan namazını kıldılar. Sonra kadınlar girdiler ve Resûlüllah'a dua ettiler. Daha sonra çocukları içeri aldılar. Onlar da dua ettikten sonra, köleler gelip namaz kıldılar. Grup grup içeri giriyorlar ve cemaat yapmadan namaz kılıyorlardı. Kimse, Resûlüllah'ın namazında imam olmadı.

Sehl b. Sa'd anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) kefenlendikten sonra tabutun içine konup, kabrinin kenarına getirildi. Daha sonra halk, gruplar halinde gelip namazını kıldılar. Kimse imamlık yapmadı.

Musa b. Muhammed b. İbrahim anlatıyor: Babamın kendi eliyle yazdığı bir kitap elime geçti. Orada şöyle yazıyordu:

Resûlüllah (s.a.v.) kefenlenip tabuta konduktan sonra, ensar ve muhacirlerden, evin alacağı kadar bir cemaatla beraber **Hz. Ebû Bekir** ve **Hz. Ömer** içeri girdiler. Ve:

---

[76] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/36; İbn Sa'd: 2/63.**

«— Ey Nebî, Allah'ın selâmı, rahmet ve bereketi üzerine olsun.» diyerek Resûlüllah'ı selâmladılar. Ensar ve muhacirler de aynı şekilde selâm verdiler, daha sonra saf saf oldular. İmamet makamında kimse yoktu. İlk safta ve Resûlüllah (s.a.v.) ın hizasında olan **Hz. Ebû Bekir** ve **Hz. Ömer** şöyle dua ettiler.

«— Allah'ım, Resûlüllah'ın, kendisine indirilen vahyi insanlara tebliğ ettiğine, ümmetine doğru yolu gösterdiğine, Allah yolunda son nefesine kadar mücahede ettiğine, dinini yükseltip vahyini tamamladığına, eşi ve benzeri olmayan Allah'a inandığına şehâdet ederiz. Allah'ım, bizi, Resûlüllah'a indirilen Kur'an'a uyanlardan eyle. Ahirette de bizi birbirimizden ayırma. Bizi ona, onu da bize tanıt. Çünkü o, gerçekten mü'minlere karşı merhametli ve şefkatlidir. Biz ona olan imanımızı hiçbir şeyle değişmeyeceğiz ve hiçbir zaman onu hiçbir menfaat uğruna fedâ etmeyeceğiz.» Cemaat:

«— Amin, âmin.» diyordu.

Sonra onlar çıktılar, başka bir grup girdi. Bu şekilde önce erkekler, sonra kadınlar, daha sonra da çocuklar gelip, Resûlüllah'ın mübarek cenazeleri başında namaz kıldılar.[77]

Ali b. Ebû Tâlib (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) tabuta konunca:

«— Kimse imamlık yapmasın, çünkü Resûlüllah (s.a.v.) sağken de, ölüyken de imamımızdır.» dedim. Müslümanlar cemaat cemaat giriyorlar, saf saf olup Resûlüllah'ın namazını kılıyorlardı. Kimse imamlık yapmıyordu. Cemaat tekbir getiriyor, Peygamberin yanıbaşında olan **Hz. Ali** de; şöyle dua ediyordu:

«— Ey Nebî, Allah'ın selâmı, rahmet ve bereketi üzerine olsun! Allah'ım, biz, Resûlüllah'ın, kendisine indirilen vahyi tebliğ ettiğine, ümmetini doğru yola çağırdığına, Allah'ın dini yükselip, vahiy kesilinceye kadar bu yolda çalıştığına şehâdet ederiz. Allah'ım, bizi, ona indirilen kitaba uyanlardan eyle. Ondan sonra da bizi bu yoldan ayırma, öbür dünyada da bizi yine bir araya getir.» Cemaat:

«— Âmin, âmin.» diyordu. Bu şekilde önce erkekler, sonra kadınlar, daha sonra da çocuklar namaz kıldılar.[78]

---

[77] **Bidâye: 5/265; İbn Sa'd: 2/69.**
[78] **İbn Sa'd: 2/70; Kenz'ul-Ummâl: 4/55.**

HZ. PEYGAMBERİN VEFATI ÜZERİNE ESHABIN ÜZÜNTÜSÜ VE AĞLAMASI

Enes (r.a.) anlatıyor: **Peygamberin vefat** ettiği günün sabahı, **Hz. Ebû Bekir**, halkın birbirine gizlice bir şeyler söylediklerini görünce, hizmetçisine, gidip meseleyi öğrenmesini emretti. Hizmetçi gitti. Sonra geriye döndü ve:

«— Onlar, 'Muhammed öldü!' diyorlar.» dedi. **Hz. Ebû Bekir** bunu duyunca, birden üzüldü ve:

«— Eyvah, biricik dayanağımız gitti!» diyerek yerinden fırlayıp, fırtına gibi mescide koştu.[79]

İbn Abbas (r.a.) anlatıyor: Peygamberin vefatında **Hz. Ebû Bekir**, Resûlüllah'ın hücre-i saadetlerine girmişti. Sonra dışarı çıktı. **Hz. Ömer** ise, etrafındakilere, bir şeyler söylüyordu. **Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer**'e:

«— Otur, yâ **Ömer**.» dedi. Daha sonra kendisi kelime-i şehâdet getirerek söze başladı:

«— Şunu iyice bilin ki, sizden kim Muhammed'e tapıyorsa, Muhammed ölmüştür. Kim de Allah'a tapıyorsa, iyi bilsin ki Allah Teâlâ Hayy'dır, ölmez.» Bakınız, Cenâb-ı Hak ne buyuruyor:

«— Muhammed bir peygamberdir. Kendisinden önce birçok peygamberler gelip geçmiştir. O ölürse veya öldürülürse davanızdan vazgeçip gerisin geriye mi döneceksiniz?»[80]

Râvî diyor ki: Allah'a yemin ederim ki, **Hz. Ebû Bekir** okuyuncaya kadar, sanki, halk, Allah'ın böyle bir âyet indirdiğini bilmiyordu da, onu **Ebû Bekir**'den öğrenir gibiydi. Duyan herkes bu âyeti okuyordu. **Ömer b. Hattab** ise:

---

[79] **Kenz'ul-Ummal: 4/48.**
[80] **Âl-i İmrân: 144.**

«— Yemin olsun ki, **Ebû Bekir**'in bu âyeti okuduğunu duyunca öyle oldum ki, ayaklarım beni taşıyamıyordu. Yere çöktüm ve ancak o zaman Resûlüllah'ın gerçekten öldüğüne inanabildim.»[81]

Osman b. Affan anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) vefat ettiğinde eshab öylesine üzülmüştü ki, bir kısmı ne yaptığını bilmiyordu. Ben de çok üzülmüştüm. Halife olarak **Hz. Ebû Bekir**'e bîat edildiğinde ben Medine'de yüksekçe bir duvar üzerinde oturuyordum. Bir ara **Hz. Ömer** geçti. Fakat ben kendimi öylesine üzüntüye kaptırmıştım ki, onun geçtiğini farkedemedim. **Hz. Ömer** daha sonra **Ebû Bekir**'in yanına gidiyor ve:

«— Ey Allah Resûlünün **halifesi, sana,** şaşılacak bir şey söyliyeyim mi? **Osman b. Affan**'ın yanına uğradım. Selâm verdim. Fakat selâmımı almadı.»[82]

Abdurrahman b. Said b. Yerbu' anlatıyor: **Hz. Ali**, bir gün, başını sarmış, üzgün bir halde **Hz. Ebû Bekir**'in yanına geldi. **Ebû Bekir**, ona:

«— Bakıyorum üzgünüsün.» dedi. **Hz. Ali** de cevaben:

«— Seni üzmeyen şey beni üzüyor da ondan.» dedi. O zaman **Ebû Bekir**:

«— Ey Müslümanlar, bakınız, **Hz. Ali** ne diyor! Allah aşkına söyleyiniz, Peygamberin vefatına, benden daha çok üzülen birisini gördünüz mü?» dedi.[83]

Ümmü Seleme (r.a.) anlatıyor: **Resûlüllah** (s.a.v.) vefat ettiğinde biz, onun bulunduğu odada toplanmış, ağlıyor ve onun mübarek nâşını görerek kendimizi avutuyorduk. Sabaha yakın, dışarıda kazma sesleri duyunca, artık Resûlüllah'dan tamamiyle ayrılacağımızı düşünerek bağırmaya başladık. Mesciddekiler de feryat kopardılar. Öylesine bağırıyorduk ki, Medine inliyordu. Bu sırada **Bilâl-i Habeşî** sabah ezanı okumaya başladı. **«Eşhedü enne Muhammeden Resûlüllah!..»** derken hüngür hüngür ağlıyordu. Bu, bizim ızdırabımızı daha da artırdı. Bunun üzerine halk, Resûlüllah'ın bulunduğu odaya girmek için hücum etti. Fakat kapı kapandı. Bizim için o ne büyük bir acıydı. Peygamberin vefatının yanında diğer bütün acı ve kederler hafif kalırdı.[84]

Ebû Zü'yeb el-Hüzelî'den: Medine'ye gelmiştim. Medine halkının, ihrâma bürünmüş hacıların hep birden, **«Lebbeyk!»** diye bağırmaları gibi, feryat ettiğini gördüm.

«— Bu nedir?» diye sorduğumda:

---

81 **İbn Sa'd; Buharî, İbn Hıbban; Kenz'ul-Ummâl:** 4/48.
82 **İbn Sa'd:** 2/84, Bk. «Selâm bahsi».
83 **İbn Sa'd:** 2/84.
84 **İbn Sa'd:** 4/121.

«— Resûlüllah (s.a.v.) vefat etti.» dediler.[85]

Ubeydullah b. Umeyr anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) vefat ettiğinde Mekke valisi **Attab b. Esîd**'di. Peygamberin vefatını duyunca, Kâbe'dekiler feryâd-ü figana başladılar. **Attab** ise, Kâbe'den çıkıp, sokaklardan birine daldı. **Süheyl b. Amr** yanına gelip:

«— Haydi, konuş da halkı teskin et.» dedi. **Attab** ise:

«— Resûlüllah'ın vefat ettiği bir zamanda konuşacak halim yok.» dedi. **Süheyl:**

«— Beraber gidelim, ben konuşurum.» dedi. Beraberce Kâbe'ye geldiler. **Süheyl** kalktı. Allah'a hamd-ü senâden sonra, **Ebû Bekir**'in söylediklerini, hiçbir şey eksiltmeksizin aynen tekrarladı.

Bedir savaşında, **Süheyl b. Amr** esirler arasındaydı. **Hz. Ömer**, onun öldürülmesini istiyordu. Resûlüllah (s.a.v.), **Hz. Ömer**'e:

«— Niçin onu öldürmek istiyorsun? Bırak, belki Allah onu, senin de beğeneceğin bir makama getirir.» demişti.

İşte, **Attab** ve arkadaşlarının yerine o makama **Süheyl** getirildi.[86]

Ebû Ca'fer'den: Resûlüllah (s.a.v.) ın vefatından sonra **Hz. Fâtıma'**nın hafifçe tebessümü hariç, güldüğünü hiç görmedim.[87]

RESÛLÜLLAH (s.a.v.) IN VEFATI ÜZERİNE ESHABIN SÖZLERİ

Hz. Ebû Bekir'in sözü :

Muhammed b. İshâk, babasından naklediyor: Resûlüllah (s.a.v.) vefat edince, **Hz. Ebû Bekir:**

«— İşte şimdi vahyi ve Allah katından gelen kelâmı kaybettik.» dedi.[88]

Ümmü Eymen'in sözü :

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın vefatı üzerine **Ümmü Eymen** ağlamaya başladı.

«— Peygamber vefat ettiği için mi ağlıyorsun?» diye sorduklarında, o:

«— Peygamberin, bir gün gelip de ebedî âleme göçeceğini ben za-

---

[85] **Kenz'ul-Ummâl: 4/158.**
[86] **İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 7/46.**
[87] **İbn Sa'd: 2/84.**
[88] **Kenz'ul-Ummâl: 4/50.**

ten biliyordum. Ben asıl, artık bir daha gelmeyecek olan vahiy için ağlıyorum.» dedi.

Yine **Enesd** (r.a.) den: Peygamberin vefatından sonra **Ebû Bekir, Hz. Ömer**'e:

«— Haydi **Ümmü Eymen**'i ziyarete gidelim.» dedi. **Ümmü Eymen**'in evine vardıklarında onu ağlar buldular.

«— Niye ağlıyorsun, Allah katındaki mükâfat Resûlü için elbette daha hayırlıdır.» dediler.

«— Vallahi ben, Allah'ın, Resûlü için takdir ettiği şeyin hayırlı olduğunu bilmediğimden ağlamıyorum. Fakat ben, ilâhî vahyin kesilmesine ağlıyorum.» dedi. **Ümmü Eymen**'in bu sözleri onları da duygulandırdı. Onlar da ağlamaya başladılar.[89]

Târık (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) vefat edince, **Ümmü Eymen** ağlamaya başladı.

«— Niye ağlıyorsun, yâ **Ümmü Eymen**?» diye sorduklarında:

«— Vahyin kesilmesine ağlıyorum.» cevabını verdi.[90]

Musa b. Ukbe'nin rivayetinde ise, **Ümmü Eymen** şöyle diyor:

«— Ben asıl vahiy için ağlıyorum. Her gün ve her gece bize yeni yeni vahiy gelirdi. Ama artık o da kesildi. Ben işte buna ağlıyorum.» Oradakiler **Ümmü Eymen**'in bu sözlerine hayret ettiler.[91]

Ma'n b. Adiy'in sözü :

İbn Ömer'den: Resûlüllah (s.a.v.) vefat edince, Müslümanlar ağlamaya ve:

«— Keşke Resûlüllah'dan önce ölseydik. O gittikten sonra fitneye düşmekten korkarız.» demeye başladılar.

Ma'n b. Adiy ise:

«— Ben yaşadığı müddetçe ona sadık kaldığım gibi, öldükten sonra da ona bağlı kaldığımı göstermek için, ondan önce ölmeyi istemezdim.» dedi.[92]

Hz. Fâtıma'nın sözü :

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın durumu ağırlaşınca, ağrıları da çoğaldı. O zaman kızı **Fâtıma:**

---

89 **Beyhâkî; Bidâye: 5/274; Kenz'ul-Ummâl: 4/48; İbn Sa'd: 8/164.**
90 **Kenz'ul-Ummâl: 4/60; İbn Sa'd: 8/164.**
91 **Bidâye: 5/274.**
92 **Bidâye: 6/339; İstîâb: 3/446; İsâbe: 3/450; İbn Sa'd: 3/465.**

«— Babacığım, nedir bu çektiğin ızdırap?» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Baban, artık bugünden sonra acı çekmeyecek.» buyurdu. Resûlüllah (s.a.v.) vefat edince:

«— Ey Rabbin davetine icabet eden babam, varacağı yer **Firdevs Cenneti** olan babam, Ey **Cibril**'e ölümünü haber verdiğimiz babam!» diye üzüntüsünü ifade etti. Resûlüllah (s.a.v.) defnedilince de; **Enes**'e:

«— Yâ **Enes**, Resûlüllah'ın üzerine toprak saçmağa gönlünüz nasıl razı oldu?» diye sorarak keder ve hüznünü ifade etmiştir.[93]

Urve'den: Resûlüllah (s.a.v.) vefat edince, **Abdülmuttalib**'in kızı **Safiye** şu mersiyeyi söyledi:

«Gönlüm perişan oldu ve soyguncuya her şeyini kaptırmış kimse gibi keder ve üzüntüden gece uykularım kaçtı. Keşke ben de ecel şerbetini içseydim, Resûlüllah akşama erişti derken kaderde yazılı ölüm onu buldu. Muhammed'in Ehl-i Beyt'ine geldiğimizde, keder ve elem onları çökertmişti. Resûlüllah'ın hücreleri yapayalnızdı. Artık oralarda sevgilimiz yoktu. Bunun için beni öylesine üzüntü kapladı ki, kalbim, âdeta korkudan harab oldu. Yâ Resûlallah, sen bizim umudumuzdun. Bize hep iyilik ederdin, bizi hiç üzmezdin. Sen bize acıyan ve iyi davranan biricik nebîmizdin. Artık bugün senin arkandan herkes ağlasın. Yemin ederim ki, Nebî'nin ölümüne değil, ondan sonra başımıza gelecek felâketlere ağlıyorum. Muhammed'i sevdiğim ve onu kaybettiğim için sanki kalbim dağlanıyor. Yâ **Fâtıma**, Muhammed'in Rabbi Allah, Yesrib (Medine) de ikâmet edip ruhunu teslim eden bu mevtaya rahmet etsin. **Hasan**'ı yetim bıraktın. O ağlıyor ve bugün yas tutarak dedesine sesleniyor. Anam babam, amcam, canım ve bütün mal ü mülküm Resûlüllah'a fedâ olsun. Sabrettin ve sana tevdi edilen risâleti hakkıyle tebliğ ettin. Dini, apaçık, en saf ve sağlam şekilde bırakarak göçtün. Eğer, arşın sahibi Allah seni aramızda bıraksaydı elbette çok bahtiyar olurduk. Fakat Allah'ın emri yerini bulacak. Allah'ın selâmı senin üzerine olsun. Senden razı olarak Adn cennetine koysun.»[94]

Muhammed b. Ali b. Hüseyin'den: Resûlüllah (s.a.v.) vefat edince **Hz. Safiyye** (r.a.), elbisesini çırparak evinden çıktı. Şöyle diyordu:

«— Senden sonra hâdiseler çoğalıp ihtilâflar başgösterecek. Eğer sen olsaydın, elbette musibetler çoğalmazdı.»[95]

Guneym b. Kays'dan: Resûlüllah (s.a.v.) vefat edince, babamın şunları söylediğini duydum:

---

[93] **Buharî, Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Bidâye:** 5/273; **Kenz'ul-Ummâl:** 4/57.

[94] **Mecma'uz-Zevâid:** 9/39.

[95] **Mecma'uz-Zevâid:** 9/39.

«— Muhammed (s.a.v.) vefat etti. Ben mahvoldum. O sağken bizi görüp gözetiyordu. Yanından emin olarak uyuyorduk.»[96]

PEYGAMBER ANILINCA ESHABIN AĞLAMASI

Zeyd b. Eslem'den: **Ömer b. Hattab** bir gece etrafı kontrol etmek için Medine'de dolaşmaya başladı. Bir evde ışık yandığını gördü. Yaklaştı ve baktı. Bir kadın yün eğiriyor ve şöyle söylüyordu:

«— Bütün iyi insanların salât ve selâmı Muhammed'in üzerine olsun. Seçilmiş, iyi insanlar sana salâvat getirsin. Geceyi ihyâ eder, seher vakitleri ağlardın. Ben de sana kavuşmak istiyorum. Ama ölmek elimde değil. Acaba öbür dünya beni sevgilimle birleştirecek mi?» **Hz. Ömer** bunları duyunca, ağlamaya başladı. Kapıyı çaldı. Kadın içeriden:

«— Kim o?» diye seslendi.

«— **Ömer b. Hattab**.» dedi.

«— **Ömer b. Hattab**'la benim ne işim var? Bu saatte gelmenin sebebi nedir?»

«— Allah aşkına kapıyı aç. Bir şey yapacak değilim.» Kadın kapıyı açtı. **Hz. Ömer** içeri girdi.

«— Ne olur, az önce söylediğin beyitleri bana tekrarla.» dedi. Kadın tekrar etti. Son mısraı söyler söylemez, **Hz. Ömer**:

«— Aranıza beni de katmanızı istiyorum.» dedi. O zaman kadın, son mısraı şöyle dedi:

«— Beni, sevgilimi ve **Ömer**'i ahirette bir araya getir. Ona da mağfiret et, ey affı çok Allah'ım.» **Hz. Ömer** memnun olarak ayrıldı.[97]

Asım b. Muhammed, babasından naklediyor: **İbn Ömer**, Resûlüllah'ı her anışında gözleri yaşarır ve ağlardı.[98]

Müsennâ b. Saîd ez-Zârî'den: **Enes b. Malik**'in şöyle söylediğini işittim:

«— Sevgili Peygamberimi görmediğim gece olamıyor.» diyor. Daha sonra ağlamaya başlıyordu.[99]

---

[96] **İsâbe**: 3/264; **İbn Sa'd**: 7/89; **Mecma'uz-Zevâid**: 9/39.
[97] **İbn Asâkir**; **Müntehab'ül-Kenz**: 4/381.
[98] **İbn Sa'd**: 4/168.
[99] **İbn Sa'd**: 7/20.

RESÛLÜLLH (s.a.v.) HAKKINDA KÖTÜ SÖZ SÖYLEYENLERİ, ESHABIN SUSTURMASI

Kâ'b b. Alkam anlatıyor: Resûlüllah'ın sohbetinde bulunmuş, sahabeden **Garafe b. Hâris** bir Hıristiyanın, Resûlüllah hakkında kötü sözler söylediğini duyunca, onu iyice hırpaladı ve burnunu kırdı. **Garafe b. Hâris**'i, hemen **Amr b. As**'ın huzuruna götürdüler. **Amr b. As:**

«— Biz onlara emân vermiştik, niye böyle yaptın?» diye sordu. **Garafe:**

«— Herhalde, Resûlüllah'a küfretsinler diye emân verilmedi. Bildiğim kadarıyle, onlara sadece, kiliselerine karışmayacağımıza, oralarda diledikleri gibi ibadet edeceklerine, altından kalkamıyacakları mükellefiyetler yüklemiyeceğimize, onlara bir düşman saldırırsa, onların yanında savaşacağımıza, kendi aralarında diledikleri gibi karar verebileceklerine, ancak bizim kanunlarımıza tâbi olmak isteyenler hakkında, Allah ve Resûlüllah'ın emrettiği şekilde hüküm vereceğimize, istemezlerse zorlamıyacağımıza dair ahid ve emân verdik.» dedi. O zaman **Amr b. As:**

«— Doğru, haklısın.» diye cevap verdi.[100]

Başka bir rivayette, **Garafe b. Haris** şöyle anlatıyor: **Garafe b. Haris,** Resûlüllah (s.a.v.) ın sohbetinde bulunmuş, **İkrime b. Ebî Cehil** ile birlikte Yemen'de irtidat edenlere karşı savaşmıştı. Bir defasında, Mısırlı **Mendukûn** adında bir Hıristiyana rastladı. Onu İslâm'a davet etti. Fakat adam, Resûlüllah hakkında kötü sözler söyleyince de onu iyice hırpaladı. Hâdise **Amr b. As**'a nakledildi. **Amr b. As, Garafe**'yi çağırarak:

«— Biz onlara ahid ve emân vermedik mi?» dedi. **Râvî** daha sonra yukarıdaki hâdiseyi naklediyor.[101]

---

[100] **İstîab** 3/193; **İsâbe** 3/19[illegible] **Buharî: Tarih-i Kebîr.**
[101] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 6/13; **Beyhakî:** 9/200.

RESÛLÜLLAH (s.a.v.) IN EMİRLERİNE İTAAT

Urve b. Zübeyr anlatıyor: **Resûlüllah** (s.a.v.), **Abdullah b. Cahş** komutasında, Nahle'ye bir seriyye gönderdi. **Abdullah b. Cahş**'a da:

«— Kureyş hakkında malûmat elde edinceye kadar orada kal.» diye direktif verdi. Savaşıp savaşmamakla ilgili bir şey söylemedi. Bu vak'a, savaş yapmanın yasak olduğu aylardan birinde cereyan ediyordu. Resûlüllah onlara, ne tarafa gideceklerini söylemeden, **Abdullah b. Cahş**'a bir mektup verdi ve:

«—Sen ve arkadaşların yola çıktıktan sonra iki gün yürüyün. Sonra bu mektubu aç ve ne emretmişsem onu yap. Maiyetindekilerden kimseyi seninle beraber gitmeye zorlama.» dedi. İki günlük bir yürüyüşten sonra mektubu açtı. Mektupta şöyle yazıyordu:

«Git ve Nahl'e mevkiinde konakla, Kureyş'e dair, elde ettiğin haberleri bize bildir.»

Abdullah b. Cahş, mektubu okuyunca, yanındakilere:

«— Peygamberin emrine karşı boynumuz kıldan incedir. Sizden kim, şehit olmak istiyorsa benimle beraber gelsin. Ben, Resûlüllah'ın emrini yerine getireceğim. İstemeyen de geri dönsün. Çünkü, Resûlüllah (s.a.v.) beni, sizi zorlamaktan menetti.» dedi. Kimse ayrılmadı. Hep birlikte yürüdüler. Buhran[102] mevkiinde **Sa'd b. Ebî Vakkas** ile **Utbe b. Gazvan,** develerini kaybettiler. Onu aramak için oyalanırken, diğerleri de ilerleyip Nahle'de konakladılar. O sırada **Amr b. Hadramî, Hakem b. Keysan Abdullah**'ın oğulları **Osman** ve **Muğire,** kuru üzüm ve yiyecek yüklü kervanlarıyle Tarf'tan gelirken müfrezeye rastladılar. Resûlüllah'ın gönderdiği müfreze onları görünce, içlerinden **Vakıd b. Abdullah** yanlarına gitti. **Vakıd b. Abdullah** saçlarını kestirmişti. Tâif'ten gelenler onu böyle traş olmuş bir vaziyette görünce:

---

102 Hicaz'da Fer' taraflarında bir mevki.

«— Bunlar Umre için gelenler. Onların bize bir zararı dokunmaz.» dediler. **Abdullah b. Cahş** ile yanındakiler, Recep ayının bu son günü toplanıp konuştular. Bir kısmı şöyle dedi:

«— Eğer bunları öldürürseniz, haram ayda öldürmüş olursunuz. Yok, öldürmez de bırakırsanız bu gece, Mescid'i Haram'a varırlar ve oraya sığınırlar.» Müşavere neticesinde onların öldürülmelerine karar verildi. **Temim** kabilesinden **Vâkıd b. Abdullah** bir okla **Amr b. Hadramî**'yi öldürdü. **Osman b. Abdullah** ile **Hakam b. Keysan** ise teslim oldular. **Muğîre** de kaçtı. Ve yakalayamadılar. Müfreze develeri ve esirleri alarak Resûlüllah (s.a.v.) ın huzuruna geldi.

Resûlüllah (s.a.v.):

«— Ben size haram ayda savaş yapmanızı emretmedim.» diye onları azarladı. Sonra da kervan ve esirlere dokunmadı. Resûlüllah (s.a.v.) azarlayınca onlar çok korktular. Helâk olacaklarını ve halkın kendilerini kınayacağını zannettiler. Kureyşliler bu hâdiseyi duyunca:

«— Muhammed, haram aylarda kan döktü, esir ve ganimet aldı. Haram ayda savaşmayı helâl yaptı.» dediler. O zaman şu âyet nâzil oldu:

«Sana haram ayda harbetmeyi sorarlar. De ki: Bu ayda harbetmek büyük bir günahtır. İnsanları Allah yolundan alıkoymak, Allah'ı inkâr etmek Müslümanları Mescid-i Haram'a sokmamak, onları Mekke'den çıkarmak, Allah nazarında daha büyük günahtır. Fitne çıkarmak haram ayda savaş yapmaktan daha beterdir.»[102/a]

Bu âyet nâzil olunca, Resûlüllah (s.a.v.) kervanı alıkoydu ve esirleri de fidye karşılığında serbest bıraktı. O zaman Müslümanlar:

«— Yâ Resûlallah, bizi savaşa mı sokmak istiyorsun?» diye serzenişte bulundular. Bunun üzerine şu âyet nâzil oldu:

«İman edip yurtlarından hicret edenler, Allah yolunda savaşanlar elbette Allah'ın rahmetini umarlar. Allah da yarlığayıcı ve bağışlayıcıdır.»[103]

Bu seriyyeye katılanlar sekiz kişiydiler. Başlarında da **Abdullah b. Cahş** vardı.[104]

Cündep b. Abdullah anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), **Ubeyde b. Hâris** başkanlığında bir müfreze gönderdi. Müfrezeyi uğurlarken **Sabâbe** ağlamaya başladı. Bunun üzerine onun yerine **Abdullah b. Cahş** gönderildi. Resûlüllah, ona bir mektup verdi ve filân mevkiye varıncaya kadar açıp okumamasını söyledi. Ve:

«— Arkadaşlarından hiç kimseyi seninle beraber gitmesi için zor-

---

102/a **Bakara: 217.**
103 **Bakara: 218.**
104 **Beyhakî: 9/58; İsâbe: 3/228.**

lama.» diye ilâve etti. Resûlüllah (s.a.v.) ın söylediği mevkiye vardıklarında **Abdullah b. Cahş** mektubu açıp okudu. «**İnna lillâhi ve innâ ileyhi râciûn.**» dedi. Sonra da:

«— Allah'ın ve Resûlünün emri başımız üzerine.» diye ilâve etti. Maiyyetindekilerden ikisi hariç geriye kalanların hepsi yola devam ettiler. **İbn'ül-Hadrâmî**'ye rastlayıp onu öldürdüler. (Bu hâdisenin Cemâziyelâhir'de mi, yoksa Recep ayında mı olduğu kesinlikle bilinmiyor.) Müşrikler bu hâdiseyi duyunca:

«— Müslümanlar savaşmanın haram olduğu bir ayda adam öldürdüler.» dediler. O zaman şu âyet nâzil oldu:

«Sana haram ayda harbetmeyi sorarlar. De ki: Bu ayda harbetmek büyük bir günah ise de, insanları Allah yolundan alıkoymak, Allah'ı inkâr etmek, Müslümanları Mescid-i Haram'a sokmamak, Müslümanları Mekke'den çıkarmak Allah nazarında daha büyük günahtır. Küfür ve bozgunculuk haram ayda savaş yapmaktan daha beterdir.»[105]

Bu hâdise üzerine bir kısım Müslümanlar da:

«— Yaptıkları iyi bir iş de olsa, esir alamazlar.» dediler. Bu sefer de şu âyet nâzil oldu:

«İman edip, yurtlarından hicret edenler ve Allah yolunda savaşanlar elbette Allah'ın rahmetini umarlar. Allah da yarlığayıcı ve bağışlayıcıdır.»[106]

İbn Ömer (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.), Hendek savaşında:

«— İkindi namazını herkes Benî Kureyza yurdunda kılsın.» buyurdu. Daha yoldayken ikindi vakti oldu. Eshabın bir kısmı:

«— Benî Kureyza'ya varmadan ikindi namazını kılmayalım.» derken, bir kısmı da:

«— Burada kılalım, burada kılmaktan bizi Resûlüllah menetmedi ki.» dediler.

Bu hâdise, Resûlüllah (s.a.v.) a nakledildi. Resûlüllah onlardan hiçbirini kınamadı.[107]

Kâ'b b. Mâlik anlatıyor: Hendek savaşında, düşmanı takipten dönüşünde Resûlüllah (s.a.v.) zırhını çıkardı ve güzel kokular süründü.

Dûhaym bu hadîsi rivâyet ederken şu ilâveyi yaptı. Resûlüllah (s.a.v.) bu hâdiseyi anlatarak şöyle buyurdu:

«— Ben, Hendek savaşında düşmanı takipten dönüşte zırhımı çıkarıp güzel kokular sürününce **Cibril** (s.a.) geldi ve:

---

105 **Bakara: 217.**

106 **Bakara: 218; Beyhakî: 9/11; Bidâye: 3/251.**

107 **Buharî; Müslim.**

«— Hayrola, savaşmamak için bir özrün mü var? Bakıyorum, zırhını çıkarmışsın. Ama daha henüz biz zırhımızı çıkarmadık.» dedi.

Resûlüllah (s.a.v.) derhal yerinden fırladı. Benî Kureyza'ya sefer yapılacağını, ikindi namazını orada kılacaklarını söyledi. Herkes silâhını kuşandı ve yola koyuldular. Benî Kureyza'ya varmadan güneş battı. İkindi namazının kılınması hususund ihtilâfa düştüler. Bir kısmı:

«— Namazınızı kılın. Çünkü Resûlüllah (s.a.v.) ikindi namazını Benî Kureyza'da kılacağız demekle, namazı terketmenizi inkâr etmedi.» dedi. Diğer bir kısmı da:

«— Resûlüllah, ikindi namazını Benî Kureyza'da kılmamızı emretti. Biz, Resûlüllah'ın emrine ittiba ediyoruz. Onun için yolda kılmasak da günah olmaz.» dedi.

Bir kısmı yolda ikindi namazını edâ etti. Diğerleri de ancak güneş battıktan sonra Benî Kureyza'ya gelince kaza ettiler. Resûlüllah (s.a.v.) bu iki gruptan hiçbirini kınamadı.[108]

Câbir (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), Huneyn savaşında, ordunun çözülmek üzere olduğunu görünce:

«— Yâ **Abbas**; «ey ensâr, ey ağaç altında Resûlüllah'a bîat edenler, neredesiniz, yetişin!» diye nidâ et.» buyurdu. **Hz. Abbas**, Resûlüllah (s.a.v.) ın emrettiği şekilde nidâ edince, ensar:

«— Hazırız, hazırız!» diye cevap verdiler ve herkes koşmaya başladı. Devesini bağlamaya giden bile, hemen bırakıp zırhını giyiyor, kılıç ve kalkanını alıp sesin geldiği tarafa koşuyordu. Öyle ki, hemen bir anda Resûlüllah (s.a.v.) ın yanında yüz kişi toplandı. Hevazinlilerin karşısına önce bu yüz kişi çıktı ve savaşmaya başladı. Önce ensar (Evsliler) çağrılmıştı. Daha sonra da Hazreçliler çağrıldı. Onlar savaşta düşmana karşı çok dayanıklı idiler.

Resûlüllah maiyyetindekilerin arasından çıkıp savaş meydanına baktı ve:

«— İşte şimdi harp kızıştı.» buyurdu.

Râvî devamla diyor ki: Vallahi daha düşman hezimete uğramadan Resûlüllah'ın yanı birbirine bağlanmış, düşman esirleriyle dolmuştu. Sonunda Allah'ın yardımıyla birçoğu öldürüldü. Birçoğu da hezimete uğradı. Onların malları ve çocukları ganimet olarak Resûlüllah'a kaldı.[109]

İbn Vehb, bu hâdiseye dair **Hz. Abbas**'dan naklettiği hadîste şöyle diyor: Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yâ **Abbas**, Ashab-ı Semüre'ye (ensar) nidâ et.» buyurdu. Val-

---

108 **Taberânî; Meçma'uz-Zevâid: 6/140; Bidâye: 4/117.**
109 **Beyhakî; Bidâye: 4/329.**

lahi, **Hz. Abbas**'ın sesini duyunca herkes, sanki yavrusunu görüp koşan hayvanlar gibi:

«— Evet, yetiştik!» diyerek koşuyordu.[110]

İkrime anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), Mekkeli müşriklerle **Hudeybiye** anlaşmasını imzaladığında, henüz Müslüman olmayan **Huzaa** kabilesi, Resûlüllah'ın müttefikiydi. **Huzaa**'lılar, Resûlüllah'ın, **Benî Bekr**'de Kureyş'in tarafına geçtiler. Fakat bu iki kabile arasında çok eskiden beri devam eden bir anlaşmazlık vardı. Ve aralarındaki savaş devam ediyordu. Kureyş, müttefiki olan **Benî Bekr** kabilesine silâh ve yiyecek yardımı yaptı. Neticede **Benî Bekr** kabilesi **Huzaa**'lıları yendiler ve bir kısmını öldürdüler.

Kureyşliler, **Benî Bekr** kabilesine yardım etmekle, **Hudeybiye** muahedesini bozdukları için, korktular. **Ebû Süfyan**'a gelip:

«— Haydi, Muhammed'e git de, aramızdaki anlaşmayı yenile ve aramızı düzelt.» dediler. **Ebû Süfyan** kalktı ve Medine'ye gitti. Resûlüllah (s.a.v.), **Ebû Süfyan**'ın geldiğini duyunca:

«— **Ebû Süfyan** geldi ve eli boş geriye dönecek.» buyurdu. **Ebû Süfyan** önce **Hz. Ebû Bekir**'in yanına giderek:

«— Yâ **Ebû Bekir**, anlaşmayı yenile de aramız tekrar düzelsin.» dedi. **Hz. Ebû Bekir** de:

«— Bu, benim bileceğim iş değil, bunu Allah ve Resûlü bilir.» diye cevap verdi.

Ebû Süfyan, bu sefer de **Hz. Ömer**'in yanına gitti. Ona da, **Ebû Bekir**'e söylediğini söyledi. **Hz. Ömer** de:

«— Anlaşmayı bozmaları mı? Bu, onların bozdukları ilk anlaşma değil ki, Allah'ın bir imtihanı diyelim. Yaptıkları ilk kötülük değil ki, Allah'ın bir azabı diyelim.» dedi.

O zaman **Ebû Süfyan**:

«— Yâ **Ömer**, senin gibi kabilesine düşman olanı görmedim.» dedi. Sonra **Hz. Fâtıma**'nın yanına gitti.

«— Yâ **Fâtıma**, bir mesele var. Bunu yapıp, bütün kadınların hanımefendisi olmak ister misin?» dedi ve **Ebû Bekir**'e söylediği gibi durumu anlattı. **Hz. Fâtıma**:

«— Bu benim işim değil, bu Allah ve Resûlünün bileceği bir iş.» diye cevap verdi. Daha sonra **Ebû Süfyan, Hz. Ali**'ye geldi ve ona da aynı şeyleri söyledi. **Hz. Ali** de:

«— Senin kadar şaşkın adam görmedim. Sen, müşriklerin reisisin. Bu da reisin vazifesidir. Anlaşmayı yenile ve iki tarafın arasını bul.»

---

[110] **Müslim; Bidâye: 4/331; İbn Sa'd: 4/11.**

diye alaylı konuştu. **Ebû Süfyan** büyük bir şaşkınlık içinde ellerini birbirine vurarak:

«— Hayret, herkes aynı cevabı veriyor.» dedi. Daha sonra dönüp Mekke'ye geldi ve olup bitenleri anlattı. Onlar:

«— Allah, Allah, böylesini de hiç görmemiştik. Şimdi ne yapalım, savaş haberi getirmedin ki, tedbirli olalım. Barış haberi getirmedin ki, emniyette olduğumuzu hissedelim.» dediler.[111]

Mus'ab b. Ümeyr'in kardeşi **Ebû Azîz** anlatıyor: Bedir savaşında ben de esirler arasındaydım. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Esirlere iyi muamele edin.» buyurmuştu. Ben, ensardan bir cemaat arasındaydım. Sabah ve akşam yemekleri gelince, onlar, Resûlüllah'ın emrine uyarak, kendileri sadece hurma yerler, ekmeği bana verirlerdi.[112]

Abdurrahman b. Ebû Leylâ'dan: Bir gün, **Abdullah b. Revaha**, Resûlüllah (s.a.v.) hutbe okurken, mescide geldi. Resûlüllah'ın:

«— Oturunuz.» emrini duyunca, hemen, mescidin dışında bulunduğu yere çöktü. Resûlüllah (s.a.v.), hutbeyi bitirinceye kadar da yerinden kımıldamadı. Resûlüllah (s.a.v.) bunu duyunca:

«— Allah, senin, kendisine ve Resûlüne itaat arzunu arttırsın.» buyurdu.[113]

Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: Bir cuma günü, Resûlüllah (s.a.v.) minbere çıktı ve:

«— Oturun.» dedi. **Abdullah b. Revaha**, Peygamberin:

«— Oturun.» emrini duyunca, oğullarının arasına oturdu. Daha sonra, Resûlüllah'a:

«— Yâ Resûlallah, bakın, **İbn Revaha**, sizin:

«— Oturun.» dediğinizi duyunca hemen, bulunduğu yere oturdu.» dediler.[114]

Atâ'dan: Resûlüllah (s.a.v.) hutbe okurken bir ara:

«— Oturunuz.» buyurdu. **Abdullah b. Mes'ud**, Resûlüllah'ın bu emrini duyduğunda, mescidin kapısındaydı. Hemen bulunduğu yere oturdu. Resûlüllah (s.a.v.) bunu görünce:

«— Yâ **Abdullah**, içeriye gir!» buyurdu.[115]

Câbir (r.a.) anlatıyor: Cuma günü, Resûlüllah (s.a.v.) minbere çıkıp hutbeye başlarken:

---

111 **Müntehab-ü Kenz'ul-Ummâl: 4/162; Hadislerle Müslümanlık: 1/162 - 166.**

112 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 6/86.**

113 **İbn Asakir; Kenz'ul-Ummâl: 7/52; İsâbe: 2/306.**

114 **İbn Asakir; Kenz'ul-Ummâl: 7/51; Taberânî; Beyhakî; Mecma'-uz-Zevâid: 9/316.**

115 **Kenz'ul-Ummâl: 7/56.**

«— Oturunuz.» dedi. **İbn Mes'ud** bu emri duyunca, hemen bulunduğu yere, mescidin kapısına oturdu. Resûlüllah, onu gördü ve:

«— Yâ **Abdullah b. Mes'ud**, içeriye gel.» buyurdu.[116]

Enes (r.a.) anlatıyor: Bir gün Resûlüllah (s.a.v.) bizimle beraber Medine'de dolaşıyordu. Gezerken yüksekçe bir bina gördü.

«— Kimin bu?» diye sordu.

«— Ensardan filânın.» dediler.

Resûlüllah (s.a.v.) kızdı. Fakat bir şey demedi. O evin sahibi, Resûlüllah'a geldi. Selâm verdi. Fakat Resûlüllah selâmını almadı. Üstelik yüzünü de çevirdi. Adam birkaç defa tekrarladığı halde Resûlüllah yine cevap vermedi. O zaman Resûlüllah'ın kendisine bir şeyden dolayı kızıp yüz çevirdiğini anladı. Bu durumdan eshaba yakındı, ve:

«— Vallahi ben, Resûlüllah'ın bu davranışının sebebini anlamadım.» dedi. O zaman, oradakiler:

«— Resûlüllah dolaşırken senin yüksekçe evini gördü, belki onun için kızmıştır.» dediler. Adam derhal evine gitti. Evini yıkıp yerle bir etti.

Resûlüllah yine bir gün dolaşırken eski evi göremeyince:

«— Buradaki yüksek eve ne oldu?» diye sordu. Eshab:

«— Bu evin sahibi, senin, kendisinden yüz çevirmene ve selâmını almamana çok üzülmüş. Bize sebebini sordu. Biz de söyleyince, gelip hemen yıktı.» dediler.

Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdular:

«— Her insana, kendisine yetecek kadar ve her nevi tehlikeden emin kılacak ölçüde ev yapması lüzumludur. Fakat lükse kaçıp gösteriş yapanlar yaptıklarından mesuldürler.»[117]

Bir başka rivayet de şu şekildedir: Resûlüllah (s.a.v.) daha sonra aynı yerden tekrar geçerken, eski binanın yerinde olmadığını gördü. Ne olduğunu sorunca:

«— Sahibi, sizin tutumunuz üzerine yıktı.» dediler. O zaman Resûlüllah:

«— Allah onun günahlarını affetsin. Rahmetini bol eylesin.» diye dua etti.[118]

Amr b. **Şuayb**, babasından, o da dedesinden naklediyor: Resûlüllah (s.a.v.) la beraber **Ezâhir**[119] geçidine gittim. Üzerimde kırmızı renkli bir örtü vardı. Resûlüllah (s.a.v.) bir ara bana dönerek:

«— Bu ne biçim elbise?» dedi.

---

[116] **İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 7/55.**

[117] **Sümen-i Ebî Dâvud.**

[118] **İbn Mâce.**

[119] **Ezâkir: Mekke ile Medine** arasında bir yer

Resûlüllah'ın bundan hoşlanmadığını anladım. Konakladığımız yere geldik. Onlar ateş yakıyorlardı. Hemen o kırmızı renkli elbiseyi ateşe attım. Daha sonra tekrar Resûlüllah'ın huzuruna geldim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— O elbiseyi ne yaptın?» diye sordu.

«— Ateşe attım.» dedim.

«— Ailene veremez miydin?» buyurdu.[120]

Sehl b. Hanzaliyye'l-Abşemî'den: Resûlüllah (s.a.v.), bana:

«— **Hureym el'-Esedîyy** çok iyi, ama şu saçlarıyle etekleri de uzun olmasa.» dedi.

Hureym, Peygamberin bu sözünü duyunca, hemen bir ustura alıp saçlarını kulakları hizasından, elbisesini de topukları hizasından kesti.[121]

Hz. Ömer'in, elçi olarak **Herakl**'e gönderdiği **Cessâme b. Müsâhik b. er-Rebî b. Kays el-Kinânî** anlatıyor:

«— **Herakl**'in huzuruna çıkınca gösterilen yere oturdum. Üzerine oturduğum şeye dikkat etmemiştim. Baktım, bir de ne göreyim; altından yapılma bir iskemle. Bunu farkeder etmez hemen kalktım. **Herakl** bu davranışıma güldü ve:

«— Sana ikram olarak gösterdiğimiz bu yerden niye kalktın?» diye sordu.

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın, bunun gibi şeylerden Müslümanları nehyettiğini duydum da, onun için.» dedim.[122]

Hâris b. Hazrec oğullarının akrabası **Muhammed b. Eslem b. Bahre**'den: Çok yaşlıydı. Bir defasında şöyle dedi:

«— Medine'ye gittim. Çarşıda işimi gördüm. Sonra tekrar geri evime döndüm. Elbiselerimi değiştireceğim sırada, Resûlüllah'ın mescidinde iki rek'ât namaz kılmadığımı hatırlayıp:

«— Vallahi ben, Resûlüllah'ın mescidinde iki rek'ât namaz kılmadım. Halbuki Resûlüllah: «Sizden kim buraya (Medine'ye) gelirse, şu mescidde iki rek'ât namaz kılmadan geri dönmesin.» buyurmuştu.» dedim.

Sonra tekrar elbiselerimi giyip Medine'ye gittim. Resûlüllah'ın (s.a.v.) mescidinde iki rek'ât namaz kıldım.[123]

Muğîre b. Şu'be anlatıyor: Ensardan bir kıza talib oldum. Bunu Resûlüllah (s.a.v.) a anlatınca:

«— Onu gördün mü?» diye sordu.

---

[120] **Devlâbî: Kunâ:** 2/44; **Amr b. Şuayb** kadınların giyeceği bir elbiseyi giydiği için Resûlüllah ikâz etmiştir.

[121] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî: Tarih; Kenz'ul-Ummâl:** 8/59.

[122] **Ebu Nuaym; Kenz'ul-Ummâl:** 7/15; **İsâbe:** 1/227.

[123] **Kenz'ul-Ummal: Taberânî; İsâbe:** 3/414.

«— Hayır, görmedim.» dedim.

«— Git, onu gör. Çünkü birbirinizi görüp beğenerek evlenirseniz aranızdaki sevgi devamlı olur.» buyurdu.

Kızın evine gittim. Resûlüllah'ın bana dediklerini kızın ebeveynine anlattım. Birbirlerinin yüzüne baktılar. Ben kalkıp dışarı çıktım. O esnada kız, odanın bir köşesinden:

«— Bana o adamı çağırın.» dedi. Sonra da:

«— Eğer, gelip beni görmeni sana Resûlüllah (s.a.v.) emretmişse, iyice bak. Eğer Resûlüllah böyle bir şey söylememişse, beni göremezsin.» dedi. Kıza baktım, onu beğendim. Ve yetmiş kadınla evlendiğim halde, ondan daha çok sevdiğim, daha iyi biriyle evlenmemiştim.»[124]

Ma'rur b. Sûveyd'den: **Ebû Zerr**'i son ikametgâhı olan **Rabeze**[125] de gördüm. Kendisinin ve kölesinin üzerinde kalın kumaştan birer hırka vardı. Halk:

«— Yâ **Ebû Zerr**, kölenin üzerindekini de alıp kendine şöyle doğru dürüst bir elbise yapsan. Daha iyi olmaz mı? Köleye de başka bir elbise bulursun.» dedi. O zaman **Ebû Zerr** şöyle karşılık verdi:

«— Annesinin Arap olmaması sebebiyle **Bilâl-i Habeşî**'yi ayıplamıştım. O da beni Resûlüllah'a şikâyet etmişti. Resûlüllah (s.a.v.) beni çağırdı ve: «Yâ **Ebû Zerr**, Cahiliyye âdetlerini hâlâ bırakamadın mı? Onlar sizin kardeşinizdir. Allah sizleri onlara üstün kılmıştır. Beğenmediklerinizi satın. Allah'ın mahlûkatına eziyet etmeyin.» buyurdu.[126]

Bir başka rivayette bu hadîs şöyle naklediliyor: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah onları sizin idareniz altına vermiştir. Kimin kölesi ve cariyesi varsa ona, kendi yediğinden yedirsin, kendi giydiğinden giydirsin. Onlara ağır iş vermeyin. Eğer vermeniz gerekiyorsa, onlara yardım edin.»[127]

RESÛLÜLLAH'IN EMRİNE MUHALEFET EDENLERE ŞİDDETLE KARŞI ÇIKMAK

Ebû Seleme b. Abdurrahman'dan: **Abdurrahman b. Avf**, Resûlüllah'a bit'in çokluğundan şikâyetle:

«— Yâ Resûlallah (s.a.v.), ipek gömlek giymeme müsaade eder misin?» diye sordu. Resûlüllah da ipek gömlek giymesine müsaade etti.

---

124 **Kenz'ul-Ummâl: 8/288.**
125 **Medine'ye** yakın bir köy. **Ebû Zerr**'in mezarı oradadır.
126 **Sünen-i Ebû Dâvud.**
127 **Buharî, Müslim, Tirmizî; Tergîb: 3/495; Beyhakî: 8/7; İbn Sa'd: 4/237.**

Resûlüllah (s.a.v.) vefat edip de, **Hz. Ebû Bekir** halife olunca, bir gün **Hz. Ömer, Abdurrahman**'ın oğlu **Ebû Seleme**'nin yanına gitti. **Ebû Seleme** ipek bir gömlek giymişti. **Hz. Ömer:**

«— Bu ne böyle?» deyip, elini gömleğin yakasından soktu ve boydan boya yırttı. O zaman **Abdurrahman:**

«— Resûlüllah'ın, benim ipek gömlek giymeme müsaade ettiğini bilmiyor musun?» dedi. **Hz. Ömer** de:

«— Sadece senin giymene müsaade etti. Çünkü sen, bit'in çokluğundan şikâyet etmiştin. Senden başkaksına müsaade etmedi.» dedi.[128]

Ebû Seleme'den: **Abdurrahman b. Avf,** oğlu **Muhammed**'le beraber **Hz. Ömer**'in yanına gitti. Oğlu ipek gömlek giymişti. **Hz. Ömer** hemen çocuğun yanına giderek, yakasından tuttuğu gibi gömleği ikiye böldü. Babası **Abdurrahman:**

«— Allah iyiliğini versin. Çocuğu korkuttun. Nerdeyse ödünü patlatacaktın.» dedi. O zaman **Hz. Ömer:**

«— Onlara ipek gömlek mi giydiriyorsun?» diye sordu. **Abdurrahman:**

«— Ben de ipek elbise giyiyorum.» deyince, **Hz. Ömer:**

«— Onlar senin gibi mi?» dedi.[129]

İbn Sîrîn anlatıyor: **Hâlid b. Velid** üzerinde ipek bir gömlek olduğu halde, **Hz. Ömer**'in huzuruna çıktı. **Hz. Ömer:**

«— Nedir bu üzerindeki yâ **Hâlid?**» diye sordu. **Hâlid b. Velid:**

«— Yâ Emîr'el-Mümînin, bunun ne mahzuru var? **Abdurrahman b. Avf** da giyiyor.» dedi. O zaman **Hz. Ömer:**

«— Sen **Abdurrahman b. Avf** mısın ki, onun yaptığını yapacaksın?» dedi.

Hâlid b. Velid eve dönünce evdekilerin her biri gömleğin bir ucundan tutarak parça parça ettiler. Öyle ki, gömlekten eser kalmadı.[130]

Sahr'dan: **Hâlid b. Saîd,** Resûlüllah (s.a.v.) ın vefatından bir ay sonra, Medine'ye geldi. Üzerinde ipekten bir cübbe vardı. **Hz. Ömer b. Hattab** ve **Ali b. Ebû Tâlib**'le karşılaştı. **Hz. Ömer** onu görünce hemen etrafındakilere:

«— Üzerindeki elbiseyi parçalayın. Ortada harp yokken bir kimse ipek elbise giyebilir mi?» diye bağırdı. Oradakiler, **Halid b. Saîd**'in üzerindeki ipek elbiseyi hemen parçaladılar.[131]

Abde b. Ebû Lübâbe anlatıyor: Şu hâdiseyi duydum: **Ömer b. Hat-**

---

128 **İbn Sa'd:** 3/92.
129 **Kenz'ul-Ummâl:** 8/57.
130 **İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl:** 8/57.
131 **Taberî; İbn Asâkir.**

tab, Mescid'e gider. Bakar ki ipekten düğmeli, Acem kumaşından elbise giymiş bir adam namaz kılmaktadır. Adamın yanına varır ve:

«— Namazı dilediğin kadar uzat. Gideceğimi sanıyorsan aldanıyorsun. Namazını bitirinceye kadar bekleyeceğim.» deri.

Adam bakar ki kurtuluş yok, namazını bitirir. O zaman **Hz. Ömer,** o adama:

«— Hele bir dur da şu elbisene bakayım.» der ve tutup ipek düğmelerin hepsini koparıp atar. Sonra da:

«— Al, elbise senin olsun.» der.[132]

Saîd b. Süfyan el-Kârîy'den: Kardeşim vefat etmeden önce, Allah yolunda yüz dinar tasadduk edilmesini vasiyet etmişti. Onun vasiyetini yerine getirmek için yüz dinarı alıp **Osman b. Affan**'ın huzuruna çıktım. **Hz. Osman**'ın yanında birisi oturuyordu. Benim üzerimde de, yakası ve yenleri ipek işlemeli bir hırka vardı. **Hz. Osman**'ın yanında oturan adam, beni görünce, hemen kalkıp, yırtmak için hırkamı çekmeye başladı. **Hz. Osman** bunu görünce:

«— Bırak adamı.» dedi. Bunun üzerine o da beni bıraktı. Sonra da:

«— Acele ettiniz.» dedi. Ben, **Hz. Osman**'a:

«— Ey mü'minlerin emîri, kardeşim vefat etmeden önce yüz dinar Allah yoluna tasadduk etmemizi vasiyyet etti. Ne yapmamı emredersiniz?» diye sordum.

«— Bu meseleyi benden önce hiç kimseye sordun mu?» dedi.

«— Hayır.» dedim.

«— Eğer benden önce birine sormuşsan, o da sana benim şu verdiğim fetvadan başka bir fetva vermişse, senin boynunu vurdururdum.» dedi. Sonra da şöyle devam etti:

«— Allah bize, İslâm Dinine girmemizi emretti. Biz de bunu kabul ettik. Allah'a şükür, hepimiz Müslümanız. Allah, bize hicret etmemizi emretti. Biz de hicret edip Medine'ye geldik. Daha sonra cihad yapmamızı emretti. Siz Şamlılar mücahidsiniz. Bunun için sen bu parayı kendine, ailene, komşu ve akrabalarından muhtaç olanlara harca. Zira, bu paranın bir dirhemiyle gidip et alsan, sen ve ailen yeseniz, tam yediyüz dirhem tasadduk etmiş gibi sevab kazanırsınız.» dedi.

İşim bitince dışarı çıktım ve hırkamı çekip yırtmak isteyen adamın kim olduğunu sordum.

«— **Ali b. Ebû Talib.**» dediler. Bunun üzerine evine gittim ve:

«— Benden ne kötülük gördün de öyle yaptın?» diye sordum. Şöyle cevap verdi: Resûlüllah (s.a.v.) ın şöyle buyurduğunu işittim:

«— Yakında ümmetim, kadınların ırzına tecavüzü ve ipek elbiseler

---

132 **Kenz'ul-Ummâl:** 8/57.

giymeyi helâl sayacak.» İşte ben de, Müslümanlar arasında ilk defa sende ipek elbise gördüm. Onun için yaptım.»[133]

Abdullah b. Âmir b. Rebî'adan: Hz. Ömer, çocukları **Abdullah** ve **Hafsa**'nın amcaları **Kudâme b. Maz'un**'u Bahreyn'e vali olarak gönderdi. **Abd'ül-Kays**'ın efendisi **Cârud**, Bahreynden geldi ve **Hz. Ömer**'i görüp:

«— Ey müminlerin emîri, Bahreyn'e vali tayin ettiğiniz **Kudâme**'nin içki içip sarhoş olduğunu gördüm. Gelip size bildirmeyi vazife addettim. Allah'ın emri de böyledir.» dedi. O zaman **Hz. Ömer:**

«— Onun içki içtiğine başka şahit var mı?» diye sordu.

«— **Ebû Hüreyre** var.» dedim. **Hz. Ömer**, derhal **Ebû Hüreyre**'yi çağırtarak:

«— Sen de şehâdet eder misin?» diye sordu. **Ebû Hüreyre:**

«— Onu içerken görmedim. Fakat sarhoş bir halde kusarken gördüm.» dedi. **Hz. Ömer:**

«— Tam şahitlik yapıyorsun.» dedi ve **Kudâme**'ye haber göndererek, Bahreyn'den gelmesini emretti. **Kudâme** gelince **Cârud, Hz. Ömer**'e:

«— Allah'ın emrettiği cezayı ver.» dedi. **Hz. Ömer:**

«— Sen bu adamın dostu musun, düşmanı mı?» diye sordu. O:

«— Dostuyum.» deyince, **Hz. Ömer:**

«— Şahitliğini yaptın. Daha ne istiyorsun?» dedi. Bunun üzerine **Cârud** sustu. Sonra yine:

«— Bu adamın cezasını ver.» dedi. **Hz. Ömer:**

«— Seni davacı olarak görüyorum. Yanında tek şahidin var.» dedi. **Cârud:**

«— Allah'ı şahit tutarım ki söylediğim doğrudur.» dedi. **Hz. Ömer:**

«— Dilini tut. Sonra fena yaparım.» dedi. **Cârud:**

«— Yâ **Ömer**, içkiyi yeğenin içsin. Sen beni cezalandır. Doğru mu bu!» dedi. **Ebû Hüreyre:**

« Ey mü'minlerin halifesi, eğer bizim şahitliklerimizden şüphe ediyorsan, **Velid**'in kızı **Hind**'e sor. Çünkü o **Kudâme**'nin karısıdır.» dedi.

Hz. Ömer, Velid'in kızı **Hind**'e haber gönderip şahitlik yapıp yapmayacağını sordu. Kadın da, kocasının aleyhine şahitlik yaptı. Bunun üzerine **Hz. Ömer, Kudâme**'ye:

«— Şer'î cezayı tatbik edeceğim.» dedi. **Kudâme:**

«— Söylediğiniz gibi içmiş olsam da beni cezalandıramazsın.» dedi. **Hz. Ömer:**

«— Niçin?» diye sordu. **Kudâme** şöyle cevap verdi:

«— Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: **«İman edip amel-i Sâlih işleyen-**

---

[133] **İbn Asâkir: 1/53; Kenz'ul-Ummâl: 8/57.**

ler, fenalıktan sakınıp inanırlar ve iyi işler işlemekte devam ederler, sonra vazifelerine riayet edip, Allah'a hakkiyle kulluk eder ve başkalarına da iyilik ederlerse, haram olunmadan evvel yediklerinden dolayı onlara vebal yoktur.»[134] **Hz. Ömer:**

«— Hayır, yanlış tevil yapıyorsun! Allah'dan hakkiyle korksan, haram kıldıklarından kaçınırsın.» dedi. Sonra, oradaki halka dönerek:

«— **Kudâme**'ye sopa vurulmasına ne diyorsunuz?» diye sordu. Oradakiler:

«— Hastayken, sopa vurulmasına karşıyız!» dediler. Bunun üzerine o gün ceza tatbik edilmedi. Aradan birkaç gün geçti. Nihayet bir gün **Hz. Ömer, Kudâme**'ye sopa vurulmasına karar verdi. Halka:

«— Ne diyorsunuz, **Kudâme**'ye sopa vuralım mı?» dedi. Oradakiler:

«— O böyle ağrı sızı çekerken, cezanın tatbik edilmesine karşıyız!» dediler. O zaman **Hz. Ömer:**

«— Benim cezayı tatbik etmeden, mes'ul olarak Allah'ın huzuruna çıkmamdansa, onun dayak altında can vererek Allah'a kavuşması daha evlâdır. Bana sağlam bir sopa getirin!» dedi.

Sonra **Kudâme**'ye sopa vurulmasını emretti. Böylelikle de ceza tatbik edilmiş oldu. Bu meseleden sonra **Kudâme, Hz. Ömer**'e çok kızdı ve küstü. Sonra da Hac için Mekke'ye gitti. **Hz. Ömer** de Mekke'ye gitmişti. Hac farzını ifa edip de geriye döndüklerinde **Hz. Ömer, Sukya**[135] mevkiinde konakladı ve uykuya daldı. Uykudan uyanınca:

«— Bana derhal **Kudâme**'yi bulup getirin. Vallahi rüyamda birisi geldi ve: «**Kudâme**'nin gönlünü al. O senin kardeşindir.» dedi. **Kudâme'**-yi hemen bulup getirin.» dedi.

Kudâme'ye gelip, **Hz. Ömer**'in çağırdığını söylediler. Gitmek istemedi. **Hz. Ömer** zorla getirmelerini emretti. Yanına gelince de onun gönlünü aldı. Onun için hayır duada bulundu.[136]

Yezîd b. Ubeydullah bir dostundan naklediyor: **Abdullah b. Mes'ud,** cenaze merasiminde gülen bir adam görünce:

«— Demek sen cenazenin yanında gülüyorsun? Vallahi seninle hiç konuşmayacağım.» dedi.[137]

---

[134] **Mâide:** 96.
[135] **Mekke** ile **Medine** arasında, **Medine**'ye iki günlük mesafede bir mevki.
[136] **İsâbe:** 3/229.
[137] **Kenz'ul-Ummâl:** 8/116.

ESHABIN, PEYGAMBERİN EMRİNE AYKIRI DAVRANIŞTAN ÇEKİNMELERİ

İbn Abbas anlatıyor: Bedir savaşındaResûlüllah (s.a.v.), eshabına şöyle dedi:

«— Müşriklerle beraber buraya gelen **Haşim** oğullarının kendi istekleriyle değil de, zorla savaşa katıldıklarını öğrendim. Aslında, onların bizimle savaşmaları için hiç bir sebep yok. Sizden kim **Haşim** oğullarından birine rastlarsa, onu öldürmesin. Kim **Ebu'l-Bahterî b. Hişam b. Haris b. Esed**'e rastlarsa onu da öldürmesin. Kim amcam **Abbas**'a rastlarsa onu öldürmesin. Çünkü o, savaşa zorla sokuldu.»

Ebû Huzeyfe b. Utbe b. Rabîa:

«— Babalarımızı, çocuklarımızı, kardeşlerimizi öldürüp de **Abbas**'ı mı bırakacağız? Vallahi eğer onunla karşılaşırsam, hiç bakmaz, kılıcı tepesine indiririm.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) bunu duyunca, **Hz. Ömer**'e:

«— Yâ **Ebû Hafs**[138], Resûlüllah'ın amcası kılıçla öldürülür mü? dedi. **Hz. Ömer** de:

«— Yâ Resûlallah (s.a.v.) bırak da şu adamın boynunu vurayım. Çünkü o, nifâk yaratıyor.» dedi.

Ebû Huzeyfe diyor ki: «O gün Resûlüllah'a karşı söylediğim o sözden dolayı öyle korktum ki, buna ancak şehitliğin keffaret olacağına inandım.» Nitekim, **Ebû Huzeyfe**, Yemâme savaşında şehit düştü.[139]

Ma'bed b. Ka'b'dan: Resûlüllah (s.a.v.) Benî Kureyza'yı tam yirmi beş gün muhasara etti. Nihayet düşman kurtuluş ümidi kalmadığını anladı. Allah da kalplerine bir korku verince, reisleri **Ka'b b. Esed**; başka çare kalmadığını, ya hep birlikte iman etmelerini veya kadınlarla çocukları öldürüp savaşmak için dışarı çıkmalarını veyahut da cumartesi gecesi Müslümanlara baskın yapmalarını söyledi. Onlar:

«— İman edip Müslüman olmayız, cumartesi gecesi savaşmak da doğru değil. Çocuklarımızı ve kadınlarımızı öldürdükten sonra yaşayıp da ne yapalım?» dediler. Daha sonra müttefikleri olan **Ebû Lübâbe b. Abdülmünzir**'e haber gönderip, peygamberin tekliflerini kabul edip etmemek hususunda kendisiyle istişâre ettiler. O ise boğazını gösterdi. (Boğazlanacaklarını imâ etti) Fakat sonra da, yaptığına pişman oldu. Derhal Mescid-i Nebevî'ye koşup kendini direklerden birine bağladı. Allah tevbesini kabul edip de kendisini affedinceye kadar bu şekilde kaldı.[140]

---

138 **Hz. Ömer**'in künyesi. **Hz. Ömer:** Vallahi Resûlüllah beni ilk defa o zaman **Ebû Hafs** diye çağırdı diyor.

139 **el-Bidâye:** 3/284; **İbn Sa'd:** 4/5; **Müstedrek:** 3/223.

140 **Feth'ul-Bârî:** 7/291.

Musâ b. Mebe'nin rivayeti şu şekildedir: Benî Kureyzalılar, **Ebû Lübâbe b. Abdilmünzir**'e:

«— Yâ **Ebû Lübâbe**, senin fikrin ne? Ne yapmamızı istersin? Çünkü bizim savaşacak gücümüz yok.» dediler.

Ebû Lübâbe eliyle boğazını işaret etti. Parmaklarını boynunda gezdirip savaş yapmalarını imâ etti.

Ebû Lübâbe işini bitirip geriye dönünce, büyük bir kötülük işlediğini anladı ve yaptığına pişman oldu. Kendi kendine: «Vallahi, Allah tevbemi kabul edinceye kadar Resûlüllah'ın yüzüne bakamam.» dedi. Sonra Medine'ye döndü. Kendini Mescid'in direklerinden birine bağladı. Yirmi gün kadar bu vaziyette kaldığı söylenir. Resûlüllah (s.a.v.), **Ebû Lübâbe**'yi göremeyince:

«— **Ebû Lübâbe** dostlarından korktu mu yoksa?» dedi. Hâdiseyi anlattılar. O zaman Resûlüllah:

«— Büyük bir hata işlemiş. Eğer gelip bana söyleseydi, onun için Allah'dan mağfiret dilerdim. Ama mademki böyle yaptı. Ben bir şey yapamam, Allah dilediği gibi hükmeder.» buyurdu.[141]

Enes b. Mâlik anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), **Sâbit b. Kays**'ı uzun zaman göremeyince, nerede olduğunu sordu. Birisi:

«— Yâ Resûlallah, ben ondan sana haber getiririm.» dedi. Sonra çıkıp **Sâbit b. Kays**'ın evine gitti. Onu evinde oturmuş, boynunu bükmüş bir halde buldu.

«— Hayrola, nedir bu hal?» diye sordu.

«— Halim harab, ben Resûlüllah'ın huzurunda yüksek sesle konuşurum. Amellerimin hebâ olup Cehennem ehlinden olmaktan korkuyorum.» dedi. O adam, Resûlüllah (s.a.v.) ın yanına gelip, **Sâbit b. Kays**'ın söylediklerini anlatınca, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Git, ona; sen Cehennem ehlinden değil, Cennet ehlindensin, de.» buyurdu.

Sâbit b. Kays b. Şemmas'ın kızı anlatıyor: Babamın şöyle anlattığını duydum: Resûlüllah'a, **«Şüphesiz Allah, kibirlenip gururlananları ve övünenleri sevmez.»**[142] âyeti nâzil olunca **Sâbit**'in durumu değişti. Evine kapanıp ağlamaya başladı.

Resûlüllah (s.a.v.) a haber verdiler. Resûlüllah da, adam gönderip, niçin böyle yaptığını sordu. **Sâbit**, işlediği günahı naklederek şöyle dedi.

«— Ben şık gezmeyi severim ve kavmimin en büyüğü olmak istiyorum.»

O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

---

141 **Bidâye: 4/119.**
142 **Lokman : 18.**

«— Sen, âyet-i kerîmede söylenenlerden değilsin iyi bir hayat sürüyorsun. Hayırlı bir şekilde öleceksin ve Allah seni Cennete sokacak.» buyurdu.

Allah Teâlâ, Resûlüne: **«Ey iman edenler, peygamberden daha yüksek sesle konuşmayın. Birbirinizle yüksek sesle konuştuğunuz gibi onunla da öyle konuşmayın ki farkında olmaksızın amelleriniz boşa gitmesin.»**[143] âyetini indirince **Sâbit** yine aynı hareketi yaptı. Resûlüllah (s.a.v.) a haber verdiler. Resûlüllah ona adam gönderip bu şekilde davranmasının sebebini sordu. O ise işlediği büyük günahtan bahisle; sesini yükselttiğini, bu sebeple de amelleri yok olan kişilerden olmaktan korktuğunu söyledi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.):

«— Hayır, korkma, sen övünülecek bir hayat sürüyorsun. İleride de şehit olacaksın ve Allah seni cennetine sokacak.» buyurdu.[144]

Muhammed b. Sabit el-Ensârî'den: **Sabit b. Kays**, Resûlüllah'a:

«— Yâ Resûlallah, helâk olacağımdan korktum.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Niçin?» diye sorunca, şöyle dedi:

«— Allah bizi, yapmadığımız şeylerle övülmekten nehyetti. Bakıyorum ben övülmekten hoşlanıyorum. Allah bizi, gururlanıp, kibirlenmekten de nehyetti. Bakıyorum ben güzel görünmekten hoşlanıyorum. Allah bizi, senden daha yüksek sesle konuşmaktan da nehyetti. Halbuki ben, senin huzurunda yüksek sesle konuşuyorum.» dedi. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yâ **Sâbit**, güzel bir hayat sürüp, sonunda şehit olmayı ve cennete girmeyi istemiz misin?» buyurdu. **Sâbit:**

«— Tabiî, yâ Resûlallah isterim.» dedi.

Sâbit, güzel bir ömür geçirdi. **Müseylimet'ul-Kezzab**'ın öldürüldüğü savaşda şehit oldu.[145]

ESHABIN, HER HAREKETİNDE RESÛLÜLLAH'I TAKLİT ETMESİ

Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın bir hasırı vardı. Geceleyin namaz kılar, gündüz de üstünde otururdu.

Resûlüllah'ın namaz kıldığını gören herkes koşarak gelip onunla beraber namaz kılmaya başladı. Gelenler çoğalınca Resûlüllah (s.a.v.):

---

143 **Hücurât: 2.**
144 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 9/[illegible]; **Müstedrek:** 3/235.
145 **Müstedrek.**

«— Ey Müslümanlar, kendinizi zorlamayın. Güç yetirebileceğiniz işleri yapın. Siz ibadetten usanmadıkça Allah ecrini vermekten usanmaz. Allah indinde en değerli amel, az da olsa devamlı olandır.» buyurdu.[146]

Bir başka rivayette de Resûlüllah:

«— Muhammed ümmeti bir işe başladıklarında ona devam ederler.» buyurmuştur.

Enes b. Mâlik anlatıyor: Halk, Resûlüllah (s.a.v.) ın elinde bir gün gümüş bir yüzük görünce, hemen herkes gümüş yüzük taktı. Resûlüllah yüzüğü atınca onlar da attılar.[147]

İbn Ömer'den: Resûlüllah (s.a.v.) altın bir yüzük takıyordu. Bir gün tutup yüzüğü çıkardı ve:

«— Artık bunu hiç takmayacağım.» dedi. Bunun üzerine, parmağında yüzük olan herkes yüzüğünü çıkardı.[148]

İlyas b. Seleme babasından naklediyor: Kureyş, Müslümanlar hakkında bilgi toplamak için **Hârice b. Kürz**'ü öncü olarak gönderdi. **Hârice** geriye dönünce İslâm ordusunu methetmeye başladı. O zaman oradakiler:

«— Sen yüreksiz bedevînin birisin, silâh sesi duysan korkudan ödün patlar. Ne sana denileni anlamışsın, ne de söylediğinden haberin var.» dediler.

Daha sonra **Urve b. Mes'ud'u** gönderdiler. O, Resûlüllah'ın yanına gidip:

«— Yâ Muhammed, nedir bu söylediğin? Herkesi Allah'ın birliğini kabule davet ediyorsun. Sonra da bilip bilmediğin insanları kavmin içine sokup aralarını bozuyor, kanlarını, mallarını ve canlarını helâl sayıyorsun?» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) cevaben:

«— Ben sadece onların aralarını daha da düzeltmek, dinlerinin yerine, Allah'ın gönderdiği daha hayırlı bir dini tebliğ etmek, onlara daha mutlu bir hayat vadetmek için geldim.» buyurdu.

Urve b. Mes'ud da geriye döndüğünde, Resûlüllah (s.a.v.) ı methetmeye başladı.

Seleme diyor ki: Müşriklerin eline düşen Müslümanlara eziyet çoğalınca, Resûlüllah (s.a.v.), **Hz. Ömer**'i çağırarak:

«— Yâ **Ömer**, müşrikler eline esir düşen kardeşlerimize gidip söyleyeceklerimi iletir misin?» dedi. **Hz. Ömer:**

«— Hayır, yapamam yâ Resûlallah, çünkü benim Mekke'de kimsem

---

[146] **Tergîb: 5/89; Buharî; Müslim.**
[147] **Sünen-i Ebû Davud.**
[148] **Buharî; Müslim.**

yok. Orada taraftarları olanlardan gönder.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.), **Hz. Osman**'ı çağırdı ve onu gönderdi.

Hz. Osman devesine binip yola çıktı. Yolda müşriklerin askerlerine rastladı. Müşrikler onunla alay edip kötü sözler söylediler. Fakat amcaoğlu **Eban b. Said b. el-As**, ona arka çıktı ve terkisine bindirip Mekke'ye getirdi. Mekke'ye geldiklerinde amcaoğlu, **Hz. Osman**'a:

«— Amcaoğlu, niçin böyle eski ve kısa elbise giydin? Eteklerini uzatsan.» dedi. —**Hz. Osman**'ın gömleği dizlerinden biraz aşağıdaydı.— **Hz. Osman:**

«— Resûlüllah da böyle giyiyor.» dedi.

Hz. Osman, Mekke'deki bütün esirleri dolaşarak, Resûlüllah'ın sözlerini nakletti.

Seleme diyor **ki**: Bir defasında biz öğle uykusunda iken Resûlüllah'ın münâdisi:

«— Ey halk, **Ruhul Kudüs (Cibril)** geldi. Resûlüllah'a bîata koşun!» niye nida etti. Biz hemen **Semure** ağacının altında bulunan Resûlüllah'a koştuk ve bîat ettik. Bunun üzerine şu âyet nâzil oldu: **«Mü'minler ağaç altında sana bîat ettikleri zaman Allah onlardan hoşnut olmuştu. Hak Teâlâ onların kalplerindekini bildi de onlara huzur ve itmi'nân verdi. Onları pek yakın bir zaferle mükâfatlandırdı.»**[149] **Hz. Osman** olmadığı için, Resûlüllah bir eliyle diğerini tutarak, onun yerine de bîat etti. Müslümanlar:

«— Ne iyi iş, **Hz. Osman** Mekke'de Kâbe'yi tavaf etsin, biz ise burada bekleyelim.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.):

«— O, Mekke'de yıllarca kalsa, ben tavaf etmeden, aslâ Kâbe'yi tavaf etmez.» buyurdu.[150]

İyâs b. Seleme bir başka rivayette şöyle diyor: Yeğeni **Hz. Osman**'a:

«— Amca, bakıyorum eski ve kısa elbise giyiyorsun. Kavmin gibi eteklerini biraz uzat.» dedi. **Hz. Osman:**

«— Dostum, Resûlüllah da eteklerini bacaklarının yarısına kadar uzatıyor.» dedi. Yeğeni tekrar:

«— Amca, Kâbe'yi tavaf et.» dedi. **Hz. Osman:**

«— Biz, hiçbir şeyi Resûlüllah yapmadan yapmayız. Ancak o yapınca biz de onun peşinden gideriz.» dedi.

Zeyd b. Sâbit anlatıyor: Yemâme savaşından sonra, **Hz. Ebû Bekir** beni çağırdı. Gittim. Yanında **Hz. Ömer** de vardı, bana şöyle dedi:

«— **Ömer b. Hattab** gelip, Yemâme savaşının çok şiddetli geçtiğini ve birçok hâfızın hayatlarını kaybettiklerini söyledi. Başka savaşlarda

---

149 **Fetih: 18.**
150 **Kenz'ul-Ummâl: 1/84; 8/56; İbn Sa'd: 1/461.**

da hâfızların hayatlarını kaybetmelerinden, böylece de Kur'an'ı yitirmekten korkuyorum. Bunun için; Kur'an âyetlerinin bir araya toplanmasına karar verdim.» Bunun üzerine ben, **Hz. Ömer**'e dönerek:

«— Resûlüllah'ın yapmadığı şeyi biz nasıl yaparız?» dedim. **Hz. Ömer:**

«— Vallahi bu daha hayırlıdır. Yapılması lâzım.» dedi. Aradan çok geçmeden benim içimde de aynı istek belirdi ve **Hz. Ömer**'in doğru söylediğini anladım.

Hz. Ömer, Ebû Bekir'in yanına oturmuş, konuşuyordu. **Ebû Bekir** bana:

«— Sen akıllı bir gençsin. Sana güvenimiz var. Hem sen, Resûlüllah'ın vahiy kâtipliğini de yaptın. Bunun için Kur'an toplama işini sen üzerine al.» dedi.

Vallahi, bana bir dağı al taşı deselerdi bu, Kur'an toplama işinden daha kolay olurdu. Ben:

«— Peki, Resûlüllah'ın yapmadığı bir işi nasıl yapıyorsunuz?» dedim.

«— Bu, gerçekten çok hayırlı bir iş.» dedi.

Hz. Ebû Bekir, bu işi üzerime almam için ısrar ederken, aniden Allah gönlümü açtı ve aynı duygu bende de belirdi. Ben de onların görüşlerine katıldım ve Kur'an âyetlerini toplamaya başladım. Beyaz taşlara, kürek kemiklerine, hurma kabuklarına yazılanların hepsini topladım. Kur'an'ı ezberleyip hafızalarına nakşedenleri de çağırdım. Sadece **Berâe** sûresinin son iki âyetini yalnız **Huzeyme b. Sabit el-Ensârî** biliyordu. Başka bilen yoktu. O âyetler de şunlardır: **«Size içinizden öyle bir peygamber geldi ki, sizin sıkıntı ve dara düşmeniz ona ağır gelir. Sizin hidayet ve saadetinize düşkün, bilhassa mü'minlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir. Eğer yola gelmezlerse, de ki: Kendisinden başka ilâh olmayan Allah bana yeter. Ona güvendim. O, arş-ı âlânın sahibidir.»**[151]

Toplanan Kur'ân-ı Kerîm âyetlerini **Ebû Bekir**'e teslim ettim. O vefat edince bu emaneti **Hz. Ömer** teslim aldı. O da vefat edince, kızı **Hz. Hafsa** teslim aldı.[152]

Hz. Ömer (r.a.) den: **Üsâme** ordusunun sefere çıkıp çıkmamasına dair münakaşa olunca, **Hz. Ebû Bekir:**

«— Kudret ve iradesiyle yaşadığım Allah'a yemin olsun ki, Resûlüllah'ın savaştığı kişilerle savaşmamaktansa gökten üzerime taş yağsa daha iyi olur. Onlarla mutlaka savaşacağım.» dedi. Ve tekrar İslâm'a girinceye kadar onlarla çarpıştı.

---

151 **Tevbe: 129 - 130.**

152 **Kenz'ul-Ummâl: 1/279.**

Aynı mevzuda **Ebû Hüreyre**'nin rivayeti de şöyledir: **Üsâme** ordusunun gönderilmesine karşı çıkanlar olunca, **Hz. Ebû Bekir:**

«— Vallahi, namazla zekât arasında fark gözetenlerle mutlaka savaşacağım. Çünkü, zekât da maldan alınan bir hakdır. Allah'a yemin ederim ki, Resûlüllah'a verdiklerinden bir yular da olsa bana vermezlerse onlarla savaşırım.» dedi.

Başka bir rivayette de, **Hz. Ebû Bekir** şöyle der:

«— Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin olsun ki, köpekler, Peygamberin zevcelerini ayaklarından sürüseler bile, yine de Resûlüllah'ın yola çıkardığı bir orduyu geri çevirmem, Resûlüllah (s.a.v.) ın açtığı bir sancağı tekrar yerine koymam.» dedi. Daha sonra da **Üsâme** ordusunu gönderdi.

Urve'den: **Hz. Ebû Bekir** şöyle dedi:

«— **Ebû Bekir**'in hayatı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, yırtıcı hayvanların beni parçalayacaklarını bilsem, yine de peygamberin yola çıkardığı **Üsâme** ordusunu gönderirim. Buralarda benden başka kimse kalmasa da, yine gönderirim.»

Urve anlatıyor: **Hz. Ebû Bekir** şöyle dedi:

«— Resûlüllah'ın gönderdiği bir orduyu mu geri çevireceğim? O zaman büyük bir işe cür'et etmiş olurum. Kudret ve iradesiyle yaşadığım Allah'a yemin olsun ki, bütün Arapların aleyhime dönmesi bile, Resûlüllah'ın yola çıkardığı bir orduyu geri çevirmekten daha iyidir. Haydi yâ **Üsâme**, Resûlüllah'ın emrettiği istikamete yürü, sonra da Filistin cephesinde **Mu'teliler**'e karşı Resûlüllah'ın emrettiği şekilde savaş. Allah elbette yardım edecektir.»

Hasan-ı Basrî anlatıyor: **Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer**'in, **Üsâme**'nin kumandanlığına karşı çıkması üzerine onun sakalından tutarak:

«— Ey **Hattab**'ın oğlu, Allah iyiliğini versin. Resûlüllah'ın tayin ettiği kumandan yerine başka birisini mi tayin edeyim!» dedi.[153]

Sa'd b. Ebî Vakkas anlatıyor: **Hz. Ömer**'in kızı **Hafsa**, babasına:

«— Ey Mü'minlerin Emîri, bu kaba kumaş yerine, daha iyi bir elbise giysen, şimdi yediğinden daha lezzetli yemekler yesen olmaz mı? Bak, Allah rızkımızı bollaştırdı, hayırlı amellerimizi çoğalttı.» dedi. **Hz. Ömer** cevaben:

«— Kızdırma beni, Resûlüllah'ın çektiği sıkıntıları hatırlamıyorsun.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) ın sıkıntılı günlerini anlattı. **Hafsa**'nın gözleri yaşardı. Sonra da kızına:

«— Sen daha rahat yaşamamı istiyorsun. Halbuki imkân olsa Re-

---

[153] **Buharî; Müslim; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Beyhakî; İbn Asâkir.**

sûlüllah'la **Hz. Ebû Bekir**'in çektikleri sıkıntılara ortak olmak isterdim. Umarım ki mes'ud günlerinde onlarla beraber olurum.» dedi.[154]

Ebû Ümâme'den: **Ömer b. Hattab**, dostlarıyla otururken pamuklu bir gömlek getirdiler. **Hz. Ömer** gömleği giyerken —daha göğsüne indirmişti ki—:

«— Avret yerini örttüğüm ve kendisiyle güzel göründüğüm elbiseyi giydiren Allah'a hamdolsun.» diye dua etti. Sonra da yanındakilere dönerek:

«— Niçin böyle söylediğimi biliyor musunuz?» diye sordu.

«— Hayır, bilmiyorum. Söylersen öğreniriz.» dediler.

«— Bir gün Resûlüllah'la beraber bulunuyordum. Yeni bir elbise getirdiler. Resûlüllah onu giyerken, «Avret yerimi örten ve beni hoş gösteren bu elbiseyi giydiren Allah'a hamdolsun.» dedi. Ve şöyle devam etti: «Beni Hak Dinle gönderen Allah'a yemin olsun ki, bir Müslümana yeni bir elbise getirilir de o, yeni elbiselerini giyip, eski elbiseyi sırf Allah rızası için bir başka Müslümana verirse o, elbette eskiyinceye kadar onu veren adam, ister hayatta olsun, ister ölmüş olsun, Allah'ın himayesinde onun yanında ve onun garantisi altında olur.»

Hz. Ömer daha sonra elbiseyi giydi. Baktı ki kolları uzun. Hemen oğlu **Abdullah**'a seslenerek:

«— Oğlum, bıçağı getir.» dedi. Bıçak gelince, elbisenin yenlerini avuçlayıp fazla gelen kısımları kesti. Biz:

«— Ey Mü'minlerin Emîri, bir terzi çağırsaydık. Bu böyle olur mu?» dedik.

«— Hayır, istemez.» dedi.

Ebû Ümâme diyor ki:

«— Bu hâdiseden sonra, **Hz. Ömer**'i gördüm. Elbisesinin yenlerinden sarkan ipler, ellerinin üzerine dökülüyordu.»[155]

İbn Ömer (r.a.) anlatıyor: **Hz. Ömer** yeni bir gömlek giymişti. Bana, bir bıçak getirmemi söyledi. Sonra da:

«— Oğlum, gömleğimin yenlerini uzat, sonra parmaklarım hizasında tut. Fazla kısmını kes.» dedi. Gömleğinin yenlerini kestim. Fakat düzgün kesilmemişti. Bir kısmı uzun, bir kısmı kısaydı.

«— Baba, makasla bunları düzeltsek.» dedim.

«— Bırak oğlum, ben Resûlüllah'ı böyle yaparken gördüm. Gömlek eskiyinceye kadar babam onu giydi.» dedi. Öyle ki, eskiyen kısımlardan çıkan ipler ayaklarına düşerdi.[156]

---

[154] **Hılye:** 1/48; **İbn Sa'd:** 3/199.
[155] **Kenz'ul-Ummâl:** 8/55.
[156] **Hılye:** 1/45.

Eslem'den: **Hz. Ömer**, Kâbe'yi tavaf ederken, **Hacer-i Esved**'in önünde durup:

«— Aslında ben senin faydası da, zararı da olmayan bir taş parçası olduğunu biliyorum. Eğer Resûlüllah'ın sana selâm verdiğini görmemiş olsaydım, sana selâm vermezdim.» dedi ve selâm verdi. Sonra da:

«— Ona bakarsan, şimdi hervele[157] yapmaya da lüzum yok. O zaman biz müşriklere kuvvetli görünmek için öyle yapmıştık. Ama Allah onları helâk etti.» dedi ve ilâve etti:

«— Ama biz, Resûlüllah (s.a.v.) ın yaptığı hiçbir şeyi terketmeyiz.»[158]

İsa b. Talha bir adamdan naklediyor: Resûlüllah (s.a.v.), **Hacer-i Esved**'in karşısında durup:

«— Biliyorum ki, sen faydası ve zararı olmayan bir taşsın.» buyurdu. Taşı öptü. Daha sonra **Ebû Bekir**, Hacca gittiğinde, **Hacer-i Esved**'in önünde durup:

«— Biliyorum ki, sen faydası ve zararı olmayan bir taşsın. Eğer Resûlüllah'ın seni öptüğünü görmeseydim, öpmezdim.» dedi.[159]

Ya'lâ b. Ümeyye anlatıyor: **Hz. Osman** (r.a.) la beraber Kâbe'yi tavaf ettim. **Hacer-i Esved**'in yanına gelince taşı selâmladık. Ben, Kâbe tarafındaydım. **Hacer-i Esved**'i geçip de batı tarafına varınca selâmlaması için **Hz. Osman**'ın elinden çektim.

«— Ne var?» dedi.

«— Selâmlamıyor musun?» dedim.

«— Hiç Resûlüllah'la beraber **Kâbe**'yi tavaf etmedin mi?» diye sordu.

«— Evet, tavaf ettim.» dedim.

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın bu iki batı rüknüne selâm verdiğini gördün mü?» dedi.

«— Hayır.» dedim.

«— Resûlüllah'ı örnek almıyor musun?» dedi.

«— Alıyorum.» dedim.

«— Öyle ise yürü.» dedi.[160]

Bekr b. Abdullah anlatıyor: Bir bedevî, **İbn Abbas**'a gelip:

«— **Muaviye** sülâlesi Kâbe'de hacılara su ve bal veriyor, filân oğulları süt veriyorlar. Siz ise şerbet veriyorsunuz. Cimrilikten mi, yoksa yoksulluktan mı?» diye sordu. **İbn Abbas:**

---

157 **Hervele:** Hac ibadetinde, **Şafa** ile **Merve** tepeleri arasında hacı namzetlerinin sağ omuzları ve kolları açık bir şekilde yaptıkları koşu.

158 **Buharî; Bidaye:** 5/153.

159 **Darekutnî; Ilel; Kenz'ul-Ummâl:** 3/34.

160 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel:** 1/70.

«— Bu, ne yokluktan ne de cimrilikten. Resûlüllah (s.a.v.), terkisinde **Üsâme b. Zeyd** olduğu halde Kâbe'yi ziyarete gelmişti. Bizden içecek bir şey istedi. Biz de ona şerbet verdik. Biraz içti ve:

«— Çok güzel olmuş, hacılara da böyle şerbet verin.» buyurmuştu.[161]

Cafer b. Temmam'dan: Bir adam, **İbn Abbas**'a gelip:

«— Biliyor musun, Hac için gelenlere şerbet veriyorsunuz. Resûlüllah böyle yaptığı için mi şerbet veriyorsunuz, yoksa süt ve baldan daha ucuz olduğu için mi?» diye sordu. **İbn Abbas** şöyle dedi:

«— Resûlüllah (s.a.v.), hacılara su veren **Hz. Abbas**'ın yanına gelerek: «Bana da ver.» demişti. **Hz. Abbas** hemen bir kâse şerbet getirtti. Resûlüllah (s.a.v.), ondan bir yudum aldı ve:

«— Çok güzel olmuş, herkese böyle ikram edin.» buyurdu.[162]

İbn Sîrîn anlatıyor: **İbn Ömer**'le beraber Arafat'ta bulunuyordum. O yürümeğe başlayınca ben de yürüdüm. İmam gelince cemaatle öğle vakti, öğle ile ikindiyi ebraber kıldı. **İbn Ömer**, ben ve arkadaşlarım vakfeye durduk. Nihayet imam **Müzdelife**'ye doğru yola çıkınca, biz de yola çıktık. **Me'zemûn**[163] boğazına geldik. **İbn Ömer** devesini çöktürdü. Biz de develerimizi çöktürdük. Onun namaz kılacağını zannediyorduk. Bineğini tutan kölesi, namaz kılmayacağını, Resûlüllah'ın bu mevkie geldiğinde, def-i hâcette bulunduğunu hatırladığını, kendisinin de Resûlüllah'ı taklid edip def-i hâcet etmek istediğini söyledi.[164]

İbn Ömer'den: **İbn Ömer**, Mekke ile Medine arasındaki bir ağacın altında bir müddet uyurdu. Sebebi sorulduğunda, Resûlüllah'ın da böyle yaptığını söyledi.[165]

Nâfi'den: **İbn Ömer**, Resûlüllah (s.a.v.) ne yaptıysa aynını yapardı. Öyle ki, Resûlüllah nerede namaz kıldıysa, orada namaz kılardı. Resûlüllah (s.a.v.) bir ağacın altında konaklamıştı. **İbn Ömer** ara sıra o ağacın altına gelir kurumasın diye ona bakar, dibine su dökerdi.[166]

Mücahid anlatıyor: **İbn Ömer**'le beraber bir yolculuğa çıkmıştık. Bir mevkie gelince **İbn Ömer** yolunu değiştirdi.

«— Niçin böyle yaptın?» diye sorulduğunda:

«— Resûlüllah'ın böyle yaptığını gördüm de, onun için.» dedi.[167]

Nâfi anlatıyor: **İbn Ömer**, Mekke sokaklarında, devesini öyle dik-

---

161 Müsned-i Ahmed b. Hanbel: 1/70.
162 İbn Sa'd: 4/16.
163 Me'zemun: Müzdelife ile Arafat arasında bir gecit.
164 Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Tergîb: 1/47.
165 Tergîb: 1/46.
166 İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 7/59.
167 Müsned-i Ahmed b. Hanbel: Tergîb: 1/46.

katli sürüyordu ki, Resûlüllah'ın devesinin bastığı izlere bassın diye onu iki tarafa çeviriyordu.[168]

Nâfi'den: Peygamberin yaptıklarını aynen tatbike çalışan **İbn Ömer**'i bu haliyle görsen,

«— Bu herhalde deli galiba.» dersin.[169]

Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: **İbn Ömer** kadar, hiç kimse Resûlüllah (s.a.v.) ın konakladığı yerlerde onu taklid edemezdi.[170]

Âsım el-Ahvel'den: **İbn Ömer**'in Resûlüllah'ın izlerini takip edişini görsen, ona bir şey oldu sanırdın.

Eslem'den: **Abdullah**, babası **Ömer b. Hattab**'ın hareketlerini yavrusunu kaybeden deveden daha çok araştırırdı.[171]

Abdurrahman b. Ümeyye b. Abdullah'dan: **Abdurrahman b. Ümeyye, İbn Ömer**'e:

«— Kur'ân-ı Kerîm'de Salât-ı Havf'a ve normal zamanlardaki namazlara dair malûmat buluyoruz. Yolculuktaki namaza dair bir şey yok?» diye sorar. **İbn Ömer** şöyle cevap verir:

«— Allah bize, Resûlünü gönderdi. Biz de Allah'ın Resûlü nasıl yaptıysa, öyle hareket ettik.»

Ümeyye b. Abdullah b. Hâlid b. Üseyd, Abdullah b. Ömer'e:

«— Biz, Allah'ın kitabında tehlikeli zamanlarda namazın kısaltılacağına dair malûmat buluyoruz. Fakat yolculuktaki namaza dâir bir şey bulamıyoruz.» dedi. **Abdullah b. Ömer** şöyle cevap verdi:

«— Biz, Resûlüllah'ı ne yaparken görsek, onu yapardık.»

Vârid b. Ebû Asım anlatıyor: Mina'da **İbn Ömer**'e rastladım ve seferdeki namazın mahiyetini sordum.

«— İki rek'âttır.» dedi.

«— Şimdi biz Mina'dayız, namazı nasıl kılacağız?» dedim. Suratını astı ve:

«— Resûlüllah'ı hiç dinlemedin mi?» diye sordu.

«— Dinledim ve ona inandım.» dedim.

«— Resûlüllah (s.a.v.), Medine'nin dışına çıktığında iki rek'ât kılardı. İstersen iki kıl, istersen tam kıl.» dedi.[172]

Ebû Münîb el-Cüreşî'den: **Abdullah b. Ömer**'e:

«— Sefere çıktığımız zaman kâfirlerin size zarar vermesinden en-

---

[168] **Hılye: 1/310.**
[169] **Müstedrek: 3/561.**
[170] **İbn Sa'd: 4/107.**
[171] **Abdürrezzak.**
[172] **Abdürrezzak.**

dişe ediyorsanız, namazlarınızı kısaltmanızda beis yoktur. Kâfirler sizin apaçık düşmanlarınızdır.»[173] âyetini okuyup:

«— Biz şimdi emniyetteyiz. Düşmandan korkmuyoruz. Namazı kısaltabilir miyiz?» diye sordular. **İbn Ömer** de:

«— Sizin için Resûlüllah'da güzel örnekler vardır, ona uymak lâzımdır.» dedi.[174]

Zeyd b. Eslem'den: **İbn Ömer**'i, elbisesinin düğmeleri çözülmüş bir halde namaz kılarken gördüm. Niçin böyle yaptığını sordum.

«— Resûlüllah'ı böyle namaz kılarken gördüm. Onun için bu şekilde kılıyorum.» dedi.[175]

Urve b. Abdullah b. Kuşeyr'den: **Muaviye b. Kurre**, babasından naklederek bana şunları anlattı: **Müzeyne**'li bir heyetle beraber Resûlüllah'ın yanına geldim. Ona bîat ettik. Resûlüllah'ın hırkasının düğmeleri çözülümüştü. Hırkasının yakasından elimi soktum ve sırtındaki Nübüvvet mührüne dokundum.

Urve diyor ki: Ne **Muaviye**'yi ne de oğlunu yaz ve kış, düğmeleri ilikli görmedim.[176]

ESHABIN, RESÛLÜLLAH'I PAYLAŞAMAMASI

Ka'b b. Ucre anlatıyor: Bir gün Mescidde, Ensardan bir grup, Resûlüllah'ın huzurunda oturduk. Muhacirlerden ve Haşim oğullarından da birer cemaat vardı. Daha sonra, Resûlüllah'a hangimiz daha yakınız ve o hangimizi daha çok seviyor, diye münakaşaya başladık. Ensardan, içlerinde benim de bulunduğum cemaat şöyle diyorduk:

«Biz, Ensar (Medine'liler), Allah'ın Resûlüne iman ettik. O'na tabi olduk, onunla beraber savaştık. Biz O'nun, düşman karşısında ön safta çarpışan bölüğüyüz, Resûlüllah'a en yakın ve O'nun en çok sevdikleri biziz.»

Muhacir kardeşlerimiz de şöyle diyorlardı:

«— Biz muhacirler (Mekke'liler), Allah'ın emri üzerine Resûlüllah'la beraber hicret ettik. Mal-mülkü ve çoluk-çocuğu terkedip, buralara göç ettik. Sizin savaştığınız bütün harplere biz de iştirak ettik. Sizin bulunduğunuz yerlerde bizler de bulunduk. Bu sebeple Resûlüllah'a daha yakınız ve O, en çok bizi sever.»

---

173 **Nisa: 101.**
174 **Kenz'ul-Ummâl:: 4/240.**
175 **Tergîb: 1/46.**
176 **İbn Mace, İbn Hıbban; Tergîb: 1/45; İsâbe: 3/233; İbn Sa'd: 1/460.**

Haşim oğulları kardeşlerimiz de:

«— Biz, Resûlüllah'ın aşiretiyiz. Sizin savaştığınız yerlerde bizler de savaştık. Sizin bulunduğunuz yerlerde bizler de bulunduk. Resûlüllah (s.a.v.) a, biz daha yakınız. En çok sevdiği de biziz.» dediler.

Resûlüllah (s.a.v.) hücre-i saadetlerinden çıkıp, yanımıza geldi ve:

«— Neyin münakaşasını yapıyorsunuz?» buyurdu. Biz meseleyi anlattık. O zaman Resûlüllah (s.a.v.), Ensara dönerek:

«— Size kim itiraz edebilir? Elbette doğru söylüyorsunuz.» buyurdu. Muhacir kardeşlerimizin söylediklerini naklettik.

«— Doğru söylemişler. Bunu kim inkâr edebilir?» dedi. Haşim oğullarının söylediklerini naklettik.

«— Onlar da doğru söylemişler. Buna kim karşı çıkabilir?» dedi. Daha sonra da:

«— Aranızda bir hüküm vereyim mi?» buyurdu.

«— Anamız-babamız sana fedâ olsun, yâ Resûlallah, söyle.» dedik. Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Ey Ensar, ben sizin kardeşinizim.» Ensar:

«— Allah-ü Ekber, Kâbe'nin Rabbine andolsun ki, Resûlüllah bizim tarafımıza geçti.» dediler. Resûlüllah (s.a.v.) Muhacirlere dönerek:

«— Size gelince, ey Muhacirler, şunu bilin ki; ben sizdenim.» buyurdu. Muhacirler:

«— Allah-ü Ekber, Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki, Resûlüllah (s.a.v.) bizim tarafımıza geçti.» dediler. Daha sonra Haşim oğullarına dönerek:

«— Size gelince, ey Haşim oğulları, siz bendensiniz ve ahirette bana kavuşacaksınız.» buyurdu.

Hepimiz, Resûlüllah'ın söylediklerinden memnun, hoşnut olarak kalktık.[177]

HZ. PEYGAMBERİN, ESHABI BİRBİRLERİNE KARŞI SAYGILI OLMAYA DAVET ETMESİ

Abdullah b. Ebû Evfâ'dan: Abdurrahman b. Avf, Hâlid b. Velid'i Bedir'de savaşanlara karşı kötü davranıyor diye Resûlüllah'a şikâyet etti. Resûlüllah (s.a.v.) da, **Hâlid b. Velid**'i çağırtarak şöyle dedi:

«— Yâ **Hâlid**, Bedir'de savaşanların hiçbirine kötü davranma, Uhud dağı kadar altın infâk etsen, yine onların yaptıklarına erişemezsin.» **Hâlid b. Velid** de:

---

177 **Taberânî: Mecma'uz-Zevâid: 10/14.**

«— Onlar benim aleyhimde konuşuyorlar. Ben de karşılık veriyorum.» dedi. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Sakın **Hâlid**'e kötü söz söylemeyin. Çünkü o, Allah'ın, düşman üzerine çektiği bir kılıçtır.» buyurdu.[178]

Hasan-ı Basrî'den: **Abdurrahman b. Avf** ile **Hâlid b. Velid**'in araları iyi değildi. **Hâlid b. Velid**, bir defasında, **Abdurrahman b. Avf**'a:

«— Ey **Avf**'ın oğlu, benden fazla olarak bir veya iki savaşa katıldın diye övünme.» dedi.

Resûlüllah (s.a.v.) bunu duyunca:

«— Eshabımı bana bırakın, kudret ve iradesiyle yaşadığım Allah'a yemin olsun ki, eğer sizden biriniz Uhud dağı kadar altın da infâk etmiş olsa, yine de onların yaptıklarının yarısı kadar olmaz.» buyurdu.

Bu hâdiseden sonra, bu sefer de **Abdurrahman b. Avf**'la **Zübeyr**'in arası açıldı. **Hâlid b. Velid**, Resûlüllah (s.a.v.) a gelerek:

«— Ey Allah'ın Resûlü, Sen, beni **Abdurrahman**'a karşı kötü bir şey söylemekten menettin. Ama **Zübeyr** ona kötü şeyler söylüyor.» dedi. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Onların ikisi de Ehl-i Bedir'dendir. Ve birbirlerine denktirler.» buyurdu.[179]

Ebû Hüreyre (r.a.) den: Eshabdan bazıları arasında olduğu gibi, **Hâlid b. Velid**'le **Abdurrahman b. Avf** arasında da dargınlık vardı. Resûlüllah bunu duyunca:

«— Eshabımı bana bırakın, sizden biriniz Uhud dağı kadar altın infâk etseniz, onların (Bedir ehli) infâk ettikleri bir müd veya yarısı kadar olamaz.» buyurdu.[180]

ESHABIN İNSANLAR ARASINDAKİ MEVKİİ

Câbir b. Abdullah anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Allah Teâlâ, Eshabımı, Peygamberler hariç, herkesten üstün kıldı. Eshabım arasından da dördünü benim için seçti. Onlar da, **Ebû Bekir, Ömer, Osman** ve **Ali**'dir. Onları bana dost kıldı.»

Bir başka rivayette de, Resûlüllah'ın şöyle buyurduğu nakalediliyor:

«— Eshabımın hepsi iyidir. Allah, benim ümmetimi diğer milletlere üstün kıldı. Ümmetim içinden de şu dört asırda yaşayanları diğerlerine

[178] **Taberânî: Mecma'uz-Zevâid:** 9/349; **Kenz'ul-Ummâl:** 7/138; **İstîab:** 1/409.
[179] **İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl:** 7/138; **Mecma'uz-Zevâid:** 10/15.
[180] **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid:** 10/15. Müd. Takriben on sekiz litre.

üstün kıldı. Onlar da birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü asırda yaşayanlardır.»[181]

Abdurrahman b. Avf'dan: Resûlüllah'ın, ahirete irtihali yaklaşınca, Eshab:

«— Yâ Resûlallah, bize tavsiyede bulun.» dediler. Resûlüllah:

«— Size, hicret eden ilk Müslümanlara ve onların çocuklarına iyi davranmanızı tavsiye ediyorum. Bunu yapmazsanız, diğer yaptıklarınızdan hiçbir sevab kazanamazsınız.» buyurdu.[182]

Bir başka rivayette, Resûlüllah'ın şöyle buyurduğu naklediliyor:

«— Size, ilk Müslüman olanlarla onların çocuklarına ve torunlarına iyi davranmanızı tavsiye ediyorum.»

Zeyd b. Sa'd, babasından naklediyor: Resûlüllah (s.a.v.) a, vefatının yaklaştığı haber verilince, eski bir elbise giyerek, Mescid'e geldi ve minbere oturdu. Bunu duyan herkes, koşup Mescid'de toplandı. Resûlüllah (s.a.v.), Allah'a hamd-ü senâdan sonra, şöyle dedi:

«— Ey cemaat, Ensara karşı iyi davranın. Onlara iyi bakın. Çünkü onlar, benim sevdiklerim ve dostlarımdır. Onların iyiliklerini alın. Kötülüklerini de hoş görün.»[183]

ESHAB HAKKINDA KÖTÜ SÖZ SÖYLENMEMESİ

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın yanında **Mâlik b. Dühşün** anılınca, aleyhinde konuşanlar oldu. —Ona, «Münafıklar reisi» deniyordu—, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Eshabımı bana bırakın, eshabıma kötü söylemeyin.» buyurdu.[184]

İbn Abbas'dan: Resûlüllah (s.a.v.), şöyle buyurdu:

«— Kim eshabım hakkında kötü söylerse, ona Allah, melekler ve bütün insanlar lânet eder.»[185]

Hz. Aişe (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Eshabım hakkında kötü söylemeyin. Eshabıma kötü söyleyene Allah lânet eder.»[186]

Saîd b. Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'den: Beni, arkadaşlarıma sövmeye zorluyorsunuz. Onlara kötü söyleyemem. Allah onlardan rahmet ve mağfiretini esirgemesin.[187]

---

181 **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 10/16.**
182 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 10/17.**
183 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 10/36.**
184 **Mecma'uz-Zevâid: 10/21.**
185 **Mecma'uz-Zevâid: 10/21.**
186 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 10/21.**
187 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 10/21.**

Saîd b. Cübeyr'den: Bir adam, **İbn Abbas**'a gelerek:

«— Bana öğüt ver.» dedi. **İbn Abbas:**

«— Sana, Allah'a hakkıyla kulluk etmeni ve Resûlüllah'ın eshabı hakkında kötü söz söylemekten sakınmanı öğütlerim. Çünkü sen, onların derecelerinin ne kadar yüksek olduğunu bilmiyorsun.» dedi.[188]

RESÛLÜLLAH'IN EHL-İ BEYT'İNİ ÜMMETİNE EMANETİ

İbn Ömer (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) ın, en son söylediği söz şu oldu: «Benden sonra Ehl-i Beyt'ime iyi davranın.»[189]

Ümmü Seleme (r.a.) anlatıyor: **Hz. Fâtıma** (r.a.), kollarında **Hz. Hasan** ve **Hüseyin**, elinde **Hasan**'ın yemeğinin bulunduğu kapla, Resûlüllah (s.a.v.) ın yanına geldi. Tencerede sıcak yemek vardı. Yemeği Resûlüllah (s.a.v.) ın önüne koyduğunda, Resûlüllah (s.a.v.):

«— **Hasan**'ın babası nerede?» diye sordu. **Hz. Fâtıma:**

«— Evde.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.), **Hz. Ali**'yi çağırdı. Daha sonra Resûlüllah (s.a.v.), **Hz. Ali, Hz. Fâtıma, Hz. Hasan** ve **Hüseyin** oturup yemek yemeğe başladılar.

Ümmü Seleme diyor ki: Resûlüllah (s.a.v.) beni yemeğe çağırmadı. Halbuki o güne kadar, eğer Resûlüllah yemek yerken ben de orada bulunursam beni yemeğe davet ederdi.

Yemek bitince, Resûlüllah (s.a.v.) onları kucakladı ve:

«— Allah'ım, bunlara düşman olanın düşmanı, dost olanın dostu ol.» diye dua etti.[190]

İbn Abbas (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Ey **Abdülmuttalib** oğulları, sizin için Allah'dan üç şey diledim: Doğru yolda olanları, o yoldan ayırmamasını, bilgisi olmayanları bilgili kılmasını, yolunu şaşıranları hidâyete erdirmesini ve yine Allah'dan sizi cömert ve merhametli kılmasını da diledim. Bir kimse, Hacer-i Esved'le Makam-ı İbrahim arasında durup namaz kılsa ve oruç tutsa, eğer, Muhammed'in Ehl-i Beyt'ine buğzediyorsa ölünce, cehenneme girer.»[191]

Hz. Osman (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Kim **Abdülmuttalib** oğullarından birine yardım elini uzatır da, o karşılığını veremezse, onun mükâfatını yarın ahirette bana kavuştuğunda ben vereceğim.»[192]

---

188 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 10/22.
189 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/163.
190 Mecma'uz-Zevâid: 9/167.
191 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/171.
192 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/173.

Câbir (r.a.) den: **Hz. Ali**'nin kızı ile evlendiğinde, **Hz. Ömer**'in şöyle dediğini duydum:

«— Beni kutlamıyor musunuz? Resûlüllah'ın şöyle buyurduğunu, işittim: «Kıyamet günü bütün akrabalık bağları kesilir. Sadece benim nesebim ile bana akraba olanlarınki kesilmez.»[193]

Muhammed b. İbrahim et-Teymî'den: **Katâde b. en-Nu'man ez-Zaferî** sanki onlardan bir kötülük görmüş gibi Kureyşlilerin aleyhinde konuştu. Resûlüllah (s.a.v.) bunu duyunca:

«— Yâ **Katâde**, Kureyş hakkında kötü söz söyleme. İçlerinde öylelerini göreceksin ki, senin yaptığın onların yaptıklarından, işlediğin onların işlediklerinden daha değerli değildir. Gördüğünde onlara gıpta edeceksin. Eğer Kureyş'in gururlanmayacağını bilsem, Allah indindeki derecelerini söylerdim.» buyurdu.[194]

Hz. Ali (r.a.) iyor ki: Bildiğim kadarıyla Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştu:

«— Daima Kureyş'i öne geçirin, sakın Kureyş'in önüne geçmeyin. Kureyş'in gururlanmayacağını bilsem, Allah katındaki derecelerini söylerdim.»[195]

Hz. Aişe (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) yanıma geldi ve:

«— Kureyş'in gururlanmayacağını bilseydim, onlara, Allah katındaki derecelerini söylerdim.» buyurdu.[196]

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Kureyş'in itimat ve güvenini kazanmaya çalışın. Çünkü Kureyş'in güvenilir kimseleri başka kabilelerin dürüst kimselerinden daha üstündür. Kureyş'in, güçlü kuvvetli bir kişisi, diğer kabilelerin yiğitlerinden iki kat daha üstündür.[197]

Rifâa b. Râfi rivayet ediyor: Resûlüllah (s.a.v.), **Hz. Ömer**'e:

«— Yakınlarını topla ve bana getir.» buyurdu. **Hz. Ömer** de, hepsini Resûlüllah (s.a.v.) ın evinin önüne topladı. Sonra içeri girerek:

«— Yâ Resûlallah (s.a.v.), onları içeri mi alayım, yoksa siz mi çıkacaksınız?» diye sordu. Resûlüllah (s.a.v.):

«— İçeri alma, ben yanlarına geleceğim.» buyurdu. Daha sonra, onların yanına giderek:

«— İçinizde yabancılar var mı?» diye sordu. Onlar:

---

193 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 9/173.
194 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid:** 10/23.
195 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 1/25.
196 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid:** 10/25; Buradaki Kureyş'ten murat ilk müslümanlardır. İslâm dinini ilk önce kabul edip, ona yardımcı oldukları için Allah katında dereceleri büyüktür.
197 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 10/26.

«— Evet, aramızda müttefiklerimiz, kız kardeşlerimizin çocukları ve kölelerimiz var.» diye cevap verdiler. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Müttefiklerimiz bizden sayılır, kız kardeş çocukları ve köleler de bizden sayılır. Bilmiyor musunuz: «Allah'ın gerçek dostları, onun emirlerini tutup, yasaklarından sakınanlardır.» Eğer siz de Allah'ın emirlerini yapıp nehiylerinden kaçınıyorsanız, O'nun dostu sayılırsınız. Aksi takdirde başınıza gelecekleri düşünün. Kıyamet günü başkaları, güzel amellerle gelirken, siz de günah yüklü olarak gelirseniz, sizden yüz çevirir, size yardımcı olamayız.» Daha sonra Resûlüllah (s.a.v.) ellerini kaldırarak:

«— Ey cemaat, şüphesiz Kureyş, en çok itimada lâyık bir kabiledir. Kim Kureyş'in kötülüğünü ister ve bunun için çalışırsa Allah onu yüzükoyun ateşe atar.;» buyurdu ve bunu üç defa tekrarladı.[198]

İbn Abbas (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— **Haşim** oğullarına ve ensara kin tutmak küfürdür. Arap ırkına kin tutmak ise nifaktır.»[199]

Hz. Aişe (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) bir defasında:

«— Yâ **Aişe,** ümmetim içinde bana en çabuk kavuşacak olan senin kavmindir.» diyerek yanıma geldi. Resûlüllah (s.a.v.) oturunca, ben:

«— Yâ Resûlallah, Allah beni senin yoluna feda eylesin, içeri girerken beni korkutan bir söz söyledin.» dedim.

«— Nedir o söylediğim?» diye sordu. Ben de:

«— Sen ümmetin içinde, Sana en çabuk kavuşacak olan benim kavmim olduğunu söyledin.» dedim.

«— Evet, öyle söyledim.» dedi.

«— Niçin sana en önce kavuşacak olan benim kavmim?» diye sordum. Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Ölüm onları birer birer toplayacak, başkaları da onları, hilâfete lâyık görmeyecekler ve çekemiyecekler.» Ben:

«— O zamanlar veya daha sonraları insanlar nasıl olacak?» diye sordum.

«— Kuvvetlilerin, zayıflarını yiyen hayvanlar gibi olacaklar ve nihayet kıyamet kopacak.» buyurdu.

Başka bir rivayet de şöyledir: Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yâ **Aişe,** insanlar arasında en önce helâk olacak kavim, senin kavmindir.» buyurdu. Bunun üzerine ben:

«— Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah, başlarına bir felâket mi gelecek?» dedim. Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Hayır, fakat Kureyş'in bu oymağını ölüm, ağına düşürecek,

---

[198] **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid:** 10/26; **Taberânî.**

[199] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 10/27.

halk da onları kıskanıp devlet başkanlığına lâyık görmeyecekler. Bunun için herkesten önce yok olacaklar.» Ben:

«— Peki, onlar öldükten sonra geri kalanlar ne olacaklar?» diye sordum.

«— Onlar, insanların bel kemiğidirler. Öldüklerinde tabiî ki, diğerleri de helâk olurlar.» buyurdu.[200]

Ömer b. Hattab (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ile beraber oturuyordum. Bize:

«— İman edenler arasında en üstünü kimlerdir, söyleyin?» buyurdu. Oradakiler:

«— Yâ Resûlallah (s.a.v.), meleklerdir.» dediler.

«— Evet, haklısınız; bu onların hakkı, Allah onları böyle bir mertebeye çıkarmışken bunu kim inkâr edebilir? Fakat onlardan başka?» buyurdu. Oradakiler:

«— Yâ Resûlallah (s.a.v.), Allah'ın risâlet ve nübüvvetle taltif ettiği peygamberler.» dediler.

«— Evet, haklısınız; bu onların hakkı, Allah onları böylesine bir mevkiye getirmişken bunu kim inkâr edebilir, başka?» buyurdu.

«— Yâ Resûlallah, Peygamberleriyle beraber çarpışıp şehit olanlar.» dediler. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Evet, haklısınız; bu onların hakkı, Allah onları böylesine bir mevkiye getirmişken, bunu kim inkâr edebilir, başka?» buyurdu.

«— Peki, kimdir ya Resûlallah?» diye sordular. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Benden sonra gelecekler. Onlar beni görmedikleri halde bana inanacaklar, görmedikleri halde beni tasdik edecekler. Kur'an'ı okuyup, içindekini yapacaklar. İşte iman edenler arasında en üstünü onlardır.» buyurdu.[201]

Amr (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Söyleyin bakalım, kıyamet günü Allah katında en yüksek dereceyi kimler alacak?» Oradakiler:

«— Melekler.» dediler. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Rablerine böylesine yakınken, onların üstün olmasına ne mani var? Başka?» buyurdu.

«— Peygamberler.» dediler.

«— Onların en yüksek dereceyi almaları tabiîdir. Zira, Allah tarafından kendilerine vahiy geliyor. Başka?» buyurdu.

«— Sen söyle yâ Resûlallah.» dediler.

«— Sizden sonra gelecek olanlar. Çünkü onlar görmedikleri halde

---

[200] Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 10/28.
[201] Mecma'uz-Zevâid: 10/65.

bana inanacaklar. Kur'an'a inanacaklar. İşte iman edenler arasında kıyamet günü, Allah katında en yüksek dereceyi alacak olanlar bunlardır.» buyurdu.[202]

Ebû Cum'a'dan: Resûlüllah (s.a.v.) la beraber öğle yemeği yedik. Yanımızda, **Ebû Ubeyde b. el-Cerrah** da vardı. Resûlüllah (s.a.v.) a:

«— Yâ Resûlallah, bizden daha üstünü var mı? Seninle beraber Müslüman olduk. Seninle beraber savaştık.» diye sordu. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Evet, var. Benden sonra gelecek olanlar. Onlar, görmedikleri halde bana inanacaklar.» buyurdu.[203]

Ebû Ümame'den: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Beni görüp de iman edene ne mutlu. Beni görmediği halde iman edene de ne mutlu.» Resûlüllah (s.a.v.) bunu yedi defa tekrarladı.[204]

Ebû Hüreyre (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Benden sonra gelecek olanların her biri, beni görmek için çoluk-çocuğunu ve bütün malını feda etmek isteyecekler.»[205]

Enes (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Beni göremedikleri halde bana iman eden kardeşlerimi görmek isterdim.»[206]

Bir başka rivayet de şu şekildedir: Resûlüllah (s.a.v.):

«— Kardeşlerime ne zaman kavuşacağım?» diye sordu. Eshab:

«— Yâ Resûlallah, biz senin kardeşlerin değil miyiz?» dediler.

«— Siz benim arkadaşlarımsınız, kardeşlerim ise görmedikleri halde bana inananlardır.» buyurdu.[207]

Ammâr b. Yâsir'den: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Ümmetim yağmur gibidir. Başı mı hayırlıdır, yoksa sonu mu bilinmez.»[208]

Abdullah b. Mes'ud'dan: Nebî (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Allah'ın öyle melekleri vardır ki, dört bin tarafa seyahat edip ümmetimin selâmlarını bana getirirler.» Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— Hayatım sizin için hayırlıdır. Çünkü, halledemediğiniz meseleleri soruyorsunuz. Başkaları da size soruyor. Vefatım da sizin için hayırlıdır. Çünkü o zaman bu dünyada yaptıklarınız bana gösterilecek. Ha-

---

[202] **Bezzar.**
[203] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel;Mecma'uz-Zevâid: 10/66; Taberânî.**
[204] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 10/67; Taberânî.**
[205] **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 10/66.**
[206] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel.**
[207] **Mecma'uz-Zevâid: 10/66; Ebû Ya'lâ.**
[208] **Taberânî; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 10/68; el-Munavî: 5/157.**

yırlı bir amelinizi gördüğümde bunun için Allah'a hamdederim. Kötü bir amelinizi görünce de, Allah'dan sizi affetmesini dilerim.»[209]

Ebû Bürde (r.a.) den: **İbn Ziyâd**'ın yanında oturuyordum. **Abdullah b. Yezîd** de oradaydı. Öldürülen haricîlerin, kelleleri getirilmeye başlandı. Kesilen başlar önümden geçerken ben:

«— Cehenneme.» dedim. Bunun üzrine, **Abdullah b. Yezîd:**

«— Böyle söyleme yeğenim, çünkü Resûlüllah (s.a.v.) ın şöyle buyurduğunu işittim: «Bu ümmet, cezasını dünyada çekecek.»[210]

Ebû Bürde'nin bir başka rivayetinde Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

«— Allah, bu ümmetin azabını bu dünyada öldürmekle verecektir.»[211]

Ebû Bürde'den: **Ubeydullah b. Ziyâd**'ın yanına gitmiştim. Onun şiddetli cezalar verdiğini gördüm. Daha sonra huzurundan çıkıp, Resûlüllah (s.a.v.) ın eshabından bir zatın yanına oturdum. O adam şöyle dedi:

«— Resûlüllah (s.a.v.): «Bu ümmetin cezası kılıçla verilecektir.» buyurdu.»[212]

MÜSLÜMANLARIN CANLARININ VE MALLARININ KORUNMASI

İbn Abbas (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) zamanında bir adam öldürüldü. Katili bulunamadı. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) minbere çıkarak şöyle buyurdu:

«— Ey insanlar, ben daha aranızda iken birisi öldürülüyor ve katili bilinmiyor. Şunu iyi bilin ki, eğer bir Müslümanın öldürülmesinde yer ve göklerde yaşayanların hepsi birleşseler, yine de, Allah onları sayısız azaplara uğratır.»[213]

Ebû Saîd (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) ın zamanında bir adam öldürüldü. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) minbere çıktı ve:

«— Bu adamı içinizden kimin öldürdüğünü bilmiyor musunuz?» diye üç defa tekrarladı. O zaman eshab:

«— Yemin ederiz ki, bilmiyoruz.» dediler. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Muhammed'in nefsi kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bir mü'minin öldürülmesinde bütün göklerde ve yerde yaşayanlar birleşseler, yine de Allah onların hepsini Cehenneme atar. Bize —yani, Ehl-i Beyt'e— buğzeden herkesi Allah yüzükoyun ateşe atar, buyurdu.[214]

---

209 **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid:** 9/24.
210 **Beyhakî; Kenz'ul-Ummâl:** 3/85.
211 **Hılye:** 3/308; **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 7/225.
212 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 7/225.
213 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 7/297.
214 **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid:** 7/296.

Üsâme b. Zeyd anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) bizi **Cüheyne** kabilesinin bir oymağı olan **Hurfe**'ye gönderdi. Onlara baskın yaptık. Aralarında bir tanesi vardı ki, bize saldırdıklarında en şiddetlileri kesiliyor, kaçtıklarında da kaçanları himaye ediyordu. Ensardan bir adamla beraber onu kıstırdık. Etrafını sardığımızı görünce:

«— **Lâ ilâhe illâllah.**»[215] dedi.

O böyle söyleyince, Ensar, onu öldürmekten vazgeçti. Fakat ben öldürdüm. Bu hâdise, Resûlüllah (s.a.v.) a ulaşınca, bana:

«— Yâ **Üsâme**, onu «**Lâ ilâhe illallah**» dedikten sonra mı öldürdün?» diye sordu. Ben:

«— Yâ Resûlallah, o, bunu ölümden kurtulmak için söyledi.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.) aynı soruyu bana birkaç defa tekrarladı. Öyle ki, bu hale düşmektense keşke, şimdi Müslüman olsaydım, dedim.[216]

Bir başka rivayette **Üsâme b. Zeyd** şöyle anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın yanına geldiğimizde, ona, neler yaptığımızı söyledik. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yâ **Üsâme**, kime güvenip de «**Lâ ilâhe illallah**» diyen birini öldürdün?» diye sordu. Ben:

«— Yâ Resûlallah, ölümden kurtulmak için öyle söyledi.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.) tekrar:

«— Yâ **Üsâme**, kime güvenip de «**Lâ ilâhe illallah**» diyen birini öldürdün?» diye sordu. Resûlüllah'ı Hak Dinle gönderen Allah'a yemin olsun ki, O aynı soruyu tekrarladıkça ben, keşke o güne kadar Müslüman olmayıp, o gün İslâm'a girseydim ve onu öldürmeseydim.» dedim. Sonra da:

«— Artık «**Lâ ilâhe illallah**» diyeni öldürmeyeceğime dair Allah adına söz veriyorum.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Benden sonra mı, yâ **Üsâme**?» dedi.

«— Evet, Senden sonra.» dedim.[217]

Üsâme b. Zeyd'den: Ben Ensardan bir adam, **Mirdâs b. Nuheyk**'e yetiştik. Kılıçlarımızı çekip, üzerine yürüdüğümüzde, o:

«— **Eşhedü enlâ ilâhe illallah**»[218] dedi. Buna rağmen biz, saldırıp onu öldürdük. Daha sonra Medine'ye döndük...»[219]

Bir başka rivayette, Resûlüllah ile **Üsâme** arasında şöyle bir konuşma geçiyor:

«— O, «**Lâ ilâhe illallah**» dediği halde, sen onu öldürdün demek?»

---

215 **«Allah'tan başka gerçek mabud yoktur.»**

216 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî; Müslim.**

217 **İbn İshâk; Bidâye: 4/222.**

218 «Allah'dan başka gerçek mabud olmadığına şehâdet ederim.»

219 **İbn Asâkir:** Ravi daha sonra yukarıda anlattıklarını naklediyor.

«— Yâ Resûlallah, o ölümden korktuğu için söyledi.»

«— Kalbini yarıp da baktın mı ki, niçin söylediğini biliyorsun? Kıyamet günü kime güvendin de **«Lâ ilâhe illallah»** diyeni öldürdün?»

Üsâme diyor ki: Resûlüllah (s.a.v.) bu sözlerini tekrarlayınca, kendi kendime, keşke yeni Müslüman olsaydım.» dedim.[220]

Bekr b. Hârise anlatıyor: Resûlüllah'ın, düşman üzerine gönderdiği bir müfrezede bulunuyordum. Müşriklerle savaşa tutuştuk. Müşriklerden birine hamle yaptım' O, İslâmiyeti kabul ettiğini söylemekle benden kurtulmak istedi. Fakat ben dinlemeyip onu öldürdüm.

Resûlüllah (s.a.v.) bunu duyunca, bana çok kızdı ve huzurundan uzaklaştırdı. Bunun üzerine şu âyet nâzil oldu: **«Bir mü'minin bir mü'mini haksız yere öldürmesi katiyyen doğru değildir. Meğer ki yanlışlıkla ola. Bir mü'mini yanlışlıkla öldürene bir köle azât etmek ve ailesine diyet vermek lâzım gelir. Meğer ki, maktulün ailesi diyeti bağışlayalar. Şayet öldürülen, mü'min olduğu halde, size düşman olan bir kavme mensup ise, bir mü'min köle azât etmek gerekir. Öldürülen, aranızda muahede olan bir kavme mensup ise onun ailesine bir diyet verilir ve mü'min bir köle azât olunur. Öldürenin köle azâdına kudreti yoksa, birbiri ardınca iki ay oruç tutması ve bu suretle Allah'a tevbe etmesi icab eder. Allah her şeyi bilir ve hükmünü verir.»**[221]

Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) beni affedip huzuruna kabul etti.[222]

Ukbe b. Hâlid el-Leysî'den: Resûlüllah (s.a.v.), düşman üzerine bir müfreze gönderdi. Müfrezedekiler düşman topluluğuna saldırdılar. Bir düşman askeri kaçmaya başladı. Müfrezeden birisi de elinde kılıç, onun peşine düştü. Kaçan düşman askeri:

«— Ben Müslümanım, ben Müslümanım!» diye bağırmaya başladı. Fakat Müslüman asker, bunun sözlerine kulak asmadı ve öldürdü.

Resûlüllah (s.a.v.) bu hâdiseyi duyunca katil hakkında çok ağır konuştu.

Bir defasında Resûlüllah (s.a.v.) bizlerle sohbet ederken, katil:

«— Yâ Resûlallah, o ölümden kurtulmak için öyle söyledi.» dedi.

Resûlüllah, ondan ve onun bulunduğu taraftan başka tarafa döndü ve konuşmasına devam etti. Katil tekrar dönerek:

«— Yâ Resûlallah, o adam ölümden kurtulmak için öyle söyledi.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) tekrar ondan ve onun bulunduğu taraftan yönünü çevirdi. Katil üçüncü defa konuşunca, Resûlüllah daha fazla sabredemeyip, asık bir çehre ile ona döndü ve:

---

220 Ebû Davut, Nesaî; Tahâvî; Müstedrek; Kenz'ul-Ummâl: 1/78; Beyhâkî: 8/192.

221 Nisa: 91.

222 Kenz'ul-Ummâl: 7/316.

«— Allah (c.c.) benim, mü'min bir kişiyi öldürmemi yasakladı.» buyurdu. Bunu da üç defa tekrarladı.[223]

İbn Abbas (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), içlerinde **Mikdat b. Esved**'in de bulunduğu bir müfrezeyi düşman üzerine gönderdi. Düşmana yaklaştıklarında onların dağılmış olduklarını gördüler. Sadece orada çok malı bulunan birisi kalmıştı. O adam, Peygamberin gönderdiği müfrezeyi görünce:

«— **Eşhedü en lâ ilâhe illallah**» dedi. Fakat **Mikdat**, ona saldırdı ve öldürdü. Arkadaşlarından birisi, ona:

«— Demek sen, «**Eşhedü en lâ ilâhe illallah**» diyen bir adamı öldürdün? Bunu mutlaka Resûlüllah'a söyleyeceğim.» dedi.

Resûlüllah (s.a.v.) ın yanına döndüklerinde, müfrezedekiler:

«— Yâ Resûlallah, bir adam, «**Allah'dan başka gerçek mabud yoktur**» dediği halde **Mikdat**, onu öldürdü.» dediler. Resûlüllah (s.a.v.):

«— **Mikdat**'ı bana çağırın.» buyurdu. Sonra da **Mikdat**'a:

«— Yâ **Mikdat**, «**Lâ ilâhe illallah**» diyen bir adamı mı öldürdün? Kime güvendin de, kimin affına sığındın da böyle bir adamı öldürdün?» diye sordu. Bunun üzerine şu âyet nâzil oldu: **«Ey iman edenler, Allah yolunda savaşa çıktığınızda son derece dikkatli davranın. Size, Müslüman olduğunu ifade etmek için, dünya menfaatini temin etmek için selâm verene, «Sen mü'min değilsin.» demeyin. Allah nezdinde daha çok ganimet vardır. Evvelce siz de onlar gibiydiniz de, Allah'ın lütfuna nâil oldunuz. O halde dikkat edin, araştırın, inceleyin. Zira, Allah sizin bütün işlediklerinizden haberdardır.»**[224] Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) **Mikdat**'a:

«— O, mü'min bir kimseydi. Kâfirlerin arasında olduğu için imanını gizliyordu. İmanını açıkça söyledi ve sen onu öldürdün. Daha önceleri sen de Mekke'de o adam gibi imanını gizliyordun.» buyurdu.[225]

Abdullah b. Ebû Hadred'den: Resûlüllah (s.a.v.) bizi, içlerinde **Ebû Katâde, el-Hâris b. Rib**'i ve **Muhallim b. Cessâme b. Kays**'ın da bulunduğu bir grupla birlikte **İdam**[226] mevkiine gönderdi. Yola çıktık. **Batn-ı İdam**'a vardığımızda, **Âmir b. el-Edbat el-Escaî**'ye rastladık. Oturan devesine binmişti. Devenin üzerinde biraz yiyecek ve sütten mamul tatlı vardı. Bize İslâm usulüyle selâm verdi. Biz ona dokunmadık. Fakat **Muhallim b. Cessâme** aralarındaki bir anlaşmazlık sebebiyle üzerine saldırarak onu öldürdü. Ve devesiyle eşyalarını aldı.

---

[223] **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid:** 7/293; **Taberânî; Nesâî; İsâbe:** 2/491; **Kenz'ul-Ummâl:** 1/79; **Beyhâkî:** 9/116; **İbn Sa'd:** 7/48.

[224] **Nisa:** 94.

[225] **Mecma'uz-Zevâid:** 7/9; **Taberânî; Dârekutnî.**

[226] **Medîne** yakınlarında **bir** mevkii veya bir dağ

Resûlüllah (s.a.v.) ın yanına geldiğimizde, olanları anlattık. Bunun üzerine, bizim hakkımızda şu âyet nâzil oldu: «**Ey iman edenler, Allah yolunda savaşa çıktığınızda son derece dikkatli davranın. Size (Müslüman olduğunu ifade etmek için) selâm verene (dünya menfaati temin için), «sen mü'min değilsin» demeyin. Halbuki Allah katında daha çok ganimet vardır. Evvelce siz de onlar gibiydiniz de Allah'ın lütfuna nâil oldunuz. O halde, dikkat edin, araştırın, inceleyin. Zira, Allah, sizin bütün işlediklerinizden haberdardır.**»[227]

İbn Ömer (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.), **Muhallim b. Cessâme**'yi bir müfreze ile birlikte **İdam** mevkiine gönderdi. Oraya vardıklarında **Âmir b. el-Edbat**'a rastladılar. **Âmir b. Edbat**, onlara İslâm'ın emrettiği şekilde selâm verdi. **Âmir**'le **Muhallim** arasında Cahiliyye devrinden kalma kin ve düşmanlık olduğundan, **Muhallim** bir okla **Âmir**'i öldürdü.

Resûlüllah (s.a.v.) bu hâdiseyi duydu. **Uyeyne** ve **Akra**, Resûlüllah'a gelip bu hususta şunları söylediler. **Akra:**

«— Yâ Resûlallah, dün haram olan bugün helâl mi oluyor?» dedi. **Uyeyne** ise:

«— Vallahi, onun karıları da benim karılarım gibi dul kalıncaya kadar, mücadele edeceğim.» dedi.

Muhallim iki hırka giymiş, Allah'dan kedisine af dilemesi için Resûlüllah'ın huzuruna geldi. Fakat Resûlüllah (s.a.v.), ona:

«— Allah seni affetmiyor.» dedi.

Bunun üzerine **Muhallim**, gözyaşlarını silerek Resûlüllah'ın huzurundan çıktı. Aradan yedi gün geçmeden de öldü. **Muhallim**'i gömdüler. Fakat toprak, onu kabul etmeyip dışarı attı. Bunun üzerine Resûlüllah'a gelerek durumu söylediler. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Toprak, sizin arkadaşınızdan daha kötü kimseleri de kabul etmiştir. Lâkin, Allah size ibret olsun diye böyle yaptı.» buyurdu. Daha sonra onu bir dereye bırakıp üzerine taş attılar. Bu hâdiseyle ilgili olarak şu âyet nâzil oldu: «**Ey iman edenler, Allah yolunda savaşa çıktığınızda, son derece dikkatli davranın. Size (Müslüman olduğunu ifade etmek için) selâm verene «sen mü'min değilsin» demeyin.**»[228]

Kabîsa b. Zü'eyb anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın eshabından biri, bozguna uğrayan bir düşman müfrezesini takip edip, kaçmakta olan bir müşriki yakaladı. Kılıcını çekip tam öldüreceği sırada müşrik: «**Lâ ilâhe illallah**» dedi. Fakat müşrik, daha sözünü bitirmeden, peşinden gelen

---

[227] **Nisa:** 94; **İbn İshak; Bidaye:** 4/224; **Mecma'uz-Zevâid:** 7/8; **Beyhakî:** 9/115; **İbn Sa'd:** 4/282.

[228] **Nisa:** 94; **Bidaye:** 4/225.

Müslüman onu öldürdü. Ama yaptığı işten dolayı pişman oldu. Gidip, hâdiseyi Resûlüllah (s.a.v.) a anlattı ve:

«— O, ölümden kurtulmak için kelime-i tevhid getirdi.» dedi. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Kalbini yardın mı? Unutma ki; dil kalbin tercümanıdır.» buyurdu.

Aradan çok geçmeden bu adam öldü. Götürüp gömdüler. Fakat ceset toprağın üstüne çıktı. Ailesi, Resûlüllah (s.a.v.) a gidip, hâdiseyi anlattı. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Tekrar gömünüz.» buyurdu.

Tekrar gömdüler, ama yine toprağın üstüne çıktı. Resûlüllah (s.a.v.) a haber verdiler:

«— Toprak onu kabul etmedi. Götürüp bir mağaraya atınız.» buyurdu.[229]

Ebû Cafer Muhammed b. Ali'den: Mekke fethedildikten sonra Resûlüllah (s.a.v.), civar kabileleri İslâm'a davet etmek için **Halid b. Velid** kumandasında birkaç Arap kabilesi gönderdi. Bunlar arasında **Süleym b. Mansur** ile **Müdlie b. Mürre** kabileleri de vardı.

Resûlüllah (s.a.v.) onları savaş yapmak için değil de, sadece İslâm'a davet için göndermişti.

Halid b. Velid ve beraberindekiler, **Benî Cezime b. Âmir b. Abd-i Menat b. Kinane** topraklarına girdiler. Kabile halkı, **Halid** ve ordusunu görünce silâhlandı. O zaman **Halid b. Velid**, askerlerine:

«— Silâhlarınızı bırakın, bu kabile Müslüman oldu.» dedi. Bunun üzerine, onlar da silâhlarını bırakınca, **Halid b. Velid** önce hepsinin bağlanmasını, sonra da öldürülmelerini emretti. Pek çok sayıda adam öldürüldü. Resûlüllah (s.a.v.), bunu duyunca ellerini göğe doğru kaldırarak şöyle dua etti:

«— Allah'ım, **Halid b. Velid**'in yaptıklarında benim bir taksirim yok.»

Daha sonra Resûlüllah (s.a.v.) **Ali b. Ebû Talib**'i çağırarak şöyle buyurdu:

«— Yâ **Ali**, o kabileye git. Durumlarına bak. Cahiliyye âdetlerini yok ket.»

Hz. Ali, Resûlüllah'ın verdiği bir miktar malı alarak, **Halid b. Velid** tarafından saldırıya uğrayan kabileye gitti. Ölenlerin diyetlerini verdi. Köpeklerin su içtikleri kaplara varıncaya kadar, zarar gören bütün malların bedellerini ödedi. Yapılan bütün zararlar ödendikten sonra da bir miktar mal arttı.

---

[229] **İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 7/136.**

Hz. Ali, bu işi bitirdikten sonra:

«— Diyeti ödenmeyen veya zararı karşılanmayan kimse kaldı mı?» diye sordu.

«— Hayır.» dediler. **Hz. Ali:**

«— Ben, ihtiyaten bu artan malı da bırakayım. Belki bilmediğiniz zararlar da vardır.» dedi ve artan malı, bıraktı. Daha sonra Resûlüllah (s.a.v.) a gelerek olup bitenleri nlattı. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Çok iyi yapmışsın.» buyurdu. Kıbleye döndü. Ellerini, koltuk altları görünecek kadar kaldırarak üç defa:

«— Allah'ım, **Halid b. Velid**'in yaptıklarından sana sığınırım.» diye dua etti.[230]

İbn Ömer (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), **Halid b. Velid**'i **Cezime** oğullarına gönderdi. **Halid b. Velid** onları İslâm'a davet etti. Onlar, «Müslüman olduk.» diyemediler. Sadece:

«— Döndük, döndük.» dediler.

Bunun üzerine **Halid b. Velid**, bir kısmını esir aldı, bir kısmını öldürdü. Her birimize birer esir verdi. Ertesi sabah, herkese, elindeki esiri öldürmesini emretti. Ben:

«— Vallahi ben, elimdeki esiri öldüremem. Arkadaşlarımdan hiç kims de elindeki esiri öldüremez.» dedim.

Resûlüllah (s.a.v.) ın yanına gelip de **Halid b. Velid**'in yaptıklarını anlatınca, Resûlüllah (s.a.v.) ellerini kaldırarak:

«— Allah'ım, **Halid**'in yaptıklarından sana sığınırım.» diye iki defa niyazda bulundu.[231]

İbn İshak diyor ki: Duyduğuma göre, bu hâdise üzerine, **Halid b. Velid**'le **Abdurrahman b. Avf** arasında münakaşa olmuştu. **Abdurrahman b. Avf, Halid b. Velid**'e:

«— İslâmiyet geldiği halde, Cahiliyye âdetlerini yapıyorsun.» dedi. **Halid b. Velid** de:

«— Ben, böyle yapmakla babamın intikamını aldım.» dedi. **Abdurrahman:**

«— Yalan söylüyorsun. Babanın katilini ben öldürdüm. Ama sen, amcan **el-Fâkih b. Muğîre**'nin intikamını aldın.» dedi. Bu çekişme, aralarının bozulmasına sebep oldu. Resûlüllah (s.a.v.) bunu duyunca:

«— Yavaş ol yâ **Halid**, Eshabımla uğraşma. Yemin olsun ki, Uhud dağı kadar altının olsa ve bunu Allah yolunda infâk etsen, yine de Es-

---

[230] **İbn İshâk.**

[231] **Müsned-i Ahemd b. Hanbel.**

habımdan birinin bir sabah veya akşam yaptığı amelin birine erişemezsin.» buyurdu.[232]

Sahr el-Ahmesî (r.a.) den rivayet edilmiştir: Resûlüllah (s.a.v.), **Sakifliler** üzerine savaş açmıştı. **Sahr** bunu duyunca, peygambere yardım etmek üzere hemen topladığı askerlerle yola çıktı. Oraya vardığında, Resûlüllah (s.a.v.) ın şehri zaptetmeden geri döndüğünü gördü. O zaman, «**Sakifliler**, Resûlüllah'ın emrine boyun eğinceye kadar, **Taif** şehrinin surları dibinden ayrılmayacağım.» diye kendi kendine and içti. **Sakifliler**, Resûlüllah'a teslim oluncaya kadar da ayrılmadı. **Sakifliler**, Resûlüllah'a boyun eğdiklerini bildirince **Sahr**, Nebî (s.a.v.) e bir mektup yazarak:

«— Yâ Resûlallah, **Sakif** kabilesi sana boyun eğdi. Onları süvarilerimle sana getiriyorum.» dedi.

Resûlüllah (s.a.v.), Eshabın cemaatle namaz kılmak için toplanmasını emretti. **Ahmesî** için de dua ederek, on defa:

«— Allah'ım, **Ahmesî**'yi ve askerini mükâfatlandır.» buyurdu.

Sakifliler, Resûlüllah (s.a.v.) ın yanına geldiler. İçlerinden **Muğîre b. Şu'be**:

«— Yâ Resûlallah, **Sahr'ul Ahmesî**, halamı cariye olarak aldı. Halbuki o, Müslüman olmuştu.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.), **Sahr**'ı çağırarak:

«— Yâ **Sahr**, bir kavim Müslüman olunca, onların mallarını ve canlarını korumalısınız. Haydi, halasını **Muğîre**'ye geri ver.» dedi.

Sahr, **Muğîre**'nin halasını kendisine geri verdi. Daha sonra **Muğîre**, **Süleym** oğullarına ait suyun kendilerine verilmesini istedi. **Süleym** oğulları, İslâmiyeti kabul etmemiş, suyu bırakıp gitmişlerdi. **Muğîre**:

«— Yâ Resûlallah, beni ve kavmimi oraya yerleştir.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) da:

«— Peki, yerleşin.» buyurdu.

Bunun üzerine **Muğîre** ve **Süleym** oğullarından Müslüman olanlar, **Sahr**'a giderek suyu kendilerine vermesini istediler. Fakat **Sahr**, bunu kabul etmedi. **Muğîre** ve beraberindekiler Resûlüllah (s.a.v.) a gelerek:

«— Yâ Resûlallah, biz İslâmiyeti kabul ettik. **Sahr**'a gidip suyu bize geri vermesini söyledik. Fakat kabul etmedi.» dediler. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Yâ **Sahr**, bir kavim İslâmiyeti kabul ederse, artık mal ve canlarına dokunmak yasaktır. Sularını onlara geri ver.» buyurdu. **Sahr** da:

«— Peki, yâ Resûlallah.» diyerek istenileni yaptı. **Ravi** diyor ki:

---

[232] **Bidaye: 4/313.**

— **Sahr**'ın cariye almasından ve suya el koymasından utanç duyduğu için, Resûlüllah'ın yüzünün kızardığını gördüm.»[233]

MÜSLÜMANLARI ÖLDÜRMEKTEN SAKINMA VE DÜNYA SALTANATI İÇİN SAVAŞMANIN KÖTÜ GÖRÜLMESİ

Evs b. Evs es-Sakafî'den: Biz Medine camiinde otururken, Resûlüllah (s.a.v.) mescide girdi. Bir adam gelerek, Resûlüllah (s.a.v.) a gizlice, bizim anlayamadığımız bir şeyler söyledi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.):

«— Git onlara söyle, onu öldürsünler.» buyurdu. Sonra o adamı tekrar çağırarak:

«— Belki o adam Allah'dan başka gerçek mabut olmadığına, benim de Allah'ın Resûlü olduğuma şehadet etmiştir.» buyurdu. O da:

«— Evet, etti.» deyince, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Git ve onlara söyle, serbest bıraksınlar. Ben, insanlar, Allah'dan başka mabut olmadığını ve benim de Allah'ın Resûlü olduğumu kabul edinceye kadar onlarla savaşmakla emrolundum. Eğer kabul ederlerse, onların malları ve canlarına dokunmak haram olur. Ancak, cezayı hak edenler müstesna ve onların kesin hesapları da Allah'a aittir.» buyurdu.[234]

Abdullah b. Adiyy el-Ensârî'den: Bir defasında Resûlüllah (s.a.v.) cemaatin arasında otururken bir adam gelerek, münafıklardan birinin öldürülmesi hususunda gizlice bir şeyler söylemek için müsaade istedi. Resûlüllah (s.a.v.) sesli olarak:

«— Allah'dan başka gerçek mabut olmadığına şehadet etmiyor mu?» diye sordu.

«— Evet, fakat samimî değil.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Benim, Allah'ın Resûlü olduğumu da kabul etmiyor mu?» diye sordu.

«— Evet, ama samimî değil.» dedi.

«— Namaz kılmıyor mu?» diye sordu.

«— Evet, ama samimî değil.» dedi. O zaman Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bunlar, benim öldürmekten men edildiğim kimselerdir.»[235]

Hz. Âişe (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.):

---

233 **Ebû Davud; Bidaye:** 4/351; **Nasb'ur-Râye:** 3/412; **İsâbe:** 2/180; **Sünen-i Beyhakî:** 9/114.

234 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Tahavî. Dârimî.**

235 **Kenz'ul-Ummâl:** 1/78.

«— Bana eshabımdan birini çağırın.» dedi.
«— **Ebû Bekir**'i mi?» dedim.
«— Hayır.» dedi.
«— **Ömer**'i mi?» dedim.
«— Hayır.» dedi.
«— Yeğenin **Ali**'yi mi?» dedim.
«— Hayır.» dedi.
«— **Osman**'ı mı?» dedim.
«— Evet, **Osman**'ı çağırın.» buyurdu. **Hz. Osman** gelince, Resûlüllah (s.a.v.):
«— Yaklaş.» dedi ve **Hz. Osman**'a gizlice bir şeyler söyledi. Resûlüllah'ı dinlerken, **Hz. Osman**'ın rengi sararıyordu.

Hz. Osman'ın halifeliği zamanında, asîler, onun evini muhasara edince, biz:

«— Yâ **Emîr'el-Mü'minîn**, onlarla savaşmayacak mısın?» dedik.

«— Hayır, savaşmayacağım, çünkü Resûlüllah (s.a.v.) benden söz aldı. Resûlüllah'a verdiğim sözü tutacağım.» dedi.[236]

İbn Ömer (r.a.) den: **Hz. Osman**, evini saran asîlere dönerek:

«— Beni niçin öldürmek istiyorsunuz? Halbuki Resûlüllah'ın şöyle buyurduğunu işittim: «Şu üç halin dışında Müslüman öldürmek haramdır. Birincisi, evliyken zinâ eden kişi ki, recmedilir. İkincisi, kasden adam öldürendir ki, ona da kısas yapılır. Üçüncüsü de, Müslüman olduktan sonra irtidad eden, dinden çıkan kişidir ki, o da öldürülür.» Allah'a yemin ederim ki, ne Cahiliyyet devrinde, ne de Müslüman olduktan sonra hiç zinâ yapmadım. Hiç kimseyi de öldürmedim ki kısas olsun. İslâmiyeti kabul ettikten sonra bu dinden asla ayrılmadım. Allah'dan başka gerçek mabut olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehadet ederim.» dedi.[237]

Ebû Ümame (İbn Süheyl b. Hanif b. Vehb el-Ensarî) den: **Hz. Osman**'ın evi muhasara edildiğinde, ben kendisiyle beraberdim. Sofaya çıktığımızda, Belat mevkiinde bağırıp çağıranların sesini işittik. **Hz. Osman**, def-i hacet için dışarı çıkmıştı. Yüzü sararmış bir halde geldi, ve:

«— Onlar beni derhal öldüreceklerini söylüyorlar.» dedi. Biz:
«— Onlara karşı Allah seni korur.» dedik.
«— Beni niçin öldürmek istiyorlar? Halbuki ben Resûlüllah (s.a.v.)ın şöyle buyurduğunu işittim: «Şu üç kişinin dışında bir Müslümanı öldürmek haramdır İslâmiyeti kabul ettikten sonra tekrar küfre dönen, evliyken zinâ eden ve kasden bir adam öldüren.» Allah'a yemin

---

236 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Bidâye: 7/181; İbn Sa'd: 3/46.**
237 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Bidâye: 7/179; Nesaî.**

olsun ki, ben ne Cahiliyyet devrinde, ne de Müslüman olduktan sonra hiç zinâ yapmadım. Allah beni hidâyete erdirdikten sonra, asla başka bir dine girmeği düşünmedim. Bir kimse de öldürmedim. Hal böyleyken niçin beni öldürmek istiyorlar?» dedi.[238]

Ebû Leylâ el-Kindî'den: Şu hâdiseye şahit oldum: Evi muhasara edilen **Hz. Osman** pencereye çıkarak oradakilere:

«— Ey Nas, yanlış yoldaysam beni ikâz ediniz ama öldürmeyiniz. Allah'a yemin olsun ki, eğer beni öldürürseniz bir daha asla, bir araya gelemezsiniz. Hiç bir düşmana karşı birlik halinde savaşamazsınız. (**Hz. Osman** parmaklarını birbirine geçirerek) üstelik ihtilâfa düşüp böyle olursunuz.» dedi ve şöyle devam etti: «Benim aranızdan ayrılmam sizin başınıza, **Lût, Nuh, Hûd, Salih** Peygamberlerin kavimlerine gelen musibetlere benzer kötülükler gelmesine sebep olmasın. **Lût** (a.s.) ın kavminin yaşadığı devir çok uzak sayılmaz.»

Hz. Osman daha sonra **Abdullah b. Selâm**'a haber göndererek:

«— Senin fikrin nedir? Ne yapayım?» diye sordu. O da:

«— Sakin ol, sakin ol, bu senin haklı olduğunu isbat eder.» dedi.[239]

Muğîre b. Şu'be anlatıyor: **Hz. Osman**'ın evi muhasara edildiğinde, onun yanına gittim ve şöyle dedim:

«— Sen şüphesiz bütün mü'minlerin liderisin. Fakat başına bu hal geldi. Şimdi ben sana üç yol göstereceğim. Bunlardan birini yap. Ya çıkıp, âsilerle savaş. Çünkü, hem onlara karşı koyacak kuvvetin var, hem de bu davada sen haklısın, onlar haksız. Yahut âsilerin tuttukları kapının dışında başka bir kapıdan çık ve devene binip doğru Mekke'ye git. Çünkü sen Kâbe'de olduğun müddetçe sana dokunamazlar. Veyahut da Şam'a git. Çünkü onlar Şam ahalisindendir. Ve aralarında **Muaviye** de vardır.»

Hz. Osman şöyle cevap verdi:

«— Çıkıp da asilerle savaşma işine gelince, ben hiç bir zaman, Ümmeti Muhammed içinde, Resûlüllah'a kan döken bir halef olmak istemem. Gelelim ikinci hususa; Mekke'ye gitmemi, orada bana dokunamıyacaklarını söylüyorsun. Halbuki ben, Resûlüllah (s.a.v.) ın şöyle söylediğini işittim:

«— Kureyş'den kim Mekke'ye geri dönerse bütün insanların azabının yarısı kadar azaba uğrar.» Ben bunlardan da olmak istemem. Üçüncü olarak Şam'a gitmemi, asilerin Şam ahalisinden olduklarını ve **Mua-**

---

[238] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Bidâye: 7/179; İbn Sa'd: 3/46.**
[239] **İbn Sa'd: 3/49.**

viye'nin de onların içinde bulunduğunu söylüyorsun. Ama ben vaktiyle hicret ettiğim ve peygambere komşu olduğum bu yerden ayrılmayacağım.»[240]

Ebû Hüreyre (r.a.) den: Evi asiler tarafından muhasara edildiği gün **Hz. Osman**'ın yanına gittim. Ve:

«— Yâ Emîr'el-Mü'minîn, savaş vakti geldi.» dedim. O zaman **Hz. Osman:**

«— Yâ **Ebû Hüreyre,** ben de dahil bütün insanları öldürmek seni sevindirir mi?» diye sordu.

«— Hayır.» dedim.

«— Vallahi tek bir kişi de öldürsen, bütün insanları öldürmüş gibi olursun.» dedi. Bu söz üzerine geri döndüm ve savaşmadım.[241]

Abdullah b. Zübeyr (r.a.) den: **Hz. Osman** (r.a.) a:

«— Yâ Emîr'el-Mü'minîn, sarayda, Allah'ın yardımına, karşı taraftan daha çok nail olmuş bir grup askerin var. Müsaade et de savaşayım.» dedim. O zaman, **Hz. Osman** (r.a.):

«— Benim için tek bir adamın bile kanının dökülmesinden Allah'a sığınırım.» dedi.

Bir başka rivayette **Ravi** şöyle diyor: Evi muhasara edilince, **Hz. Osman** (r.a.):

«— Allah aşkına onlarla savaş, bu müsaadeyi sana Allah vermiş.» dedim.

«— Hayır, onlarla katiyyen savaşmam...» dedi.[242]

Abdullah b. Âmir (r.a.) den: Evi muhasara edildiğinde **Hz. Osman** (r.a.):

«— Benim nazarımda en üstününüz eline silâh almaktan vazgeçendir.»[243]

İbn Sîrîn'den: **Zeyd b. Sâbit** (r.a.), **Hz. Osman** (r.a.) ın yanına gelerek, iki defa:

«— Ensar kapıya gelmiş, eğer isterse Allah rızası için yardım ederiz, diyorlar.» dedi. Bunun üzerine **Hz. Osman** (r.a.):

«— Savaşmak mı, asla.» diye cevap verdi.[244]

İbn Sîrîn'den: Evi, asiler tarafından sarıldığında **Hz. Osman**'ın maiyetinde yediyüz askeri vardı. Eğer **Hz. Osman** müsaade etseydi Allah'ın izniyle, asileri perişan edip, Medine'nin dışına atarlardı. Askerlerin arasında **İbn Ömer, Hasan b. Ali** ve **Abdullah b. Zübeyr** de vardı.[245]

---

[240] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Bidâye:** 7/211; **Mecma'uz-Zevâid:** 7/230.
[241] **İbn Sa'd:** 3/48; **Müntehab'ül-Kenz:** 5/25.
[242] **İbn Sa'd:** 3/49.
[243] **İbn Sa'd:** 3/48.
[244] **İbn Sa'd:** 3/48.
[245] **İbn Sa'd:** 3/49.

Abdullah b. Sâid'den: **Saîd b. As, Hz. Osman** (r.a.) a gelerek:

«— Yâ Emîr'el-Mü'minîn, bizi daha ne zamana kadar böyle eli-kolu bağlı tutacaksın? Asilerin yapmadığı kalmadı. Kimi bize ok yağdırdı. Kimi taş yağmuruna tuttu. Kimi de kılıcını çekti. Artık emret de ne olacaksa olsun.» dedi. **Hz. Osman** (r.a.) şöyle karşılık verdi:

«— Vallahi ben onlarla savaşmak istemiyorum. Eğer çarpışmak istesem, onlara galip geleceğimi umuyorum. Fakat ben, onları ve onları toplayıp, bana karşı kışkırtanları Allah'a havale ediyorum. Yarın Rabbimizin yanında hesaplaşırız. Sizin savaşmanıza gelince, asla böyle bir şeye müsaade etmem.» Bunun üzerine **Saîd b. As:**

«— Vallahi senin durumunu artık kimseye soramıyacağım. Çünkü, ölünceye kadar savaşacağım.» dedi. Dışarı çıktı. Başından, öldürücü bir darbe yiyinceye kadar çarpıştı.[246]

Ömer b. Sa'd, babasından naklediyor: Oğlu **Âmir** yanına gelip de:

«— Babacığım, herkes savaşıyor. Sen burdasın.» deyince, o:

«— Oğlum, benim fitnenin elebaşısı olmamı mı istiyorsun? Hayır, vallahi, elime, mü'mine vurunca kesmeyen kâfire vurunca, öldüren bir kılıç verilinceye kadar savaşa katılmayacağım. Çünkü, Resûlüllah (s.a.v.) ın şöyle buyurduğunu işittim:

«— Allah, gösterişsiz, takva sahibi zenginleri sever.»[247]

İbn Sîrîn'den: **Sa'd b. Ebî Vakkas**'a:

«— Savaşmıyor musun, halbuki sen Ehl-i Şûra'dansın ve bu, başkalarından daha çok senin hakkın.» denildiğinde, o şöyle cevap verdi:

«— Bana, gözleri, dili ve dudakları olan, mü'minle kâfiri ayırdedebilen bir kılıç getirilmedikçe savaşa katılmam. Ben vaktiyle çok savaştım ve savaşın ne olduğunu bilirim.»[248]

İbrahim et-Teymî, babasından naklediyor: **Usame b. Zeyd** şöyle dedi:

«— Lâ ilâhe illallah diyenlerle savaşmam.»

Sa'd b. Mâlik:

«— Ben de, Lâ ilâhe lillallah diyen bir adamla savaşmam.» dedi. Bunun üzerine bir adam, onlara:

«— Allah: **«Fitne kalkıncaya ve Allah'ın dini hâkim oluncaya kadar onlarla çarpışın.»**[249] buyurmuyor mu?» diye sordu. Onlar şöyle cevap verdiler:

«— Biz, fitne yok olup da Allah'ın dini hâkim oluncaya kadar savaştık.»[250]

---

[246] **İbn Sa'd: 5/23.**
[247] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Bidâye: 7/283; Hılye: 1/94.**
[248] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 7/299; Hılye: 1/94; İbn Sa'd: 3/101.**
[249] **Enfâl: 39.**
[250] **İbn Sa'd: 4/48; Tefsîr'un Kesîr: 2/309.**

Nâfi İbn Ömer (r.a.) den naklediyor: **Abdullah b. Zübeyr** Halife olmak için ortaya çıktığında, **İbn Ömer**'e iki adam geldi, ve:

«— İnsanlar birbirini yiyor. Sen, **Hz. Ömer**'in oğlu ve Resûlüllah (s.a.v.) ın eshabındansın. Niçin gidip savaşa katılmıyorsun?» dedi. **İbn Ömer:**

«— Allah, Müslüman kanı dökmeyi haram kıldığı için savaşmıyorum.» dedi. O zaman o iki adam:

«— Allah, fitne yok oluncaya kadar onlarla savaşın buyurmuyor mu?» dediler. **İbn Ömer** şöyle cevap verdi:

«— Biz fitne ortadan kalkıp da Allah'ın dini hâkim oluncaya kadar savaştık. Siz ise, tam aksine fitne çıkarıp da İslâmiyeti zayıflatmak için savaşmak istiyorsunuz.»

Bir başka rivayette **Nâfî** şöyle naklediyor: **İbn Ömer**'e bir adam gelerek:

«— Yâ **Ebâ Abdurrahman**, bir sene Hac, bir sene Umre yaptığın halde, Allah yolunda savaşa katılmamanın sebebi nedir? Halbuki sen, Allah'ın cihada teşvik ettiğini de biliyorsun?» diye sordu. **İbn Ömer** şöyle dedi:

«— Yeğenim, İslâm beş temel üzerine kurulmuştur: Bunlar da: Allah ve Resûlüne iman, beş vakit namaz, Ramazan ayında oruç tutmak, zekât vermek, Haccetmektir.» O adam:

«— Yâ **Ebâ Abdurrahman,** Allah'ın, kitabında ne buyurduğunu duymadın mı? Allah: **«Mü'minlerden iki grup döğüşecek olursa, aralarını bulun. İçlerinden biri ötekine tecavüz ederse, tecavüz eden tarafla, Allah'ın emrine dönünceye kadar vuruşun.»**[251] buyuruyor ve yine Allah: **«Fitne yok oluncaya kadar onlarla çarpışın.»**[252] buyuruyor.» dedi. **İbn Ömer** ise:

«— Biz bunu **Resûlüllah (s.a.v.)** zamanında yaptık. O zaman Müslümanlar azdı. Müslümanları ya öldürüyorlar veya işkence yapıyorlardı. Ama şimdi Müslümanlar çoğaldı ve fitne de ortadan kalktı.» diye cevap verdi. O adam:

«— **Hz. Osman** ve **Hz. Ali** hakkındaki görüşün nedir?» diye sordu. **İbn Ömer:**

«— **Hz. Osman**'ı Allah affetti.[253] Fakat siz, Allah'ın onu affetmesini istemediniz. **Hz. Ali**'ye gelince, o, Peygamberin hem amca oğlu, hem de damadıdır.» Daha sonra eliyle işaret ederek: «Şu gördüğünüz ev de onun evidir.» dedi.[254]

---

[251] **Hucurât:** 9.
[252] **Enfâl** : 39.
[253] Burada, Uhud savaşındaki bozgun sırasında, Allah'ın «Allah sizi affetmiştir.» âyetine telmih vardır.
[254] **Buharî;** s. 648; **Beyhakî:** 8/192; **Hılye:** 1/292.

Nâfi'nin **İbn Ömer**'den bir başka rivayeti de şöyledir: **İbn Ömer** (r.a.) e bir adam gelerek:

«— Yâ **Ebâ Abdurrahman,** Allah Teâlâ'nın Kur'an'da ne buyurduğunu duymadın mı? Allah Teâlâ: **«Müminlerden iki grup döğüşecek olursa, aralarını bulun. İçlerinden biri ötekine tecavüz ederse, tecavüz eden tarafla, Allah'ın emrine dönünceye kadar vuruşun.»**[255] buyuruyor. Hal böyleyken, Allah'ın, kitabında zikrettiği şekilde niye döğüşmüyorsun?» dedi. **İbn Ömer** (r.a.):

«— Yeğenim, bu âyet dolayısıyle ve savaşmadığım için kınanmam, şu âyete uymadığım için kınanmamdan daha iyidir. Allah Teâlâ: **«Bir mü'mini kasten öldürenin cezası, Cehennemde ebedî olarak kalmaktır. Böylesi, Allah'ın hışmına uğramış, Allah'ın rahmetinden kovulmuş ve onun hazırladığı büyük azabı hak etmiştir.»**[156] buyuruyor.» dedi. O adam:

«— Ama, Cenab-ı Hak, fitne yok oluncaya kadar onlarla savaş, buyuruyor.» deyince, **İbn Ömer** (r.a.):

«— Biz onu vaktiyle yaptık.» diye cevap verdi.[257]

Saîd b. Cübeyr'den: **İbn Ömer** şöyle der:

«— Fitne nedir bilmiyor musun? **Hz. Muhammed,** müşriklerle savaşırken, müşriklerin saflarına katılmak fitneydi. Resûlüllah (s.a.v.) ın savaşı, sizinki gibi servet ve saltanat için değildi.»[258]

Ebu'l-Âliyet'il-Berâ'dan: **Abdullah b. Zübeyr** ile **Abdullah b. Safvan** birgün Hıcr'de oturuyorlardı. Kâbe'yi tavaf etmekte olan **İbn Ömer,** yanlarından geçerken biri, diğerine:

«— Şu adamı görüyor musun? Bundan daha hayırlı biri kaldı mı ki?» dedi. Sonra da bir adama seslenerek:

«— Tavafını bitirince, şu adamı buraya çağır.» dedi. **İbn Ömer** tavafını tamamlayıp, iki rekât namaz kıldıktan sonra, o adam gelerek:

«— **Abdullah b. Zübeyr** ve **Abdullah b. Safvan** seni çağırıyorlar.» dedi. Bunun üzerine **İbn Ömer** (r.a.) kalkıp yanlarına gitti. **Abdullah b. Safvan:**

«— Yâ **Ebâ Abdurrahman,** niçin mü'minlerin halifesi **Abdullah b. Zübeyr**'e bîat etmiyorsun? Mekke, Medine, Yemen, Irak halkı ve Şam halkının çoğu ona bîat ettiler.» dedi.

İbn Ömer şöyle karşılık verdi:

«— Vallahi, siz kılıçlarınızı kuşanıp ellerinizi Müslüman kanına buladıkça size bîat etmem.»[259]

---

[255] Nisa: 92.
[256] Hucurât: 9.
[257] Buharı.
[258] Tefsir'ubn Kesîr 2/308.
[259] Beyhaki 8/192.

Hasan-ı Basri anlatıyor: Müslümanlar arasında fitne ve fesat çıkmaya başlayınca halk, **Abdullah b. Ömer**'e gelerek:

«— Sen halkın efendisisin ve onların efendilerinin oğlusun. Halk seni istiyor. Çık da bîat edelim.» dediler. **İbn Ömer:**

«— Hayır, vallahi sağ kaldığım müdetçe benim yüzümden bir damla bile kan dökülmesini istemem.» diye cevap verdi. Daha sonra tekrar gelerek **İbn Ömer**'i korkutmak istediler ve:

«— Ya kendini halife ilân edersin ya da seni burada yatağın üzerinde öldürürüz!» diye tehdit ettiler. **İbn Ömer** yine, ilk cevabını tekrarladı.

Hasan-ı Basrî: «Vallahi, ölünceye kadar onu ikna edemediler.» diyor.[260]

Hâlid b. Sümeyr'den: **Abdullah b. Ömer**'e:

«— Halkın başına geçip de onların işlerini düzene koysan çok iyi olur. Çünkü bütün halk seni istiyor.» dediklerinde, o:

«— Ya Doğuda birisi benim halifeliğimi istemezse ne olur?» diye sordu.

«— Eğer muhalefet ederse, öldürülür. Hem Ümmet-i Muhammed'in faydası için bir adamın öldürülmesi nedir ki?» dediler. O zaman **İbn Ömer:**

«— Vallahi, bütün dünya malı karşılığında da olsa, benim yüzümden hepinizin bir tek kişiyi öldürmenize razı olmam.» dedi.[261]

Katan anlatıyor: **İbn Ömer'e** bir adam gelerek:

«— Ümmet-i Muhammed'e senden daha çok kötülük eden biri yoktur.» dedi. **İbn Ömer** (r.a.):

«— Niçin? Vallahi ben onların kanlarını dökmedim, topluluklarını dağıtmadım, aralarında ihtilâf da çıkarmadım.» dedi. O adam:

«— Eğer hilâfeti kabul etseydin, seni istemeyen tek kişi bile çıkmazdı.» dedi. **İbn Ömer:**

«— Ben, bir kısmının evet, bir kısmının hayır dediği bir hilâfeti istemem.» dedi.[262]

Kasım b. Abdurrahman'dan: Abdullah b. Ömer'e, Hz. Ali ve Muaviye hâdisesinde:

«— Çıkıp savaşmıyor musun?» dediler.

«— Ben, Kâbe'nin rüknü ile kapısı arası putlarla doluyken savaştım. Sonunda Allah, putperestliği Arap topraklarından attı. Ben, Lâ ilâhe illallah diyenlere karşı savaşmayı doğru bulmam.» dedi. Onlar:

«— Vallahi senin esas maksadın bu değil. Aslında sen, Resûlüllah'-

260 **Hılye: 1/293; İbn Sa'd: 4/111.**
261 **İbn Sa'd: 4/111.**
262 **İbn Sa'd: 4/111.**

ın eshabının birbirine düşüp yok olmasını ve tek başına kalmayı düşünüyorsun.» dediler. O sırada:

«— Haydi, mü'minlerin halifesi olarak **Abdullah b. Ömer**'e bîat ediniz.» denildi. Bunun üzerine **Abdullah b. Ömer:**

«— Vallahi benim esas maksadım, sizin söylediğiniz gibi değil. Haydi namaza gidelim derseniz, kabul ederim. Haydi, felâh kurtuluş yoluna derseniz, onu da kabul ederim. Ama ayrılırsanız, sizinle bir olmam. Birleşirseniz sizden ayrılmam.» dedi.[263]

Nâfi'den: Abdullah b. Zübeyr zamanında, Haricîler ve Habeşiler[264] **İbn Ömer**'e:

«— Birbirlerini öldüren bu fırkalarla beraber namaz kılar mısınız?» denildiğinde, şöyle cevap verdi:

«— Kim bana «Hayye alâ's-Sâlâh» derse, ona uyarım. Kim bana, «Hayye ale'l-Felâh» derse ona da uyarım. Fakat birisi bana, «— Haydi Müslüman kardeşini öldürüp, malını almaya!» derse, ona hayır derim.[265]

Ebû'l-Garîf'den: Biz, **Hz. Hasan b. Ali**'nin ordusunun ön safındaydık. On iki bin kişiydik. Şam'lılarla savaşmak için can atıyorduk. Bazımızda **Ebû'l-Amrata** vardı. İki ordu karşı karşıya gelince, **Hz. Hasan b. Ali, Muaviye** ile sulh yaptı. Biz küplere bindik. **Hz. Hasan b. Ali**, Kûfe'ye gelince, içimizden **Ebû Âmir Süfyan b. Leyl** adında birisi kalktı ve:

«— Es-Selâmü Aleyke ey mü'minleri zelil eden.» diye selâm verdi. **Hz. Hasan:**

«— Yâ **Ebâ Âmir**, böyle söyleme, ben mü'minleri aşağı düşürmedim. Fakat, saltanat uğruna onları öldürmeyi uygun bulmadım.» dedi.[266]

Şa'bî'den: **Hz. Hasan**'la **Muaviye** arasında anlaşma yapılınca **Muaviye:**

«— Haydi kalk, bir konuşma yap. Vaziyeti onlara anlat.» dedi.

Hz. Hasan da kalkarak şöyle dedi:

«— Bizimle ilk Müslümanları hidâyete erdiren, yine bizi vasıta ederek kanlarımızın dökülmesine mani olan Allah'a hamdederim. Şunu iyi bilin ki, en akıllı kimseler, Allah'a hakkıyla bağlananlardır. En aptallar ise, fitne fesat çıkaranlardır. **Muaviye** ile aramızdaki ihtilâflı meseleye gelince, hilâfet ya onun hakkıdır veya benim hakkımdır. Hilâfet benim hakkım ise, işte biz halifeliği Allah rızası için, Ümmet-i Muhammed'in iyiliği ve kanlarının dökülmesine mâni olmak için **Muaviye**'ye bırakıyorum.» Daha sonra, **Muaviye**'ye dönerek:

---

[263] **Hılye:** 1/294.
[264] **Habeşiler:** Şia'dan bir grup.
[265] **İbn Sa'd:** 4/125.
[266] **Müstedrek:** 3/175; **İstîab:** 1/372; **Bidâye:** 8/19.

«— Bu (hilâfet) sizin için bir fitne ve felâket mi, yoksa geçici bir müddet menfaat temini mi, bilemiyorum.»[267] âyetini okudu ve aşağıya indi. O zaman **Amr, Muaviye**'ye:

«— Ben zaten böyle konuşmasını istiyordum.» dedi.[268]

Cübeyr b. Nüfeyr'den: **Hasan b. Ali** (r.a.) ye:

«— Halk, senin halifelik istediğini söylüyor, doğru mu?» diye sordum. Şöyle cevap verdi:

«— Arapların ileri gelenleri benimle beraberdiler, kimle savaşsam benimle beraber savaşıyorlar. Kimle sulh yapsam, onlar da sulh yapıyorlardı. Hal böyleyken ben sırf Allah rızasını gözeterek ve Ümmet-i Muhammed'in kanı dökülmesin diye halifelikten vazgeçtim. Ama, sonraları Hicazlıların ısrarına dayanamadığım için, istemeyerek halifeliği kabul ettim.»[269]

Âmir'uş-Şa'bî'den: **Mervan, Dahhak b. Kays**'la savaşa tutuşunca, **Eymen b. Hureym el- Esedî**'ye haber göndererek:

«— Bizimle beraber savaşmanı istiyoruz.» dedi. **Eymen b. Hureym el-Esedî** cevaben:

«— Babam ve amcam, Bedir savaşına katıldılar ve benden, Kelime-i Şehadet getiren hiç bir kimseyle savaşmamam için söz aldılar. Cehennemden kurtulacağıma dair bir garanti verirsen, seninle yanyana savaşırım.» dedi. Bunun üzerine, **Mervan:**

«— Defol!» diye onu kovdu ve çok ağır konuştu. O zaman **Eymen** şöyle dedi:

«— Kureyş'den, birinin saltanatı için, namaz kılan biri ile savaşamam. Hayatım boyunca bana faydası dokunmayacak bir mesele için Müslüman mı öldüreceğim? O saltanata kavuşacak, ben ise, günah kazanacağım! Böyle bir cehâlet ve hatadan Allah korusun.»[270]

İbn'ül-Hâkan b. Amr el-Gıfârî'den: Dedem bana şunları anlattı: **Ali b. Ebû Talib**'in gönderdiği adam geldiğinde, **Hâkan b. Amr**'la beraberdim. **Hz. Ali:**

«— Bu meselede bize en çok yardımı sen yapabilirsin.» dediğinde, **Hâkan b. Amr** şu cevabı verdi:

«— Amca oğlun, dostum Resûlüllah (s.a.v.) ın şöyle buyurduğunu

---

[267] **Enbiya:** 111.

[268] **İstîab:** 1/374; **Müstedrek:** 3/175; **Beyhakî:** 8/173; **Muaviye**'ye, **Hz. Hasan**'ın böyle bir konuşma yapması fikrini veren **Amr**'dır. Tek emeli **Hz. Hasan**'ın hilâfetten vazgeçmesiydi.

[269] **Müstedrek:** 3/170.

[270] **Mecma'uz-Zevâid:** 7/296; **Beyhakî:** 8/193.

işittim: Bu veya buna benzer bir hâdise olduğunda, eline tahta bir kılıç al, buyurmuştu. Ben de elime tahta kılıç aldım.»[271]

Ebu'l-Eş'as es-San'anî'den: **Yezîd b. Muaviye**, beni **Abdullah b. Ebû Evfa**'ya gönderdi. O, etrafına eshab-ı Kiram'dan bir kısmını toplamış, konuşuyordu.

«— Yanındakilere ne söylüyorsun?» dedim. Şu cevabı verdi:

«— Resûlüllah (s.a.v.) bana böyle bir hâdiseyle karşılaşırsam, Uhud dağına dönüp kılıcımı kırmamı, sonra da evime girip oturmamı tavsiye etti. Evime girerlerse ne yapayım? diye sordum. İçeriye, odana gir. Eğer odana da girerlerse, diz çök ve: «Dilerim ki sen, benim günahımı da kendi günahını da yüklenip, Cehenneme girenlerdn olursun. Zalimlerin cezası da zaten budur.» de, buyurdu. İşte ben de, kılıcımı kırdım. Eğer evime girerlerse, içeri odaya çekilirim. Eğer odama da girerlerse diz çöker ve Resûlüllah (s.a.v.) ın söylememi istediği sözleri söylerim.»[272]

Muhammed b. Mesleme (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

«— İnsanların dünya malı için birbirlerine düştüklerini görürsen, kılıcını al, kayalık bir yere git. En büyük kayayı bul. Kılıcın kırılıncaya kadar vur. Sonra da evinde otur. Ecelin gelinceye veya bir zalim gelip, seni öldürünceye kadar otur, bekle.»

Ben de Resûlüllah (s.a.v.) ın emrini yerine getiriyorum.[273]

Muhammed b. Mesleme anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) bana bir kılıç verdi ve:

«— Yâ **Muhammed b. Mesleme**, bu kılıcı al ve Müslümanların birbirlerine düştüklerini görünceye kadar Allah yolunda savaş. Müslümanlardan iki cemaatin birbiriyle çarpıştığını görürsen, hemen kılıcını taşa çal ve kır. Sonra da ecelin gelinceye veya bir zalim gelip seni öldürünceye kadar sus ve kimseye karışma.» buyurdu.

Hz. Osman şehit edilip de, Müslümanlar birbirine düşünce, **Muhammed b. Mesleme** kılıcını evinin bahçesindeki taşa vura vura kırdı.[274]

Rib'î'den: **Huzeyfe** (r.a.) nin cenazesinde, bir adamın şöyle söylediğini duydum:

«— Bu tahtanın üzerinde yatan adam şöyle derdi: Ben Resûlüllah (s.a.v.) dan duydum. Eğer birbirinize düşerseniz evime kapanırım. Evime girerlerse, onlara: Haydi, benim günahımı da kendi günahını da yüklenip Cehenneme gir, derim.»[275]

Vâil b. Hucr anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın peygamber olarak gön-

---

[271] Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 7/301.
[272] Bezzar; Mecma'uz-Zevâid: 7/300.
[273] Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 7/300.
[274] İbn Sa'd: 3/20.
[275] Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 7/301.

derildiğini duyunca, kavmimi temsilen çıkıp Medine'ye geldim. Resûlüllah (s.a.v.) ı görmeden, eshabıyla karşılaştım. Bana şöyle dediler:

«— Sen buraya gelmeden üç gün önce, Resûlüllah (s.a.v.) geleceğini müjdeledi ve **Vâil b. Hucr** yanımıza gelecek.» dedi.

Daha sonra Resûlüllah (s.a.v.) la karşılaştım. Bana iltifat ederek yanıma yaklaştı. Ridasını yayıp, üzerine oturttu. Sonra eshabı çağırttı. Cemaat toplanınca minbere çıktı. Beni de beraber çıkardı. Allah'a hamd-ü senâdan sonra şöyle konuştu:

«— Müslümanlar, bu gördüğünüz adam **Vâil b. Hucr**'dür. Buraya uzak bir ülkeden, tâ Hadramut'tan gelmiş. Zorla değil, kendi isteğiyle gelmiş. O krallar sülâlesinin sonuncularındandır. Yâ **Hucr,** Allah seni ve çocuklarını doğru yoldan ayırmasın.»

Resûlüllah (s.a.v.) daha sonra minberden indi. Benim, Medine'den uzakça bir yerde kalmamı uygun gördü ve **Muaviye b. Ebû Süfyan**'a, beni kalacağım yere götürmesini söyledi. **Muaviye b. Ebû Süfyan**'la beraber yola çıktı. Biraz yol katetmiştik ki, **Muaviye:**

«— Yâ **Vail,** kızgın kum, ayağımın altını yaktı. Beni devenin terkisine alır mısın?» dedi. Ben ise:

«— Deveyi senden kıskanacak değilim ama, sen kral sülâlesinden değilsin. Ve ben de senin yüzünden ayıplanmak istemem.» dedim.

«— Öyleyse ayakkabılarını ver de, ayaklarım yanmasın.» dedi.

«— Bu iki deri parçasını senden esirgemem. Lâkin sen, kral elbiseleri giyenlerden değilsin. Hem senin yüzünden ayıplanmak da istemem.» dedim.

Muaviye devlet başkanı olunca, Kureyşli **Busr b. Ebû Evdat**'ı komutan tayin ederek, şu talimatı verdi:

«— Burada emniyeti sağlayınca, orduyu al ve yola çık, Şam şehrini geride bırakınca kılıcını çek ve tâ Medine'ye varıncaya kadar, bana bîat etmek istemeyenleri öldür. Medine'ye varınca, şehre gir ve bana bîat etmek istemiyenleri öldür. **Vail b. Hucr**'ü diri olarak ele geçirirsen, doğru bana getir.»

Komutan, **Muaviye**'nin dediklerini yaptı ve diri olarak ele geçirdiği **Vail b. Hucr**'ü onun huzuruna getirdi. **Muaviye** onunla hemen görüşmek istedi ve huzuruna kabul edip kendi yanına tahta oturttu.

Sonra da:

«— Benim bu tahtım mı daha iyi, yoksa senin devenın sırtı mı?» diye sordu. Ben:

«— Yâ Emîr'el-Mü'minîn, ben o sözü söylediğimde küfür ve cahiliyyetten yeni kurtulmuştum. Benim yaptığım, cahiliyyet âdetiydi. Ama

Allah bize İslâm dinini gönderdi. İslâmiyet ise, daha önce yaptığım hatalarımı sildi.» dedim.

«— Niçin bize yardım etmiyorsun? Halbuki, **Hz. Osman**'ın sana güveni vardı. Aynı zamanda akrabalığımız da var?» diye sordu.

«— **Hz. Osman**'a, senden daha yakın olan kişiye karşı savaş açtın da ondan.» dedim.

«— Nasıl olur da **Ali, Osman**'a benden daha yakın olabilir. Akrabalıkta ben daha yakınım.» dedi.

«— Resûlüllah (s.a.v.), **Hz. Ali** ile **Hz. Osman**'ı birbirlerine kardeş yapmıştı. Kardeş ise, yeğenden daha öncedir. Hem ben, muhacirlerle döğüşmem.» dedim.

«— Biz muhacir değil miyiz?» diye sordu.

«— Biz, hepimiz sizden ayrılmadık mı? Hem işte bir başka delil: Resûlüllah (s.a.v.) ın bir sohbetinde bulundum. Cemaat bir hayli kalabalıktı. Resûlüllah (s.a.v.) başını doğuya doğru çevirmişti. Sonra tekrar döndü:

«— Yakında karanlık geceler gibi karışıklıklar çıkacak.» dedi. Fitnelerin büyük olacağını söyledi. Çıkaranları kötüledi. Ben cemaatin arasından, kalkıp:

«— Yâ Resûlallah, o karışıklıklar nelerdir?» diye sordum.

«— Yâ **Vail**, iki Müslüman birbirine kılıç çekerse, onlardan uzaklaş.» buyurdu. Bunun üzerine **Muaviye**:

«— Şiî mi oldun yoksa?» dedi.

«— Hayır, fakat Müslümanlara karşı samimî olduğumu söylüyorum.» dedim.

«— Böyle olduğunu bilseydim, seni buraya getirtmezdim.» dedi.

«— **Hz. Osman** öldürülürken **Muhammed b. Mesleme**'nin ne yaptığını görmedin mi? Kılıcını taşa vurup kırdı.» dedim.

«— Ensar'dan böyle şeyler beklenir.» dedi.

«— Öyle mi? Peki, Resûlüllah (s.a.v.) ın şu sözüne ne buyrulur?: «Ensar'ı seven, beni sevmiş olur. Ensar'a buğzeden, bana buğzetmiş olur.» dedim.

«— Kendine, yerleşeceğin bir yer seç. Çünkü, **Hadramut**'a dönmeyeceksin.» dedi.

«— Aşiretim Şam'da. Ailem ise Kûfe'de.» dedim.

«— Ailenden tek bir fert, aşiretinin on kişisinden daha hayırlıdır.» dedi.

«— Ben zaten, Hadramut'a isteyerek gitmedim. Aslında bir muhacir hicret edip, ayrıldığı yere, bir sebep olmaksızın dönmemeli.» dedim.

«— Senin, tekrar oraya dönmeni icabettiren sebep neydi?» diye sordu.

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın fitneler hakkındaki sözleri. İhtilâfa düşerseniz sizden ayrılırız. Ama birleşirseniz yanınıza geliriz. İşte sebep buydu.» dedim.

«— Seni Kûfe'ye vali tayin ettim. Derhal gidip vazifene başla.» dedi.

«— Resûlüllah (s.a.v.) dan sonra, kimsenin idaresinde çalışmam. Bilmiyor musun, kendilerine bîat ettiğim halde ne **Ebû Bekir**'in, ne **Ömer**'in, ne de **Osman**'ın verdikleri vazifeleri kabul etmedim. Bizim memleketin halkı irtidat edince, **Hz. Ebû Bekir** bana mektup gönderdi. Ben hiç bir resmî görev almaksızın derhal onlarla mücadeleye başladım ve Allah onları tekrar İslâm'a döndürünceye kadar da mücadeleme devam ettim.»

O zaman **Muavîye, Abdurrahman b. Ümmü'l-Hakem**'i çağırttı ve:

«— Seni Kûfe'ye vali tayin ettim. Hemen yola çık.» **Vail**'i de götür. Ona hürmette kusur etme. Bütün ihtiyaçlarını karşıla.» dedi. **Abdurrahman b. Ümmü'l-Hakem:**

«— Yâ Emîr'el-Mü'minîn, Resûlüllah (s.a.v.) ın, **Ebû Bekir**'in, **Ömer**'in, **Osman**'ın ve senin, ikram ettiğiniz bir adama hürmette kusur etme, demekle, hakkımda sû-i zanda bulunuyorsun.» dedi.

Muavîye, ondan bu sözleri duyunca sevindi. Ben, vali ile beraber Kûfe'ye geldim.

Vail b. Hucr, çok geçmeden vefat etti.[276]

Ebu'l-Minhâl'den: **Ubeydullah b. Ziyad** zamanında **Mervan**, Şam'da, **İbn'üz-Zübeyr** Mekke'de, **Kurra** ismi verilenler de Basra'da ayaklandılar. Babam bu hâdiselere çok üzüldü.

«— Haydi kalk, ne olursa olsun, Resûlüllah'ın eshabından **Ebû Berze el-Eslemî**'nin yanına gidelim.» dedi.

Kalkıp evine gittik. İçeri girdiğimizde onu, yakıcı güneş altında, kamışlardan yaptığı çardağın gölgesinde otururken bulduk. Yanına oturduk. Babam, onu konuşturmak için sorular sormaya başladı ve:

«— Yâ **Ebû Berze** halimizi görmüyor musun? Sen buna ne diyorsun?» diye sordu. **Ebû Berze** şunları söyledi:

«— Kureyş'ten hayatta olanlara kızdığım için, herhalde Allah indinde mes'ul olurum. Siz Araplar, cahiliyyet devrinde hem azdınız, hem de zelîldiniz ve dalâlete düşmüştünüz. Fakat Allah sizi İslâm Dini ve **Hz. Muhammed**'le yükseltti. Ve bugünkü seviyeye ulaştırdı. Ama dünya metaı sizin aranızı açtı. Şam'da başkaldıran **Mervan** var ya, vallahi sadece dünyalık için savaşıyor. Mekke'de başkaldıran da sadece dünya malı için dövüşüyor. Sizin **Kurra** dedikleriniz de, yeminle söylüyorum; dünya malı için savaşıyorlar.»

Ebû Berze, böylece, onların hepsini tenkit edince, babam:

---

[276] **Mecma'uz-Zevâid:** 9/376; **Taberânî.**

«— Peki, öyleyse, ne yapalım?» diye sordu. O şöyle cevap verdi:

«— Bana göre, insanların en hayırlısı, başkasının hakkında gözü olmayıp, kendi işiyle uğraşanlardır. Onlar ne karınlarını başkalarının mallarıyla doldururlar, ne de başkalarının kanına girerler.»[277]

Şimr b. Atiyye'den: **Huzeyfe** (r.a.) bir adama şöyle dedi:

«— İnsanların en kötüsünü öldürmek seni sevindirir mi?»

«— Evet.»

«— O zaman sen, ondan daha kötü olursun.»[278]

BİR MÜSLÜMANIN HAYATININ DEĞERİ

Enes b. Malik anlatıyor: **Ömer b. Hattab**, bana:

«— Bir şehri kuşattığınızda ne yaparsınız?» diye sordu. Ben:

«— Deriden bir zırh giydirip, bir adamı şehre göndeririz.» dedim.

«— Ya o gönderdiğiniz adam taşa tutulursa?»

«— O zaman, ölür.»

«— Hayır, sakın böyle yapmayın, kudret ve iradesiyle yaşadığım Allah'a yemin olsun ki, bir Müslümanın ölmesine karşılık, içinde dörtbin asker bulunan bir şehrin fethedilmesini istemem.»[279]

MÜSLÜMANIN KÂFİR ELİNDEN KURTARILMASI

İbn Ebî Şeybe'den: **Hz. Ömer** şöyle dedi:

«— Kâfirlerin elinden bir Müslüman kurtarmak, bence, Arap yarımadasını fethetmekten daha iyidir.»[280]

ŞAKA YAPARAK MÜSLÜMANI KORKUTMANIN HOŞ GÖRÜLMEMESİ

Akabe bîatında ve Bedir savaşında bulunan **Ebû Hasan** (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) la beraber oturuyorduk, içimizden biri kalktı gitti. Fakat giderken ayakkabılarını unuttu. Birisi onları alıp altına sakladı. Adam tekrar döndü. Ve:

---

277 **Beyhakî: 8/193; Buharî; Feth'ul-Barî: 13/57.**
278 **Hılye: 1/280.**
279 **Beyhakî: 9/42; Kenz'ul-Ummâl: 3/165.**
280 **Kenz'ul-Ummâl: 2/312.**

«— Ayakkabılarım?» dedi. Oradakiler:

«— Görmedik.» dediler. Bu sırada adam ayakkabılarını gördü.

«— İşteler ya! Müslüman bir adamı nasıl korkutuyorsunuz öyle?» dedi. Bu sefer saklayan adam, Peygamberimize:

«— Yâ Resûlallah! Şaka olsun diye yaptım.» dedi. Peygamber efendimiz de, iki üç defa:

«— Nasıl olur da bir mü'mini korkutursunuz?» diye ikazda bulundu.[281]

Amir b. Rebia (r.a.) dan: Bir adam, birinin ayakkabılarını şaka olsun diye sakladı. Bu durum, Peygamber efendimize anlatılınca:

«— Şaka yaparak Müslümanları korkutmayınız, şaka da olsa, bir Müslümanı korkutmak büyük zulümdür.» buyurdular.[282]

Numan b. Beşir (r.a.) den: Biz Resûlüllah (s.a.v.) la beraber bir yolculukta iken birisi bineğinin üzerinde uyukluyordu. Başka birisi şaka olsun diye sadağındaki okunu aldı. Uyuklayan adam korkarak hemen uyandı. Bunun üzerine Peygamber efendimiz:

«— Hiç kimseye Müslüman bir kardeşini korkutmak helâl değildir.» buyurdu.[283]

Abdurrahman b. Ebû Leylâ'dan: Bize Muhammed (s.a.v.) ın arkadaşları anlattılar. Onlar, Peygamber (s.a.v.) le beraber bir yolculukta iken içlerinden biri uyumuş, başka biri de hemen gidip, onun yanındaki urganını saklamış. Adam korkarak uyanınca, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Hiç bir Müslümanın başka bir Müslümanı şaka yapmak suretiyle de olsa korkutması doğru değildir.» buyurmuşlardır.[284]

Süleyman b. Sured (r.a.) anlatıyor: Bir bedevî, Peygamberimizle (s.a.v.) beraber namaza dururken, başkaları da onun koyduğu yerden sadağını alarak sakladılar. Peygamber (s.a.v.) selâm verince, bedevî:

«— Sadağım?» dedi. Orada bulunanların bir kısmı gülümseyince, Peygamber efendimiz:

«— Kim Allah'a ve ahiret gününe inanırsa, şaka yapmak için Müslüman kardeşini korkutmasın!» buyurdular.[285]

---

[281] **Taberânî; Ettergîb: 4/263; Mecma'uz-Zevâid: 6/253; El-İsâbe: 4/43.**

[282] **Bezzar; Taberânî; Ebuşşeyh b. Hıbban, Kitabüttevbih; Tergîb: 4/263; Mecma'uz-Zevâid: 6/253.**

[283] **Taberânî.**

[284] **Ebû Davud; Tergîb: 4/262.**

[285] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 6/254.**

MÜSLÜMANI KÜÇÜMSEMENİN VE ONA HAKARET ETMENİN HOŞ GÖRÜLMEMESİ

Hz. Âişe (r.a.) **den: Kapının eşiğinde Üsame** (r.a.) nin ayağı kayarak düştü ve alnı yaralandı. Bana:

«— Yâ **Âişe**, kanı sil!» diye seslendi. Fakat ben, kandan tiksindiğim için silemedim. Hemen Peygamber (s.a.v.) efendimiz yetişerek **Üsame**'nin alnından akan kanı ağzı ile emdi, yere tükürdü. Ve:

«— Eğer **Üsame** bir cariye olsaydı, onu giydirip süsler, değerini artırırdım.» buyurdu.[286]

Ata b. Yesar (r.a.) anlatıyor: **Üsame** (r.a.), Medine'ye ilk geldiği zaman bir cilt hastalığına yakalanmıştı. O zaman çocuktu, burnundan sümüğü akıyordu. **Üsame**'nin bu halinden **Hz. Âişe** tiksindi. Peygamber efendimiz de onun yüzünü yıkayarak öptü. Bunu gören **Hz. Âişe**:

«— Allah'a yemin ederim ki, onu bundan sonra hiç bir zaman yanımdan uzaklaştırmayacağım.» diyerek yaptığı hatadan duyduğu üzüntüyü belirtti.[287]

Urve (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.), **Üsame**'yi (r.a.) bekleyeceğim, diye Arafat'tan dönüşünü geciktirdi. Bir de geldi ki, **Üsame**, burnu yassı, siyah bir çocuk! **Üsame** yüzünden küfre giren Yemenliler:

«— Bunun için mi bekledik?» diyerek onu hafife aldılar. **Urve**'den bu rivayeti dinleyen **İbn-i Said, Yezîd b. Harun**'a:

«— Yemenliler, **Üsame** sebebiyle küfre girdiler.» demekle neyi kastediyor?» diye sordu. **Yezîd b. Harun** da:

«— Yemenliler, Peygamber (s.a.v.) efendimiz zamanında küçük gördükleri **Üsame**'yi **Hz. Ebû Bekir** zamanında da küçük görerek dinden döndüler.» diye cevap verdi.[288]

Hasan-ı Basrî anlatıyor: Bir grup insan, **Ebû Musel-Eşarî** (r.a.) ye giderek yardım istemişler. O da Arap olanlara yardım etmiş, olmayanlara etmemiş. Bunu duyan **Hz. Ömer** ona şöyle bir ferman yazdı:

«Niçin herkese eşit muamele yapmıyorsun? Bir kimsenin günaha girmesi için Müslüman kardeşlerini hakir görmesi yeter de artar bile!»[289]

---

[286] **İbn Sa'd: 4/43; Müntehab: 5/135.**
[287] **Vakidi; İbn Asâkir; Müntehab: 5/136.**
[288] **İbn Sa'd: 4/44; İbn Asâkir; Müntehab: 5/135.**
[289] **Ebu Ubeyd; Kenz'ul Ummâl: 2/319 ve 172.**

MÜSLÜMANI KIZDIRMANIN HOŞ GÖRÜLMEMESİ

Aziz b. Amr anlatıyor: **Selman, Suheyb** ve **Bilâl** (r.a.) birlikte giderlerken, **Ebû Süfyan** da onlara katıldı. **Ebû Süfyan**'ı görünce bunlar:

«— Kılıçlar, Allah düşmanlarından kesmeleri gereken boyunları kesmediler.» dediler. **Hz. Ebû Bekir** de:

«— Bu sözü Kureyş'in ileri geleni ve efendisi için mi söylüyorsunuz?» diye onlara çıkıştı. Hemen Hz. Peygamber'e gelip durumu anlattı. Peygamber efendimiz de ona:

«— Yâ **Ebû Bekir!** Yoksa onları kızdırdın mı? Eğer onları kızdırdıysan bil ki, Rabbini kızdırdın demektir.» diyerek endişesinin yersiz olduğunu bildirdi. **Ebû Bekir** hemen **Bilâl, Selman** ve **Suheyb**'in yanlarına gelerek:

«— Ey kardeşlerim! **Sizleri kızdırdım mı?»** diye sordu. Onlar da:

«— **Hayır, Allah seni affetsin ey kardeş!»** diye cevap verdiler.[290]

Suheyb (r.a.) **anlatıyor: Ben mescidde otururken, Ebû Bekir** (r.a.) yanında bir esirle beraber mescide uğradı.

«— Yanındaki kimdir?» diye sordum.

«— Resûlüllah (s.a.v.) **dan salıverilmesini istediğim** müşrik bir esirdir.» dedi. Ben de:

«— **Kafası koparılacaklardanmış.»** dedim. Bu sözüme **Ebû Bekir** kızdı. Onu gören Peygamber (s.a.v.):

«— Ne oldu? Seni kızgın görüyorum!» dedi. **Ebû Bekir:**

«— Gördüğün bu esirimle **Suheyb**'e uğradım. Boynu koparılması gerekenlerdenmiş, dedi, ona kızdım.» diye cevap verdi. Peygamberimiz (s.a.v.):

«— Onu incitmiş olmıyasın.» dedi. **Ebû Bekir:**

«— Hayır, zannetmiyorum.» dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz:

«— Eğer onu incittiysen, Allah ve Resûlünü incitmiş olursun.» buyurdu.[291]

MÜSLÜMAN BİR KİMSEYİ LÂNETLEMENİN CAİZ OLMAMASI

Hz. Ömer (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) zamanında, **Abdullah** isminde eşek lâkabı ile maruf biri vardı. Hareketleri ile Peygamber efendimizi güldürürdü. İçki içtiği için, efendimiz ona sopa attırmıştı.

---

[290] **Müslim: 2/304; Hılye: 1/346; İstîâb: 2/181.**
[291] **İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 7/49.**

Yine bir defasında içki içerken yakalanmış, Peygamberimize getirilmişti. Peygamber efendimiz, bu sefer de ona sopa attırdı. Onun böyle birkaç defa sopa yediğini gören biri:

«— Allah lânet etsin! Ne kadar da çok içiyor!» diye ona lânet etti. Bunu duyan Peygamberimiz:

«— Ona lânet etmeyin! Sen bilmiyorsun, vallahi o, Allah ve Resûlünün seviyor.» buyurdu.[292]

Ebû Ya'la, Saîd b. Mansur ve başkaları da aynı olayı şöyle anlatıyorlar: Eşek lâkabı ile maruf biri vardı. Başkalarından yağ ve bal alır, Peygamber efendimize getirirdi. Sahipleri, mallarının paralarını almak için geldiklerinde, onları Peygamberimizin huzuruna götürür:

«— Yâ Resûlallah, mallarının parasını ver.» derdi. Peygamberimiz tebessüm eder, hiçbir şey söylemeden getirilenlerin ücretlerinin ödenmesini emrederdi. Bu zat, bir gün içki içerken yakalanmış, Peygamber (s.a.v.) efendimize getirilmişti. Orada bulunanlardan biri:

«— Allah lânet etsin, ne kadar da çok içiyor!» diye ona lânet okudu. Peygamberimiz bunu duyunca:

«— Onu lânetlemeyin. Sen bilmiyorsun, vallahi o, Allah ve Resûlünü seviyor.» buyurdu.[293]

Ebû Hüreyre (r.a.) den: Nebî (s.a.v.) efendimize içki içen biri getirildi. Peygamberimiz o şahsın dövülmesini emretti. Bunun üzerine eshabtan bir kısmı ona ayakkabıları ile, bir kısmı eliyle, bir kısmı da elbiseleri ile vurdular. Sonra yine Peygamber efendimizin emri üzerine kaldırdılar ve susturdular. Oradakiler:

«— Resûlüllah (s.a.v.) dan utanmıyor musun da, bunu yapıyorsun?» diyerek ona bağırdılar ve salıverdiler. Adam kalkıp gidince, ona beddua ettiler ve sövdüler. Biri de şöyle dedi:

«— Allah'ım onu rezil et. Allah'ım ona lânet et!» Bunu duyan Resûlüllah (s.a.v.) da şöyle buyurdular:

«—Böyle söylemeyin. Şeytana uyarak kardeşinizi daha kötü duruma düşürmeyin. Fakat: «Allah'ım onu affet, onu doğru yola ilet, ona acı.» deyiniz.[294]

Seleme b. Ekva' (r.a.) anlatıyor: Müslüman kardeşine lânet eden birini gördüğünüz zaman: «Yine büyük bir günah işledi.» derdik.[295]

---

[292] **Buharî; İbn Cerir; Beyhakî.**
[293] **Kenz'ul-Ummâl: 3/107, 108; İbn Sa'd: 3/56.**
[294] **İbn Cerir; Kenz'ul-Ummâl: 3/105.**
[295] **Taberânî; Tergîb: 4/251.**

MÜSLÜMANA SÖVMENİN CAİZ OLMAMASI

Hz. Âişe (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) a bir adam gelerek önünde oturdu:

«— Yâ Resûlallah, benim iki kölem var, bana yalan söylüyorlar, ihanet ediyorlar ve bana karşı isyan ediyorlar. Ben de onları dövüyor ve onlara sövüyorum. Bu hareketime ne buyurursunuz?» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) da:

«— Kıyamet günü onlar ihanet, isyan ve yalanlarından dolayı hesaba çekilirler. Sen de onlara verdiğin cezadan hesaba çekilirsin. Eğer onlara yaptığın, günahlarına eşitse ödeşmiş olursunuz. Şayet, onlara yaptıkların günahlarından fazla ise, senin sevaplarından biraz almak sureti ile aranızda kısas yapılır.» diye cevap verince, adam bir kenara çekilip, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Bunu gören Peygamberimiz:

«— Sen Allah Teâlâ'nın bu husustaki sözünü okumuyor musun?» dedi. Ve şu âyet-i kerîmeyi okudu: **«Kıyamet günü adalet terazilerini kuracağız. Hiç bir kimse hiç bir hususta haksızlığa uğramayacaktır. Hardal tanesi kadar da olsa onu hesaba katacağız. Bizim her türlü hesap görmeye gücümüz yeter.»**[296] Adam:

«— Yâ Resûlallah, benim için de onlar için de hayırlı olan onları azat etmemdir. Şahit ol ki, onların hepsi de hürdür.» dedi.[297]

Ebû Hüreyre (r.a.) den: **Hz. Ebû Bekir**, Peygamber (s.a.v.) le oturuyorlardı. Bir adam, **Ebû Bekir**'e sövüp saymaya başladı. Hz. Peygamber de gülerek hayretle onları seyrediyordu. Adam çok ileri gidince, **Hz. Ebû Bekir** (r.a.), onun bazı sözlerine karşılık verdi. Bunu duyan Peygamberimiz kızarak kalkıp gitti. **Ebû Bekir** de arkasından yetişti:

«— Yâ Resûlallah, adam bana küfrederken siz orada oturuyordunuz. Ben adama karşılık verince kızarak kalkıp gittiniz. Neden böyle yaptınız?» diye sordu. Peygamberimiz:

«— Sen o adamın karşısında susarken, senin yerine ona bir melek karşılık veriyordu. Sen ona cevap vermeye başlayınca, araya şeytan girdi. Ben ise şeytanla beraber bir arada bulunmam.» dedi ve şöyle devam etti:

«— Yâ **Ebû Bekir**, üç şey vardır ki Allah, asla onları karşılıksız bırakmaz. Kim zulme uğrar da Allah'ın rızasını kazanmak için mukabelede bulunmazsa, Allah Teâlâ o kimseyi yardım ederek yükseltir. Her kim Allah Teâlâ'ya yaklaşmak için herkese ihsanda bulunursa Cenab-ı

---

296 **Enbiya: 47.**

297 **İmam Ahmed; Tirmizî; Tergîb:** 3/499 ve 5/464.

Allah o kimsenin zenginliğini artırır. Her kim de zengin olmak için dilencilik yaparsa Yüce Allah, o kimseyi fakirleştirir.»[298]

Behy anlatıyor: **Hz. Ömer**'in oğlu **Abdullah, Mikdad**'a küfretti. **Hz. Ömer** bunu duyunca:

«— Ben de senin dilini kesmezsem adam değilim!» dedi. **Hz. Ömer**'in sözünde ciddî olduğunu görenler araya girdiler, bu kararından vazgeçmesi için ona yalvardılar. Fakat **Hz. Ömer**, onlara:

«— Bırakın beni! Resûlüllah (s.a.v.) ın eshabına küfredenlere örnek olsun diye onun dilini mutlaka keseceğim!» diye kararında ısrar etti.[299]

Aynı olay, yine **Behy**'den rivayet edilerek, **İbn'ü Asakir**'de şöyle anlatılmaktadır: **Abdullah**'la **Mikdat** arasında bir husumet vardı. **Abdullah** fazla ileri gidince **Mikdat**, onu babası **Hz. Ömer**'e şikâyet etti. **Hz. Ömer** de oğlunun dilini kesmeye yemin etti. **Abdullah**, babasının bu kararından korkarak kendini affettirmek için aracılar gönderdi. **Hz. Ömer** kararında ısrar ederek şöyle bağırdı:

«— Bırakın beni! Onun dilini keseyim de, bu benden sonra tatbik edilecek bir âdet olsun ve Resûlüllah (s.a.v.) ın eshabına küfreden herkesin dili kesilsin!»[300]

---

[298] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/190; Ebû Davut.**
[299] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Le'lekâî; Essûnneh; Ebûl Kasım b. Büşran.**
[300] **Müntehap; Kenz'ul-Ummâl: 4/424.**

BİR MÜSLÜMANIN ALEYHİNDE KONUŞMANIN CAİZ OLMAMASI

Enes b. Malik (r.a.) anlatıyor: Bir adam, Resûlüllah (s.a.v.) ın huzurunda başka birinin aleyhinde konuşuyordu. Peygamberimiz:

«— Kalk, artık senin şahitliğin de kabul olmaz.» buyurunca, adam:

«— Yâ Resûlallah bir daha yapmam.» diye yalvardı. Peygamberimiz:

«— Sen, Kur'an'la alay mı ediyorsun? Kur'ân-ı Kerîm'in koyduğu yasaklara riâyet etmeyen, ona inanmış sayılmaz.» buyurdu.[301]

Tarık b. Şihab'dan: Halid (r.a.) la **Sa'd** (r.a.) arasında bir kırgınlık vardı. Bunu bilen biri, **Sa'd'ın** yanında **Halid'in** aleyhinde konuştu. **Sa'd** bunu duyunca:

«— Sus! Bizim aramızda olan kırgınlık dinimize zarar verecek kadar değildir!» diyerek adamı susturdu.[302]

GIYBET ETMENİN FENALIĞI

Ebû Hüreyre (r.a.) den: **Maiz-i Eslemî,** Peygamberimize gelerek bir kadınla zinâ yaptığını söyledi. Peygamberimiz, onun bu itirafını işitmezden gelince, adam sözünü dört defa tekrarladı. Her tekrarlayışta Peygamber (s.a.v.) yüzünü öbür tarafa çevirerek onu işitmezden geliyordu. Nihayet **Maiz'in** kendi itirafına dayanarak, onu recmettirdi.

Peygamber efendimiz, yanında iki kişi ile birlikte yürürken, birinin diğerine:

«— Şuna bak! Allah onun yaptığını örtmüşken, o yaptığını açıklayarak köpekler gibi taşlandı!» dediğini duydu, fakat bir şey söylemedi.

---

301 **Kenz'ul-Ummâl: 1/231.**

302 **Hılye: 1/94; Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 7/223.**

bir müddet gittikten sonra yolda, karnı şişmiş, ayakları havaya gelmiş bir eşek ölüsü gördüler. Peygamberimiz:

«— Hani falanla filân neredeler?» diye sordu. Onlar da:

«— Buradayız, yâ Resûlallah.» dediler. Peygamber efendimiz:

«— Haydi inin, şu eşeğin ölüsünü yiyin bakalım!» deyince adamlar şaşırdılar:

«— Allah hayrını versin, yâ Resûlallah, kim yer bunu?» dediler. Bunun üzerine, Peygamberimiz:

«— Biraz önce Müslüman bir kardeşiniz aleyhinde konuştunuz ya, bilmiş olun ki, demin söyledikleriniz bu leşi yemekten daha kötüdür. Kuvvet ve iradesi ile yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, o adam şimdi Cennet nehirlerinde yüzmektedir.» buyurdular.[303]

İbn'ü Münkedir'den: Nebî (s.a.v.) bir kadını recmettirdi. Müslümanlardan birinin:

«— Bu kadının yaptığı bütün ameller mahvolup gitti.» dediğini duyunca, Peygamberimiz:

«— O recmedilmek suretiyle günahının keffaretini ödedi, sen ise onun hakkında söylediğin bu sözlerden dolayı hesaba çekileceksin.» buyurdu.[304]

Hz. Âişe (r.a.) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.a.v.), **Safiyye** (r.a.) yi methederken, ben:

«— İyi, fakat boyu kısa.» deyince:

«— Öyle bir söz söyledin ki, denize karışsa bulandırır.» buyurdular.[305]

Yine bir defasında ona bir insandan bahsediyordum:

«— Bir menfaat karşılığında da olsa, kimsenin hakkında bir şey söylemeni istemem.»[306]

Bir defasında da **Hz. Safiyye**'nin devesi hastalanmıştı, **Zeyneb**'in fazla bir devesi vardı. Nebî (s.a.v.), **Zeyneb**'e:

«— **Safiyye**'ye bir deve ver!» diye emretti. **Zeyneb:**

«— O Yahudiye mi vereceğim?» deyince, Resûlüllah (s.a.v.) onun bu sözüne kızdı ve Zilhicce, Muharrem aylarının tamamı ile Sefer ayının yarısına kadar yanına uğramadı.[307]

Başka bir rivayette de, **Hz. Zeyneb**'in Peygamberimizin, iki veya üç

---

303 Abdürrezzak; Ebû Davud; Henz'ul-Ummâl: 3/93; İbn Hıbban; Tergîb: 4/288 Buharî, sh. [illegible] Fethul Bari: 10/361.

304 Abdürrezzak; Kenz'ul-Ummâl: 3/93.

305 Ebû Davud; Tirmizi; Beyhakî.

306 Tirmizî.

307 Tergîb: 4/2[illegible]

ay yanına uğramadığını ve neredeyse artık hiç uğramıyacağını zannettiğini söylediği belirtilmektedir.[308]

Yezid b. Eslem anlatıyor: Allah'ın Nebîsi (s.a.v.) son hastalığında iken hanımları etrafına toplanmıştı. İçlerinden **Huyey**'in kızı **Safiyye:**

«— Yâ Nebiyyallah, senin yerine keşke ben hasta olaydım.» deyince diğerleri alaylı alaylı birbirlerine baktılar. Resûlüllah (s.a.v.) onların bu hallerini gördü:

«— Ağzınızdakini çıkarın.» buyurdular. Onlar da:

«— Ne oldu? Yâ Nebiyyallah?» dediler. Peygamber efendimiz:

«— Arkadaşınızla alay ediyorsunuz. Vallahi o sözünde samimîdir.» buyurdular.[309]

Ebû Hüreyre (r.a.) den: Peygamberimizle beraber oturuyorduk. Orada bulunanlardan birisi kalkıp gitti. Arkasından:

«— Yâ Resûlallah, bu adam ne kadar zayıf.» dediler. Peygamberimiz de:

«— Arkadaşınızın gıybetini yaptığınız için etini yemiş gibi oldunuz.» buyurdular.[310]

Muaz b. Cebel (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) la beraber oturuyorduk, orada bulunanlardan biri, kalkıp gidince, arkasından:

«— Yâ Resûlallah, giden adam ne kadar zayıf.» dediler. Peygamberimiz de:

«— Arkadaşınızın gıybetini yapmak suretiyle etini yemiş gibi oldunuz.» buyurdular. Bunun üzerine oradakiler:

«— Yâ Resûlallah, biz onda olanı söylüyoruz.» dediler. Hz. Peygamber:

«— İyi ya, eğer onda bulunmayan bir şeyi söylemiş olsaydınız iftira etmiş, onun hakkında yalan beyanda bulunmuş olurdunuz.» buyurdu.[311]

Amr, babası **Şuayb**'dan, o da babasından naklediyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın huzurunda bir adam için:

«— Yedirmedikçe bir şey yemez, bindirmedikçe de bir bineğe binmez.» dediler. Bunun üzerine Nebî (s.a.v.):

«— Onun gıybetini yapıyorsunuz.» buyurunca, onlar:

«— Yâ Resûlallah, biz onda olandan bahsediyoruz.» diye itiraz ettiler. Peygamber efendimiz de:

«— Müslüman bir kardeşinizin gıybetini yapmak için onda bulunan bir şeyi söylemeniz kâfidir.» buyurdular.[312]

---

308 **İbn Sa'd: 8/127.**
309 **İbn Sa'd:** 8/128 ve 2/313; **İsâbe: 4/348.**
310 **Ebû Ya'lâ; Taberânî; Tergîb:** 4/285; **Mecma'uz-Zevâid:** 8/94.
311 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/94.**
312 **İsfehânî; Tergîb:** 4/285.

İbn-i Mesud (r.a.) dan: Nebî (s.a.v.) ile beraber oturuyorduk, birisi oradan kalkıp giden başka birisinin aleyhinde konuşunca, Peygamberimiz:

«— Git, helâllaş.» buyurdular. Adam:

«— Neden helâllaşayım?» deyince, Peygamberimiz:

«— Müslüman kardeşinin etini yedin de ondan.» buyurdu.[313]

Enes b. Malik (r.a.) den: Araplar yolculuğa çıktıkları zaman birbirlerine hizmet ederlerdi. **Hz. Ebû Bekir** (r.a.) le **Hz. Ömer** (r.a.) de bir seferde iken kendilerine hizmet eden bir adam vardı. Bir defasında uyudular, uyandılar, baktılar ki, yemekleri hazırlanmamış. Uyuyan hizmetçiyi:

«— Bu da ne kadar uykucu!» diyerek uyandırdılar. Ona:

«— Resûlüllah'a git, **Hz. Ebû Bekir**'le **Hz. Ömer** selâm söylediler, sizden katık istiyorlar, de.» dediler. Adam, Peygamber Efendimize isteklerini bildirince, Peygamberimiz:

«— Onlar katık buldular.» buyurdu. Adam tekrar döndü, durumu onlara bildirdi. Onlar doğruca Peygamber Efendimizin huzuruna çıkarak:

«— Yâ Resûlallah, biz katığı nereden temin ettik?» dediler. Resûlüllah da:

«— Kardeşinizin etinden. Kuvvet ve iradesi ile yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, dişlerinizin arasında onun etini görür gibiyim.» buyurdu. **Ebû Bekir** (r.a.) le **Ömer** (r.a.):

«— Yâ Resûlallah, bizim için Allah'dan af dile.» diye yalvarınca, Hz. Peygamber:

«— Gidin, sizin için o kardeşiniz af dilesin.» dedi.[314]

Enes b. Malik (r.a.) den: Resûlüllah, halka bir gün oruç tutmalarını emretti ve:

«— Benim iznim olmadan hiç biriniz iftar etmesin.» dedi. Müslümanlar akşama kadar orucu tuttular. Akşam olunca, biri gelip:

«— Yâ Resulallah, ben bugün akşama kadar oruçtum. İzin verin de iftar edeyim.» dedi. Bunu diğerleri takip etti. Nihayet bir adam gelerek:

«— Yâ Resûlallah, ehlimden iki kız akşama kadar oruçlularmış. Huzurunuza gelmekten utanıyorlar. İzin verin de iftar etsinler.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) hemen öbür tarafa döndü. Adam sözünü tekrarladı. Peygamberimiz yine öbür tarafa döndü. Yine tekrarladı, yine döndü. Adam dördüncü defa tekrarlayınca, Hz. Peygamber bu defa da işitmezden gelerek yüzünü öte tarafa çevirdi. Sonra şöyle buyurdu:

«— Onlar oruç tutmadılar. İnsanların etini yiyerek nasıl bugün ak-

---

[313] **İbn Ebî Şeybe; Taberânî; Tergîb: 4/285; Mecma'uz-Zevâid: 8/94.**

[314] **El Makdisî; El Muhtareh; Tefsir ü ibni Kesîr: 4/216.**

şama kadar oruç tutmuşlar? Git onlara söyle, eğer oruç tuttularsa istifra etsinler.» Adam derhal döndü, durumu kızlarına bildirdi. Kızlar, istifra ettiler, her biri kan pıhtısı çıkardı. Adam tekrar Hz. Peygamber'e döndü, olanları bildirdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

«— Kuvvet ve iradesi ile yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, eğer kusmasalardı ateş onları yerdi.» buyurdu.[315]

Müsned'deki rivayette şöyle bir farklılık vardır: Adam, kızlardan birine:

«— İstifra et.» dedi. Kız yarım bardak balgam, kan, irin ve et parçası çıkardı. Sonra diğerine:

«— Sen de istifra et.» dedi. O da bir bardak balgam, kan, irin, et parçası vesaire çıkardı. Durum Hz. Peygamber'e bildirilince şöyle buyurdu:

«— Bu iki kız, Allah'ın helâl ettiği şeylerle oruç tuttular. Birbirinin yanına gidip başkaları hakkında konuşarak onların etlerini yemek sureti ile de Allah'ın haram ettiği şeylerle iftar ettiler.»[316]

---

[315] **Ebû Davud; Tayalisî; İbnü Ebiddünya, Zemmül gibe: Beyhakî.**

[316] **Müsned-ü Ahmed b. Hanbel; İbnü Ebiddünya; Beyhaki, Tergib: 4/286.**

MÜSLÜMANIN AYIPLARINI ARAŞTIRMAMAK

Abdurrahman b. Avf'tan: **Abdurrahman b. Avf, Hz. Ömer**'le beraber Medine'de bir gece teftişe çıkmışlardı. Dolaşırlarken bir evde ışık gördüler. Hemen oraya doğru ilerlediler. Yaklaşınca baktılar ki, kapı kapalı, fakat içerden gürültülü, yüksek sesler geliyordu. **Hz. Ömer, Abdurrahman**'ın elini tutarak:

«— Bu ev kimin biliyor musun?» diye sordu. O da:

«— Halefin torunu **Rebia b. Ümeyye**'nin evi. Onlar içerde içki içiyorlar, peki bunlar hakkında ne düşünüyorsun?» diye karşılık verdi. **Hz. Ömer:**

«— Biz şu anda Allah Teâlâ'nın yasak ettiği bir şeyi yapıyoruz. Çünkü, Cenab-ı Allah, **«Birbirinizin ayıplarını araştırmayın.»** buyurmuştur.[317] Biz ise, tam tersini yapıyor, ayıp araştırıyoruz.» dedi. Sonra onları öylece bırakarak oradan ayrılıp gittiler.[318]

Şa'bî'den: **Hz. Ömer,** eshabdan birini göremeyince, **İbn-i Avf**'a:

«— Gel filânın evine gidelim. Bakalım ne oldu?» dedi. Eve varınca baktılar ki, kapısı açık, kendisi de içerde oturmuş karısının bir kaptan döktüğü şeyi içiyor. **Hz. Ömer,** adamın içtiğini içki zannederek:

«— Demek ki onu yanımıza getirmeyen buymuş.» dedi. **İbn-i Avf. Ömer**'e:

«— Kapta ne olduğunu biliyor musun?» dedi. **Hz. Ömer** (r.a.):

«— Bu yaptığımızın ayıp araştırmak olmasından mı korkuyorsun?» diye sordu. O da:

«— Evet, bu ayıp araştırmanın ta kendisidir.» diye cevap verdi. **Hz. Ömer:**

---

317 **Sûretül Hucürat,** âyet: 12.
318 **Abdürrezzak; Abdi b. Humeyd; Karaitî.**

«— Peki, öyleyse bu işlediğimiz günaha nasıl tevbe edeceğiz?» dedi. **İbn-i Avf** da:

«— Gördüğün bu olayı hiç kimseye anlatmaz ve o adam hakkında da hüsnü zan beslersen tevbe etmiş olursun.» dedi. Sonra beraberce dönüp gittiler.[319]

Tavus'dan: **Hz. Ömer** (r.a.) bir gece Medine civarına yerleşmiş olan bazı kimseleri kontrola çıktı. Gecenin bir vaktinde bir eve uğradılar, evde içki içen insanlar vardı. **Hz. Ömer** onları görünce:

«— Nee, dinin emirlerini mi çiğniyorsunuz?» diye bağırdı. İçlerinden biri, **Hz. Ömer'**e:

«— Bu yaptığını Allah yasak etmiştir.» dedi. **Hz. Ömer** bunu duyunca, onları öylece bırakarak çekip gitti.[320]

Sevrü'l-Kindî'den: **Hz. Ömer** bir gece Medine'de dolaşıyordu. Birdenbire evlerden birinde bir adamın şarkı söylediğini duydu. Hemen duvara tırmanarak:

«— Ey Allah'ın düşmanı, yaptığın isyanı Allah'ın örteceğini mi zannettin?» diye bağırdı. Adam:

«— Ey mü'minlerin emîri, dur acele etme. Eğer ben Allah Teâlâ'ya bir bakımdan asî oldumsa sen üç bakımdan asî oldun. Allah Teâlâ, **«ayıp araştırmayın.»**[321] dediği halde sen ayıp araştırdın, **«evlere kapılarından girin.»**[322] dediği halde sen duvara tırmandın, **«başkalarının evine izinsiz girmeyin ve evde bulunanlara selâm verin.»** buyurduğu halde, sen izinsiz evime girdin ve üstelik selâm da vermedin.»[323] diye karşılık verdi. **Hz. Ömer:**

«— Eğer ben seni affedersem sen de beni affeder misin?» dedi. Adam:

«— Evet.» deyince, **Hz. Ömer:**

«— Affettim.» diyerek evden çıkıp gitti.[324]

Süddî'den: **Hz. Ömer, Abdullah b. Mesut** (r.a.) la beraber dolaşırken bir ışık gördüler. Bir de baktılar ki, o gördükleri, evde yanan bir lâmba imiş. Hemen eve girdiler, vakit tam gece yarısı idi. İçerde, ihtiyar bir adam oturmuş, önünde şarap ve bir cariye de ona şarkı söylüyordu. Bu yüzden, **Hz. Ömer'**in içeri girişinin farkında olmadı. **Hz. Ömer:**

«— Ecelini bekleyen bir ihtiyar gördüğüm geceki manzara gibi kötü, hiç bir manzara görmedim.» deyince ihtiyar başını kaldırdı ve:

---

319 **İbni Münzir; Saîd b. Mansur; Kenz'ul-Ummâl: 2/167.**
320 **Abdürrezzak; Kenz'ul-Ummâl: 2/141.**
321 **Hucurat: 12.**
322 **Bakara: 189.**
323 **Nûr: 27..**
324 **Karaitî; Kenz'ul-Ummâl: 2/167.**

«— Ey mü'minlerin emîri, sizin bu yaptığınız ondan daha kötüdür. Çünkü yasak edildiği halde sen Müslümanların gizliliklerini araştırdın ve izinsiz evime girdin.» dedi. Bunu duyan **Hz. Ömer:**

«— Hay anası yokluğuna yanasıca **Ömer!** Rabbin affetmezse mahvolursun. Bu adam yaptığını ev halkından gizliyordu. Şimdi ise nasıl olsa **Ömer** gördü diyerek açıktan içmeye devam eder.» İhtiyar, bir müddet **Ömer** (r.a.) in meclisine gelmedi. Bir zaman sonra, onun huzuruna gelip gizlenerek en arkaya oturdu. Bunu gören **Hz. Ömer:**

«— O ihtiyarı buraya getirin.» diye emretti. Herkes ihtiyara:

«— Git.» dedi. O da **Hz. Ömer'in** daha önce gördüklerini anlatacağını ve kendisini azarlıyacağını zannederek kalktı, halifeye doğru yaklaştı. **Hz. Ömer:**

«— Yaklaş.» diyerek tam yanına oturttu.

«— Kulağını bana ver.» dedi. Adam kulağını yaklaştırınca:

«— Hz. Muhammed'i Hak Din ile Resûl olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, o gün gördüklerimi kimseye anlatmadım. Hatta o gece yanımda bulunan **İbni Mesud'a** bile söylemedim.» dedi. İhtiyar da:

«— Ey mü'minlerin emîri! Kulağını bana yaklaştır.» dedi ve:

«— Ben de Hz. Muhammed'i Hak Din ile elçi olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, o günden beri bir daha içki içmedim.» diye mukabelede bulundu. **Hz. Ömer** sesini yükselterek tekbir getirdi. Fakat kimse niçin tekbir getirdiğini anlayamadı.[325]

Ebû Kılâbe'den: Hz. Ömer (r.a.) e, **Ebû Mıhcen'in** evinde arkadaşları ile içki içtiği haber verildi. **Ömer** hemen evi bastı bir de ne görsün, içerde sadece bir adam var. **Ebû Mıhcen:**

«— Ey mü'minlerin emîri, bu yaptığın doğru değildir, Allah Müslümanların gizli taraflarını araştırmayı yasak etmiştir.» diye çıkıştı. **Hz. Ömer:**

«— Bu ne diyor?» diye sordu. **Zeyd b. Sabit** ve **Abdurrahman b. Erkam** (r.a.):

«— **Mıhcen** doğru söylüyor. Ey mü'minlerin emîri, bu yaptığınız doğrudan doğruya Müslümanın gizli taraflarını araştırmaktır.» dediler. **Hz. Ömer, Ebû Mıhcen'i** o halde bırakarak çıkıp gitti.[326]

---

325 **Ebuşşeyh; Kenz'ul-Ummâl: 2/141.**
326 **Taberânî; Kenz'ul-Ummâl: 2/141.**

MÜSLÜMANIN AYIPLARINI ÖRTMEK

Şa'bî anlatıyor: **Hz. Ömer** (r.a.) e bir adam geldi ve:

«— Benim bir kızım var, cahiliye devrinde onu diri diri toprağa gömmüş, sonra da ölmeden çıkarmıştık. İslâm Dini zuhur ettikten sonra Müslüman oldum. Kızım da Müslüman oldu. Fakat Allah Teâlâ'nın yasak ettiği bir şeyi yaptığı için had vurulması icabetti. Bunun üzerine bizim olmadığımız bir yerde bıçağı alarak kendisini kesmek istemiş, biz durumu haber alır almaz koştuk, fakat boyun damarlarından bazılarını kesmişti. Hemen tedavi ettik, iyileşti. Yaptığına pişman oldu, bir daha böyle bir şey yapmamağa tevbe etti. Bir kabileden dünür geldiler. Ben de olanları olduğu gibi anlattım.» dedi. **Hz. Ömer** kızarak:

«— Allah-ü Teâlâ'nın gizlediğini açığa mı vuruyorsun? Vallahi eğer kızın başından geçenleri başka birine daha anlatırsan herkesten önce cezanı ben veririm. Git, kızı diğer Müslüman, temiz kızlar gibi evlendir.» dedi.[327]

Yine **Şa'bî** şöyle bir hâdise naklediyor: Bir genç kız, yasak olan bir harekette bulunduğundan, kendisine had cezası uygulanmıştı. Sonra da ailece başka bir yere göç ettiler. Kız bu suçu bir daha işlememeye tevbe etti ve hakikaten bir daha işlemedi. Bir müddet sonra kız, amcasından istendi. Amcası da kızın yaptıklarını anlatmadan onu evlendirmek istemiyordu. Kızın yaptıklarını da anlatmak istemiyordu. Tereddüdünü gidermek için durumu bir de **Hz. Ömer** (r.a.) e anlattı. **Hz. Ömer:**

«— Onun diğer Müslüman kızlardan hiç farkı yoktur. Diğer salih kızlarınız gibi onu da evlendiriniz.» dedi.[328]

Şa'bî başka bir hâdiseyi de şöyle anlatıyor: Bir kadın, **Hz. Ömer'e** gelerek:

«— Ey mü'minlerin emîri, ben küçük bir çocuk buldum. Çocuğun üzerindeki Mısır kumaşından elbise içinde yüz dinar para vardı. Ben bu parayı çocuğa tuttuğum süt anneye ücret olarak verdim. Çocuğa dört tane kadın geliyor, onu öpüyorlar, sevip gidiyorlar, fakat hangisinin annesi olduğunu anlıyamadım.» dedi. **Hz. Ömer:**

«— Kadınlar tekrar geldikleri zaman bana haber ver.» dedi. Kadın, halifenin dediğini yaptı. **Hz. Ömer**, kadınlara:

«— Bu çocuğun annesi hanginiz?» diye sordu. Çocuğu bulan kadın:

«— Yâ Ömer, hiç de iyi yapmadın. Allah'ın ayıbını gizlediği bir kadının ayıbını sen mi meydana çıkarmak istiyorsun?» dedi. **Hz. Ömer:**

---

[327] **Hennad; Haris; Kenz'ul-Ummâl: 2/150.**
[328] **Saîd b. Mansur; Beyhakî; Kenz'ul-Ummâl: 8/296.**

«— Doğru, kadınlar tekrar geldiklerinde sakın onlara bir şey sorma. Yalnız çocuğa iyi bak.» dedi ve dönüp gitti.[329]

Salih b. Kürz'den: Cariyem zinâ yapmıştı, cezasını verdirmek için onu **Hakem b. Eyyub**'a götürecektim. **Enes b. Malik** (r.a.) çıkageldi. Yanımıza oturdu, ve:

«— **Salih**, yanındaki cariye ne arıyor?» dedi. Ben de:

«— Cariyem, bir suç işlemiş de cezasını tatbik etmesi için onu kadıya götürüyorum.» dedi. **Enes** (r.a.) de:

«— Yapma, onu geri götür. Allah'tan kork, onun yaptığını açığa vurma.» dedi. Ben:

«— Yapamam.» deyince, **Enes** (r.a.):

«— Beni dinle, onu kadıya götürme.» dedi ve beni vazgeçirinceye kadar ısrar etti.[330]

Ukbe b. Amir'in kâtibi **(Ebü'l-Heysem) Dühayr** (r.a.) anlatıyor: **Ukbe b. Amir**'e komşularının içki içtiklerini, onları yakalatmak için polis çağıracağımı söyledim. O da:

«— Bunu yapma, onlara yaptıklarının doğru olmadığını anlat, olmazsa tehdit et.» dedi. Ben, onlara elimden geleni yaptığımı, polis çağırmaktan başka çarem kalmadığını bildirince:

«— Sakın yapma, ben Resûlüllah (s.a.v.) ın kim bir kimsenin kusurunu açığa çıkarmazsa diri diri toprağa gömülen kız çocuğunu kurtarmış gibi sevap alır, buyurduğunu duydum.» dedi.[331]

Bilâl b. Sa'd el-Eş'arî'den: **Muaviye** (r.a.), **Ebûdderda** (r.a.) ya Şam'da bulunan fâsıkların isimlerini yazıp kendisine vermesini istedi. **Ebûdderda**:

«— Şam'ın fâsıklarından bana ne, ben onları nereden bileyim?» deyince oğlu **Bilâl**:

«— Ben biliyorum, yazayım.» dedi ve yazdı. Bunun üzerine babası:

«— Sen onları nerden tanıyorsun, eğer sen de onlardan biri olmasa idin, onları tanımazdın. Öyleyse kendini başa yaz.» dedi. Böylece, birçok kimsenin gizli taraflarının açığa çıkacağı düşüncesi ile listeyi vermekten vazgeçti.[332]

Şa'bî'den: **Hz. Ömer** (r.a.), **Cerir b. Abdullah**'ın da bulunduğu bir toplulukta oturuyordu. Bir koku duydu.

«— Koku kimden geliyorsa gitsin abdest alsın, yoksa ben bulursam

---

329 **Beyhakî; Kenz'ul-Ummâl: 7/329.**
330 **Abdürrezzak; Kenz'ul-Ummâl: 3/94.**
331 **Ebû Davud; Neseî; Tergîb: 4/17; İbnü Hıbban, sahib; Hakim.**
332 **Buhari,** Babül edep sh. 188.

fena olur.» dedi. Suçlunun meydana çıkıp o kadar kişinin yanında mahcup düşmemesi için **Cerir:**

«— Ey mü'minlerin emîri, hepsi apdest alabilir mi?» diye sordu. **Hz. Ömer:**

«— Hay sen çok yaşa, Müslüman olmadan önce de arif idin, şimdi de öylesin.» diye ona iltifatta bulundu.[333]

---

[333] **İbn Sa'd; Kenz'ul-Ummâl:** 2/151.

MÜSLÜMANI AFFETMEK VE KUSURLARINI GÖRMEZLİKTEN GELMEK

Hz. Ali (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) beni, **Zübeyr**'i ve **Mikdad**'ı **Ravza-i Hâh**'a[334] gönderdi. Giderken:

«— Orada deve ile giden bir kadında gizli bir mektup bulacaksınız, gidin, mektubu alıp, gelin.» dedi. Atlarımıza bindik. Peşinden dört nala giderek, yetiştik. Kadına:

«— Mektubu çıkar.» dedik.

«— Bende öyle bir şey yok.» dedi.

«— Çıkar, yoksa üzerini arar buluruz.» deyince, koynundan bir mektup çıkardı. Alıp, Resûlüllah (s.a.v.) a götürdük. Bir de ne görelim. Mektup, **Hâtip b. Ebî Beltea**'dan Mekke'de müşriklere gönderilmiyor mu? Mektupta Hz. Peygamber'in bazı hazırlıkları müşriklere haber verilmekte. Resûlüllah (s.a.v.):

«— **Hâtip** bu nedir?» dedi. **Hâtip:**

«— Dur anlatayım yâ Resûlallah, ben hicret etmeden önce Kureyşlilerle dost idim. Fakat o kabileye mensup değilim. Şimdi halen Medine'de bulunan muhacirlerin Mekke'de akrabaları var. Onların mallarını ve oradaki yakınlarını himaye ediyor, onları muhafaza ediyorlar. Benim Kureyşlilerle olmadığım için hiç olmazsa onlara yaptığım bu iyilik karşılığı olarak oradaki akrabalarıma iyi davransınlar, mallarımı heba etmesinler diye düşündüm. Yoksa, İslâm'ı terk ederek, Müslüman olduktan sonra küfre rıza göstererek bunu yapmadım.» diye mazeretini beyan etti. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Doğru söylüyor.» buyurdular. **Hz. Ömer** (r.a.) ise:

«— Müsaade et bu münafığın boynunu vurayım, yâ Resûlüllah.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.), **Hz. Ömer**'e:

---

334 **Ravza-i Hah** Mekke ile Medine arasında bir mevkinin adıdır.

«— O Bedir harbinde bulundu. Hem Allah'ın Bedir'de bulunanlara ne yaparsanız yapın, sizi affettim demediğini nereden biliyorsunuz?» dedi. Bunun üzerine şu âyet-i kerîme nâzil oldu: **«Ey, îman edenler, benim ve sizin düşmanınız olanları dost edinmeyin. Size gelen Hak Dini inkâr ettikleri ve Resûlüllah'ı yurdundan çıkardıkları halde onlara sevgi besliyorsunuz. Rabbiniz Allah'a îmanda çok dikkatli olun. Gerçi benim rızam için yolumda savaşa çıkmışsanız da, hâlâ onlara karşı gizli sevgi besliyorsunuz. Halbuki gizlediğinizi de açıkladığınızı da çok iyi biliyorum. İçinizden kim böyle yaparsa muhakkak ki doğru yoldan sapmış olur.»**[335]

Ahmed b. Hanbel'in müsnedinde bu olay **Cabir** (r.a.) den nakledilerek mektup yakalandıktan sonraki durum şöyle anlatılıyor: Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bu ne yâ **Hâtip?**» dedi. **Hâtip:**

«— Ben bu işi ne Resûlüllah'ı aldatmak için, ne de bir nifak çıkarmak için yaptım. Yakinen biliyorum ki, Allah, Resûlünü galip kılacak ve dini tamamlayacaktır. Ancak, ben onların arasında kimsesizdim. Annem, onların arasında idi. Onların yanında bir itibarım olsun da, anneme iyi davransınlar istedim.» dedi.

Hz. Ömer (r.a.), Resûlüllah (s.a.v.) a:

«— Bunun kafasını uçurayım mı?» dedi. Hz. Peygamber:

«— Bedir harbine iştirak etmiş bir adamı mı öldüreceksin? Bedir'de bulunanları Allah'ın affetmediğini nereden biliyorsun? Siz istediğinizi yapın.» dedi.[336]

Ebû Matar anlatıyor: **Hz. Ali** (r.a.) ye deve çaldı diye bir adam getirdiler. **Ali** (r.a.) ona:

«— Senin hırsızlık yaptığını zannetmiyorum.» deyince, adam:

«— Yaptım.» dedi. **Hz. Ali** tekrar:

«— Bir yanlışlık olmasın?» dedi. Adam:

«— Evet, çaldım.» dedi. Adamın ikrarı üzerine **Hz. Ali** emir eri Kamber'e:

«— **Kanber**, onun ellerini bağla, ateşi yak, kasabı da çağır. Ben gelinceye kadar bekleyin.» dedi.[337] Geldikten sonra tekrar adama sordu:

«— Hakikaten çaldın mı?» Adam bu sefer:

---

[335] **Suretül Mümtehine,** âyet 1; **Buharî; Tirmizî; Bidâye: 4/284; Müsned-ü Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 9/303; Ebû Ya'lâ; Kenz'ul-Ummâl: 7/137; Bezzar; Taberânî.**

[336] **Bidâye: 4/284; Mecma'uz-Zevâid: 9/303 - 304; Ebû Ya'lâ; Müstedrek; Kenz'ul-Ummâl: 7/137; Bezzar; Taberânî.**

[337] El bilekten kesildikten sonra kan kaybını önlemek için kesilen kısım ateşe tutulur, damarların büzülmesi sağlanır.

«— Hayır.» diye cevap verdi. **Hz. Ali** (r.a.) adamdan hayır cevabını aldıktan sonra, elini kesmekten vazgeçti. Kendisine:

«— Ey mü'minlerin emîri, adam suçunu önce itiraf etmişti. Niçin onu bıraktın?» deyince, o da:

«— İkrarı ile onu cezalandıracaktım, inkârı ile serbest bıraktım.» dedi ve şu hâdiseyi anlattı: «Resûlüllah (s.a.v.) a hırsızlık yapmış bir adam getirildi. Adamın elini kestirdikten sonra, Peygamberimiz ağladı. Ben niçin ağladığını sorunca: «Nasıl ağlamıyayım, sizin içinizde ümmetimin eli kesiliyor.» diye cevap verdi. Orada bulunanlar da: «Yâ Resûlallah, affedeydiniz.» dediklerinde: «Allah Teâlâ'nın kitabında bildirdiği cezaları affeden, kötü bir devlet adamıdır. Siz işi kadıya aksettirmeden aranızda sulh yapmaya bakın.» buyurdular.[338]

Ebû Macid-i Hanefî'den: Bir adam, kardeşinin oğlunu sarhoş bir halde yakalıyarak **İbn-i Mesud** (r.a.) a getirdi.

«— Ben bunu bu vaziyette yakaladım.» dedi. **İbn-i Mesud** da:

«— Kontrol edin hakikaten sarhoş mu?» dedi. Kontrol edildi. Ağzında şarap kokusu vardı. **Abdullah**, hemen hapsedilmesini emretti. Ertesi gün onu hapisten çıkardığında bir kırbaç istedi. Bir ağacın budaklarını budayarak sopa haline getirdiler. **Abdullah**, cellâda:

«— Vur, fakat fazla kaldırma, her azasına vurmayı da ihmal etme.» dedi. Adamın canını fazla acıtmadan salıverdiler. **Ebû Macit** bu olayı anlatırken orada bulunanlar:

«— Acıtarak dövme nasıl olur?» deyince:

«— Bunun zıddı kumandan sopasıdır. Yani, vurduğu yeri yara yapar.» dedi.

«— Elini fazla kaldırma.» sözünden ne kastedildiği sorulunca da:

«— Sopayı vururken koltuk altı görülmeyecek kadar kolu kaldırmaktır.» dedi. Sopa adama elbiseleri üzerinden vuruldu. Sopayı hafif bulanlar:

«— Bunu iyice dövmeyeceksen niye ayıbını meydana çıkardın?» dediler. **Abdullah** da:

«— Allah affedicidir, affı sever. Kendisine bir suçlu getirilen valiye düşen, ona cezasını vermektir.» dedi. Ve bununla ilgili şu olayı anlattı: İslâm tarihinde ilk eli kesilen kimse, ensardan bir Müslümandı. Resûlüllah (s.a.v.) cezayı tatbik ettikten sonra yüzü bembeyaz oldu. Yâ Resûlallah, bu iş sana çok ağır geldi galiba? dediler. Peygamberimiz de onlara: «Siz arkadaşınız aleyhine şeytana yardım ederken ben ne yapabilirim? Gerçi Allaf affedicidir ve affı sever, ama bir devlet adamı-

---

338 **Ebû Ya'lâ; Kenz'ul-Ummâl: 3/117.**

na düşen de, getirilen suçluya cezasını tatbik etmektir.» cevabını verdi. Ve, «**affetsinler, kusurlarını görmemezlikten gelsinler.**» âyetini okudu.[339]

Amr b. Şuayb (r.a.) den: İslâm'da hırsızlık suçu ile ilk defa bir erkeğin eli kesilmişti; hırsız, Resûlüllah (s.a.v.) a getirilip şahitler dinlendikten sonra Efendimiz, elinin kesilmesini emretti. Adamın eli kesildikten sonra, oradakiler, Hz. Peygamber'in yüzünün bembeyaz olduğunu gördüler ve:

«— Yâ Resûlallah, herhalde bu iş sana ağır geldi.» dediler. Resûlüllah (s.a.v.) da:

«— Siz arkadaşınız aleyhine şeytanla birlik olurken ben ne yapabilirim?» buyurdu. Oradakiler:

«— Öyleyse salıvereydin.» deyince, Peygamberimiz:

«— Onu buraya getirmeden önce neredeydiniz? Devlet adamına bir suçlu getirildiği zaman ona düşen, cezasını tatbik etmektir.» dedi.[340]

İbn-i Ömer (r.a.) anlatıyor: **Ömer** (r.a.) ile beraber hacda (veya umrede) idik. Hayvanın üzerinde bir adam gördük. **Ömer** (r.a.):

«— Bu adam galiba bizi arıyor.» dedi. Adam bize yaklaştı, ağlamaya başladı. **Ömer** (r.a.):

«— Ne oldu? Eğer borçluysan yardım edeyim. Korkuyorsan seni koruyalım. Ama birini öldürdünse kısas yapılır. Komşularından memnun değilsen seni başka yere gönderelim.» dedi. Adam:

«— Ben **Teym** oğullarındanım. İçki içmiştim, **Ebû Musa** bana sopa attırdı. Saçlarımı kesti, yüzümü siyah boya ile boyattı, sonra da beni halk arasında dolaştırdı. Halka, «Bununla beraber ne oturun, ne de yemek yeyin.» diye emretti. Bunun üzerine kendi kendime üç şeyden birini yapmayı tasarladım:

«— Ya kılıç alıp **Ebû Musa**'nın kafasını koparacağım, ya sana gelip beni Şam'a göndermeni isteyecektim. Çünkü, beni orada kimse tanımaz. Ya da düşmana iltihak edip onlar arasında dilediğim gibi yaşayacağım.» dedi. **Ömer** (r.a.) bunu duyunca ağladı ve:

«— Bu düşündüklerinin hiç biri hoşuma gitmedi. Cahiliye devrinde insanların en çok içeni bendim, bu zinâ gibi değildir.» dedi. Sonra da **Ebû Musa**'ya şu mektubu yazdı:

«Allah'ın selâmı üzerine olsun... **Teym** kabilesinden falan oğlu falana şöyle şöyle yapmışsın. Geldi bana anlattı. Vallahi bir daha böyle bir şey yaparsan, ben de senin yüzünü boyar, halkın arasında dolaştırırım. Ne demek istediğimi anlıyorsun. Halka emir ver, bu adamla otu-

---

339 **Abdürrezzak; İbnü Ebiddünya; İbnü Ebî Hatim; Taberânî; Hakim; Beyhakî.**
340 **Kenz'ul-Ummâl:** 3/83 ve 89.

rup kalksınlar, yeyip içsinler, eğer tevbe etmişse şahitliğini de kabul etsinler.»

Bu mektupla beraber adama bir binek, ikiyüz dirhem de para vererek memleketine gönderdi.[341]

MÜSLÜMANIN YAPTIKLARINI İYİYE YORMAK

İbn-i Ebî Avn ve diğerleri anlatıyor: **Halid b. Velid, Malik b. Nüveyre**'nin söylediği bazı sözleri ile onun dinden çıktığını iddia etti. Her ne kadar **Ebû Katade** ve **Abdullah b. Ömer** (r.a.) in huzurunda **Malik b. Nüveyre:**

«— Ben Müslümanım, dinden çıkmadım, dinimi de değiştirmedim.» dediyse de **Halid** onu huzuruna getirip emir eri **Dırar b. Ezveril Esedi'**ye boynunu vurdurdu. Sonra da karısı **Ümmü Mütemmim**'le evlendi.

Bu olay, **Hz. Ömer** (r.a.) in kulağına gitti. Hemen **Ebû Bekir** (r.a.) e durumu bildirerek, **Halid**'in zinâ yapmış olduğunu ve taşlanarak öldürülmesi gerektiğini söyledi. **Ebû Bekir** (r.a.)de:

«— Onu öldüremem. O ictihad yaptı, fakat yanıldı.» dedi. **Ömer** (r.a.):

«— O bir Müslümanı öldürdü, öyleyse ona kısas yap.» deyince **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Hayır, ona kısas da yapamam. Çünkü o, ictihad yaptı, fakat yanıldı.» cevabını verdi. Son olarak **Hz. Ömer:**

«— Onu azlet.» teklifinde bulundu. **Ebû Bekir** (r.a.), Hz. Peygamberin ona, «Allah'ın kılıcı» dediğini ima ederek:

«— Allah'ın çektiği kılıcı ben asla kınına sokamam.» dedi.[342]

---

[341] **Kenz'ul-Ummâl: 3/107; Beyhakî.**
[342] **İbn Sa'd: Kenz'ul-Ummâl: 3/132.**

GÜNAH İŞLEYENE DEĞİL, GÜNAHA BUĞZETMEK

Ebû Kilabe'den: **Ebüdderda** (r.a.) günah işlemiş bir adama rastladı. Oradakiler bu günah işleyen adama sövüp sayıyorlardı. **Ebüdderda:**

«— Heyy, onu bir kuyuya düşmüş görseniz çıkarmayacak mısınız?» diye seslendi. Onlar:

«— Çıkarırdık elbette.» dediler. **Ebüdderda** (r.a.):

«— Öyleyse kardeşinize sövmeyin de size sıhhat ve afiyet veren Allah'a hamdedin.» dedi. **Ebüdderda**'nın bu sözü üzerine:

«— Ona sen kızmıyor musun?» dediler. **Ebüdderda:**

«— Ben onun yaptığı işe kızıyorum. Yaptığını terkettiği zaman, o yine benim kardeşimdir.» diye mukabele etti.[343]

Buna benzer bir rivayeti **İbn-i Mesud** (r.a.) şöyle naklediyor: «Bir kardeşinizi günah işlerken gördüğünüz zaman, Allah'ım ona lânet et, onu sürüm sürüm süründür, diyerek kardeşinizin aleyhine şeytana yardımcı olmayın, Allah'dan onu düzeltmesini isteyin. Hz. Muhammed (s.a.v.) in eshabı bizler, ne durumda öleceğini görmeden hiç kimse hakkında bir hükme varmazdık. Eğer iyi amel üzere iken ölürse iyi bir Müslüman derdik. Kötü amellerde devam ederken ölürse, onun âkıbetinden korkardık.»[344]

---

343 **İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl:** 2/174; **Hılye:** 1/225.

344 **Hılye:** 4/205.

HİLE VE HASETTEN KALBİ TEMİZLEMEK

Enes b. Malik (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) la beraber oturuyorduk, «Şimdi size Cennetlik bir adam gelecek.» buyurdular. Biraz sonra ensardan ayakkabıları sol elinde, abdest suyu sakalından damlamakta olan bir adam geldi. Ertesi gün aynı şeyi tekrarladı, dünkü adam yine aynı şekilde geldi. Üçüncü gün Resûlüllah (s.a.v.) size Cennet ehlinden olan bir adam gelecek, diye tekrarladı. Gelen iki gündür gelen adamdı. Resûlüllah kalkıp gidince, **Abdullah b. Amr b. As** da o adamı takip etti ve ona:

«— Ben babamla münakaşa ettim, üç gün eve gelmemeye yemin ettim. Eğer beni misafir edersen bu zaman içinde sizde kalmak istiyorum.» dedi. Adam:

«— Olur.» diye cevap verdi. **Abdullah,** adamın evinde kaldığı üç gün içinde kendi yaptığının dışında gece yatınca sabah namazına kadar sağa sola dönerken Allah'ı tesbih ve tekbirden başka bir ibadetini görmemiş. Ayrıca, adamın her sözü doğru, faydalı imiş. **Abdullah** bunu şöyle anlatıyor: Üç gün geçti, nerdeyse adamın yaptıklarını küçük görecektim:

«— Ey Allah'ın kulu, ben ne babamla kavga ettim ne de üç gün eve gitmemeye yemin ettim. Resûlüllah (s.a.v.) peşpeşe üç gün, «Size şimdi Cennetlik bir adam gelecek.» dedi, üçünde de si- geldiniz. Ben, sizin ne yapıp da bu mertebeye ulaştığınızı öğrenip aynı şeyleri yapmak için bu plânı kurmuştum, fakat senin öyle fazla bir ibadet yaptığını da göremedim. Seni Resûlüllah'ın söylediği dereceye ulaştıran nedir?» dedim. Adam:

«— Gördüklerinden başka bir şey yapmıyorum.» dedi. Ben gidiyordum, geri çağırdı:

«— Gördüklerinden başka bir şey yapmıyorum ama, ayrıca ben hiç bir Müslümanı aldatmayı düşünmem, Allah'ın kendisine verdiği bir maldan dolayı hiç kimseye haset etmem.» dedi.

Ben de:

«— Tamam, seni Cennet ehlinden yapan budur.» dedim.[345]

Zeyd b. Eslem (r.a.) anlatıyor: Son hastalığında **Ebû Dûcane**'nin ziyaretine gidenler, onun yüzünün çok nurlu olduğunu görünce:

«— Yüzünün böyle nuranî olmasının sebebi nedir?» diye sordular. O da:

«— Benim itimat ettiğim iki amelim var, herhalde ondan olsa gerek; biri, malâ, yani (beni ilgilendirmeyen) hiçbir şey konuşmamam; diğeri ise, Müslümanlara karşı kalbimde hiç bir kötülük beslememem.» cevabını verdi.[346]

MÜSLÜMANLARIN İYİLİĞİNE SEVİNMEK

İbn-ü Büreydet'el-Eslemî'den: Adamın biri, **İbn-i Abbas** (r.a.) a karşı ağır konuştu, o da:

«— Sen beni kötülüyorsun ama, bende şu üç güzel huy vardır. Biri, Allah'ın kitabından bir âyet öğrenince bütün insanların da bunu bilmesini istiyorum. İkincisi, Müslüman hakimlerden birinin adaletle hükmettiğini duyduğum zaman hakime hiç işim düşmediği halde sevinirim. Üçüncüsü de, bir Müslüman ülkesine yağmur yağdığını duyduğum zaman, benim hiç sulanacak tarlam, otlayacak hayvanım olmamasına rağmen, sevinç duyarım.» dedi.[347]

KÖTÜLERİN ŞERRİNDEN KORUNMAK İÇİN ONLARA İYİ DAVRANMAK

Hz. Aişe (r.a.) den: Bir adam, Resûlüllah (s.a.v.) ın huzuruna çıkmak için izin istedi. Peygamberimiz de o adamı kastederek:

«— Falan kabileye mensup şu adam ne kötüdür.» dedi. Adam içeri girince, Peygamberimiz sevindi ve ona güler yüz gösterdi. O çıkıp gidince başka biri huzuruna gelmek için izin istedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— O ne iyi insan, gelsin.» dedi. Adam içeri girince ona fazla güler yüz göstermediği gibi, öbürüne gösterdiği iltifatı bu adama hiç göstermedi. Adam çıkıp gidince:

---

345 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Neseî, Beyhakî; Tergîb: 4/328; Mecma'uz-Zevâid: 8/79; İbnü kesîr: 4/338; İbnü Asâkir, Kenz'ul-Ummâl: 743.**

346 **İbn Sa'd: 3/102.**

347 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/284; Beyhakî; İsabe: 2/334; Hılye: 1/332.**

«— Ey Allah'ın Resûlü, filân adam huzura gelmek için izin istedi, onun için, «ne kötü adamdır», filân izin istedi, onun için de, «ne iyi adamdır» dediniz. Halbuki, iyi dediğiniz adama kötü dediğiniz adam kadar iltifat etmediniz.» dedim. Bana:

«— **Aişe**, insanların en kötüsü şerrinen korkulanlardır.» diye cevap verdi.[348]

Saffan b. Assal (r.a.) dan: Bir yolculukta Resûlüllah (s.a.v.) la beraberdik. Bir adam, Peygamberimize doğru geliyordu. Peygamberimiz onu görünce:

«— Ne fena adam.» dedi. Adam, Peygamber efendimizin yanına yaklaşınca, hemen ona teveccüh gösterip yanına oturttu. Kalkıp gittikten sonra:

«— Yâ Resûlallah, o adamı görünce ne fena adam, demiştiniz, yanınıza yaklaşınca ona iltifat ettiniz, bunun sebebi nedir?» diye sordular. Resûlüllah (s.a.v.):

«— O münafıktır. Nifakından kurtulmak için ona öyle davrandım. Başkalarını da aleyhime çevirmesinden korkuyorum.» dedi.[349]

Büreyde (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın yanında oturuyorduk. **Kureyş** kabilesine mensup bir adam geldi. Peygamberimiz ona iltifat ederek yanına yaklaştırdı. Adam kalkıp gidince de:

«— **Büreyde,** bu adamı tanıyor musun?» diye sordu. Ben:

«— Evet, o **Kureyş**'in en şerefli bir soyundan ve en zenginlerindendir.» diye cevap verdim. Sonra:

«— Yâ Resûlallah, ben o adam hakkında bildiklerimi söyledim, siz daha iyisini bilirsiniz.» diye ilâve ettim. Resûlüllah da:

«— Bu kıyamet gününde Allah'ın hiç değer vermiyeceği bir kimsedir.» buyurdular.[350]

Ebüdderda (r.a.) dan: Bazı kimselere kalben lânet ettiğimiz halde yüzlerine gülerdik.[351]

---

[348] **Mecma'uz-Zevâid:** 8/17; **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî,** Babül edeb sh. 190.
[349] **Hılye:** 4/191.
[350] **Taberânî; Evsat; Mecma'uz-Zevâid:** 8/17.
[351] **Hılye:** 1/222; **Fethulbarî:** 10/403; **Kenz'ul-Ummâl:** 2/161.

MÜSLÜMANIN GÖNLÜNÜ ALMAK

Ebüdderda (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) la beraber oturuyorduk. Birdenbire **Ebû Bekir** (r.a.) dizleri görünecek şekilde elbisesinin bir tarafını tutarak çıkageldi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Arkadaşınız münakaşa etmiş galiba.» dedi. **Ebû Bekir** (r.a.) selâm verdikten sonra:

«— Ben, **Ömer**'le münakaşa ettim, sonra koşup pişman olduğumu ve beni affetmesini istedim, fakat **Ömer** inat etti, ben de sana geldim.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) üç defa:

«— Seni Allah affetsin ey **Ebû Bekir**.» diye mukabele etti.

Bilâhare **Hz. Ömer** (r.a.) de pişman olup, **Ebû Bekir** (r.a.) in evine gitti.

«— **Ebû Bekir** burda mı?» diye sordu. İçerden:

«— Yok.» denilince doğruca Peygamber Efendimizin yanına geldi, selâm verdi. Resûlüllah (s.a.v.) ın birdenbire rengi attı. **Ebû Bekir** korkarak, Peygamberimizin önüne diz çöktü ve iki defa:

«— Yâ Resûlallah, vallahi ben çok zalimim.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) da:

«— Allah beni size elçi olarak gönderdi, fakat siz bana inanmayıp, yalanladınız. **Ebû Bekir** ise beni tasdik edip, malı ile canı ile bana yardım etti.» dedi. Ve ilâve etti: «Arkadaşımı bana bağışlamıyacak mısınız?» buyurdu. Bir daha aralarında, Resûlüllah'ı üzen böyle bir hâdise olmadı.[352]

Hz. Ömer (r.a.) in oğlu anlatıyor: **Hz. Ebû Bekir** (r.a.), **Hz. Ömer'**-in kalbini kırdı. Sonra da:

«— Kardeşim beni affet.» deyince **Ömer** (r.a.) kızdı. **Ebû Bekir** (r.a.) birkaç defa özür diledivse de **Ömer**'in kızgınlığı geçmedi.

---

[352] **Buharî; Sıfatüs-Safve: 1/92.**

Bu hâdise, Resûlüllah (s.a.v.) a anlatılınca, bir grup cemaatle babamın yanına geldiler. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Kardeşin özür dilemiş, fakat sen kabul etmemişsin, öyle mi?» diye sordu. Babam da:

«— Seni Hak Din'le Peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, benden ne zaman af dilerse mutlaka onu affettim. Yaratıklar içinde senden sonra benim en çok sevdiğim de odur.», dedi. **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Ben de seni Hak Din ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, yaratıkların içinde senden sonra benim de en çok sevdiğim **Ömer**'dir.» diye mukabelede bulundu. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.):

«— Arkadaşım **Ebû Bekir**'i kırarak beni üzmeyin. Aziz ve celîl olan Allah beni yol gösterici olarak ve Hak Din ile gönderdiği zaman siz beni yalanladınız, bana inanmadınız da **Ebû Bekir** beni tasdik etti. Eğer Allah Teâlâ kitabında onu bana «arkadaş» diye takdim etmeseydi, ben onu dost seçerdim. Fakat bu Allah için bir dostluk olurdu. Mescidin bütün kapılarını kapatınız, sadece **Ebû Bekir**'in evine giden kapı açık kalsın.» buyurdular.[353]

Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: Hz. Peygamber'in ailelerinden **Ümmü Habibe** son hastalığında beni istemiş, gittim, bana:

«— Benimle senin ve diğer kumalarımız arasında bazı kırgınlıklar olmuştur. Allah beni ve seni bu olanlardan dolayı affetsin.» dedi. Ben de:

«— Ben sana olan hakkımı helâl ettim. Allah sana bu hususta bir şey sormayacaktır.» dedim. **Ümmü Habibe:**

«— Beni sevindirdin, Allah da seni sevindirsin.» dedi. Sonra **Ümmü Seleme**'yi istetti. Ona da aynı şeyleri söyledi.[354]

Şa'bî'den: **Fatıma** (r.a.) hastalandığı zaman, **Hz. Ebû Bekir** (r.a.) kendisini ziyaret etmek için izin istedi. **Ali** (r.a.) durumu **Fatıma**'ya bildirince:

«— Sen izin verirsen gelsin.» dedi. **Hz. Ali** de:

«— Evet, veriyorum.» dedi. **Ebû Bekir** (r.a.) içeri girince **Hz. Fatıma**'dan hakkını helâl etmesini istedi ve:

«— Vallahi malımı, evimi, ailemi ve sülâlemi sadece Allah'ın Resûlünün ve siz Ehl-i Beyt'in rızasını kazanmak için feda ettim.» dedi. **Hz. Fatıma** hakkını helâl edinceye kadar ısrar etti.[355]

Yine **Şa'bî** anlatıyor: **Hz. Ömer** (r.a.):

«— Falana kızıyorum.» dedi. Adama:

---

[353] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/45.**
[354] **İbn Sa'd: 8/100.**
[355] **Beyhakî: 6/301; İbn Sa'd: 8/27.**

«— **Ömer**'i niçin kızdırdın?» diye sorulunca, adam, **Ömer** (r.a.) in evinin kalabalık olduğu bir zamanda gelerek:

«— İslâmda telâfisi imkânsız bir yara mı açtım?» dedi. **Ömer** (r.a.):

«— Hayır.» dedi.

«— Bir cinayet mi işledim?» dedi. **Ömer** (r.a.):

«— Hayır.» dedi.

«— Bir bid'at mı uydurdum?» dedi. **Ömer** (r.a.) yine:

«— Hayır.» dedi.

«— Öyleyse bana niçin kızıyorsun? Halbuki Cenab-ı Allah, Kur'ân-ı Kerîm'inde: «**Erkek mü'minlerle kadın mü'minlere işlemedikleri bir günah yüzünden eza edenler, muhakkak bir yalan ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir.**»[356] buyurmaktadır. Böyle olduğu halde sen bana eziyet verdin, beni üzdün, Allah seni affetmez.» dedi. **Hz. Ömer** (r.a.):

«— Doğru söyledi. Hakikaten o ne İslâm'da telâfisi imkânsız bir gedik açtı ne bir cinayet işledi ne de bir bid'at ortaya çıkardı.» dedi. Ve kendisini affettirinceye kadar adama yalvardı.[357]

Reca b. Rebia'dan: Medine'de **Mescid-i Nebevî**'de **Abdullah b. Amr** ve **Ebû Saîd**'in de bulunduğu bir halkada oturuyordum. **Hz. Ali**'nin oğlu **Hasan** geldi, selâm verdi. Orada bulunanların hepsi selâmını aldı. Fakat, **Abdullah b. Amr** almadı. **Hasan** (r.a.) tekrar selâm verince:

«— Ve aleykesselâm ve rahmetullah.» dedi, ve ilâve etti: «Bu gök ehlinin yeryüzünde en çok sevdiği kimsedir. Fakat Sıffin harbinden beri onunla dargınım.» Hemen **Ebû Saîd** atılarak:

«— Hadi gidelim de istersen özür dile.» dedi. O da:

«— Peki.» diye kabul etti. Sonra kalktılar. **Ebû Saîd** hem kendisi hem de **Abdullah** için **Hz. Hasan**'dan müsaade istedi. **Hz. Hasan** (r.a.) kabul edince Ebû Saîd:

«— Şimdi, biraz önce **Hasan** geçerken söylediklerini tekrar et.» dedi. **Abdullah b. Amr** (r.a.):

«— Peki.» dedi ve, «O, gök ehlinin yeryüzünde en çok sevdiği kimsedir.» diye tekrar etti. **Hasan** (r.a.):

«— Peki, madem benim gök ehli tarafından yeryüzünde en çok sevilen bir kimse olduğumu biliyordun da, niçin Sıffin'de bizimle savaştın?» diye sordu. **Abdullah b. Amr:**

«— Vallahi Sıffin'de ben size karşı ne adam topladım ne de onlarla beraber size karşı kılıç çektim. Ben sadece babamın isteği üzerine savaşta bulundum.» dedi.

Hz. Hasan:

---

356 **Ahzab: 58.**

357 **İbnü Münzir; Kenz'ul-Ummâl: 1/260.**

«— Allah'a isyan olan bir hususta hiç kimseye itaat edilmeyeceğini bilmiyor muydun» diye sorunca **Abdullah** şu hâdiseyi anlattı:

«— Biliyordum. Fakat ben Resûlüllah (s.a.v.) zamanında devamlı oruç tutuyordum. Babam, Resûlüllah (s.a.v.) a: «Yâ Resûlallah, **Abdullah** devamlı gündüzleri oruç tutup geceleri namaz kılıyor.» diye beni şikâyet etti. Peygamberimiz bana: «Bazen oruç tut, bazen tutma. Gecenin bir kısmında ibadet et, bir kısmında da uyu. Babana itaat et.» Ben de bazen oruç tutar, bazen tutmam, gecenin bir kısmında ibadet eder, bir kısmında da uyurum.» dedi. Ben, Resûlüllah'ın bu emirlerine uydum. İşte Sıffîn'de de babam harbe iştirak edince, ben de katılmak zorunda kaldım.» dedi.[358]

MÜSLÜMANLARIN İHTİYAÇLARINI KARŞILAMAK

Hz. Ali (r.a.) den: «Ben, ihtiyacını karşılayabileceğimi, yahut da benim vasıtamla işlerinin kolaylaştırılacağını umarak bana müracaat eden bir kimsenin ihtiyacını karşılamaktan daha büyük nimet bilmiyorum. Bir Müslümanın ihtiyacını karşılamak, benim için yeryüzü dolusu kadar altın ve gümüşümün olmasından daha iyidir.»[359]

MÜSLÜMANIN DERDİNİ DİNLEMEK

Ebû Yezîd anlatıyor: Havle isminde bir kadın, kalabalık bir toplulukta giderken **Hz. Ömer**'in yolunu keserek durdurdu. **Hz. Ömer** elini kadının omuzlarına koyarak dinledi. Kadın derdini anlattıktan sonra dönüp gitti. Bu olayı gören bir adam:

«— Ey mü'minlerin emîri, Kureyşlileri bu ihtiyar için mi beklettin?» dedi. **Hz. Ömer:**

«— Yazık, bu kadının kim olduğunu biliyor musun?» diye sorunca adam:

«— Hayır.» cevabını verdi. **Hz. Ömer** (r.a.):

«— Bu, şikâyetini Allah-ü Teâlâ'nın yedi kat gökten işittiği bir kadındır. **Sa'lebe**'nin kızı **Havle**'dir. Vallahi akşama kadar halini arzetmek için beni tutsaydı dururdum.» diye adama çıkıştı.[360]

---

358 **Bezzar; Mecma'uz-Zevâid: 9/177 ve 187. Taberânî.**
359 **Nersî; Kenz'ul-Ummâl: 3/317.**
360 **İbnü Ebî Hatîm; Darimî; Beyhakî.**

Sümame b. Hazn (r.a.) anlatıyor: **Hz. Ömer** (r.a.) eşeği üzerinde giderken yolunu bir kadın kesti:

«— Dur yâ **Ömer**.» dedi. **Hz. Ömer** durdu. Kadın, **Hz. Ömer**'e çok ağır konuştu. Bunu gören bir adam:

«— Ey mü'minlerin emîri? Seni bugünkü kadar tahammüllü görmemiştim.» deyince, **Hz. Ömer**:

«— Bana onu dinleten nedir, biliyor musun? O, Allah'ın şikâyetini duyduğu ve hakkında şu âyeti indirdiği kimsedir: **«Habibim, kocası hakkında seninle mücadele edip duran, nihayet halinden Allah'a şikâyet eden kadının sözünü Allah işitmiştir. Allah zaten sizin konuşmanızı işitiyordu. Çünkü Allah, hakkıyla işitici ve kemaliyle görücüdür.»**[361] dedi.[362]

MÜSLÜMANIN YARDIMINA KOŞMAK

İbn-i Abbas (r.a.) anlatıyor: Ben, Mescid-i Nebevî'de itikâfa girmiştim. Bir adam geldi, selâm verdi. Oturdu. Ona:

«— Ne oldu? Seni üzgün ve solgun görüyorum.» dedim. Adam:

«— Evet, üzgünüm, ey Resûlüllah'ın amcasının oğlu. Falanın bende alacağı var, fakat şu kabrin sahibinin hakkı (Hz. Peygamber) için onu ödeyecek durumda değilim.» diye dert yandı. Ben:

«— Senin için onunla konuşayım mı?» dedim. Adam:

«— İstersen.» diye cevap verdi. Ayakkabılarımı giydim, mescidden çıktım. Adam:

«— İtikâfta olduğunu unuttun mu yoksa?» diye sorunca, ben de:

«— Hayır, fakat aramızdan ayrılalı çok olmayan bu kabirde yatandan (s.a.v.) şöyle bir söz duymuştum...» dedim ve gözlerim yaşararak naklettim:

«Müslüman bir kimsenin yardımına koşup, onun ihtiyacını karşılamak, on sene itikâfta kalmaktan daha hayırlıdır. Kim, Allah'ın rızasını kazanmak için itikâfa girerse, Allah-ü Teâlâ o kimse ile Cehennem arasında üç hendek meydana getirir. Ve bu hendekler arası da mağriple meşrik arası kadar uzaktır.»[363]

---

[361] **Mücadele Suresi: 1.**
[362] **Taberânî; Beyhakî; Tergîb: 2/272.**
[363] **Taberânî; Beyhakî; Tergîb: 2/272.**

MÜSLÜMANLARIN BİRBİRİNİ ZİYARET ETMELERİ

Abdullah b. Kays (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) ensarı ya tek tek ya da topluca, sık sık ziyaret ederdi. Tek tek ziyaret ettiği zaman ayrı ayrı herkesin evine gelirdi. Topluca ziyaret etmek istediği zaman da mescide gelirdi.[364]

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), Medineli bir aileyi ziyaret etti. Yanlarında yemek yedi. Gitmeden önce namaz kılmak için bir yer hazırlanmasını emretti. Münasip bir yer hazırladılar. Resûlüllah (s.a.v.) orada namaz kıldı, onlara dua etti.[365]

Enes (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) eshabı ikişer ikişer kardeş yapmıştı. Onlar birbirlerini görebilmek için sabahı iple çekerlerdi. Karşılaştıkları zaman coşkun bir sevgi ile, «ben görmiyeli nasılsın?» diye hal hatır sorarlardı. Umumiyetle, birbirlerini görüp hal hatır sormadan üç günü geçirmezlerdi.[366]

Avn'dan: Kûfe'den Medine'ye kendisini ziyarete gelen arkadaşlarına **Abdullah b. Mesud** (r.a.):

«— Oturup dertleşiyor musunuz?» diye sordu.

Onlar da:

«— Bunu hiç terketmiyoruz.» diye cevap verince, **Abdullah:**

«— Birbirinizi ziyaret ediyor musunuz?» dedi. Onlar:

«— Evet, ey **Ebû Abdurrahman**, hatta bazılarımız, Müslüman kardeşini bir müddet göremezse tâ Kûfe'nin ötebaşına yürüyerek gidip onun halini hatırını soruyor.» dediler. **Abdullah** (r.a.):

---

364 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 8/173.**
365 **Buharî**, babül-edep sh. 52.
366 **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 8/174.**

«— Siz böyle devam ettiğiniz müddetçe huzur içinde yaşarsınız.» dedi.[367]

Ümmüderda (r.a.) anlatıyor: **Selman** (r.a.), Medain'den **Şam'a** kadar yürüyerek gelip bizi ziyaret etti. Bacağında, dizlerinden aşağısı açık kısa bir şalvar vardı.»[368]

---

[367] **Taberânî; Tergîb: 4/144.**
[368] **Buharî** sh. 52.

MİSAFİRLERE İKRAM

Hz. Ömer'in oğlu anlatıyor: Bir gün Resûlüllah (s.a.v.) ın huzuruna çıktım. Oturmam için yere içi hurma lifi dolu bir minder attı. Ben mindere oturmadım. Minder ikimizin arasında boş kaldı.[369]

Sa'd b. Rebî'in kızı **Ümmü Sa'd** anlatıyor: Bir gün **Hz. Ebû Bekir** (r.a.) in huzuruna çıkmıştım, oturmam için abasını çıkarıp serdi, oturdum. O sırada **Hz. Ömer** içeri girdi:

«— Bu kim?» diye sordu. O da:

«— İkimizden de daha hayırlı olan birinin kızıdır.» diye cevap verdi **Hz. Ömer** (r.a.):

«— İkimizden de hayırlı olan kimmiş? Ey Allah'ın Resûlünün halifesi.» diye anlamadığını belirtince, **Hz. Ebû Bekir** (r.a.):

«— O, Cennette oturacağı yeri hazırlayarak Resûlüllah (s.a.v.) ın zamanında vefat eden bir kimsedir. Senle ben kaldım. Bakalım sonumuz ne olacak?» dedi.[370]

Enes b. Malik (r.a.) den: **Hz. Ömer** (r.a.) bir yastığa dayanmış oturuyordu. **Selman-ı Farisî** içeri girdi. **Hz. Ömer**, oturması için yastığı ona uzatınca **Selman:**

«— Allah ve Resûlü ne kadar doğru söylüyor.» dedi. **Hz. Ömer** (r.a.)

«— Anlat, **Ebû Abdullah**, neymiş?» dedi. O da anlattı:

«— Bir gün Resûlüllah (s.a.v.) ın huzuruna çıkmıştım. O dayanmakta olduğu yastığı bana uzatarak: «**Selman** evine gelen Müslüman kardeşinin altına ikram olarak bir minder uzatan Müslümanı Allah mutlaka affeder.» buyurdu.»[371]

---

369 **Müsned-ü Ahmed b. Hanbel.**
370 **Taberânî; İsâbe: 2/27; Mecma'uz-Zevâid: 3/607.**
371 **Müstedrek: 3/599; Mecma'uz-Zevâid: 8/174; Taberânî. es-Sağîr.**

İbrahim b. Neşîyat'tan: **İbrahim, Cez'üz-Zübeydî**'nin torunu **Abdullah b. Haris**'in evine gitti. **Abdullah**, altındaki minderi ona verdi ve:

«— Kim arkadaşına ikramda bulunmazsa ne Hz. Muhammed (s.a.v.) in ne de **Hz. İbrahim** (s.a.v.) in ümmetinden sayılır.» dedi.[372]

Sehl b. Sa'd (r.a.) dan: **Ebû Esîdis-Saıdî** (r.a.) Resûlüllah (s.a.v.) ı düğüne davet etti Davetlilere hizmet eden o gün evlendiği hanımı idi. Kocasına:

«— Resûlüllah (s.a.v.) a ne hazırladım biliyor musun? Akşamdan kalan küçük çanaktaki hurmayı.» dedi.[373]

İbrahim b. Şeyban bir adamdan naklediyor: **Cez'üz-Zübeydî**'nin torunu **Abdullah b. Haris**'e iki kişi geldi. **Abdullah**, yaslanmakta olduğu yastığı onlara uzattı. Onlar da:

«— Biz bunun için değil, sen konuşasın da biraz faydalanalım diye geldik.» dediler. **Abdullah** onların bu sözlerine şöyle mukabele etti:

«— Misafirine ikram etmeyen kimse, ne Hz. Muhammed (s.a.v.) in, ne de **Hz. İbrahim**'in ümmetindendir. Ne mutlu bir parça ekmek ve soğuk su ile Allah yolunda atından inmeyenlere. Yazıklar olsun, «bunu kaldır, onu getir oğlum.» diyerek öküz gibi tıka basa yiyip, Allah'ı hatırlamayanlara.»[374]

BİR TOPLUMUN İLERİ GELENİNE İKRAM

Cerir b. Abdullah el-Becelî (r.a.) den: Ben, Resûlüllah (s.a.v.) a uğradım. Evde idi. Fakat içerisi kapıya kadar doluydu. Beni kapıda görünce oturmam için sağa sola müsait bir yere baktı. Boş yer bulamayınca bana cübbesini atarak: «Bunun üzerine otur.» dedi. Ben cübbeyi aldım, katladım ve öperek tekrar iade ettim. Ve:

«— Bana ikram ettiğin gibi Allah da sana ikram etsin yâ Resûlallah.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.) da:

«— Size, bir kavmin büyüğü gelirse, ona lâyık olduğu şekilde ikramda bulunun.» buyurdu.[375]

İbnü Abbas (r.a.) dan: Hz. Peygamber, **Ebû Bekir** (r.a.) ve **Ömer** (r.a.) le otururlarken içeri **Uyeyne b. Hısn** (r.a.) girdi. Hz. Peygamber, **Uyeyne** için bir minder isteterek üzerine oturttu ve şöyle buyurdu:

«— Size bir kavmin büyüğü gelince, ona ikram ediniz.»[376]

---

372 **Taberânî; Tergîb: 4/146.**
373 **Buharî;** Babül edep sh. 110.
374 **İbnü Cerir; Kenz'ul-Ummâl: 5/66.**
375 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/15 - 16; Bezzar.**
376 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/16.**

Adî b. Hatim (r.a.) den: Resûlüllah'ın huzuruna girdim. Bir minder attılar, üzerine oturdum ve:

«— Senin yeryüzünde büyüklük peşinde olmadığına ve fesat çıkarmadığına kanaat getirdim.» dedim ve Müslüman oldum. Resûlüllah'ın **Adî b. Hatim**'e gösterdiği ilgiyi görenler:

«— Yâ Nebîyyallah, hiç kimseye göstermediğiniz ilgiyi ona gösdiniz.» dediklerinde, Peygamberimiz:

«— Evet, o bir kavmin büyüğüdür. Size bir kavmin büyüğü geldiği zaman ona ikramda bulunun.» buyurdular.[377]

Ebû Raşid b. Abdurrahman (r.a.) anlatıyor: Kabilemiz adına yüz kişi Hz. Peygamber'le görüşmek için gittik. Huzuruna çıkmadan:

«— **Ebû Muaviye,** önce sen git. İlgi görürsen gel bize haber ver, biz de gelelim. Eğer ilgi görmezsen hep beraber dönüp gidelim.» diyerek önce beni gönderdiler. O zaman ben kabilemin en küçüğü idim. Hz. Peygamber'in huzuruna çıkınca:

«— İyi sabahlar yâ Muhammed.» dedim. Hz. Muhammed (s.a.v.):

«— Bu Müslümanların selâmı değildir.» dedi. Ben:

Bana:

«— Müslümanların selâmı nasıldır, yâ Resûlallah?» diye sordum.

«— Müslüman bir gruba rastladığın zaman, esselâmü aleyküm ve Rahmetullah dersin.» diye cevap verdi.

Ben de:

«— **Esselâmü aleyke yâ Resûlallah ve rahmetullahi ve berekâtüh.**» dedim.

«— **Ve aleyküm selâm ve rahmetullahi ve berekâtühü.**» diyerek selâmımı aldıktan sonra:

«— İsmin nedir? Kimsin?» diye sordu.

«— **Lât** ve **Uzza**'nın kulunun oğlu **Ebû Muaviye**'yim.» diye cevap verdim. Resûlüllah (s.a.v.), bana:

«— Bilâkis, sen **Rahman**'ın kulunun oğlu **Ebû Raşid**'sin.» dedi. Büyük izzet ve ikram gösterdi. Beni yanıbaşına oturttu. Sonra bana cübbesini giydirdi, ayakkabıları ile asasını da verdi. Bunun üzerine ben de Müslüman oldum. Yanımdakiler, Hz. Peygamber'e:

«— Yâ Resûlallah, bu adama ne kadar ikramda bulundun?» diyerek hayretlerini belirttiklerinde:

«— Bu, kavminin ileri gelenidir. Size bir kavmin büyüğü gelirse, ona izzet ve ikramda bulunun.» buyurdular.[378]

---

377 **Askerî; İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 5/55.**

378 **Devlâbi, El-Küna: 1/31; İbnü Mendeh, İsâbe: 2/409; Ukaylî; Müntehabül Kenz: 5/216.**

BİR KAVMİN BAŞKANINI DİNE ISINDIRMA

Ebû Zer (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) bana:

«— **Cüayl**'i nasıl bilirsin?» dedi. Ben de:

«— Fakir bir insandır.» diye cevap verdim.

«— Falan hakkında ne dersin?» dedi.

«— Efendi bir adamdır.» dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

«— **Cüayl**, o dediğin gibi yeryüzü dolusu efendiden daha üstündür.» dedi. Ben:

«— Yâ Resûlallah, falan da öyle zayıf imanlı, fakat Sen ona şöyle şöyle ikramlarda bulunuyorsun.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— O kavminin reisidir. Kavmini İslâm'a ısındırmak için ona öyle davranıyorum.» buyurdular.[379]

Muhammed b. İbrahim et-Temîmî'den: Bir gün Resûlüllah (s.a.v.) a:

«— Yâ Resûlallah, **Uyeyne b. Hısn**'la **Akra b. Habis**'e yüzer yüzer veriyorsunuz, fakat **Cüayl**'e bir şey vermiyorsunuz, bunun sebebi nedir?» diye sorduklarında:

«— Kudret ve iradesi ile yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, **Süraka**'nın oğlu **Cüayl**, **Uyeyne** ve **Akra** gibilerinin yeryüzü dolusu kadarından daha üstündür. Ben bu hareketimle onları dine ısındırıyorum. **Cüayl** zaten inanmış, onun imanına güveniyorum.» diye cevap verdi.[380]

---

[379] **Hılye: 1/353; Kenz'ul-Ummâl: 3/320; İbnü Hıbban; Buharî.**

[380] **İbnü İshak, El-Meğâzî; İsâbe: 1/239; Hılye: 1/353.**

EHL-İ BEYT'E KARŞI SAYGI

Yezîd b. Hayyan anlatıyor: Ben, **Husayn b. Sebre** ve **Amr b. Müslim, Zeyd b. Erkam** (r.a.) a gittik. Oturduktan sonra **Husayn:**

«— **Zeyd**, sen çok mükâfat kazandın. Resûlüllah (s.a.v.) ı gördün, sözlerini dinledin, onunla beraber savaşlarda bulundun, arkasında namaz kıldın, hülâsa çok mükâfatlar kazandın. Resûlüllah (s.a.v.) dan duyduklarından bize biraz anlat.» dedi. **Zeyd:**

«— Yeğenim, epey yaşlandım, o günler çok gerilerde kaldı. Resûlüllah (s.a.v.) dan duyduklarımın da bir kısmını unuttum. Anlattıklarımı dinleyin, unuttuklarımı da anlat, diye zorlamayın.» dedi. Sonra devam etti: «Bir gün Resûlüllah (s.a.v.), Mekke ile Medine arasındaki **Humma** denilen yerde bize bir konuşma yaptı. Allah'a hamd ve senâ etti. Bize öğütler verdi ve bazı şeyleri hatırlattıktan sonra şöyle dedi: **«Ben de sizin gibi insanım. Rabbime kavuşma günüm yaklaştı. Size iki şey bırakıyorum. Birisi Allah'ın Kitabı'dır. Hidâyet ve nur ondadır. Ona sahip olun, sımsıkı sarılın.»** Bu sözlerle Kur'ân-ı Kerîm'e karşı ilgi ve rağbeti teşvik ettikten sonra: **«İkincisi de Ehl-i Beyt'imdir.»** diyerek, iki defa, **«Ehl-i Beyt'ime yapacağınız muamelede şahidinizin Allah olduğunu unutmayın. Ehl-i Beyt'ime yapacağınız muamelede şahidinizin Allah olduğunu unutmayın.»** buyurdu. dedi.

Husayn:

«— **Zeyd**, Resûlüllah'ın Ehl-i Beyt'i kimlerdir? Hanımları da Ehl-i Beyt'inden değil midir?» diye sordu. **Zeyd:**

«— Evet, kadınlar da Ehl-i Beyt'indendir. Fakat, Ehl-i Beyt'i kendisinden sonra sadaka ve zekât almaları haram olan kimselerdir.» dedi. **Husayn:**

«— Kim onlar?» diye sordu. **Zeyd:**

«— **Hz. Ali**'nin, **Abbas**'ın, **Cafer**'in ve **Akil**'in nesilleridir.» diye cevap verdi. **Husayn:**

«— Bunların hepsine de sadaka haram mı?» dedi. **Zeyd** de:

«— Evet.» cevabını verdi.[381]

İbn Ömer (r.a.) den: **Hz. Ebû Bekir** (r.a.) şöyle demiştir:

«— Hz. Muhammed (s.a.v.) in Ehl-i Beyt'ine hürmet ve ilgi göstererek onu memnun edin.»[382]

Hz. Aişe (r.a.) den: Hz. Peygamber eshabı ile oturuyordu. Yanıbaşında da **Hz. Ebû Bekir** ve **Hz. Ömer** vardı. **Abbas** (r.a.) içeri girince **Ebû Bekir** ona yer verdi, **Abbas**, Hz. Peygamber'le **Ebû Bekir** arasına oturdu. Resûlüllah (s.a.v.) bu hareketinden dolayı **Hz. Ebû Bekir'e**

«— Büyüklerin kadrini büyükler bilir.» buyurdu.

Sonra **Hz. Abbas**, Peygamber Efendimize dönerek anlatmaya başladı. **Abbas** konuşurken Hz. Peygamber sesini o kadar alçalttı ki, **Ebû Bekir, Ömer'e**:

«— Resûlüllah'ın sesine bir şey oldu galiba.» diyerek endişesini belirtti. Hz. Peygamber'in bu hali **Abbas** kalkıp gidinceye kadar devam etti. **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Bir rahatsızlığın mı var yâ Resûlallah?» diye sorunca, Efendimiz:

«— Hayır.» cevabını verdi. **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Görüyorum çok yavaş konuşuyorsunuz.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Cebrail size, benim yanımda alçak sesle konuşmanızı emrettiği gibi bana da **Abbas'ın** yanında alçak sesle konuşmamı emretti.» dedi.[383]

İbnü Abbas (r.a.) dan: **Ebû Bekir** (r.a.) in Resûlüllah yanında oturacağı belli bir yeri vardı. **Hz. Abbas'dan** başka kimse için yerinden kalkmazdı. Onun yerini sadece **Abbas'a** vermesi Resûlüllah'ı sevindirirdi. Yine bir gün **Abbas** (r.a.) içeri girmişti. Hemen **Ebû Bekir** (r.a.) yerini ona verdi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Ne oldu?» diye sordu. **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Yâ Resûlallah, amcan geldi.» diye cevap verdi. Resûlüllah (s.a.v.) dönüp **Abbas'a** baktı, sonra da gülümseyerek **Ebû Bekir'e** baktı ve şöyle dedi:

«— Bu gelen **Abbas'tır**. Üzerinde beyaz elbise var, fakat kendisinden sonra evlâtları siyahlar giyecekler. Onlardan oniki tanesi de hükümdar olacak.» **Abbas** geldi:

«— Yâ Resûlallah, **Ebû Bekir'e** ne dedin?» diye sordu. Resûlüllah:

«— Hayırlı haberler verdim.» dedi. **Abbas** da:

«— Doğrusun. Anam, babam sana feda olsun. Zaten sen hayırdan

---

[381] **Müslim; Riyazüssalihin; Kenz'ul-Ummâl: 5/95.**
[382] **Buhari; Kenz'ul-Ummâl: 5/94.**
[383] **İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 7/98.**

başka bir şey söylemezsin.» diye mukabele etti. Hz. Peygamber, Abbas'ın merakını kırmayarak, ona:

«— Amcam Abbas geldi. Üzerinde beyaz elbiseler var. Kendisinden sonra evlâtları siyah elbiseler giyecek ve onlardan oniki tanesi hükümdar olacak, dedim.» buyurdu.[384]

Cafer b. Muhammed, babasından, o da dedesinden naklediyor —Allah cümlesinden razı olsun—: Resûlüllah (s.a.v.) oturduğu zaman Ebû Bekir (r.a.) sağına, Ömer (r.a.) soluna ve sır kâtibi Osman (r.a.) da önüne otururdu. Abdülmuttalib'in oğlu Abbas geldiği zaman Ebû Bekir yerini ona verirdi.[385]

Muttalib b. Rebîa'dan: Abbas (r.a.) kızgın bir vaziyette Resûlüllah (s.a.v.) ın huzuruna geldi. Resûlüllah:

«— Ne oldu, ne var?» diye sordu. Abbas (r.a.):

«— Yâ Resûlallah, Kureyş'in bizden ne alıp vereceği var?» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Ne yaptılar?» dedi. Hz. Abbas (r.a.):

«— Birbirlerini güler yüzle karşılıyorlar, bizi görünce kaşlarını çatıyorlar.» diye şikâyette bulundu. Resûlüllah fena halde kızdı, kaşlarını çattı. Biraz sonra öfkesi geçti, o zaman şöyle dedi:

«— Kudret ve iradesi ile Muhammed'i yaşatan Allah'a yemin ederim ki, sizi, Allah ve Resûlü için sevmeyen hiç kimsenin kalbine iman girmez... Ne oluyor onlara da Abbas'ı kızdırarak beni üzüyorlar? Halbuki kişinin amcası babası yerindedir.»[386]

Abdülmuttalib'in oğlu Abbas'dan: Bir gün Resûlüllah (s.a.v.) a:

«— Yâ Resûlallah, Kureyşliler birbirlerine karşı güler yüz gösteriyorlar, bize de tam aksini yapıyorlar.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.) son derece kızdı ve:

«— Kudret ve iradesi ile Muhammed'i yaşatan Allah'a yemin ederim ki, sizi Allah ve Resûlünün rızası için sevmeyen kimsenin kalbine îman girmez.» dedi.[387]

İsmet'ten: Hz. Abbas (r.a.) mescide girdi, herkesin somurttuğunu gördü. Hemen Resûlüllah'ın evine koşarak:

«— Yâ Resûlallah, mescide vardım, herkesin kaşları çatıktı. Ne oluyor bunlara?» diye üzüntülerini belirtti. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz, mescide geldi:

«— Ey nas, Abbas'ı sevmediğiniz müddetçe ne îman etmiş, ne de

---

384 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/270; Kenz'ul-Ummâl: 5/211.
385 İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 5/214
386 Müstedrek.
387 Müstedrek: 3/333.

mü'min olmuş sayılırsınız.» diyerek onların **Abbas** (r.a.) a karşı takındıkları tavrın fenalığını anlattı.[386]

İbnü Mesud (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.), **Hz. Ömer**'i zekât toplamaya memur etmişti. **Ömer** (r.a.) in ilk karşılaştığı kimse, **Hz. Abbas** oldu. Ona:

«— Ey **Ebûl Fadl** zekâtını getir.» dedi. **Abbas** (r.a.):

«— Eğer öyle bir şey olsaydı, her halde verirdim.» dedi ve biraz ağır konuştu. **Hz. Ömer** (r.a.):

«— Eğer Allah korkusu ve Resûlüllah'la akrabalığın olmasaydı, ben sana gereken cevabı verirdim.» dedi. Biri bir tarafa, öbürü başka bir tarafa gitti. **Hz. Ömer, Hz. Ali**'nin yanına gitti ve ona olanları anlattı. **Ali** (r.a.), **Ömer** (r.a.) in elinden tuttu. Resûlüllah'ın yanına geldiler. **Ömer** (r.a.):

«— Yâ Resûlallah, Sen beni zekât toplamaya memur etmiştin. İlk karşılaştığım şahıs amcan **Abbas** oldu. Ona zekâtını getirmesini söylediğimde beni fena halde bozdu, çok ağır konuştu. Ben de ona, eğer Allah korkusu ve Resûlüllah'la akrabalığın olmasaydı gereken cevabı verirdim, dedim.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Ona karşı iyi davranmışsın. Allah da sana iyi muamele etsin. Bilirsin ki, kişinin amcası babasının yerindedir. **Abbas**'dan bir şey isteme, biz ondan iki senelik zekâtı peşin aldık.» diyerek **Hz. Abbas**'ın durumunu beyan ettiler.[389]

İbnü Abbas (r.a.) dan: Bir adam **Abbas**'ın babasına sövünce, **Abbas** onu tokatladı. Olayı görenler oraya toplandılar. **Abbas** onu nasıl tokatladıysa biz de onu tokatlıyacağız, dediler. Durum, Peygamber Efendimize haber verilince gelip halka şöyle bir soru sordu:

«— Allah katında en şerefli kimdir?» Oradakiler:

«— Sensin yâ Resûlallah.» diye cevap verdiler. Peygamber Efendimiz de:

«— O halde **Abbas** benden, ben de ondanım. Ölülerimize kötü söyleyip de yaşayanlarımızı üzmeyin.» buyurdular.[390]

Başka kaynaklarda bu hususta şu ilâve vardır: Oradakiler:

«— Yâ Resûlallah, Seni kızdırmaktan Allah'a sığınırız, bizim için Allah'dan af dile.» diye yalvardılar. Peygamberimiz de onlar için af diledi.[391]

İbn-i Şihab'dan: **Ebû Bekir** (r.a.) ve **Ömer** (r.a.) in halifelikleri sırasında, kendileri bir binek üzerinde iken **Abbas** (r.a.) a rastlarlarsa

---

388 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/269.
389 İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 5/214; İbn Sa'd: 4/27.
390 Müstedrek: 3/329.
391 İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 5/211; İbn Sa'd: 4/24.

hemen iner, bineklerini yedeklerine alarak onunla beraber gideceği yere kadar yürür, oradan ayrılırlardı.[392]

Kasım b. Muhammed'den: **Hz. Osman** (r.a.) ın yapmış olduğu güzel işlerden biri de, **Abdülmuttalib**'in oğlu **Abbas** (r.a.) a hakaret ederek, onu küçük düşüren bir adama sopa atmasıdır. **Hz. Osman**'a niçin böyle yaptığı sorulunca:

«— Resûlüllah (s.a.v.) amcasına değer vermez miydi de biz onu hakir görene göz yumalım?» dedi ve devam etti: «Kim o adamın **Abbas**'a yaptığına ses çıkarmaz, onu haklı görürse Resûlüllah (s.a.v.) a muhalefet etmiş olur.»[393]

Enes (r.a.) den: Resûlüllah, mescidde eshabının arasında oturuyordu. O sırada **Hz. Ali** içeri girdi. Oturacak bir yer aradı, bulamadı. Resûlüllah (s.a.v.) hangisi ona yer verecek diye eshabının yüzüne bakıyordu. Resûlüllah'ın sağında oturmakta olan **Hz. Ebû Bekir:**

«— Yâ **Ebû Hasan**, gel buraya otur.» dedi. **Ali** (r.a.), **Ebû Bekir** (r.a.) le, Hz. Peygamber'in arasına oturdu. Peygamberimizin yüzü birdenbire ışıdı ve **Ebû Bekir**'e dönerek:

«— Yâ **Ebû Bekir**, büyüklerin kadrini büyükler bilir.» dedi.[394]

Rebah b. Haris'den: **Hz. Ali**'ye Rahbe'den[395] bir grup geldi:

«— Selâmün aleyküm efendimiz.» diye selâm verdiler. **Hz. Ali:**

«— Ben nasıl efendiniz olurmuşum? Siz de Arapsınız, ben de Arabım.»[396] dedi. Adamlar:

«— Gadîr harbinde Resûlüllah'ın seni işaret ederek, ben kimin efendisi olursam, bu da onun efendisidir, buyurmuştur, dediler.» Onlar ayrılınca ben de peşlerinden gittim, kim olduklarını sordum:

«— Ensardan bir grup, içlerinde **Ebû Eyyüb'el-Ensarî** de var.» diye cevap verdiler.[397]

Büreyde (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), **Hz. Ali**'nin kumandasında bizi bir müfrezede göndermişti. Döndükten sonra:

«— Arkadaşınızdan memnun musunuz?» diye sordu. Ben miydim, yoksa başkası mıydı, iyi hatırlamıyorum. **Hz. Ali** hakkında şikâyette bulunduk. Baktım, öfkeden yüzü kızarmış:

«— Ben kimin efendisi isem, **Ali** de onun efendisidir.» dedi. Ben, Resûlüllah (s.a.v.) ın kızgınlığını görünce:

---

392 **İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 7/69.**
393 **Seyf; İbn Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 5/213.**
394 **İbnül E'râbî; Bidâye: 7/359.**
395 **Küfe**'de bir semt.
396 Cahiliyyet devrinde Arabistan'da bulunan yabancılar, kendilerine Arab olanlardan bir hâmi seçerler ve buna «efendim.» diye hitabederlerdi.
397 **Müsned-ü Ahmed b. Hanbel; Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/104.**

«— Bundan sonra ben **Ali** (r.a.) hakkında kötü düşünerek seni asla üzmeyeceğim.» diyerek gönlünü almaya çalıştım.[398]

Hudeybiye musalâhasında bulunan **Amr b. Şasîl Eslemî** (r.a.) anlatıyor: Hz. Peygamber, **Ali** (r.a.) yi Yemen'e gönderirken ben de o kafilede idim. Yolda bana biraz eziyet verdiği için ona içimden kızıyordum. Medine'ye dönünce her gördüğüme onu şikâyet ettim. Bir gün mescide girdim. Resûlüllah da orada oturuyordu. Şöyle bir baktı. Ben de mübarek gözlerine baktım. O, ben oturuncaya kadar bakmaya devam etti. Oturduktan sonra:

«— Yâ **Amr**, beni üzdün.» dedi. Ben:

«— **İnna lillâhi ve inna ileyhi raciûn**[399] Allah'ın Resûlünü üzmekten yine Allah'a ve İslâm Dini'ne sığınırım.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Kim **Ali**'yi üzerse beni üzmüş olur.» buyurdular.[400]

Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.) anlatıyor: Mescidde oturuyordum, yanımda iki kişi daha vardı. **Ali** (r.a.) nin aleyhinde konuştuk. Kızgın bir vaziyette Resûlüllah (s.a.v.) çıkageldi. Resûlüllah'ın gazabından Allah'a sığındım. Bana:

«— Niçin böyle yapıyorsunuz? Kim **Ali**'yi üzerse beni üzmüş olur.» diyerek azarladı.[401]

Urve (r.a.) den: **Hz. Ömer** (r.a.) in yanında bir adam, **Hz. Ali**'nin aleyhinde konuşuyordu. **Ömer** (r.a.):

«— Bu kabir kimindir biliyor musun? Bu kabrin sahibi **Abdülmuttalib**'in torunu Muhammed'dir. **Ali b. Ebû Talib** de **Abdülmuttalib'**-in torunudur. **Ali**'yi hayırla yâdet. Anarsan hayırla an. Onu iyilikle anmazsan bu kabrin sahibini üzmüş olursun.» dedi.[402]

Urfüta'nın torunu **Ebû Bekir b. Halit, Sa'd b. Malik**'e giderek:

«— Duyduğuma göre, Kûfe'de **Ali** (r.a.) ye küfretmeye zorlanıyormuşsunuz, sen de küfrettin mi?» diye sordu. **Sa'd:**

«— Allah korusun, kuvvet ve iradesi ile yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, Resûlüllah (s.a.v.) dan **Ali** hakkındaki sözleri duyduktan sonra bıçkı ile ikiye biçilsem yine ona küfretmem.» diye cevap verdi.[403]

Amir b. Sa'd b. Ebî Vakkas, babasından naklediyor: **Muaviye b. Ebî Süfyan Sa'd**'e **Hz. Ali**'ye küfretmesini emretti. Küfretmeyince, ona:

«— Senin **Ali**'ye sövmene mani olan nedir?» diye sordu. **Sa'd** (r.a.):

---

398 **Bezzar; Mecma'uz-Zevâid: 9/108.**

399 Allah tarafından yaratılıp dünyaya gönderildik, yine ona döneceğiz.

400 **İbnü İshak; Bidâye: 7/347; Mecma'uz-Zevâid: 9/129; Müsned-i Ahmed b.** Hanbel.

401 **Ebû Ya'lâ; Bidâye: 7/347; Mecma'uz-Zevâid: 9/129; Bezzar.**

402 **İbn Asâkir; Müntehab: 5/46.**

403 **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 9/130.**

«— Hz. Peygamber'in, **Ali** (r.a.) hakkında söylemiş olduğu şu üç sözdür. Bunlardan birini benim hakkımda söylemesini, bütün dünya nimetlerine sahip olmaya tercih ederim: Bunlardan biri, Resûlüllah (s.a.v.) bir savaşta **Ali** (r.a.) yi şehirde yerine vekil bırakınca, **Hz. Ali:** «Yâ Resûlallah, beni kadınlarla ve çocuklarla mı bırakıyorsun?» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) ona cevaben: «Benim yanımda **Musa** (a.s.) ya nisbetle **Harun** gibi olmak istemez misin? Yalnız benden sonra peygamber gelmeyecektir.» buyurdu.[404] Diğeri de Hayber harbindeki sözleridir. Hayber'in fethinin uzaması üzerine, Resûlüllah (s.a.v.): «Yarın sancağı Allah ve Resûlünü seven, Allah ve Resûlünün de kendisini sevdiği birine vereceğim.» buyurdu. Ertesi gün olunca: «Bana **Ali**'yi çağırın!» buyurdu. Getirdiler. Gözü ağrıyordu. Peygamberimiz gözlerine tükürdü ve sancağı ona verdi. Allah'ın izniyle kale de alındı. Hz. Peygamber'in, **Ali** (r.a.) hakkında söylediği ve bu sözlerinden birini benim için söylemesini, bütün dünya nimetlerine sahip olmaya tercih edeceğim, üçüncü sözü de şöyle bir olay vesilesi iledir: Necran Hıristiyanlarından bir grup elçi, Peygamberimize geldiler. **Hz. İsa**'nın Tanrı olduğunu iddia ediyorlardı. Peygamberimiz onlara: «Hepimiz Ehl-i Beyt'imizi toplayalım, dua edelim. Allah'ın lânetini yalancıların üzerine dileyelim.» dedi. Hz. Peygamber, **Ali, Fâtıma, Hasan** ve **Hüseyn** (r.a.) i çağırdı. Yapacağı duaya âmin demelerini istedi. Dua etti ve Allah'ım benim Ehl-i Beyt'im işte bunlardır, dedi. Fakat Necran'lılar işin sonunun aleyhlerine olacağından korkarak, çekip gittiler. Aşağıdaki âyet bu sebeple nâzil olmuştur: **«Artık sana bu ilim geldikten sonra kim seninle onun hakkında çekişirse de ki: Gelin oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı çağıralım ve kendimiz de gelelim. Hep bir arada dua ve niyaz edelim de Allah'ın lânetini yalancıların üstüne okuyalım.»**[405]

Abdullah b. Ebî Necih, babasından naklediyor: Hacda **Muaviye, Sa'd b. Ebî Vakkas**'ın elinden tutarak:

«— Ey **Ebû İshak**, harbler dolayısı ile epeydir haccetmiyoruz. Neredeyse haccın sünnetlerini de unutmuşuz. Sen önümüzden tavaf et. Biz de sana bakarak tavaf edelim.» dedi. Tavaf bittikten sonra **Darünnedve**'ye (toplantı yerine) gittiler. **Muaviye, Sa'd**'ı kendi koltuğuna oturttu. Sonra da başladı **Hz. Ali** aleyhinde konuşmaya. Bunun üzerine **Sa'd:**

«— Beni evine davet ettin, koltuğuna oturttun, sonra da **Hz. Ali**'yi kötülemeye başladın. Allah'a yemin ederim ki, Resûlüllah'ın **Hz. Ali** hakkında söylemiş olduğu şu üç sözden birini benim için söylemesini, bütün dünya nimetlerine tercih ederdim. Tebük seferine çıkarken **Hz.**

---

[404] **Musa** (s.a.) Tur'a giderken yerine kardeşi **Harun'u** (s.a.) vekil olarak bırakmıştı. **Musa**'dan sonra da **Harun** (a.s.) Peygamber oldu.

[405] **Sure-i Ali İmran**, âyet: 61; **Müsned-ü Ahmed b. Hanbel; Müslim; Tirmizî.**

Ali'yi şehirde vekil olarak bırakmak isteyince, **Hz. Ali** savaşa gitmek istediğini bildirdi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.): «Benim yanımda **Musa** (a.s.) ya nisbetle **Harun** (a.s.) yerinde olmak istemez misin? Ne yazık ki, benden sonra peygamber gelmeyecek.» buyurdu. Hayber'in fethinin uzaması üzerine: Yarın sancağı Allah ve Resûlünü seven, Allah ve Resûlünün de kendisini sevdiği birine vereceğim. Yılmadan savaşan o şahsa Allah kalenin fethini müyesser kılacaktır.» demiştir. Bütün dünya nimetlerine tercih edebileceğim üçüncü bir özelliği de Hz. Peygamber'e damat olmasıdır. Dünya nîmetleri benim olacağına, Hz. Peygamber'in kızı ile evli olayım, ondan çocuklarım olsun, benim için daha hayırlıdır. Bugünden sonra daha senin evine gelmem.» dedi ve cübbesini toplayarak çıkıp gitti.[406]

Ebû Abdullah el-Cedelî anlatıyor: **Ümmü Seleme** (r.a.) ye uğramıştım, bana şöyle dedi:

«— Sizde Resûlüllah (s.a.v.) a sövülüyor mu?» Ben de:

«— Allah korusun.» diye cevap verdim. **Ümmü Seleme** (r.a.):

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın kim **Ali**'ye söverse, bana sövmüş olur, dediğini duydum.» dedim.[407]

Ebû Abdullah el-Cedelî başka bir rivayette de şunları anlatıyor: **Ümmü Seleme** (r.a.) bana:

«— Sizde Resûlüllah (s.a.v.) a küfrediliyor mu?» diye sordu. Ben de:

«— Resûlüllah'a neden küfrediliyormuş?» dedim. **Ümmü Seleme:**

«— Resûlüllah'ın sevdiği **Ali**'ye ve **Ali**'nin sevdiklerine sövülmüyor mu?» dedi.[408]

Ebî Sadık'tan: **Ali** (r.a.) şöyle dedi: «Soyum, Resûlüllah'ın soyu. Dinim onun dini. Kim benim aleyhimde konuşursa Resûlüllah'ın aleyhinde konuşmuş olur.»[409]

Abdurrahman b. el-İsfahanî'den: **Ebû Bekir** (r.a.) minberde iken **Ali**'nin (r.a.) oğlu **Hasan** geldi ve:

«— Babamın yerinden in.» dedi. **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Doğru söyledin, orası senin babanın yeridir.» dedi ve çocuğu kucağına alarak ağladı. **Hz. Ali** (r.a.):

«— Vallahi çocuğu ben öğütlemiş değilim.» dedi. **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Biliyorum, zaten seni de itham etmiyorum.» dedi.[410]

Urve anlatıyor: Bir gün **Ebû Bekir** hutbe okurken **Hasan** geldi, minbere çıkarak, ona:

---

[406] **Ebû Zûra el-Dımaşkî; Bidâye: 7/340 ve 341.**
[407] **Müsned-ü Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 9/130.**
[408] **Taberânî; Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: Müntehab: 5/46.**
[409] **Hatip, el-Müttefak; İbnü Asakir; Müntehab: 5/46.**
[410] **Hılye, Elcabirî, el cüz'.**

«— Babamın yerinden in.» dedi. **Hz. Ali** (r.a.), **Ebû Bekir**'in çocuğu kendisi öğretti düşüncesine kapılmaması için:

«— Emin olun ki, böyle söyle diye ona biz öğretmedik.» dedi.[411]

Ebû'l Bahterî'den: **Hz. Ömer** minberde hutbe okuyordu, **Ali** (r.a.) nin oğlu **Hüseyin** geldi, ona doğru giderek:

«— Babamın yerinden in.» dedi. **Hz. Ömer** (r.a.):

«— Minber babanındır, benim babamın minberi yok. Sana bunu kim öğretti?» dedi. **Hz. Ali** (r.a.) kalkarak:

«— Ona bunu kimse öğretmedi. Sana ben soranm yaramaz.» diye çocuğu azarlayınca, **Hz. Ömer** (r.a.):

«— Yeğenime dokunma, o doğru söylüyor. Bu babasının minberidir.» dedi.[412]

Hz. Ali'nin oğlu **Hüseyin** (r.a.) anlatıyor: **Hz. Ömer** minberde iken, yanına çıktım:

«— Babamın minberinden in, kendi babanın minberine çık.» dedim.

«— Babamın minberi yok.» dedi ve beni yanına oturttu. İndikten sonra evine giderken, bana:

«— Çocuğum sana bunu kim öğretti?» dedi. Ben de:

«— Kimse öğretmedi.» dedim. **Ömer** (r.a.):

«— Çocuğum, yarın bize gel emi.» dedi.

Bir gün evine gittim, **Muaviye** ile beraberdi. **İbnü Ömer** de kapıda idi. İzin istedim vermediler. Ben de içeri girmeden çektim gittim. Sonra **Hz. Ömer** beni gördü:

«— Çocuğum hani niye gelmedin?» diye sordu. Ben de:

«— Geldim, fakat siz **Muaviye** ile beraberdiniz. **İbnü Ömer** içeri girmeden dönünce ben de döndüm.» dedim. **Hz. Ömer:**

«— Sen oğlum **Abdullah** gibi değilsin. Sen girebilirdin. Bizim İslâm olmamızı sağlayan evvel Allah sonra sizlersiniz.» dedi ve ellerini başıma koyarak okşadı.[413]

Ukbe b. Haris anlatıyor: **Ebû Bekir** (r.a.) le beraber Resûlüllah (s.a.v.) ın vefatından birkaç gün sonra bir ikindi namazından çıktık. **Ali** (r.a.) de yanında yürüyordu. Yolda **Hz. Ali**'nin oğlu **Hasan** (r.a.) çocuklarla beraber oynuyordu. **Ebû Bekir** (r.a.) onu omuzuna alarak:

«— **Ali**'ye değil de tıpkı Peygamber Efendimize benziyor.» dedi. **Ali** (r.a.) de onun bu sözlerine gülüyordu.[414]

---

411 **İbnü Sa'd; Kenz'ul-Ummâl: 3/132.**
412 **İbnü Asakir; İbnü Kesir; Kenz'ul-Ummâl: 7/105.**
413 **İbnü Sa'd; İbnü Rahaveyh; Hatip; Kenz'ul-Ummâl: 7/10; İsâbe: 1/133.**
414 **İbnü Sa'd: Müsned-ü Ahmed b. Hanbel; Buharî; Neseî; Müstedrek; Kenz'ul-Ummâl: 7/103.**

Ümeyr b. İshak anlatıyor: **Ebû Hüreyre, Hz. Ali**'nin oğlu **Hasan**'la karşılaşınca ona:

«— Karnını aç, çünkü Resûlüllah (s.a.v.) orayı öperken görmüştüm.» dedi. Karnını açtı ve öptü.[415]

Makburî'den: **Ebû Hüreyre** ile beraber oturuyorduk. **Hasan b. Ali** (r.a.) geldi, selâm verdi. Selâmını aldılar. Fakat **Ebû Hüreyre** (r.a.) geldiğinin farkında değildi. **Ebû Hüreyre**'ye:

«— **Hasan b.Ali** geldi, selâm verdi.» dediler. **Ebû Hüreyre** peşinden yetişerek:

«— Ve aleyküm selâm efendim.» dedi. Oradakiler:

«— Efendim.» dediniz diye kınayınca **Ebû Hüreyre** (r.a.):

«— Ben bizzat Resûlüllah (s.a.v.) ın o efendidir, buyurduğuna şahit oldum.» dedi.[416]

Ebû Hüreyre (r.a.) den: **Mervan**, son hastalığında **Ebû Hüreyre**'nin ziyaretine gitmişti. Ona:

«— Seninle tanışalıdan beri **Hasan**'la **Hüseyn**'i sevdiğine kızdığım kadar sana hiç kızmadım.» dedi. **Ebû Hüreyre** (r.a.) sıçrayarak kalktı, oturdu ve şöyle dedi:

«— Ben bizzat şahit oldum. Resûlüllah (s.a.v.) la birlikte bir sefere çıkmıştık. Biraz yürüdükten sonra Resûlüllah (s.a.v.), **Hasan**'la **Hüseyn**'in ağladıklarını duydu. Yanlarında anneleri de vardı. Peygamberimiz derhal yanlarına koştu: «Yavrularıma ne oldu?» diye sordu. Anneleri: «Susuzluktan ağlıyorlar.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) su tulumunu yokladı, aksi gibi o gün de su kıttı, herkes şöyle böyle idare ediyordu.

«— Yanında su olan var mı?» diye seslendi. Herkes su tulumunu yokladı, fakat hiç kimse bir damla dahi su bulamadı. Bunun üzerine kızı **Fatıma** (r.a.) ya:

«— Çocukların birini getir.» dedi. **Fatıma** çadırın altından çocuğu uzattı. Bileklerine kadar ellerinin beyazlığını gördüm. Resûlüllah (s.a.v.) çocuğu aldı, göğsüne bastırdı. Çocuk susmuyor, hâlâ ağlıyordu. Peygamberimiz dilini çıkardı, **Hasan** başladı onu emmeye. Susuncaya ka-

---

[415] Mecma'uz-Zevâid: 9/177; Taberânî; İbni Neccar; Kenz'ul-Ummâl: 7/104; Müsned-ü Ahmed b. Hanbel.

[416] Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/178; Ebû Ya'lâ; İbnü Asakir; Kenz'ul-Ummâl: 27/104; Müstedrek: 3/169.

dar emdi. Bir daha ağladığını işitmedim. **Hüseyin** ise hâlâ ağlıyordu. Peygamberimiz: «Onu da getirin.» dedi. **Hz. Fatıma** onu da uzattı. Hz. Peygamber aynı şeyleri ona da yaptı. Biraz sonra **Hüseyin**'in sesi de işitilmez oldu. Resûlüllah (s.a.v.) bize: «Hadi yürüyün!» dedi. Biz topluluktan sağa sola dağıldık. Resûlüllah bizden sonra geldi. Resûlüllah' (s.a.v.) ın bu muamelesini gördükten sonra ben onları nasıl sevmem?»[417]

---

[417] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 9/181.

ÂLİMLERE, BÜYÜKLERE VE FAZİLET SAHİPLERİNE SAYGI

Ammar b. Ebî Ammar anlatıyor: Bir gün **Zeyd b. Sabit** atına binmişti. Bunu gören **İbn-i Abbas** hemen onun atının yularını tuttu. **Zeyd:**

«— Ey Resûlüllah'ın amcasının oğlu, bineğimin gemini bırak.» dedi. **İbn-i Abbas** cevaben:

«— Bize büyüklerimize ve âlimlerimize böyle davranmamız emredildi.» diye karşılık verince, **Zeyd:**

«— Elini bana uzat.» dedi. O da elini uzatınca **Zeyd, İbn-i Abbas'**ın eline sarılarak öptü ve devamla:

«— Bize de, Peygamberimizin Ehl-i Beyt'ine bu şekilde davranmamız emredildi.» dedi.[418]

Ebû Ümâme anlatıyor: Peygamber (s.a.v.), **Ebû Bekir, Ömer** ve **Ebû Ubeyde b. Cerrah**'la birlikte bir grup sahabe ile oturmakta iken, bir kâse şerbet getirildi. Peygamber (s.a.v.) kâseyi eline alarak, **Ebû Ubeyde'**ye uzattı. Fakat o:

«— Ey Allah'ın Peygamberi, siz daha lâyıksınız, buyurun!» dedi. Peygamber (s.a.v.):

«— Al bunu.» deyince, **Ebû Ubeyde** kâseyi eline aldı. Fakat içmeden önce yine:

«— Buyurun, ey Allah'ın Resûlü!» diye mukabelede bulununca, Peygamber (s.a.v.):

«— Sen iç. Çünkü bereket büyüklerimizdendir. Küçüklerimize şefkat, büyüklerimize de saygı göstermeyen bizden değildir!..» buyurdu.[419]

Râfiî bin Hadîc ve **Sehl b. Ebû Haşme** anlatıyorlar: **Abdullah b. Sehl** ve **Muhayyise b. Mes'ud** Hayber'e geldikten sonra hurmalıklarda

---

[418] **İbn-i Asakir; Kenz'ul-Ummâl: 7/38; Yakup b. Safyan; İsâbe: 1/561; Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/345; İbn-i Sa'd: 4/175; Müstedrek: 3/423.**

[419] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/35.**

birbirinden ayrılmışlar, sonra da **Abdullah b. Sehl** öldürülmüştü. Bu olay üzerine **Abdurrahman b. Sehl** ile **Mesud** oğullarından **Huveyyisa** ve **Muhayyise**, Peygamber (s.a.v.) e gelerek, öldürülen arkadaşları hakkında bilgi vermek istediler. En küçükleri olduğu halde söze ilk önce **Abdurrahman** başlayınca, Peygamber (a.s.):

«— Önçe büyüğünüz konuşsun.» buyurdu. Mesele anlatıldıktan sonra, Resûlüllah:

«— İçinizden elli kişinin yeminiyle ölünüzün diyetine hak kazanacaksınız, yemin edebilir misiniz?» deyince, onlar:

«— Ey Allah'ın Resûlü, biz bu olayı görmedik.» diye cevap verdiler. Peygamber (a.s.):

«— O halde Yahudilerden elli kişinin yemin etmesiyle diyetiniz düşer.» buyurdu.

«— Ey Allah'ın Resûlü! Olur mu, onlar kâfirdir!» dediler. Bunun üzerine diyeti Peygamber (a.s.) kendisi ödedi.[420]

Vail b. Hucr anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) in ortaya çıktığını işittiğim sırada, büyük servet ve ihtişama sahiptim. Fakat hemen bunları terkederek Allah ve Resûlünün yolunda gitmek arzusuyla yola çıktım. Resûlüllah'ın huzuruna geldiğim zaman, benim geleceğimi daha önceden çevresindekilere müjdelemişti. Yanına girince kendisine selâm verdim. Selâmımı aldıktan sonra, hırkasını yere yaydı, beni üzerine oturttu. Daha sonra minbere çıkınca beni de yanına çağırdı. Allah'a hamd, peygamberlerine de salât ve selâm getirerek, çevresinde toplanan halka şöyle hitap etti:

«— Ey Nas, şu gördüğünüz adam, kendi isteğiyle Allah'ı, Resûlünü ve İslâm'ı arzulayarak tâ **Hadramut** gibi uzak bir diyardan gelmiş olan **Vail b. Hucr**'dur.»

Bu söz üzerine ben:

«— Doğru söylediniz.» dedim.[421]

Bir başka rivayette ise, Resûlüllah:

«— Bu **Vail b. Hucr**'dur. Size korktuğundan veya heves ettiğinden dolayı gelmedi. Sadece Allah ve Resûlünün sevgisiyle geldi.» diyerek hırkasını yere serdi, **Vail**'i yanına oturttu, sonra da minbere çıktı ve:

«— Ona iyi muamele edin. Çünkü o, mülkünü henüz terketti.» buyurdu. Bunun üzerine **Vail**:

«— Ailem, bütün mallarımı elimden aldı.» deyince de, Resûlüllah (s.a.v.):

---

420 **Buharî.**

421 **Bezzar; Mecma'uz-Zevâid: 9/373; Taberânî.**

«— Ben sana malını fazlasıyla vereceğim.» buyurdu.[422]

İbn-i Abbas (r.a.) anlatıyor: **Sa'd**'ın eli yara olmuştu. Peygamber (s.a.v.) onun yanına gelerek, kucakladı. **Sa'd**'dan akan kanın Peygamber (s.a.v.) in yüzüne ve sakalına bulaşıyor, fakat kimse de kanın Resûlüllah'ın üzerine bulaşmasına mani olmak istemiyordu. Nihayet **Sa'd** ruhunu teslim edinceye kadar Peygamber (s.a.v.) onu bu şekilde kucaklamaya devam etti.

Ensardan birisi anlatıyor: **Sa'd, Kureyza** kabilesi arasında hakemlik yapıp döndükten sonra yarası azmıştı. Peygamber (s.a.v.) bunu işitince, derhal **Sa'd**'ın yanına geldi. Onun başını tutarak kucağına aldı. Ve üzerine beyaz bir örtü çekti. Fakat üzerine çekilen örtü, yüzüne çekildiği zaman ayakları açıkta kalıyordu. **Sa'd** oldukça beyaz tenli biriydi. Peygamber (s.a.v.):

«— Allah'ım, **Sa'd** senin yolunda mücadele etti. Peygamberini tasdik etti. Ve üzerine düşen vazifeyi yaptı. Onun ruhunu, kabul ettiğin diğer ruhlar gibi iyi bir şekilde kabul et.» diye duada bulundu. **Sa'd,** Peygamber (s.a.v.) in söylediklerini işitince, gözlerini açtı ve:

«— Selâm sana ey Allah'ın Resûlü! Ben senin Allah'ın Resûlü olduğuna şehadet ediyorum.» dedi.

Ancak Peygamber'in, **Sa'd'ın** başını kucağına koyduğunu gören **Sa'd** ailesi korkuya kapılmıştı. Bu durum Peygamber (s.a.v.) e aksettirilince:

«— Evinizdeki fert sayısı kadar Meleğin **Sa'd**'ın ölümüne şehadet etmelerini Allah'tan diliyorum.» buyurdu. Bu esnada **Sa'd**'ın annesi de şu beyitleri söyleyerek göz yaşı döküyordu: «Benim sevgili ve değerli oğlum; anan sensiz ne yapar?!»

Bunu işitenler, **Sa'd**'ın annesine: «**Sa'd** için şiir mi söylüyorsun?» deyince, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bırakın söylesin. Çünkü, onun dışında kalan şairler yalancıdırlar.» buyurdu.[423]

Harice b. Zeyd anlatıyor: **Ömer** (r.a.) bir akşam yemeğe davet edilmişti. Orada **Ömer**'in sohbet ve hicret arkadaşı olan, fakat cüzzama yakalanan **Muaykıp b. Ebî Fatıma** da vardı. **Ömer** ona dönerek:

«— Yaklaş ve otur! Allah'a yemin ederim ki, eğer başka birisi olsaydı, bana bir mızrak boyu mesafeden fazla yaklaşamazdı.» dedi.[424]

Abdulvahid b. Avn anlatıyor: **Tufeyl b. Amr,** Peygamber (s.a.v.) e gelerek, Müslüman olmuş, Peygamber (s.a.v.) vefat edinceye kadar da Medine'de kalmıştı. Araplar, İslâm'ı terketmeye başlayınca, diğer Müs-

---

[422] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/374.**
[423] **İbn-ü Sa'd: 3/426.**
[424] **İbn-ü Sa'd: 4/87.**

lümanlarla birlikte Yemame savaşına katılmıştı. Yanında oğlu **Amr b. Tufeyl** de vardı. Ancak savaş esnasında **Tufeyl** öldürülmüş, oğlu **Amr** ise yaralanmış ve bir eli kesilmişti.

Bir gün **Amr, Ömer b. Hattab**'ın yanında iken yemek getirilince, **Amr** bir kenara çekiliverdi. Bunu gören **Ömer:**

«— Ne oluyor sana? Kopan elinin yanına mı gittin yoksa?» dedi. O:

«— Evet.» diye cevap verince, **Ömer:**

«— Vallahi, sen yemeği bizzat kendi elinle karıştırmadıkça, bir lokma bile ağzıma koymam. Şu insanlar arasında senden başka bir uzvu Cennette olan hiç kimse yoktur.» dedi.

Daha sonra **Amr**, Müslümanlarla birlikte Yermuk savaşına katıldı ve şehit düştü.[425]

Hasan-ı Basrî anlatıyor: **Ömer b. Hattab, Ebû Musa**'ya yazdığı bir mektubunda şöyle demişti:

«... Senin, meclisine zengin kimseleri kabul ettiğini işittim. Artık bu mektubumu aldıktan sonra önce fazilet, şeref sahibi ve ileri gelen kimselere yer ver. Onlar yerlerini aldıktan sonra başkalarını çağırırsın.»[426]

---

[425] **İbn-ü Sa'd; İbn-i Asakir; Kenz'ul-Ummâl:** 7/87.
[426] **Deynurî; Kenz'ul-Ummâl:** 5/55.

BÜYÜKLERİ BAŞKAN SEÇMEK

Hakîm b. Kaya anlatıyor: Babamız ölmek üzere iken bize şu tavsiyede bulunmuştu:

«— Allah'a asî olmaktan sakının. En büyüğünüzü kendinize başkan seçin! Çünkü büyüklerini seçen kimseler, babalarının yolunda yürümüş; küçüklerini reis seçen kimseler ise, bu hareketleriyle başkaları arasında babalarını küçük düşürmüş olurlar. Mal kazanmaya ve onu çoğaltmaya bakın. Çünkü mülk, cömertleri coşturur, namerde de muhtaç etmez. İnsanlara el avuç açmaktan sakının. Zira dilenmek, insanın baş vuracağı en son çaredir. Ben ölünce, arkamdan bağıra çağıra ağlamayın. Zira, Resûlüllah'ın arkasından da ağlanmadı. Öldüğüm zaman beni öyle bir yere defnedin ki, **Bekir b. Vâil** oğulları mezarımı bilmesinler. Çünkü ben cahiliye devrinde onları gafil avlardım.»[427]

---

[427] **Buharî**; Bab'ul-Edeb, s. 54; **Müsned-i İmam-ı Ahmed**; **İsâbe**: 3/253; **İbn Sa'd**: 7/36.

SAHABENİN GÖRÜŞ VE AMELLERİ AYRI OLMASINA RAĞMEN BİRBİRLERİNE SAYGI GÖSTERMELERİ

Yahya b. Said'in amcası anlatıyor: Cemel savaşı sırasında karşılıklı saf aldığımız zaman **Ali** (k.v.) askerlere şöyle bir hitabede bulundu:

«— Hiç kimse ok atmasın. Kargı fırlatmasın. Kılıç sallamasın. Karşıdakilere karşı savaşı ilk önce siz başlatmayın. Onlara karşı güzel sözler söyleyin. Çünkü öyle bir haldeyiz ki, burada mes'uliyetten kurtulan kıyamet günü de sorumluluktan kurtulur.»

Gün ağarıncaya kadar böylece bekledik. Sabah olunca, askerler:

«— **Osman**'ın intikamını alacağız, intikamını alacağız!..» diye bağırmaya başladılar. Bunu işiten **Ali** (k.v.) ordunun sancaktarı olan **Muhammed b. Hanefiye**'yi çağırarak, ona:

«— **Hanefî**'nin oğlu, ne diyor bu adamlar?» diye çıkıştı. **Muhammed** durumu öğrenmek üzere gitti ve biraz sonra tekrar gelerek:

«— Ey mü'minlerin emîri, onlar **Osman**'ın intikamını alacağız!.. diye bağırıyorlar.» deyince, **Ali** ellerini kaldırarak:

«— İlâhî, **Osman**'ın katillerini bugün kahr.yle!..» diye beddua etti.

Hz. Ali'nin torunu **Muhammed b. Ömer** anlatıyor: **Ali** (k.v.) üç gün savaşmadı ve karşı tarafı sulha davet etti. Üçüncü günü, oğulları **Hasan** ve **Hüseyn** ile **Abdullah b. Ca'fer, Ali** (k.v.) nin huzuruna girerek:

«— Birçok adamımızı yaraladılar!» deyince, **Ali:**

«— Yeğenim, vallahi onların şu anda ne durumda olduklarını ben de biliyorum.» diye karşılık verdi ve devamla kendisine su dökmesini söyledi. **Abdullah** da **Ali**'nin abdest suyunu döktü. Daha sonra **Ali** iki rekât namaz kıldı. Namazı bitirince ellerini kaldırarak Rabbine dua ettikten sonra:

«— Eğer karşı tarafı yenilgiye uğratırsanız, peşlerine düşüp kovalamayın. Yaralıları öldürmeyin. Savaş meydanında bulduğunuz silâhları toplayın. Ancak bunun dışında kalan mallara dokunmayın. Çünkü onlar vârislerine aittir.» dedi.

Ali b. Hüseyin'den: **Mervan**'ın huzuruna girmiştim. Bana şöyle dedi:

«— Senin atandan başka saygıdeğer hiç bir galip insan görmedim. Çünkü, Cemel savaşında biz hezimete uğrayıp kaçarken, onun adamları, «Kaçanları kovalamayın, hiç bir yaralıyı öldürmeyin!..» diye bağırıyorlardı.»[428]

Abdu Hayr anlatıyor: **Ali** (k.v.) ye Cemel savaşında muarızları hakkında soru sorulunca şöyle dedi:

«— Onlar, bize karşı çıktıkları için kendileriyle çarpışmak zorunda kaldığımız kardeşlerimizdir. Ama onlar hatalarını anlayarak özür dilediler, biz de kabul ettik.»

Muhammed b. Ali b. Ebî Talib'den:

Hz. Ali (r.a.) Cemel savaşı günü şöyle dedi:

«— Allah'dan başka Tanrı olmadığına şehadet etmeleri dolayısıyle onları öldürmeyiniz. Babalarının malları da çocuklarına kalır.»[428/a]

Ebul Bahtirî'den: **Ali** (k.v.) ye Cemel savaşında size karşı vuruşanlar müşrik mi idiler?» diye sorulunca:

«— Hayır, onlar, şirkten kaçmışlardır.» diye cevap verdi.

«— Peki, münafık mı idiler?» diye sorulunca da:

«— Münafıklar, Allah'ı çok az zikrederler.» diye cevap verdi. Bu defa:

«— Peki, o halde nedir onlar?» denince:

«— Bize karşı kardeşlerimizdir.» diye cevap verdi.[429]

Talha'nın kölesi **Ebî Habîbe** anlatıyor: **Talha**'nın oğlu **İmran** ile birlikte, Cemel savaşından sonra **Ali** (k.v.) nin huzuruna girmiştik. **İmran**'a hoş geldin, deyip, yanına çağırarak şöyle dedi:

«— Doğrusu ben, Allah'ın beni ve babanı, haklarında: **«Biz onların gönüllerinde olan kini çıkardık; artık onlar sedirler üzerinde karşılıklı oturan kardeştirler.»**[430] dediği kimselerden yapmasını temenni ederim. Yeğenim, filan ne halde? Kardeşlerin nasıllar? Şu şu senelerde sizin mallarınızı elinizden almamızın sebebi, halkın onları yağma etmesinden korktuğumuz içindir. Hem siz, şimdi onunla birlikte **İbn-i Karaza**'ya gidin. Şu şu senelerin ücretini ona ödesin ve arazilerini onlara geri versin.» dedi.

Bu sırada orada bulunanlardan **Haris el-Aver:**

«— Hem bizimle savaşsınlar, hem de cennette bizim kardeşimiz olsunlar! Allah'tan reva mı bu?» deyince, **Ali** (k.v.):

«— Cehenneme kadar yolunuz var! **Talha** ile ben cenette beraber

---

428 **Beyhakî: 8/180, 181.**

428/a **Beyhakî.**

429 **Beyhakî: 8/182, 183.**

430 **Hicr: 47.**

olmayalım da, kim olsun? Yeğenim, bir ihtiyacım olursa yine gel!..» dedi.[430/a]

Amr b. Galip anlatıyor: Adamın birisinin mü'minlerin annesi **Aişe** (r.a.) hakkında gıybet ettiğini işiten **Ammar b. Yasir**, adama şöyle çıkıştı:

«— Sus alçak, rezil, sus! Ben onun cennette de Peygamber (s.a.v.) in zevcesi olduğuna inanıyorum.»[431]

Yine **Ammar**'dan: Her ne kadar anamız **Aişe** (r.a.) bu şekilde bir siyaset takip etmişse de, biz onun dünya ve ahirette Resûlüllah'ın zevcesi olduğunu biliyoruz. Fakat Allah, Peygamber'e yahut zevcesine itaat edip etmediğimizi anlamak için bizi **Aişe** ile imtihan etti.[432]

Ebû Vâiz'den:

Ali, Ammar'ı ve oğlu **Hasan**'ı Kûfe'ye halka savaştan vazgeçirtmeleri için göndermişti. **Ammar,** halka hitaben:

«— Ben onun (**Aişe**'nin) dünya ve ahirette Resûlüllah'ın zevcesi olduğunu biliyorum. Fakat Allah, ona mı, yoksa Resûlüllah'a mı uyduğumuzu görmek için sizi **Aişe** ile imtihan ediyor.» dedi.[433]

[430/a] **Beyhakî;** 8/173; **İbn-i Sa'd** 3/224

[431] **İbn-i Asakir; Kenz'ül-Ummâl:** 7/116; **İbn-i Sa'd:** 8/65; **İsâbe: 4/360.**

[432] **Beyhakî:** 8/174; **Buharî.**

[433] **İbn-i Asakir; Ebî Ya'lâ; Beyhakî:** 8/174.

GÖRÜŞÜNE KATILMAMAKLA BERABER BÜYÜKLERE İTAAT ETMEK

Zeyd b. Vehb anlatıyor: Bir defasında **İbn-i Mes'ud**'un yanına gelerek, ondan filanca âyeti okumasını istedim. O da âyeti bana bazı şekillerde okuyunca, ben:

«— **Ömer** bu âyeti bana senin gibi değil de, şöyle şöyle okumuştu.» dedim. Bunu işiten **Abdullah**'ın gözlerinden boncuk boncuk yaşlar akmaya başladı ve bana:

«— Onu, **Ömer**'in sana okuduğu gibi, sen de bana okusana! Vallahi bu âyetin bu şekilde okunuşu Seylehan yolundan daha düzgün. **Ömer**, İslâm'ın kalbine doğduğu ve içinden çıkmadığı sapasağlam bir İslâm kalesidir. **Ömer** öldürülünce, İslâm kalesi sarsıldı. **Ömer** böyle okumuşsa, akan sular durur.» dedi.

BÜYÜKLERİN ALEYHİNDE KONUŞMAYA MANİ OLMAK

Şureyn b. Ubeyd anlatıyor: Adamın birisi, **Ebû Derdâ**'ya karşı şöyle dedi:

«— Ey Kur'an okuyanlar: Sizler ne kadar korkak; istenildiği zaman ne kadar cimrisiniz. Ve yemek yerken ne büyük lokmalar atıştırıyorsunuz!»

Bunları işiten **Ebû Derdâ** adama cevap vermedi ve yüzünü çevirdi. Durum **Ömer** (r.a.) e haber verilince, **Ebû Derdâ**'ya böyle bir şey olup olmadığını sordu. **Ebû Derdâ** da:

«— Allah'ım, bağışla! Biz, onlardan işittiğimiz her sözle, kendilerini hesaba çekeceğiz.» dedi. Bunun üzerine **Ömer**, derhal **Ebû Derdâ**'ya bu sözleri söyleyen adamın yanına giderek, yakasını toplayıp, boğa-

zına yapıştı. Doğruca Peygamber (s.a.v.) in yanına getirdi. Adam, Peygamber (s.a.v.) e:

«— Biz sadece eğlenip, oynuyorduk.» dedi ve bunun üzerine Allah şu âyetleri indirdi: **«Onlara soracak olursan, «biz andolsun ki, sadece eğlenip oynuyorduk.» diyecekler. De ki: «Allah'la, âyetleriyle, peygamberleriyle mi alay ediyorsunuz?»**[434]

Cübeyr b. Nüfeyr anlatıyor: Bir gün bir grup halk, **Ömer b. Hattab'**a:

«— Ey mü'minlerin emîri! Allah'a yemin ederiz ki, senden başka, adaleti daha düzgün icra eden, gerçeği daha doğru söyleyen ve münafıklara karşı şiddet gösteren hiç bir kimseyi görmedik! Sen, Resûlüllah (s.a.v.) den sonra insanların en iyisisin.» dediler. Bu sözler üzerine **Avf b. Mâlik** atılarak:

«— Vallahi yalan söylediniz. Çünkü biz, Resûlüllah'tan sonra ondan daha hayırlısını gördük!» deyince, **Ömer:**

«— Ey **Avf**, kimdir o?» diye sordu. O da cevaben:

«— **Ebû Bekir**!» dedi, **Ömer:**

«— Sizler yalan söylediniz. Doğrusunu **Avf** söyledi. Zira, **Ebû Bekir** misk kokusundan daha güzeldi. Ben ise, müşrik iken daha sapıktım.» dedi.

Hasan-ı Basrî de şunları anlatıyor: **Ömer**'in halk arasında casusları vardı. Bir gün onlar gelerek, bazı kimselerin kendisini **Ebû Bekir**'den üstün tuttuklarını haber verdiler. Bunu işiten **Ömer** küplere binerek, derhal bu sözleri söyleyen kimselere adam gönderip yanına çağırttı. Adamlar gelince, onlara:

«— Ey kötü insanlar! Behey kötü canlılar! Behey temiz insanları dahi ifsad edenler!» diye konuşmaya başlayınca, onlar:

«— Bize karşı neden böyle söylüyorsun? Suçumuz nedir?» diye sordular. **Ömer** az önce söylediklerini üç defa tekrarladı. Ve devamla: «Niçin benimle **Ebû Bekir es-Sıddîyk** arasında ayırım yaptınız? Hayatım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, cennette **Ebû Bekir**'i görebilecek kadar yakın olmayı ne kadar arzu ederdim.» dedi.

Hatta **Ömer** (r.a.) şöyle derdi:

«— Peygamber (s.a.v.) den sonra bu ümmetin en hayırlısı **Ebû Bekir**'dir. Bundan böyle kim benim söylediğimin dışında bir şey konuşursa, o iftira etmiştir. Ve ona iftira yapanlara verilen ceza verilir!»

Yine bir gün adamın birisi, **Ömer**'in yanında iken:

«— İşte şu, Peygamberimizden sonra bu ümmetin en hayırlısı!» deyince, **Ömer** hemen adamı kırbaçlamaya başladı. Sonra da:

---

[434] **Hılye:** 1/210; **Tevbe:** 65.

«— Rezil herif, yalan söyledin! Çünkü **Ebû Bekir**, hem benden, hem benim babamdan, hem senden ve hem de senin babandan daha hayırlıdır.» dedi.[435]

Ebû Zinad anlatıyor: Adamın birisi, **Ali**'ye gelerek:

«— Ey mü'minlerin emîri! Ne oluyor şu Muhacir ve Ensara ki, **Ebû Bekir**'i senden üstün tutuyorlar. Oysa sen, fazilet yönünden ondan üstün, Müslüman olma bakımından ondan daha önce ve İslâm namına yaptıkların onunkinden daha fazla.»

«— Her ne kadar ben Kureyşli isem de, zannederim sen **Âize** kabilesindensin.»

«— Evet.»

«— Şayet mü'min kimse Allah'a sığınmamış olsaydı, seni mutlaka öldürürdüm. Onun için yaşadığın müddetçe benden kork. Yazıklar olsun sana!.. Unutma ki, **Ebû Bekir** şu dört hususta beni geçmiştir. İmanda, namazda, imamlıkta, hicrette mağarada ve İslâm'ı yaymada. Yazıklar olsun sana ki, Allah'ın, herkesi zemmetmesine rağmen **Ebû Bekir**'i övdüğünü ve hakkında: **«Muhammed'e yardım etmezseniz, bilin ki, inkâr edenler, O'nu Mekke'den çıkardıklarında mağarada bulunan iki kişiden biri olarak, Allah ona yardım etmişti. Arkadaşı Ebû Bekir'e, «Üzülme, Allah bizimledir.» diyordu.»**[436] âyetini indirdiğini bilmiyorsun!»[437].

Muğîre b. Şu'be anlatıyor: Ben, **Ebû Bekir** (r.a.) in yanında iken, kendisine bir at getirildi. Adamın birisi:

«— Beni bu ata bindirsene!» deyince, **Ebû Bekir**:

«— Hiç ata binmemiş toy bir köleyi bu at üzerine bindirmem, seni bindirmekten daha iyidir bence.» dedi. Adam bu sözlere kızarak:

«— Vallahi, ben senden ve babandan daha iyi ata binerim!» diye cevap verince, Resûlüllah'ın halifesine bu sözün söylenmesine kızdım ve adamı ensesinden yakalayarak yüzüstü yere çaldım. Burnu üzerinde sürüklemeye başladım. Burnundan oluk gibi kan aktı. Buna şahit olan Ensar, benden diyet almak istedi. **Ebû Bekir** (r.a.) durumu öğrenince şöyle dedi:

«— Bazıları kendileri için **Muğîre**'den diyet alacağımı zannediyorlar. Onları memleketlerinden sürmem, insanları kötülüklerden meneden Allah'ın kahramanlarından diyet almaktan daha isabetlidir.»[438]

Ebû Vâil anlatıyor: **İbn-i Mes'ud** (r.a.), etekleri yerde sürünen bir adam görmüştü. Ona:

---

[435] **Hılye; Müntehab: 4/350; Tefsir-i İbn-i Kesîr; Le'lekâî; Mecma'uz-Zevâid.**
[436] **Tevbe: 40.**
[437] **Mecma'uz-Zevâid; İbn-i Asakir; Müntehab: 4/355, 447.**
[438] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/361.**

«— Eteğini kısalt!» dedi. Adam:

«— Sen de eteğini kısalt!» deyince, o:

«— Ben senin gibi değilim. Çünkü bacaklarım çarpık ve cılız. Üstelik, halka imamlık da yapıyorum.» diye karşılık verdi. **Ömer** (r.a.) durumu öğrenince, adamı dövmeye başladı. Sonra da:

«— **İbn-i Mes'ud**'a karşılık verirsin ha!» dedi.

Hz. Ömer bir gün Medine'de **İbn-i Mes'ud**'un evini temaşa ediyordu. Kureyş'ten birisi:

«— Ey mü'minlerin emîri, tam sana lâyık bir ev!» deyince, **Ömer** hemen yerden bir kesek parçası alarak, dama fırlattı ve:

«— Beni **Abdullah**'a tercih mi ediyorsun?» dedi.[439]

Yine **Ebû Vail**'den: Adamın birisinin **Ümmü Seleme** (r.a.) den alacağı vardı. Adam bu yüzden **Ümmü Seleme**'yi sıkıştırınca, **Ömer**, adama otuz kırbaç vurdu. Öyle ki, adamın vücudu şişti.[440]

Ümmü Musa anlatıyor: **Ali** (k.v.) **İbn-i Se'be**'nin kendisini, **Ebû Bekir** ve **Ömer**'den üstün tuttuğunu öğrenince, öldürmeye niyet etti. Kendisine:

«— Seni tercih eden ve üstün tutan bir adamı mı öldüreceksin?» denilince:

«— Kuşkusuz, o ve ben bir beldede oturamayız.» diye cevap verdi.[441]

İbrahim'den: **Ali, Abdullah b. Esved**'in **Ebû Bekir**'i ve **Ömer**'i çekiştirdiğini haber almıştı. Hemen eline bir kılıç alarak, onu öldürmeye teşebbüs ettiyse de:

«— Seni tercih eden ve üstün tutan bir adamı mı öldüreceksin?» dediler. **Hz. Ali:**

«— O ve ben aynı beldede oturamayız.» dedi ve onu Şam'a sürgün etti.[442]

Hasan b. Kesîr'in babası anlatıyor: Adamın birisi, **Ali** (k.v.) e gelerek:

«— Sen, insanların en iyisisin.» dedi. **Ali**, ona:

«— Resûlüllah (s.a.v.) ı gördün mü?» diye sordu. Adam:

«— Hayır.» dedi. **Ali:**

«— **Ebû Bekir**'i de mi görmedin?!»

«— Hayır.»

«— Eğer Peygamber (s.a.v.) i gördüğünü söyleseydin, mutlaka seni

---

439 **İbn-i Asakir; Kenz'ül-Ummâl: 7/55; Ya'kub b. Süfyan.**

440 **Ebû Ubeyd; Süfyan b. Uyeyne; Le'lekâî; Müntehab: 5/120.**

441 **Hılye: 8/253.**

442 **Le'lekâî; Müntehab: 4/447.**

öldürürdüm; şayet **Ebû Bekir** ve **Ömer**'i gördüğünü söyleseydin, sana iftira edene verilen cezayı verirdim.» dedi.

Alkame'den: **Ali** (k.v.) Allah'a hamd-ü senâ ettikten sonra, bizlere hitap ederek şöyle dedi:

«— Bazılarının beni **Ebû Bekir** ve **Ömer**'den üstün tuttuklarını haber aldım. Şayet daha önce onları ikaz etmiş olsaydım, şimdi mutlaka cezalandırırdım. Fakat ikaz etmemiş olduğum için böyle bir şey yapmayacağım. Bundan böyle kim başka bir şey söylerse, iftira etmiş demektir ve ona iftira edene verilen ceza verilir. Resûlüllah'tan sonra insanların en hayırlısı **Ebû Bekir**, sonra da **Ömer**'dir. Bizler, onlardan sonra birçok olaylar meydana getirdik. Allah bunlar hakkındaki hükmünü verecektir.»[443]

Süveyd b. Gafle anlatıyor: Bazı kimselerin yanına uğramıştım. Baktım, **Hz. Ebû Bekir** ve **Hz. Ömer**'den bahsediyorlar, fakat her ikisini de çekiştiriyorlardı. Derhal, **Hz. Ali**'nin yanına gelerek, meseleyi anlattım. **Hz. Ali**:

«— Onlar için kalbinde hüsn-ü zandan başka bir şey besleyene Allah lânet etsin! Onlar ki, Resûlüllah'ın kardeşleri ve yardımcılarıdır!» dedikten sonra, minbere çıktı ve şu muhteşem konuşmasını yaptı:

«— Kureyş'in efendileri ve Müslümanların ataları hakkında, benim tasvip etmediğim, haberimin bile olmadığı ve duyduğum zaman da cezalandıracağım şeyleri söyleyenlerin maksatları nedir?! Daneyi güverten ve canlıyı yaratan Allah'a yemin ederim ki, onları ancak muttakî mü'minler sever! Rezil ve alçaklar da onlara kin tutar. Onlar ki, gerçekten Resûlüllah'ın dürüst ve vefakâr iki arkadaşıdır. Allah'ın emrettiklerini emretmişler, yasakladıklarını yasaklamışlardır. Ve suçluları da cezalandırmışlardır. Yaptıkları işlerde Peygamber (s.a.v.) in görüşünün dışında bir iş yapmamışlardır. Resûlüllah (s.a.v.) dahi onların görüşleri gibi isabetli görüşe şahit olmamış; onları sevdiği kadar kimseyi sevmemiştir. Hem hayatı boyunca Allah'ın Resûlü hem de halkı onlardan memnun olmuşlardır. Daha sonra **Hz. Ebû Bekir** namaz kıldırma vazifesini üzerine almış, Hz. Peygamber vefat edince de, Müslümanlar onu kendilerine halife seçmişler, zekâtlarını ona teslim etmişlerdir. Çünkü onlar iki kardeştiler. Kendisine halef olarak **Abdülmuttalib** oğullarından ilk olarak ben gösterilmiştim, de Resûlüllah buna razı olmamıştı. O, aramızdan birimizin kendisine halife olmasını istiyordu. Vallahi istediği oldu.

Allah'a yemin ederim ki, o, yaşayanların en şefkatlisi, en merhametlisi, takvâ yönünden en ileride olanı, Müslümanların da en önde geleni-

---

[443] **İşârî; İbn-i Ebî Asım; İbn-i Şâhîn; Le'lekâî; Esbanî; İbn-i Asakir.**

dir. Resûlüllah (s.a.v.) onu şefkat ve merhamet yönünden **Mikâil'e**, vakar ve affetme yönünden de **Hz. İbrahim'e** benzetmiştir. O vefat edinceye dek, Peygamber (s.a.v.) in yolunda yürümüştür. Allah rahmet eylesin ona!..

Hz. Ebû Bekir'den sonra ise **Ömer İbn-i Hattab** (r.a.) halife oldu. Halk, **Ömer**'e bîata davet edildi. Fakat halkın bir kısmı kabul etti, bir kısmı da kabul etmedi. Şahsen ben bîat edenlerden idim. Vallahi, **Hz. Ömer** dünyadan ayrılırken, istemeyenler dahi ondan hoşnut idiler. O, Resûlüllah (s.a.v.) ve arkadaşı **Ebû Bekir**'in yolunu takip etmiş ve tıpkı annesinin izinden yürüyen boduk gibi, onların izlerinden yürümüştür. Vallahi o, insanların en şefkatlisi ve merhametlisi idi. Zalime karşı mazluma yardım etmiştir... Nihayet Allah gerçeği ona söyletmiştir. Öyle ki, meleğin onun diliyle konuştuğuna şahit olduk. Allah onunla İslâm'ı kuvvetlendirdi. Onun hicreti dini için bir kuvvet kaynağı oldu; ona karşı mü'minlerin kalblerinde sevgi, münâfıkların kalbinde ise korku yarattı. Resûlüllah (s.a.v.) onu, düşmanlara karşı gösterdiği şiddet yönünden **Cibrîl**'e; kâfirlere karşı duyduğu öfke bakımından da **Hz. Nuh'a** benzetmiştir.

Onlar gibisini nerde bulabilirsiniz?! Onların seviyesine ulaşmak, ancak onları sevmek ve izlerinde yürümekle mümkündür. Onları seven beni sevmiş; onlara buğzeden de bana buğzetmiş olur. Ben, onlara buğzedenden uzağım. Onlara dil uzatmama hususunda daha önce sizi ikaz etmiş olsaydım, çok şiddetli cezalar verirdim. Bundan böyle kim söylediklerimin zıddını söylerse, ona iftira edene verilen cezayı veririm. Peygamberimizden sonra bu ümmetin en hayırlısı **Hz. Ebû Bekir** ve **Hz. Ömer**'dir. Daha sonra kimin geldiğini Allah bilir. Sözlerim bu kadar. Allah sizlere ve bana mağfiret etsin.»[444]

Ebû İshak anlatıyor: Adamın birisi **Ali b. Ebî Talib**'e gelerek:

«— **Osman** (r.a.) cehennemliktir!» deyince, **Hz. Ali:**

«— Nereden bildin?» diye sordu. Adam:

«— Çünkü o, birçok olaylar meydana getirdi.»

«— Senin bir kızın olsa, istişare yapmadan onu **Osman**'la evlendirebilir miydin?»

«— Hayır, evlendiremezdim.»

«— Senin bu görüşün, **Peygamber (s.a.v.)** in kızları hakkındakı görüşünden daha mı hayırlıdır? Şimdi söyle bana: Peygamber (s.a.v.) bir iş yapmak istediği zaman, istihâre yaparak, Allah'dan hayırlısını istiyor muydu, istemiyor muydu?»

---

444 **Mecma'uz-Zevâid; Le'lekâî; Ebu Hasen; el-Bağdâdî; Şirâzî: İbn-i Mendeh; Asakir; Müntehab: 4/446.**

«— Hayırlısını istiyordu tabiî.»

«— Allah ona hayırlısını veriyor muydu, vermiyor muydu?»

«— Hayırlısını veriyordu.»

«— Peki, Allah, kızını evlendirmesi için Resûlüllah'a **Osman**'ı seçtirdi mi, seçtirmedi mi?»

«— ....»

«— Vallahi önce senin boynunu vurmak için hazırlanmıştım ama, şanslı adammışsın. Eğer sorduklarıma başka türlü cevap verseydin, mutlaka boynunu koparacaktım...»[445]

Salim, babasından naklediyor: Resûlüllah (s.a.v.) in arkadaşlarından birisiyle karşılaşmıştım. Adamın dilinde rekâket vardı. Sözlerini anlayamıyordum. Söz **Osman**'dan açılınca, onun için:

«— Allah'ın kulu.» dedi. Ben ise:

«— Vallahi senin ne söylediğini anlamıyorum. Ancak, Peygamber (s.a.v.) in arkadaşları olan sizler biliyorsunuz ki biz, Resûlüllah (s.a.v.) zamanında: **Ebû Bekir, Ömer** ve **Osman** diyorduk. Şu halde sen, **Osman** sana mal verdiği zaman ondan memnun, vermediği zaman da şikâyetçi oluyorsun!» dedim.[446]

Amir b. Sa'd anlatıyor: **Sa'd** yolda yürürken **Ali, Talha** ve **Zübeyr**'e küfreden bir adama rastladı. Ona:

«— Sen, Allah'ın haklarında hükmünü verdiği bir topluluğu kötülüyorsun! Şimdi, ya onlara küfretmekten vazgeçersin, ya da sana beddua ederim!» deyince, adam:

«— Şuna bak, bir peygamber gibi beni tehdit ediyor!» dedi. Bunun üzerine **Sa'd:**

«— Allah'ım! Eğer bu adam senin hakkında hükmünü verdiğin kimselere küfrediyorsa, onun başına bir gün bir musibet gönder!» diye beddua eder etmez, birden büyük bir dişi deve peydah oluverdi. Halkı yararak, o adamı tepeledi. Halk bu olay üzerine **Sa'd**'ın peşinden giderek:

«— **Ebû İshak!** Allah duanı kabul etti!» diyorlardı.[447]

Mus'ab b. Sa'd, Sa'd'dan naklederek anlatıyor:

«— Adamın birisi, **Ali b. Ebî Talib**'e küfretmişti. **Sa'd b. Mâlik** bunu duyunca, adama beddua etti. Birden peydah olan bir deve, adamı öldürdü. Bu olay üzerine **Sa'd**, bir köle azad ederek bir daha kimseye beddua etmemeye yemin etti.[448]

Kays b. Ebî Hazım'dan:

---

[445] **İbn-i Asakir; Müntehab: 5/18.**
[446] **Hılye: 9/235.**
[447] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/154**
[448] **Müstedrek: 3/499.**

«— Medine'de idim. Çarşıda dolaşırken, Ahcaruzzeyt mevkiine geldim. Baktım, halk bir atlının etrafını sarmış, onu dinliyordu. Ben de dinlemeye başladım. Adam, çevresinde toplanan halkın göz önünde **Ali b. Ebî Talib**'e küfrediyordu. Birdenbire ortaya çıkan **Sa'd b. Ebî Vakkas,** halkın karşısında durarak:

«— Ne oluyor?» diye sordu. Onlar:

«— Bir adam **Ali b. Ebî Talib**'e küfrediyor.» diye cevap verince, **Sa'd,** topluluğu yararak, adamın karşısına dikildi ve ona:

«— Bre adam, ne diye **Ali b. Ebî Talib**'e küfrediyorsun?! O, ilk Müslüman değil miydi? Peygamber (s.a.v.) le birlikte ilk defa namazı o kılmadı mı? İnsanların en çok ibadet edeni o değil miydi? Halkın en bilgini o değildi de, kimdi?!.. Peygamber (s.a.v.), kızını onunla evlendirmedi mi? Savaşlarda Resûlüllah'ın sancağını taşıyan o değil miydi?!..» dedikten sonra, kıbleye yönelerek, ellerini kaldırdı ve:

«— Allah'ım, bu adam senin dostlarından birisini kötülüyor, kudretini gösterinceye dek, bu topluluğu buradan ayırma!» diye dua etti. Vallahi, biz oradan ayrılmamıştık ki, birdenbire huysuzlaşan hayvanı adamı kaldırıp taşlar üzerine fırlatıp attı. Adam ise beyni parçalanarak, oracıkta can verdi.[449]

Rabah b. Hâris anlatıyor:

Muğîre (r.a.) **Cami-i Kebîr**'de oturuyordu. Kûfeliler de onu dinlemek için sağına soluna oturmuşlardı. Derken **Saîd b. Zeyd** çıkageldi. **Muğîre** onu karşıladıktan sonra, önündeki kürsiye oturttu. Derken Kûfe halkından birisi daha gelerek, **Muğîre**'nin karşısına geçti ve küfür etti. **Saîd:**

«— **Muğîre,** kime küfrediyor bu adam?» diye sorunca, **Muğîre:**

«— **Ali b. Ebî Talib**'e küfrediyor.» deyince:

«— Ey **Muğîre, Muğîre, Muğîre!..** Bakıyorum da, Resûlüllah'ın eshabına huzurunda küfredilirken sesini çıkarmıyorsun ve onları azarlamıyorsun!.. Benim şu kulaklarım işitti. Zihnim muhafaza etti. Ben Resûlüllah'ın söylemediği bir şeyi onun adına uyduramam. Çünkü yarın onunla karşılaşınca benden hesap sorar. Resûlüllah (s.a.v.) şöyle diyordu: «**Ebû Bekir** cennetliktir. **Ömer** cennetliktir. **Osman** cennetliktir. **Ali** cennetliktir. **Talha** cennetliktir. **Zübeyr** cennetliktir. **Abdurrahman** cennetliktir. **Sa'd b. Mâlik** cennetliktir. Mü'minlerin dokuzuncusu da cennetliktir. Eğer istersen onu da söyleyeyim.»

Bunun üzerine mescittekiler, Allah'ın adını vererek:

«— Resûlüllah'ın arkadaşı, kimdir o dokuzuncusu?» diye sordular. **Saîd:**

«— Madem ki Allah'ın adını verdiniz. Allah büyüktür: Mü'minlerin

---

[449] **Hılye; Müstedrek: 3/500; Delâil: 206.**

dokuzuncusu benim; onuncusu da Resûlüllah'tır.» dedi. Sonra sağ tarafına döndü ve:

«— Resûlüllah (s.a.v.) la birlikte bir hâdiseye katılarak birisinin yüzünün tozlanması, sizden **Nuh** kadàr da yaşasa birinin amelinden daha üstündür.» dedi.

Abdullah b. Zalim el-Mazinî anlatıyor: **Muaviye** (r.a.) Kûfe'den ayrılınca **Muğîre b. Şu'be**'yi oraya vali tayin etti. **Muğîre** de **Hz. Ali**'ye dil uzatan hatipleri görevlendirdi. Hatipleri dinlerken, yanında **Saîd b. Zeyd** de vardı. Sinirlenen **Saîd** ayağa kalkarak elimden tuttu. Ben de kalktım. Bana:

«— Cennet ehlinden birisine lânet ettirmekle kendisine yazık eden şu adama bak hele! Ben dokuz kişinin cennetlik olduğuna şahit oldum. Eğer onuncusunu da görürsem, asla günah işlemem.» dedi.[450]

BÜYÜKLERİN ÖLÜMÜNE AĞLAMAK

İbn-i Sirîn'den: **Ömer İbn-i Hattab** hançerlenerek yaralandığında, içmesi için bir şeyler getirildi. Fakat içtiği her şey yarasından geri çıkıyordu. Bunu gören **Süheyb:**

«— Vah **Ömer**'ciğim! Vah kardeşim! Senden sonra bizi kim idare edecek?» diye âhu figan edince, **Ömer:**

«— Sus kardeşim, sus! Arkasından ağlanan kimseye azap edileceğini düşünmüyor musun?» dedi.[450/a]

Ebû Bürek'in babası anlatıyor: **Ömer** (r.a.) hançerlenince, **Süheyb** yüksek sesle ağlamaya başladı. Bunu gören **Ömer:**

«— Benim için mi ağlıyorsun?» **Süheyb:**

«— Evet.» **Ömer:**

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın, «Arkasından ağlanana azap edilir.» buyurduğunu bilmiyor musun?» dedi.[451]

Abdulmelik'in babası **Zeyd** anlatıyor: **Saîd b. Zeyd**'in ağladığını gören birisi:

«— **Ebû'l A'ver,** niçin ağlıyorsun?» diye sordu. O da:

«— İslâm için ağlıyorum. Çünkü, **Ömer**'in ölümüyle İslâm'da kıyamete kadar kapanması mümkün olmayan bir gedik açıldı.» diye karşılık verdi.[451/a]

---

[450] **Hılye:** 1/95.
[450/a] **İbn-i Sa'd:** 3/362; **Hılye:** 1/95, 96; **Kenz'ul-Ummâl:** 5/79.
[451] **İbn-i Sa'd:** 3/362.
[451/a] **İbn-i Sa'd:** 3/362.

Ebû Vâil'den: **Abdullah b. Mes'ud** yanımıza gelerek, **Ömer**'in vefat ettiğini haber verdi. Onun, o günkü kadar hiç bu derece üzüldüğünü ve ağladığını görmemiştim. Bize:

«— Vallahi, **Ömer**'in bir köpeği sevdiğini bilseydim, ben de onu severdim. Dikenli ağaçların bile onun ölümüne üzüldüğünü hissediyorum.» dedi.[452]

Ebî Osman'dan: **Ömer** (r.a.), **Nu'man b. Mukarri**'in ölüm haberini alınca, başını elleri arasına aldı ve ağlamaya başladı.[453]

Eb'il Eş'as San'anî anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) le arkadaşlık yapmış olan **Sümame b. Adiy**, San'a valisi iken, **Osman**'ın ölüm haberini alınca, ağlamaya başladı ve:

«— Artık, Peygamber (s.a.v.) in hilâfeti kalkmış, yerini de krallık ve zulüm almıştır. Haydi bakalım, gücü gücü yetene!» dedi.[454]

Ebû Salih'ten: **Osman**'ın ölümü anıldığı zaman **Ebû Hüreyre** ağlamaya başlar ve:

«— Can çekişirken, «ah-ahh!» diye inlediğini işitir gibi oluyorum». derdi.[454/a]

Bedir savaşına katılanlardan **Ebû Humeyd, Osman**'ın ölümü üzerine:

«— Allah'ım! Sana kavuşuncaya kadar, söz veriyorum; şunları, şunları yapmayacağım! Gülmeyeceğim de!..» dedi.[455]

BÜYÜKLERİN ÖLÜMÜNE ÜZÜLMEK

Ebû Saîd der ki: Resûlüllah (s.a.v.) ı toprakta görünce, kalplerimiz burkuluverdi.[456]

Übey b. Ka'b anlatır: Bizler, Peygamber (s.a.v.) ile beraber iken, birlik halinde idik. Fakat o aramızdan ayrılınca, ihtilâfa düştük.[457]

Enes b. Mâlik anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın vefat ettiği gün, Medine'de her yeri karanlık kapladı. Ortalık âdeta zindan kesildi. Öyle ki, onu defneder etmez kalbimiz kederle doldu.

Yine ondan: Resûlüllah'ın, Medine'ye girdiği günden daha berrak,

---

[452] **İbn-i Sa'd:** 3/372.
[453] **Kenz'ül-Ummâl:** 8/117.
[454] **Hılye; Müntehab:** 5/27; **İbn-i Sa'd:** 3/80.
[454/a] **İbn-i Sa'd:** 3/81.
[455] **İbn-i Sa'd:** 3/81.
[456] **Bezzar; Mecma'uz-Zevâid:** 9/38.
[457] **Hılye:** 1/254.

daha tatlı bir gün görmedim. Onun ölümüne de şahit oldum ve o günden daha karanlık, daha acı bir gün görmedim.[458]

Yine **Enes b. Mâlik** anlatıyor: Şûrâ azaları toplanmıştı. **Ebû Talha** onları ve yaptıkları şeyi görünce:

«— Hilâfet hususunda çekimser durmanız, onun için birbirinizle yarışa girmenizden daha tehlikelidir bence. Vallahi bütün Müslüman evlerinin, **Ömer**'in ölümünden dolayı dini ve dünyası sarsılmıştır.» dedi.[459]

---

[458] İbn-i Sad': 2/274.
[459] İbn-i Sa'd: 3/74.

FAKİRLERE VE ZAYIFLARA SAYGI GÖSTERMEK

Sa'd b. Ebî Vakkas anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) ile birlikte idik. Ve sadece altı kişilik bir gruptuk. Müşrikler:

«— Onları yanından uzaklaştır. Ne fayda gelir onlardan sana!» dediler. Onların kasdettikleri ben, **İbn-i Mes'ud, Hüzeyl** kabilesinden birisi, **Bilâl** ve ismini unuttuğum iki kişiydi. Peygamber (s.a.v.) acaba Allah ne buyurur? diye düşünmeye başlamıştı ki, şu âyet indi: **«Sabah akşam Rablerinin rızasını isteyerek Tanrılarına dua edenleri yanından kovma!»**[460]

İbn-i Mes'ud'dan:

Bir grup Peygamber (s.a.v.) in yanına gelmişti. Resûlüllah'ın yanında ise **Süheyl, Bilâl, Habbab, Ammar** ve bir kısım fakir Müslümanlar bulunuyordu. Kureyş'li müşrikler:

«— Kavmin arasından bunları mı seçtin? Biz bunlara mı uyacağız? Yoksa Allah'ın kendilerine ihsan ettiği bunlar mıdır? Onları yanından uzaklaştır. Belki o zaman sana uyarız.» dediler. Ve bu söz üzerine şu âyet indi: **«Rablerinin huzurunda toplanacakları günden korkanları Kur'an'la uyar. O'ndan başka bir dost ve aracıları yoktur. Umulur ki, Allah'tan sakınırlar. Sabah akşam, Rablerinin rızasını isteyerek O'na yalvaranları kovma. Onların yaptıklarından sen, senin yaptıklarından da onlar sorumlu değil ki onları kovasın. Eğer bunu yaparsan zulmedenlerden olursun.»**[461]

Enes b. Mâlik anlatıyor: Peygamber (s.a.v.), **Übey b. Halef** ile konuşmakta iken **Ümmü Mektum** yanına gelince, Resûlüllah (s.a.v.) ondan yüz çevirir. Bunun üzerine şu âyetler iner:

---

[460] **Hılye: 1/346; Müstedrek: 3/319; En'am: 51.**

[461] **Hılye: 1/346; Müsned-i İmam-ı Ahmed; Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 7/21; En'am: 51.**

«Yanına kör bir kimse geldi diye Muhammed yüzünü asıp çevirdi. Ey Muhammed! Ne bilirsin, belki de o arınacak; yahut öğüt alacaktı da bu öğüt kendisine fayda verecekti...»[462]

Resûlüllah bundan sonra **Ümmü Mektum**'a iltifat gösterirdi.[462/a]

Habbab b. Eret anlatıyor: **Akra b. Habîs** ve **Uveyne b. Hısn**, Peygamber (s.a.v.) in yanına gelmişlerdi. Baktılar ki, o, **Ammer, Süheyb, Bilâl** ve **Habbab b. Eret** ile birlikte oturmakta. Onları görünce hakaret ederek uzaklaştırdılar. Resûlüllah'la başbaşa kalınca:

«— Arap heyetleri sana geliyorlar. Biz ise, Arapların bizi bu kölelerle otururken görmelerinden utanıyoruz. Bir daha senin yanına geldik mi, onları yanımızdan uzaklaştır.» dediler. Peygamber (s.a.v.):

«— Peki.» deyince, onlar:

«— Öyleyse seninle bir anlaşma yapalım.» dediler. Peygamber (s.a.v.) de anlaşmayı yazmak için **Ali**'yi çağırdı. Bu sırada biz bir köşeye çekilmiş oturuyorduk ki, Cebrâil şu âyetleri getirdi: **«Sabah akşam Rablerinin rızasını isteyerek O'na yalvaranları kovma. Onların yaptıklarından sen, senin yaptıklarından da onlar sorumlu değildir ki, onları kovasın. Yoksa zulmedenlerden olursun. Böylece, «Aramızda Allah bunlara mı iyilikte bulundu?» demeleri için onları birbiriyle denedik. Allah şükredenleri daha iyi bilmez mi? Ey Muhammed! Âyetlerimize inananlar sana gelince, «Size selâm olsun. Rabbiniz, size mutlaka merhamet edecektir. Sizden kim bilmeyerek bir kötülük işler, arkasından da tövbe eder, halini düzeltirse, Allah onu bağışlar ve ona rahmet eder.»**[463]

Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.), sayfayı elinden atarak, bizi çağırdı. Yanına gelince bize: «Sizlere selâm olsun.» dedi. Biz de, dizlerimiz dizine değinceye kadar O'na yaklaştık...

Bundan böyle Resûlüllah (s.a.v.) bizimle birlikte otururdu. Ancak kalkmak istediği zaman kalkar, biz de yanından ayrılırdık. Bunun üzerine Allah şu âyetleri indirdi:

«Sabah akşam Rablerinin rızasını dileyerek O'na yalvaranlardan ayrıldın. Dünya hayatının güzelliklerini isteyerek gözlerini o kimselerden ayırma. Zikrimizden gafil kalan ve arzularına uyarak aşırı giden kimselerin peşinden gitme.»[464]

Bu âyetlerin inişinden sonra Peygamber (s.a.v.) ile birlikte otururduk. Kalkma zamanı gelince de ayağa kalkar ve kendisinden ayrılırdık. Aksi takdirde, biz kalkıncaya kadar sabrederdi.[465]

---

[462] **Abese: 1.**

[462/a] **Ebu Ya'lâ; İbn-i Cerir; Tirmizî; Tefsîr-i İbn-i Kesîr:** 4/470.

[463] **En'am:** 52 - 54.

[464] **Kehf:** 28.

[465] **Hilye: 1/146; İbn-ü Mace; Bidâye: 6/56; İbn-i Ebî Şeybe; Kenz'ül-Ummâl: 1/245.**

Selman anlatıyor: Müellefe-i kulûbdan imanı zayıf olanlar **Üyeyne b. Hısn, Akra' b. Hâbis** ve arkadaşları, Peygamber (s.a.v.) e gelerek:

«— Ey Allah'ın Resûlü, sen yine mescidin baş köşesinde otursan da onları ve elbiselerinin kokularını bizden uzak tutsan olmaz mı? Böyle olursa o zaman seninle oturur, samimî olur ve senden istifade ederiz.» dediler. Bu sözleriyle **Ebû Zer, Selman** ve bir kısım fakir Müslümanları kastediyorlardı. Bunun üzerine şu âyetler indi: **«Ey Muhammed! Sana vahyolunan Rabbinin kitabını oku; O'nun hükümlerini kimse değiştiremez. Ondan başka bir sığınılacak da bulamazsın. Sabah akşam Rablerinin rızasını dileyerek O'na yalvaranlarla beraber sen de sabret. Dünya hayatının güzelliklerini isteyerek gözlerini o kimselerden ayırma. Zikrimizden gafil kalan, arzusuna uyarak aşırı giden kimseye de tâbi olma. De ki: «Hak Din, Rabbinin katından gelendir.» Dileyen inansın, dileyen inkâr etsin. Şüphesiz zalimler için, kendilerini çepeçevre içine alacak bir ateş hazırlamışızdır.»**[466]

Kâfirleri ateşle tehdit eden bu âyetlerin inişinden sonra Resûlüllah (s.a.v.) hemen ayağa kalkarak arkadaşlarını aramaya başladı. Nihayet onları mescidin bir köşesine çekilmiş, Allah'ı zikreder bir vaziyette bulunca:

«— Ümmetimden bir grupla birlikte sabretmemi bana emredinceye kadar beni öldürmeyen Allah'a şükürler olsun. Ölüm de dirim de sizlerle beraberdir.» dedi.[467]

Ebû Sekme b. Abdurrahman anlatıyor: **Kays b. Metattiye, Selman-ı Farisî, Süheyl-i Rûmî** ve **Bilâl-i Habeşî**'nin bulunduğu bir grubun yanına gelince:

«— Bunlar, şu adamın yardımına koşan Evs ve Hazreç'lilerdir, ama ya bu berikilere de ne oluyor?» dedi.

Bu söz üzerine ayağa kalkan **Unaz**, adamın yakasından yapışarak, doğru Peygamber (s.a.v.) e getirdi ve söylediği sözleri nakletti. Peygamber (s.a.v.) buna kızarak ayağa kalktı ve ridâsını sürükleyerek mescide girdi. «Haydi herkes namaza!» diye çağırıldı. Resûlüllah, Allah'a hamd-ü senâ ettikten sonra:

«— Müslümanlar, Allah birdir. Ata birdir. Din de birdir. Arapça sizin ne ananız, ne de babanızdır. O, sadece bir lisandır. Onu konuşan da Araptır.» buyurunca, **Unaz**, o adamın yakasını tutarak:

---

[466] Kehf: 27 - 29.
[467] Hılye: 1/345.

«— Ey Allah'ın Resûlü! Peki bu münafık hakkında ne buyuruyorsun?» diye sordu. Peygamber (s.a.v.) de:

«— Bırak, canı cehenneme!» buyurdu.

Gerçekten de **Kays**, daha sonra İslâm'ı terk etmiş ve Mürtedlerle yapılan savaşlar esnasında öldürülmüştür.[468]

---

[468] İbn-i Asakîr; Kenz'ül-Ummâl: 7/46.

[469] İbn-i Asakîr; Kenz'ül-Ummâl: 7/46.

ANNE VE BABAYA HÜRMET

Büneyde anlatıyor: Birisi Resûlüllah (s.a.v.) e gelerek:

«— Allah'ın Peygamberi! Ben, çok kızgın bir çölde annemi iki fersah sırtımda taşıdım. Acaba hakkını ödedim mi?» diye sorunca, Peygamber (s.a.v.):

«— Belki bir defası için ödemişsindir.» buyurdu.[470]

Aişe (r.a.) anlatıyor: Bir gün Resûlüllah (s.a.v.) a bir adam geldi. Yanında bir de ihtiyar vardı. Peygamber (a.s.), ona:

«— Ey filân! Kim bu yanındaki?» diye sordu.

«— Babamdır.» deyince, Resûlüllah:

«— Onun önünde yürüme, önüne oturma, onu ismiyle çağırma. Ve küfrettirme.»[471] buyurdu.[472]

Ebû Gassân ed-Dabbî anlatıyor: Bir gün **Zahr'ul Harre**'de babamla beraber yürüyordum. Yolda **Ebû Hüreyre** ile karşılaştım.

«— Kim bu?» dedi. Ben:

«— Babamdır.» diye cevap verdim. Bana:

«— Babanın önünde yürüme. Arkasından veya yanından onu takip et. Babanla kendi arana kimseyi sokma. Uçurumun kenarında dolaşma, onu korkutursun. Ve yine babanın baktığı etsiz kemiği bile kemirme. Belki onu arzu edebilir.» diye tavsiyede bulundu.[473]

Abdullah b. Amr b. As anlatıyor: Adamın birisi, Peygamber (s.a.v.) in huzuruna gelerek, O'ndan savaşa katılması için kendisine izin vermesini rica etti. Resûlüllah:

«— Anan, baban sağ mı?» diye sordu.

---

470 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/137.**

471 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/137.**

472 Burada geçen «küfrettirme» sözünden maksat babana **küfrettirecek söz söyleme**, demektir.

473 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/137.**

«— Evet.» diye karşılık verince:

«— O halde onları mes'ut etmeye gayret et.» buyurdu.[474]

Adamın birisi, Resûlüllah'ın huzuruna gelerek:

«— Sana hicrete ve cihada katılmak üzere bîat ediyorum. Ben mükâfatı Allah'dan isterim.» dedi. Resûlüllah:

«— Anandan babandan sağ olan var mı?» diye sordu. Adam:

«— Evet, ikisi de sağ!»

«— Mükâfatını Allah'tan mı istiyorsun?»

«— Evet.»

«— Öyle ise, onların yanına dön ve onlara güzel söz söyle.» buyurdu.

Ebû Saîd'den: Yemen halkından birisi, Peygamber (s.a.v.) in yanına göç etmişti. Resûlüllah, ona:

«— Yemen'de kimsen var mı?» diye sorunca, adam:

«— Annem, babam oradalar.» diye karşılık verdi.

«— Peki, sana izin verdiler mi?»

«— Hayır.»

«— Öyle ise, hemen onların yanına dön ve izin iste. Eğer izin verirlerse gel savaşa katıl. Aksi takdirde, onlara hizmet et.» buyurdu.[475]

Enes (r.a.) den: Peygamber (s.a.v.) e birisi gelerek:

«— Cihad yapmak istiyorum, ama imkânım olmuyor.» deyince, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Annenden, babandan sağ olan var mı?» diye sordu. Adam:

«— Annem sağdır.» diye cevap verince, Resûlüllah:

«— Ona hizmet ederek Allah'ın rızasını kazan. Eğer böyle yaparsan hem hac, hem umre ve hem de cihad yapmış olursun.» buyurdu.

Ebû Ümâme anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.):

«— Halkı zalim olan filân köyün ve Hayber'in fethi için hazırlık yapın. İnşallah orayı fethedeceksiniz. Binekleri huysuz olanlar ve binecek hayvanı zayıf olanlar benimle beraber gelmesin.» buyurunca, **Ebû Hüreyre** hemen annesinin yanına gelerek:

«— Savaş hazırlığımı yap. Çünkü Allah'ın Resûlü cihada hazırlık emri verdi.» dedi. Annesi:

«— Savaşa gideceksin, öyle mi? Biliyorsun, sen yanımda olmadan ben bir yere çıkamam.» deyince, **Ebû Hüreyre:**

«— Resûlüllah'tan ayrılamam.» diye cevap verdi. Bunun üzerine annesi memesini çıkararak:

«— Gidersen, emzirdiğim süt haram olsun!» diye yemin etti. Ve

---

[474] Buhârî; Müslim; Neseî; İbn-i Mace; Ebu Dâvut; Tirmizî.

[475] Ebû Ya'lâ; Taberânî; Tergîb: 4/93.

gizlice Peygamber (s.a.v.) e gelerek meseleyi haber verdi. Peygamber (s.a.v.), ona:

«— Siz gidin, ben işi hallederim.» buyurdu.

Daha sonra, **Ebû Hüreyre**, Resûlüllah'ın yanına gelmişti. Peygamber'in kendisinden yüz çevirdiğini görünce:

«— Ey Allah'ın Resûlü, benden yüz çevirdiğini görüyorum. Herhalde sana bir şeyler söylenmiş!» deyince, Resûlüllah:

«— Sen, annesinin memesini çıkararak, «Gidersen, sütüm helâl olmaz!» diye üzerine yemin ettiği bir kimsesin. Yoksa, sizden herhangi biriniz, ebeveyninin yanında olunca, kendisinin Allah yolunda olmadığını mı zannediyor? Tam aksine, onların gönlünü alır ve haklarını öderse, Allah yolunda cihad etmiş sayılır.» buyurdu.

Bu söz üzerine annem vefat edinceye kadar iki yıl bekledim ve cihada katılmadım.[476]

İbn-i Abbas anlatıyor: Peygamber (s.a.v.), Mekke'nin Sikâye mevkiinde iken, kendisine yanında oğlu da bulunan bir kadın gelerek:

«— Oğlum cihada katılmak istiyor. Ben ise ona mani oluyorum.» dedi. Resûlüllah bu gence:

«— Annen sana izin verinceye veyahut da vefat edinceye kadar onu yalnız bırakma. Çünkü, böyle yapmakla daha büyük mükâfat kazanırsın.» buyurdu.[477]

Talha b. Muaviye es-Sülemî anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) e gelerek:

«— Ey Allah'ın Resûlü, Allah yolunda savaşmak istiyorum.» dedim. Bana:

«— Annen sağ mı?» diye sordu.

«— Evet.» dedim. Bu defa:

«— Önce onun ayaklarına kapan, çünkü cennet oradadır!» buyurdu.[478]

Ümmü Seleme'nin kölesi **Nuaym**'dan: **İbn-i Ömer** hacca gitmek için yola çıkmıştı. Mekke ile Medine arasında iken bir ağacın altına vardı. Ağacı tanıyıp oraya oturdu. Sonra da şunları anlattı:

«— Resûlüllah (s.a.v.) bu ağacın altında otururken, şu yoldan çıkan bir delikanlı, Peygamber (s.a.v.) in karşısında durarak:

«— Ey Allah'ın Resûlü, seninle birlikte Allah yolunda savaşmak için geldim. Bu şekilde Allah'ın rızasını ve cenneti kazanacağımı umuyorum.» dedi. Peygamber:

«— Annen, baban sağ mı?» diye sordu.

---

476 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 5/323.
477 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 5/322.
478 Mecma'uz-Zevâid: 8/138; Taberânî; İbn-i Sa'd: 4/17.

«— Evet.» dedi, Resûlüllah:

«— O halde dön, onlara hizmet et!» buyurdu. O da gerisin geri döndü.[479]

Hasan-ı Basrî anlatıyor: **Hz. Ömer b. Hattab**'ın, **Ümmü Gülsüm**'ü **Hz. Ali**'den istemesi üzerine, **Ali** ise:

«— Henüz evlenmek için küçük.» diye cevap verince, **Ömer:**

«— Ben Resûlüllah (s.a.v.) ın: «Benim soyum sopum hariç, bütün nesepler kıyamet günü kesilir.» buyurduğunu işitmiştim. Onun için Resûlüllah'la akrabalığım bulunsun istiyorum.» diye karşılık verdi. Bunun üzerine **Hz. Ali, Hasan** ile **Hüseyin**'e hitap ederek:

«— Kardeşinizi amcanız **Ömer**'e verin.» deyince, onlar:

«— O, kendisi için istediğini seçebilecek kızlardandır.» diye karşılık verdiler; **Hz. Ali,** sinirlenip ayağa kalkınca, **Hasan,** babasının eteğinden tutarak:

«— Senin üzülmene dayanamam babacığım.» dedi. Bunun üzerine **Hz. Ali:**

«— O halde kızkardeşinizi **Ömer**'e verin.» dedi.[480]

Muhammed b. Sirîn'den: **Osman** (r.a.) zamanında bir hurma ağacının değeri bin dirheme kadar yükselmişti. **Üsâme**, bir hurma ağacını yarıp özünü çıkararak, onu annesine yedirdi. Çevresindekiler:

«— Ne yapıyorsun sen?! Bir ağacın bin dirheme yükseldiğini görmüyor musun?» deyince, **Üsâme:**

«— Annem böyle istedi. Annem benden bir şey istesin ve benim de imkânım olsun da, onu yerine getirmeyeyim ha!» diye cevap verdi.[481]

---

[479] **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 8/138.**
[480] **Beyhakî; Kenz'ül-Ummâl: 8/296.**
[481] **İbn-i Sa'd: 4/49.**

ÇOCUKLARA ŞEFKAT GÖSTERMEK VE ARALARINDA EŞİT MUAMELE YAPMAK

Abdullah b. Amr anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) minber üzerinde halka hitap etmekte iken, **Hüseyin** dışarı çıktı. Boynunda sürüklemekte olduğu bir atkı vardı. Yürürken atkının üzerine basınca, yüzüstü yere yuvarlandı. Peygamber (s.a.v.) in onu kaldırmak için minberden indiğini gören cemaat, çocuğu kaldırarak, kendisine getirdiler. Peygamber (s.a.v.) **Hüseyin**'i sırtına alarak:

«— Kahrolasıca şeytan!.. Doğrusu çocuk da ne kadar tatlı. Vallahi çocuk yanıma getirilince, minberden indiğimin farkına vardım.» buyurdu.[482]

Ebû Saîd anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) secde halinde iken **Hasan** gelerek, sırtına bindi. Resûlüllah eliyle **Hasan**'ı tutarak ayağa kalktı. Ve o sırtında iken tekrar rükûya vardı. Tekrar doğrulunca **Hasan**'ı bıraktı. O da çekip gitti.[483]

Behiy'den: **bdullah b. Zübeyr**'e:

«— Bana Resûlüllah'a en çok benzeyen insanın kim olduğunu söyle?» dedim.

«— İnsanlar arasında Resûlüllah'a en çok benzeyen **Hasan b. Ali**'ydi. Ona en fazla sevimli olan da o idi. O, Resûlüllah secdede iken gelir sırtına binerdi. Resûlüllah da o ininceye kadar doğrulmazdı. Bazen de Peygamber (s.a.v.) namazda iken geldi mi, karnının altına girer, Resûlüllah da çıkıp gitmesi için bacaklarını açardı.» diye cevap verdi.[483/a]

Abdullah b. Mes'ud anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) namaz kılarken, secdeye varınca, **Hasan** ile **Hüseyin**, O'nun sırtına bindiler. Orada bu-

---

482 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/15.
483 Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 9/175.
483/a Bezzâr.

lunanlar, çocuklara mani olmak isteyince, Resûlüllah, onlara dokunmamalarını işaret etti. Namazı bitirince de, onları kucağına alarak:

«— Beni seven, bu ikisini de sevsin.» buyurdu.[484]

Enes (r.a.) dan: Bir defasında, Resûlüllah secde ederken, **Hasan ile Hüseyin** gelerek sırtına binince, secdeyi uzattı. Orada bulunanlar:

«— Ey Allah'ın Resûlü, secdeyi uzatmıyor musun?» dediler. Şöyle buyurdu Resûlüllah:

«— Torunum sırtıma binince, acele etmek istemedim.»

Ebû Katâde anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) omuzunda **Ebi'l As**'ın kızı **Amâme** olduğu halde yanımıza geldi. Sonra namaz kılmaya başladı. Rükû ederken onu yere koyuyor, doğrulurken de omuzuna alıyordu.[485]

Ebû Hüreyre anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) yanımıza gelmişti. Bir omuzunda **Hasan**, bir omuzunda da **Hüseyin** vardı. Peygamber (a.s.) yanımıza gelinceye kadar bir **Hasan'**ı öpüyor, bir **Hüseyin**'i öpüyordu. Orada bulunanlardan biri:

«— Ey Allah'ın Resûlü, onları seviyor musun?» deyince:

«— Onları seven, beni sevmiş; onlara buğzeden de bana buğzetmiş olur!» buyurdu.[486]

Muaviye anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) i **Hasan**'ın dilini (veya dudaklarını) öperken gördüm. Onun öptüğü dil veya dudaklar azap görmeyecektir.[487]

Sâib b. Yezîd anlatıyor: Peygamber (s.a.v.), **Hasan**'ı öpünce, **Akra' b. Habîs:**

«— Benim on çocuğum var, ama hiç birini de öpmem.» dedi. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):

«— İnsanlara merhamet etmeyene, Allah merhamet etmez!» buyurdu.[488]

Esved b. Halef'ten: Peygamber (s.a.v.), **Hasan'**ı kucağına alıp öptükten sonra, etrafında bulunanlara dönerek:

«— Çocuk; insanın elini sıkmasına, etrafındakileri görmemesine ve çekingen olmasına sebep olabilir!» buyurdu.[489]

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) insanlar arasında aile efradına en çok şefkatli olanı idi. Oğlu **İbrahim** Medine yakınlarında bir yerde süt anneye verilmişti. Kadının kocası demirciydi. Biz de **İbrahim'**-

---

[484] Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 9/179, 181.
[485] Buharî: 2/887; İbn-i Sa'd: 8/39.
[486] Müsned-i Ahmed; Mecma'uz-Zevâid: 9/179; Bezzar; İbn-i Mâce.
[487] Müsned-i Ahmed; Mecma'uz-Zevâid: 9/177.
[488] Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/156; Buhârî: 2/887.

in ziyaretine giderdik. Ev keven dumanlarıyle dolu olur. Resûlüllah ise oğlunu öper ve koklardı.[489]

Yine **Enes** (r.a.) anlatıyor: Kadının birisi, iki kızıyla birlikte **Aişe'**-nin yanına gelmişti. **Aişe,** kadına üç tane hurma ikram etti. Kadın da çocuklara birer tane verdi. Birini de kendi ağzına atmaya hazırlanırken çocukların kendisine baktığını görünce, hurmayı iki parçaya ayırıp iki-si arasında taksim ederek, gitti. Daha sonra Resûlüllah (s.a.v.) gelince, **Aişe,** kadının yaptıklarını anlattı.

Peygamber (s.a.v.):

«— Yaptığı bu işle bu kadın, cennete girecektir!» buyurdu.[490]

Hasan b. Ali (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah'a bir kadın geldi. Yanında da iki çocuğu vardı. Resûlüllah, çocuklara birer tane vermesi için kadına üç hurma verdi. Kadın da her ikisine birer hurma verdi. Çocuklar hurmayı yedikten sonra, yine analarının gözüne bakınca, bu sefer kadın tek kalan hurmayı iki parçaya ayırarak çocuklarına verdi. Bunun üzerine Resûlüllh:

«— Çocuklarına şefkat ettiği için Allah da ona merhamet etti.» buyurdu.

Ebû Hüreyre'den: Peygamber (s.a.v.) in yanına bir adam gelmişti. Adamın yanında bir de çocuk vardı. Adam, çocuğu öpmeye başlayınca, Peygamber:

«— Ona acıyor musun?» dedi. Adam:

«— Evet.» deyince, Resûlüllah şöyle buyurdu:

«— Çocuğa olan şefkatinle sen de Allah'ın merhametine lâyıksın. Çünkü Allah, merhametlilerin en merhametlisidir.»[491]

Ve yine **Enes** (r.a.) anlatıyor: Adamın birisi, Peygamber (s.a.v.) in yanında otururken, çocuklarından birisi çıkageldi. Adam, çocuğunu öpüp dizine oturttu. Derken bir de kızı geldi. Onu da önüne oturtunca, Resûlüllah:

«— Aralarında eşit muamele yapacak mısın?!..» diye ikazda bulundu.[492]

---

[489] Bezzar; Mecma'uz-Zevâid: 8/155.
[490] Buharî, bab-ul Edeb, s. 56: İbn-i Saîd: 1/87
[491] Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 8/158.
[492] Buharî; Bab-ul Edeb, s. 56.

KOMŞUYA SAYGI GÖSTERMEK

Muaviye b. Hayde anlatıyor:

«— Ey Allah'ın Resûlü, komşumun üzerimdeki hakları nedir?» diye sordu. Şu cevabı verdi:

«— Hastalanırsa, ziyaretine gidersin. Vefat ederse, cenazesini kaldırırsın. Senden borç isterse, borç verirsin. Darda kalırsa yardım edersin. Bir nimete kavuşursa tebrik edersin. Başına bir felâket gelirse, teselli edersin. Evinin damını onunkinden yüksek yapma ki, onun rüzgârını kesmeyesin. Ya ne pişirdiğini bilmesin, ya da pişirdiğinden ona da ver.»[493]

Muhammed b. Abdullah b. Selâm anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) e gelerek:

«— Komşum bana eziyet ediyor!» dedim.

«— Sabret!» buyurdu. Daha sonra yine gelerek:

«— Komşum hâlâ bana eziyet ediyor!» dedim.

«— Sabret!» buyurdu. Bir müddet sonra tekrar gelerek:

«— Hâlâ eziyet ediyor!» deyince, bu defa:

«— Mallarını bir araya yığ ve onları yola serp. Birisi sana gelip de, niçin böyle yaptığını sorarsa, «Komşum bana eziyet ediyor!» de. Böylece o da lâneti hakeder. Allah'a ve ahiret gününe inanan, komşusuna saygı göstersin. Allah'a ve ahiret gününe inanan kimse, misafirine ikramda bulunsun. Allah'a ve ahiret gününe îman eden kimse, ya güzel söz söylesin, ya da sussun!»[494]

Abdullah b. Ömer anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) bir savaşa çıkmıştı. Yolda:

«— Bugün, komşusuna eziyet eden kimse, bize katılmasın!» buyurunca, adamın birisi:

---

493 Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 8/156.
494 Hılye; Kenz'ül-Ummâl: 5/44.

«— Ben komşumun duvarının dibine abdest bozmuştum.» deyince, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bugün bize katılma!» buyurdu.[495]

Mıkdat b. Esved anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) eshaba:

«— Zinâ hakkında ne dersiniz?» diye sorunca, onlar:

«— Allah ve Resûlünün yasakladığı bir şeydir. O, kıyamet gününe kadar da haram kalacaktır.» dediler. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.):

«— Komşusunun karısıyle zinâ yapanın günahı, on kadınla zinâ yapan adamın günahından daha ağırdır.»[496]

Mutarrif b. Abdullah anlatıyor: Ebû Zer'in bir hadîsten bahsettiğini işitmiştim. Zaten kendisini de görmek istiyordum. Onunla karşılaşınca:

«— Ebû Zer, senin sözlerin kulağıma geliyor, ben de bu yüzden seninle görüşmek istiyordum.» dedim. O:

«— Hay atana rahmet! İşte karşılaştık. Ne diyorsun bakalım!» diye karşılık verdi. Ben:

«— Peygamber (s.a.v.) in sana, Allah üç kimseyi sever, üç kimseye de kızar şeklinde söylemiş olduğu hadîs hakkında soracaktım.» dedim.

«— Resûlüllah adına yalan söylemekte hayır görmüyorum.» diye cevap verdi.

«— Allah Teâlâ'nın kendilerini sevdiği üç kimse kimdir?» diye sordum. Şöyle söyledi:

«— Birincisi, sabırla karşılık beklemeden Allah yolunda savaşa çıkan ve şehit düşünceye kadar çarpışan kimsedir. Siz Allah'ın kitabında bu hususta şu âyetin bulunduğunu göreceksiniz: **«Şüphesiz Allah, kendi uğrunda; kenetlenmiş bir duvar gibi, sıra halinde savaşanları sever.»**[497]

«— İkincisi kimdir?» diye sordum. Cevabı şu oldu:

«— Kendisine eziyet eden kötü bir komşusu olup da, komşusu ıslah oluncaya veya ölünceye kadar onun eziyetine sabreden kimsedir.»[498]

İYİ ARKADAŞA SAYGI GÖSTERMEK

Rebah b. Rebî' anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) le birlikte bir savaşa çıkmıştık. Resûlüllah her üç kişîye bir deve vermişti. İki kişi deveye

---

495. Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/170.
496. Müsned-i İmam Ahmed; Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/168.
497. Saf: 4.
498. Müsned-i İmam Ahmed; Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/171; **İbn-ül Mübârek**; Ebû Ubeyd; Harâitî; Abdurrezzak; Kenz'ül-Ummâl: 5/44.

biniyor, bir üçüncüsü de çöllerde deveyi sürüyordu. Dağları inmekte iken; Resûlüllah (s.a.v.) benim yanıma geldi. Ben o sırada yürüyordum.

Bana:

«— **Rebah**, görüyorum ki, yürüyorsun.» dedi. Ben:

«— Ben deveden henüz indim. Şimdi sıra arkadaşlarımda.» diye karşılık verdim. Daha sonra Peygamber (s.a.v.) binek arkadaşlarımın yanına geldi. Onlar hemen deveyi çöktürerek, indiler. Yanlarına varınca, bana:

«— Şu devenin sırtına bin ve geri dönünceye kadar da inme. Biz seni takip ederiz.» dediler.

«— Niçin?» diye sordum.

«— Çünkü Resûlüllah senin için: Doğrusu salih bir arkadaşınız var. Ona iyi davranın!.. buyurdu.» diye cevap verdiler.[499]

---

[499] Taberânî; Kenz'ül-Ummâl: 5/42.

İNSANLARA DURUMLARINA GÖRE MUAMELE ETMEK

Amr b. Mihrak anlatıyor: **Aişe** (r.a.) nin yanına itibarlı bir adam geldi. **Aişe** o sırada yemek yiyordu. Adamı sofrasına davet etti. O da sofraya oturdu. Sonra bir başkası daha gelince, **Aişe** ona da bir parça ekmek verdi. Kendisine: Niçin böyle yaptığı sorulunca:

«— Çünkü Resûlüllah (s.a.v.) bize, insanların durumlarına göre muamele etmemizi emretti.» diye cevap verdi.[500]

Bir başka rivayete göre ise, **Aişe** (r.a.) bir yolculuk esnasında Kureyş'ten bir grup halka öğle yemeği verilmesini emretti. Bu sırada zengin ve itibarlı bir adam gelince, **Aişe:**

«— Onu da çağırın!» dedi. Adam da oturup yemek yedi ve gitti. Daha sonra bir fakir gelmişti. **Aişe** ona da bir parça ekmek verilmesini emredince, oradakiler:

«— Filan zengin adamı davet etmemizi, şu fakire ise bir parça ekmek vererek göndermemizi emrettin, niçin?» diye sordular. **Aişe** cevaben:

«— Bize zengine böyle davranmaktan başkası yaraşmazdı. Fakire gelince, o bizden bir şey istedi. Ben de kendisini razı edecek bir şeyin verilmesini emrettim. Çünkü Resûlüllah (s.a.v.) bize, insanlara, durumlarına göre muâmele etmemizi emretti.» dedi.[501]

Hz. Ali (r.a.) adamın birisine bir elbise ile birlikte yüz de altın verir. Kendisine sebebi sorulunca, şöyl cevaplandırır:

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın, «İnsanlara durumlarına göre muamele ediniz.» buyurduğunu işitmiştim. İşte bu adamın benim indimdeki mevkii budur.» dedi.[502]

---

[500] **Hatîb; Kenz'ül-Ummâl: 2/141; Ebû Dâvud; İbn-i Mâce; İbn-i Huzeyme.**

[501] **Bezzâr; Ebû Ya'lâ; Ebû Nuaym; Beyhakî; Askerî; Hılye: 4/379; Şerh'ul İhyâ: 6/265.**

[502] **Şerh'ül-ihya: 6/265.**

SELÂM VE KARŞILAMA

Selâm Vermek :

Müzeyne kabilesinden **Egar** anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) Ensar'dan bir adamın yanında bulunan hurmadan bana bir miktar verilmesini emretti. Adam beni atlatıp duruyordu. Durumu Resûlüllah'a aksettirince:

«— **Ebû Bekir!** Derhal adamın hurmasını al!» buyurdu. **Ebû Bekir**'le Mescid'de buluşacaktık. Sabah namazını kılınca, onu, sözleştiğimiz yerde buldum. Beraberce yola çıktık. **Ebû Bekir** ne zaman uzaktan kendisine selâm veren bir adam görse:

«— Baksana, selâm verme hususunda kimse seni geçmezken, herkes senden üstün olmaya başladı!» diyordu. Bundan böyle biz, ne zaman uzaktan gelen bir adam görsek, daha o bize selâm vermeden, biz ona selâm veriyorduk.»[503]

Zühre b. Hamîsa anlatıyor: Bir gün **Ebû Bekir**'le birlikte dolaşıyordum. Karşılaştığımız kimselere selâm veriyor, fakat onlar bizim kendilerini selâmladığımızdan daha fazlasiyle bize mukabele ediyorlardı. Bunun üzerine **Ebû Bekir:**

«— Artık bugünden itibaren halk bizi selâmda geride bırakıyor!» dedi.

Hz. Ömer'den: **Ebû Bekir** (r.a.) in terkisindeydim. **Ebû Bekir** uğradığı topluluğa:

«— **Esselâmu aleyküm.» dedi.** Onlar da karşılık olarak:

«— **Esselâmu aleyküm, ve rahmetullahi ve berekatuh.»** dediler. **Ebû Bekir:**

«— Halk bugün selâm **hususunda bizden kârlı.»** dedi.[504]

---

[503] **Taberânî; Tergîb:** 4/206; **Buharî;** Edeb, s. 145; **İbn-ü Cerîr; Hılye; Harâltî; Kenz'ül-Ummâl:** 5/52.

[504] **İbn-i Ebî Şeybe; Buharî; Kenz'ül-Ummâl:** 5/52, 53.

Ebû Umâme halka vaaz ederken, onlara:

«— Hoşunuza giden veya gitmeyen hususlarda sabredin. Doğrusu sabır ne güzel bir huydur! Dünya sizi şaşkına çevirdi. Ezâ ve cefâlarını da size yavaş yavaş içirdi. Zevk ve süsüyle sizleri kendisine çekti. Peygamber (s.a.v.) in eshabı evlerinin önünde otururlar ve «selâmlaşalım diye oturuyoruz.» derlerdi.» dedi.[505]

Enes İbn-i Malîk'ten:

«— Peygamber (s.a.v.) le birlikte yürürken, aramıza bir ağaç girse de, tekrar birbirimizle karşılaşsak, yine selâmlaşırdık.»[505/a]

Tufeyl b. Übey b. Kâ'b anlatıyor: **Abdullah b. Ömer**'in yanına gelmiş ve onunla birlikte çarşıya çıkmıştım. Çarşıda yürürken **Abdullah**, gördüğü seyyar satıcılara, dükkân sahiplerine ve fakirlere herkese muhakkak selâm veriyordu.

Yine **Tufeyl** anlatıyor: Bir gün **Abdullah b. Ömer**'in yanına gelmiştim. Beni pazara götürmek istedi. Ben de kendisine:

«— Sen alışverişle uğraşmazsın, mal alacak değilsin, pazarlık yapmazsın, pazar meclislerinde oturmazsın, niçin pazara gidiyorsun?» dedim. Bana:

«— Otur şuraya da anlatayım.» dedi ve devamla:

«— Bre göbekli! (**Tufeyl** şişman birisiydi.) Biz pazara selâm vermek için çıkıyoruz.» diye ilâve etti. Gerçekten de rastladığı herkese selâm veriyordu.[506]

Ebû Umâme el-Bahilî anlatıyor: Rastladığım herkese selâm verirdim. Bir sütunun arkasına saklanarak, birden karşıma çıkıp bana selâm veren bir Yahudiden başka selâm verme hususunda kimsenin beni geçtiğini hatırlamıyorum. O zaman Yahudiye:

«— Yazıklar olsun sana! Behey Yahudi, niçin böyle yaptın?» dedim. O:

«— Senin çok selâm veren bir adam olduğunu görünce, —bunun bir fazilet olduğunu bildiğim için— o fazilette seni geçmek istedim.» diye karşılık verdi. Bu defa ben:

«— Tuh sana! Ben Resûlüllah (s.a.v.) ın Allah, selâmı ümmetimiz için bir şükür, zimmet ehlimiz için de bir emân kıldı, buyurduğunu işittim.» dedim.[507]

Muhammed b. Ziyad'dan: **Ebû Ümâme** evine dönüyordu. Koluna girerek beraber yürüdüm. Yolda rastladığı Müslüman, Hıristiyan, küçük

---

505 **İbn-i Asâkir; Kenz'ül-Ummâl:** 2/156; **Taberânî; Tergîb:** 4/207; **Buharî:** 148.
505/a **Taberânî; Tergîb:** 4/207; **Buharî:** 148.
506 **Hılye:** 1/310; **İmam-ı Malik; Cem'ul Fevâid:** 2/141; **Buharî**; Bab'ül edeb s. 148.
507 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 8/33.

büyük, herkese: Selâmün aleyküm, selâmün aleyküm, diyordu. Evinin kapısına varınca, bize dönerek:

«— Yeğenim, Peygamberimiz (s.a.v.) bize, aramızda selâmı yaygınlaştırmamızı emretti.»[507/a]

Selâmı Almak :

Selman (r.a.) anlatıyor: Adamın birisi, Peygamber (s.a.v.) e gelerek:

«— **Esselâmü aleyküm ey Allah'ın Resûlü!**» dedi. Resûlüllah:

«— **Ve aleykesselâm ve rahmetullahi ve berekâtühu.**» diye karşılık verdi. Sonra bir başkası gelerek:

«— **Esselâmü aleyküm ve rahmetullah yâ Resûlallah!**» dedi. Resûlüllah:

«— **Ve aleykesselâm ve rahmetullahi ve berekâtüh!**» diye mukabele etti. Daha sonra bir başkası geldi ve:

«— **Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtüh yâ Resûlallah!**» deyince, Peygamber (s.a.v.) sadece:

«— **Ve aleyke.**» dedi. Bunun üzerine adam:

«— Yâ Resûlallah, sana filan, filan kimse gelip selâm verince, onları benden daha güzel bir şekilde selâmladın.» dedi. Resûlüllah:

«— Sen mukabele etmek için bir şey bırakmadın ki! Çünkü Allah: «Size bir selâm verildiği zaman ondan daha iyisiyle selâm verin veya ayniyle mukabele edin. Allah her şeyin hesabını sorar.» buyurmaktadır. Onun için ben sana sadece ayniyle mukabele ettim.» buyurdu.[508]

Aişe (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) bana:

«— Ey **Aişe**, bak **Cebrâil** sana selâm söylüyor.» dedi. Ben:

«— Ve aleykesselâm ve rahmetullahi ve berekâtüh.» dedim ve daha başka şeyler de ilâve etmek istedim. Resûlüllah:

«— Slâm bu kadardır.» buyurdu. **Cebrâil** de:

«— Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun ey Ehl-i Beyt!» diye mukabele etti.

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), **Sa'd b. Übâde**'nin yanına girmek için izin istemiş ve:

«— **Esselâmü aleyküm ve rahmetullah.**» demişti. **Sa'd** ise yavaş bir sesle:

«— **Ve aleykesselâm ve rahmetullah!**» diye karşılık vermiş, fakat Peygamber (s.a.v.), **Sa'd**'ın sesini işitmediğinden, üç defa selâmı tekrarlamış ve **Sa'd** da yine yavaş bir sesle üç defa karşılık vermiş, ama Re-

---

507/a **Hılye:** 6/112; **Buharî** Bab'ül Edeb s. 145.

508 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** [illegible]/33.

sûlüllah bunu işitmediği için, geri dönmüştü. **Sa'd** ise hemen O'nun arkasından koşmuş ve:

«— Ey Allah'ın Resûlü! Anam babam sana kurban olsun! Selâmların hâlâ kulaklarımda çınlıyor. Aslında selâmını duydum, fakat bana bol bol selâm vermeni ve bereket dilemeni istediğim için sana yavaş sesle cevap verdim.» demiş; sonra da onu evine götürerek, kendisine yağ ikram etmiş. Pygamber (s.a.v.) yağı yedikten sonra:

«— Yemeğinizi iyi kimseler yesin, melekler size dua etsin ve oruçlular sizde iftarını açsın!» diye dua etmişti.

Yine **Enes** (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.), Ensar'ı ziyaret ederdi. Onların evlerine yaklaşınca, Ensar çocukları Resûlüllah'ın çevresini sararlar, Resûlüllah (s.a.v.) da onlara hayır dua eder, başlarını okşar ve selâm verirdi. Bir defasında Resûlüllah, **Sa'd**'ın evinin kapısına gelmişti.

«— Allah'ın selâmı ve rahmeti üzerinize olsun!» dedi. **Sa'd** alçak bir sesle cevap verdiği için, sesini işitmeyen Peygamber (s.a.v.), selâmını üç defa tekrar etti:

Resûlüllah üç defa selâm verdiği zaman, kendisine izin verilmezse, daha da ısrar tmeyerek döner giderdi.[509]

Muhammed b. Cübeyr anlatıyor: **Ömer** (r.a.), **Hz. Osman**'ın yanına gelip selâm vermiş, fakat **Osman** selâmını almamıştı. Bunun üzerine **Ömer, Hz. Ebû Bekir**'in yanına girerek, şikâyette bulundu. **Hz. Ebû Bekir:**

«— Niye kardeşinin selâmını almadın?» diye sorunca, **Hz. Osman:**

«— Vallahi kendi kendime konuşuyordum, onun için **Ömer**'in selâmını işitmedim.» dedi. **Hz. Ebû Bekir:**

«— Peki, kendi kendine ne hakkında konuşuyordun?» diye sordu. **Hz. Osman** cevaben:

«— Şeytanla uğraşıyordum. Çünkü o, bahsetmek bile istemediğim bazı şeyleri, dünyadaki her şeyin benim olacağını ruhuma işlemeye başlamıştı. İşte şeytan bunları ruhuma işlerken, kendi kendime: «Keşke, şeytanın ruhumuza işlediği bu sözden bizi neyin kurtaracağını Resûlüllah'a sorsaydım.» diye düşünüyordum.» dedi. **Ebû Bekir:**

«— Vallahi ben de aynı meseleden yakınmış ve Resûlüllah'a bu durumdan nasıl kurtulacağımızı sormuştum da: «Sizi bu durumdan, benim ölümüm esnasında amcama söylemesini emrettiğim halde yapmadığı şeyi söylemek kurtarabilir.» buyurmuşlardı.»[510]

Hz. Osman (r.a.) anlatıyor: **Hz. Ömer** (r.a.), **Hz. Ebû Bekir**'in yanına gelerek:

---

[509] **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 8/34.**
[510] **Ebû Ya'lâ; Kenz'ül-Ummâl: 1/74.**

«— Ey Resûlüllah'ın halifesi, seni hayrete düşürecek bir şey söyleyeyim mi? **Osman**'a uğradım, selâm verdim de selâmımı almadı!» dedi. Bunun üzerine **Hz. Ebû Bekir**, ayağa kalkarak **Hz. Ömer**'in koluna girip, yanıma kadar geldiler. **Hz. Ebû Bekir**, bana:

«— **Osman**, kardeşin bana gelerek, yanına uğradığını, selâm verdiğini, fakat senin selâmı almadığını iddia etti. Niçin böyle yaptın?» deyince, ben:

«— Ey Resûlüllah'ın halifesi, ben böyle bir şey yapmadım!» diye cevap verdim. Ancak **Hz. Ömer** atılarak:

«— Yoo, vallahi yaptın! Fakat n'oluyor **Ümeyye** oğulları, siz de mi kibre kapıldınız?!» deyince, ben:

«— Vallahi senin yanıma geldiğinin ve bana selâm verdiğinin farkında değilim.» diye karşılık verdim. Bu defa **Hz. Ebû Bekir:**

«— Doğru söyledin. Vallahi öyle zannediyorum ki, kafanda düşündüğün bir mesele seni bu işten alıkoydu.»

«— Evet.»

«— Peki, neydi mesele?»

«— Resûlüllah (s.a.v.) vefat etmeden, bu ümmetin kurtuluş çaresinin ne olduğunu sormadım. İşte ben kendi kendime bunu düşünüyor ve bu hususta fazla ileri gitmeme de şaşıyorum.»

«— Ben vaktiyle O'na bu meseleyi sormuştum da, bana cevap vermişti.»

«— Cevabı ne idi?»

«— Ben Resûlüllah'a, «Ey Allah'ın Resûlü, bu ümmetin kurtuluş çaresi nedir?» diye sordum ,bana: «Kim, benim amcama arzedip de; amcamın kabul etmediği sözleri kabul ederse, onun kurtarıcısı da odur.» buyurdu. Resûlüllah'ın amcasına arzettiği söz: **Eşhedü enlâ ilâhe illallah, ve eşhedü enne Muhammeden Abdühû ve rasûlüh'dür.**»[511]

Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.) anlatıyor: **Osman İbn-i Affan** mescidde iken yanına geldim ve selâm verdim. **Osman** beni gördüğü halde selâmıma karşılık vermedi. Bunun üzerine Halife **Ömer İbn-i Hattab**'a gelerek:

«— Ey mü'minlerin emîri, İslâm'a yeni bir âdet mi girdi?» diye iki defa sordum.

«— Bir şey mi var?» dedi. Ben:

«— Gerçi bir şey yok ama, az evvel mescidde **Osman**'ın yanına geldim. Selâm verdim. Beni gördüğü halde selâmımı almadı.» dedim. Bunun üzerine **Ömer** bir adam göndererek **Osman**'ı çağırttı. Ona:

«— Seni kardeşinin selâmını almaktan alıkoyan nedir?» diye sorunca, **Osman:**

---

[511] **İbn-i Sa'd: 2/312.**

«— Ben böyle bir şey yapmadım.» dedi. Ben ise:

«— Hayır, yaptın!» diye çıkıştım. Bu defa **Osman** böyle bir şey yapmadığına yemin etti. Ben de yaptığına yemin ettim. Biraz düşündükten sonra:

«— Estağfurullah... Evet, biraz önce yanıma geldiğini hatırlıyorum. Fakat ben, o sırada Resûlüllah (s.a.v.) dan işittiğim bir sözü kendi kendime düşünüyordum. Vallahi o sözü ne zaman hatırlasam gözlerim etrafı görmez olur, dışarı ile ilgim kesilir.» dedi. Ben:

«— Size onu anlatayım.» dedim ve devamla: «Resûlüllah (s.a.v.) bize ilk duayı anlatırken, bir bedevî gelerek, kalkıncaya kadar onu meşgul etti. Sözünü yarım bıraktı. Ben de ayağa kalkarak Resûlüllah'ı takip etmeye başladım. Ancak kendisine yetişemeden eve girecek diye korktuğum için ayaklarımı yere vurdum. Resûlüllah geriye döndü ve:

«— Kim o? **Ebû İshak** sen misin?» dedi.

«— Evet, ey Allah'ın Resûlü.» diye karşılık verdim.

«— Bir şey mi var?» diye sorunca:

«— Hayır ama, bize ilk duayı anlatırken, yanına gelen bedevî seni meşgul etmişti.» dedim.

«— Evet, **Yunus**'un balığın karnında iken yaptığı dua: **«Rabbim senden başka ilâh yoktur. Seni tenzih ederim. Ben zalimlerdenim.»** şeklindedir. Eğer bir Müslüman o dua ile Rabbine yalvarırsa, Allah onun duasını kabul eder.» buyurdu.[512]

Selâm Göndermek :

Ebû'l-Bahterî anlatıyor: **Eş'ab b. Kays** ve **Cezîr İbn-i Abdullah el-Recelî**, Medain'in bir tarafındaki kalede bulunan **Selmân-ı Fârisî**'nin yanına geldiler. Kendisine selâm verdikten sonra:

«— Sen, **Selman-ı Fârisî** misin?» diye sordular.

«— Evet.» dedi. Onlar:

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın arkadaşı mısın?» dediler.

«— Bilmiyorum.» diye cevap verince, gelenler şüpheye düşerek:

«— Aradığımız bu değildir, belki.» dediler. Bu defa Selman:

«— Aradığınız arkadaş benim. Ben, Resûlüllah (s.a.v.) ı gördüm ve kendisiyle oturdum. Onun arkadaşı, onunla birlikte cennete giren kimsedir! Peki, siz ne istiyorsunuz?» dedi.

«— Biz, Şam'daki bir arkadaşının yanından geliyoruz.» dediler. **Selman**:

---

[512] **Müsned-i İmâm Ahmed; Mecmauz-Zevâid: 7/68; Sünen-i Tirmizî; Ebû Ya'lâ; Taberânî; Kenz'ül-Ummâl: 1/298.**

«— Kim o?» diye sordu.

«— **Ebuddadâ.**» diye cevap verdiler. **Selman:**

«— Sizinle gönderdiği hediye nerede?»

«— Bizimle herhangi bir hediye göndermedi.»

«— Allah'tan korkun ve emaneti sahibine verin! Çünkü, onun yanından gelen herkes, bana bir de hediye getirir.»

«— Bizden böyle bir şey bekleme. Bizim kendi mallarımız var. Onlardan istediğini alabilirsin.»

«— Ben sizin malınızı değil, sizinle birlikte bana gönderilen hediyeyi istiyorum.»

«— Vallahi bizimle bir şey göndermedi. Ancak bize:

«— Gideceğiniz yerde öyle bir zât vardır ki, Resûlüllah (s.a.v.) onunla başbaşa kaldığı zaman, bir başkasının yanına girmesine izin vermezdi. Ona varınca, selâmımı söyleyin.» dedi.»

«— Hah işte! Sanki ben sizden başka bir hediye mi bekliyordum?! Allah katından bereket ve iyilik getiren selâmdan daha güzel bir hediye mi olur?»[513]

Tokalaşmak ve Kucaklaşmak :

Cündüb (r.a.) anlatıyor: **Resûlüllah (s.a.v.)** arkadaşlarıyla karşılaşınca, selâm vermeden musafaha yapmazdı.[514]

Ebû Zer'den: Birisi bana, sana:

«— Peygamber (s.a.v.) in hakkında bir şey sormak istiyorum.» dedi. Ben:

«— Söylerim ama, aramızda kalmak şartiyle.» dedim.

«— Resûlüllah (s.a.v.) ile karşışlaştığınız zaman sizinle musafaha eder miydi?» diye sordu. Ben:

«— O'nunla her karşılaşmamda benimle muhakkak musafaha yapardı.» diye cevap verdim.[515]

Ebû Hüreyre'den: Peygamber (s.a.v.), **Huzeyfe** ile karşılaşınca, onunla musafaha etmek istediyse de, **Huzeyfe** bundan kaçındı ve:

«— Ben cünübüm.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah:

«— Müslüman kimse, kardeşiyle musafaha edince, ağacın yapraklarının döküldüğü gibi, onların da günahları dökülür.» buyurdu.[516]

---

[513] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid** 8/40; **Hılye:** 1/201.
[514] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 8/36.
[515] **Müsned-i İmâm Ahmed; Rûvânî; Kenz'ül-Ummâl:** 5/54.
[516] **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid:** 8/37.

Enes (r.a.) anlatıyor: Ey Allah'ın Resûlü, birbirimize selâm verirken başımızı eğebilir miyiz?» diye sorduk.

«— Hayır.» dedi.

«— Birbirimizle kucaklaşabilir miyiz?» diye sorduk. Bu defa da:

«— Hayır.» dedi. Biz:

«— Peki, birbirimizle tokalaşabilir miyiz?» diye sorduk. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Evet.» dedi.[517]

Yine **Enes** (r.a.) den: Bir zat:

«— Ey Allah'ın Resûlü! Herhangi birimiz, kardeşiyle veya arkadaşıyla karşılaştığı zaman selâm vermek için başını eğebilir mi?» diye sordu.

«— Hayır.» diye cevap verdi. Adam:

«— Kucaklaşıp, öpüşebilir mi?» diye sordu. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Hayır.» diye cevap verdi. Bu defa adam:

«— Elini sıkarak, musafaha edebilir mi?» diye sorunca, Resûlüllah:

«— Evet.» buyurdular.

Rezîn, Râvî'nin, «Onu öpebilir mi?» sorusuna verilen cevaba: «Ancak yolculuktan dönüşte öpebilir.» sözlerini de eklemektedir.[518]

Aişe (r.a.) anlatıyor: **Zeyd b. Hârise** Medine'ye gelmişti. O sırada da Resûlüllah (s.a.v.) benim evimde bulunuyorlardı. **Zeyd** eve gelerek, kapıyı çaldı. Bunun üzerine Resûlüllah, peştemalını yerde sürüyerek kapıyı açtı. **Zeyd**'i kucakladı ve öptü. Vallahi Resûlüllah'ın bundan önce ve sonra böyle çıplak olduğunu hiç hatırlamıyorum.[519]

Yine **Enes** anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın eshabı, birbirleriyle karşılaştıkları zaman musafaha ederler; bir yolculuktan döndükten sonra ise kucaklaşırlardı.[520]

Hasan-ı Basrî'den: **Hz. Ömer** (r.a.) geceleyin arkadaşlarından herhangi birini hatırlayınc, «Ne zamandır onu görmedim.» der. Namazı kılınca, onun yanına giderdi. Onunla karşılaştığı zaman da kucaklaşırdı.[521]

Urve anlatıyor: **Ömer** (r.a.) Şam'a gelince, halk ve ileri gelenler kendisini karşıladı. **Hz. Ömer**:

«— Kardeşim nerede?» diye sorunca onlar, onun kim olduğunu sordular. **Hz. Ömer**:

«— **Ebû Ubeyde**!» diye cevap verdi.

---

[517] **Dârekutnî; İbn-i Ebî Şeybe; Kenz'ül-Ummâl: 5/54.**
[518] **Tirmizî: 2/97; Cem'ul-Fevâid: 2/142.**
[519] **Tirmizî: 2/97.**
[520] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/36.**
[521] **Mehâmilî; Kenz'ül-Ummâl: 5/42.**

«— Şimdi gelir.» **dediler. Ve Ebû Ubeyde** gelince, **Ömer** bineğinden inerek, onu kucakladı.[522]

Müslümanın Elini ve Alnını Öpmek :

Şa'bî anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) Hayber'den dönünce, kendisini **Ca'fer b. Ebî Talib** karşıladı. Resûlüllah da onu kucakladı ve alnından öptü:

«— Hangisine sevineceğimi bilmiyorum. **Ca'fer**'in gelişine mi, Hayber'in fethine mi?» buyurdu.[323]

Seleme b. Ekvay (r.a.) anlatıyor: Şu ellerimle Resûlüllah'a bîat ettim. Hatta onun elini öptüm. Bana bir şey demedi.[524]

Ümmü Ebâr'ın dedesi anlatıyor: Bize:

«— Şu Resûlüllah'tır.» dediler. Biz de onun elini ve ayaklarını öptük.

Mez'îde tül-Abdî'den: **Eşec** (r.a.) yürüyerek Resûlüllah'ın yanına geldi ve Peygamber (s.a.v.) in elini tutup öptü. Resûlüllah, ona:

«— Sende Allah'ın ve Resûlünün sevdiği bir huy var.» buyurdu. **Eşec**:

«— Alışkanlıktan mı, yoksa fıtraten mi?» dedi. Resûlüllah:

«— Hayır, alışkanlıktan.» diye cevap verdi. Bunun üzerine Eşec:

«— Beni Allah ve Resûlünün beğendiği şeylere alıştıran Allah'a hamdolsun.» dedi.[525]

Ebû Recâ el-Utâridî anlatıyor: Medine'ye gelmiştim. Baktım, halk toplanmıştı. Aralarında da birinin alnını öpen bir adam vardı. Adam:

«— Canım sana kurban olsun! Sen olmasaydın, biz helâk olmuştuk!» diyordu. Ben:

«— Öpen kim, öpülen kim?» diye sordum. Birisi:

«— Şu **Ömer b. Hattab**'dır. Zekât vermeyi reddeden mürtedlerle savaşmasından dolayı **Ebû Bekir**'in alnını öpüyor.» dedi.

Temim b. Seleme'den: **Ömer İbn-i Hattab** Şam'a geldiği sırada, kendisini **Ebû Übeyde b. Cerrah** karşılayarak, musafaha edip, elini öptü. Daha sonra ikisi birlikte ağlayarak gittiler.[525/a]

Yahya İbn-i Hâris ez-Zimârî anlatıyor: **Vasile b. Eska'** ile karşılaşmıştım. Kendisine:

«— Resûlüllah'a şu elinle mi bîat ettin?» diye sordum.

---

[522] **Hılye: 1/101.**
[523] **İbn-i Sa'd: 4/34.**
[524] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/42; Ebû Ya'lâ.**
[525] **Taberânî**; Bab-ül Edeb, s. 144.
[525/a] **İbn-i Asakir; Müntehab: 4/350.**

«— Evet.» dedi. Ben:

«— Uzat o elini de öpeyim.» dedim. Elini uzattı. Ben de tuttum ve elini öptüm.[526]

Yunus b. Meysere'den: Bir yerden dönüyorduk. **Yezîd b. Esved**'in yanına uğradık. **Vâsile b. Eska'** da oraya geldi. **Yezîd, Vâsile**'ye bakınca, **Vâsile** elini uzattı. **Yezîd** de onun elini tutarak, yüzüne ve göğsüne sürdü. Çünkü **Vâsile**, Resûlüllah'a o ellerle bîat etmişti. **Vâsile:**

«— Ey **Yezîd**, Rabbine karşı zannın nasıldır?» dedi.

«— İyidir.» diye cevap verdi. **Vâsile:**

«— O halde seni müjdelerim. Çünkü ben, Resûlüllah'ın: «Allah: Kulum beni nasıl zannederse ben öyleyim. Hayır beklerse hayır gelir, şer beklerse şer gelir.» buyuruyor dediğini işittim.» dedi.[527]

Abdurrahman b. Rezîn anlatıyor: Rebze'ye gelmiştik. Bize, «**Seleme b. Ekva'** burada oturuyor.» denince, doğruca onun yanına gelerek selâm verdik. **Seleme** ellerini bize uzatarak:

«— Bu iki elimle Resûlüllah (s.a.v.) a bîat ettim.» dedi. Sonra da bize el ayasını uzattı. Elinin ayaları bir devenin tabanı kadar genişti. Biz de onun elini tutarak öptük.[528]

İbn-i Ced'an'dan: **Sabit, Enes** (r.a.) e hitap ederek:

«— Elinle Peygamber (s.a.v.) e dokundun mu?» diye sordu. **Enes** (r.a.):

«— Evet.» dedi. Bunun üzerine **Sabit**, onun elini öptü.

Süheyb-i Rumî (r.a.) den: Ben, **Ali**'yi, **Abbas**'ın elini ve ayaklarını öperken gördüm.[529]

Bir Müslüman Gelince Ayağa Kalkmak:

Aişe (r.a.) anlatıyor: İnsanlar arasında **Fatıma**'dan başka söz, konuşma ve oturup kalkış yönünden Peygamber (s.a.v.) e benzeyen bir başkasını görmedim. Peygamber (a.s.), **Fatıma**'nın kendisine geldiğini görünce, ona hoş geldin der, sonra kalkar ve onu öper; daha sonra ise elinden tutarak kendi yerine oturturdu. Peygamber (s.a.v.), **Fatıma**'ya geldiği zaman ise, **Fatıma**, O'na, «hoş geldin.» der, ayağa kalkar ve O'nu öperdi. **Fatıma**, Resûlüllah'ın son hastalığı sırasında huzuruna girmişti. Peygamberimiz ona, «hoş geldin» deyip öptükten sonra gizlice kulağına bir şeyler söyleyince **Fatıma** ağlamaya başladı. Sonra yine gizlice bir şeyler söyledi. Bu defa **Fatıma** güldü. Bunun üzerine ben:

---

526 **Abdurrezzak; Haraitî; Beyhakî; İbn-i Asakir; Kenz'ül-Ummâl: 5/54.**
527 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/42; Hılye: 9/306.**
528 **Buharî; Edeb,** s. 144; **İbn-i Sa'd: 4/39.**
529 **Buharî;** Edeb, s. 144.

«— Bu kadın, kadınlar arasında bir üstünlüğe sahiptir. Ancak o da kadınlardan olmakla beraber hem ağlıyor, hem de gülüyor.» dedim ve **Fatıma**'ya dönerek:

«— Resûlüllah sana ne dedi?» diye sordum. O:

«— Söylersem, sırrı ifşa etmiş olurum.» diye cevap verdi.

Peygamber (s.a.v.) vefat ettikten sonra **Fatıma:**

«— Resûlüllah (s.a.v.) bana gizlice, «Ben ölüyorum» deyince, ağladım. Sonra yine kulağıma, «Bana Ehl-i Beyt'imden karışacak ilk kimse sensin.» deyince hoşuma gitti, sevindim.» dedi.[530]

Muhammed b. Hilâl, babasından naklederek anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) yanımızdan mescidden çıkıp da, evine girinceye kadar ayakta dururduk.[531]

Ebû Umâme anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) âsasına dayanarak, yanımıza geldi. Biz hemen ayağa kalktık. Bunun üzerine Resûlüllah:

«— Birbirine tazim eden Acemler gibi ayağa kalkmayın.» buyurdu.[532]

Ubâde b. Sâmıt anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) yanımıza gelmişti. **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Kalkın; şu münafığı Resûlüllah'a şikâyet edelim.» deyince, Peygamber (s.a.v.):

«— Ayağa kalkmayın. Çünkü ancak Allah Teâlâ'nın huzurunda ayağa kalkılır.» buyurdu.[533]

Enes (r.a.) anlatıyor: Sahabe, Resûlüllah'ı görmekten duyduğu sevinci, hiç kimse için duymazdı. Fakat, O'nun istemediğini bildikleri için kendisini gördükleri zaman ayağa kalkmazlardı.[534]

İbn-i Ömer'den: Peygamber (s.a.v.) herhangi bir kimsenin oturduğu yerden kalkarak, yerini başkasına vermesini yasaklamıştı. **İbn-i Ömer,** eğer birisi ayağa kalkar, yerini kendisine verirse, oraya oturmazdı.[535]

Ebû Hâlid'il Vâbli'den: **Ali b. Ebî Talib** yanımıza geliyordu. Bizler ise ayağa kalkmış, onun gelmesini bekliyorduk. **Hz. Ali:**

«— Bakıyorum saygı duruşuna geçmişsiniz.» dedi.[536]

Ebû Miclez anlatıyor: **Abdullah İbn-i Âmir** ve **Abdullah b. Zübeyr** oturmakta iken, yanlarına **Muaviye** gelince, **İbn-i Âmir** ayağa kalktı. **İbn-i Zübeyr** ise ayağa kalkmadı. Bu hareketlerinde daha ölçülü idi. Bunun üzerine **Muaviye:**

---

530 **Buharî**, Bab-ul Edeb, s. 138.
531 Bezzâr; **Mecma'uz-Zevâid**: 8/40.
532 **İbn-ü Cezîr; Kenz'ül-Ummâl:** 5/55; **Cem'ul Fevâid:** 2/143.
533 **Müsned-i İmâm Ahmed; Mecma'uz-Zevâid:** 8/40.
534 **Buharî**, Bab'ul Edeb, s. 138; **El-Bidâye:** 6/57.
535 **Buharî**, Bab'ül Edeb, s. 169; **İbn-i Sa'd:** 4/120.
536 **İbn-i Sa'd:** 6/28.

«— Peygamber (s.a.v.): «Allah'ın kullarının, kendisi için ayağa kalkmasına sevinen kimse, kendisine cehennemden bir yer hazırlasın!» buyurdu.[537] dedi.

Gelen Bir Müslümana, Toparlanıp, Yer Vermek :

Vâsile b. Hattâb el-Kuraşî anlatıyor: Adamın birisi, Mescid'e girmişti. Peygamber (s.a.v.) ise, Mescid'de yalnız başına oturuyordu. Adamı görünce, toparlanarak, yer gösterdi. Adam:

«— Ey Allah'ın Resûlü, yer oldukça geniş.» deyince, Resûlüllah ona:

«— Müslümanın bir başka Müslümanı gördüğü zaman onun için toparlanıp yer açması vazifesidir.» buyurdu.[538]

Toplantıya Gelenlere Saygılı Davranmak :

Kesîr b. Mürre anlatıyor: Bir Cuma günü Mescid'e girmiştim. Baktım, **Avf b. Malik el-Eşcaî** bir grup insan arasına oturmuş, ayaklarını da önüne uzatmıştı. Beni görünce, ayaklarını toplayarak:

«— Ayaklarımı niçin uzattığımı biliyor musun? Salih bir adam gelsin ve otursun diye.» dedi.[539]

İbn-i Abbas (r.a.) dan: Benim meclisimde en sevdiğim insan yanıma kadar gelip oturandır.»[539/a]

---

[537] **Buharî;** Edeb, s. 144.
[538] **Beyhakî; İbn-i Asakîr; Kenz'ül-Ummâl:** 5/55; **Taberânî Mecma'uz-Zevâid:** 8/40.
[539] **Buharî,** Bab'ul Edeb, s. 167.
[539/a] **Buharî,** s. 167.

MÜSLÜMANIN İKRAMINI KABUL ETMEK

Ebû Ca'fer anlatıyor: **Hz. Ali** (r.a.) nin yanına iki adam gelmişti. **Hz. Ali,** onları mindere buyur etti. Adamlardan birisi mindere oturduğu halde, diğeri toprağa oturunca, **Ali** ona hitaben:

«— Kalk ve minder üzerine otur! Çünkü yapılan iyiliği, ancak eşek teper.» dedi.[540]

MÜSLÜMANIN SIRRINI SAKLAMAK

Ömer (r.a.) anlatıyor: Kızım **Hafsa, Sehmî** kabilesinden **Huneys b. Huzafe** (r.a.) den dul kalmıştı. **Huzafe** (r.a.) Bedir savaşına katılan Resûlüllah'ın eshabındandı. Medine'de şefat etmişti. **Ebû Bekr** (r.a) ile karşılaştığımda;

«— Arzu edersen, **Hafsa'yı** sana nikâhlıyayım.» dedim. **Ebû Bekr** o an bana bir cevap vermedi. Birkaç gün sonra, Resûlüllah, **Hafsa'ya** talip oldu. **Hafsa'yı** Resûlüllah'a nikâhladım. Bu hâdiseden sonra **Ebû Bekr** ile karşılaştım! Bana;

«— **Hafsa** ile evlenmemi teklif ettiğinde sana herhangi bir cevap vermemiştim. Herhalde bana gücendin?» dedi. Ben:

«— Evet.» diye cevap verince, o:

«— Aslında ben sana o zaman cevap verecektim. Ancak Resûlüllah (s.a.v.) ın ondan bahsettiğini işitmiştim. Resûlüllah'ın sırrını ifşa etmeyeyim diye sana cevap vermedim.- Şayet o vazgeçseydi, ben **Hafsa'yı** kendime nikâhlayacaktım.» dedi.[541]

---

[540] İbn-i Ebî Şeybe; Abdurrezzâk; Kenz'ul-Ummâl: 5/55.
[541] Hılye: 1/361; Müntehab: 5/120.

Hz. Enes (r.a.) anlatıyor: Bir gün Resûlüllah (s.a.v.) ın bir işini görüyordum. İşi bitirdikten sonra, «Resûlüllah uyuyor.» deyip dışarı çıktım. Çocukların yolda oynaştıklarını görünce, oyunlarını seyretmeye başladım. Biraz sonra ise Peygamber (s.a.v.) çıkageldi. Çocukların yanına gelip, selâm verdikten sonra beni yanına çağırdı ve bir yere gönderdi. İşini yapıp gelinceye kadar, onu kimseye söylemedim. Bu yüzden annemin yanına geç gelmiştim. Annem bana:

«— Niçin böyle geciktin?» diye sorunca, ben:

«— Peygamber (s.a.v.) beni bir ihtiyacı için göndermişti de.» dedim.

«— Nedir o?» diye sordu.

«— O, Peygamber (s.a.v.) in bir sırrıdır, sana söyleyemem.» dedim. Annem:

«— Oğlum, Resûlüllah'ın sırrını sakla.» dedi.

«— O sırrı şimdiye kadar hiç kimseye söylemediğim için, sana da söyleyemeyeceğim.»[542]

---

542 **Buharî,** Bab'ul Edeb, s. 169; **Cem'ul Fevâid:** 2/148; **Müslim.**

YETİMLERE İYİLİK ETMEK

Ebû Hureyre (r.a.) dan: Peygamber (s.a.v.) e bir adam gelerek içinin sıkıldığından şikâyet edince, Resûlüllah ona:

«— Yetimin başını okşa, yoksulu doyur!..» buyurdu.[543]

Ebud'derdâ (r.a.) anlatıyor: Bir adam, Resûlüllah (s.a.v.) a gelerek ruhunun sıkıldığından bahsetti. Peygamber (s.a.v.) de ona:

«— İçinin ferahlamasını ve ihtiyacının temin olunmasını mı istiyorsun? Öyle ise yetime şefkat göster, onun başını okşa, karnını doyur, O zaman için ferahlar ve ihtiyacın temin olunur.» buyurdu.[544]

Beşir b. Akraba el-Cühenî anlatıyor: Uhud savaşında Peygamber (s.a.v.) in yanına gelerek:

«— Ne oldu babama?» diye sordum.

«— Şehid edildi. Allah rahmet eylesin.» buyurdu. Bunun üzerine ben ağlamaya başladım ki, Resûlüllah elimden tuttu, başımı okşadı ve bineğine bindirerek:

«— İster misin ben baban, **Aişe** de annen olsun?» diye buyurdu.[545]

---

[543] **Müsned-i İmam Ahmed; Mecma'uz-Zevâid: 8/160.**

[544] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/160.**

[545] **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 8/161; Buharî; El-İsâbe: 1/153; İbn-ü Mendeh; İbn-i Asakir; Müntehab: 5/146.**

BABA DOSTUNA SAYGI GÖSTERMEK

Abdullah İbn-i Dinâr anlatıyor: **İbn-i Ömer** Mekke'ye gitmek üzere yola çıktığı zaman, yanında, deveye binmekten usanınca, üzerine binip rahat edeceği bir eşeği ve başına dolayacağı bir sarığı bulunurdu. Yine bir gün Mekke'ye giderken eşeğine binmişti. Yolda yanına bir **bedevî** geldi. **Abdullah İbn-i Ömer** ona:

«— Sen filân oğlu filân değil misin?» diye sordu. Bedevî:

«— Evet, oyum.» dedi. Bunun üzerine **İbn-i Ömer** altındaki **eşeği** ve sarığı bedevîye vererek:

«— Şuna bin, sarığı da başına sar.» deyince, yol **arkadaşlarından** bazıları:

«— Allah iyiliğini versin, üzerinde dinlendiğin eşeği ve başına doladığın sarığı şu bedevîye verdin.» dediler. **İbn-i Ömer** ise şöyle **karşılık** verdi:

«— Ben Resûlüllah (s.a.v.) ın: «İnsanın, babası öldükten sonra, babasının samimî dostları ile ilgilenmesi ve onlara ihsanda bulunması yapılan en güzel iyiliktir.» buyurduğunu işittim. Şüphesiz bu bedevînin babası da, **Ömer İbn-i Hattâb'ın** en samimî bir dostu idi.»[546]

ÖLÜMLERİNDEN SONRA, ANNE VE BABAYA İYİLİK YAPMAK

Üseyd es-Saidî anlatıyor: Adamın birisi, Peygamber (s.a.v.) e:

«— Ey Allah'ın Resûlü! Ölümlerinden sonra anneme babama ne gibi şeylerle iyilikte bulunabilirim?» diye sorunca, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Onlar için dua etmek, mağfiret dilemek, vasiyetlerini yerine getirmek, onların ahbaplarını ziyaret etmek ve arkadaşlarına, dostlarına ikramda bulunmakla...» diye cevap verdi.[547]

---

546 Ebû Dâvûd; Tirmizî; Müslim; Cem'ul-Fevâid: 2/169; Buharî, Bab'ul Edeb', s. 9.
547 Ebû Dâvûd.

MÜSLÜMANIN DAVETİNİ KABUL ETMEK

Ziyad b. En'am anlatıyor: **Muaviye** zamanında denizde savaşmakta idik. Bir gün içinde bulunduğumuz gemi, **Ebû Eyyub el-Ensarî**'nin gemisine yanaştı. Öğle yemeğimiz hazırlanınca, kendilerini davet ettik. Onlar da geldiler. Fakat **Ebû Eyyub:**

«— Beni davet etmişsiniz. Oruçlu idim, ama davetinize gelmem gerekiyordu. Çünkü ben, Resûlüllah (s.a.v.) ın: «Müslüman kimsenin şu altı hususta kardeşinin hakkına riayet etmesi üzerine borçtur. Eğer bunlardan birini yapmazsa, kardeşinin bir hakkını çiğnemiş olur. Karşılaştığı zaman selâm vermek, davetine gitmek, hapşırdığı zaman, «Allah rahmetini üzerinden eksiltmesin.» demek, hastalanınca ziyaretine gitmek, cenazesinde hazır bulunmak, nasihata ihtiyacı olduğu zaman da nasihat vermek.» buyurduğunu işittim.» diye mukabelede bulundu.[548]

Humeyd b. Nuaym'dan: **Ömer İbn-i Hattab** ile **Osman** (r.a.) bir davete çağrılmışlardı. Davete gelip, yemekten sonra, giderlerken **Ömer, Osman**'a:

«— Bir yemeğe katıldım ama, katılmamayı ne kadar arzu ederdim.» deyince, **Osman:**

«— Niçin?» diye sordu. **Ömer:**

«— Çünkü davet edenin bununla övünmesinden korkuyo[illegible] ye karşılık verdi.[549]

Muğîre b. Şu'be evleniyordu. Mü'minlerin Emîri **Hz.** [illegible] düğününe davet etti. **Osman** gelince:

---

[548] **Buharî,** Bab'ul Edeb, s. 134..

[549] **İbn-ü Mübarek; Müsned-i Ahmed; Kenz'ül-Ummâl: 5/66.**

«— Oruçtum ama, sırf davete katılmak ve bereketi artırmak için geldim.» dedi.[550]

Selman (r.a.) der ki: Devlet dairesinde görevli veya nüfuzlu bir dost yahut arkadaşın olur da, sana bir hediye verir veya bir yemeğe davet ederse, hemen kabul et. Çünkü yediğin yemeğin afiyeti sana ve —şayet varsa— günahı onadır.[551]

---

[550] **Müsned-i Ahmed; Kenz'ülUmmâl: 5/66.**
[551] **Abdurrezzak; Kenz'ül-Ummâl: 5/6.**

YOLDAN ZARARLI ŞEYLERİ KALDIRMAK

Muaviye b. Kurra (r.a.) anlatıyor: **Ma'kıl el-Müzenî** ile beraberdim. Yolda yürürken eziyet verici bir şey görse kaldırıp atıyordu. Artık ben de bir şey gördüm mü, onu atmak için **Ma'kıl'dan** evvel davranmaya başladım. Bana:

«— Aferin sana yeğenim! Çünkü ben, Resûlüllah (s.a.v.) ın: «Kim, Müslümanların yolundan eziyet veren bir şeyi kaldırırsa, kendisine bir sevap yazılır. İyiliği makbul olan kimse Cennete girer.» buyurduğunu işittim.» dedi.[552]

HAPŞIRAN KİMSEYE ALLAH'IN RAHMETİNİ DİLEMEK

İbn-i Ömer (r.a.) anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) in yanında oturuyorduk. Peygamber (s.a.v.) hapşırdı. Biz:

«— **Yerhamükâllah.**»[552/a] dedik. O da:

«— Allah sizi doğru yola iletsin. Kalbinizi ıslah etsin.» buyurdu.[553]

Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: Adamın birisi, Resûlüllah (s.a.v.) ın huzurunda iken hapşırdı ve:

«— Ey Allah'ın Resûlü, hapşırınca ne diyeyim?» diye sordu. **Peygamberimiz de:**

«— **Elhamdülillah**, de.» buyurdu. Orada bulunanlar ise:

«— **Peki, biz** ona ne diyelim ey Allah'ın Resûlü?» dediler.

---

552 **Buharî,** Bab'ul Edeb, s. 87.
552/a Allah mağfiretini üzerinden eksik etmesin.
553 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 8/57.

«— **Yerhamükâllah**, deyin.» buyurdu. Bu defa hapşıran adam:

«— Ya ben onlara ne diyeyim?» diye sordu. Resûlüllah da:

«— Allah sizi hidayete erdirsin; kalbinizi ıslah etsin, de.» buyurdu.[554]

İbn-i Mes'ud (r.a.) der ki: Resûlüllah (s.a.v.) bize, içimizden birisi hapşırdığı zaman ona, **«Yerhamükâllah»** dememizi öğretti.[555]

Yine **İbn-i Mes'ud**'dan: Resûlüllah (s.a.v.) bize şunu öğretti:

«— İçinizden birisi hapşırdığı zaman, «Âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun.» desin. Yanındakiler de: «Allah'ın rahmetine mazhar ol.» desinler. Onlar böyle deyince, hapşıran adam da: «Allah bana ve size mağfiret eylesin, desin.»[556]

Ümmü Seleme (r.a.) den: Adamın birisi Resûlüllah'ın evinin yanında hapşırdı ve: **«Elhamdülillah»** dedi. Bunun üzerine Resûlüllah ona:

«— **Yerhamükâllah**.» diye dua etti. Sonra bir başka adam daha hapşırarak:

«— Âlemlerin Rabbi Allah'a bol bol hamd ve şükür olsun.» deyince Resûlüllah:

«— Bu ötekinden ondokuz misli fazla sevab aldı.» buyurdu.[557]

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın huzurunda iken iki kişi hapşırdı. Resûlüllah bunlardan birisine, **«Yerhamükâllah»** dediği halde, diğerine böyle bir şey söylemedi. Çevresinde bulunanlar neden böyle yaptığını sordukları zaman da:

«— Çünkü bunlardan birisi Allah'a hamdetti; diğeri ise, hamdetmedi.» buyurdu.[558]

Ebû Hüreyre'den: Resûlüllah'ın huzurunda iken iki adam hapşırdı. Bunlardan birisi diğerinden daha zengindi. Zengin olan hapşırınca Allah'a hamdetmemiş, Peygamberimiz de ona: **«Yerhamükâllah»** dememişti. Diğer adam ise, **«Elhamdülillah»** demiş, Resûlüllah da, **«Yerhamükâllah»** demişti. Bunun üzerine zengin olan adam:

«— Huzurunda hapşırdım, bana **«Yerhamükâllah»** demedin de, diğer adama dedin!» diye söyleninee, Resûlüllah:

«— Çünkü o adam Allah'ı andı, ben de onu andım; sen ise Allah'ı unuttun. Tabiî ben de seni.» diye cevap verdi.[559]

---

[554] **Müsned-i Ahmed; Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 8/57; İbn-ü Cerîr; Beyhakî; Kenz'ül-Ummâl: 5/56.**

[555] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/57.**

[556] **Mecma'uz-Zevâid.**

[557] **Ibn-ü Cerîr; Kenz'ül-Ummâl: 5/56.**

[558] **Buharî/Müslim; Ebû Dâvûd; Tirmizî; Cem'ul-Fevâid: 2/145.**

[559] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/58; Buharî, Bab'ul Edeb, s. 136; Beyhakî; İbn-ün Neccar; İbn-ü Şahîn; Kenz'ül-Ummâl: 5/57.**

Ebû Bürde (r.a.) anlatıyor: **Ebû Musa, Fadl b. Abbas**'ın annesinin evinde iken yanına girdim. Bir ara hapşırdığım halde bana **«Yerhamükâllah»** demedi. **Fadl'ın** annesi hapşırınca ona, **«Yerhamükâllah»** dedi. Ben durumu anneme anlattım. **Ebû Musa,** annemin yanına gelince, annem meseleyi ona çıtlattı, ve:

«— Oğlum yanında hapşırdığı halde ona **«Yerhamükâllah»** dememişsin de, **Fadl'ın** annesi hapşırınca ona **«Yerhamükâllah»** demişsin!» dedi. **Ebû Musa,** anneme:

«— Ben Resûlüllah (s.a.v.) ın: «Sizden biriniz hapşırır da Allah'a hamdederse, ona **«Yerhamükâllah»** deyin. Eğer Allah'a hamdetmezse, siz de ona dua etmeyin.» buyurduğunu işittim. Senin oğlun hapşırdığı zaman Allah'a hamdetmedi, ben de kendisine dua etmedim. Fakat o kadın hapşırdı ve Allah'a hamd etti. Tabiî ben de kendisine **«Yerhamükâllah»** dedim.» diye karşılık verdi. Bunun üzerine annem:

«— İyi yapmışsın.» dedi.[560]

Mekhul'el-Ezdî'den: **İbn-i Ömer**'in yanında oturuyordum. Bir ara adamın birisi hapşırdı. **İbn-i Ömer** ona:

«— Eğer Allah'a hamdetti isen, Allah mağfiretini üzerinden eksik etmesin.» dedi.[561]

Nafi anlatıyor: **İbn-i Ömer** hapşırdığı zaman, kendisine: **«Yerhamükâllah»** denildi mi, o da:

«— Allah bize ve size merhamet etsin; hepimizi affetsin.» diye karşılık verirdi.[562]

Yine **Nafi'**den: **Abdullah İbn-i Ömer**'in huzurunda iken adamın birisi hapşırdı. **İbn-i Ömer** ona:

«— Cimrilik ettin! Allah'a hamd Resûlüllah'a da duâ etmiyecek miydin!» dedi.[563]

Yine adamın birisi **İbn-i Ömer**'in yanında hapşırdı ve:

«— Âlemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun!» dedi. **İbn-i Ömer** ise:

«— Allah'a hamdettin. Resûlüllah'a da salât-ı selâm getirseydin ya!» diye karşılık verdi.[564]

Ebû Cemre'den: Ben, **İbn-i Abbas**'ın hapşırdığı zaman kendisine **«Yerhamükâllah»** diyenlere:

«— Allah hepimizi cehennemden korusun. Allah sizlere merhamet etsin.» dediğini işittim.[565]

---

560 **Buharî,** Bab'ul Edeb, s. 137.
561 **Buharî,** Bab'ul Edeb, s. 136.
562 **Beyhakî; Kenz'ül-Ummâl:** 5/57.
563 **Beyhakî.**
564 **Kenz'ül-Ummâl:** 5/57.
565 **Buharî,** Bab'ul Edeb, s. 135.

HASTA ZİYARETİNE GİTMEK

Zeyd b. Erkam der ki: Gözüm ağrıyordu. Resûlüllah (s.a.v.) da ziyaretime gelirdi.[566]

Sa'd b. Ebî Vakkas'dan: Resûlüllah (s.a.v.) Veda Haccını yaptığı sene, beni kıvrandıran bir hastalığımdan dolayı ziyaretime gelirdi. Kendisine:

«— Hastalığım ağırlaştı. Malım da var. Bir kızımdan başka mirasçım yok. Malımın üçte ikisini tasadduk edeyim mi?» diye sordum.

«— Hayır, etme.» buyurdu.

«— Peki, yarısını tasadduk edeyim.» dedim.

«— Hayır. Üçte bir kâfi. Aslında üçte bir bile çok. Çünkü vârislerini zengin bırakman, onları insanlara el açan fakirler durumuna düşürmenden daha iyidir. Allah rızası için sarfettiğin her şeyin mükâfatını elbette alacaksın. Hatta yemek yerken hanımının ağzına koyduğun bir lokmadan bile mükâfat alacaksın.» buyurdu. Ben:

«— Ey Allah'ın Resûlü! Siz Medine'ye döneceksiniz de ben dostlarımdan geri mi kalacağım?» diye sordum. O:

Şayet burada kalır da iyi amel yaparsan, elbette bu sebeple derecen artar ve merteben yükselir. Sonra öyle zannediyorum ki, uzun zaman yaşayarak; birçoklarına faydan, birçoklarına da zararın dokunacaktır. Yâ Rabbi! Eshabıma Mekke'den Medine'ye dönmeyi nasib et. Onları burada bırakma. Fakat **Sa'd b. Havle** biçaredir.» buyurdu.

Resûlüllah (s.a.v.), **Sa'd**'ın Mekke'de öleceğine üzüldü.[567]

Cabir b. Abdullah anlatıyor: Bir hastalığa yakalanmıştım. Resûlüllah (s.a.v.) ile **Ebû Bekir** (r.a.) yürüyerek ziyaretime gelmişler ve geldiklerinde beni baygın bir vaziyette bulmuşlar. Resûlüllah hemen abdest almış ve abdest suyunu üzerime dökmüş, kendime geldiğim zaman karşımda Resûlüllah'ı görünce:

---

566 **Ebû Dâvûd; Cem'ul-Fevâid:** 1/124.

567 **Buharî:** 1/173; **Müslim:** 5/176; Sünenlerin tümü.

«— Ey Allh'ın Resûlü! Malımı ne yapayım? Onu nasıl tasarruf edeyim.» diye sordum. Miras âyeti ininceye kadar bana cevap vermedi.[568]

Usâme b. Zeyd (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) **Bedir** savaşından dönünce, **Sa'd b. Ubâde'yi** ziyarete gitmek için bir eşeğe bindi. Terkisine de beni aldı. Yolda bir gruba rastladık. **Abdullah b. Übey b. Selûl** henüz Müsülüman olmamıştı. O da bu grubun içindeydi. Mecliste Müslümanlar, putlara tapan müşrikler ve Yahudiler vardı. Hatta **Abdullah b. Revâha** dahi oradaydı. Hayvanın kaldırdığı toz orada oturanların üstüne gelince, **Abdullah b. Übey** hırkası ile burnunu örttü. Bize:

«— Toz kaldırmayın!» diye bağırdı. Resûlüllah onlara selâm verdikten sonra durdu ve eşekten inerek, onları Allah'a îman etmeye çağırıp, Kur'an okudu. **Abdullah b. Übey:**

«— Ey adam! Söylediklerinden daha güzeli yok mu? Gerçek de olsa, meclisimizi rahatsız etme. Eşeğine bin ve çek git. Sana gelenlere anlatırsın onları!» deyince, **Abdullah b. Revâha:**

«— Konuş, ey Allah'ın Resûlü, anlatmaya devam et sen, bizim hoşumuza gidiyor.» dedi. Bunun üzerine Müslümanlarla, Müşrikler ve Yahudiler çekişmeye başladılar. Neredeyse kavga çıkacaktı ki, Resûlüllah onları yatıştırdı. Daha sonra tekrar eşeğine binerek **Sa'd b. Ubâde'nin** yanına geldi. Ona:

«— **Sa'd**, **Ebû Hubab'ın**[569] söylediklerini duymadın mı?» dedi. **Sa'd:**

«— Ey Allah'ın Resûlü! Affet, kusuruna bakma onun. Allah sana vereceğini vermiş. Bu belde halkı ona taç giydirecek ve başlarına kral yapacaktı. Allah'ın sana verdiği peygamberlik buna mani olduğu için, canı sıkıldı. Sana karşı böyle davranmasının sebebi budur.» dedi.[570]

İbn-i Abbas (r.a.) anlatıyor:

Peygamber (s.a.v.) bir bedevîyi ziyaret etmek için evine girdi. Resûlüllah bir hastayı ziyarete gittiği zaman ona:

«— Bir şeyin yok! İnşallah bu hastalık sayesinde günahlarından arınırsın.» derdi. Ona da aynı sözü söyledi. Ben bu sözü duyunca:

«— Günahlarından arınmak mı? Bu, o yaşlı bir kimseye mezarları ziyaret ettirecek derecede ağır bir hastalıktır.» dedim. Resûlüllah:

«— Bu da iyi!» buyurdu.[571]

Aişe (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), Medine'ye geldiği zaman, **Ebû Bekir** ile **Bilâl** (r.a.) hummaya yakalanmışlardı. Onların yanına girerek:

---

568 **Buharî: 2/843.**
569 **Abdullah b. Übey.**
570 **Buharî: 2/845.**
571 **Buharî: 2/844.**

«— Babacığım nasılsın? **Bilâl**, sen nasılsın?» dedim. **Ebû Bekir**'i humma ateşi sardığı zaman: «Âlim insana, ayakkabı bağından daha yakın olduğu halde, herkes evinde kaygısız yaşar.» diye şiir okuyor; **Bilâl** ise ben yanından ayrılırken şu beyitleri söylüyordu:

«Bilmiyorum, acaba bir gece daha kalacak mıyım?
Hoş kokulu saz ve kevenlerle kaplı şu vadide
Acaba bir gün görebilecek miyim **Mecenne** sularını
Şâmme ve **Tafil** tepelerini seyretmek nasib mi?»

Bunun üzerine Resûlüllah'ın yanına gelerek, durumu haber verdim. O da:

«— Allah'ım! Bize Mekke'yi sevdiğimizden daha çok Medine'yi sevdir. İlâhî, buraya sağlık ve sıhhat ver. Bereketini artır. Hastalığı buradan uzaklaştır.» diye dua etti.[572]

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor: Bir gün Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bugün hanginiz oruçlu?» diye sordu.

«— Ben.» dedi. **Ebû Bekir.** Peygamberimiz:

«— Bugün hanginiz hasta olarak evine döndü?» dedi. **Ebû Bekir** yine:

«— Ben.» diye cevap verdi. Resûlüllah:

«— Bugün hanginiz bir cenazeye katıldı?» dedi. **Ebû Bekir:**

«— Ben.»

«— Bugün hanginiz bir fakirin karnını doyurdu?»

«— Ben.»

«— Bir günde bu kadar hasletin kendisinde birleştiği adam muhakkak cennete girer.» buyurdu.[573]

Abdullah b. Nafi' anlatıyor: **Hasan b. Ali** (r.a.) hasta idi. **Ebû Musa**, onun ziyaretine gitti. Bunun üzerine **Hz. Ali** (r.a.):

«— Şunu bilin ki, bir hasta ziyaret eden Müslüman, hastanın yanından yetmiş bin melekle birlikte döner. Bu melekler, onun affedilmesi için dua ederler. Eğer bu ziyaretini sabahleyin yapmışsa, ona o gün akşama kadar dua ederler. Ayrıca, kendisine mükâfat olarak cennette bir bahçe verilir. Eğer bu ziyaretini akşamleyin yapmışsa, hastanın yanından yetmiş bin melek birlikte çıkar, bu melekler günahlarının affedilmesi için dua ederler. Ayrıca, mükâfat olarak kendisine cennetten bir bahçe verilir.» dedi.[574]

---

572 **Buharî:** 2/844.
573 **Buharî**, **Bab'ul Edeb**, s. 75.
574 **İbn-ü Cerîr; Beyhakî; Kenz'ül-Ummâl:** 5/50; **Ebû Dâvûd; Müsned-i Ahmed:** 1/121, 1/91.

Abdullah b. Yesar anlatıyor: **Amr İbn-i Hûreys, Hz. Hasan**'ın ziyaretine gitmişti. **Hz. Ali**, ona:

«— İçinden gelerek mi **Hasan**'ı ziyaret ediyorsun?» diye sordu. **Amr:**

«— Sen benim Rabbim değilsin ki, kalbimi istediğim yöne çeviresin.» diye karşılık verince **Hz. Ali:**

«— Senin bu şekilde cevap verişin, bizim sana nasihat vermemizi engellemiyor. Ben, Resûlüllah'ın şöyle buyurduğunu işittim: Allah, kardeşinin ziyaretine giden bir Müslüman için yetmiş bin melek gönderir. Bu melekler, günün hangi saatinde ziyaret yapmışsa, akşama kadar o adam için dua ederler. Ve şayet gecenin herhangi bir saatinde ziyaret yapmışsa, sabaha kadar dua ederler.» dedi.[575]

Abdurrahman'ın babası **Said** anlatıyor: **Selman** (r.a.) ile birlikteydim. **Selman** (r.a.), Kinde mahallesinde bulunan bîr hastanın ziyaretine gitti. Hastanın yanına girince:

«— Müjde! Bir mü'min kimse hastalandığı zaman, Allah o hastalığı bu mü'min için bir kefaret ve rıza sebebi kılar. Hastalanan kâfirse, sahipleri tarafından ayakları bağlanıp bırakılan; niçin bağlandığını ve niçin bırakıldığını anlamıyan deveye benzer.» dedi.[576]

Sa'id b. Vehb'den: **Selman** (r.a.) ile birlikte, Kinde mahallesindeki bir hasta arkadaşının ziyaretine gittim. **Selman,** arkadaşına:

«— Allah Teâlâ mü'min kulunu bir hastalığa duçar eder. Sonra ona sıhhat verir. Ve bu hastalık o kulun geçmiş günahları için bir keffaret olur. Daha sonra yapacakları için de bir keffaret sebebi sayılır. Yine Allah günahkâr kuluna bir hastalık gönderir. Sonra ona sıhhat verir. O kul da sahipleri tarafından ayağı bağlanıp, salıverilen; ayağı bağlandığı zaman niçin bağlandığını, bırakıldığı zaman da niçin bırakıldığını bilmeyen bir deve gibidir.» dedi.[577]

Nafi' anlatır: **Abdullah İbn-i Ömer** bir hastayı ziyaret ettiği zaman, ona halini sorar; ayrılırken de:

«— Allah böyle dilemiş; Allah şifa versin.» derdi.

Abdullah b. Ebî Hüzeyl'den: **Abdullah b. Mesud** bir hastanın ziyaretine gitmişti. Yanında başkaları da vardı. Evde bir de kadın bulunuyordu. İçlerinden birisinin kadına bakmakta olduğunu gören **Abdullah:**

«— Keşke gözün çıksaydı, senin için daha iyi olurdu!» dedi.[578]

İbn-i Abbas (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) bir hastayı ziyaret ettiği

---

[575] **Müsned-i Ahmed: 1/97; Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 3/31.**

[576] **Buharî**, Bab'ul Edeb, s. 72; Bu sözlerden, kâfirin, hastalığından dolayı sevaba nail olamıyacağı kastedilmektedir.

[577] **Hılye: 1/206.**

[578] **Buharî**, Bab'ul Edeb, s. 78.

zaman, onun yanı başına oturur ve yedi defa: «Büyük Arş'ın sahibi yüce Allah'tan sana şifa vermesini niyaz ediyorum.» derdi.

Ve şayet adamın henüz eceli gelmemişse, hastalığından kurtulurdu.[579]

Hz. Ali'den: Resûlüllah (s.a.v.) bir hastanın ziyaretine gittiği zaman, şöyle dua ederdi:

«— Ey insanların Rabbi! Şu adamdan hastalığı kaldır. Ona şifa ver. Şifa veren sensin. Senden başka şifa veren yoktur!»[580]

Hz. Aişe'den: Resûlüllah (s.a.v.) bir hastayı ziyarete gittiği zaman **«Bismillah»** diyerek, elini, hastanın ağrıyan yerine kor ve:

«— Geçmiş olsun.» derdi.

Selman (r.a.) dan: Peygamber (s.a.v.), ben hasta iken ziyaretime gelmişti. Çıkarken şöyle dedi:

«— **Selman!** Allah şifalar versin. Günahını affetsin. Ölünceye kadar bedenine sıhhat, dinine kuvvet versin.»[581]

Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) bir hastayı ziyarete gittiği veya kendisine bir hasta getirildiği zaman: «Ey insanların Rabbi, bu adamı iyileştir. Ona şifa ver. Şifa veren sensin. Senin şifandan başka hiç bir hastalık bırakmayan şifa yoktur.» derdi.

Allah'ın Resûlü, hayata gözlerini yumduğu son hastalığına yakalandığı zaman, ben elinden tutarak, kendisine şifa diliyor ve yukarıda söylediği sözlerle kendisine dua ediyordum. Resûlüllah elini elimden çekti ve:

«— Allah'ım, bana mağfiret eyle. Beni dostuma kavuştur.» dedi. Kendisinden duyuğum en son söz bu oldu.[582]

Enes (r.a.) der ki: Resûlüllah (s.a.v.) birisinin evine girmek istediği zaman izin almak maksadiyle üç defa selâm verir; bir söz söylediği zaman da, üç defa tekrar ederdi.[583]

Kays b. Sa'd anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) bizi evimizde ziyaret etti ve:

«— **Esselâmü aleyküm ve rahmetullah.**» dedi. Babam yavaş bir sesle selâmını aldı. Ben:

«— Allah'ın Resûlüne izin vermiyor musun?» dedim. Babam:

«— Bırak, bize bolca selâm versin.» diye karşılık verdi. Resûlüllah yine:

---

579 **Buharî**, Bab'ul Edeb, s. 79; **Müsned-i Ahmed; Tirmizî; Devrakî; İbn-ü Cerîr; Kenz'ül Ummâl: 5/50.**

580 **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 2/299.**

581 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 2/229.**

582 **Buharî: 2/847; İbn-i Sa'd: 2/14.**

583 **Buharî: 2/923.**

«— **Esselâmü aleyküm ve rahmetullah.**» dedi. Babam bu defa da alçak bir sesle selâmını aldı. Resûlüllah üçüncü defa yine:

«— **Esselâmü aleyküm ve rahmetullah.**» dedi ve sonra dönüp gitti. Babam da arkasından giderek, Resûlüllah'a:

«— Ey Allah'ın Resûlü! Ben verdiğin selâmı duyuyordum, fakat bize daha çok selâm veresin diye alçak bir sesle selâmını aldım.» deyince, Resûlüllah (s.a.v.), **Sa'd**'la birlikte geri döndü. **Sa'd,** Resûlüllah için banyo hazırlanmasını emretti. Peygamber (s.a.v.) de gusl yaptıktan sonra zağferan ile boyanmış bir peştamala büründü. Sonra da ellerini kaldırarak:

«— Allah'ım, **Sa'd**'ın ailesine rahmet ve bereket gönder.» diye dua etti. Daha sonra yemek yedi ve dönmek isteyince, **Sa'd** kendisine sırtında kadife bir çul bulunan bir eşek getirdi ve bana:

«— **Kays,** Resûlüllah'a arkadaşlık et.» dedi. Ben de kendisiyle birlikte yola çıktım. Bana:

«— Gel, sen de bin!» dediyse de, razı olmadım. Bu defa o:

«— Ya sen de binersin, ya da geri dönüp gidersin!» dedi. Ben de geri döndüm.

Rıb'î b. Hıraş anlatıyor: **Benî Âmir** kabilesinden birisi bana şunları anlattı: Peygamber (s.a.v.) in evine geldim ve:

«— Girebilir miyim?» diye sordum. Resûlüllah, cariyesine:

«— Dışarı çık ve ona: «Önce selâm ver de sonra girebilir miyim? de.» buyurdu. Çünkü o, girmek için izin istemesini bilmiyor.» diye tenbih etti. Ben, Resûlüllah'ın söylediklerini işitmiştim. Daha cariyesi dışarı çıkmadan:

«— **Esselâmu aleyküm,** girebilir miyim?» dedim.

«— **Ve aleyküm selâm,** gir.» buyurdu.[584]

İbn-i Abbas'dan: **Ömer** (r.a.), Peygamber (s.a.v.) in evine gelmişti. Resûlüllah o sırada odasında bulunuyordu. **Hz. Ömer:**

«— **Esselâmü aleyküm** yâ Resûlallah, **esselâmü aleyküm, Ömer** içeri girebilir mi?» dedi.[585]

Ebû Hüreyre (r.a.) der ki: Resûlüllah (s.a.v.) bizi çağırtmıştı. Yanına geldiğimiz zaman, huzuruna girmek için izin istedik.[586]

Sefine'den: Resûlüllah (s.a.v.) ın yanında bulunuyordum. Bu sırada **Hz. Ali** (r.a.) geldi ve izin istemek için hafifçe kapıya vurdu. Peygamber (a.s.):

---

584 **Ebû Dâvûd; Cem'ul-Fevâid:** 2/143.

585 **Buharî,** Bab'ul Edeb, s. 158; **Ebû Dâvûd; Cem'ul-Fevâid: 2/143.**

586 **Müsned-i Ahmed; Mecma'uz-Zevâid:** 8/44; **Ebû Dâvûd; Nesâî; Tirmizî; Beyhakî.**

«— Kapıyı açın.» buyurdu.[587]

Sa'd b. Ubâde der ki: Resûlüllah'ın kapısının karşısında durarak, içeri girmek için izin istediğimde, bana:

«— Sana izin yok. Çünkü kapının karşısında duruyorsun.» buyurdu.[588]

Enes b. Malik anlatıyor: Adamın birisi Resûlüllah'ın odalarından birisine bakıyordu. Resûlüllah ayağa kalktı ve eline bir mil aldı, adamın gözüne sokmak için gözetlemeye başladı.[590]

Sehl b. Sa'd'dan: Adamın birisi Resûlüllah'ın odasını gözetlemeye başladı. O sırada Peygamber (s.a.v.) elinde bir mille başını kaşıyordu. Adamı görünce, ona:

«— Eğer beni gözetlemekte olduğunu bilseydim, şu mille gözünü oyardım.» buyurdu.[591]

Ebû Saîd el-Hudrî anlatıyor: Bir defasında ensarın sohbet toplantılarından birisinde bulunuyordum. **Ebû Musa** çıkageldi. Korkmuş gibi bir hali vardı:

«— **Ömer**'in evine girmek için üç defa izin istedim, vermedi. Ben de geri döndüm.» deyince, **Ömer:**

«— Niçin girmedin?» diye sordu. **Ebû Musa** cevaben:

«— Çünkü üç defa izin istedim, izin verilmedi. Ben de geri döndüm, zira Resûlüllah: «Eğer sizden birisi üç defa izin ister de, izin verilmezse, geri dönsün.» buyurdu.» diye cevap verdi. **Ömer**'in:

«— Bunu mutlaka ispat etmelisin. İçinizde Resûlüllah'ın böyle buyurduğunu işiten varsa, söylesin.» demesi üzerine **Übey b. Ka'b:**

«— Vallahi bunu sana bu topluluğun en küçüğü anlatabilir.» dedi. Orada bulunanların en küçüğü de bendim. **Ömer**'e Resûlüllah'ın böyle söylediğini haber verdim. Bunun üzerine **Ömer:**

«— Vallahi pazarda ticaretle uğraşayım derken, bu hadîsi dinleme fırsatını kaçırdım.» dedi.[592]

Ebû Musa (r.a.) dan: **Ömer**'den, içeri girmek için üç defa izin istedim, vermedi. Ben de geri döndüm. **Ömer** daha sonra bir adam göndererek beni çağırttı ve:

«— **Abdullah,** kapımda beklemek seni sıktı. Ama şunu bil ki, diğerlerinin de senin kapında beklemeleri onları sıkmıştır.» deyince, ben:

---

[587] **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 8/45.**
[588] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/45.**
[590] **Buharî: 2/922.**
[591] **Buharî: 2/1020.**
[592] **Buharî: 2/923.**

«— Ama ben üç defa izin istedim. İzin verilmeyince de geri döndüm.» dedim.

«— Üç defa izin isteyip dönmeyi kimden işittin?» diye sordu.

«— Resûlüllah'tan.» dedim.

«— Bizim işitemediğimizi sen mi işittin? Eğer bu söylediğin şey için bir delil getirmezsen, seni perişan ederim!» diye çıkıştı.

Bunun üzerine **Ömer**'in yanından çıktım. Ve doğruca Mescid'de oturmakta olan bir grubun yanına geldim. Peygamber (s.a.v.) in bu hadîsini duyup duymadıklarını sordum.

«— Yoksa birisi bundan şüphe mi ediyor?» diye cevap vermeleri üzerine, **Ömer** ile aramızda geçen meseleyi anlattım.

«Seninle birlikte ancak en küçüğümüzü gönderebiliriz.» dediler. Bunun üzerine **Ebû Saîd el-Hudrî** benimle birlikte **Ömer**'e geldi ve şunları anlattı:

«— Bir gün Peygamber (s.a.v.) le birlikte çıkmıştık. **Sa'd b. Ubâde**'yi görmek istiyordu. **Sa'd**'ın evine geldik. Resûlüllah bir defa selâm verdi. İzin verilmedi. Bir defa daha selâm verdi, yine izin verilmedi. Üçüncü defa selâm verip de, izin verilmeyince: «Biz üzerimize düşeni yaptık.» diyerek, geri dönmüştü. **Sa'd**, yolda Resûlüllah'a yetişerek: Ey Allah'ın Resûlü! Vallahi, bana verdiğin ilk selâmı işittim. Fakat bana ve aileme daha fazla selâm vermeni istediğim için yavaş bir sesle selâmını aldım, dedi. Bunun üzerine ben, **Ömer**'e:

«— Vallahi ben, Resûlüllah'ın bu sözü söylediğinden eminim.» dedim. **Ömer** de:

«— Evet! Ben de emindim. Ama ispat ettirmek istedim.» diye cevap verdi.[593]

Âmir b. Abdullah anlatıyor: Cariyem, **Zübeyr**'in kızı ile birlikte **Ömer b. Hattab**'ın evine gitmişti.

«— Girebilir miyim?» deyince, **Ömer:**

«— Giremezsin.» dedi. Bunun üzerine cariyem geri döndü. **Ömer** onun arkasından bir adam göndererek:

«— **Esselâmü aleyküm**, girebilir miyim?» demesini tenbih etmesini emretti.[594]

Eslem anlatıyor: **Ömer** (r.a.) bana:

«— **Eslem**, kapımda dur ve kimseden bir şey alma!» demişti. Bir gün üzerimde yeni bir elbise görünce:

«— Nerden aldın bunu?» diye sordu.

«— **Ubeydullah b. Ömer** verdi.» dedim.

---

593 **Edeb'ul Müfred: 157.**

«— **Ubeydullah** bir şey verirse al, ama başkasından bir şey kabul etme.» dedi.

Bir gün yine **Ömer**'in kapısını beklerken **Zübeyr** geldi ve içeri girmek istediğini söyledi. Kendisine **Ömer**'in biraz meşgul olduğunu bildirince, elini kaldırıp kulağımın tozuna bir çarptı ki, acısından bağırdım. Ve hemen **Ömer**'in huzuruna girdim. Bana:

«— Ne oldu?» diye sordu. Ben de, **Zübeyr** ile aramızda geçenleri kendisine anlattım. Bu defa **Ömer:**

«— **Zübeyr** mi? Öyleyse onu içeri al.» dedi. **Zübeyr** içeri girdikten sonra, **Ömer:**

«— Niye bu zavallıya vurdun?» deyince, **Zübeyr:**

«— Senin yanına girmeme mani olmaya kalktı.» diye cevap verdi.

«— Seni kapımdan hiç geri çevirdi mi?»

«— Hayır, çevirmedi.»

«— Eğer sana: Mü'minlerin Emîri meşgul, biraz bekle, deseydi beni mazur görmezdin değil mi? Vallahi şikâyetin yersiz!» dedi.[595]

Zeyd b. Sabit'ten: Bir gün **Ömer b. Hattab** içeri girmek için izin istedi. Ben de izin verdim .O sırada başımı cariyemin kucağına koymuş taratıyordum. **Ömer** gelince başımı cariyenin kucağından çektim. Bunun üzerine **Ömer:**

«— Bırak, saçını tarasın.» dedi.

«— Ey mü'minlerin emîri, niçin siz geldiniz? Bir adam gönderseydiniz ben gelirdim.» dedim.

«— Bu benim işimdir.» diye cevap verdi.[596]

Bir zât anlatıyor: Sabah namazından sonra **Abdullah b. Mes'ud**'un evine girmek için izin istedik. Karısının üzerine bir örtü atarak, bize izin verdi ve:

«— Sizleri dışarda bekletmek istemedim.» dedi.[597]

Musa İbn-i Talha'dan: Babamla birlikte annemin odasına girmiştim. Babam içeriye doğru yürüdü, ben de kendisini takip ettim. Ama birden geriye döndü ve bana öyle bir tokat indirdi ki, yere çöktüm. Daha sonra da:

«— İzinsiz mi gireceksin?!» diye çıkıştı.[598]

Müslim b. Nezîr anlatıyor: Adamın birisi hem **Huzeyfe**'den içeri girmek için izin isteyip, hem de içerisini gözetlemeye başlayınca, **Huzeyfe** ona:

---

595 **İbn-ü Sa'd; Kenz'ül- Ummâl: 5/51.**
596 **Edeb'ül Müfred: 189.**
597 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/46.**

«— Kendin girmedin ama, gözlerin içeri girdi!» dedi. Adam:

«— Annemin yanına girmek için de mi izin isteyeceğim?» deyince, **Huzeyfe:**

«— Eğer izin istemezsen, hoşuna gitmeyecek şeyler görürsün.» diye cevap verdi.[599]

Ebû Süveyd el-Abdî anlatıyor: **Abdullah b. Ömer**'in evine gelerek, izin verilmesini beklemek için kapısının eşiğine oturduk. Fakat bir türlü izin verilmiyordu. Dayanamayıp kalktım ve kapının aralığından odanın içini gözetlemeye başladım. Fakat, **Abdullah b. Ömer** beni farketmişti. İzin verilip içeriye girince bize:

«— Biraz önce evimi gözetleyen hanginizdi?» diye sordu.

«— Bendim.» dedim.

«— Niçin böyle yaptın?» dedi. Ben:

«— İzin verilmesi gecikince, şöyle bir baktım. Niyetim kötü değildi.» diye cevap verdim. Daha sonra yanımdakiler kendisine bazı şeyler sordular. Bu arada ben de:

«— Ey **Ebû Abdurrahman**, cihad hakkında ne buyurursun?» diye sordum. Cevaben:

«— Herkes kendisi için cihad eder.» dedi.[600]

---

599 **Edeb**, s. 159.

600 **Müsned-i İmam Ahmed; Mecma'uz-Zevâid: 8/44.**

ALLAH İÇİN SEVMEK VE ALLAH İÇİN BUĞZETMEK

Berâ b. Âzib anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın yanında oturuyorduk. Resûlüllah:

«— İslâm'ın hangi esası daha sağlam?» diye sordu. Oradakiler:

«— Namaz.» dediler.

«— Güzel, ama o değil.» buyurdu.

«— Öyleyse Ramazan orucu.» dediler.

«— Güzel, ama o değil.» buyurdu.

«— O da değilse, cihaddır.» diye karşılık verdiler.

«— O da iyidir, fakat değildir.» buyurdu ve devamla, «İmanın en sağlam bağı, Allah için sevip, Allah için buğzetmek.» dedi.[601]

Ebû Zer de şunları anlatıyor: Bir gün Resûlüllah (s.a.v.) yanımıza geldi ve:

«— Allah indinde en makbul amel hangisidir, biliyor musunuz?» diye sordu. Birisi:

«— Namaz ve zekât.» Bir diğeri de:

«— Cihad.» diye karşılık verdiler. Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.):

«— Allah indinde en makbul amel, Allah için sevip, Allah için buğzetmektir.» buyurdular.[602]

Aişe (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) sadece takvâ sahibi kimseleri severdi.[603]

Osman İbn-i Ebi'l As der ki: Resûlüllah (s.a.v.) ölünceye kadar **Abdullah b. Mes'ud** ve **Ammar b. Yasir**'i sevmiştir.

Hasan (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.), **Amr b. As**'ı ordunun başına kumandan olarak tayin etmişti. Orada bulunan sahabe:

---

601 **Müsned-i Ahmed.**
602 **Müsned-i Ahmed; Mecma'uz-Zevâid: 1/90.**
603 **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 10/284.**

«— Resûlüllah seni seviyor ki, kendisine yaklaştırıyor ve orduya kumandan tayin ediyor.» dediler. **Amr** ise:

«— Resûlüllah beni kumandan tayin etmiş olabilir. Ama beni seviyor mu, yoksa gönlümü mü alıyor bilemem. Fakat, Resûlüllah'ın ölürken bile kendilerini sevdiği iki adamı size söyleyeyim. Bunlar, **Abdullah b. Mes'ud** ve **Ammar b. Yasir**'dir.» diye cevap verdi.[604]

Üsame b. Zeyd anlatıyor: Bir gün otururken **Hz. Ali** ve **Hz. Abbas** (r.a.) çıkageldiler ve benden, Resûlüllah'tan kendileri için izin istememi rica ettiler.

«— Ey Allah'ın Resûlü, **Ali** ve **Abbas** senden izin istiyorlar.» dedim.

«— Onların niçin geldiklerini biliyor musun?» diye sordu. Ben:

«— Hayır, bilmiyorum.» diye karşılık verdim.

«— Ama ben biliyorum, izin ver, gelsinler.» buyurdu. Onlar içeriye girince:

«— Ey Allah'ın Resûlü, sana, Ehl-i Beyt'inden daha çok kimi sevdiğini sormak için geldik.» deyince, Resûlüllah:

«— Kızım, **Fatıma**'yı.» buyurdu.

«— Sana, ailenden kimi daha çok sevdiğini sormak için gelmedik.» dediler. Resûlüllah:

«— İnsanlar arasında bence en çok sevilen, Allah'ın ve benim kendisine ikramda bulunduğum **Üsâme b. Zeyd**'dir.» buyurdu.

«— Peki, sonra kim?»

«— Sonra, **Ali b. Ebî Talib.**» Resûlüllah'ın bu cevabı üzerine **Hz. Abbas:**

«— Ey Allah'ın Resûlü, amcanı en sona bıraktın.» deyince, Peygamber (s.a.v.):

«— Çünkü **Ali**, hicretle seni geçti.» buyurdu.[605]

Amr İbn'il-As anlatıyor: Birisi:

«— Ey Allah'ın Resûlü, insanlar arasında en çok kimi seviyorsun?» diye sordu. Resûlüllah:

«— **Aişe**'yi.» buyurdu. Adam devamla:

«— Erkeklerden kimi?» diye sordu.

«— **Ebû Bekir**'i.»

«Sonra kimi?»

«— **Ebû Ubeyde**'yi.»[606]

Hz. Enes'den: Adamın birisi, Resûlüllah (s.a.v.) ın yanında ot...

---

604 **İbn-ü Asakir; Müntehab: 5/238; İbn-ü Sa'd: 3/188.**
605 **Tayalisî; Tirmizî; Rûyânî; Begavî; Taberânî; Hâkim; Müntehab:** 5/136
606 **İbn-i Asakir; Müntehab: 4/351: İbn-i Sa'd:** 3/67.

makta iken bir başka adam gelerek, önlerinden geçip gitti. Resûlüllah'ın yanındaki:

«— Yâ Resûlallah, ben bu adamı seviyorum.» dedi. Resûlüllah:

«— O, bunu biliyor mu?» diye sordu. Adam:

«— Hayır.» dedi. Resûlüllah:

«— Öyle ise, haberdar et.» buyurdu. Adam sözünü ettiği şahsa yetişince, ona:

«— Seni Allah için seviyorum.» dedi. Adam da:

«— Beni kendisi için sevdiğin Allah, seni de sevsin.» diye mukabelede bulundu.[607]

İbn-i Ömer'den: Peygamber (s.a.v.) in yanında oturuyordum. Derken bir adam geldi. Selâm verdi ve yoluna devam etti. Ben:

«— Ey Allah'ın Resûlü, ben bu adamı seviyorum.» dedim.

«— Bunu ona söyledin mi?» dedi.

«— Hayır.» diye cevap verdim.

«— O halde, bunu kardeşine bildir!» buyurunca, hemen adamın arkasından yürüyerek yetiştim. Selâm verdikten sonra omuzundan yakaladım, ve:

«— Vallahi seni Allah için seviyorum.» dedim.

«— Ben de seni Allah için seviyorum.» dedi. Ben:

«— Eğer Resûlüllah (s.a.v.) emretmeseydi, yanına kadar gelmezdim.» dedim.[608]

Abdullah b. Serces anlatıyor: Peygamber (s.a.v.) e:

«— Ben, **Ebû Zerr**'i seviyorum.» dedim.

«— Bunu kendisine bildirdin mi?» diye sordu.

«— Hayır.» diye cevap verdim.

«— Öyle ise, haberdar et!» buyurdu. Ben de kalkıp **Ebû Zerr**'in yanına geldim, ve:

«— Seni Allah için seviyorum.» dedim.

«— Beni kendisi için sevdiğin Allah da seni sevsin.» diye cevap verdi. Hemen Resûlüllah'ın yanına döndüm ve aramızda geçenleri haber verdim.

«— Sevdiğini söylemekte dahi bir ecir vardır.» buyurdu.[609]

Mücâhid'den: Adamın birisi, **İbn-i Abbas**'ın yanından geçmişti. **İbn-i** Abbas:

«— Bu adam beni seviyor.» deyince, ötekiler:

---

[607] **Ebû Dâvud; Cem'ul-Fevâid: 2/147; İbn-i Asakir; İbn'ün-Neccar; Ebû Nuaym; Kenz'ül-Ummâl: 5/142.**

[608] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 10/282.**

[609] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 1/282.**

«— Nereden biliyorsun?» diye sordular. O da:

«— Çünkü ben, onu seviyorum.» diye cevap verdi.[610]

Yine **Mücâhid**'den: Peygamber (s.a.v.) in eshabından birisi yanıma gelerek omuzumdan yakaladı ve:

«— Seni seviyorum.» dedi.

«— Beni kendisi için sevdiğin Allah da seni sevsin.» dedim.

«— Eğer Resûlüllah: Biriniz bir diğerini sevdiği zaman, ona kendisini sevdiğini bildirsin, buyurmamış olsaydı, sana bunu bildirmezdim.» dedi ve devamla bana, damatları olmamı teklif ederek:

«— Yanımızda bir tek cariye var; o da şaşı!» dedi.[611]

Ve yine **Mücâhid**'den:

«— **İbn-i Ömer** bana şunları anlattı: «Allah için sev, Allah için buğzet. Allah için dost ol ve yine O'nun için düşman ol. Çünkü, Allah'ın dostluğuna ancak bu şekilde erişilir. Böyle olmayan bir adam ne kadar oruç tutar, ne kadar namaz kılarsa kılsın, yine de îmanın tadını bulamaz. Hatta dünya işleri hususunda insanların en doğrusu da olsa.»[612]

---

[610] **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz- Zevâid: 10/275.**
[611] **Buharî:** Edeb'ül-Müfred, s. 80.
[612] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 1/90.**

DARGINLARI BARIŞTIRMAK

Avf b. Tufeyl anlatıyor: Bir gün, **Hz. Aişe**'ye:

«— **Abdullah b. Zübeyr**, kendisi için aldığın veya kendisine verdiğin bir şey için, «Vallahi, ya **Aişe** bu işten vazgeçer, ya da onu göz hapsine alırım.» diyor.» dediler. **Aişe:**

«— Sahi mi?» dedi. Onlar:

«— Evet.» deyince, **Aişe:**

«— Bir daha ebediyyen **Zübeyr**'in oğlu ile konuşmayacağıma dair Allah'a yemin ediyorum.» dedi. **İbn-i Zübeyr, Aişe**'nin kendisine darıldığını öğrenince, kendisiyle barışması için bir aracı gönderdiyse de, **Aişe:**

«— Yoo... Vallahi onunla ebediyen barışmam! Sonra yeminimi bozamam!» diye karşılık verdi.

İbn-i Zübeyr bu dargınlığın uzadığını görünce, durumu **Misver b. Mahrame** ve **Abdurrahman İbn-i Esved**'e anlatarak:

«— Allahınızı severseniz beni **Aişe**'nin yanına götürün. O zaman benimle dargın olmaktan muhakkak vazgeçer.» deyince, **Misver** ve **Abdurrahman** hemen onu **Aişe**'nin evine getirerek:

«— Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtüh, girebilir miyiz!» diyerek izin istediler. **Aişe:**

«— Girin.» dedi.

«— Hepimiz mi?» diye sordular. O da:

«— Evet, hepiniz girin.» diye karşılık verdi. Aslında **Aişe, İbn-i Zübeyr**'in de onlarla beraber olduğunu bilmiyordu. **Abdullah** da onlarla birlikte utanarak içeri girdi. **Aişe**'yi görünce eteğine kapanarak, yalvarıp ağlamaya başladı. **Misver** ile **Abdurrahman** da yalvardılarsa da **Aişe** ne bir kelime konuştu, ve ne de **İbn-i Zübeyr**'in özrünü kabul etti. Bu defa **Misver** ve **Abdurrahman:**

«— Biliyorsun, Resûlüllah dargın durmayı yasak etti. Müslüman,

üç günden fazla küs duramaz.» diyerek **Aişe**'yi zorlamaya başladılar. **Aişe** dayanamayıp, ağladı ve:

«— Ben yemin (nezir) ettim. Yemin ağır bir şeydir.» dediyse de; onların ısrarı karşısında **İbn-i Zübeyr** ile barıştı. Tabiî yemininin keffareti olarak da kırk köle azad etti.

Aişe bu olaydan sonra, yeminini hatırlar ve iki gözü iki çeşme olur, ağlardı.[613]

Sehl b. Sa'd anlatıyor: Kuba halkı birbiriyle kavga edip; taş döğüşü yapmışlardı. Bu durum Resûlüllah'a aksettirilince:

«— Haydi, onlara gidelim. Biz aralarını buluruz.» buyurdu.[614]

Enes'den: Peygamber (s.a.v.) e:

«— **Abdullah b. Übey**'e bir gitseydin.» dediler. Resûlüllah da bir eşeğe atlayarak yola çıktı. Müslümanlar da onunla birlikte yola çıktılar. Çorak bir yere gelmişlerdi. Peygamber (s.a.v.), **Abdullah**'a yaklaşınca, **Abdullah:**

«— Eşeğin kokusu beni rahatsız ediyor. Benden uzak dur!» dedi. Bu söz üzerine Ensardan birisi atılarak:

«— Vallahi, Resûlüllah'ın eşeğinin kokusu senden daha temizdir!» diye çıkıştı. Hatta bizzat kendi kavminden biri de **Abdullah**'a kızdı. Böylece birbirlerine küfretmeye başladılar. Ve derken sille tokat birbirlerine girdiler. Bu sırada Resûlüllah'a şu âyet indi: **«Eğer iki Müslüman grup birbirleriyle kavga ederlerse, aralarını bulun.»**[615]

Enes b. Malik (r.a.) anlatıyor: **Evs** ve **Hazreç**, Ensarın iki kolunu teşkil eder. Bu iki kol arasında cahiliyye devrinden kalma bir düşmanlık vardır. Fakat Resûlüllah aralarına karışınca bu düşmanlık kaybolmuş ve birbirleriyle dost olmuşlardır.

Bir gün bu iki kabileden bazıları bir araya gelip sohbet ederlerken; birden **Evs** kabilesinden birisinin birkaç beyt okuyarak **Hazreç**'i hicvetmesi üzerine, **Hazreç**'ten de bir başkası **Evs**'i hicveden beyitler okudu...

İleri geri münakaşa ederken, birbirlerine giriverdiler. Tabiî hemen kılıçlar kınlarından sıyrılmıştı ki, Resûlüllah yetişiverdi. Dizlerini ağrıtırcasına koşarak, o sırada inen şu âyetlerle onlara hitap etti: **«Ey insanlar! Allah'tan sakınılması gerektiği gibi sakının. Sizler, ancak Müslüman olarak can verin. Toptan Allah'ın ipine sımsıkı sarılın. Ayrılmayın. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Düşmandınız, kalplerinizi bir-**

---

613 **Buharî: 2/897, 1/497.**
614 **Buharî: 1/371, 370.**
615 **Buharî: 1/370; Hucurât: 9.**

birine ısındırdı. O'nun nimeti sayesinde kardeş oldunuz. Bir ateş çukurunun kenarında idiniz. Sizi oradan kurtardı. Allah, doğru yola erişesiniz diye böylece size âyetlerini açıklar...»[616]

Resûlüllah, âyetleri okur okumaz her iki taraf da silâhlarını atarak, birbiriyle kucaklaşıp ağlaştılar.[617]

---

[616] **Âl-i İmran: 102 - 104.**

[617] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/80.**

SÖZÜNDE DURMAK

Harun b. Rebab anlatıyor: **Abdullah b. Amr** ölmek üzere iken şöyle dedi:

«— Filânı çağırın... Çünkü ben kızımı kendisine vereceğimden söz etmiştim. Üç nifak alâmetinden biriyle Rabbime kavuşmak istemem. Şahit olun; kızımı ona verdim.»[618]

---

618 **İbn-i Asakir; Kenz'ül-Ummâl: 2/159**

SU-İ ZANDAN SAKINMAK

Enes (r.a.) den: Resûlüllah zamanında adamın birisi, bir meclise uğramış, orada bulunanlara selâm vermiş, onlar da selâmını aldıktan sonra, adam yoluna devam etmişti. Fakat adam gittikten sonra oradakilerden birisi ona kızdığını söylemesi üzerine, diğerleri:

«— Sus! Vallahi bunu kendisine söyleyeceğiz.» dediler ve içlerinden birisini göndererek, arkadaşlarının kendisi hakkında söylediği sözleri ona bildirmesini tenbih ettiler. Adam bunu öğrenince, doğru Resûlüllah'a gidip meseleyi ve adamın kendisi için söylediği sözleri nakle-derek:

«— Ey Allah'ın Resûlü! Ona bir adam göndert de bana niçin kızdığını sor!» dedi. Resûlüllah da o adamı çağırtarak:

«— Ona niçin kızıyorsun?» diye sordu. Adam cevaben:

«— Ey Allah'ın Resûlü, ben onun komşusu olurum. Herkesin kıldığı beş vakit namazın dışında bir namaz kıldığını görmedim.» dedi. Öteki adam:

«— Yâ Resûlallah, sor bakalım ona: Hiç abdestte kusur koydum mu? Namazı vaktinden sonra kıldım mı?» dedi. Beriki:

«— Hayır.» diye karşılık verdi. Sonra diğeri söze başlayarak:

«— Ey Allah'ın Resûlü, ben onun komşusuyum. Onu iyi tanıyorum. Herkesin verdiği farz olan zekâttan başka, onun bir tek fakiri bile doyurduğunu görmedim.» demesi üzerine, beriki:

«— Sorun ona: Hiç bir fakiri boş çevirdiğimi görmüş mü?» deyince, Resûlüllah böyle bir şeyin olup olmadığını sordu. Adam cevaben:

«— Hayır.» dedi. Bunun üzerine diğeri söz alarak:

«— Ey Allah'ın Resûlü, ben onun komşusuyum. Kendisini iyi tanıyorum, ama herkesin tuttuğu, Ramazan orucundan başka oruç tuttuğunu görmedim.» dedi. Adam:

«— Ey Allah'ın Peygamberi! Sorun ona: Hasta veya seferde olmadığım zamanlarda oruç yediğimi görmüş mü?» dedi. Diğeri:

«— Hayır.» deyince, bu defa Resûlüllah:

«— Bilmiyorum ama, sevmediğin adam belki senden daha hayırlıdır.» buyurdu.[619]

---

[619] **İbn-i Asakir; Kenz'ül-Ummâl: 2/170.**

MÜSLÜMANI METHETMEK

Ubâde b. Sâmit anlatıyor: **Leys** kabilesinden bir adam gelerek:

«— Ey Allah'ın Resûlü, sana bir şiir okuyayım mı, okuyayım mı, okuyayım mı?» diye teklifte bulundu. Resûlüllah'ı metheden bir şiir okudu. Bu şiiri dinleyen Peygamber (s.a.v.):

«— Eğer şairlerden birisi bana iyilik ederse, ben de ona iyilik ederim.» buyurdu.[620]

Hallad b. Saib (r.a.) den: **Üsame b. Zeyd**'in yanına gitmiştim. Yüzüme karşı beni methettikten sonra:

«— Resûlüllah'ın: «Mü'min kimse, yüzüne karşı methedildiği zaman, kalbindeki iman artar.» buyurduğunu işittiğim için seni, yüzüne karşı methettim.» dedi.[621]

«— Sen bizim efendimizsin.» dedik. O ise:

«— Efendi Allah'tır.» buyurdu. Bu defa biz:

«— En faziletlimiz ve en cömerdimizsin.» deyince, o:

«— Methedeceğiz diye kendinizi zorlamayın ki, şeytan size cesaret vermesin.» buyurdu.[622]

Bir başka rivayete göre ise, Resûlüllah:

«— Ben, beni Allah'ın yükselttiği dereceden daha yükseğe çıkarmanızı istemem. Ben, **Abdullah**'ın oğlu **Muhammed**'im. Allah'ın kulu ve elçisiyim.» buyurdu.[623]

Enes (r.a.) den:

Adamın birisi, Peygamber (s.a.v.) e gelerek:

---

620 **Taberânî: Mecma'uz-Zevâid: 8/119.**
621 **Taberânî: Mecma'uz-Zevâid: 8/119.**
622 **Ebû Dâvud.**
623 **Rezîn; Cem'ul-Fevâid: 2/150.**

«— Ey en hayırlımız! En hayırlımızın oğlu! Ey efendimiz ve efendimizin oğlu!» diye saymaya başlamıştı ki, Resûlüllah:

«— Ben size ne söylemişsem, onu söyleyin. Sizi şeytan saptırmasın. Bana, Allah'ın verdiği mevkii verin. Ben, Allah'ın kulu ve Resûlüyüm.» buyurdu.[624]

Ebû Bekir (r.a.) anlatıyor: Adamın birisi, Peygamber (s.a.v.) in yanında bir başkasını methetmişti. Resûlüllah, ona:

«— Yazıklar olsun sana! Arkadaşının boynunu vurdun, boynunu vurdun arkadaşının!» dedi. Sonra da:

«— Kim, bir kardeşini methederse, mutlaka ondan, "öyle zannediyorum ki, filân kimse..." diye söz etsin. Çünkü, onun ne olduğunu Allah bilir. Allah'a karşı kimse temize çıkarılamaz. Eğer övülecek kimsenin öyle olduğu bilinse bile, "öyle zannediyorum ki, o şöyle şöyledir..." deyin!» buyurdu.[625]

Ebû Racâ oğlu **Racâ** anlatıyor: **Eslem** kabilesinden **Mıhcen** ile birlikte yola çıkmış ve Basra Mescidine yaklaşmıştık. Baktık, **Büreyde**, mescidin kapılarından birinin eşiğine oturmuştu. Mescitte **Sekbe** adında, namazı uzatarak kılan bir adam varmış. Kapıya geldiğimizde, **Büreyde:**

«— **Mıhcen**, yoksa sen de mi **Sekbe** gibi namaz kılacaksın?» diye lâf attı. Fakat **Mıhcen**, ona cevap vermeyerek, geri döndü. Daha sonra **Mıhcen** şunu anlattı:

«— Resûlüllah elimden tutmuş, beraber yürüyorduk. Uhud'a vardığımızda Medine'ye dönerek: «Yazıklar olsun böyle mamur bir şehri terkeden halka! **Deccal** onun hangi kapısından girmek istese bir melekle karşılaşır, içeri giremez!..» buyurdu. Sonra tepeden indi. Mescid'de idik. Resûlüllah bir adamın namaz kılmakta olduğunu, secde ve rükû' ettiğini görünce bana: «Kim bu,» diye sordu, ben de, adamı fazlasıyle methederek: O filân oğlu filândır... dedim. Resûlüllah: «Sus!.. Duymasın, yoksa onu mahvedersin.» buyurdu. Sonra da evine doğru yola koyuldu. Evine varınca ellerini silkeleyerek bana: «Dinî hususlarda kendinizi zorlamayın, kolay olanını tercih edin; hayırlısı budur.» buyurdu ve bunu üç defa tekrar etti.»[626]

Bir başka rivayete göre ise, Peygamberimiz:

«— Siz, dininizde, kolaylık murad edilen bir ümmetsiniz.» buyurdu.

İbrahim et-Teymî babasından naklen anlatıyor: **Ömer İbn-i Hattab**'ın yanında oturuyorduk. Birden içeriye bir adam girerek selâm

---

[624] **İbn'ün-Neccar; Kenzül-Ummâl: 2/182; Bidâye: 6/44.**

[625] **Buharî; Müslim: Ebû Dâvud; Cem'ul-Fevâid: 2/150.**

[626] **Buharî:** Edeb'ül Müfred, s. 51; **Müsned-i İmâm Ahmed: 5/32: İbn-i Cerîr; Taberânî; Kenz'ül-Ummâl: 2/182.**

verdi. Adamın kendi kabilesinden olan bir başkası da yüzüne karşı onu övünce, Ömer:

«— Adamı mahvettin. Allah da seni mahvetsin! Çünkü, yüzüne karşı onun dinini övüyorsun!» dedi.[627]

Hasan-ı Basrî'den: Adamın birisi, **Hz. Ömer**'i övünce, **Ömer**, ona hitaben:

«— Hem beni mahvediyorsun, hem de kendini!» dedi.[628]

Hasan-ı Basrî'den: **Ömer** (r.a.) elinde bir kırbaç, oturmuş, çevresinde de halk vardı. O sırada **Cârud** da oraya gelmişti. Oradakilerden birisi:

«— Bu, **Rebia** kabilesinin efendisidir.» dedi. Bu sözü hem **Ömer**, hem orada bulunanlar ve hem de **Cârud** işitmişti. **Cârud**, **Ömer**'e yaklaşınca, **Ömer** kırbacı kaldırarak **Cârud**'a vurdu. **Cârud**, **Ömer**'e:

«— Ne oluyor, ey mü'minlerin emîri?!..» dedi.

«— Ne mi oluyor? Adamın dediğini işitmedin mi?»

«— İşittim. Bunda ne var?» dedi. **Ömer** ise:

«— Kalbine riyâ girmesinden korktuğum için, biraz alçaltayım şunu dedim.» diye karşılık verdi.[629]

Hemmam b. Hâris anlatıyor: Adamın birisi, **Osman**'ı methediyordu. Bunları işiten **Mıkdat**, adamın yanına vararak, dizlerinin üzerine çöktü. Adam iri yarı birisiydi. **Mıkdat**, adamın suratına toprak atmaya başlayınca, **Osman** (r.a.):

«— Ne oluyor?» dedi. **Mıkdat**:

«— Ben Resûlüllah'ın: "Meddahları gördüğünüzde yüzlerine toprak atın!" buyurduğunu işittim.» dedi.[630]

Âtâ İbn-i Ebî Rebah'tan: Adamın birisi, **İbn-i Ömer**'in yanında bir başkasını övüyordu. **İbn-i Ömer**, adamın yüzüne toprak atmaya başladı ve:

«— Resûlüllah (s.a.v.): "Meddahları gördüğünüzde, yüzlerine toprak atın!" buyurdu.» dedi.[631]

Nâfi'den: Adamın birisi, **İbn-i Ömer**'e:

«— Ey insanların en iyisi! Ey insanların en iyisinin oğlu!» deyince ,**İbn-i Ömer**:

«— Ben, insanların en iyisi değilim. İnsanların en iyisinin oğlu da değilim. Ben, sadece Allah'ın kullarından birisiyim. Allah'ın rızasını

---

[627] **İbn-i Ebî Şeybe; Buharî:** Edeb; **Kenz'ül-Ummâl: 2/182.**
[628] **İbn-i Ebiddünya; Kenz'ül-Ummâl: 2/167.**
[629] **İbn-i Ebiddünya; Kenz'ül-Ummâl: 2/167.**
[630] **Müslim: 2/414; Ebû Dâvud: 5/241; Tirmizî: 2/62: Buhar:** Edeb, s. 50.
[631] **Buharî:** Edeb, s. 51; **Müsned-i Ahmed; Tebarânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/117.**

umar, O'ndan korkarım. Vallahi siz böyle devam ederseniz, adamı mahvedersiniz.» dedi.[632]

Abdullah der ki: Kendisine fayda veya zararı dokunmayacak bir adama gelip: «Sen şöylesin, sen böylesin!» diye onu metheden insan, hem eli boş döner, hem de Allah'ı gücendirir. Böylece de, sabah dindar olarak çıktığı evine, akşam imansız olarak döner.[633]

[632] Hılye: 1/307.
[633] Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 8/118.

YAKINLARI ZİYARET ETMEK (Sıla-i Rahm)

İbn-i Abbas anlatıyor: **Kureyş** kabilesine kıtlık gelmişti. Halk çürümüş kemikleri bile yiyordu. Resûlüllah ve **İbn-i Abbas**'tan başka durumu iyi olan yoktu. Peygamber (s.a.v.), **İbn-i Abbas**'a:

«— Amca, biliyorsun, kardeşin **Ebû Talib**'in ailesi kalabalık. Gördüğün gibi, Kureyş kabilesi kıtlık içinde. Haydi ona gidelim de ailesinden birkaçını yanımıza alalım.» dedi. Doğruca **Ebû Talib**'e gelerek:

«— Ey **Ebû Talib!** Kavminin halini görüyorsun. Sen de onlardan birisin. Ailenden birkaç kişiyi yanımıza almak için geldik buraya.» dediler. **Ebû Talib:**

«— **Akîl**'i bana bırakın da, istediğinizi alın!» diye karşılık verdi. Böylece, Resûlüllah, **Ali**'yi, **Abbas** da **Ca'fer**'i yanına aldı. Resûlüllah ve **İbn-i Abbas** onlarla birlikte daha da bolluğa kavuştular.[634]

Câbir'den: **Cüveyriye** (r.a.), Resûlüllah'a gelerek:

«— Ben şu köleyi azad etmek istiyorum.» dedi. Resûlüllah da:

«— Onu bedevîler arasında kalan dayının yanına ver. Onun koyunlarını güder. Böylece, daha çok sevap kazanırsın!» buyurdu.[635]

Ebû Saîd'den: «**Akrabaya hakkını ver!**» âyeti inince, Peygamber (s.a.v.):

«— Ey **Fâtıma, Fedek** senin olsun!» dedi.[636]

Ebû Hüreyre anlatıyor: Adamın birisi, Resûlüllah'a gelerek:

«— Ey Allah'ın Resûlü, benim akrabalarım var. Ben onlara gidiyorum, onlar bana gelmiyor. Kendilerine iyilik ediyorum, bana kötülük yapıyorlar: Ben onları düşünüyorum. Onlarsa beni tanımıyorlar bile.» deyince, Resûlüllah:

---

634 **Bezzar, Mecma'uz-Zevâid: 8/153.**

«Eğer dediğin gibi ise, onların ahireti kötü. Bu haline devam ettikçe onlara karşı Allah daima seninle birlikte olacaktır.» buyurdu.[637]

Osman'ın kölesi **Ebû Eyyûb Süleyman**'dan: Bir cuma gecesi sabaha karşı **Ebû Hüreyre** yanımıza geldi ve:

«— Yakınlarını ziyaret etmeyen herkese ihtar ediyorum; bizden ayrılsın!» dedi. Sözünü üç defa tekrar etti. Kimse ayağa kalkmayınca, sözünü üç defa daha tekrar etti.

Bundan sonra, delikanlının birisi, iki yıldır ziyaretine gitmediği halasının yanına gitti. Halası:

«— Yeğenim, seni buraya getiren nedir?» diye sorar. O da:

«— **Ebû Hüreyre**'nin şöyle şöyle dediğini işittim de, geldim.» dedi. Halası da:

«— Ona git ve niçin böyle dediğini sor!» dedi. Delikanlı, **Ebû Hüreyre**'ye gelip, o sözlerinin sebebini sorunca, **Ebû Hüreyre** şu cevabı verdi:

«— Ben, Resûlüllah'ın: **"Âdemoğlunun amelleri her cuma gecesi Allah Teâlâ'ya arzolunur. Fakat Allah, sıla-i rahmi kesenlerin amelini kabul etmez!"** buyurduğunu işittim.»[638]

Â'meş anlatıyor: **İbn-i Mes'ud** sabah namazından sonra bir halkada oturuyordu. Birden:

«— Allah aşkına içinizde sıla-i rahmi kesen varsa, aramızdan ayrılsın. Çünkü, Allah'a dua etmek istiyoruz. Oysa, semânın kapıları sıla-i rahmi kesenlere kapalıdır.» dedi.[639]

---

[637] **Müslim:** 2/315; **Buharî:** Edeb, s. 11; **Mecma'uz-Zevâid: 8/154.**
[638] **Buharî:** Edeb, s. 12.

ONUNCU BÖLÜM

AHLÂK VE İCTİMAÎ HAYAT

«Habibim, şüphesiz sen yüksek bir ahlâk sahibisin.» (Nur: 4)

«Aranızdaki dulları, salih köle ve câriyelerinizi everin. Her ne kadar onlar fakir iseler de, Allah onları lutfuyla zengin eder. Allah her şeye kaadirdir. Ve her şeyi hakkıyla bilir. Evlenemeyenler de, Allah'ın lutfuna kavuşuncaya kadar iffetlerini korusunlar... İffetlerini korumak için çırpınan kızlarınızı, maddî kazanç sağlamak için zina yapmaya zorlamayın.» (Nur: 32-33)

GİRİŞ

Kur'an-ı Kerîm'de: **«Sizin için, Allah'ın Resûlünde güzel örnekler vardır.»** Ahzab, 21) buyurulurken, **Hz. Aişe,** «Resûlüllah'ın ahlâkı nasıldı?» diye sorulan bir suale, «Allah'ın Resûlü, Kur'an'daki ahlâkı benimsemiştir.» cevabını verir. Bu iki hükümden ilki, ilâhî plândaki övgünün en son derecesini, ikincisi ise, insanoğlunun varmak istediği son merhaleyi anlatır. Bu lûtuflara mazhar olan tek insan, sevgili Peygamberimiz **Hz. Muhammed Mustafa** (s.a.v.) dır.

Onun engin müsamahası, kızgın güneş altında çengel atılarak cezalandırılması gerekenleri affetmiş; müşriklerin ileri gelenleri, azılıları İslâm'ı benimseyip o kadar hizmet etmişler ki, büyükler safında yer almışlardır. Hayatına kastedecek kadar ileri gidip, kendisine tuzak kuranlara karşı gösterdiği şefkat ve merhamet, dostlarını, arkadaşlarını üzmüş, düşmanlarına parma kısırtmıştır. İçlerinde, kendisinin ve meleklerin bile hayâ ettiği kimseler bulunan bir nesil yetiştirmiştir. **«Ben kral değilim. Mekke'de kuru et yiyen bir kadının oğluyum.»** diyecek kadar tevazu sahibidir. Her tabakadaki Müslümanların gönlünü alıp, onlarla şakalaşacak kadar alçak gönüllüdür. Cebrâil bile cömertliğine hayran olmuştur. Hayatı boyunca, hiçbir sıkıntıya düşmeyecek kadar maddî imkânlara sahip iken, o derece başkalarını kendisine tercih etmiştir ki, günlerce, haftalarca, aylarca, evinde ocak tütmemiştir. Hendek kazılırken, herkesin, açlıktan karnına bir taş bağlayıp çalıştığı sıra, kendisi iki taş bağlayacak kadar sabırlı olduğunu göstermiştir. Geçmiş ve gelecek bütün günahlarının affedilmesine rağmen, ibâdette, şükürde kimsenin erişemeyeceği bir dereceye yükselmiştir. Takvâ sahiplerinin de, Allah'a hakkıyle tevekkül edenlerin de tek örneğidir. Beşer imkânlarının hepsini kullandıktan sonra, kaderin tecellisini gönül huzuru içinde kabul edenlerin ilki olmasa bile, en güzel örneğini verendir.

İnsanlık, susmayı, susmaktaki zerafeti, kısa, öz ve veciz konuşmayı, vakarı ondan öğrenmelidir. Asaletine ve büyüklüğüne bakın ki, bütün kâinatı istediği gibi, emrine verecek olan Allah'dan, o kanaat istemiştir. Hayatımızdaki bu kadar gürültü ve patırtının, bunu isteyememekten ileri geldiğini, düşünürsek, onu, onun büyüklüğünü daha iyi anlarız.

Evliliğinden kıyafetine, verdiği ve vermeyi emrettiği mehirden, ev eşyasına, hanımlarıyle iyi geçinmesinden bir çocuğa, bir köleye yaptığı muameleye kadar her şey biz Müslümanların tetkikine muhtaç konulardır.

Saçından tırnağına kadar, her şeyinde ölçüsü Kur'an olan bir insandan, insanlığın, özellikle Müslümanların alacakları çok şey vardır.

Birtakım mantık budalalarını şaşırtacak kadar mantıkî olan, düşünen insana hitabeden, tefekkürle geçirilen bir saatin, mekanikleşmiş bir ibadet tarzıyle geçirilen yetmiş yıldan hayırlı olacağını ifade eden bir peygamberden zaten başka şey beklenemezdi.

Onun elindeki ölçü, her gün bizim de elimizde olduğu, üstelik onun gibi de bir örneğimiz bulunduğu halde, önümüzdekini ve elimizdekini göremeyecek kadar gafletimizin ve bunlara karşı ilgisizliğimizin zamanla faturası daha da büyüyecek ve böyle giderse, Allah korusun bu ümmetin sonuyla neticelenecektir.

Hz. Ebû Bekir'in ifade ettiği gibi bu ümmetin durumu, **ancak ilk günlerdeki metodun uygulanmasıyle düzeltilebilir.** Bu metod ise, Kur'an'da ve Resûlüllah'ın hayatında mündemiçtir.

HZ. PEYGAMBER'İN AHLÂKI

Sa'd b. Hişam anlatıyor: Mü'minlerin annesi **Hz. Aişe**'ye:

«— Bana Resûlüllah'ın ahlâkından bahseder misin?» dedim. **Hz. Aişe:**

«— Kur'an'ı okumuyor musun?» dedi.

«— Okumaz olur muyum?» dedim. O zaman **Hz. Aişe:**

«— Resûlüllah'ın ahlâkı, Kur'an'ın muhtevasını tatbikten ibarettir.» dedi.[1]

Sa'd b. Hişam'dan gelen bir diğer rivayette, **Katâde** der ki: «En güzel ahlâkı Kur'an getirmiştir.»[2]

Ebûd-Derdâ anlatıyor: **Hz. Aişe**'ye Resûlüllah'ın ahlâkından sordum:

«— Onun ahlâkı, Kur'an'ın tasvip ettiği şeyden hoşlanır; tasvip etmediğinden de hoşlanmaz.» dedi.[3]

Zeyd b. Bâbenûs anlatıyor: **Hz. Aişe**'ye:

«— Ey mü'minlerin annesi! Resûlüllah'ın ahlâkı nasıldı?» diye sorduk.

«— Mü'minûn sûresini okumuyor musunuz? **«O mü'minler ki, namazlarında huşû üzeredirler. Beyhude, boş sözlerden yüz çevirirler. Zekât vermek için çalışırlar. Hanımlarının ve ellerinin altındakileri (cariyeleri)'nin, dışında, yabancılarla münâsebetten sakınırlar. Emânetlerine ve verdikleri sözlere riayet ederler. Namazlarını vaktinde kılarlar. İşte bunlar, mutlaka umduklarına kavuşacaklardır.»** İşte Resûlüllah'ın ahlâkı böyle idi.» dedi.[4]

Hz. Aişe anlatıyor: Allah'ın Resûlünden daha güzel ahlâka sahip hiç bir kimse yoktur. Eshabından veya ailesinden birisi kendisine sesle-

---

[1] **Müslim; El Bidaye: 6/35; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; İbn-i Sa'd: 1/90.**

[2] **İbn-i Sa'd: 1/90. Delâil Ün-Nûbûvve, sh. 56.**

[3] **Yakub b. Süfyan.**

[4] **Mü'minûn: 1 - 10; Beyhakî; Nesei; El-Bidâye: 6/35.**

nince, «Buyurun!» diye karşılık verirdi. Bu sebeple Allah **Teâlâ**, **ona** hitaben: **«Sen, yüksek bir ahlâk üzeresin!»**[5] buyurmuştur.[6]

Serât oğullarından biri anlatıyor:

Hz. Aişe'ye:

«— Bana, Resûlüllah'ın ahlâkından bahset!» dedim. **Hz. Aişe:**

«— Kur'an'daki, **«Sen, yüksek bir ahlâk üzeresin!»**[7] âyetini okumuyor musun? Bir gün Resûlüllah eshabıyla beraber oturuyordu. Ben ve **Hafsa**, kendisine yemek hazırlamaya başladık. **Hafsa**, yemeği benden önce hazırladı. Ben, cariyeye; git ve şu kaptaki yemeği yere dök, dedim. **Hafsa**, yemek dolu kabı Resûlüllah'ın önüne koymak için koştu. O anda da, cariye gidip, kabı devirdi. Yemek yerlere döküldü. Resûlüllah, yere dökülenleri toplayarak, eshabıyle beraber yedi. Daha sonra da; ben hazırladığım yemeği gönderdim. Resûlüllah benim gönderdiğim yemek dolu kabı **Hafsa**'ya vererek: «Bu kabı, kendi kabınızın yerine alınız. İçindekini de yiyiniz.» buyurdu. Resûlüllah'ın yüzünde hiç bir kızgınlık belirtisi görmedim.» dedi.[8]

Harice b. Zeyd anlatıyor: Babam, **Zeyd b. Sâbit**'in yanına bir cemaat gelerek:

«— Bize, Resûlüllah'ın ahlâkından bahset.» dediler. Babam da:

«— Ben, Resûlüllah'ın komşusu idim. Kendisine vahy geldiği zaman beni çağırtırdı. Ben de gelir, yeni inen âyetleri yazardım. Bu yazma işi bittikten sonra, söz dünyadan açılırsa, Resûlüllah da, dünyadan bahseder, ahiretten açılırsa bizimle beraber ahiretten; yeme içmeden açılırsa bizimle beraber yeme içmeden bahsederdi. Şu anda, size söylediğim her şey, onun sözleridir.» dedi.[9]

Safiyye b. Huyây anlatıyor: Allah'ın Resûlünden daha güzel ahlâklı hiç kimse görmedim. Bir gece Hayber'den gelirken, beni devesinin terkisine bindirdiğini hatırlarım. Devenin üzerinde uyuklayınca başım havudun arka tarafına çarpmıştı. Bunu gören Resûlüllah, eliyle beni okşayarak:

«— Safiyye, bir şey olmadı ya!» diyordu. Nihayet **Sahbâ'ya**[10] gelmiştik. Burada, bana:

«— Yâ **Safiyye**, senin kavmine yaptıklarından dolayı özür dilerim.

---

[5] **Kalem:** 4.

[6] Ed Delâil, sh. 57.

[7] **Kalem:** 4

[8] **İbn-i Ebî Şeybe; Kenz'ül-Ummâl:** 4/44.

[9] Ed Delâil, sh. 57; **Tirmizî**, sh. 25; **Beyhakî; El-Bidâye:** 6/42; **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 9/17; **Müntehab:** 5/185; **İbn-i Sa'd:** 1/90.

[10] **Sahbâ:** Hayber'e bir konaklık mesafede bir yer.

Bu hususta benim hiç bir günahım yok. Çünkü onlar, bana böyle, böyle söylemişlerdi.» dediler.[11]

Hz. Enes anlatıyor: Resûlüllah, insanların en lûtufkârıydı. Soğuk bir günün sabahında bile, bir kölenin, bir cariyenin, bir çocuğun getirdiği su ile abdest alır, onları geri çevirmezdi.[12] Kendisinden bir şey soranı can kulağıyle dinler; soru soran ayrılıp gitmedikçe, Resûlüllah, onu terketmezdi. Birisi Resûlüllah'ın elinden tutsa, tutan kimse, Hz. Peygamber'in elini bırakmadıkça, Peygamber, onun elini bırakmazdı.[13]

Hz. Enes anlatıyor: Resûlüllah bir kimse ile musafaha ederken veya bir kimse musafaha için elini uzattığında, karşısındaki zât elini çekmedikçe, Hz. Peygamber elini çekmezdi. Biri ile yüzyüze gelince de, karşısındaki yüzünü dönüp ayrılmadıkça, Resûlüllah o kimseden yüzünü çevirmezdi. Hiç bir arkadaşının yanında, ayaklarını uzatarak oturduğu görülmemiştir.[14]

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor: Allah'ın Resûlü, musafaha ederken, karşısındaki zât elini çekmedikçe, kendisi asla elini çekmezdi. Bir yerde otururken yanındakilerle aynı hizada otururdu. Birisi ile musafaha yaparken, bütün vücuduyla ona yönelir; karşısındaki sözünü bitirmedikçe ondan ayrılıp gitmezdi.[15]

Hz. Enes anlatıyor: Medine'li bir çocuk gelir, Resûlüllah'ın elinden tutar, dilediği yere götürürdü. Hz. Peygamber, gitmem, demezdi.[16]

Yine **Enes** (r.a.) anlatıyor: Medine'li bir cariye gelir, Resûlüllah'ın elinden tutar; ihtiyacını görmesi için icabeden yere götürürdü.[17]

Hz. Enes anlatıyor: Herhangi bir ihtiyacı olan bir kadın gelir:

«— Yâ Resûlallah, benim sana ihtiyacım var.» derdi. Resûlüllah da:

«— Ey falanın annesi, söyle, hangi sokağa gideceksek, gidip ihtiyacını göreyim.» buyururdu. O hanımla beraber gider, ihtiyacını görür, gelirdi.[18]

Muhammed b. Mesleme anlatıyor: Bir seferden geldim. Resûlüllah, hoş geldin demek için elimi tuttu. Ben çekinceye kadar, elimi bırakmadı.[19]

---

11 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/15.**

12 Resûlüllah'ın elinin değdiği su mübarek olduğundan herkes, su getirir ve Hz. Peygamber'in elini batırmasını isterdi.

13 **Ed-Delâil,** sh. 57; **Müslim: 2/256.**

14 **El-Bidâye: 6/39; Tirmizî; İbn-i Mâce; İbn-i Sa'd: 1/99. Dâvud.**

15 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; İbn-i Mâce.**

16 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî,** Kitâb'ül-Edeb; **El-Bidâye: 6/39.**

18 **Müslim: 2/256; Delâil'ün-Nûbûvve,** sh. 57.

19 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/17.**

Hz. Aişe anlatıyor: Resûlüllah iki şey arasında muhayyer bırakılınca, günah değilse şayet, mutlaka kolayını tercih ederdi. Eğer günahsa, katiyyen onun yanına yaklaşmazdı. Asla kendisi için intikam almazdı. Ancak, Allah'ın emirleri çiğnendiği takdirde, gereken cezayı verirdi.[20]

Hz. Aişe anlatıyor: Allah'ın Resûlü, savaşın dışında, eliyle ne bir hizmetçiye, ne bir kadına, ne de herhangi bir şeye vurmuştur. İki şey arasında muhayyer bırakılınca da, günah değilse, eğer, kolayını tercih ederdi. Günahsa şayet, katiyyen onun yanına yaklaşmazdı. Kendisine yapılan bir kötülükten dolayı intikam almazdı. Eğer Allah'ın emirleri çiğnenmişse, işte o zaman, Allah rızası için, bu emirleri çiğneyenin cezasını verirdi.[21]

Ebû Abdullah el-Cedelî anlatıyor: Resûlüllah'ın ahlâkının nasıl olduğunu **Hz. Aişe**'ye sorduğumda, bana şunları söyledi:

«— Allah'ın Resûlü, ne kötü söyler, ne kötü hareket eder, ne de çarşıda bağırıp çağırırdı. Kötülüğe, kötülükle mukabele etmez; kötülükleri affeder, görmezlikten gelirdi.»[22]

Teve'me'nin azadlı kölesi **Salih** anlatıyor: **Ebû Hüreyre**, Resûlüllah'ı anlatırken şöyle derdi: Allah'ın Resûlü, döndüğü zaman bütün vücuduyle dönerdi. Anam babam kurban olsun. Ne kötü söyler, ne kötü hareket eder, ne de çarşıda bağırıp çağırırdı. Hiç bir zaman, onun gibisine rastlamadım.»[23]

Hz. Enes anlatıyor: ... Allah'ın Resûlü birimize kızınca:

«— Niçin bu kardeşimiz kendisini lekeliyor?» buyururdu.[24]

Abdullah b. Amr anlatıyor: Hz. Peygamber, ne kötü söyler, ne de kötü hareket ederdi.

«— Ahlâkı güzel olanınız, en hayırlılarımızdandır.» buyururdu.[25]

Enes anlatıyor: Allah'ın Resûlü, Medine'ye geldiğinde, **Ebû Talha**, elinden tutarak beni Resûlüllah'a götürdü ve:

«— Yâ Resûlallah, **Enes** zekî bir çocuktur. Sana hizmet etsin.» diyerek, beni Allah'ın Resûlüne teslim etti. Ben, hazarda ve seferde kendisine hizmet ettim. Vallahi, yaptığım bir şeyden dolayı, «Niçin böyle

---

[20] **Muvatta'; Buharî; Müslim; El-Bidâye:** 6/36; **Ebû Dâvud; Nesei; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Kenz'ül-Ummâl;** 4/47; **Ed-Delâil,** sh. 57.

[21] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; El-Bidâye;** 5/36;**Müslim:** 2/256; **Ed-Delâil; Abdürrezzak; Müstedrek; Kenz'ül-Ummâl:** 4/47; **Tirmizî,** şemâilde sh. 25.

[22] **Ebû Dâvud; Tirmizî; El-Bidâye:** 6/36; **İbn-i Sa'd:** 1/90; **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Kenz'ül-Ummâl:** 4/47.

[23] **Yakub b. Süfyan.**

[24] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî.**

[25] **Buharî; Müslim; El-Bidâye:** 6/26.

yaptın?» veya yapmadığım bir şeyden dolayı, «Niçin yapmadın?» demedi.[26]

Enes (r.a.) anlatıyor: Allah'ın Resûlü, insanların ahlâkı en güzel olanıydı. Bir gün, beni bir işe gönderecekti. Ben:

«— Vallahi gitmeyeceğim.» dedim. Aslında Resûlüllah'ın emrettiği şeyi yapacaktım. Hz. Peygamber'in huzurundan ayrılıp, çarşıda oynayan çocukların yanına vardım. Biraz sonra Resûlüllah gelip, ensemden yakaladı. Yüzüne baktığımda gülerek:

«— Yâ Enes, söylediğim yere gittin mi?» diye sordular.

«— Gideceğim, yâ Resûlâllah,» dedim. Vallahi kendilerine dokuz sene hizmet ettim. Yaptığım bir şeyden dolayı, «Niçin böyle yaptın?» veya yapmadığım bir şeyden dolayı, «Keşke böyle yapsaydın!» dediğini hatırlamıyorum.[27]

Hz. Enes anlatıyor: Resûlüllah'a on sene hizmet ettim. Vallahi bana, «Öff!» bile demedi...[28]

Enes (r.a.) anlatıyor: Hz. Peygamber'e on sene hizmet ettim. Yapmakta geciktiğim veya yapmadığım bir emrinden dolayı beni azarlamadığı gibi; ailesinden azarlayan olursa, onlara da:

«— Ona dokunmayın! Bu işi yapması takdir edilseydi, yapardı.» buyurdu.[29]

Hz. Enes anlatıyor: Senelerce Resûlüllah'a hizmet ettim. Asla bana kötü söylemedi, fiske bile vurmadı, azarlamadı. Suratını bile asmadı.[30]

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah, Medine'ye geldiğinde, ben sekiz yaşında idim. Annem beni Resûlüllah'a götürdü. Ve:

«— Yâ Resûlallah! Benden başka, Ensarın bütün kadın ve erkekleri sana hediyeler getirdiler. Benimse bu oğlumdan başka, sana hediye olarak verecek hiç bir şeyim yok. Benden de bu hediyeyi kabul et. Gerektiğinde sana hizmet eder.» dedi. Resûlüllah'a on sene hizmet ettim. Asla beni dövmedi. Kötü söylemedi. Suratını dahi asmadı.[31]

---

[26] **Müslim:** 2/253.
[27] **Müslim:** 2/253.
[28] **Müslim:** 2/253; **Buharî:**
[29] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; El-Bidâye:** 6/37; **İbn-i Sa'd:** 7/11.
[30] **Ed-Delâil,** sh. 57.
[31] **İbn-i Asâkir; Kenz'ül-Ummal:** 7/9.

ESHABIN AHLÂKI

Abdullah b. Ömer söylediyor: Kureyş'ten üç kişi, insanların en güzeli, en iyi ahlâklısı, en hayâlısıdır. Ağızlarından, doğrudan başka söz çıkmaz. Kendilerine bir şey söylerlince de, karşılarındakini yalanlamazlar. Bu üç kişi; **Ebû Bekr es-Sıddîk, Osmân b. Affan** ve **Ebû Ubeyde b. Cerrah**'dır.[32]

Hz. Hasan anlatıyor: **Allah'ın Resûlü:**

«— Şayet istersem, eshabımın her birinin ahlâkında bir eksiklik bulabilirdim. Ancak **Ebû Ubeyde b. Cerrah** müstesnadır.» buyurdu.[33]

Kureyş'ten **Abdurrahman b. Osman** anlatıyor: Allah'ın Resûlü, kızının evine girdiğinde, kızı, **Hz. Osman**'ın başını yıkıyordu. Hz. Peygamber:

«— **Ebû Abdullah (Osman)**'a iyi davran. Çünkü o, eshabım arasından ahlâken bana en çok benzeyendir.» buyurdu.[34]

Ebû Hüreyre anlatıyor: Resûlüllah'ın kızı, **Hz. Osman**'ın hanımı **Rukiyye**'nin yanına vardığında, elinde tarak vardı. Bana:

«— Resûlüllah, biraz önce yanımdan ayrıldı, saçını taradım. Saçlarını tararken bana, «**Ebû Abdullah (Osman)** ı nasıl buluyorsun?» diye sordu. «İyi.» dedim. «Ona iyi davran. Zira o, eshabım arasından, ahlâken bana en çok benzeyendir.» buyurdu.» dedi.[35]

Resûlüllah'ın azadlı kölesi **Abdullah b. Eslem** anlatıyor: Allah'ın **Resûlü, Cafer**'e:

«— Bedenen ve ahlâken bana benziyorsun.» buyurdu.[36]

---

32 Hılye: 1/56; Yaberânî; El-İsâbe: 2/253.
33 El-İsâbe: 2/253; Müstedrek: 2/266; Yâkub b. Süfyan.
34 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/81.
35 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/81; Müstedrek; İbn-i Asâkir; Müntehab: 5/4.
36 Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 9/272.

Hz. Ali anlatıyor: Ben, **Cafer** ve **Zeyd**, Resûlüllah'ın yanına geldiğimizde, Hz. Peygamber, **Zeyd**'e:

«— Sen kardeşimiz ve azadlı kölemizsin!» buyurdu. **Zeyd**, buna çok sevindi. **Cafer**'e de:

«— Sen benim soyumdansın, ben de senin.» buyurdu. Buna da, ben çok sevindim.[37]

Üsâme b. Zeyd anlatıyor: Hz. Peygamber, **Cafer**'e:

«— Ahlâkın benim ahlâkım gibi. Vücudun da benim vücuduma benziyor. Sen benim soyumdansın. Yâ **Ali**, sen de benim soyumdansın. Torunumun babasısın.» buyurdu.[38]

Abdullah b. Cafer anlatıyor: Hz. Peygamber'den duyduğum bir söz, benim için bütün dünya nimetlerinden hayırlıdır. Resûlüllah'ın:

«— **Cafer**, bedenen ve ahlâken bana benzer. Sen de, yâ **Abdullah**, bedenen babana benziyorsun.» buyurduğunu işittim.[39]

Bahriyye anlatıyor: Amcam **Hıdâş**, Resûlüllah'ın içinde yemek yediği bir kabı kendilerinden hediye olarak almıştı. Bu kab, bir müddet bizde kaldı. Bu zaman zarfında, **Hz. Ömer** gelir ve:

«— Resûlüllah'ın yemek yediği kabı bana getirin.» derdi. Biz de kaba zemzem doldurur, getirirdik. Bu kabdaki zemzemi içer, başına, yüzüne dökerdi. Bir ara bir hırsız uğrak vererek, birçok eşyamızla birlikte bu kabı da alıp götürdü. Kap çalındıktan sonra, **Hz. Ömer**, geldiğinde, bizden yine, Resûlüllah'ın bu kabını çıkarmamızı istedi. Biz de:

«— Ey mü'minlerin emîri, eşyalarımızla beraber bu da çalındı.» dedik. **Hz. Ömer**:

«— Allah Allah, Resûlüllah'ın hediyesi olan kabı da mı çaldı?» dedi. Vallahi, hırsıza ne kötü söyledi, ne de lânet okudu.[40]

İbn-i Abbas anlatıyor: **Uyeyne b. Hısn b. Huzeyfe b. Bedr** geldi. Yeğeni **Hür b. Kaysa** —ki, bu zât, **Hz. Ömer**'in kendisine yakın kabul ettiği kimseler arasında idi.— İhtiyar genç ayrım yapmaksızın bütün hurralar **Hz. Ömer**'in meclisinde bulunurlardı.— misafir oldu. **Uyeyne**, yeğenine:

«— Yeğenim, senin bu halifenin yanında itibarın var. Benim kendisiyle görüşmemi sağla.» dedi. Yeğeni de, **Hz. Ömer**'den **Uyeyne** için izin istedi. **Hz. Ömer** müsaade etti. **Uyeyne, Hz. Ömer**'in huzuruna girince:

«— Eee, **Hattab** oğlu! Bize hakkımızı fazlasıyle vermiyorsun. Aramızda adaletle hükmetmiyorsun!» dedi. Bunun üzerine **Hz. Ömer** kızdı. Hatta **Uyeyne**'nin üzerine yürümeye teşebbüs etti. Tam bu sırada **Hür**:

---

37 Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/272.
38 İbn-i Ebû Şeybe; Ebû Ya'lâ; Beyhakî; Müntehab: 5/130.
39 Ukaylî; İbn-i Asâkir; Müntehab: 5/222.
40 İbn-i Sa'd: 7/57; El-Müntehab: 4/400.

«— Ey mü'minlerin emîri, Allah, Peygamber'ine: **«Affetmeyi tercih et. İyi şeyleri emret ve cahillerden yüz çevir.»**[41] buyuruyor. Bu da cahillerdendir.» dedi. Vallahi âyet okunurken, **Hz. Ömer** kılını kıpırdatmadı. Çünkü o, Allah'ın hitabına çok bağlı ve saygılı idi.[42]

İbn-i Ömer anlatıyor: **Hz. Ömer** kızınca, yanında Allah zikredilir veya Allah ile korkutulur, yahut da bir kimse orada Kur'an okursa, yapmak istediğinden vazgeçerdi.[43]

Eslem anlatıyor: **Hz. Bilâl**, bana:

«— Yâ **Eslem, Ömer**'i nasıl buluyorsun?» dediğinde:

«— İyi. Yalnız kızdığı zaman kıyamet kopuyor.» dedim. **Bilâl**, bana:

«— Kızdığı zaman yanında olursan, ona öfkesi geçinceye kadar Kur'an oku.» dedi.

Malik'üd-Dâr da şunları anlatıyor: Bir gün **Hz. Ömer**, bana bağırarak kırbacını kaldırdı. Ben de, kendisine:

«— Sana, Allah adı veriyorum, vurma!» dedim. Kırbacı elinden attı ve:

«— Bana, en büyük şeyi hatırlattın.» dedi.[44]

Amir b. Rebîa anlatıyor: **Musab b. Umeyr**, Müslüman olduğu günden, Uhud'da şehid oluncaya kadar, benim dostum, arkadaşımdı. Bizimle beraber hem Habeşistan'a, hem de Medine'ye hicret etti. Her iki hicrette de benim en yakın arkadaşımdı. Hayatımda onun kadar güzel ahlâklı ve onun kadar iyi geçinen birisini görmedim.[45]

Habbe b. Cüveyn anlatıyor: **Hz. Ali**'nin yanında idik. **Abdullah b. Mes'ud**'un bazı sözlerinden bahsedildi. Orada bulunan cemaat, **Abdullah b. Mes'ud**'u överek, **Hz. Ali**'ye:

«— Ey mü'minlerin emîri, **Abdullah b. Mes'ud**'dan daha güzel ahlâklı, daha mülâyim bir muallim, daha samimî bir arkadaş, daha müttakî bir adam görmedik.» dediler. Bunun üzerine **Hz. Ali:**

«— Size Allah adı vererek soruyorum. Bu sözlerinizde samimî misiniz?» dedi. Onlar da:

«— Tabiî.» dediler. **Hz. Ali:**

«— Allah'ım, seni şahid tutuyorum. Allah'ım, onun hakkında ben de, bunların söylediklerinin aynını, hatta daha fazlasını söylüyorum.» dedi.

---

[41] **A'râf: 119**
[42] **Buharî; İbn'ül-Münzir; İbn-i Ebî Hâtim; İbn-i Merdeveyh; Beyhakî; El-Müntehab: 4/416.**
[43] **İbn-i Sa'd.**
[44] **El-Müntehab: 4/413.**
[45] **İbn-i Sa'd: 3/82.**

Bir diğer rivayette şu ilâve vardır: **Abdullah b. Mes'ud**, Kur'an-ı okur. Allah'ın helâl kıldığını helâl, haram kıldığının da haram olduğunu söyler. Dinde yüksek anlayış sahibidir. Sünneti bilir.[46]

Sâlim anlatıyor: **Abdullah b. Ömer**, asla hiç bir hizmetçisine lânet okumadı, sadece bir tanesine kötü söyledi. Bu sebeple de onu azâd etti.

Zûhrî de şöyle der: **Abdullah b. Ömer**, bir hizmetçisine lânet okumak istedi. «Allah'ım ona lâne...» diyerek sözünü tamamlıyamadı. «Bu, asla söylemeyi arzu etmediğim bir sözdür.» dedi.[47]

Muâz b. Cebel, insanların en güzeli, en iyi ahlâklısı, en cömerdi idi.[48]

---

[46] **İbn-i Sa'd:** 3/110.
[47] **Hılye:** 1/307.
[48] **Müstedrek.**

HILM VE MÜSAMAHA

Hz. Peygamber'in Hılmi ve Müsâmahası :

Abdullah (r.a.) anlatıyor: Huneyn savaşı sonunda, Hz. Peygamber, ganimetten, bazılarına çok hisse ayırdı. **Akra' b. Hâbise** yüz deve, **Uyeyne**'ye de bir o kadar verdi. Diğerlerine de bir şeyler verdi. Bunun üzerine bir zât:

«— Bu taksim, Allah'ın rızasına muvafık değildir.» dedi. Ben de:

«— Bu sözlerini mutlaka, Resûlüllah'a nakledeceğim.» dedim. Gidip, durumu Hz. Peygamber'e anlattım. Hz. Peygamber:

«— **Musa**'ya, Allah rahmet eylesin. O, bundan daha çok itiraza maruz kalmıştı. Ama sabretti.» buyurdular.[49]

Bir diğer rivayette şu ilâve vardır: Bir adam:

«— Vallahi bu taksim âdil olmadı. Allah'ın rızasına uygun değildir.» deyince, ben:

«— Vallahi bunu, Resûlüllah'a gidip haber vereceğim.» dedim. Gidip vaziyeti Resûlüllah'a anlattım. Hz. Peygamber:

«— Allah ve Resûlü de âdil hareket etmezse kim âdil hareket edebilir? Allah, **Musa**'ya rahmet eylesin. Bundan daha çok eziyete maruz kalmıştı da, sabretti.» buyurdular.[50]

Ebû Saîd (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah ganimet taksim ederken biz de yanında idik. O sırada, **Benî Temîm**'den **Zülhuvey**'e sıra geldi ve:

«— Yâ Resûlallah! Âdil ol!» dedi. Resûlüllah da:

«— Yazık sana, ben de âdil olmazsam, kim âdil olabilir? Bu sözünüzden dolayı çok üzüldüm. Evet, ben de âdil olmazsam kim âdil olabilir?» diye sordular. Bunun üzerine, **Hz. Ömer:**

---

[49] **Buharî.**
[50] **Buharî.**

«— İzin ver de, yâ Resûlallah, onun boynunu vurayım!» dedi. Resûlüllah da:

«— Ona dokunma. Onun, sizlerden daha çok namaz kılan, oruç tutan, Kur'an okuyan; okudukları Kur'an hançerelerinden ileri geçmeyen arkadaşları var. Hedefini delip geçen ok gibi bunlar İslâm'dan çıkarlar. Hedefi delip geçmesine rağmen onun temrenine bakarsanız, üzerinde bir şey göremezsiniz. Temrenin takılı olduğu uca bakarsanız yine bir şey bulamazsınız. Gövdesine bakarsınız hiç bir şey göremezsiniz. Yeleğine bakarsınız, hiç bir şey bulamazsınız. Bunları, pazularından birisi, kadın göğsü veya et parçası gibi oynak olan siyah bir adam vasıtasıyle tanıyacaksınız. Bir müddet sonra onlar, cemaatten ayrılacaklar.» buyurdu.

Ben bunu Resûlüllah'dan duydum. **Ali b. Ebû Talib**'in de bunlarla savaştığına şahit oldum.[51] Ben de kendisiyle beraberdim. Resûlüllah'ın tarif ettiği bu adamın yakalanmasını emretti. Getirilen adam, aynen Resûlüllah'ın tarif ettiği kimse idi.[52]

Abdullah b. Ömer (r.a.) anlatıyor: **Abdullah b. Übey** vefat ettiğinde, oğlu, Hz. Peygamber'e gelerek:

«— Bana gömleğini ver de, ona kefen yapayım. Ayrıca, onun namazını kıldır, ona Allah'dan af dile.» dedi. Resûlüllah da:

«— Bana haber gönder, namazını kıldırayım.» buyurdu. Kendisine haber gelince, Resûlüllah gitmeye teşebbüs etti. Fakat **Ömer**, buna mani olmak istedi:

«— Allah seni, münafıkların namazını kılmaktan men etmedi mi?» dedi. Resûlüllah ise:

«— Ben bu hususta muhayyerim.» buyurdu. **«Onlar için ister Allah'dan af dile, istersen dileme.»**[53] âyetini okudu. **Abdullah b. Übey**'in namazını kıldırdı. Bunun üzerine şu âyet nâzil oldu: **«Onlardan (münafıklardan), ölen hiç bir kimsenin katiyyen namazını kılma! Kabrinin yanında durma. Onlar, Allah ile Peygamberi'ni inkâr ettiler ve fâsık olarak öldüler.»**[54]

Hz. Ömer anlatıyor: **Abdullah b. Übey** vefat ettiği zaman, cenaze namazını kıldırması için Resûlüllah davet edildi. Resûlüllah, bu daveti kabul etti. Namazı kıldırmak için cenazenin önünde durduğunda, Resûlüllah'ın önüne geçtim. Ve:

«— Yâ Resûlallah! Şu şu günlerde, şöyle şöyle diyen Allah düş-

---

51 Burada, **Hz. Ali**'nin savaştığı kimseler, **Haricîler**'dir. **Nehrevan**'da bunlarla karşılaşılmıştır.

52 **Buharî: Müslim; El-Bidaye: 4/362.**

53 **Tevbe: 80.**

54 **Tevbe: 85.**

manı **Abdullah b. Übey**'in mi namazını kılıyorsun?» dedim. Resûlüllah gülümsüyordu. Nihayet ben çok ısrar edince:

«— Arkamdaki saflara katıl, yâ **Ömer**! Ben iki şey arasında muhayyer bırakıldım. **«Onlar için af dile...»**[55] âyetinin hükmüne uydum. Şayet yetmişten fazla af dilemekle onun affedileceğini bilsem, bunu da yapardım.» buyurdu. Onun namazını kıldı. Mezarlığa kadar cenaze ile birlikte gitti. Mezarlıktaki iş bitinceye kadar kabrin başında durdu. Resûlüllah'a karşı bu kadar cüretli hareket etmem sebebiyle hayret ettim. Çünkü, Allah ve Resûlü bunları benden daha iyi bilir. Vallahi çok geçmeden şu iki âyet nâzil oldu: **«Onlardan ölen hiç bir kimsenin katiyyen namazını kılma. Kabrinin yanında durma. Allah ile Peygamber'ini inkâr ettiler ve fâsık olarak öldüler. Mallarının bolluğu, çoluk çocuklarının çokluğu da seni hayrete düşürmesin. Allah, onları dünyada, bunlarla azâba uğratmak, kâfir olarak canlarını almak istiyor.»** Bu âyetlerden sonra, Resûlüllah, ruhunu teslim edinceye kadar hiç bir münafıkın namazını da kılmadı, mezarının başında da durmadı.[56]

Câbir anlatıyor: **Abdullah b. Übey** ölünce oğlu Resûlüllah'a gelerek:

«— Yâ Resûlallah, eğer onun cenazesine gelmezsen, bu sebeple daima ayıplanırız.» dedi. Tam kabre indirilmek üzere iken Resûlüllah cenazeye yetişti. Ve:

«— Sizin, kendisini kabre indirmenizi kabul etmedi mi?» buyurdu. Cenazeyi kabirden çıkardılar. Resûlüllah, başından ayaklarına kadar cenazeye tükürdü. Kendi gömleğini ona kefen yaptı.[57]

Zeyd b. Erkam anlatıyor: Yahudilerden biri, Resûlüllah'a büyü yaptı. Bu sebeple Resûlüllah birkaç gün rahatsızlandı. Bunun üzerine kendilerine **Cebrâil** gelerek:

«— Yahudilerden biri sana büyü yaptı. Senin için düğümlediği bir ipi şöyle bir kuyuya attı. Bu kuyudan düğümlü ipi getirecek birisini gönder.» dedi. Resûlüllah da oraya **Ali** (r.a.) yi gönderdi. **Ali** (r.a.) kuyudaki ipi çıkarıp getirdi. Resûlüllah ipteki düğümleri çözdü. Sanki bağlandığı iplerden kurtulmuş gibi, Resûlüllah'ın durumu düzeldi. Resûlüllah bu hâdiseyi Yahudiye söylemedi. Ruhunu teslim edinceye kadar, Resûlüllah'ın yüzünde, Yahudi, kendisine karşı hiç bir kızgınlık alâmeti görmedi.[58]

Hz. Aişe anlatıyor: Resûlüllah'a büyü yapıldı. Öyle ki, hanımlarının yanına vardığı halde, onlarla münasebette bulunamıyordu. **—Süf-**

---

[55] **Tevbe: 85-86.**
[56] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Tirmizî; Buharî.**
[57] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Nesei; Buharî; Tefsir-i İbn-i Kesir: 2/378.**
[58] **Buharî; Müslim; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Tefsîr-i İbn-i Kesir: 4/574.**

yan, böyle durumlarda, büyünün fevkalâde şiddetli olduğuna hükmedilir, diyor.— Resûlüllah:

«— Yâ **Aişe!** Allah, kendisine sorduğum meseleyi açıklığa kavuşturdu. Bana iki kişi geldi. Birisi baş ucuma, diğeri ayak ucuma oturdu. Baş ucumdaki, diğerine:

«— Bu adama ne olmuş?» diye sordu. Diğeri:

«— Büyülenmiş.» dedi.

«— Peki, kim büyülemiş?»

«— **Lebîd b. A'sam. —Züreyh** oğullarından birisi. Yahudilerin dostu. Münafık.—»

«— Ne ile büyü yapmış?»

«— Tarakla ve tarağın dişlerine gelen kıllarla.»

«— Nerede?»

«— **Zervân** kuyusunun dibindeki, taşın altında hurma kökü ile toprak arasında.» dedi.

Büyüyü çözmek için kuyuya geldi. Ve şöyle buyurdu:

«— Bana gösterilen bu kuyunun suyuna, sanki kına karışmış. Etrafındaki hurma ağaçları da şeytan başlarına benziyor.»

Nihayet, büyüyü çözdü. Ben:

«— Bunu herkese duyursan iyi olur.» diye teklif ettim. Resûlüllah:

«— Allah beni bunlardan kurtardı. Bunu yayarak, insanlara kötülük yapma fikrini aşılamak istemem.» buyurdu.

Hz. Aişe'den gelen bir diğer rivayette, şu ilâve vardır: Resûlüllah altı ay büyülü olarak kaldı. Hanımlarının yanına varabildiği halde, münasebette bulunamıyordu. Bunun üzerine kendisine iki melek geldi.[59]

Enes b. Malik anlatıyor: Bir Yahudi kadın, Resûlüllah'a kızarmış, zehirli bir koyun getirdi. Resûlüllah da ondan bir parça yedi...

Durum anlaşıldıktan sonra kadın, Resûlüllah'a getirildi. Resûlüllah bunun sebebini sorunca, kadın:

«— Seni öldürmek istedim.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah:

«— Allah beni, sana öldürtmiyecektir.» buyurdu. Oradakiler:

«— Bu kadını öldürmiyecek misin?» dediler. Resûlüllah:

«— Hayır.» diye cevap verdi.

Ben, bu zehirli etin, Resûlüllah'ın dilciğine yakın yerlerde tesirini gösterdiğini biliyorum.[60]

Ebû Hüreyre anlatıyor: Bir Yahudi kadın, Resûlüllah'a kızarmış, zehirli bir koyun ikram etti. Resûlüllah, eshabına:

---

59 Buharî; Müslim; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Tefsîr-i İbn-i Kesîr: 4/574.
60 Buharî; Müslim.

«— Yemeyiniz, çünkü bu et zehirlidir.» buyurdu. Eti getiren kadına da:

«— Böyle yapmanın sebebi nedir?» diye sordu. Kadın:

«— Senin gerçek Peygamber olup olmadığını öğrenmek istedim. Eğer gerçek Peygamber isen, Allah'ın durumu sana bildireceğini biliyordum. Yalancı Peygambersen, insanları senden kurtarmak istedim.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah, kadına cevap vermedi.[61]

İbn-i Abbas'dan gelen rivayette şu ilâve vardır: Resûlüllah zehirli etin tesiri sebebiyle acı duyduğu zaman kan aldırdı. Bir defasında sefere çıkmıştı. Yolda ihrama girince, yine bunun acısını duydu ve kan aldırdı.[62]

Câbir anlatıyor: Hayber'li bir Yahudi kadın kızarmış, zehirli bir koyun getirerek Resûlüllah'a ikram etti. Resûlüllah, koyunun ön kollarından birini alarak biraz yedi. Eshabından bir cemaat da kendisiyle beraber yiyordu. Bu sırada, Resûlüllah, arkadaşlarına:

«— Ellerinizi sofradan çekin.» buyurdu. Koyunu getiren kadını, adam göndererek çağırttı. Kendisine:

«— Bu ete zehir mi kattın?» diye sordu. Kadın:

«— Böyle yaptığımı sana kim haber verdi?» dedi. Resûlüllah:

«— Bu elimdeki ön kol haber verdi.» buyurdu. Bunun üzerine kadın:

«— Evet.» dedi. Resûlüllah:

«— Bundan maksadın ne idi?» diye sorunca, kadın:

«— Eğer gerçek Peygambersen, bunun sana zarar vermiyeceğini; gerçek peygamber değilsen, böylece senden kurtulacağımızı hesap ettim.» dedi. Bu cevabı üzerine Resûlüllah bu kadını affetti. Onu cezalandırmadı.

Bu zehirli etten yiyen eshabından birisi öldü. Resûlüllah da bu etten biraz yediği için kürek kemiği üzerinden kan aldırdı. (Hacamat yaptırdı). **Ebû Hind**, Resûlüllah'ı öküz boynuzu ve ustura ile hacamat etti. Bu zât, Medine'li **Beyadâ** oğullarının azadlı kölesidir.[63]

Ebû Seleme'den gelen rivayette, şu ilâve vardır: Burada zehirlenerek ölen sahabe, **Bişr b. Berâ B. Ma'rur**'dur...[64]

Mervan b. Osman b. Ebû Saîd b. Muallâ anlatıyor: Resûlüllah ölüm döşeğinde iken, yanına **Bişr b. Berâ b. Ma'rur**'un kız kardeşi girince, ona şöyle dedi: «**Bişr**'in kız kardeşi! Şu anda, kardeşinle beraber Hayber'de yediğim etin tesirinden dolayı âdeta atardamarlarımın kesildiğini hissediyorum.»

---

[61] **Beyhakî; Ebû Davûd; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî.**
[62] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel.**
[63] **Ebû Davûd.**
[64] **Ebû Davûd.**

Müslümanlar, Allah'ın kendisini peygamberlikle şereflendirmesi sebebiyle, Resûlüllah'ın şehid olarak ruhunu teslim ettiği görüşündedirler.[65]

Ca'de b. Hâlid b. Sımmet el Cüşemi anlatıyor: Resûlüllah'ın göbekli bir adam görüp, eliyle bu adamın göbeğini göstererek:

«— Bu karnındakiler bir başkasının (açın) karnında olsa idi, senin için daha iyi olurdu.» buyurduğunu işittim. Bu sırada kendisine bir adam getirildi. Ve:

«— Bu adam seni öldürmeye teşebbüs etti.» denildi. Resûlüllah, adama:

«— Korkma! Buna teşebbüs etmiş olsan bile, Allah sana beni öldürtmez.» buyurdu.[66]

Hz. Enes anlatıyor: Resûlüllah ve eshabı, Hudeybiye'de iken Mekkeli silâhlı seksen kişi, Ten'în dağı tarafından gelerek, Hz. Peygamber ve beraberindekilere baskın yapmak istediler. Resûlüllah, onlara beddua etti ve yakalandılar. Sonra Hz. Peygamber onları affetti ve bu sırada şu âyet nâzil oldu: **«Sizi onlara galip getirdikten sonra, Mekke'nin göbeğinde onların elini sizden, sizin elinizi onlardan çeken odur. Hak Teâlâ sizin bütün yaptıklarınızı görür.»**[67]

Abdullah b. Mugaffel anlatıyor: ... Biz bu durumda iken, silâhlı otuz genç gelerek karşımızdan bize hücum ettiler. Resûlüllah onlara beddua etti. Allah Teâlâ da onları kulaklarından yakaladı. Hemen biz de onları yakalayıp getirdik. Resûlüllah: onları serbest bıraktı. Bunun üzerine şu âyet nâzil oldu: **«Sizi onlara galip getirdikten sonra, Mekke'nin göbeğinde onların elini sizden, sizin elinizi de onlardan çeken odur. Hak Teâlâ sizin bütün yaptıklarınızı görür.»**[68]

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor: **Tufeyl b. Amr ed-Devsî,** Resûlüllah'a gelerek:

«— **Devs** kabilesi Allah'a isyan etti ve bu isyanında diretti. Onlara beddua et.» dedi. Resûlüllah, kıbleye döndü. Ellerini kaldırdı. Oradakiler:

«— **Devs** kabilesinin işi bitmiştir.» dediler. Resûlüllah ise:

«— Allah'ım, **Devs** kabilesine hidayet et. Onları doğru yola getir. Allah'ım, **Devs** kabilesine hidayet et. Onları doğru yola getir. Allah'ım, **Devs** kabilesine hidayet et. Onları doğru yola getir.» diye dua etti.[69]

---

[65] **İbn-i İshak; Musa b. Ukbe; El-Bidaye: 4/208.**
[66] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Hafâcî: 2/25; Taberânî.**
[67] **Fetih: 24; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Müslim; Ebû Davûd; Tirmizî.**
[68] **Fetih: 24; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Neseî; Tefsir-i İbn-i Kesir: 4/194.**
[69] **Buharî; Müslim.**

Eshabın Hilm ve Müsamahaları :

Ali b. Ebû Tâlib (r.a.) şöyle der:

«— Ben, hanımlarım ve sülâlemin ileri gelenleri; küçükken insanların en halîmi, büyükken de insanların en bilgilisiyiz. Allah, yalanı bizi vasıta ederek yok eder. Kuduz kurdun dişlerini bize söktürür. Sizin şiddetinizi bizi vasıta ederek yumuşatır. Sizin boynunuzdaki ipleri bize çıkartır. Allah bizimle başlatır, bizimle sona erdirir.»[70]

Sa'd b. Ebî Vakkas şöyle der: **Abdullah b. Abbas** kadar, anlayışlı, akıllı, âlim ve müsamahakâr bir insan görmedim.[71]

---

[70] Abdülgânî b. Said; Müntehab: 5/50.
[71] İbn-i Sa'd: 1/40.

ŞEFKAT VE MERHAMET

Hz. Peygamber'in Şefkâti ;

Hz. Enes anlatıyor: Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

«— Namaza başlamıştım. Uzun sûrelerden okuyarak namazı uzatmak istiyordum. Bu sırada bir çocuk ağlaması işittim. Çocuğunun ağlamasına üzülen annenin duyduğu elemi hissettiğimden, namazı çabucak bitirdim.»[72]

Hz. Enes anlatıyor: Bir adam, Resûlüllah'a:

«— Babamın yeri neresidir?» diye sordu. Resûlüllah da:

«— Cehennemdir!» buyurdu. Bu cevap üzerine adamın üzüldüğünü gören Resûlüllah:

«— Benim babam da, senin baban da cehennemdedir!» buyurdu.[73]

Ebû Hüreyre anlatıyor: Bir bedevî, Resûlüllah'a gelerek, kendisinden yardım istedi. —**İkrime:** Öyle sanıyorum ki, bir maktulün diyetini istiyordu, diyor.— Resûlüllah da, kendisine bir şeyler verdi. Sonra da:

«— Sana fazlasıyle verdim.» buyurdu. Bedevî:

«— Hayır, tam hakkımı vermedin.» dedi. Bunun üzerine, Müslümanlardan bazıları, kızarak bedevînin üzerine yürümek istediler. Resûlüllah, ona dokunmamalarını işaret etti. Buradan kalkıp evine gitti. Bedevîyi evine çağırttı. Ona:

«— Sen bize geldin. Bir şeyler istedin. Biz de verdik. Buna rağmen ileri geri konuştun.» buyurdu ve biraz daha verdi. «Sana fazlasıyle verdim.» diye ilâve etti. Bedevî ise:

«— Evet, fazlasıyle verdin. Allah, seni, aileni, kabileni hayırla mükâfatlandırsın.» dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

«— Sen bize gelip bir şeyler istemiştin, biz de vermiştik. Buna

---

72 **Buharî; Müslim;** Sıfat'üs-Safve 1/66.

73 **Müslim; Sıfat'üs-Safve: 166.**

rağmen, ileri geri konuşarak, eshabımın sana kızmalarına sebep oldun. Yanlarına varınca, burada söylediklerini onların huzurunda da söyle ki, sana karşı kalblerinde bir şey kalmasın.» buyurdu. Bedevî de:

«— Peki.» dedi. Tekrar eshabın yanına geldikleri zaman, Resûlüllah:

«— Dostumuz bize gelmiş, bir şeyler istemiş, biz de vermiştik. Bunun üzerine ileri geri bazı şeyler söylemişti. Kendisini evimize davet ettik. Biraz daha verdik. Bu sefer memnun olduğunu söylüyor. Öyle değil mi, bedevî?» buyurdu. Bedevî de:

«— Evet. Allah seni, aileni, aşiretini hayırla mükâfatlandırsın.» diye cevap verdi. Bunun üzerine Resûlüllah:

«— Benimle bu bedevî arasındaki münasebet, devesini elinden kaçıran bir adama benzer. Herkes o devenin peşinden koştuğu halde, onu tutmak şöyle dursun, bilâkis ürkütürler, azdırırlar. Sahibi, devenin peşinden koşuşan halka: «Devemi bana bırakın, ben onun huyunu suyunu iyi bilirim,» der. Devesinin yanına yaklaşır. Yerden bir tutam ot alır. Devesine gösterir. Nihayet deve gelir. Sahibi, yükünü devesine yükler. Binip gider. Eğer ben bu bedevînin sözlerine kırılarak, size uymuş olsaydım, bu mutlaka cehennemlik olurdu.» buyurdu.[74]

Hz. Peygamber'in Eshabının Şefkâti :

Esmeî' anlatıyor: Halk, **Abdurrahman b. Avf'**a gelerek, **Ömer b. Hattâb'**ın kendilerine karşı mülâyim davranmasını temin etmesini, kızların dahi zifaf odalarında ondan korkar hale geldiklerini söylediler. **Abdurrahman b. Avf** bu meseleyi **Ömer'**e arzedince, **Hz. Ömer:**

«— Onlar için bundan başka çıkar yol bulamıyorum. Eğer, onlar, benim kendilerine karşı duyduğum şefkat, merhamet ve sevgi hislerini bilseler, vallahi sırtımdaki elbisemi soyarlar.» dedi.[75]

---

[74] Bezzâr; Tefsîr-i İbn-i Kesir: 2/404; İbn-i Hıbban; Ebüş-Şeyh; İbn'ül-Cevzî; El-Hafâcî: 2/78.

[75] Ed-Deynurî; Müntehab: 4/416.

H A Y Â

Hz. Peygamber'in Hayâsı :

Ebû Saîd der ki: Resûlüllah (s.a.v.) zifaf odasındaki gelinden daha hayâlı idi... Bir şeyden hoşlanmadığı zaman, bu yüzünden belli olurdu.[76]

Hz. Enes'in rivayet ettiği hadîsde şu ilâve vardır: Resûlüllah:

«— Hayâ, her yerde hayırlıdır.» buyurmuştur.[77]

Enes b. Mâlik anlatıyor: Resûlüllah sarıya boyanmış bir adam gördü. Boyandığı renk hiç hoşuna gitmedi. Oradan ayrılmak üzereyken:

«— Bu adama, üzerindeki bu sarı rengi yıkamasını söyleyin.» buyurdu. Resûlüllah, üzerinde hoşuna gitmeyen bir şey olan kimseye hemen hemen dönüp bakmazdı bile.[78]

Hz. Aişe anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), birisinin kendisi hakkında ileri geri konuştuğunu duyunca, «Falana ne oluyor da, hakkımda ileri geri konuşuyor?» demez, tam aksine: «Bu cemaate ne oluyor da, bu mevzuda dedikodu yapıyorlar?» buyururdu.[79]

Musa b. Abdullah b. Yezîd el-Hatmî, Hz. Aişe'nin azadlı kölesinden naklediyor: **Hz. Aişe** şöyle demiştir:

«— Aslâ Resûlüllah'ın avret mahalline bakmadım. —Veya: Katiyyen Resûlüllah'ın avret mahallini görmedim.—»[80]

Hz. Peygamber'in Eshabının Hayâsı:

Said b. Âs anlatıyor: Hz. Peygamber, hanımı **Aişe** ve **Hz. Osman'**-

---

76 **Buharî; Müslim; El-Bidâye:** 6/36; **Tirmizî** sh. 26; **İbn-i Sa'd:** 1/92; **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 9/17.
77 **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid:** 9/17.
78 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Ebû Dâvud; Tirmizî; Neseî.**
79 **Ebû Dâvud: El-Bidâye:** 6/38.
80 **Tirmizî:** Şemâilde sh. 26.

dan dinledim: Hz. Peygamber, üzerinde **Aişe**'nin eteği olduğu halde yatağında yatarken, **Hz. Ebû Bekir** yanına girmek için izin istedi. Resûlüllah bu vaziyette iken **Ebû Bekir**'e izin verdi. **Hz. Ebû Bekir**, Resûlüllah ile meselesini konuştu ve çıkıp gitti. Daha sonra, yine Resûlüllah bu halde iken **Hz. Ömer** içeri girmek için izin istedi. O da gelip meselesini konuştu, çıkıp gitti. Bunlardan sonra da, **Hz. Osman** içeri girmek için izin istedi. Bunun üzerine, Resûlüllah yattığı yerden doğrularak oturdu. **Hz. Aişe**'ye de:

«— Elbisenle her tarafını ört.» buyurdu. **Hz. Osman** da, meselesini konuşup ayrılıp gitti. Bu hâdiselere şahit olan **Aişe:**

«— Yâ Resûlallah! **Hz. Osman**'dan çekindiğin kadar, **Hz. Ebû Bekir** ve **Ömer**'den çekinmediğini gördüm. Sebebi ne ola ki?» diye sordu. Resûlüllah da:

«— **Osman** çok hayâlı bir kimsedir. İçeri girdiğinde biraz önceki hal üzere bulunsaydım, o meselesini bana açmazdı. İşte bundan korktum.» buyurdu.

Bir diğer rivayette şu ilâve vardır: Resûlüllah, **Hz. Aişe**'ye:

«— Meleklerin kendisinden hayâ ettiği bir kimseyken ben nasıl utanmıyayım?» buyurdu.[81]

İbn-i Ömer anlatıyor: Resûlüllah, **Hz. Aişe** ile beraber otururken, **Hz. Ebû Bekir** müsaade istedi ve içeri girdi. Sonra **Hz. Ömer** izin istedi ve içeri girdi. Daha sonra, **Sa'd b. Mâlik** izin istedi. O da içeri girdi. Bunlardan sonra da, **Hz. Osman** izin istedi. Resûlüllah içeridekilerle dizleri çıplak bir vaziyette konuşurken, **Hz. Osman** izin isteyince, Hz. Peygamber eteğiyle dizlerini örttü. Hanımına da:

«— Sen içeri çekil.» buyurdu. **Hz. Osman** da içeri girdi. Bir saat kadar konuştular. Sonra çıkıp gittiler. Onların çıktığını gören **Hz. Aişe:**

«— Yâ Resûlallah, babam ve arkadaşları yanımıza geldiğinde, dizlerinizi örtmediğiniz gibi, bana da geri çekil, buyurmamıştınız...» dedi. Resûlüllah:

«— Meleklerin kendisinden hayâ ettiği bir kimseden nasıl hayâ etmiyeyim? Kudret ve iradesiyle yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, Melekler, Allah ve Resûlünden hayâ ettikleri gibi, **Osman**'dan da hayâ ederler. Eğer sen yanımda iken o içeri girmiş olsa idi, çıkıncaya kadar, ne konuşur, ne de başını yukarı kaldırırdı.» buyurdu.[82]

Hasan-ı Basrî'den: **Hasan-ı Basrî**, **Hz. Osman**'dan ve onun hayâsından bahsederken şöyle dedi:

---

[81] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Müslim; Ebû Ya'lâ.**
[82] **Taberânî; El-Bidâye: 7/203, 204; Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 9/82.**

«— **Hz. Osman,** kapısı kapalı bir odada, banyo yapıyor bile olsa, avret mahallini açmaz. Hayâsı, belini doğrultarak dik durmasına bile mani olur.»[83]

Hz. Aişe anlatıyor: **Hz. Ebû Bekir** şöyle demiştir:

«— Allah'dan utanın. Ben, helâda bile, Allah'dan utandığımdan, başımı kapıyorum.»[84]

Sa'd b. Mesûd ve **Umâre b. Gurâb el-Yahsubî** anlatıyor: **Osman b. Maz'un,** Resûlüllah'a gelerek:

«— Yâ Resûlallah, ben karımın avret yerimi görmesini istemiyorum.» dedi. Resûlüllah da:

«— Niçin?» diye sordu.

«— Utanıyorum ve iğreniyorum.» dedi. Resûlüllah:

«— Allah, karını sana, seni de karına elbise kılmıştır. Benim ailelerim de avret mahallimi görür. Ben de onların avret mahallini görürüm.» buyurdu. **Osman b. Maz'ûn:**

«— Sen de mi, bunu yapıyorsun, yâ Resûlallah?» diye sorunca, Resûlüllah:

«— Evet.» buyurdular. Bunu duyan **Osman:**

«— Öyleyse mesele yok.» dedi. **Osman** ayrılıp giderken, Resûlüllah:

«— **Osman b. Maz'ûn,** çok hayâlı ve avret mahallini örtmeye çok düşkün.» buyurdu.[85]

Ebû Micley anlatıyor: **Ebû Musanır**'ın şöyle dediğini duydum:

«— Ben, karanlık bir odadaguslederken bile, Rabbimden utandığımdan, peştamalımı üzerime almadıkça belimi doğrultamıyorum.»[86]

Hz. Enes'den: **Ebû Musa el-Eş'arî,** avret yerinin görünmemesi için, yatınca üzerine bir örtü örterdi.[87]

Ubâde b. Nûsey'den: **Ebû Musa,** suda bir grup insanın çırılçıplak durduğunu görünce:

«— Defalarca, ölüp dirilmenin acısını duymanız, böyle yapmanızdan daha hayırlıdır.» dedi.[88]

Eşec b. Abdülhays anlatıyor: Resûlüllah, bana:

«— Sende Allah'ın hoşuna giden iki hüy vardır.» buyurdu.

---

83 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel: 1/74; Mecma'uz-Zevâid: 9/82; Hılye; 1/56.**
84 **Kenz'ül-Ummâl: 2/144.**
85 **İbn-i Sa'd: 3/287.**
86 **Hılye: 1/260; İbn-i Sa'd; 4/84; İbn-i Sîrîn.**
87 **İbn-i Sa'd: 4/82.**
88 **İbn-i Sa'd: 4/84.**

«— Nelerdir?» diye sordum.

«— **Hîlm** ve **hayâ**'dır.» buyurdu.

«— Bu huylar, bende eskiden mi vardı, yoksa yeni mi?» diye sordum.

«— Daha önceden vardı.» buyurdu. Bunun üzerine ben:

«— Beni, hoşlandığı iki huy üzere yaratan Allah'a hamd ederim.» dedim.[89]

---

[89] **İbn-i Ebî Şeybe; Hılye; Müntehab: 5/140.**

TEVAZU

Hz. Peygamber'in Tevazuu :

Ebû Hüreyre anlatıyor: **Cebrâil**, Resûlüllah'ın yanında oturuyordu. Gökten bir melek inerken gözlerini semaya dikti ve:

«— Bu melek, yaratıldığından beri, şimdiye kadar yeryüzüne inmedi.» dedi. Gelen melek:

«— Yâ Muhammed (s.a.v.), beni sana Rabbim gönderdi. Bir kral olarak mı peygamber olmak istersin? Yoksa, bir kul olarak mı peygamber olmak istersin?» diye sordu. **Cebrâil:**

«— Yâ Muhammed, Rabbine karşı mütevazi ol.» dedi. Resûlüllah da:

«— Ben bir kul olarak peygamber olmak isterim.» buyurdu.[90]

Hz. Aişe'den gelen rivayette şu ilâve vardır. Bundan sonra Resûlüllah katiyyen yaslanarak yemek yemedi. Yemek yerken de şöyle derdi:

«— Bir kul gibi yemek yiyeceğim, bir kul gibi oturacağım.»[91]

Ebû Gâlib'den: **Ebû Ümâme**'ye:

«— Bana, Resûlüllah'dan duyduğun bir söz söyle.» dedim. O da:

«— Resûlüllah, Kur'an'dan başka sözü ağzına almazdı. Allah'ı çok anar, kısa ve öz konuşur, namazı uzatırdı. Bir yoksulla, bir zayıfla gidip işlerini görmekten katiyyen ârlanmaz, kibirlenmezdi.» dedi.[92]

Hz. Enes anlatıyor: Resûlüllah, Allah'ı çok zikreder, boş söz konuşmaz, merkebe biner, yün kumaşlardan elbise giyer, kölenin davetine icabet ederdi. Hayber savaşında, hurma lifinden yuları olan merkebin üzerinde görmeyi isterdim.[93]

---

[90] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid. 9/19; Bezzâr; Ebû Ya'lâ.**
[91] **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: Taberânî.**
[92] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/20; Beyhakî; Neseî; El-Bidâye: 6/45.**
[93] **Tayâlisî; Tirmizî; İbn-i Mâce; El-Bidâye: 6/45.**

Hz. Enes'den gelen bir diğer rivayette şu ilâve vardır: Resûlüllah, hastayı ziyaret eder, cenazelerde bulunurdu.[94]

Ebû Musa anlatıyor: Resûlüllah merkebe biner, yünden dokunma elbiseler giyer, davarını kendi sağar, zayıfların ihtiyaçlarını görürdü.[95]

İbn-i Abbas anlatıyor: Resûlüllah yere oturur, yemeğini yerde yer; davarını kendisi sağar, bir kölenin arpa ekmeğine yaptığı davete icabet ederdi.[96]

İbn-i Abbas'dan: Medine'nin güneydoğusunda dördüncü sekizinci miller arasında (avâlî) oturan bir zât, bir gece yarısı Resûlüllah'ı bir arpa ekmeğine bile davet etse, Hz. Peygamber davetini kabul ederdi.[97]

Hz. Enes'den: Resûlüllah, bir arpa ekmeği ile kokmak üzere olan bir yağa bile davet edilse, davete icabet ederdi. Bir Yahudide rehin olarak bıraktığı bir zırhı vardı. Ruhunu teslim edinceye kadar o zırhı Yahudinin elinden alacak bir şey bulamadı.[98]

Ömer b. Hattab'dan: Bir zât, Resûlüllah'a üç defa seslendi: Resûlüllah da her defasında:

«— Buyur, buyur!..» diye karşılık verdi.[99]

Ebû Ümâme anlatıyor: Bir kadın, erkeklerle düşüp kalkardı. Ağzı da bozuktu. Bir gün, yüksekçe bir yerde tirit yiyen Resûlüllah'ın yanına geldi, ve:

«— Şuna bakın, bir köle gibi oturuyor. Bir köle gibi yemek yiyor.» dedi. Resûlüllah da:

«— Hangi köle benden daha güzel kulluk edebilir?» buyurdu. Kadın:

«— Sadece kendisi yiyor, beni davet etmiyor.» dedi. Resûlüllah:

«— Sen de buyur.» dedi. Kadın:

«— Senin elinden yemek istiyorum.» dedi. Resûlüllah da onu kendi eliyle yedirmeye başladı. Bu sefer:

«— Bana, ağzına aldığın lokmadan da yedir.» dedi. Resûlüllah bunu da yaptı. Bu lokmadan yiyen kadının, hayâ duygusu arttı. Ölünceye kadar, bir daha hiç bir erkekle düşüp kalkmadı.[100]

Cerîr (r.a.) anlatıyor: Bir adamın, Resûlüllah'ın huzuruna geldiğinde titrediğini gördüm. Resûlüllah bu zata:

---

94 **Tirmizî; İbn-i Sa'd: 1/95.**
95 **Beyhakî; El-Bidâye: 6/45; Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/20.**
96 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/20.**
97 **Mecma'uz-Zevâid: 9/20.**
98 **Tirmizî, Şemâilde sh. 23.**
99 **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 9/20; Hılye; Termanî; Hatîb'ûl-Bağdadî; Kenz'ül-Ummal: 4/45.**
100 **Taberâni Umâl: 4/45; Mecma'uz-Zevâid: 9/21.**

«— Titremene lüzum yok. Ben kral değilim. Kureyşli, kuru et yiyen bir kadının oğluyum.» buyurdu.[101]

Âmir b. Rebia'dan: Resûlüllah ile beraber mescide gidiyordum. Yolda ayakkabısının kayışı koptu. Ben hemen ayakkabının kayışını tamir etmek istedim. Resûlüllah, ayakkabısını elimden alarak:

«— Bu, bir külfettir. Ben kimseye külfet yüklemek istemem.» buyurdu.[102]

Abdullah b. Cübeyr el-Hıyâî anlatıyor: Allah'ın Resûlü, eshabından bir grubun içinde yürüyordu. O zaman, elbise olarak kumaş kullanılırdı. Resûlüllah gölgesini görünce, başını kaldırdı. Üzerindekinin çarşaf olduğunun farkına vardı. Yanındakilere,

«— Sesinizi çıkarmayın.» buyurdu. Üzerindekini çıkararak, diğerleri gibi, elbise giydi, ve:

«— Benim de sizlerden farkım yok.» buyurdu.[103]

Hz. Abbas der ki: Resûlüllah'ın aranızda ne kadar yaşadığını bilemiyorum. Bir gün, kendisine:

«— Yâ Resûlallah, gölgesinde oturacağın bir çardak yapsan.» diye teklifte bulundum.

«— Allah'ın ruhumu teslim alacağı vakte kadar, ben onların, ökçeme basmalarına da, hırkamı çekiştirmelerine de katlanacağım.» buyurdu.[104]

Hz. Abbas der ki: Resûlüllah'ın aramızda ne kadar yaşadığını biliyorum. Bir gün, kendisine:

«— Yâ Resûlallah, onların seni rahatsız ettiklerini, tozun toprağın içinde kaldığını görüyorum. Kendine bir çardak yapsan da, orada Müslümanların dertlerini dinlesen.» diye teklifte bulundum.

«— Aralarında böyle yaşamaya devam edeceğim.» buyurdular.[105]

Esved'den: **Hz. Aişe**'ye:

«— Eve geldiği zaman Resûlüllah ne yapardı?» diye sordum.

«— Ailesinin işlerine yardım eder, namaz vakti gelince de, namaza giderdi.» dedi.[106]

Urve (r.a.) den: Bir adam, **Hz. Aişe**'ye:

«— Resûlüllah evinde iş yapar mıydı?» diye sordu. **Hz. Aişe** de:

---

101 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/20; El-Bidâye: 4/293; Beyhakî** (Bu zâtın **Mekke'nin** fethi günün Resûlüllah'a geldiği kaydedilir.)

102 **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 9/21.**

103 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 9/21.**

104 **Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 9/21.**

105 **Dârimî; Cem'ul-Fevâid: 2/180; İbn-i Sa'd: 2/193.**

106 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî; İbn-i Sa'd: 1/91.**

«— Tabiî, hepinizin evlerinde yaptığınız gibi, ayakkabısını tamir eder, elbisesini dikerdi.» diye cevap verdi.[107]

Umre (r.a.) den: **Hz. Aişe**'ye:

«— Resûlüllah evinde ne yapardı?» diye sordum. **Hz. Aişe:**

«— Resûlüllah da, bir insandı. Elbisesini temizler, koyununu sağar, kendi işlerini görürdü.» dedi.[108]

İbn-i Abbas (r.a.) dan: Resûlüllah ne abdest suyunu başkasına getirtir, ne de şahsına ait sadakayı vermeye başkasını vekil ederdi.»[109]

Câbir (r.a.) den: Resûlüllah beni ziyarete geldi. Ne bir katır, ne de bir kadanaya binmiş değildir.[110]

Hz. Enes'den: Allah'ın Resûlü, semeri eski olan bir hayvan üzerinde hacca gitti. Üzerinde de, fiyatı dört dirhem dahi olmayan kadife bir kumaş vardı. «— Allah'ım, bu halimi riyâ ve gösterişten uzak kıl.» diye dua etti.[111]

Hz. Enes'den: Allah'ın Resûlü, Mekke'ye girerken, halk grup grup tepelerden onu seyrediyordu. Resûlüllah tevazuundan, başını devesinin kavutu üzerine koymuştu.[112]

Yine **Enes** (r.a.) den: Resûlüllah, fetih günü Mekke'ye girerken, tevazuundan çenesini devesinin kavutu üzerine koymuştu.[113]

Abdullah b. Ebû Bekir'den: Allah'ın Resûlü, Zituvâ'ya geldiğinde, devesini durdurarak üzerindeki örtünün bir tarafıyle iyice büründü. Allah'ın, kendisine fethi nasib ettiğini gördüğü için de, tevazuundan başını eğdi. Neredeyse, sakalı kavuta değecekti.[114]

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor: Bir gün, Resûlüllah ile beraber çarşıya gittim. Resûlüllah elbise satanların yanına oturdu. Dört dirheme bir şalvar satın aldı. Çarşıda, parayı hesabeden bir tartıcı vardı. **Ona:**

«— Fazlasıyle tart.» buyurdu. Resûlüllah şalvarı eline aldı. **Ben** taşımak istedim. Bunun üzerine bana:

«— Bir kimsenin, kendi eşyasını taşıması daha iyi olur. Ancak, zayıf olup da, eşyasını taşıyamıyana Müslüman kardeşi yardım eder.» buyurdu. Ben:

«— Yâ Resûlallah, sen şalvar mı giyiyorsun?» diye sordum.

«— Evet. Gece-gündüz, hazarda ve seferde şalvar giyerim. Ben, ör-

---

107 **Beyhakî.**
108 **Beyhakî; Tirmizî; El-Bidâye: 6/44.**
109 **Kazvînî; Cem'ul-Fevâid: 2/180.**
110 **Buharî;** Sıfat'üs-Safve: 1/65.
111 **Tirmizî.**
112 **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 6/169.**
113 **Beyhakî.**
114 **İbn-i İshak, El-Bidâye: 3/293.**

tünmekle emredildim. Şalvardan daha güzel örten bir şey de bulamadım.» buyurdu.[115]

Yine **Ebû Hüreyre**'den gelen bir başka rivayette şu ilâve vardır: Allah'ın Resûlü, tartıcıya:

«— Fazlasıyle tart.» buyurunca, tartıcı:

«— Kimseden böyle bir söz işitmedim.» dedi. Ben de:

«— Dininde ne kadar da cahil ve ahmakmışsın. Daha peygamberini tanıyamıyorsun!» dedim. Bunun üzerine tartıcı, elindeki teraziyi atarak, öpmek için Resûlüllah'ın eline sarıldı. Resûlüllah elini çekerek:

«— Bu da ne?! Böyle şeyleri Acemler krallarına yaparlar. Ben kral değilim. Ben, sadece sizden birisiyim.» buyurdu. Adam fazlasıyle tarttı. Resûlüllah da elbiseyi aldı.[116]

---

[115] **Tebarânî; Ebû Ya'lâ; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Nesîm'ul-Riyâd: 2/105.**

[116] **Mecma'uz-Zevâid: 5/121; Ebû Ya'lâ; Taberânî.**

Hz. PEYGAMBER'İN ESHABININ TEVAZULARI

Hz. Ömer'in Tevazuu :

Eslem anlatıyor: **Ömer b. Hattab** (r.a.) bir deve üzerinde Şam'a geldi. Şamlılar, **Hz. Ömer**'in gelişi ile ilgili aralarında konuşurlarken, o kâfirleri kastederek:

«— Gözlerini, ahiret için bir fayda temin etmeyen mevkilere mansıplara dikmişler.» dedi.[117]

Nizâm b. Hişam'ın babası anlatıyor: **Ömer b. Hattab**'ın, un helvası yapan bir kadına uğradığını hatırlarım. Kadına:

«— Böyle helva yapılmaz.» dedi. Sonra eline çömçeyi aldı.

«— İşte böyle yapılır.» dedi. Ona nasıl helva yapılacağını gösterdi.[118]

Hişam b. Halid'den: **Ömer b. Hattab** (r.a.), şöyle derken işittim:

«— Katiyyen suyu ısıtmadan unun üzerine dökmeyin. Dökerken de azar azar dökün. Çömçe ile karıştırın. Böyle daha güzel olur. Un da topaklanmaz.»[119]

Zir'den: **Ömer b. Hattab** (r.a.) ın bayram günü yalınayak yürüdüğünü hatırlarım.[120]

Ömer el-Mahzûmî anlatıyor: **Ömer b. Hattab:**

«— Haydin namaza!» diye nida etti. Epeyce cemaat toplanınca da minbere çıktı. Allah'a lâyıkı veçhile hamd ve senâ ettikten, Peygamber (s.a.v.) e salat ve selâm getirdikten sonra:

«— Ey cemaat, **Benî Mahzum** kabilesindeki halalarımın koyunlarını güttüğümü hatırlarım. Bu işi bir avuç hurma ve üzüm karşılığında

---

117 **İbn-i Asâkir; İbn'ül-Mübârek; El-Müntehab: 4/417.**
118 **İbn-i Sa'd.**
119 **El-Müntehab: 4/417.**
120 **El-Mervezî; El-Müntehab: 4/418.**

yapardım. Nerden nereye! Bugünkü durumumu da görüyorsunuz.» dedi. Minberden indi. Bunun üzerine **Abdurrahman b. Avf:**

«— Ey mü'minlerin emîri, kendini aşağı düşürme!» diye ikazda bulundu. **Ömer** (r.a.) de:

«— Dokunma yâ **Abdurrahman!** Yalnız kalmıştım. Nefsim bana, sen mü'minlerin emîrisin. Senden şerefli olan var mı? dedi. İşte ben de, şimdi ona kim olduğunu hatırlatıyorum.» dedi.[121]

Ebû Umeyr b. Hâris b. Umeyr'in bir zâttan naklettiği rivayette şu ilâve vardır:

«— Ey cemaat, hiç bir şeyimin olmadığı, kimseye faydamın dokunmadığı günleri hatırlarım. **Benî Mahzum** kabilesinde halalarım vardı. Birer avuç kuru üzüm karşılığında onların sularını getirirdim... Gururlandığımı hissettim de, nefsimi bundan vazgeçirmek istedim.» dedi.[122]

Hasan-ı Basrî'den: **Ömer b. Hattab** (r.a.) sıcak bir günde, hırkasını başına koyarak dışarı çıkmıştı. Merkebinin üzerinde gelen bir çocukla karşılaştı. Çocuğa:

«— Çocuğum, beni de merkebine bindir.» dedi. Çocuk hemen merkebinden atladı.

«— Sen bin, ey mü'minlerin emîri!» diye teklifte bulundu.

Hz. Ömer:

«— Hayır, sen bin, ben terkine bineceğim. Beni yumuşak yere bindirmek, kendin de sert yere binmek istiyorsun galiba.» dedi. Çocuğun terkisine bindi. Medine'ye böyle girdi. Halk, kendisine bakıyordu.[123]

Sinan b. Seleme el-Hüyelî'den: Kölelerle birlikte çıkmıştık. Biz, Medine'de taze hurma toplardık. Elinde kırbacıyla **Hz. Ömer**'le karşılaştık. Köleler onu görünce hurmalığa daldılar. Ben de, toplayıp eteğime doldurduğum şeylerle olduğum yerde kaldım. **Hz. Ömer**'e:

«— Ey mü'minlerin emîri, bunlar rüzgârın döktüğü hurmalar.» dedim. Eteğimdekilere baktı. Bana vurmadı. Ben:

«— Ey mü'minlerin emîri, köleler şu anda önünden gidiyor. Eteğimdekileri alacaklar.» dedim.

«— Hayır, yürü bakalım!» dedi. Benimle beraber aileme kadar geldi.[124]

Malik'in amcası, babasından naklediyor: Babam, **Ömer** ve **Osman** (r.a.) ı gördü. Onlar, Mekke'den gelirlerken karanlık bir yere konaklamışlardı. Medine'ye girmek üzere, hayvanlarına binerlerken, her biri

---

[121] **Deynûrî; El-Müntehab: 4/417.**
[122] **İbn-i Sa'd: 3/293.**
[123] **Deynûrî; El-Müntehab: 4/417**
[124] **İbn-i Sa'd: 7/90.**

terkisine bir köle almıştı. Medine'ye bu vaziyette girdiler. **Ömer** ve **Osman** (r.a.) da terkilerine birer köle bindirmişlerdi. Babama:

«— Yani, bununla mütevazi olduklarını mı ifade etmek istiyorlardı?» diye sordum.

«— Evet, terkilerine birer köle bindirmeleri, diğer krallar gibi olmadıklarını göstermek içindir.» dedi. Sonra da, daha önceki kavimlerin, kendileri hayvanları üzerindeyken, kölelerini arkalarında yürüttüklerini, kölelerini terkilerine almalarının onlar için âr olduğunu söyledi.[125]

Hz. Osman'ın Tevazuu :

Meymun b. Mîhran'dan: **Hemadânî** bana, halife iken, terkisinde kölesi **Nâil** olduğu halde, **Hz. Osman**'ı katırı üzerinde gördüğünü anlattı.[126]

Abdullah er-Rumî'den: **Hz. Osman** gece abdest alırken, abdest suyunu kendisi getirirdi. Kendisine:

«— Hizmetçilerinden birine emretsen de, o getirse.» denildiğinde:

«— Hayır, gece onların istirahat zamanıdır.» diye cevap verdi.[127]

Zübeyr b. Abdullah ninesinin, şunları anlattığını nakleder: Ninem, **Hz. Osman**'ın hizmetçisi idi. Şunları söyledi:

«— **Hz. Osman**, ailesinden uyuyanları uyandırmazdı. Uyanık birisini görürse, onu çağırır, abdest suyunu getirtirdi. Gündüzleri de oruç tutardı.»[128]

Hz. Ebu Bekir'in Tevazuu :

Hasan-ı Basrî'den: **Hz. Osman**, halife iken, yapayalnız, mescitte, üzerinde bir örtü ile uyuduğunu gördüm.[129]

Üneyse anlatıyor: Mahallenin kızları, koyunlarını **Hz. Ebû Bekr es-Sıddık**'a getirirlerdi. **Hz. Ebû Bekir**, onlara:

«— Koyunlarınızı sağmamı ister misiniz? Yalnız ben, **İbn-i Afra**[130] gibi sağarım.» derdi.[131]/[132]

---

[125] **Beyhakî; Kenz'ul-Ummâl: 2/143.**
[126] **Hılye: 1/60.**
[127] **İbn-i Sa'd;Müsned-i Ahmed b. Hanbel; İbn-i Asâkir; Kenz'ül-Ummal: 5/48.**
[128] **İbn-ül-Mübarek; El-İsâbe: 2/463.**
[129] **Hılye: 1/60.**
[130] Ensardan bir zat.
[131] **İbn-i Sa'd; El-Müntehab: 4/361.**
[132] Bk. Müslümanlık: **2/718-720.**

Hz. Ali'nin Tevazuu :

Elbiseci **Salih**'in ninesi anlatıyor: **Hz. Ali**'nin bir dirheme hurma satın aldığını gördüm. Bir bez içindeki hurmayı sırtına yüklendi. Kendisine:

«— Ben taşıyayım ey mü'minlerin emîri!» diye teklifte bulundum.

«— Hayır, aile reisinin taşıması gerekir!» diye karşılık verdi.[133]

Zâzân anlatıyor: **Hz. Ali** vali iken çarşıda tek başına dolaşır, yolunu şaşırana yol gösterir, bir şey kaybedenin malını arar, zayıfa yardım eder, satıcıların ve bakkalların yanlarına varır, ilk işi onlara Kur'an okumak olurdu. Şu âyeti okurdu: **«İşte bu ahiret yurdunu, yeryüzünde kibirlenmiyen fesat çıkarmak istemeyenlere has kılarız...»**[134] Bu âyet hakkında da şunları söylerdi:

«— Bu âyet, âdil ve mütevazi idareciler; halk üzerinde otorite sahibi kimseler hakkında nâzil olmuştur.»[135]

Gürmüz anlatıyor: **Hz. Ali**'yi saraydan çıkarken gördüm. Üzerinde, **Kıtr** kumaşından bacağının yarısına kadar gelen bir etek, bir de boyu yine o kadar olan bir hırka vardı. Elinde kamçısı ile çarşıda dolaşıyor, esnafa, Allah'dan korkmalarını, dürüst alışveriş etmelerini tavsiye ediyor:

«— Ölçü ve tartıda hakkı tecavüz etmeyin.[136] Vücutlarınızı haramla beslemeyin.» diyordu.

Ebû Matar anlatıyor: Mescitten çıkmıştım. Arkamdan bir adamın:

«— Eteğini kısalt, bu Allah'a bağlılığın ifadesidir, ayrıca elbisen de kirlenmez. Eğer Müslümansan saçını kısalt!» diye seslendiğini duydum. Bir de, arkama döndüm ki, bu zât, elinde kırbacıyla **Hz. Ali**'ymiş. Çarşıya develerin satıldığı yere vardı.

«— Alışveriş edin, fakat yemin etmeyin. Yemin, malın değerini düşürür, bereketini giderir.» dedi. Hurma satan birinin yanına geldi. Hizmetçinin ağladığını görünce:

«— Niçin ağlıyorsun?» diye sordu. Hizmetçi:

«— Bu adam bana bir dirhemlik hurma verdi. Efendim hurmayı kabul etmiyor.» deyince, **Hz. Ali:**

«— Bu hurmaları al, parasını geri ver. Bu, cariyenin elinde olan bir şey değil.» dedi. Adam almak istemedi. Ben:

«— Bunun kim olduğunu biliyor musun?» diye sordum.

---

133 **Buharî sh: 81; İbn-i Asâkir; El-Müntehab: 5/56.**
134 **Kasas: 83.**
135 **İbn-i Asâkir; El-Müntehab: 5/56; Begavî; El-Bidaye: 8/5.**
136 **İbn-i Sa'd: 3/18; El-İstiâb: 3/48.**

«— Hayır!» dedi.

«— **Hz. Ali,** mü'minlerin emîri.» dedim. Hurmasını aldı. Parayı iade etti. Ve:

«— Ey mü'minlerin emîri, benden memnun olmanı arzu ederim.» dedi. **Hz. Ali** de:

«— Halka karşı dürüst davranırsan beni memnun etmiş olursun.» diye karşılık verdi. Sonra, diğer hurma satanlara uğrayarak, onlara:

«— Yoksulun karnını doyurun ki, kazancınız artsın.» dedi. Bunların da yanından ayrılarak, balıkçıların yanına vardı. Onlara:

«— Bizim çarşımızda denizden toplanan ölmüş balıklar satılmaz.»[137] dedi. Sonra kumaşçılar çarşısına geldi. Burada, pamuklu kumaşlar satılıyordu.

«— Amca, üç dirheme bir gömlek verir misin?» dedi. Satıcı kendisini tanıyınca, ondan bir şey satın almadı. Bir diğerine gitti. O da kendisini tanıdığı için, ondan da bir şey satın almadı. Daha sonra bir çocuğun yanına vardı. Ondan üç dirheme bir gömlek satın aldı. Gömleği giydi. Neredeyse topuklarına değiyordu. Çocuğun babası gelince, kendisine:

«— Oğlun, halifeye, üç dirheme bir gömlek sattı.» denildi. Adam, oğluna:

«— Keşke iki dirheme satsaydın.» dedi. Bir dirhemi alıp, Halife **Hz. Ali'**ye gitti. Ve:

«— Bu bir dirhemi al.» dedi.

«— Niçin?» diye sorunca, adam:

«— Gömleğin fiyatı iki dirhemdi. Oğlum sana üç dirheme satmış.» dedi. **Hz. Ali:**

«— Benim rızamla onu bana sattı. Onun rızası ile ben de onu aldım.» diye karşılık verdi.[138]

Hz. Fatma ve Ümmü Seleme'nin Tevâzuları :

Atâ'dan: **Hz. Fatıma,** Resûlüllah'ın kızı idi.[139] Kâkülü leğene değercesine hamur yoğururdu.

Muttalib b. Abdullah anlatıyor: Arapların dulu **(Ümmü Seleme),** yatsı vakti Resûlüllah ile gerdeğe girdi. Şafak vakti de un öğütmeye başladı.[140]

---

137 Böyle balıklar, Şafii mezhebine göre yenir, Hanefî mezhebine göre yenmez.
138 **İbn-i Raheveyh; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Abd b. Humeyd; Ebu Ya'lâ; Beyhakî; İbn-i Asâkir; El-Müntehab: 5/57.**
139 **Hılye:** 3/312.
140 **İbn-i Sa'd:** 8/64

Selman-ı Farisi (r.a.) nin Tevazuu :

Selâmet'ül-Iclî anlatıyor: Kız kardeşimin **Kudâme** adındaki oğlu çölden geldi. Bana, **Selman-ı Fârîsi** ile görüşmek, kendisine selâm vermek istediğini söyledi. Bu niyetle yola çıktık. Onu, **Medâin**'de bulduk. **Medâin**'in nüfusu o zaman yirmi bin idi. Yanına vardığımızda hurma liflerinden örülmüş bir sedirin üzerinde oturuyordu. Kendisine selâm verdik. Ben:

«— **Ebû Abdullah,** bu, kız kardeşimin oğludur. Çölden kalkarak benim yanıma geldi. Sana selâm vermeyi arzu ediyor.» dedim. **Selman:**

«— Allah'ın selâmı ve rahmeti onun da üzerine olsun.» dedi.

«— Seni sevdiğini söylüyor.» dedim.

«— Allah da onu sevsin.» diye mukabelede bulundu.[141]

Hâris b. Umeyre'den: Medâin'e **Selman** (r.a.) ın yanına geldim. Kendi eliyle tabakladığı bir post üzerinde otururken buldum. Kendisine selâm verdiğim zaman:

«— Kapıdan ayrılma, geliyorum.» dedi. Ben:

«— Vallahi beni tanıdığını sanmıyorum.» dedim.

«— Tanıyorsun, tanıyorsun; şu anda tanışmadan önce, ruhlarımız tanışmıştı' Çünkü ruhlar, gruplara ayrılmış bölükler halindedir. Allah yolunda tanışan ruhlar kaynaşırlar. Allah yolunun dışında tanışan ruhlar ise, anlaşamazlar.» dedi.[142]

Ebû Kılâbe'den: Bir adam, hamur yoğurduğu sırada **Selman**'ın yanına geldi:

«— Bu ne hal?» diye sordu. **Selman:**

«— Hizmetçiyi bir işe gönderdik. Bir de bu işi üzerine yüklemek istemedik.» dedi. Adam:

«— Falanın sana selâmı var.» deyince, **Selman:**

«— Oradan ne zaman geldin?» diye sordu. Adam:

«— Şu kadar gün önce.» diye cevap verdi. Bunun üzerine **Selman:**

«— Eğer bu selâmı söylememiş olsaydın, emaneti yerine getirmemiş olacaktın.» dedi.[143]

Amr b. Ebû Kurre el-Kindî anlatıyor: Babam, kız kardeşimle evlenmesi için **Selman** (r.a.) a teklifte bulundu. **Selman** (r.a.) kabul etmedi. Fakat **Bukayra** adındaki bir cariye ile evlendi. Bu hâdiseden sonra, **Ebû Kurre, Huzeyfe** (r.a.) ile **Selman** (r.a.) arasında bir münakaşa cereyan ettiğini duydu. **Huzeyfe**'ye gidip durumu öğrenmek istedi. **Hu-**

---

141 **Hılye :1/196.**
142 **İbn-i Asâkir; El-Müntehab: 5/196; Hılye: 1/198.**
143 **Hılye: 1/201; İbn-i Sa'd: 4/64; Sıfat'üs-safve: 1/318.**

zeyfe'nin sebze tarlasında olduğunu haber verdiler. **Ebû Kurre** tarlaya giderken yolda, elinde sebze sepeti olan **Huzeyfe** (r.a.) ile karşılaştı. Bastonuyla, **Huzeyfe** (r.a.) nin omuzundaki sepeti yokladı. Birlikte **Selman** (r.a.) ın evine gittiler. **Ebû Kurre** eve girdi.

«— Esselâmü aleyküm.» dedi. **Selman, Ebû Kurre**'ye izin verdi. Yerde bir açkı seriliydi. Baş ucunda kerpiç, kerpicin üzerinde de bir çul vardı. **Ebû Kurre**'ye:

«— Cariyenin kendisi için hazırladığı şu yatağın üzerine otur.» dedi.[144]

Abdülkays oğullarından bir adam anlatıyor: **Selman** (r.a.) ı kumandan olduğu bir müfrezede, merkep üzerinde gördüm. Üzerinde bir şalvar vardı. Bacakları sallanıyordu. Askerler:

«— Kumandan geldi!» dediler. Bunun üzerine **Selman:**

«— İyilik ve kötülük, ancak kıyamet günü belli olacak.» dedi.[145]

Abdülkays'dan bir zât anlatıyor: Ben de, **Selman-ı Fârisî**'nin kumandan olduğu müfrezede idim. **Selman,** müfrezedeki gençlerin yanlarına vardı. Onlar gülüyorlar ve:

«— İşte kumandanınız!» diyorlardı. Ben:

«— Ey **Ebû Abdullah (Selman),** bunların ne söylediklerini duymuyor musun?» dedim. **Selman:**

«— Bırak onları. İyilik ve kötülük ancak bugünden sonra (kıyamet günü) belli olacak. Toprak dahi yemek mecburiyetinde kalırsan ye. Ama iki kişiye de olsa başkan olma. Mazlumun ve muztar kalanın bedduasını alma. Çünkü, onların duasını doğrudan doğruya Allah yerine getirir.» dedi.[146]

Sabit anlatıyor: **Selman** (r.a.), Medain'de vali idi. Şalvar ve aba ile halkın huzuruna çıkardı. Onu gördükleri zaman:

«— Kürk âmuz, kürk âmuz!..» dediler. **Selman:**

«— Ne diyorlar?» diye sorunca:

«— Seni bir oyuncaklarına benzetiyorlar.» dediler. **Selman:**

«— Önemli değil; iyilik, bugünden sonraki günde (kıyamet gününde) belli olacak.» dedi.[147]

Hüreym anlatıyor: **Selman-ı Fârisî**'yi çulsuz bir merkep üzerinde gördüm. Üzerinde alt tarafı dar bir **Sünbülî** gömleği vardı, bacakları uzun, gür saçlı bir adamdı. Bazen gömleğini dizine kadar yukarı çekiyordu. Çocukların **Selman**'ın peşinden koştuğunu gördüm, ve:

---

[144] **Hılye: 1/189.**
[145] **Hılye: 1/198.**
[146] **İbn-i Sa'd: 4/63.**
[147] **İbn-i Sa'd: 4/63.**

«— Bırakın valinin peşini.» dedim. Bunun üzerine **Selman**, bana:

«— Onlara dokunma! İyilik ve kötülük bugünden sonraki günde (kıyamet gününde) belli olacak.» dedi.[148]

Sabit anlatıyor: **Selman** (r.a.), Medain şehrinde vali idi. Şam'dan **Teymullah** oğullarından bir adam geldi. Yanında bir çuval hurma vardı. **Selman-ı Fârisî**'nin üzerinde de bir şalvar, bir de hırka bulunuyordu Şam'dan gelen adam, **Selman** (r.a.) a:

«— Gel şu çuvalı taşı.» dedi. **Selman'**ı tanımıyordu. **Selman,** çuvalı sırtladı. Halk onu görünce tanıdı. Adama:

«— Bu validir.» dediler. O da **Selman'**a hitaben:

«— Seni tanımıyordum.» dedi. **Selman** ise:

«— Yükünü evine kadar taşıyacağım.» dedi.[149]

Bir diğer rivayette şu ilâve vardır: **Selman,** kendisine yükü taşıtan adama:

«— Yükünü taşımaya niyet ettim. Evine götürmeden sırtımdan indirmem.» dedi.[150]

Abdullah b. Bureyde anlatıyor: **Selman** (r.a.) yemeğini kendi eliyle yapardı. Eline para geçince de et veya balık satın alır, yoksulları davet eder, aldıklarını onlarla beraber yerdi.[151]

Huzeyfe b. Yemen (r.a.)ın Tevazuu :

Muhammed b. Sîrîn anlatıyor: **Ömer b. Hattab,** bir şehre vali gönderirken, halka: «Size âdil davrandığı müddetçe onu dinleyin ve ona itaat edin.» diye mektup yazıyordu. **Huzeyfe**'yi Medain'e vali tayin ettiği zaman, Medain halkına: «Onu dinleyin, ona itaat edin ve ona istediğini verin.» diye mektup yazmıştı. **Huzeyfe** çullu bir merkep üzerinde **Hz. Ömer**'in yanından ayrıldı. Azığı da merkebi üzerindeydi. Medain'e geldiği zaman halk ve beyler kendisini karşıladılar. Şehre çullu bir merkep üzerinde elinde ekmek ve kuru et yiyerek girmişti. Halka **Hz. Ömer**'in mektubunu okudu. Mektubu dinleyen halk:

«— Bizden dilediğini iste.» dediler. **Huzeyfe** de:

«— Sizden aranızda kaldığım müddetçe kendim için yiyecek bir şeyler, bu merkebim için de ot istiyorum.» dedi. Bir müddet onların arasında kaldı. Daha sonra **Hz. Ömer** gelmesi için **Huzeyfe**'ye mektup

---

148 **İbn-i Sa'd: 4/63.**
149 **İbn-i Sa'd: 4/63.**
150 **İbn-i Sa'd: 4/63.**
151 **Hılye: 1/200.**

yazdı. **Huzeyfe**'nin Medine'ye geldiğini duyunca, onun vaziyetinin çok iyi olacağını tahmin ediyordu. Yanından ayrıldığı gibi döndüğünü görünce yanına geldi ve:

«— Sen benim kardeşimsin, ben de senin kardeşinim.» dedi.[152]

Cerir b. Abdullah ve Abdullah b. Selamın Tevazuları :

Süleym'den (**Ebulhüzeyl**'den): **Cerir b. Abdullah**'ın kapısında kumaş dokurdum. **Cerir** dışarıya giderken katıra biner ve kölesini de terkisine alırdı.[153]

Abdullah b. Selâm çarşıda sırtında bir yük odunla dolaşıyordu. Kendisine:

«— Allah seni buna muhtaç etmediği halde bunu sırtına yüklemenin sebebi nedir?» denildiğinde:

«— Kibirimden kurtulmak istedim. Resûlüllah'ın şöyle buyurduğunu işittim: «Kalbinde bir hardal tanesi kadar kibir bulunan kimse, cennete giremeyecek.» diye cevap verdi.»[154]

Tevâzu Mevzuunda Hz. Alinin Sözleri :

Hz. Ali'den: Üç şey tevazuun esasını teşkil eder: Karşılaştığına önce selâm vermek; büyük meclislerde baş köşeye geçmemek; riyâ ve gösterişten hoşlanmamak.[155]

---

[152] **İbn-i Sa'd; Kenz-ül-Ummal:** 7/23; **Hılye:** 1/277
[153] **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 9/373.
[154] **Taberânî; Isfahânî; Et-Tergib:** 4/345.
[155] **Askerî; Kenz'ul-Ummal:** 2/143.

MİZAH VE ŞAKA

Hz. Peygamber'in Şakası :

Ebû Hüreyre'den: Eshab, Resûlüllah'a:

«— Yâ Resûlallah, sen de bizimle şaka yapıyorsun.» dediler. Resûlüllah da:

«— Ben, sadece doğruyu konuşurum.» buyurdu.[156]

İbn-i Abbas'tan: Bir adam:

«— Allah'ın Resûlü de şaka yapar mıydı?» diye sordu. Ben de:

«— Evet.» diye cevap verdim.

«— Peki, Resûlüllah nasıl şaka yapardı?» deyince, ben:

«— Hz. Peygamber, hanımlarından birisine geniş bir elbise giydirdi, bu elbiseyi giy, Allah'a şükret, eteğini de gelin eteği gibi sürü, buyurdu.» dedim.[157]

Hz. Enes'ten: Allah'ın Resûlü, insanların en güzel ahlâka sahip olanı idi. **Ebû Umeyr** adında da bir kardeşim vardı.

Resûlüllah gelip kardeşimi görünce:

«— **Ebû Umeyr**, kuş ne yapıyor?» diye sorardı. Bu kuş, kardeşimle oynardı. Bazı namaz vakitlerinde Resûlüllah bizim evde olur, bir seccade serilmesini emreder, seccadeyi süpürür ve sular, sonra üzerinde namaza dururdu. Biz de arkasında namaz kılardık. Seccade, hurma lifinden yapılmıştı.[158]

Enes b. Malik'den: Hz. Peygamber, **Ebû Talha**'nın yanına gelir, onun **Ebû Umeyr** adındaki oğlunu üzgün görünce, onunla şaka yapar, ve:

«— **Ebû Umeyr**'in üzgün olmasının sebebi nedir?» diye sorardı. Kendisine:

---

[156] **Tirmizî** sh: 17; **Buhari** sh: 41.

[157] **İbn-i Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 4/43.**

[158] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; El-Bidaye: 6/38; Buharî** sh: 42; **Tirmizî.**

«— Yâ Resûlallah, **Ebû Umeyr**'in oynadığı .... kuş öldü.» derlerdi. Resûlüllah da:

«— **Ebû Umeyr,** .... kuş ne oldu?» diye sorardı.[159]

Enes b. Malik'den: Bir adam, Resûlüllah'ın yanına geldi, onu devesine bindirmek istedi. Resûlüllah da:

«— Biz de seni devenin yavrusuna bindirelim.» deyince, adam:

«— Yâ Resûlallah, devenin yavrusuna nasıl bineyim?» dedi. Resûlüllah da:

«— Bütün develeri dişi deve doğurmaz mı?» buyurdu.[160]

Hz. Enes'den: **Zahir** adında bir bedevî, çölden Resûlüllah'a hediyeler getirmişti. Dönüp gitmek isterken, Resûlüllah da ona hediyeler verdi, ve:

«— **Zahir,** bizim çölde yaşayanımızı temsil eder, biz de onun şehirde yaşayanını temsil ederiz.» buyurdu. O, çirkin biri olduğu halde, Resûlüllah onu çok severdi. O, alışveriş ederken Resûlüllah arkasından gelir, onu kucaklar, kendisini adama göstermez, ve:

«— Ben kimim?» diye sorardı. Adam döndüğü zaman Resûlüllah'ı tanır, sırtını Resûlüllah'ın göğsünden ayırmazdı. Resûlüllah da:

«— Bu köleyi kim satın alacak?» diye sorar, adam da:

«— Yâ Resûlallah o halde beni değersiz buluyorsun.» derdi. Resûlüllah:

«— Fakat, Allah katında değersiz değilsin, onun katında değerin yüksek.» buyururdu.[162]

Numan b. Beşir'den: **Hz. Ebû Bekir,** Hz. Peygamber'in huzuruna girmek için izin istedi. **Hz. Aişe**'nin Resûlüllah'a karşı yüksek sesle konuştuğunu duydu. İçeriye girdiği zaman **Aişe**'yi dövmek istedi ve:

«— Resûlüllah'a karşı yüksek sesle konuştuğunu görüyorum. Bu ne hal?» diye çıkıştı. Bu sırada Resûlüllah üzerini örtmeye çalışıyordu. **Hz. Ebû Bekir,** kızgın bir şekilde dışarı çıktı. **Ebû Bekir** (r.a.) dışarı çıktığı zaman, Allah'ın Resûlü:

«— Nasıl, seni babandan kurtardım mı?» buyurdu. Aradan birkaç gün geçtikten sonra, **Ebû Bekir** (r.a.), Resûlüllah'ın yanına gelmek için

---

[159] **İbn-i Sa'd: 3/506.**

[160] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Ebu Davud; Tirmizî; El-Bidâye: 6/46; Buharî sh: 41; İbn-i Sa'd: 8/224.**

[161] **Ebû Davud; El-Bidâye: 6/46; Tirmizî sh: 16; Hılye; İbn-i Asâkir; El-Müntehab: 5/142.**

[162] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Tirmizî; El-Bidâye: 6/46; Ebu Ya'lâ; Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 9/369; Taberî.**

izin istedi. İçeri girdiğinde, Hz. Peygamber'le, **Aişe**'nin gayet iyi olduğunu görünce, onlara:

«— Münakaşa ettiğiniz günler beni aranıza aldığınız gibi, iyi olduğunuz günlerde de beni aranıza alın.» dedi. Resûlüllah da:

«— Öyle yapıyoruz.» buyurdu.[163]

Hz. Aişe (r.a.) den: Bir defasında, Resûlüllah ile beraber bir sefere çıkmıştım. O zaman zayıftım. Şişman değildim. Resûlüllah, yanındakilere:

«— Siz önden gidin.» buyurdu. Onlar epeyce ilerleyince, bana:

«— Haydi gel, seninle yarışalım.» dedi. Resûlüllah ile yarış ettik. Ben onu geçtim. Ben şişmanlayıncaya kadar sesini çıkarmadı. Bu arada, ben de bu hâdiseyi unutmuştum. Yine Resûlüllah ile birlikte bir sefere çıktığımızda, yanındakilere:

«— Siz önden gidin.» buyurdu. Onlar ilerleyince de, bana:

«— Haydi gel, yarış edelim.» dedi. Bu seferki yarışta o, beni geçti ve:

«— Ödeştik.» diyerek gülmeye başladı.[164]

Enes b. Malik (r.a.) den: Bir yolculukta idi. Resûlüllah, hanımlarıyla yarışıyordu. Hanımları kendisini geçince, kendi kendine:

«— Yazık sana, hanımlarla yarışıyorsun.» buyurmuştu.[165]

Enes (r.a.) den: Hz. Peygamber, hanımlarından birkaçının yanına geldi. **Ümmü Süleym** de, onlarla beraberdi.

«— Enceşe dikkatli ol, sen şimdi züccaciyeciler çarşısındasın.» buyurdu.

Ebû Kılâbe der ki: Resûlüllah öyle şeyler konuşurdu ki, bunları herhangi biriniz konuşsanız, ayıplanırdınız: Meselâ: «Sen şimdi züccaciyeciler çarşısındasın.» sözü de, bunlardan birisi idi.[166]

Hz. Hasan (r.a.) anlatıyor: Hz. Peygamber'e yaşlı bir kadın geldi ve:

«— Yâ Resûlallah, Allah'ın beni cennete sokması için dua et.» dedi. Resûlüllah da:

«— Ey falanın annesi, yaşlı hanımlar cennete giremeyecek. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: **«Biz, kadınları yeniden yaratacağız. Ve onların hepsini genç bakire yapacağız.»**[167] buyurdu.[168]

---

[163] Ebu Dâvud; El-Bidâye: 6/46.
[164] Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Sıfat'üs-Safve: 1/68.
[165] Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî; Müslîm; El-Bidâye: 6/47.
[166] Buharî; Bab-ül Edeb: 41.
[167] Vakıa: 36.
[168] Tirmizî, Şemail: 18.

Eshab'ın Şakası :

Avf b. Malîk el-Eşceî anlatıyor: Tebük savaşında, deri bir çadırın altında bulunan Resûlüllah'ın yanına geldim. Selâm verdim. Selâmımı aldı. Ve:

«— Gir.» dedi.

«— Bütün vücudumla mı?» diye sordum.

«— Bütün vücudunla.» buyurdu. Bunun üzerine çadıra girdim. Çadır çok küçük olduğu için, Resûlüllah'a böyle sordum.[169]

İbn-i Ebû Müleyhe (r.a.) anlatıyor: **Aişe** (r.a.), Resûlüllah'ın yanında şaka yaptı. **Aişe**'nin annesi:

«— Yâ Resûlallah, bu kabilenin yaptığı bazı şakalar, **Kın'ane** kabilesinden bize geçmedir.» dedi. Resûlüllah da:

«— Hayır, bunlar, bizim kabilemizin (Kureyş'in) mizahlarıdır.» buyurdu.[170]

Biri, **Ebu'l-Heysem**'e şunları anlattı: Ben, **Ebû Süfyan b. Harb**'in, kızı **Ümmü Habibe**'nin evinde, Resûlüllah'a takıldığını ve:

«— Vallahi bu, benim seninle harbi terketmemin ve Arapların, seninle mücadeleye giriştikleri sırada: «Aaa, yalnız, arkası da yok!» deyip seni kendi haline bırakmalarının sonucudur.» dedi. Resûlüllah da gülerek:

«— Sen de mi böyle söylüyorsun, **Ebû Hanzale**?!» dedi.[171]

Behr b. Abdullah anlatıyor: Resûlüllah'ın eshabı birbirlerine karpuz atarlardı. Bu şakayı yapanlar çocuk değil, koca koca adamlardı.[172]

Kurra anlatıyor: **İbn-i Sîrîn**'e:

«— Onlar şaka yaparlar mıydı?» diye sordum. O:

«— Onların, diğer insanlardan farkı yoktu. **İbn-i Ömer** şaka yapar ve şöyle şiir okurdu: Arkadaşının parasıyle şarap içmeyi çok sever. Ama para harcamaktan hoşlanmaz.» dedi.[173]

Ümmü Seleme (r.a.) anlatıyor: **Hz. Ebû Bekir**, Basra'ya ticaret mallarını götürdü. **Nuayman** ile **Süveybıt b. Armele** de vardı. Bu iki zât, Bedir savaşına da katılmışlardı. Kervanın yol ağzına **Süveybıt** bakıyordu. **Nuayman**, **Süveybıt**'a:

«— Benim karnımı doyur.» deyince, o:

«— **Ebû Bekir** gelsin de, öyle.» dedi.

---

169 **Ebu Davud; El-Bidâye:** 6/46.
170 **Buharî;** Edeb babı sh: 410.
171 **Zübeyr b. Bekâr ve İbn-i Asâkir; Kenz'ül-Ummal:** 4/43.
172 **Buharî,** Edeb babı: 41.
173 **Mecma'uz-Zevâid:** 8/89

Nuayman, meddah ve şakacı birisi idi. Hemen celepcilerin yanına giderek:

«— Gücü kuvveti yerinde Arap bir kölem var. Satın alır mısınız?» diye teklifte bulundu. Onlar:

«— Evet.» deyince, **Nuayman:**

«— Çok konuşur o. Belki de size hürüm diyebilir. Eğer bu sebeple onu geri verecek olursanız, şimdiden satın almayın. Malımı da çürüğe çıkarmayın.» dedi. Onlar da:

«— Hayır, onu satın alacağız.» dediler. **Süveybıt'ı, Nuayman**'dan on genç dişi deveye satın aldılar. **Nuayman** develeri götürdü, celeplere:

«— İşte bu da kölem.» dedi. Bunu duyan **Süveybıt:**

«— O, yalancıdır, ben hür bir insanım!» dediyse de, celepciler:

«— O, bize senin durumunu anlattı.» dediler. Boğazına bir ip takarak onu götürdüler. **Hz. Ebû Bekir** gelince, durumdan haberdar oldu. Arkadaşlarını da yanına alarak celepcilere gitti. Develerini iade edip, **Nuayman'ı** geri aldı. Daha sonra hâdiseyi Resûlüllah'a anlattılar. Resûlüllah ve eshabı bu olayı bir sene unutmadılar. Hatırladıkça güldüler.[174]

Rebia b. Osman (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah'a bir bedevî geldi. Devesini avluya çökertip, Mescide girdi. Eshabdan birisi, ensardan **Nuayman b. Amr'a:**

«— Şu deveyi boğazlasan da yesek. Ete hasret kaldık. Resûlüllah bunun bedelini öder.» dedi. **Nuayman,** deveyi kesti. Bedevî dışarı çıkıp, hayvanını görünce:

«— Vay başıma gelenlere, yâ Muhammed!» dedi. Resûlüllah dışarı çıkarak:

«— Bunu kim yaptı?» diye sordu.

«— **Nuayman.**» dediler.

Resûlüllah, **Nuayman'ı** araştırıp sordu. Onu, **Zübeyr b. Abdülmuttalib'**in kızı **Dubaa'**nın evinde buldu. **Nuayman,** bu ev'de bir çukura saklanmış, üzerine de hurma kabukları ve hurma yaprakları örtmüştü. Bir adam, **Nuayman'**ın bulunduğu yeri işaret ederek, yüksek sesle:

«— Onu göremiyorum, yâ Resûlallah!» dedi. Eliyle bulunduğu yeri işaret etti. Resûlüllah da, onu bulunduğu yerden çıkardı. Üzerine düşen hurma yaprakları ile yüzünün rengi değişmişti. Resûlüllah:

«— Bunu yapmana sebep nedir?» diye sorunca, **Nuayman:**

«— Yâ Resûlallah, bazıları bunu benim aklıma düşürerek yaptır-

---

174 Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Ebu Davud; Tayalisî, Ruhanî; İbn-i Mâce; El-İsâbe: 2/98; İstiab: 2/126, 3/573.

175 İstiab: 3/575; İsâbe: 3/570.

dılar.» dedi. Resûlüllah, **Nuayman**'ın yüzünü okşadı. Gülmeye başladı. Daha sonra, bedevînin devesini de ödedi.[175]

Abdullah b. Musab anlatıyor: Medine'de **Mahreme b. Nevfel b. Üheyb ez-Zûhrî** adında yaşlı âmâ bir zât vardı. Yüz on beş yaşında idi. Bir gün mescitte küçük abdestini yapmak için ayağa kalktı. Oradakiler kendisine bağırdılar. Yanına **Nuayman b. Amr b. Lifaa b. Hâris b. Sevâd en-Neccarî** geldi. **Mahreme**'yi mescidin bir köşesine götürdü.

«— İşte buraya otur.» dedi. Onu, oraya oturttu. Abdestini bozarken de, ayrılıp gitti. **Mahreme** abdestini bozarken, Müslümanlar kendisine bağırıyordu. İşini bitirdikten sonra:

«— Beni kim getirdi, ve buraya kim oturttu?» diye sordu.

«— **Nuayman b. Amr.**» dediler. **Mahreme:**

«— Allah belâsını versin! Batasıca!.. Eğer onu bir yakalarsam, Allah hakkı için, şu sopamla onu evire çevire dövmek bana farz olsun!» dedi. Aradan zaman geçti. **Mahreme** bu hâdiseyi unuttu. Bir gün **Nuayman**, yine **Mahreme**'nin yanına geldi. **Hz. Osman** (r.a.), mescidin bir köşesinde namaz kılıyordu. **Hz. Osman** namaz kılarken etraf ile ilgilenmezdi. **Nuayman, Mahreme**'ye:

«— **Nuayman**'da intikamın var mı?» diye sordu. O da:

«— Evet, hani nerde, onu bana göster!» dedi. **Nuayman**, onu getirip **Hz. Osman**'ın tepesine dikti.

«— İşte sana o.» dedi. **Mahreme** iki eli ile sopasını tuttuğu gibi **Hz. Osman**'a vurdu ve başını yardı. Kendisine:

«— Ne yapıyorsun, Halife **Hz. Osman**'a vuruyorsun?!» denildi. Bu hâdiseyi duyan **Zühre** oğulları orada toplandılar. Fakat **Hz. Osman:**

«— **Nuayman**'a dokunmayın. Allah onun müstehakını versin! Bedir savaşına iştirak etmiştir.» dedi.[176]

---

[176] **İstîab: 3/577; İsâbe: 3/570.**

CÖMERTLİK VE İYİLİK

Hz. Peygamber'in Cömertliği :

İbn-i Abbas (r.a.) anlatıyor: Allah'ın Resûlü, insanların en cömerdi ve en iyilik severiydi. Ramazan'da **Cebrâil** ile beraber bulunduğu zamanlarda her şeyini verirdi. **Cebrâil**, her Ramazan gecesi Resûlüllah'ın yanına gelir, ona, Kur'an'ı öğretirdi. **Cebrâil** şöyle derdi: Allah'ın Resûlü, bereket getiren rüzgârlardan daha cömerttir.[177]

Câbir b. Abdullah (r.a.) dan: Allah'ın Resûlü, kendisinden herhangi bir şey istendiğinde, asla, «hayır!» dememiştir.[178]

Abdullah b. Ebû Bekir'den: **Ebû Üseyd** (r.a.), Resûlüllah, kendisinden istenen herhangi bir şeyi katiyyen vermemezlik etmezdi.» der.[179]

Hz. Ali (r.a.) dan: Resûlüllah'dan bir şey istendiği zaman, eğer bu isteği yerine getirmek isterse, «Peki!» derdi. Yapmak istemediği zaman da susardı. Hiç bir şey için, «Hayır'» dememiştir.[180]

Muavviz b. Afra'nın kızı **Rulayyi**'den: **Muavviz b. Afra** (r.a.), benimle Resûlüllah'a, üzerinde tüylü bir kabak bulunan bir sa' taze hurma gönderdi. Resûlüllah kabağı çok severdi. Kendisine Bahreyn'den süs eşyası gelmişti. Bundan bana bir avuç verdi.[181]

Ümmü Sünbüle (r.a.) den: Ben, Resûlüllah'a bir hediye götürdüm. Hanımları bu hediyeyi kabul etmek istemediler ve:

«— Biz alamayız.» dediler. Fakat Resûlüllah, almalarını emredince, aldılar. Daha sonra da bana bir vadiden bir tarla verdi. Daha sonra bu tarlayı **Hasan b. Ali** (r.a.) den **Abdullah b. Cahş** satın aldı.[182]

---

177 Buharî; Müslim; Sıfat'us-Safve 1/69; İbn-i Sa'd: 2/195.
178 Buharî; Müslim; El-Bidâye: 6/42.
179 Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 9/13.
180 Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 9/13.
181 Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 9/13; Tirmiz: El-Bidâye: 6/56.
182 Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 9/14.

Eshâb'ın Cömertliği :

İbn-i Ömer (r.a) den: Resûlüllah'a bir kadın gelerek:

«— Ben bu elbiseyi Arabın en şereflisine vermeye niyet ettim.» dedi. Resûlüllah da:

«— Onu, bu çocuğa **Said b. As'**a ver.» buyurdu. **Said**, orada dikiliyordu. Bu sebeple böyle elbiselere **Said** elbisesi denilmeye başlandı.[183]

BAŞKALARINI KENDİMİZE TERCİH

İbn-i Ömer (r.a.) den: Öyle zamanlar yaşadık ki, aramızdan hiç biri, Müslüman kardeşinden daha çok altın ve gümüşe sahip olmayı düşünmedi. Şimdi öyle bir zamandayız ki, altın ve gümüş bize, Müslüman kardeşimizden daha tatlı gelmeye başladı.[184]

---

[183] **Zübeyr b. Bekâr; İbn-i Asâkir; Müntehab: 5/189.**

[184] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 10/285.**

SABIR

Hastalıklara Sabır (Tahammül) :

Ebû Said'den: Resûlüllah, hummaya yakalandığında yanına vardım. Üzerinde kadife bir örtü vardı. Elimi bu örtünün üzerine koyarak:

«—. Bu ne kadar şiddetli bir humma, ey Allah'ın Resûlü!» dedim. Resûlüllah:

«— İşte biz bu derece şiddetli belâlara dûçar oluruz. Alacağımız sevap da o nisbette artar.» buyurdu. Sonra:

«— Ey Allah'ın Resûlü, başlarına en çok belâ gelenler kimlerdir?» diye sordum.

«— Peygamberlerdir.» buyurdu.

«— Sonra kimlerdir?» dedim.

«— Âlimlerdir.» buyurdu.

«— Sonra kimlerdir?» dedim.

«— Salihlerdir. (Allah'ın iyi kullarıdır.) Bu saydıklarımdan bazılarının başına bitler üşüşecek ve onu öldürecek. Bazıları da, o derece fakir olacak ki, üzerine giyecek bir hırkayı zor bulacak. Onlardan biri, başına gelen belâya, sizden birinin Allah'ın lûtfuna olan sevincinden daha çok sevinecek.» buyurdu.[185]

Ebû Ubeyde b. Huzeyfe (r.a.) nin halası **Fâtıma**'dan: Resûlüllah hummaya yakalandığında bir grup kadın kendisini ziyarete geldik. Bir su kabı istedi. Bu kabı bir ağaca asıp, altına yattı. Hummanın tesirini azaltmak için, suyu üzerine damlatmaya başladı. Ben:

«— Yâ Resûlallah, seni iyi etmesi için Allah'a dua etsen.» dedim. Resûlüllah:

---

185 **İbn-i Mâce; İbn-i Ebi'd-Dünya; Müstedrek; Tergib:** 5/243; **Beyhakî; Kenz'ül-Ummal:** 2/154; **Hılye:** 1/370.

«— Şunu unutmayın ki, insanların en çok belâya dûçar olanları peygamberlerdir. Sonra bunlardan sonrakiler. Daha sonra bunlardan sonrakiler. Daha sonra da bunlardan sonrakiler.» buyurdu.[186]

Aişe (r.a.) den: Resûlüllah'ın ağrısı başladı, rahatsızlandı, yatağının içinde dönmeye başladı. Ben, kendisine:

«— Eğer bu, içimizden birinin başına gelse idi, çok şikâyetlenirdi.» dedim. Resûlüllah:

«— Şunu unutma ki, mü'minler mutlaka birtakım sıkıntılarla karşı karşıya kalırlar. Ayağına bir diken batan veya vücuduna ağrı giren bir mü'minin, başına gelen bu sıkıntı dolayısıyle Allah bir günahını affeder ve mevkiini bir derece yükseltir.» buyurdu.[187]

Ebüs-Sefer anlatıyor: Hastalandığında, bir grup insan **Hz. Ebû Bekir**'i ziyaret için yanına gittiler, ve:

«— Ey Resûlüllah'ın halifesi, seni tedavi edecek bir doktor çağıralım mı?» dediler.

«— Beni doktor muayene etti.» dedi.

«— Peki, sana ne tavsiye etti?» diye sordular.

«— İstediğini yapacağım, dedi.» diye cevap verdi.[188]

Muaviye b. Kurre'den: **Ebüdderda** (r.a.) rahatsızlandı. Arkadaşları kendisini ziyarete geldiler.

«— Nereden şikâyetçisin, **Ebüdderda?**» dediler.

«— Günahlarımdan şikâyetçiyim.» dedi.

«— Ne arzu ediyorsun?» dediler.

«— Cenneti arzu ediyorum.» dedi.

«— Sana bir doktor çağıralım mı?» dediler.

«— Beni yatıran doktor.» dedi.[189]

Abdurrahman b. Ganm anlatıyor: Şam'da taun başgösterdi. **Amr b. As:**

«— Bu taun kötü bir şeydir. Bundan korunmak için, vadilere ve yaylalara gidin.» dedi. Bu sözler, **Şurahbil b. Hasene**'nin kulağına gidince öfkelendi ve:

«— **Amr b. As** yalan söylemiş. O, kabilesinin en sapığı iken, ben Resûlüllah ile beraberdim. Bu taun, peygamberimizin duasının, Rab-

---

186 **Beyhakî; Kenz'ül-Ummal: 2/154; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Tabaranî; Mecma'uz-Zevâid: 2/292.**

187 **İbn-i Sa'd; Müstedrek; Beyhakî; Kenz'ül-Ummal: 2/154; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 2/292.**

188 **İbn-i Sa'd: 3/411; İbn-i Ebî Şeybe; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Hılye: 1/34. Kenz'ül-Ummal: 2/153.**

189 **Hılye: 1/318; İbn-i Sa'd: 7/118.**

binizin **rahmetinin** eseridir. Salih kulların sizden önce ölmesine vesile olmuştur.» dedi. **Muaz, Şurahbil**'in bu sözlerini duyunca:

«— Allah'ım, taundan **Muaz** ailesini de çokça nasiplendir!» diye dua etti. **Muaz**'ın taundan iki kızı öldü. Oğlu **Abdurrahman** da tauna yakalandı. Babasına:

«— Gerçek, Rabbin katındadır. Sakın şüphecilerden olma.» dedi. Muaz da, oğluna:

«— Allah dilerse eğer, benim sabredenlerden olduğumu göreceksin.» diye karşılık verdi. **Muaz** da elinin üzerinden tauna yakalandı. Ve:

«— Bu, kırmızı develerden daha çok hoşuma gidiyor.» demeye başladı. Yanındaki bir adamın ağladığını görünce:

«— Niçin ağlıyorsun?» diye sordu. Adam:

«— Senden almakta olduğum ilmin kaybolmasına.» dedi. **Muaz** da:

«— Ağlama. Ben, yeryüzünde Allah'ın kendisine ilim verdiği **Hz. İbrahim** gibi değilim. Eğer ben ölürsem, şu dört kimseden ilim öğrenin: **Abdullah b. Mesud, Abdullah b. Selâm, Selman-ı Fârisî, Ebüdderda.**» dedi.[190]

Abdurrahman b. Ganm'den: **Muaz, Ebû Ubeyde, Şurahbil b. Hasene** ve **Ebû Malik el-Eşârî** (r.a.) aynı günde tauna yakalandılar. **Muaz:**

«— Bu aziz ve celîl olan Rabbinizin rahmeti, peygamberimizin duasının eseri, sizden önce vefat eden salihlerin dûçar olduğu şeydir. Allah'ın **Muaz** ailesine de, bu rahmetten nasibini bana ver.» dedi. Daha akşam olmadan, **Bikreh** diye tanınan oğlu **Abdurrahman,** tauna yakalandı. Oğlunu herkesten çok seviyordu. Mescitten dönünce, oğlunun hastalığa yakalandığını gördü. Ve:

«— **Abdurrahman,** nasılsın?» diye sordu. Oğlu, kendisine:

«— Babacığım, gerçek Rabbin katındadır. Sakın şüphe edenlerden olma.» diye cevap verdi. **Muaz:**

«— Allah dilerse, benim sabredenlerden olduğumu göreceksin.» dedi. Oğlunun cenazesini bir gece bekletti. İkinci gün defnetti. Kendisi de tauna yakalanıp, can çekişmeye başlayınca:

«— İşte bu ölümle pençeleşmektir.» dedi. Öyle bir ölümle pençeleşti ki, kimse onun kadar sıkıntı çekmedi. Her bayılıp ayıldığında, gözlerini açar:

«— Rabbim, benim canımı al. Kudretine yemin ederim ki, kalbimin seni sevdiğini biliyorsun.» diye dua ederdi.[191]

---

[190] İbn-i Huyeyne; İbn-i Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/325; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Bezzar; Mecma'uz-Zevâid: 2/312.

[191] Müstedrek: 1/276; Hılye: 1/240; Mecma'uz-Zevâid: 2/311.

Şehr b. Havşeb, Râbe'den naklediyor: Taun yaygınlaştığı zaman, **Ebû Ubeyde,** halkın içinde ayağa kalkarak:

«— Ey insanlar, bu hastalık, Rabbimizin rahmetinin, peygamberimizin davetinin eseridir, sizden önceki salihlerin ölüm vesileleridir. **Ebû Ubeyde,** Allah'dan kendi payına düşeni vermesini niyaz ediyor.» dedi Tauna yakalandı ve hakkın rahmetine kavuştu. Yerine **Muaz b. Cebel**'i bırakmıştı. **Ebû Ubeyde**'den sonra, o da halka hitaben:

«— Ey insanlar, bu dert Rabbimizin rahmetinin, peygamberimizin davetinin eseridir. Sizden önceki salihlerin ölmesine vesile olmuştur. **Muaz** da, Allah'dan kendi ailesine, bu salgından nasibini vermesini istiyor.» dedi. Oğlu **Abdurrahman** bu hastalığa yakalanıp öldü. Bundan sonra **Muaz,** kendisi için dua etti. Elinin üzeri yara oldu. Onu, elinin üzerine bakarak:

«— Sendekinin karşılığında, dünyadaki hiç bir şeyin benim olmasını istemem.» diyordu. **Muaz** vefat ettiği zaman, yerine **Amr b. As** geçti. O da halka hitaben:

«— Ey insanlar, bu hastalık geldiği yerde, yangın gibi genişliyor. Dağlara çıkarak kendinizi koruyun.» dedi. Bunu duyan **Ebû Vail el-Huzelî:**

«— Yalan söylüyorsun. Vallahi ben Resûlüllah ile beraber bulunduğumda sen, işte bu eşeğinden daha kötü idin.» dedi. **Amr** da:

«— Söylediğin şeye karşılık, sana cevap vermiyeceğim. Allah'a yemin ederim ki, burada da durmayacağız.» dedi. **Amr** ve beraberindekiler, bulundukları yeri terk edip, dağıldılar. Allah da, başlarındaki bu belâyı def etti. **Amr b. As**'ın tutumu, **Ömer b. Hattab** (r.a.) a aksedince, vallahi **Ömer,** onun bu tutumuna karşı çıkmadı.[192]

Ebû Kılâbe'den: Şam'da taun görülünce, **Amr b. As:**

«— Ortalarda salgın hastalık var. Vakit kaybetmeden, buradan ayrılıp yaylalara, vadilere gidin.» dedi. Bu söz, **Muaz**'ın kulağına gidince, **Amr**'ın böyle konuşmasını tasvip etmedi. Ve:

«— Onun dediği doğru değil. Bu, insanı şehitliğe götürür. Allah'ın rahmetinin ve peygamberimizin duasının eseridir. Allah'ın, **Muaz** ve ailesini rahmetinden nasipdar et.» dedi.

Ben, şehitliği biliyordum. Rahmeti de biliyordum. Fakat, Hz. Peygamber'in duasının ne olduğunu bilmiyordum. Bunu da birisinden öğrendim. Resûlüllah bir gece namaz kılarken, duasında: «O halde, humma veya taundan koru!» demiş. Ve bunu üç defa tekrarlamış. Sabah olduğu zaman, ailesinden birisi, kendisine:

---

192 **İbn-i İshak; El-Bidâye: 7/78.**

«— Yâ Resûlallah, gece senin yaptığın duayı duydum.» demiş. Resûlüllah da:

«— Öyle mi?» diye sormuş. O:

«— Evet.» demiş. Resûlüllah:

«— Aziz ve celîl olan Rabbimden ümmetimi kıtlık ile mahvetmemesini istedim. Bunu kabul etti. Ümmetimi, kendilerini kırıp geçirecek hiç bir düşmanı saldırısına uğratmamasını istedim. Ümmetimi parçalamamasını, birbirine düşürmemesini istedi,. Kabul etmedi. Üç defa o halde humma veyahut taundan koru, dedim.» buyurdu.[193]

Urve b. Zuheyr (r.a.) den: **Ebû Ubeyde b. Cerrah** ve ailesi hummaya yakalanmamıştı: «Allah'ım, **Ebû Ubeyde** ailesinin de bu hastalıktan nasibini ver.» diye dua etti. **Ebû Ubeyde**'nin serçe parmağında bir kabarcık peydah oldu.

Ebû Ubeyde buna bakıp dururken, kendisine: «Daha bu bir şey değil.» denildi. **Ebû Ubeyde** de: «Allah'ın, bunu bereketlendirmesini niyaz ediyorum. Onun bereketlendirdiği azıcık şey çok olur.» diye dua etti.[194]

Hâris b. Umeyre el-Hârisî'den: **Ebû Ubeyde** tauna yakalandığında, **Muaz b. Cebel**, beni **Ebû Ubeyde**'nin halini hatırını sormaya gönderdi. **Ebû Ubeyde** bana avucundaki yarayı gösterince, ben irkildim ve korktum. **Ebû Ubeyde**, Allah adına yemin ederek, bunu hiç bir dünya servetine değişmeyeceğini söyledi.[195]

Göz Nimetinden Mahrumiyete Sabır :

Zeyd b. Erkam (r.a.) dan: Gözlerim ağrıdı. Bunun üzerine, Resûlüllah beni ziyarete geldi:

«— **Zeyd**, gözlerin tamamen kör olsa, ne yapardın?» diye sordu.

«— Sabreder ve ecrimi Allah'dan beklerdim.» dedim.

«— Eğer gözlerin tamamen kör olur, buna sabreder ve ecrini Allah'dan beklersen, ecrin cennet olur.» buyurdu.[196]

Hz. Enes'den: **Zeyd**, gözlerinden rahatsızken, **Hz. Peygamber**'le beraber onu ziyarete gittim. Resûlüllah, ona:

«— **Zeyd**, gözlerin tamamen kör olsa, buna sabretsen ve ecrini Allah'dan beklesen, Allah'a günahsız olarak kavuşursun.» buyurdu.[197]

---

[193] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 2/311;** Yukardaki hadislerde taunun Resûlüllah'ın duasının eseri olduğu anlaşılıyor. Hadiste, **Resûlüllah,** Allah'dan, ümmetini taundan koruması için dua etmiştir. **Bu ikinci anlayışın** kabul edilmesinin daha doğru olacağı görüşündeyiz. **(Müt.)**

[194] **İbn-i Asâkir.**

[195] **İbn-i Asâkir; Müntehab: 5/74.**

[196] **Buharî.** Edeb bah. sh. 78.

[197] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 2/308.**

Zeyd b. Erkam'dan: Resûlüllah bir hastalığımda beni ziyarete geldi. Ve:

«— Bu hastalığından sana bir şey olmaz. Fakat, benden sonra yaşadığın takdirde âmâ olursan ne yaparsın?» diye sordu.

«— O zaman sabreder ve sevabını Allah'dan beklerim.» dedim.

«— Bu takdirde, sorgusuz sualsiz cennete girersin.» buyurdu. Resûlüllah'ın vefatından sonra da âmâ oldum.

Bir diğer rivayette, **Zeyd**'in gözlerinin tekrar gördüğü ve bundan sonra vefat ettiği kaydı vardır.[198]

Kasım b. Muhammed'den: Hz. Muhammed'in eshabından birisi âmâ oldu. Kendisini ziyarete geldiler. Ziyaretçilere:

«— Ben bu gözlerimi Resûlüllah'ı görmek için istiyordum. Fakat Resûlüllah ruhunu teslim ettikten sonra, vallahi kör olan gözlerimin, **Tebâle**[199] ceylânlarının gözleri gibi güzel olması dahi beni sevindirmez.» dedi.[200]

Çocukların Akrabaların ve Dostların Ebedî Ayrılıklarına Sabır:

Enes b. Mâlik (r.a.) den: **İbrahim**'i, Resûlüllah'ın önünde can çekişirken gördüm. **İbrahim**'in bu durumuna dayanamıyan Resûlüllah'ın gözleri yaşardı ve: «Göz, yaş döker. Kalp mahzun olur. Fakat biz, Rabbimizi razı edecek şeyden başkasını söyleyemeyiz. **İbrahim**, vallahi seni kaybedeceğimiz için kederleniyoruz.» dedi.[201]

Mekhul (r.a.) den: **İbrahim** can çekişirken, Resûlüllah, **Abdurrahman b. Avf**'a dayanarak içeri girdi. **İbrahim** vefat ettiği zaman, Hz. Peygamber'in gözleri yaşardı. **Abdurrahman**, kendisine:

«— Yâ Resûlallah, bu, insanlara yasak ettiğin şeydir. Senin ağladığını gördükleri zaman Müslümanlar da ağlarlar.» dedi. Resûlüllah ise:

«— Onun üzeri açılınca gözlerim yaşardı.» dedi ve şöyle devam etti :«Bu merhametin eseridir. Merhamet etmeyene asla merhamet edilmez. Biz insanları, ancak bağıra çağıra ve ölenin lâyık olmadığı sıfatları söyleyerek ağlamaktan menediyoruz. Eğer ilâhî bir va'd, ilâhî bir nizam olmasa, sonrakiler, öncekilerle buluşmasa, o zaman da başka bir şeye kızar, üzülürdük. Biz, **İbrahim**'e çok üzülüyoruz. Gözler yaş döker, kalp mahzun olur. Rabbimizin hoşuna gitmeyen şeyi söylemeyiz. Geri kalan emme müddetini cennette tamamlayacak.» dedi.[202]

---

[198] **Ebu Ya'lâ; İbn-i Asâkir; Beyhakî; Kenz'ul-Ummal: 2/157;, 309; Taberanî**
[199] **Tebâle**, Yemen'in bir kasabasının adı.
[200] **Buharî**, Edeb bah. sh. 78; İbn-i Sa'd: 2/85.
[201] **İbn-i Sa'd: 1/90.**
[202] **İbn-i Sa'd: 189, 90.**

Usâme b. Zeyd (r.a.) den: Biz, Resûlüllah'ın yanında idik. Kızlarından birisi, kendisine bir adam göndererek çocuğunun ölmek üzere olduğunu bildirdi. Resûlüllah, gelen adama:

«— Ona git, Allah dilediğini alır, dilediğini verir. Her şeyin Allah katında bir ömrü olduğunu söyle. Sabırlı olmasını ve sevabını Allah'dan beklemesini tavsiye et.» dedi. Adam, izi üstüne geri döndü ve Resûlüllah'a:

«— Yemin verdirerek, kendisine gitmeni istiyor.» dedi. Resûlüllah, **Sa'd b. Ubâde, Muaz b. Cebel, Übey b. Ka'b, Zeyd b. Sâbit** ve bazı zevat ile kalktı. Ben de onlarla beraber gittim. Çocuk, Resûlüllah'a uzatıldığında daha hareket ediyordu. Sanki eskimiş bir su tulumu gibiydi. Bunun üzerine Resûlüllah'ın gözlerinden yaşlar boşandı. **Sa'd**, kendisine:

«— Bu ne hal, yâ Resûlallah?» deyince, Resûlüllah:

«— Bu, Allah'ın, kullarının kalbine yerleştirdiği merhametin eseridir. Allah kullarından ancak merhametli olanlara merhamet eder.» buyurdu.[203]

Ebû Hüreyre'den: Allah'ın Resûlü, şehid edilen **Hamza b. Abdülmuttalib**'in cesedinin yanında durarak baktı. Öyle bir manzara ile karşı karşıya geldi ki, insan kalbinin sızlamaması mümkün değildi. **Hamza** (r.a.) nın müsle yapılan vücuduna bakarak:

«— Sana Allah rahmet eylesin. Bildiğim kadarıyle sen, yakınlarını ziyaret eder, hayırlı işler yapardın. Eğer yokluğundan duyduğum kederin olmasa idi, seni, Allah'ın yırtıcı hayvanların karnından alarak dirilteceği güne kadar, bu halde bırakmak seni sevindirirdi. Şunu herkes bilmelidir ki, intikamını almak için, vallahi, onlardan yetmiş kişinin beşini sana yaptıkları gibi müsle yapacağım!» buyurdu. Bunun üzerine **Cebrâil**, Resûlüllah'a şu sûreyi getirerek okudu: **«Eğer onlara ceza verecekseniz, size yaptıklarının aynı ile mukabelede bulunun. Şayet sabrederseniz, sabır sizler için daha hayırlıdır.»**[204]

Bu âyet nâzil olunca, Resûlüllah yemininin keffaretini verdi ve bu işi yapmaktan vazgeçti.[205]

İbn-i Abbas (r.a.) dan: Allah'ın Resûlü, **Hz. Hamza**'nın cesedinin yanında durup, olanları görünce:

«— Eğer kadınlarımız üzülmese, bu cesedi gömmem, Allah'ın kendisini dirilteceği güne kadar, yırtıcı hayvanların ve yırtıcı kuşların yemesine terk ederdim.» buyurdu. Gördüğü manzara Resûlüllah'ı çok üzdü:

---

203 Tayalisî: Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Ebû Davud; Tirmizî; İbn-i Mâce, Ebû Avane, İbn-i Hıbbân; Kenz-ul-Ummal: 8/118.

204 Nahl: 126.

205 Bezzâr; Taberânî; Mecma'uz-Zevâid: 6/119; Müstedrek: 3/197.

«— Eğer onları yenersem, içlerinden otuz kişiye müsle yapacağım.» dedi. Bunun üzerine Allah, bu hususta şu âyetleri indirdi: **«Eğer onlara ceza verecekseniz, size yaptıklarının aynı ile mukabelede bulunun. Şayet sabrederseniz, sabır sizin için daha hayırlıdır. Sabret. Ancak Allah'ın yardımı ile sabredebilirsin. Onlara yapılanlar sebebiyle üzülme. Yaptıkları hile sebebiyle de sıkılma.»**[206]

Hz. Hamza'nın cesedini getirterek kıbleye koydurdu. Ona karşı dokuz defa tekbir getirdi. Sonra da diğer şehitleri toplattırdı. Her şehid cesedi getirildiğinde, **Hz. Hamza**'nın cesedinin yanına koydurdu. Onunla beraber yetmiş iki şehidin cenaze namazını kıldı. Eshabıyle beraber şehidlerin üzerlerini örttü. Vahiy gelmesi sebebiyle de, Resûlüllah düşmanlarını affedip, müsle yapmaktan vazgeçti.[207]

Üsame b. Zeyd (r.a.) den: Babam şehid edilince, Resûlüllah'ın yanına geldim. Beni gördüğü zaman, gözlerinden yaşlar aktı. İkinci gün yanına geldiğimde:

«— Dünkü karşılaşmamızdan bu yana, halin değişmemiş.» buyurdu.[208]

Halid b. Şümeyr'den: **Zeyd b. Haris** (r.a.) e yaralandığı zaman, Resûlüllah yanlarına geldi. **Zeyd**'in kızı, Resûlüllah'dan medet umunca, Resûlüllah hıçkırarak ağladı. **Sa'd b. Ubâde**:

«— Yâ Resûlallah, bu ne hal?» deyince:

«— Bu, sevgilinin, sevgilisine olan bağlılığının eseridir.» buyurdu.[209]

Hz. Aişe (r.a.) den: **Osman b. Mazun** (r.a.) öldüğü sırada, Resûlüllah ağlayıp, gözlerinden yaşlar dökerek, onu öptü.[210]

Yine **Aişe**'den gelen bir diğer rivayette şu ilâve vardır: Resûlüllah'ın göz yaşlarının **Osman b. Mazun**'un yanaklarına aktığını gördüm.[211]

Hz. Enes (r.a.) den: **Hârise b. Suraka** (r.a.), Bedir savaşında şehid edildi.

Hârise, savaşı seyredenler arasında idi. Serseri bir ok ona isabet ederek şehid etti. Bunu duyan annesi, Resûlüllah'a:

«— Yâ Resûlallah, bana **Hârise**'nin durumunu söyle. Eğer cennette ise, sabredeyim. Değilse, neler yapacağım? Allah şahit olacaktır. —Bağıra çağıra ağlamak henüz haram edilmemişti. **Hârise**'nin annesi dövünerek ağlayacağına işaret ediyor— Resûlüllah, kendisine:

---

206 **Nahl: 126, 127.**
207 **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 6/120.**
208 **İbn-i Ebi Şeybe; İbn-i Menî; Bezzâr; Bâverdî; Darekutnî; Müntehab: 5/136.**
209 **İbn-i Sa'd: 3/32.**
210 **Tirmizî; İsâbe: 2/464.**
211 **İbn-i Sa'd: 3/288.**

«— **Yazık sana, aklını mı kaybettin?! Senin bir tek cennet dediğin sekiz cennettir. Oğlun Firdevs-i A'lâ'ya** girmiştir.» buyurdu.[212]

Muhammed b. Sâbit b. Kays b. Şemmas'dan: Kureyza kuşatmasında, ensardan **Hallad** adında biri şehid edildi. Annesi çağrılarak, kendisine:

«— **Hallad**'ın annesi, oğlun şehid edildi.» dendi. **Hallad**'ın annesi baş örtülü olarak gelmişti. Yine ona:

«— **Hallad** şehid edildi. Hâlâ senin başında örtü duruyor.» denildi. Anne:

«— **Hallad**'ın şehid olmasıyle başıma bir felâket gelmişse eğer, bu yüzden, hayâ duygumu da tehlikeye sokmak istemiyorum.» dedi. Bu sözler Resûlüllah'a nakledilince, o:

«— **Hallad**'a iki şehid mükâfatı verilecektir.» buyurdu.

«— Niçin yâ Resûlallah?» diye sorulduğunda:

«— Çünkü, onu Ehl-i Kitap şehid etmiştir.» buyurdu.[213]

Hz. Enes'den: **Ümmü Süleym** (annem) (r.a.), babama gelerek:

«— Bugün hoşuna gitmeyecek bir şey getirdim.» dedi. **Enes**'in babası:

«— Zaten bu bedevînin yanından hep hoşuma gitmeyen şeyler getirirsin!» dedi.

«— O bedevî idi. Fakat Allah, onu seçip beğendi. Peygamber olarak gönderdi.»

«— Getirdiğin şey ne?»

«— Şarap haram kılındı.»

«— Bu, ayrılmamızı gerektiren bir şey dir.» dedi. **Enes**'in babası müşrik olarak öldü.

Bundan sonra, **Ebû Talha, Ümmü Süleym**'e gelerek kendisiyle evlenmek istedi. **Ümmü Süleym, Ebû Talha**'ya:

«— Sen müşriksin, ben seninle evlenemem!» dedi. **Ebû Talha:**

«— Gerçek sebep bu değil.»

«— Peki, gerçek sebep ne imiş?»

«— Sen, altın ve gümüş sızdırmak niyetindesin.»

«— Seni ve Allah'ın peygamberini şahit olarak gösteriyorum: Eğer Müslüman olursan, seninle evlenmem için bu kâfidir.»

«— Bu hususta bana kim yardımcı olabilir?» diye sordu. **Ümmü Süleym**, oğluna:

«— **Enes** kalk, amcanla beraber git.» dedi.

---

[212] **Buharî; Müslim; Bidaye: 3/274; Beyhakî: 9/167; İbn-i Ebî Şeybe; Kenz'ul-Ummal: 5/273, 275, 7/26; Müstedrek: 3/208; İbn-i Sa'd: 3/68; Taberanî.**

[213] **İbn-i Sa'd: 3/83; Kenz'ul-Ummal: 2/157; Ebû Ya'lâ; İsâbe: 1/454.**

Ebû Talha, elini omuzuma koydu. Yola düştük. Yaklaştığımız zaman Resûlüllah konuşmalarımızı işitti.

«— Şu gelen **Ebû Talha.** Gözlerinin arasında İslâm'ın yüceliği okunuyor.» buyurdu.

Ebû Talha, Resûlüllah'a selâm verdi, ve:

«— Allah'dan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şehadet ederim.» dedi.

Allah'ın Resûlü onu, Müslüman olduğu için **Ümmü Süleym** ile evlendirdi. **Ebû Talha'**nın **Ümmü Süleym**'den bir oğlu oldu. Çocuk yürümeye başladı. Babası, oğlunu çok seviyordu. Çocuk bir gün vefat etti. **Ebû Talha** eve gelince:

«— **Ümmü Süleym**, oğlum ne yapıyor?» dedi. Karısı da:

«— Her günkünden daha iyi. Sen yemek yemiyecek misin? Bugün yemek vaktin geçti. Ben ona yemeğini yedirdim.» dedi. Ve devamla:

«— **Ebû Talha**, Ariyet olarak aldıkları bir şeyi, Allah'ın ihtiyaçlarını gidermek için gönderdiği bir şey kabul eden kavme, ariyeti verenler mallarını iade etmeleri için haber gönderseler, onlar da, bu ariyeti iade etmeseler, el koysalar, sahipleri istiyor diye ağlayıp sızlamaları doğru olur mu?» diye sordum.

«— Hayır.» dedi. **Ümmü Süleym:**

«— O halde oğlum dünyadan ayrıldı.» dedi.

«— Şimdi nerede?»

«— İşte şu odada örtünün altında.» dedi. **Ebû Talha** içeri girip üstündeki örtüyü kaldırdı. **«İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn.»**[214] dedi. Hemen Resûlüllah'a giderek, **Ümmü Süleym**'in sözlerini nakletti. Resûlüllah:

«— Beni Hak Din ile gönderene yemin ederim ki, ölen çocuğuna sabrı sebebiyle Allah onun rahmindeki çocuğu da erkek yaratmıştır.» buyurdu. Annem doğurdu. Hz. Peygamber:

«— **Enes**, annene git. Oğlunun göbeğini kestikten sonra, hiç bir şey yedirmeden bana göndersin.» dedi. Annem, oğlunu kollarımın üzerine koydu. Resûlüllah'a getirdim. Önüne koydum. Resûlüllah:

«— Üç tane kuru hurma getir.» buyurdu. Hurmaları getirdim. Çekirdeklerini çıkarıp attı. Hurmaları ağzına alıp çiğnedi. Çocuğun ağzını açarak gevişini onun ağzına koydu. Çocuk, ağzına konanı emmeye başladı. Resûlüllah:

«— Benim ensarım, hurmayı sever.» buyurdu. Ve devamla, «Annene git. Mübarek olsun, Allah çocuğunu iyi ve mütteki kıldı, de.» buyurdu.[215]

---

214 «Biz Allah içiniz ve O'na döneceğiz.» Bakara: 156.

215 Bezzâr; Mecma'uz-Zevâid: 9/261; İbn-i Sa'd: 8/316.

Hz. Enes'den: **Ebû Talha**'nın oğlu hastalanmıştı. Kendisi evden ayrılınca çocuk vefat etti. Eve döndüğü zaman:

«— Oğlun ne yapıyor?» diye sordu. **Ümmü Süleym**:

«— Eskisinden daha sakin.» dedi.

Akşam olunca, **Ebû Talha**'nın yanına vardım. Akşam yemeğini yedi. Karısının yanına vardı. **Ümmü Süleym**, işini bitiren kocasına:

«— Çocuğu defnedin.» dedi. Sabah olur olmaz, **Ebû Talha** doğruca Resûlüllah'a gidip durumu haber verdi. Resûlüllah:

«— Bu gece münasebette bulundunuz mu?» diye sordu. **Ebû Talha**:

«— Evet.» deyince, Resûlüllah:

«— Allah'ım, bunu ikisi için de mübarek kıl.» diye dua etti.

Nihayet **Ümmü Süleym**, bir oğlan çocuğu dünyaya getirdi. **Ebû Talha**, bana:

«— Bunu güzelce Resûlüllah'a götür.» dedi. Çocuğu Resûlüllah'a götürdüm. Beraberimde hurma da getirmiştim. Resûlüllah, çocuğu aldı.

«— Beraberinde bir şey var mı?» diye sordu.

«— Hurma var.» dedim. Hurmaları alıp ağzında çiğnedi. Sonra gevişini ağzından alarak, çocuğun ağzına koydu. Çocuk, hurmayı emmeye başladı. Resûlüllah, çocuğa **Abdullah** ismini verdi.»[216]

Kasım b. Muhammed'den: **Taif**'te, **Abdullah b. Ebû Bekir'e** bir ok isabet etmişti. Resûlüllah'ın vefatından sonra, **Abdullah**'ın durumu da ağırlaştı. Kırk gün yattı. Nihayet ruhunu teslim etti. **Hz. Ebû Bekir**, **Hz. Aişe**'nin yanına gelerek:

«— Kızım, sanki bir koyun kulağından tutularak evimizden çıkarıldı.» dedi. **Hz. Aişe** de:

«— Seni metin kılan ve kemâle erdiren Allah'a hamdolsun.» dedi. **Hz. Ebû Bekir** evden ayrıldı. Tekrar geldiğinde:

«— Kızım, **Abdullah**'ı diri olarak gömmekten korkmuyor musunuz?» dedi. **Hz. Aişe**:

«— **İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn**, babacığım.» dedi. **Hz. Ebû Bekir** de:

«— Lânetlenmiş şeytandan, her şeyi işiten ve her şeyi bilen Allah'a sığınırım. Kızım, herkesin kalbine iki yerden doğuş olur: Biri, melekten, diğeri şeytandan.» dedi.

Kendisine Sakif heyeti gelmişti. **Abdullah**'a isabet edip, onu öldüren ok da yanında idi. Oku heyettekilere göstererek:

«— İçinizden bu oku tanıyanınız var mı?» diye sordu. **Aclan** oğullarının kardeşi **Sa'd b. Ubeyd**:

---

216 **Buharî**: 2/822; (Ensardan birisi, **Ebû Talha**'nın dokuz çocuğu olduğunu ve hepsinin de Kur'an okuduğunu gördüğünü söyler.) **Buharî**: 1/174.

«— Bu oku ben yonttum. Ucunu ben sivrilttim. Tüyünü ben taktım. Bunu atan da benim.» dedi. **Hz. Ebû Bekir:**

«— Bu ok, **Abdullah b. Ebû Bekir**'i şehid eden oktur. Senin elinle ona şehitlik şerbetini içiren onun eliyle seni öldürtmeyen Allah'a hamdolsun. Allah'ın himayesi geniştir.» dedi.[217]

Amr b. Said (r.a.) den: **Hz. Osman** (r.a.) ın bir çocuğu olunca, kundakta sarılı olarak yanına getirtirdi. Getirilen oğlunu koklardı. Kendisine:

«— Niçin böyle yapıyorsun?» denildiğinde:

«— Ben onu seviyorum. Kendisine bir şey olduğunda kalbimde onun sevgisini hissedebileyim.» derdi.[218]

Ebû Zer (r.a.) den: Bana:

«— Hep çocukların ölüyor.» denildiğinde, ben:

«— Allah'a hamdolsun ki, ahirette bana şefaatçi olsun diye onları bu dünyadan alıyor.» dedim.[219]

Ömer b. Abdurrahman b. Zeyd b. Hattab (r.a.) dan: **Ömer**'in başına bir felâket geldi.

«— **Zeyd b. Hattab** öldürüldü. Sabrettin.» dedi. Kendisine kardeşi **Zeyd**'in katili gösterilince, ona:

«— Yazık sana! Kardeşimi öldürdün. Meltem esmeye başlar başlamaz onu hatırlıyorum.» dedi.[220]

İbn-i Abbas (r.a.) dan: **Hamza** (r.a.) şehid edildiğinde **Safiyye** (r.a.) onu aramaya çıktı. Ne yaptığım biliniyordu. **Ali** ve **Zübeyr** (r.a.) e rastladı. **Ali** (r.a.), **Zübeyr** (r.a.) e:

«— Annenin halini düşün!» dedi. **Zübeyr** (r.a.) de **Ali** (r.a.) ye:

«— Hayır, asıl sen halanın halini düşün!» dedi. **Safiyye** (r.a.):

«— **Hamza** nasıl?» diye sordu. Haberlerinin olmadığını söylediler. **Safiyye**, Resûlüllah'a geldi. Resûlüllah:

«— Onun aklını kaybetmesinden korkuyorum.» buyurdu. **Elimi Safiyye**'nin göğsüne koyup dua etti. **Safiyye** istirca[221] âyetini okuyup ağladı. Sonra Resûlüllah gidip, **Hz. Hamza**'nın cesedinin başına dikildi. Ceset müsle yapılmıştı.

«— Eğer kadınların feryad ü figanı olmasa, **Hamza**'nın cesedini, yırtıcı kuşlara ve yırtıcı hayvanlara bırakırım.» buyurdu. Şehitlerin toplanmasını emretti. Onların namazını kılmaya başladı. Dokuz şehidin

---

217 **Müstedrek: 3/477; Beyhakî: 9/98.**
218 **İbn-i Sa'd: Kenz'ul-Ummal: 2/157.**
219 **Hılye; Kenz-ul-Ummal: 2/157.**
220 **Müstedrek: 3/227; Beyhakî: 9/98.**
221 İstirca; **«İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râciun»** âyetini okumaktır.

cenazesi ile beraber **Hamza** (r.a.) nın cenazesi önünde dururken Resûlüllah yedi defa tekbir getirdi. **Hamza** (r.a.) nın cenazesi hariç, diğer dokuz şehidin cenazesini kaldırdılar. Dokuz cenaze daha geldi. Resûlüllah onlara da yedi defa tekbir getirdi. Yine **Hamza** (r.a.) nın cenazesine dokunulmadan, dokuz şehidin cenazesi kaldırılıp, diğer dokuz şehidin cenazesi getirildi. Bunlara da yedi defa tekbir getirdi. Bütün şehitler getirilip namazları kılınıncaya kadar böyle hareket etti.[222]

Zübeyr b. Avvam (r.a.) dan: Uhut'ta savaş yapıldığı sırada bir kadın, koşarak geldi. Az kalsın şehitlerin bulunduğu yere varacaktı. Resûlüllah onun, şehitlerin bulunduğu yere varmasını hoş karşılamadı.

«— Kadına mani olun, kadına mani olun!» buyurdu. Ben onun, annem **Safiyye** olduğunu anladım. Hemen kendisine doğru koştum. Şehitlerin bulunduğu yere varmadan kendisine yetiştim. Göğsüme vurarak beni itti —Yiğit bir kadındı—.

«— Çekil yolumdan! Burası senin yerin değil!» dedi. Ben:

«— Resûlüllah dönmeni emrediyor.» dedim. Durdu, iki kumaş parçası çıkardı.

«— Bu iki kumaş parçasını kardeşin **Hamza**'ya getirdim. Şehid edildiğini duydum. Bu kumaşlarla onu kefenleyin.» dedi. Bu iki kumaş parçasını **Hamza** (r.a.) yı kefenlemek için getirdik. **Hamza**'nın yanında onun gibi müsle yapılmış ensardan bir şehit daha vardı. **Hamza**'yı iki kumaş parçası ile kefenleyip, ensarı kefensiz gömmek gibi müşkül bir durumla karşı karşıya kaldık. Kumaşın biri ile **Hamza**'yı, diğeri ile ensarı kefenleyelim, dedik. Kumaşları ölçtük. Biri uzun, diğeri kısa idi. İki şehit arasında kur'a çektik. Herbirini kendilerine düşen kumaş parçaları ile kefenledik.[223]

Âsım b. Ömer b. Katâde, Muhammed b. Yahya ve diğerlerinden: **Abdülmuttalib**'in kızı **Safiyye** kardeşini aramak için geldi. **Zübeyr** (r.a.) ile karşılaştı. **Zübeyr:**

«— Anne!.. Resûlüllah dönmeni emrediyor!» dedi. **Safiyye:**

«— Niçin dönecekmişim? Kardeşimin müsle yapıldığını duydum. Bu, Allah yolunda yapılmış bir fedakârlıktır. Bundan başkası bizi memnun etmez. İnşaallah, sabredip, mükâfatını Allah'dan bekliyeceğim.» dedi. **Zübeyr** gelip, durumu Resûlüllah'a haber verdi. Resûlüllah da:

«— Ona mani olma.» buyurdu. **Safiyye, Hamza**'nın cesedinin yanına giderek, onun için Allah'dan af diledi. Sonra Resûlüllah, **Hamza**'nın defnedilmesini emretti.[224]

---

222 **Müstedrek:** 3/197; **İbn-i Ebî Şeybe; Taberanî; Müntehab:** 5/170; **Bezzâr; Kenz'ül-Ummal:** 6/118.

223 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid:** 6/118.

224 **İbn-i İshak; İsâbe:** 4/349.

Ümmü Seleme (r.a.) den: Bir gün, **Ebû Seleme,** Resûlüllah'ın yanından geldi. Bana:

«— Resûlüllah'dan bir söz işittim. Çok sevindim. Bir Müslümanın başına bir felâket geldiğinde, o Müslüman felâket anında, istirca eder ve: Allah'ım, bu felâket sebebiyle beni mükâfatlandır. Felâketin elimden aldığından daha hayırlısını ver, diye dua ederse, Allah onun bu dileğini yerine getirir, buyurdu.» dedi. Ben bu duayı ezberledim. **Ebû Seleme** vefat edince, istirca ettim, ve:

«— Allah'ım! Başıma gelen bu felâket sebebiyle beni mükâfatlandır. Bana bu felâketin, elimden aldığından daha hayırlısını ver.» diye dua ettim. Sonra da kendi kendime:

«— **Ebû Seleme**'den daha hayırlısını nereden bulabilirim?» dedim. İddetim dolduktan sonra, bir gün Resûlüllah yanıma gelmek için izin istedi. Ben o gün deri tabaklıyordum. Derinin pisliği gitsin diye elimi yıkadım. Resûlüllah'a müsaade ettim. Altına, içi hurma lifi dolu deri bir minder attım. Üzerine oturdu. Beni kendisine istedi. Sözünü bitirince:

«— Yâ Resûlallah! Ben sana karşı hayır diyemem. Ancak ben, çok kıskanç bir kadınım. Sana karşı bir kusur işlerim de, Allah'ın beni bu sebeple cezalandırmasından korkarım. Ayrıca, yaşım hayli ilerledi. Çoluk çocuğum da var.» dedim. Resûlüllah:

«— İleri sürdüğün kıskançlığı Allah senden giderecektir. Yaş meselesine gelince, benim de yaşım ilerledi. Çocukların için de tasalanma. Senin çocukların benim çocuklarım demektir.» buyurdu. Ben, Resûlüllah ile evlenmeye razı oldum. Allah bana, **Ebû Seleme**'nin yerine daha hayırlısını, Resûlüllah'ı verdi.[225]

Hz. Aişe'den: Hac veya Umre'den dönüyorduk. **Zülhüleyfe**'de bizi karşıladılar. Ensarın çocukları yakınlarını karşılıyorlardı. **Üseyd b. Hudayr**'ı da karşıladılar. Ona, karısının öldüğünü haber verdiler. **Üseyd**, elbisesini yüzüne örterek ağlamaya başladı. Ben:

«— Allah affetsin seni! Sen, Resûlüllah'ın arkadaşısın. Müslümanlar arasında bir itibarın ve birçok fedakârlıkların var. Bir kadının arkasından ağlayarak ne kazanacaksın?» dedim. Başını açtı:

«— Doğru söylüyorsun. Yemin ederim ki, Resûlüllah'ın hakkında çok medihde bulunduğu **Sa'd b. Muaz** da öldükten sonra, kimseye ağlamamam gerekir.» dedi.

«— Resûlüllah onun hakkında ne dedi?» diye sordum.

«— **Sa'd b. Muaz**'ın ölümü sebebiyle arş titremiştir, buyurdu.» dedi.

---

[225] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Nesei; İbn-i Mâce; Tirmizî; El-Bidâye: 4/91; İbn-i Sa'd: 8/63, 64.**

Üseyd, benimle, Resûlüllah'ın arasında yürüyordu.[226]

Avr'den: **Abdullah b. Mesud,** kardeşi **Utbe**'nin ölüm haberini duyunca, ağladı. Kendisine:

«— Ağlıyor musun?» denildiğinde:

«— O, benim kan kardeşimdi. Resûlüllah ile beraber bulunduğumuz günlerde arkadaşımdı. Bununla beraber, ondan önce ölmeyi istemem. Onun ölmesi benim sabrederek Allah'ın rızasını kazanmam, benim ölmem, onun sabrederek Allah'ın rızasını kazanmasından daha çok hoşuma gider.» dedi.[227]

Hayseme (r.a.) den gelen bir diğer rivayette: **Abdullah**'a, kardeşi **Utbe**'nin ölüm haberi gelince, gözleri yaşardı ve:

«— Bu, herkese nasip olmayan Allah'ın bir rahmetidir.» dedi, ilâvesi vardır.[228]

Abdullah b. Ebû Selît'ten: **Ebû Ahmed b. Cahş**'ı, âmâ kız kardeşi **Zeyneb**'in tabutunu taşırken gördüm. Ağlıyordu. Ağlamasını işiten **Hz. Ömer:**

«— **Ebû Ahmed,** tabuttan uzaklaş. Cemaat seni sıkıştırmasın. **Zeyneb**'in tabutunu taşımak için kalabalık fazlalaşıyor.» dedi. **Ebû Ahmed** ise:

«— Yâ **Ömer,** bu, her türlü hayır ve bereketi sayesinde kazandığımız kız kardeşimizdir. Bu ağıt, yüreğimdeki ateşi soğutuyor.» deyince, **Ömer:**

«— Öyleyse, ağlamaya devam et.» dedi.[229]

Ahnef b. Kays (r.a.) dan: **Ömer b. Hattab**'ın şöyle dediğini duydum:

«— Kureyş kabilesi insanların reisleridir. Onların girdiği her kapıdan bir grup insan da yanlarında girer.» **Ömer b. Hattab** (r.a.) a suikast yapılıncaya kadar, bu söze mâna veremedim. **Hz. Ömer** can çekişirken, **Suheyb**'e, üç gün cemaate namaz kıldırmasını emretti. Ayrıca, halka yemek verilmesini, yemekten sonra da, halifelerini seçmelerini emretti. Cemaat cenazeden döndüğünde, sofralar kuruldu, yemekler getirildi. Herkes üzüntüsünden elini sofraya uzatamıyordu. O sırada **Abbas b. Abdülmuttalip** (r.a.):

«— Ey ahali, Resûlüllah (s.a.v.) vefat etti. Ondan sonra yiyip içtik. **Ebû Bekir** (r.a) vefat etti. Ondan sonra da yiyip içtik. Ortaya konandan yemeniz lâzım! Buyurun.» dedi. **Abbas** elini uzattı ve yemeye baş-

---

[226] **İbn-i Ebî Şeybe; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Şâşî; İbn-i Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 7/42, 8/117, İbn-i Sa'd: 3/12; Müstedrek: 3/289; Taberanî; Mecma'u-Zevâid: 9/309.**

[227] **Hılye: 4/253.**

[228] **İbn-i Sa'd: 4/94.**

[229] **İbn-i Sa'd: 8/80.**

ladı. Sonra da diğer Müslümanlar, ellerini uzatıp yemeğe başladılar. İşte o zaman **Ömer** (r.a.) in: «Onlar, insanların reisleridir!..» sözünün mânasını anladım.[230]

Ebû Uyeyne (r.a.) den: **Ebû Bekir Sıddık**, bir kimseye baş sağlığı dilerken: «Sabreden için musibet diye bir şey yoktur. Ağlayıp sızlamakla da bir şey kazanılmaz. Ölüm öncesi hayat çok basit. Ölümden sonraki hayat ise çetin. Resûlüllah'ın aramızdan kaybını hatırlayın ki, musibetleriniz küçülsün, Allah mükâfatınızı çoğaltsın.» derdi.[231]

Süfyan'dan: **Ali b. Ebû Talip** (r.a.), oğlunun ölümü sebebiyle, **Eşas b. Kays** (r.a.) a baş sağlığı diledi: «Eğer üzülüyorsan, oğlum sizin merhametinize mazhar olur. Şayet sabrediyorsan, Allah katında oğlunun hayrulhalefi vardır. Eğer sabredersen, kaderin hükmüne razı olmuş olur, mükâfatlandırılırsın. Şayet ağlayıp sızlarsan, yine kaderin hükmüne razı olmuş olur, günahkâr olursun.» dedi.[232]

Her Türlü Belaya Sabır:

İbn-i Abbas (r.a.) dan: Resûlüllah Mekke'de idi. Kendisine ensardan bir kadın geldi. Ve:

«— Yâ Resûlallah, bu lânet şeytan beni mağlup ediyor.» dedi. Resûlüllah, ona:

«— Eğer içinde bulunduğun hale sabredersen, kıyamet günü günahsız dirilirsin, görülecek hesabın olmaz.» buyurdu. Kadın:

«— Seni Hak Din ile gönderene yemin ederim ki, Allah'a kavuşuncaya kadar sabredeceğim. Ama bu lânetin beni yoldan çıkaracağından korkuyorum.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah, ona hayır duada bulundu:

«— Onun, sana yaklaşmasından korktuğun zaman, Kâbe'ye gelir, örtüsüne asılırsın, ve: Çekil rezil! dersin. Yanına yaklaşamaz.» buyurdu.[233]

Atâ (r.a.) dan: **İbn-i Abbas** (r.a.), bana:

«— Sana cennetlik bir kadın göstereyim mi?» dedi.

«— Göster.» dedim.

«— İşte bu siyah kadın! Resûlüllah'a geldi. Ben zaman zaman **Sara**'ya yakalanıyorum. Bana dua et, dedi. Resûlüllah: Dilersen sabret.

---

[230] **İbn-i Sa'd: 4/19; İbn-i Menî; İbn-i Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 7/67; Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 5/196.**

[231] **İbn-i Ebî Hayseme; Deynurî; İbn-i Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 8/122.**

[232] **İbn-i Asâkir; Kenz'ul-Ummâl: 8/122.**

[233] **Bezzâr.**

Karşılığında cennete girersin. İstersen seni iyileştirmesi için Allah'a dua ve niyazda bulunayım, dedi. Kadın; sabredeceğim, iyileşmemem için Allah'a dua et, dedi. Resûlüllah da dua etti.»[234]

Abdullah b. Mugaffel (r.a.) den: Cahiliyyet devrinde kötü yola düşmüş bir kadın vardı. Yanına bir erkek geldi. —veya bir erkeğin yanına gitti— elini uzattı. Kadın:

«— Çekil! Allah şirki giderip, İslâm'ı getirdi.» dedi. Adam, kadından ayrılıp geri döndü. Arkasına baka baka yürürken, yüzünü duvara çarptı. Resûlüllah'a gelip, durumunu anlatınca, Hz. Peygamber:

«— Sen, Allah'ın hakkında hayır dilediği bir kulsun. Allah bir kulu hakkında hayır murad ettiği zaman, çabucak cezasını çektirir. Bir kul hakkında da şer murad ettiği zaman, onun günahlarını biriktirir, kıyamette bütün günahlarının cezasını eksiksiz ve tam olarak verir.» buyurdu.[235]

Abdullah b. Halife'den: Bir cenazede **Ömer b. Hattab** ile beraberdim. Ayakkabısının kayışı koptu. Hemen istirca etti. Ve:

«— Sana gelen her kötülük, senin için bir musibettir.» dedi.[236]

Said b. Museyyib'den gelen bir diğer rivayette şu ilâve vardır:

«— Ey mü'minlerin emîri, ayakkabımın kayışı için de mi istirca edilir?» dediler. **Hz. Ömer:**

«— Mü'minin başına gelen beğenmediği her şey bir musibettir.» dedi.[237]

Eslem'den: **Ebû Ubeyde** (r.a.), **Ömer** (r.a.) e, Rum orduları ve endişe ettikleri hususlarla ilgili bir mektup yazdı. **Hz. Ömer** şu cevabı verdi:

«Bir mü'min kul dara düştüğü zaman, Allah onu ferahlatır. Kolaylıklar daima güçlüklerden fazladır. Allah Teâlâ kitabında şöyle buyurur: **«Ey iman edenler, sabredin. Birbirinize sabrı tavsiye edin. Metin olun. Allah'dan korkun ki, kurtuluşa eresiniz.»**[238]

Abdurrahman b. Mehdî'den: **Hz. Osman**'ın **Hz. Ebû Bekir** ve **Hz. Ömer**'de olmayan iki özelliği vardır: Birisi, mazlum olarak şehid edilinceye kadar gösterdiği sabır; diğeri, Müslümanları bir mushaf üzerinde toplaması.[239]

---

234 Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî; Müslim; El-Bidâye: 6/160.
235 Beyhakî; Kenz'ül-Ummal: 2/155.
236 İbn-i Sa'd; İbn-i Ebu Şeybe; Abd b. Humeyd; İbn-i Munzir; Beyhakî.
237 Mervezî; Kenz'ül-Ummal: 2/154.
238 Âl-i İmran: 200; Muvatta; İbn-i Ebî Şeybe; İbn-i Ebiddünyâ; Tâberî; Müstedrek; Beyhakî; Kenz'ül-Ummâl: 2/154.
239 Hılye: 1/58.

ŞÜKÜR

Resûlullah'ın (s.a.v.) Şükrü:

Abdurrahman b. Avf (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) odasına doğru gitti ve içeri girer girmez kıbleye karşı dönüp secdeye vardı. Secdeyi o kadar uzattı ki, Allahü Teâlâ'nın secdede ruhunu kabzettiğini zannettim. Hemen yanına yaklaşıp oturdum. Başını kaldırdı:

«— Kimsin?» dedi.

«— **Abdurrahman.**» dedim.

«— Ne var?» dedi.

«— Yâ Resûlallah! Öyle bir secde yaptın ki, Allahü Teâlâ'nın secdede ruhunu almış olmasından korktum.» dedim.

«— **Cebrâil** (a.s.) bana gelerek, Allahü Teâlâ'nın şöyle buyurduğunu müjdeledi: Kim sana salât-ü selâm getirirse, ben ona rahmet ederim. Bunun üzerine ben de Allah'a (a.c.) şükrane olarak secde ettim.» buyurdu.[240]

Muaz b. Cebel (r.a.) den:

Resûlüllah'a gittim. Baktım ki, namaz kılıyor. Sabaha kadar ayakta durdu, secdeye gitti. Orada ruhunun kabzedildiğini zannettim.

«— Niçin böyle yaptım, biliyor musun?» dedi.

«— Allah ve Resûlü daha iyi bilir.» dedim. Üç veya dört defa aynı soruyu tekrarladı ve şöyle buyurdu:

«— Ben, Allah'ın farz kıldığı namazı kıldım. Sonunda Rabbimin elçisi gelerek: «Ümmetin için ne yapayım?» dedi. Rabbim daha iyi bilir, deyince, aynı soruyu üç veya dört defa tekrarlıyarak: Ümmetin için ne yapayım? dedi. Ben yine: Rabbim daha iyi bilir.» dedim. Bunun üze-

---

240 Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 2/287.

rine: Ümmetinden dolayı seni hiç üzmeyeceğim, buyurunca ben de hemen Rabbime secde ettim. Rabbim, şükredenlere karşılığını verir ve onları sever.» buyurdu.[241]

Abdurrahman b. Ebû Bekir (r.a.) den: Resûlüllah'ı ziyarete gelmiştim. Kendisine vahiy geliyordu. Kendine gelir gelmez **Aişe** (r.a.) ye:

«— Hırkamı getir!» dedi. Hemen çıkıp mescide girdi. Mescidde bir grup insan vardı. Resûlüllah namaz vaktine kadar onların arasında oturdu. Namazda secde sûresini okudu. Secdeyi o kadar uzattı ki, iki mil uzakta bulunanlar gelip namaza yetiştiler ve mescid Müslümanlarla dolup taştı. Bunun üzerine **Hz. Aişe,** hemen ailesine:

«— Gelin, Resûlüllah'ta daha önce hiç görmediğim bir hal var.» diye haber gönderdi.

Resûlüllah (s.a.v.) başını kaldırır kaldırmaz **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Yâ Resûlallah! Secdeyi uzattın.» deyince, Hz. Peygamber:

«— Ümmetimden dolayı Rabbimin bana verdiklerine şükrane olarak secde ettim. Ümmetimden yetmiş bin kişi hesapsız olarak Cennete girecek.» buyurdu. **Ebû Bekir** iki üç defa:

«— Yâ Resûlallah! Ümmetin daha çoktur. Sayıyı artırsaydın. Hem onlar buna daha lâyıktırlar.» dedi. **Ömer** (r.a.) de:

«— Anam babam sana feda olsun yâ Resûlallah! Allah Teâlâ'dan, bütün ümmetinin bağışlanmasını isteseydin.» dedi.[242]

İbn-i Ömer (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) yatalak bir adama uğradı, onun halini görünce, hemen bineğinden inip secde etti. **Ebû Bekir** (r.a.) uğradı o da inip secde etti. **Ömer** uğradı o da hemen inip secde etti.[243]

Ali (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) ailesinden birini orduya katarak savaşa gönderdi ve şöyle dua etti:

«— Allah'ım! Eğer onları sağ salim döndürürsen sana lâyıkı veçhile şükretmek bana borç olsun.» Çok geçmeden sağ salim döndüler, Resûlüllah (s.a.v.):

«— Nimetlerini bollaştırdığı için Allah'a hamdolsun.» dedi. Bunun üzerine, ben:

«— Yâ Resûlallah! Sen: Eğer onları sağ salim döndürürse Allah'a lâyıkı veçhile şükretmek bana borç olsun, dememiş miydin?» dedim.

«— Yapmadım mı?» buyurdu.[244]

---

[241] **Taberanî; Kebîr; İbni Hıbban; Mecma'uz-Zevâid: 2/288.**
[242] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 2/289.**
[243] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 2/289.**
[244] **Beyhakî; Kenz'ul-Ummal: 2/151.**

Eshabın Şükrü:

Enes (r.a.) den: **Resûlüllah (s.a.v.)** a bir fakir geldi. Peygamberimiz, ona bir hurma verilmesini emretti. Adam hurmayı almayıp gitti. Başka bir fakir geldi. Ona da bir hurma verilmesini emretti. O fakir:

«— Sübhanellah! Resûlüllah'tan (s.a.v.) bir hurma!» deyince, Resûlüllah, cariyeye:

«— **Ümmü Seleme**'ye git, yanındaki kırk dirhemi vermesini söyle.» buyurdu.

Hasan (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) a bir fakir geldi. Peygamberimiz, ona bir hurma verdi. Adam:

«— Sübhanellah! Koca bir peygamber, bir hurma tasadduk ediyor!» deyince, Resûlüllah (s.a.v.), ona:

«— Bilmiyor musun, onda çok sayıda zerreler var?» dedi.[245] Başka bir fakir geldi. Resûlüllah ona bir hurma verdi. Fakir:

«— Peygamberlerden birinden bir hurma! Bu hurmayı yanımdan ayırmayacağım. Hayatım boyunca onun bereketinden faydalanacağım.» deyince, Resûlüllah ona yardım edilmesini emretti. Çok geçmeden adam zengin oldu.[246]

Süleyman b. Yesar'dan: **Ömer b. Hattab, Dacnan**'a[247] uğradı ve orada şöyle dedi:

«— Ben buralarda **Hattab**'ın sürülerini otlattım. Vallahi ben çok sert ve kırıcı idim. Şimdi ise Ümmet-i Muhammed (s.a.v.) e **halife** oldum.»

Sonra şu beyti okudu: «Gördüğün hiçbir şeyin güzelliği bâki değildir. Mal da evlât da fânidir. Ebedî olan Allah'tır. Daha sonra da devesini çöktürdü.[248]

Ömer (r.a.) den: «Bana zengin olup şükür mü edersin, yoksa fakirliğe sabır mı edersin? deseler. İkisine de razı olurum.» der.[249]

İkrime (r.a.) den: **Ömer b. Hattab** cüzzamlı, kör, dilsiz ve sağır bir adama uğradı. Beraberindekilere:

«— Bunda Allah'ın nimetinden bir şey görüyor musunuz?» diye sordu.

«— Hayır!» diye cevap verdiler. Bu cevap üzerine **Hz. Ömer:**

---

245 Hz. Peygamber burada Allah Teâlâ'nın **Zilzal** sûresinin yedinci âyetindeki **«Kim zerre miktarı iyilik ederse karşılığını, kim de zerre miktarı kötülük ederse cezasını görecektir.»** âyetine işaret etmektedir.

246 **Beyhakî: Kenz'ül-Ummal: 4/42.**

247 **Dacnân, Mekke** yakınlarında bir dağdır.

248 **İbn-ü Sa'd; İbn-ü Asâkir; Müntehab'ül-Kenz: 4/417.**

249 **Müntehab: 4/417; İbnü Asâkir.**

«— Görmüyor musunuz, rahatça idrarını yapıyor. Ya bunu rahatça yapamasa idi? Bu da Allah'ın nimetlerinden biridir.»[250]

İbrahim'den: **Ömer** (r.a.), bir adamın:

«— Allahım! Ben canımı ve malımı Senin yolunda feda etmek istiyorum!» dediğini işitti. Bunun üzerine:

«— Susmaz mısınız! Peşin karar vermeyin! Eğer bir felâkete uğrarsanız sabredersiniz, afiyette olursanız şükredersiniz.» dedi.[251]

Enes (r.a.) den: **Ömer b. Hattab**'a bir adam selâm verdi. **Ömer** (r.a.) selâmını aldıktan sonra:

«— Nasılsın?» diye sordu. Adam:

«— Allah'a şükür.» dedi. **Hz. Ömer:**

«— Zaten benim senden istediğim de budur.» dedi.[252]

Hasan-ül Basrî'den: **Ömer b. Hattab, Ebû Musa'l-Eş'arî**'ye şu mektubu yazdı:

«Dünyada rızkına kanaat et. Çünkü, Rahman olan Allah, dünyada kullarını imtihan etmek için servet bakımından birbirinden farklı yaratmıştır. Onun için servet verdiğini nasıl şükredecek diye imtihan eder. Allah'a şükür, O'nun verdiği servetten gösterdiği yerlere harcamak suretiyle olur.»[253]

Ömer'den: Şükür, Allah'ın serveti artırmasına vesile olur. Öyle ise, şükrederek servetinizin artmasını isteyin. Allahü Teâlâ, Kur'an-ı Kerîm'inde: **«Eğer şükrederseniz, servetinizi mutlaka artırırım.»**[254] buyurmaktadır.[255]

Süleyman b. Musa'dan: **Osman b. Affan** (r.a.) a bir grubun kötü bir iş yapmakta oldukları haber verildi. **Osman** (r.a.) vardığında, onları dağılmış buldu. Sadece ortada yaptıkları fena işin izleri vardı Bunun üzerine, onlara rastlamadığı için Allah'a hamdetti ve bir de köle azad etti.[256]

Ali (r.a.) den: Nimet şükürle, şükür de artışla orantılıdır. Şükürle artış aynı karında kardaştırlar. Kuldan şükür kesilmedikçe Allah'dan nimetin artışı kesilmez.[257]

Muhammed b. Kâ'b el-Kurazî'den: **Ali b. Ebû Talib** şöyle söyledi:

«— Allah Teâlâ şükür kapısını açıp da nimet kapısını kapamamıştır. Yine Allahü Teâlâ dua kapısını açıp kabul kapısını kapamamıştır.

---

250 **Abd b. Humeyd; Kenz'ul-Ummal: 2/154.**
251 **Hılye; Kenz'ul-Ummal: 2/154.**
252 **Malik; İbnü Mübarek; Beyhakî; Kenz'ul-Ummal: 2/151.**
253 **İbnü Ebî Hatim; Kenz.: 2/151.**
254 **İbrahim: 7.**
255 **Deynurî; Kenz'ul-Ummal: 2/151.**
256 **Hılye: 1/60.**
257 **Beyhakî.**

Allahü Teâlâ tevbe kapısını açıp mağfiret kapısını da kapamamıştır. Allahü Teâlâ'nın kitabından size bu sözlerimin delillerini okuyayım: **«Eğer şükrederseniz, mutlaka artırırım.»**[258]; **«Bana dua ediniz ki, kabul edeyim.»**[259]; **«Beni anın, ben de sizi anayım.»**[260]; **«Kim kötü bir amel işler yahut da nefsine zulmeder de sonra Allah'tan af dilerse, Allah'ı affedici, merhametli bulur.»**[261]

Ebüdderda'dan: Sabah akşam insanların bana yaptıkları iltifatları sadece Allahü Teâlâ'dan büyük bir nimet olarak karşılıyorum.

Yine **Ebüdderda**'dan: Kim Allah'ın kendisine verdiği nimetleri sadece yemek ve içmek olarak kabul ederse, o kimsenin idraki azalmış ve azabı hazırlanmış demektir.»[262]

Aişe (r.a.) den: Temiz su bulabilip de, eziyetsizce girip çıkabilen herkese, şükretmek vaciptir.[263]

Ebû Bekir (r.a.) in kızı **Esma**'dan: **İbnü Zübeyr** (r.a.) şehid edildiği zaman, **Esma**'nın yanında Resûlüllah'ın kendisine verdiği sepet içinde bir şey vardı. Onu kaybedince, aramaya başladı. Bulur bulmaz hemen şükür secdesine kapandı.[264]

---

258 **İbrahim: 7.**
259 **Gafir: 60**
260 **Bakara: 152.**
261 **İbnü Mâce; Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/151; Nisa: 110.**
262 **İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/152; Hılye: 1/220 ve 210.**
263 **İbnü Ebidderda; İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/152; Burada sıhhat kastedil**mektedir.
264 **Taberanî; Kebîr; Mecma'uz-Zevâid: 2/290.**

SEVABA NAİL OLMA ARZUSU

Muhammed (s.a.v.) in Sevaba Nail Olma Arzusu:

Abdullah b. Mes'ud (r.a.) dan: Bedir harbinde üç kişiye bir deve düşüyordu. **Ebû Lübabe** ve **Ali** (r.a.), Hz. Peygamber'le beraberdi. Yaya yürüme sırası Resûlüllah (s.a.v.) a gelince:

«— Senin yerine biz yürüyelim.» dediler. Resûlüllah (s.a.v.) da:

«— Ne siz benden daha kuvvetlisiniz, ne de benim sizden daha az ecre ihtiyacım var.» buyurdu.[265]

Ashabın Sevaba Nail Olma Arzusu:

Muttalib b. Ebû Vedâa (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) bir adamı oturarak namaz kılarken gördü:

«— Oturarak namaz kılanın sevabı, ayakta durarak namaz kılanın sevabına göre yarı yarıyadır.» buyurdu. Bunun üzerine halk, ayakta namaz kılmaya gayret ettiler.[266]

Enes (r.a.) den: Medine'de humma salgını varken Resûlüllah (s.a.v.) Medine'ye geldi. Halk, hummaya yakalanmıştı. Resûlüllah (s.a.v.), Mescide girdi. Oradakiler oturarak namaz kılıyorlardı. Bunun üzerine:

«— Oturarak namaz kılanın alacağı sevap, ayakta durarak namaz kılanın alacağı sevabın yarısı kadardır.» buyurdu.[267]

Abdullah b. Amr İbnü As (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) ve eshabı Medine'ye geldikleri zaman, Medine halkı hummaya yakalanmıştı. Onun için bir hayli zayıflamışlardı. Allahü Teâlâ, Peygamberini bu salgından korudu. Halk namazlarını, kendilerini zayıf düşüren hummadan dolayı

---

265 Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Nesei, Bidaye: 3/261; Mecma'uz-Zevâid: 6/69.
266 Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 2/150.
267 Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Feth'ül-Bârî: 3/395.

oturarak kılıyordu. Yine bir defasında, onlar oturarak namaz kılarlarken, Resûlüllah (s.a.v.) geliverdi:

«— Bilmiş olun ki, oturanın namazının sevabı, ayaktakinin namazının sevabına oranla yarı yarıya azdır.» dedi. Bunun üzerine Müslümanlar, zayıf ve hasta olmalarına rağmen, fazla ecir almak gayesiyle namazları ayakta kılmaya gayret ettiler.[268]

Rabia b. Ka'b (r.a.) dan: Bütün gün Resûlüllah (s.a.v.) a hizmet ediyordum. O kadar ki, Resûlüllah yatsı namazını kılıp evine girdikten sonra bile belki bir ihtiyacı olur diye kapısında durur, oturur, onun «Sübhanellahi ve bi hamdihi» dediğini duyardım. Böylece, orada da uyuyup kalırdım ya da bir ihtiyacının olmadığını anlıyarak çekip giderdim. Bir gün, kendisine hizmetimden dolayı, bana:

«— Yâ **Rabia b. Kab** iste, istediğini vereceğim.» dedi.

«— Düşüneyim, sana bildiririm yâ Resûlallah!» dedim. Kendi kendime; dünya geçicidir, yok olup gidecektir. Benimse dünyada yeteri kadar servetim ve gelirim vardır, diye düşündüm. Allah yanında bir mevkii olduğuna göre, Resûlüllah'tan ahiretim için bir şey isteyeyim, dedim. Resûlüllah (s.a.v.) a geldim:

«— Ne yaptın yâ **Rabia?**» dedi.

«— Yâ Resûlallah! Rabbinin beni cehennemden azad etmesi için bana şefaat etmeni istiyorum.» dedim.

«— Bunu sana kim öğretti yâ **Rabia?**» dedi.

«— Seni Hak Din ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, kimse öğretmedi. Sen bana: İste, istediğini vereceğim, demiştin. Senin Allah katında bir merteben olduğuna göre, kendi kendime; dünyanın geçici ve fâni, benimse dünyada yeteri kadar gelirim olduğunu düşündüm. Senden ahiretim için bir şey isteyeyim, dedim.» diye mukabele edince, uzunca bir müddet sustu, sonra bana:

«— Peki, yapayım, fakat çok namaz kılmak suretiyle sen de bana yardımcı ol.» buyurdu.[269]

Diğer bir rivayet de şöyledir: Resûlüllah (s.a.v.) la beraber geceledim. Abdest suyunu ve diğer ihtiyaçlarını temin ediyordum. Bana:

«— İste bende.» dedi. Ben de:

«— Cennette arkadaşın olmak isterim.» dedim.

«— Başka?» dedi.

«— Sadece bu.» deyince:

---

268 **Bidaye: 3/224.**

269 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel: Bidaye: 5/335; Taberanî.**

«— Öyleyse, bana arkadaş olabilmek için sen de çok namaz kılmak suretiyle bana yardımcı ol.» dedi.[270]

Abdülcebbar b. Haris b. Malik el-Hadesî (r.a.) den: Serat'tan[271] Resûlüllah (s.a.v.) a elçi olarak geldim. Onu, cahiliyyet devri Arapları gibi selâmlıyarak:

«— Hayırlı sabahlar!» dedim. Bunun üzerine, O:

«— Aziz ve celîl olan Allah, Muhammed'e böyle selâm vermediği gibi, ümmeti de birbirleriyle böyle selâmlaşmazlar.» dedi.

«— Esselâmü aleyke yâ Resûlallah!» dedim.

«— Ve aleykesselâm.» dedi. Sonra:

«— İsmin ne?» diye sordu.

«— **Haris**'in oğlu **Cebbar**.» dedim.

«— Hayır, sen **Haris**'in oğlu **Abdülcebbar**'sın.»[272] deyince:

«— Peki, **Haris**'in oğlu **Abdülcebbar**'ım.» dedim. Müslüman olarak ona bîat ettim. Ben bîat edince, Resûlüllah (s.a.v.) a:

«— Bu, menar kavminin en iyi binicilerindendir.» dendi. Bunun üzerine Resûlüllah bana bir at verdi...

Resûlüllah (s.a.v.) ın yanında savaşıyordum. Resûlüllah (s.a.v.) bana verdiği atın kişnemesini duyamayınca:

«— Hani, **Hadesî**'nin atının sesini duymuyorum.» dedi.

«— Yâ Resûlallah! Duyduğuma göre, onun kişnemesinden rahatsız oluyormuşsunuz, onun için atı iğdiş ettim.» dedim. Resûlüllah, bunu duyar duymaz atların iğdiş edilmesini yasakladı. Bana:

«— Yeğenim **Temimüddarî** (r.a.) nin istediğini istesen?» dendi. Ben:

«— O, dünya için mi, yoksa âhiret için mi istedi?» diye sordum.

«— Dünya için istedi.» diye cevap verdiler. Bunun üzerine ben:

«— Dünyadan vazgeçtim, fakat Resûlüllah (s.a.v.) dan, yarın Allah'ın (a.c.) huzurunda bana yardımcı olmasını isteyeceğim.» dedim.[273]

Amr b. Tağlib (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.), ganimetin taksimi esnasında bir kavme verip, diğerine vermeyince, kendisini kınar gibi oldular. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.):

«— O kavme, imanlarının zayıf olması sebebi ile sabırsızlık göstermelerinden korktuğum için verdim. Diğer kavmin gönlüne Allah Teâlâ hayır ve zenginlik verdiği için, onlara vermedim. **Amr b. Tağlib** de onlar-

---

[270] **Tergib:** 1/213; **Müslim; Ebû Dâvud.**

[271] Sonradan **Menarî** kabilesine geçmiştir.

[272] Resûlüllah bu itirazı ile onun ismini beğenmediğini, böyle isim konmamasını anlatmak iştiyor. Çünkü, **Cebbar** hem Allah'ın isimlerinden biri hem de cebreden, zorlayan anlamındadır.

[273] **İbnü Mendeh; İbnü Asâkir; Müntehab:** 5/215.

dan biridir.» buyurdu. Resûlüllah (s.a.v.) ın hakkımdaki bu sözüne kırmızı develeri değişmem.[274]

Amr b. Hammad'dan: Bana bir adam şöyle bir olay anlattı: **Ali** ve **Ömer** (r.a.) tavaf ediyorlardı. Tavaf esnasında şiir söyliyerek annesini sırtında taşıyan bir adamla karşılaştılar. Adam:

«Ben onu seve seve taşıyorum.
Merkep olsa yorulur, ama yorulmuyorum.
O beni çok daha fazla karnında taşıyıp emzirdi.
Emrin başüstüne Yarab, emrin başüstüne!» diyordu. **Hz. Ali:**

«— **Ebû Hafs**! Bize katılarak tavaf et. Belki sana inen rahmetten biz de faydalanırız.» dedi. **Ebû Hafs**, annesi sırtında tavafa başladı, o hâlâ şiiri okuyordu:

«Ben onu seve seve taşıyorum.
Merkep olsa yorulur. Ama ben yorulmuyorum.
O beni çok daha fazla karnında taşıyıp emzirdi.
Emrin başüstüne Yarab! Emrin başüstüne!»

Hz. Ali de şöyle söylüyordu:

«— Eğer O'na hizmet edersen, Allah'ın daha çok lûtfuna mazhar olursun. Yaptığın azıcık iyiliğe karşı sana büyük mükâfat verir.»[275]

Meymun b. Mihran'dan: **Necdetül Haruri**'nin[276] taraftarları **Abdullah b. Ömer** (r.a.) in devesine rastladılar. Deveyi alıp gittiler. Çoban gelerek:

«— **Ebû Abdurrahman**! Deveyi hayırına say.» dedi. **Abdullah b. Ömer** (r.a.):

«— Deveyi götürüp de seni nasıl bıraktılar?» diye sordu. Çoban:

«— Deveyle beni de götürmüşlerdi, fakat ben ellerinden kurtulup kaçtım.» dedi. **Abdullah b. Ömer:**

«— Seni, onları bırakıp da bana gelmeye sevk eden nedir?» dedi. Çoban:

«— Seni onlardan daha çok seviyorum.» dedi. **Abdullah b. Ömer:**

«— Allah aşkına! Beni onlardan daha mı çok seviyorsun?» diye sordu. Çoban yemin edince, **Abdullah b. Ömer:**

«— Deveyle beraber seni de hayrıma sayıyorum.» dedi ve onu azad etti

---

[274] **Buharî; Bidaye: 4/361; İstîab: 2/518.**
[275] **Beyhakî; Kenz'ul-Ummal: 8/310.**
[276] **Necdetül Haruri, Haricilerin liderlerindendir.**

Aradan bir müddet geçtikten sonra biri geldi ve devesinin ismini söyliyerek:

«— Senin falan deve var ya! İşte o, pazarda satılıyor.» dedi. **Abdullah b. Ömer:**

«— Abamı getir.» dedi. Hemen abasını omuzlarına aldı, kalktı sonra oturarak abasını bıraktı:

«— Ben onu hayrıma saymıştım, niçin peşinden gidiyorum?» dedi.[277]

Amr b. Dinar (r.a.) dan: **İbn-i Ömer** (r.a.) evlenmemek isteyince **Hafsa** (r.a.), ona:

«— Evlen, eğer çocukların olur da ölürlerse onların şefaatine nâil olursun. Yaşarlarsa arkandan sana dua ederler.» dedi.[278]

Abdurrahman b. Ebzî (r.a.), **Ammâr b. Yasir** (r.a.) den naklediyor: **Ammâr b. Yasir** (r.a.), Fırat kenarındaki Sıffîn'e **Muaviye**'ye karşı savaşmak için giderken şöyle dua etti:

«— Allahım! Bilsem ki, kendimi şu dağın tepesinden aşağı doğru yuvarlayınca, benden razı olacaksın, hemen yaparım. Allahım! Bilsem ki, kendimi suya atınca boğulmamdan razı olacaksın, hemen kendimi suya atarım. Ben sadece senin rızan için savaşıyorum. Beni meyüs etmiyeceğini umuyor ve senin rican için savaşıyorum.»[279]

Abdullah b. Amr b. As (r.a.) dan: Bugün yaptığım amelleri Resûlüllah (s.a.v.) la beraberken yaptığım amellerden iki kat daha fazla seviyorum. Çünkü Resûlüllah (s.a.v.) la beraberken, biz ahireti daha önemli görüyor, dünyayı önemsemiyorduk. Bugün ise tamamen dünya işlerine daldık.[280]

---

[277] **Hılye: 1/300; İsabe: 2/349; Serrac.**
[278] **İbnü Sa'd: 4/125.**
[279] **İbnü Sa'd: 3/258; Hılye: 1/143.**
[280] **Hılye: 1/287; Mecma'uz-Zevâid: 9/354.**

İBADETE DÜŞKÜNLÜK

Resûlüllah'ın (s.a.v.) ibadete düşkünlüğü:

Alkame'den: **Hz. Aişe** (r.a.) ye:

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın ibadete tahsis ettiği özel günler var mıydı?» diye sordum.

«— Hayır, onun ibadeti devamlı idi. Resûlüllah (s.a.v.) ın dayanabildiği kadar hanginiz dayanır?» diye cevap verdi.[281]

Muğîre b. Şu'be (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.), ayakları şişinceye kadar namazda ayakta durdu. Kendisine:

«— Allah Teâlâ senin gelmiş geçmiş günahlarını affetmedi mi?» denildiğinde:

«— Şükreden bir kul olmıyayım mı?» diye cevap verdi.[282]

Eshabın İbadete Düşkünlüğü

Zübeyr b. Abdullah, ninesi **Züheyme**'den naklediyor: **Osman** (r.a.) gündüzleri oruç tutar, gecenin ilk saatlerinde uyur, geri kalanında da ibadet ederdi.[283]

Mücahid'den: **İbnü Zübeyr** ibadette hiç kimsenin ulaşamadığı bir dereceye ulaştı; Kâbe'nin etrafını sel basmıştı, bu sebeple Müslümanlar tavaf edemediler. **İbnü Zübeyr** ise bir hafta yüzerek Kâbe'yi tavaf etti.[284]

---

281 Buhârî; Müslim; Sıfatüs-Safve, sh. 74.
282 Bidaye: 6/58; İbnü Sa'd: 1/384; Buharî; Müslim.
283 Hılye: 1/56; İbnü Ebî Şeybe; Müntehab: 5/10.
284 İbnü Asâkir; Müntehab: 5/226.

Katan b. Abdullah'tan : **İbnü Zübeyr** (r.a) barsakları kuruyuncaya kadar peşpeşe yedi gün hiç iftar etmeden oruç tuttu.[285]

Hişam b. Urve'den : **Abdullah b. Zübeyr** hiç iftar etmeden yedi gün oruç tutardı. Yaşlandığında da hiç iftar etmeden üç gün tutmaya başladı.[286]

[285] **İbnü Cerir.**
[286] **Müntehab: 5/226.**

RESÛLÜLLAH (S.A.V.) VE ESHABININ CESARETLERİ

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), insanların en güzeli, eı cömerdi ve en cesaretlisi idi. Bir gece Medine halkı paniğe kapılmıştı Halk, ses gelen tarafa doğru yürüdü. Yolda, kendilerinden önce o ta rafa, altında **Ebû Talha**'nın atı, boynunda kılıçla gidip dönen Resûlül lah (s.a.v.) la karşılaştılar.

Resûlüllah (s.a.v.), onlara:

«— Korkmayın! Korkmayın!» diyordu. **Ebû Talha** (r.a.) nın ayağ ağır olan kısrağı Resûlüllah (s.a.v.) ın altında fırtına gibi uçuyordu.[288]

Bir diğer rivayette **Enes** (r.a.) şunları anlatıyor: Medine halkını bi korku sarmıştı. Resûlüllah (s.a.v.) hemen **Ebû Talha**'nın **Mendûb** ismin deki atını alarak bindi. Kendisinde heyecandan eser yoktu, altında at la fırtına gibi gitti. Büyük tehlike anlarında biz Resûlüllah'tan cesare alırdık.[289]

Ebû İshak'tan: **Kays** kabilesinden bir adam **Bera b. Âzibe** (r.a.):

«— **Huneyn** savaşında Resûlüllah (s.a.v.) ı bırakıp kaçtınız mı?» diye sordu. **Bera:**

«— Fakat, Resûlüllah (s.a.v.) kaçmadı. **Hevazin**'liler ok atıyorlardı Biz saldırınca dağıldılar. Bunun üzerine biz ganimet toplamaya koyul duk. **Hevazin**'liler bizi ok yağmuruna tuttular. Resûlüllah (s.a.v.) ı be yaz katırı üzerinde, **Ebû Süfyan**[290] yularından tutmuş yederken gördüm Şöyle söylüyordu:

---

[287] **Şeyhan.**

[288] **Müslim.**

[289] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Beyhakî; Bidaye: 6/37.**

[290] Bu zat, **Abdülmuttalib**'in torunu, **Haris**'in oğlu **Ebû Süfyan**'dır.

«— Ben peygamberim, yalanım da yok!» diye cevap verdi.

Başka bir rivayette de şöyle denilmektedir:

«— Ben peygamberim, yalanım da yok!.. Ben **Abdülmuttalib**'in torunuyum!»

Bera'dan gelen bir diğer rivayet de şöyledir: Sonra, Hz. Peygamber bineğinden indi, şöyle diyerek Allah'tan yardım istedi:

«— Ben peygamberim, yalanım yok! Ben, **Abdülmuttalib**'in torunuyum! Allahım bize yardım gönder!»

Savaş kızıştığı zaman biz, Resûlüllah'tan cesaret alırdık. Çünkü o cesaret örneğiydi.[291]

[291] **Buharî; Müslim; Nesef; Bidaye: 4/328; Bak. Müslümanlık c. 2, sh. 545, 568.**

TAKVA

Resûlullah'ın (s.a.v.) takvası:

Amr b. Şuayb babasından, o da dedesinden naklediyor: Resûlüllah (s.a.v.) bir gece, yanında bir hurma bularak yedi. O gece hiç uyumadı. Hanımlarından biri:

«— Yâ Resûlallah! Gece uyumadın.» deyince:

«— Yanımda bir hurma buldum, yedim. Bizde sadaka hurmaları vardı. Onun sadaka hurmalarından olmasından korktum.»[392] diye mukabele etti.[293]

Eshabın takvası:

Muhammed b. Sîrîn anlatıyor: **Ebû Bekir** (r.a.) den başka yediği yemeği kusan hiç kimse görmedim; ona yemek getirilmişti. Yedi. Kendisine:

«— Yemeği **Numan** (r.a.) getirdi.» dendi. Bunun üzerine:

«— Bana **Numan**'ın kâhinlikten kazandığı yemeği yedirdiniz!» diye çıkıştı ve istifra etti.[294]

Resûlüllah (s.a.v.) ın eshabından, heybetli, yakışıklı bir zât olan **Nuayman** (r.a.) dan: Bir grup insan gelerek, bana:

«— Çocuğu olmayan kadın hiç bir şeyin var mı?» diye sordular.

«— Evet.» diye cevap verdim.

«— Nedir?» dediler.

«— Ey! Asî rahm, sus!.. Ceninden mahrum oluyorsun. Yazıklar olsun sana, ey rahimdeki asi! Belki kurtulur.»[295] diyerek sihir yaptım.

---

[292] Resûlüllah (s.a.v.) sadaka almaz ve yemezdi.

[293] Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Bidaye: 6/59.

[294] Müsned-i Ahmed b. Hanbel.

Bunun üzerine bana koyun ve yağ hediye edildi. Bir kısmını **Ebû Bekir** (r.a.) e getirdim. **Ebû Bekir** (r.a.), ondan yedi. Yeyip ayrıldıktan sonra kalktı ve yediklerini kustu. Sonra da:

«— Biriniz bir şey getiriyor, onun nereden geldiğini haber vermiyor!» diye çıkıştı.[296]

Zeyd b. Erkam (r.a.) anlatıyor: **Ebû Bekir** (r.a.) in çalışıp para kazanan bir kölesi vardı. Bir gece köle, yemek getirdi. **Ebû Bekir** (r.a.) ondan bir lokma alınca, köle:

«— Ne oldu, her gece getirdiğimi, nereden kazandığımı soruyordun; bu gece niçin sormuyorsun?» dedi. **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Açlık beni buna mecbur etti, bunu nereden getirdin?» dedi. Köle:

«— Cahiliye devrinde bir kavme uğrayıp, onların hastalarına okumuştum. Bana vaadde bulunmuşlardı. Bugün onlara uğradım. Baktım düğünleri var. Onlar verdiler.» dedi. **Ebû Bekir** (r.a.):

«— Nerede ise beni mahvediyordun!» dedi ve elini boğazına sokarak kusmaya başladı. Fakat kusamadı.

«— Bu, ancak su ile çıkar.» dedi. Hemen bir tas su istedi ve içerek yediklerini tamamen dışarı çıkardı.

«— Allah hayrını versin! Bütün bunlar bu lokma için mi?» dediklerinde:

«— Öleceğimi bilsem yine de çıkarırdım. Resûlüllah (s.a.v.) ın şöyle buyurduğunu duydum: Haramla beslenen her ceset, cehennemde yanmaya mahkûmdur. Onun için bedenimde bu lokmadan bir şeyin olmasından korktum.» diye cevap verdi.[297]

Zeyd b. Eslem'den: **Ömer** süt içti. Hoşuna gitmişti. Kendisine sütü verene:

«— Bu süt sana nereden geldi?» diye sordu. O da, suya gittiğini, orada su içmekte olan zekât hayvanlarını sağıp sütü kendisine verdiklerini, getirdiği sütün de ondan olduğunu söyledi. Bunun üzerine **Ömer**, hemen parmağını boğazına sokarak, kustu.[298]

Misver b. Mahreme (r.a.) den: **Ömer b. Hattab**'dan ayrılmaz, günah işlemekten titizlikle sakınmayı ondan öğrenirdik.[299]

---

[295] Bu hâdise cahiliye devrinde cereyan etmiştir. Sözleri de o devir kâhinlerinin büyü için okudukları secî'li ifadelerdir.

[296] **Bağavî; Müntehab: 4/360.**

[297] **Hılye: 1/31; İbnül Cevzî; Sıfat'üs-Safve: 1/95; Buharî; Dinevrî; el-Mecalis; Müntehab: 4/360.**

[298] **Malik; Beyhakî; Müntehab: 4/518.**

[299] **İbnü Sa'd: 3/290.**

Şa'bî anlatıyor: **Ali b. Ebû Talib** (r.a.) bir gün Kûfe'de bir kapının önünde durarak su istedi. İçerden bir cariye, bir ibrik ve bir mendille çıktı. **Hz. Ali** (r.a.):

«— Yâ cariye, bu ev kimin?» diye sordu. Cariye:

«— Kıstallı falanın evidir.» diye cevap verdi. Bunun üzerine **Hz. Ali:**

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın şöyle buyurduğunu duymuştum: **Kıstal** kuyusundan su içme, tahsildarlara misafir olma.» dedi.[300]

Yahya b. Saîd'den: **Muaz b. Cebel** (r.a.) in iki hanımı vardı. Birinin yanında kalırken öbürünün evinden abdest bile almazdı. Yakalandıkları bir hastalık sebebiyle Şam'da vefat ettiklerinde halk bağda bahçede işinin başındaydı. Bu sebeple ikisi bir mezara defnedildiler. **Muaz,** hanımlardan hangisinin önce mezara konacağını tesbit için kur'a çekti.[301]

Malik tarikı ile **Yahya'**dan gelen bir rivayet de şöyledir: **Muaz b. Cebel'**in iki hanımı vardı. Birinin yanında bulunurken diğerinin evinden su bile içmezdi.

Kümeyl b. Ziyad anlatıyor: **Ali b. Ebû Talib** (r.a.) le beraber dışarı çıktık. Biraz uzakta bulunan mezarlığa vardığımızda, **Ali** (r.a.) mezarlığa dönerek:

«— Ey Ehl-i Kubur! Ey çürüyenler! Ey yalnızlar! Ne haber? Burada mallar taksim ediliyor, çocuklar yetim kalıyor ve ölenlerin hanımları ile başkaları evleniyor... Bizdeki haberler bunlar. Sizlerden ne haber?» dedi. Sonra bana dönerek:

«— **Kümeyl!** Eğer onlar cevap vermeye izinli olsalardı: Azıkların en hayırlısı takvadır, derlerdi.» dedi, ağladı. Sonra şöyle devam etti:

«— Ey **Kümeyl!** Kabir, amellerin sandığıdır, ölürken, her şey sana gösterilir.»[302]

Kays b. Ebû Hazım (r.a.) dan: **Hz. Ali** şöyle dedi: «Amellerinizde daha çok, takvaya önem vererek Allah katında onların kabulüne dikkat edin. Takva ile yapılan amel asla az sayılmaz. Kabul edilen amel nasıl az olur?»[303]

İbnü Mes'ûd (r.a.) dan: Allah'ın bir amelimi kabul ettiğini bilmem, yeryüzü dolusu altına sahip olmamdan daha çok hoşuma gider.[304]

Ebüdderda (r.a.) dan: Akıllıların uykusu ve yiyip içmesi bile güzel! Ahmakların sabahlara kadar ibadetleri ve gündüzleri oruçları da

---

[300] İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/165. Vergi toplamakta olan tahsildarların gayri-meşru mal edinmeleri ihtimali göz önünde tutularak bu yasaklama yapılmıştır.

[301] Hılye: 1/234.

[302] Dineverî; İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/142.

[303] Hılye; İbnü Asâkir; Hılye; İbnü Ebid-dünya; Kenz'ul-Ummal: 2/142.

[304] Yakub b. Süfyan; İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/142.

ayıplanmamalı. Takva ve yakîn sahibi olanların zerre miktarı kadar iyilikleri, gururlu kimselerin dağlar kadar ibâdetlerinden daha üstün, daha büyük ve daha çok kabule şayandır.[305]

Ebüdderda (r.a.) dan: Allahü Teâlâ'nın bir vakit namazımı kabul ettiğini kesin olarak bilmem, benim için dünyadan ve dünyada olan her şeyden daha üstündür. Çünkü, Cenab-ı Allah, Kur'ân-ı Kerîm'inde: **«Allahü Teâlâ sadece takva sahibi kullarının ibadetlerini kabul eder.»**[306] buyurmuştur.[307]

Übey b. Ka'b (r.a.) dan: Sizden biri bir şeyi Allah rızası için terkederse, Allah ona hiç ummadığı ve önemsemediği yerden ondan daha hayırlısını verir. Sizden biriniz Allah rızasına uymayan bir şeyi de alırsa, hiç beklemediği yerden Allah onu sıkıntıya sokar.[308]

---

305 **Hılye: 1/211.**
306 **Maide: 27.**
307 **İbnü Ebî Hatim; Tefsir-u İbnü Kesir: 2/43.**
308 **İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/142.**

TEVEKKÜL

Resûlüllah (s.a.v.) ın Tevekkülü :

Resûlüllah (s.a.v.) la beraber Necd gazvesinde bulunan **Cabir** (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) dönerken çok dikenli ağaçları bulunan bir vadiye çekilerek öğle istirahati için uykuya yattı. Herkes dağılmış, bir ağaç altında serinliyordu. Resûlüllah da bir ağaç altına çekilerek kılıcını ağaca asıp uyumuştu. Uykuya yeni dalmıştık, birden Resûlüllah (s.a.v.) bize seslendi. Hemen vardık, baktık Resûlüllah'ın yanında bir bedevî oturuyor. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bu, ben uyurken kılıcımı kınından çekmiş. Uyanınca baktım ki, yalınkılıç elinde duruyor:

«— Seni, benim elimden kim kurtarabilir?» deyince, ben:

«— Allah.» diye cevap verdim. Tekrar:

«— Seni benim elimden kim kurtarabilir?» deyince, yine ben:

«— Allah.» diye cevap verdim. Bunun üzerine kılıç elinden düştü ve oturdu.» diyerek olayı anlattı. Bedevî, Hz. Peygamber'i öldürmek istemiş olmasına rağmen, Resûlüllah (s.a.v.), onu cezalandırmadı.[309]

Cabir (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), Nahl'de[310] **Meharib** ve **Gatafan** kabileleri ile savaştı. Düşman, Müslümanların bir gafletini görünce **Gavres b. Haris** denilen biri gelip kılıcı ile Resûlüllah (s.a.v.) ın başında dikilerek:

«— Seni benden kim kurtarabilir?» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Allah.» diye cevap verince kılıç elinden düştü. Bu sefer kılıcı Resûlüllah (s.a.v.) eline alarak:

«— Şimdi seni benden kim kurtarabilir?» buyurdu. **Gavres:**

---

309 **Buharî; Müslim.**

310 **Necd'de bir yer.**

«— Esirinim, kıyma!» diye yalvardı. Hz. Peygamber:

«— Allah'tan başka Tanrı olmadığına şehadet eder misin?» dedi.

«— Hayır, fakat seninle savaşmıyacağıma ve seninle savaşanlara da yardım etmiyeceğime söz veriyorum.» diye cevap verdi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.), **Gavres b. Haris**'i serbest bıraktı. **Gavres,** arkadaşlarının yanına varınca:

«— İnsanların en hayırlısının yanından geldim.» dedi ve sonra da «**korku namazı**»nı anlattı.[311]

Eshabın Tevekkülü:

Yahya b. Mürre'den: **Ali** (r.a.) gece çıkar, mescide giderek nafile namaz kılardı. Biz onu korumak için gittik. Namaz bitince bize gelerek:

«— Niçin oturuyorsunuz?» diye sordu.

«— Seni korumak için bekliyoruz.» diye cevap verdik.

«— Yeryüzündekilerden mi, yoksa göktekilerden mi koruyorsunuz?» dedi.

«— Yerdekilerden.» dedik. **Hz. Ali:**

«— Gökte karara bağlanmadıkça (Allah istemeden) yeryüzünde hiçbir şey olmaz. Kaderi tecelli edinceye kadar herkesi iki melek korur ve müdafaa eder. Kaderi tecelli edince onu kaderi ile başbaşa bırakırlar. **Ali** de Allah tarafından sağlam bir kalkanla korunmaktadır. Eceli gelince kalkan kalkar. Kaderine razı olmayan, imanın tadını alamaz.» dedi.[312]

Katade (r.a.) anlatıyor: Gecenin sonuna doğru **Hz. Ali** (r.a.) de bir kararsızlık başladı. Bunun üzerine ailesi şüpheye düşerek fısıldaştılar. Toplanıp onunla konuştular. **Hz. Ali:**

«— Herkesin yanında iki melek vardır. Kaderde olmayan hiçbir şeyi korudukları kimseye yanaştırmazlar. Kader gelince melekler o kimseyi kaderleri ile başbaşa bırakırlar.» dedi. Sonra mescide çıktı ve orada şehid edildi.

---

[311] **Beyhakî; Bidaye:** 4/48. Korku namazı (Salât-ı havf) Resûlüllah ve eshabının savaşta beş vakit namazı kılış tarzıdır. Bu namaz Kur'an-ı Kerîm'de şöyle zikredilmektedir: **«Sen onların içinde bulunarak namazı kıldırdığın zaman, onlardan bir kısmı seninle beraber namaza dursun ve silâhları yanlarında bulunsun, bunlar secde ettikten sonra namazı henüz kılmayan diğer bir kısım gelsin, seninle birlikte namazını kılsın, ihtiyatlı bulunsunlar ve silâh ile mühimmatını yanında bulundursun. Kâfirler sizin silâh ve eşyanızdan gaflet etmenizi isterler ki birden bire üzerinize bir arada çullansınlar. Yağmurdan dolayı güçlüğe uğradığınız, yahut hastalıktan muztarip olduğunuz takdirde silâhlarınızı çıkarmanızda vebal yoktur. Fakat son derece ihtiyatlı davranın. Muhakkak ki Allah kâfirlere rüsva edici bir azap hazırlamıştır.» Nisa: 102.**

[312] **Ebû Davûd; İbnü Asâkir.**

Ebû Miclez'den: **Hz. Ali** mescidde namaz kılarken **Murad** kabilesinden bir adam gelerek:

«— Kendini koru! **Murad** kabilesi seni öldürmek istiyor.» dedi. **Hz. Ali** de:

«— Herkesin beraberinde onu takdir edilmeyen şeylerden korumak için iki melek vardır. Ancak kader gelince melekler onu kaderi ile başbaşa bırakırlar. Çünkü ecel, sağlam bir kalkandır.» dedi.[313]

Yahya b. Ebî Kesir ve diğerlerinden: **Hz. Ali**'ye:

«— Seni koruyalım mı?» dediler. **Hz. Ali:**

«— Kişiyi eceli korur.» diye cevap verdi.[314]

Cafer b. Muhammed, babasından naklediyor: İki kişi bir dava için **Hz. Ali**'ye geldiler. **Hz. Ali** hemen bir duvarın dibine oturdu. Bunun üzerine bir adam:

«— Ey mü'minlerin emîri! Duvar yıkılacak.» dedi. **Hz. Ali:**

«— Çekil git, Allah korur.» dedi. Gelen iki kişi arasındaki davayı karara bağladı. Kalktıktan sonra duvar yıkıldı.[315]

Ebû Zabye'den: **Abdullah b. Mes'ud**, son hastalığına yakalandığı zaman kendisini **Osman b. Affan** (r.a.) ziyaret etti ve:

«— Şikâyetin nedir?» diye sordu. **Abdullah:**

«— Günahlarım.» cevabını verdi. **Osman** (r.a.):

«— Canın ne istiyor?» dedi. **Abdullah:**

«— Rabbimin rahmetini.» dedi. **Osman** (r.a.):

«— Sana bir tabip çağırtayım mı?» dedi. **Abdullah** (r.a.):

«— Beni, tabip hasta yaptı.» dedi. **Osman** (r.a.):

«— Sana maaş bağlıyayım mı?» dedi. **Abdullah** (r.a.):

«— Maaşa ihtiyacım yok.» dedi. **Osman** (r.a.):

«— Senden sonra kızlarına faydası dokunur.» dedi. **Abdullah** (r.a.):

«— Kızlarımın fakir düşmesinden mi korkuyorsun? Ben kızlarıma her gece **Vâkı'a** sûresini okumalarını emrettim. Çünkü ben, Resûlüllah (s.a.v.)'ın: Kim her gece **Vâkı'a** sûresini okursa, o asla darlık görmez, buyurduğunu duymuştum.» dedi.[316]

---

313 **İbnü Said; İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 1/88.**

314 **Hılye: 1/75.**

315 **Delâil'ün-Nübüvve: sh. 211.**

316 **İbnü Asâkir; Tefsir-u İbn-i Kesîr: 4/281.**

KADERE RAZI OLMAK

Ömer (r.a.) den: Hayatım boyunca ister sevdiğim şeylerle, isterse sevmediğim şeylerle karşılaşayım, önemi yok. Çünkü, hangisinin benim için hayırlı olduğunu bilemem.[317]

Hz. Hasan (r.a.), babası **Hz. Ali** (r.a.) den naklediyor: **Hz. Ali'ye Ebû Zerr** (r.a.) in:

«— Benim için fakirlik zenginlikten, hastalık da sıhhatten daha iyidir.» dediği söylendi. Bunun üzerine **Hz. Ali** (r.a.):

«— Allah **Ebû Zerr**'in hayrını versin! Ben de şöyle söylüyorum: Allah'ın, kendisi için seçtiğine razı olan, O'ndan başkasını temenni etmez. Allah'ın kazasına ve tasarrufuna da böyle razı olunur.» diye mukabele etti.[318]

Ali (r.a.) den: Kişi, Allah'ın kendisine takdir ettiği şeye razı olsa da, olmasa da o, mutlaka başına gelir. Fakat kaderine razı olan sevap alır. Kim Allah'ın kendisine takdir ettiği kazaya razı olmazsa da, o yine başına gelir. Fakat o zaman sevaptan mahrum kalır.[319]

Abdullah b. Mesud (r.a.) dan: Kıyamet günü herkes dünyada yediklerini ister. Dünyada hepiniz Allah'ın takdir ettiği kaza ve kadere razı olursunuz. Ancak, buna razı olmayanların kalplerinde bir sıkıntı olur. Sizin, ağzınızda kor ateşi söndürmeniz kaza ve kadere razı olmamanızdan daha hayırlıdır.[320]

---

[317] İbnü Mübarek; İbnü Ebid-dünya; Elferce; Askerî; El-Mevaız; Kenz'ul-Ummal: 2/145.

[318] İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/145.

[319] İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/145.

[320] Hılye: 1/137.

ALLAH KORKUSU

Resûlûllah'ın (s.a.v.) Allahtan korkması:

İbnü Abbas (r.a.) anlatıyor: **Ebû Bekir** (r.a.), Hz. Peygamber'e:

«— Yâ Resûlallah! Seni ihtiyarlamış görüyorum.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) da:

«— Beni, **Hûd, Vâkıa, Mürselât, Nebe'** ve **Tekvir** sûreleri kocattı.» buyurdu.[321]

Ebû Saîd (r.a.) den: **Ömer b. Hattab** (r.a.), Hz. Peygamber'e:

«— Yâ Resûlallah! Çabuk ihtiyarladın.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) da:

«— Beni, **Hûd** ve kardeşleri **Vâkıa, Nebe'** ve **Tekvir** sûreleri ihtiyarlattı.» buyurdu.[322]

Ebû Saîd (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.):

«— Dünyada kaygısızca nasıl yaşarım! **İsrafil** sur'u ağzına almış, başını eğmiş, kulak kesilmiş bir vaziyette üfleme emrini bekliyor!» dedi.[323] Müslümanlar:

«— Yâ Resûlallah! Öyleyse ne söyliyelim?» diye sorduklarında, Hz. Peygamber:

«— **Hasbünallahü ve ni'mel vekîl. Alâllahi tevekelnâ,**[324] deyiniz.» buyurdu.[325]

İbnü Ömer (r.a.) den:

---

321 **Beyhakî.**

322 **Bidaye:** 6/59.

323 Hz. Peygamber bu sözü ile, müslümanların kıyametin her an kopması ihtimaline karşı daima dikkatli olmaları ve gafil olmamaları gerektiğini belirtiyor

324 **Allah bize kâfidir, o ne güzel vekildir, sadece Allah'a güvenip dayanırız.**

325 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Tirmizî; Bidâye:** 6/56.

Resûlüllah (s.a.v.), birinin; **«Azap ve cehennem bizim nezdimizdedir.»**[326] âyetini okuduğunu duyunca, derhal bayıldı.[327]

Eshabdaki Allah korkusu :

Sehl b. Sa'd (r.a.) dan: Ensardan bir gencin kalbine Allah korkusu düşmüştü. Cehennemi hatırladığı zaman ağlardı. Bu korku, ona kendisini eve hapsedecek kadar tesir etti. Bu durum Resûlüllah'a haber verilince, eve, gencin yanına geldi. Resûlüllah (s.a.v.) içeri girdiğinde genç hemen ona sarıldı ve cansız olarak yere düştü. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

«— Arkadaşınızı defnedin. Korku onun ciğerlerini parçaladı.» buyurdu.[328]

Huzeyfe (r.a.) den: Ensardan bir gencin kalbine Allah korkusu düşmüştü. Cehennemi hatırladığı zaman ağlardı. Bu korku o gence kendisini eve hapsedecek kadar tesir etmişti. Durum Resûlüllah (s.a.v.) a haber verildi. Resûlüllah, gencin yanına gelince, o, Hz. Peygamber'e şöyle bir baktı, kalkıp boynuna sarıldı, sonra da cansız olarak düştü. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

«— Arkadaşınızı defnedin. Cehennem korkusu onun ciğerlerini parçaladı. Kuvvet ve iradesi ile yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, Allah onu cehennemden korumuştur. Kişi umduğunu ister, korktuğundan da kaçar.»[329] buyurdu.

İbnü Abbas (r.a.) dan: Allahü Teâlâ, Peygamberine: **«Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakacağı insanlarla taşlar olan cehennemden koruyunuz.»** âyetini indirdiği zaman, Resûlüllah (s.a.v.) bu âyeti bir gün eshabına okudu. Bunun üzerine bir genç bayılıp düştü. Resûlüllah (s.a.v.) hemen elini gencin kalbinin üzerine koydu, kalp hareket ediyordu:

«— Ey genç! Allah'tan başka ilâh yoktur, de!» buyurdu. Genç, Hz. Peygamber'in arzusunu yerine getirince, onu cennetle müjdeledi. Eshabı:

«— Yâ Resûlallah! Bu müjde sadece ona mı?» diye sordular. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Allahü Teâlâ'nın: **«Bu cennet nimetleri, azametimden ve azabımdan korkan kimseler içindir.»**[330] buyurduğunu duymadınız mı?» diye cevap verdi.[331]

---

[326] **Müzzemmil:** 12.
[327] **İbnün-Neccar; Kenz'ul-Ummal:** 4/43.
[328] **Müstedrek; Beyhakî; Tergib:** 5/233.
[329] **İbnü Ebid-dünya; İbnü Kudame; Kenz'ul-Ummal:** 2/144, 3290; **Tahrim:** 6.
[330] **İbrahim:** 14.
[331] **Müstedrek; Tergîb:** 5/194.

Saîd b. Müseyyib (r.a.) den: **Ömer b. Hattab** (r.a.) hastalanmıştı. Resûlüllah (s.a.v.) ziyaretine geldi:

«— Yâ Ömer! Kendini nasıl buluyorsun?» diye sordu. **Ömer** (r.a.):

«— Cennet nimetlerini umuyorum, cehennem azabından da korkuyorum.» diye cevap verdi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bir mü'minin kalbinde umutla korku beraber bulunmadığı müddetçe Allah o kulunu umduğuna nail etmez. Korktuğundan da emin kılmaz.» buyurdu.[332]

Hasan (r.a.) dan: **Hz. Ebû Bekir** (r.a.) şöyle dedi:

«— Bilmiyor musunuz? Mü'minlerin umutlu korkulu olmaları, kendi elleri ile kendilerini tehlikeye atmaları ve Allah'tan haktan başka bir şey istememeleri için, Allah'ın ruhsat âyetleri ile şiddet âyetlerini, şiddet âyetleri ile de ruhsat âyetlerini birlikte zikretmiştir.[333]

Abdullah b. Er-Rumî anlatıyor: **Osman** (r.a.), bana gelerek şöyle' dedi:

«— Cennetle cehennem arasında hangisine gideceğimi bilmeden beklemektense, kül olmayı tercih ederim.»[334]

Katade'den: **Ebû Ubeyde b. Cerrah** (r.a.) şöyle dedi:

«— Keşke bir koç olaydım da ailem beni kesip etimden yese ve çorba yapsaydı.»

İmran b. Husayn (r.a.) şöyle dedi:

«— Keşke küllükte kül olaydım da, fırtınalı bir günde rüzgâr beni savuraydı.»[335]

Âmir b. Mesrûk'tan: **Abdullah b. Mes'ud**'un yanında bulunan bir adam:

«— Ashab-ı yeminden (kıyamette defteri sağdan verilenlerden) olmayı istemem. Allah'a yakın kimselerden olmayı isterim.» dedi. Bunun üzerine **İbnü Mes'ud**; kendisini kastederek:

«— Öyleleri de var ki öldükten sonra hiç dirilmeyi istemezler.» dedi.

Hasan-ı Basrî'den: **Abdullah b. Mes'ud** (r.a.) şöyle dedi:

«— Cennetle cehennem arasında dursam, bana ikisinden birini mi, yoksa kül olmayı mı istersin dense, mutlaka kül olmayı isterdim.»[336]

Ebû Zerr (r.a.) den: Allah'a yemin ederim ki, eğer benim bildiğimi bilseydiniz ne hanımlarınıza yaklaşırdınız ve ne de yataklarınızda yatardınız. Keşke, aziz ve celîl olan Allah bizi (insan olarak yaratacağına, kesilen ve meyvesi yenen bir ağaç olarak yaratsaydı.)[337]

---

332 Beyhakî; Kenz'ul-Ummal: 2/145.
333 Ebüşşeyh: Kenz'ul-Ummal: 2/144; Bk. Müslümanlık: 2/698 - 700.
334 Hılye: 1/60; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Ez-Zühd; Müntehab; 5/10.
335 İbnü Asâkir; Müntehab; 5/74; İbnü Sa'd: 3/413, 4/26.
336 Hılye: 1/133.
337 Hıye: 1/164.

Hizam b. Hâkîm'den: **Ebüdderda** (r.a.) şöyle dedi:

«— Ölümden sonra göreceklerimizi bilseydiniz, ne iştahla yemek yerdiniz, ne iştahla bir şey içerdiniz ve ne de dinlenebileceğiniz bir eve girerdiniz. Mutlaka kalabalık yerlere çıkar, göğüslerinizi döverek halinize ağlardınız. Keşke Allah beni, kesilen, sonra da meyvesi yenen bir ağaç olarak yaratsaydı.»[338]

Başka kaynaklarda, **Ebüdderda** (r.a.) nın şöyle dediği nakledilmektedir:

«— Keşke ailemin bir koçu olaydım da, onlara bir misafir gelcydi. Benim kesilmemi emredeydiler ve yeyip yedireydiler.»[339]

Abdullah b. Ömer (r.a.) den: Mes'ul bir kul olacağıma, keşke şu direk gibi olaydım.[340]

Tavus'dan: **Muaz b. Cebel** (r.a.) memleketimize geldiğinde bizim ileri gelenlerimiz, ona:

«— Eğer emredersen, bu taşlardan ve ağaçlardan sana bir mescid yaparız.» dediler. **Muaz b. Cebel** (r.a.), onlara:

«— Kıyamet günü onların sırtıma yüklenmesinden korkarım.» diye mukabele etti.[34]

Nâfi'den: **İbnü Ömer** (r.a.) Kâbe'ye girdi. Onun secdede şöyle niyaz ettiğini işittim:

«— Allah'ım, biliyorsun ki, beni Kureyşliler gibi dünya nimetlerine düşkün olmaktan koruyan sadece, Senin korkundur.»[342]

Ebû Hazım (r.a.) dan: **İbnü Ömer** bayılmış bir Iraklıya rastladı:

«— Ona ne oldu?» diye sordu.

«— Kur'an okunduğu zaman ona bu hal olur.» diye cevap verdiler. İbnü Ömer:

«— Biz de Allah'tan korkuyoruz, ama bayılmıyoruz.» dedi.[343]

Şeddat b. Evsel-Ensarî (r.a.) den: **Şeddat** (r.a.) yatağa girdiği zaman sağa sola döner, uykusu gelmezdi. Bunun üzerine:

«— Allah'ım, cehennem uykumu kaçırdı.» der ve kalkarak sabaha kadar namaz kılardı.[344]

Amr b. Seleme (r.a.) den: **Hz. Aişe** (r.a.):

«— Keşke bir ağaç olaydım! Keşke bir kesek olaydım! Keşke Allah beni hiç yaratmasaydı!» derdi.

---

338 **Hılye: 1/216.**
339 **İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/145.**
340 **İbnü Sa'd: 4/12.**
341 **Hılye: 1/236.**
342 **Hılye: 1/292.**
343 **Hılye: 1/312.**
344 **Hılye: 1/264.**

İbnü Ebî Müleyke'den: **İbnü Abbas** (r.a.) ölümünden önce **Hz. Aişe'**-nin yanına vardı, şu sözlerle onu övdü:

«— Resûlüllah'ın hanımı, müjdeler olsun! Hz. Peygamber senden başka bakire biri ile evlenmedi. Allahü Teâlâ âyetle senin suçsuzluğunu bildirdi.»

İbnü Abbas (r.a.) ın peşinden **İbnü Zübeyr** (r.a.) girdi. **Hz. Aişe** (r.a.) ona:

«— **Abdullah b. Abbas** beni methetti. Bugün kimsenin beni methetmesini istemem! Keşke tamamen unutulsam!» dedi.[345]

---

[345] **İbnü Sa'd: 8/74.**

ALLAH KORKUSUNDAN DOLAYI AĞLAMAK

Resûlüllah (s.a.v.) ın Allah korkusundan dolayı ağlaması :

Abdullah (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bana Kur'an oku.» dedi. Ben de:

«— Kur'an sana indirildi, ben sana nasıl okurum!» deyince:

«— Onu başkasından dinlemeyi severim.» buyurdular. Ben, sûre-i **Nisâ**'yı okudum. **«O halde her milletten bir şahit getirip seni de bütün bunlara şahit tuttuğumuzda onların hali ne olacak?»**[346] âyet-i kerimesine gelince:

«— Kâfi!» dedi ve hemen döndü. Gözlerinden yaşlar akıyordu.[347]

Eshabın Allah korkusundan dolayı ağlaması :

Ebû Hüreyre (r.a.) den: **«Siz bu söze mi, hayret ediyor, gülüyor da ağlamıyorsunuz.»**[348] âyetleri nâzil olduğu zaman suffe eshabı, yanakları ıslanıncaya kadar göz yaşı döktüler. Onların iniltilerini Resûlüllah (s.a.v.) duyunca onlarla beraber kendisi de ağladı. Resûlüllah (s.a.v.) ın ağlaması üzerine biz de ağladık. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.): Allah korkusundan dolayı ağlıyan, cehenneme girmez. Tövbe etmeksizin günahta ısrar eden kimse de cennete girmez. Eğer siz, günah işlemeseydiniz, Allahü Teâlâ mutlaka günah işleyen bir kavim yaratır, onları affederdi.» buyurdu.[349]

---

346 **Nisa:** 41.

347 **Buharî; Bîdaye:** 6/59.

348 **Necm:** 59 - 60.

349 **Beyhakî; Tergîb:** 5/190.

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.):

«— **Bunu yapamazsanız, ki elbette yapamıyacaksınız, kâfirler için hazırlanan ve yakıtı insanlarla taşlar olan ateşten korkun!»**[350] âyetini okudu ve şöyle dedi:

«— Cehennem kızarıncaya kadar bin sene yakıldı, beyazlayıncaya kadar bin sene daha yakıldı. Simsiyah oluncaya kadar, bin yıl daha ykıldı. O, alevi asla sönmeyen simsiyah bir ateş oldu.»

Bunun üzerine, Resûlüllah (s.a.v.) ın önünde bulunan bir zenci, yüksek sesle ağladı. Cebrâil (a.s.) inerek:

«— Önündeki bu ağlayan kimdir?» diye sordu. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Habeşli bir adamdır.» dedi ve onu övdü.

Cebrâil (r.a.) de, Allahü Teâlâ'nın şöyle buyurduğunu bildirdi: **«İzzetim, Celâlim ve arşımın üstündeki makamın hakkı için, dünyada benim korkumdan dolayı ağlayan kulumu, cennette çok güldüreceğim.»**[351]

Kays b. Ebû Hâzim (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) a geldiğimde **Ebû Bekir** (r.a.) onun sağında ayakta duruyordu. Allah'a hamd-ü senâ etti ve çok çok ağladı.[352]

Ali b. Ebû Talib'in torunu **Hasan b. Muhammed**'den: **Ömer b. Hat**tab, cuma günü hutbede: **«Güneş yuvarlanıp devrildiği, yıldızlar döküldüğü, dağlar yerinden oynayıp yürüdüğü, develer salıverildiği, vahşî hayvanlar toplandığı, denizler kabardığı, insanlar birleştiği, diri diri gömülen kıza «hangi suç yüzünden öldürüldü» diye sorulduğu, defterler açıldığı, gökyüzünün perdesi kalktığı, cehennem alevlendiği ve cennet yaklaştırıldığı zaman, herkes ne hazırlamışsa onu bilecek.»**[353] âyetine kadar okudu, ağlamaktan ilerisine devam edemedi.

Hasan-ı Basrî: Ömer b. Hattab (r.a.): **«Rabbimin azabı mutlaka gerçekleşecek, ona mani olacak hiç bir şey yoktur.»**[354] âyetlerini okuyunca onların tesirinden karnı şişti ve yirmi gün yatağa yattı.

Ubeyd b. Umeyr (r.a.): den: **Ömer b. Hattab** bize sabah namazını Sûre-i Yusuf'la kıldırdı. **«Oğullarından biri yana çekilerek, ne yazık oldu Yusuf'a! dedi. Kederini sezdirmeden oğullarına karşı öfkesini yenerek hüzünle gözleri dola dola ağladı.»**[355], âyetine gelince, kendisini tutamayarak ağladı, ve rûkua gitti.[356]

Abdullah b. Şeddad b. Hâd'dan: **Hz. Ömer** (r.a.) sabah namazında

---

350 Bakara: 24.
351 Beyhakî: İsfahanî; Tergib: 5/194.
352 Abdürrezzak; Müntehab: 5/260.
353 Tekrîr: 1-14.
354 Tûr: 7-8.
355 Yûsuf: 84.
356 Şafî; Müntehabül Kenz. 4/401.

Sûre-i Yusuf'u okuyordu. Ben son saflarda bulunuyordum. **«Ben kederimden ve hüznümden sadece Allah'a şikâyet ediyorum.»** âyetine gelince hıçkırıklarını duydum.

Hişam b. Hasan'dan: **Ömer** (r.a.) bir âyet okuduğu zaman boğazı tıkanır, yere düşünceye kadar ağlardı. Sonra da evine kapanırdı. O kadar ki, onu hasta zannedip ziyaret ederlerdi.[357]

Osman b. Affan (r.a.) ın azatlısı **Hanî**'den: **Osman**, bir kabrin başında durduğu zaman göz yaşları sakallarını ıslatıncaya kadar ağlardı. Ona:

«— Cenneti ve cehennemi hatırlayınca ağlamıyorsun da, kabri hatırlayınca ağlıyorsun?» dendi. **Osman** (r.a.) buna:

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın: Kabir, ahiret geçitlerinden ilk geçittir. Bu ilk geçitten kurtulanlar için ilerisi daha kolaydır. Kurtulamıyanlar için ise ilerisi daha da zordur, dediğini duydum.» Yine Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştu:

«— Kabirden daha korkunç bir manzara görmedim.»

Yine **Hanî** naklediyor: **Osman**'ın bir mezar başında şu mısraları okuduğunu duydum: «Eğer o çukurdan kurtulursan, kurtulmuş olursun büyük felâketlerden. Aksi takdirde, kurtulacağını zannetmem.»[358]

İbnü Ömer (r.a.) den: **Ömer, Muaz b. Cebel** (r.a.) e uğradı. **Muaz** ağlıyordu. **Ömer:**

«— Seni ağlatan nedir?» diye sordu. **Muaz b. Cebel** (r.a.):

«— Resûlüllah'tan duyduğum şu hadîstir: Riyanın en hafifi şirktir. Allahü Teâlâ'nın en çok sevdiği kullar da, tanınmayan mültekilerdir; onlar olmadıkları zaman aranmazlar, bulundukları zaman da tanınmazlar. Onlar, hidayet rehberleri ve ilim kandilleridirler.»[359]

Kasım b. Ebî Bezze'den: **İbnü Ömer** (r.a.) den duyan biri, bana anlattı. **İbnü Ömer**, Mütafifûn sûresini okudu: **«İnsanlar, hesaba çekilmeleri için, âlemlerin Rabbinin huzurunda durdukları zaman...»** âyetine gelince düştü, ağlamaktan gerisini okuyamadı.[360]

Nafî (r.a.) den: **İbnü Ömer** (r.a.), Bakara sûresinin şu son iki âyetini her okuduğunda ağlardı: **«İçinizdekini açıklasanız da, gizleseniz de Allah sizi onunla hesaba çeker ve dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Allah, her şeye kâdirdir. Peygamber ve mü'minler, O'na, Rabbinden indirilene inandı. Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve Peygamberlerine de inandı. Peygamberleri arasından hiç birini ayırt etmeyiz, işittik, affını dileriz, dönüş sanadır, dediler.»**[361]

---

[357] **Hılye: 1/51.**
[358] **Tirmizî; Tergîb: 5/322; Hılye: 1/61.**
[359] **Müstedrek; 3/270; Hılye: 1/15.**
[360] **Hılye: 1/305; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Sıfat'üs-Safve: 1/254.**
[361] **Bakara: 284, 285.**

Nafi'den: İbnü Ömer (r.a.): **«İnananların, kalplerinin Allah'ı anması ve ondan inen gerçeğe içten bağlanması zamanı daha gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine kitap verilen (Nasara ve Yahudi) ler gibi olmasınlar. Onların üzerinden uzun zaman geçti de kalpleri katılaştı; onların çoğu yoldan çıkmış kimselerdir.»** âyetini okuyunca ağlamaktan ilerisini okuyamadı.[362]

Yusuf b. Mahek'ten: **İbnü Ömer**'le **Ubeyd b. Umeyr** (r.a.) e gittik. Arkadaşlarına bir şeyler anlatıyordu. **İbnü Ömer**'e baktım ki, gözleri yaşla dolmuştu.[363]

Ubeyd b. Umeyr'den: **Ubeyd: «O zaman her milletten bir şahit getirip, seni de bütün bunlara şahit tuttuğumuzda onların hali ne olacak?»**[364] âyetini okuyup bitirince, **İbnü Ömer** ağlamaya başladı. Göz yaşlarından sakalları ve göğsü ıslandı. Ravî'lerden biri olan **Abdullah, İbnü Ömer**'in yanında bulunan birinin, kendisine:

«— Kalkıp **Ubeyd b. Umeyr**'e uzatma, şu ihtiyarı üzdün, demek istediğini söyledi.»[365]

Abdullah b. Ebî Müleyke'den: Mekke'den Medine'ye kadar **İbnü Abbas**'a arkadaşlık ettim. Konakladığı yerlerde gecenin yarısını ibadetle geçirirdi. **Eyyûb:**

«— O nasıl okurdu?» diye sordu. Ben de:

«— **Ölüm sarhoşluğu gerçekten gelir. Ey insan! İşte bu senin öteden beri kaçtığın şeydir.»**[366] âyetini ağır ağır, tane tane okur ve duygulanarak çok ağlardı, diye cevap verdim.[367]

Ebû Reca (r.a.), göz yaşlarının aktığı yeri göstererek:

«— **İbnü Abbas** (r.a.) ın burası sanki patika bir yol gibi olmuştu.» dedi.[638]

Osman b. Ebî Sevde anlatıyor: Cehennem vadisi üzerindeki mescidin giriş duvarını göstererek:

«— **Ubade b. Sâmit** (r.a.) i göğsünü şu duvara yaslamış ağlarken gördüm.»

«— Yâ **Ebel Velîd**, seni ağlatan nedir?» diye sordum.

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın, burada cehennemi gördüğünü söylediği şu yerdir.» diye cevap verdi.» dedi.[369]

---

362 **Hadid:** 16; **Ebül Abbas,** Tarihinde; **İsabe:** 2/349; **Hılye:** 1/305.
363 **İbnü Sa'd:** 4/162; **Hılye:** 1/305.
364 **Nisa:** 41.
365 **İbnü Sa'd:** 4/162
366 **Kâf:** 19
367 **Hılye:** 1/327.
368 **Hılye:** 1/329.
369 **Hılye:** 6/110.

Ya'lâ b. Ata, annesinden naklediyor: Annesi, **Abdullah b. Amr** (r.a.) a sürme yapardı. O da kapıyı üzerine kapar, gözlerinde yaş kalmayıncaya kadar ağlardı. Sonra annem yine ona sürme için malzeme hazırlardı.[370]

Müslim b. Bişr'den: **Ebû Hüreyre** hastalandığı zaman ağladı.

«— Yâ **Ebû Hüreyre** (r.a.), seni ağlatan nedir?» diye sorulduğunda, o:

«— Ben sizin, bu dünyanız için ağlamıyorum. Beni ağlatan, yolumun uzaklığı ve azığımın azlığıdır. Cennetle cehennem arasında bir uçurumdayım. Hangisine götürüleceğimi bilmiyorum.» cevabını verdi.[371]

---

[370] **Hılve: 1/290.**

[371] **İbnü Sa'd: 4/62; Hılye: 1/383.**

DÜŞÜNMEK VE İBRET ALMAK

Eshabın tefekkürü ve ibret alması :

Eshabdan **Ebû Reyhane** (r.a.) nin azatlısı **Damra b. Habib**'den: **Ebû Reyhane,** bir savaştan dönmüştü. Akşam yemeğini yedikten sonra abdest alıp Mescide gitti. Bir süre okudu, yerinden ayrılmadan müezzin yatsı ezanını okudu. Karısı, kendisine:

«— **Ebû Reyhane!** Savaştın, yoruldun, sonra geldin. Bizim sende hakkımız yok mu?» dedi. **Ebû Reyhane** (r.a.):

«— Evet, doğru. Fakat eğer seni hatırlayabilirsem, senin bende hakkın var.» diye cevap verince, karısı:

«— Seni meşgul eden nedir?» dedi. O da:

«— Allah'ın cennetinde tavsif ettiklerini ve oradaki nimetleri düşünürken müezzinin ezanını işitmemdir.» dedi.[372]

Muhammed b. Vâsi anlatıyor: **Ebû Zerr** (r.a.) in vefatından sonra, bir adam Basra'dan gelerek annesinden onun ibadeti hakkında bilgi istedi.

«— **Ebû Zerr** (r.a.) in ibadeti hakkında bana bir şeyler anlatman için sana geldim.» dedi. Kadın:

«— O, bütün gün, bir kenara çekilir, tefekkür ederdi.» diye cevap verdi.[373]

Avn b. Abdullah b. Utbe anlatıyor: **Derda**'nın annesine **Ebüdderda**'nın en çok devam ettiği ibadetin hangisi olduğunu sordum. O da:

«— Tefekkür ve gördüğü her şeyden ibret almak.» diye cevap verdi.

Ümmüderda'ya:

«— **Ebüdderda**'nın en çok yaptığı amel hangisidir?» diye soruldu. O da:

---

[372] **İbnü Mübarek; İsabe: 2/157.**
[373] **Hılye: 1/164.**

«— Gördüğü her şeyden ibret almak.» diye cevap verdi.[374]

Ebüdderda (r.a.) dan: Bir saat tefekkür, bütün gece ibadetten daha hayırlıdır.[375]

İnsanlardan bir kısmı hayıra vesile olur, şerre mani olur. Bundan dolayı onlar için bir mükâfat vardır. Bir kısmı da hayıra mani olur, şerre vesile olur. Bundan dolayı da onlar sorguya çekilirler. Bir saat tefekkür[376], bütün gece ibadetten daha hayırlıdır.[377]

Habib b. Abdullah anlatıyor: Savaşa gitmek isteyen bir adam, **Ebüdderda**'ya gelerek:

«— **Ebüdderda!** Bana nasihat et!» dedi. **Ebüdderda** (r.a.):

«— Rahat zamanlarında Allah'ı an ki, O da seni sıkışık anında hatırlasın. Dünyalık bir şey görünce sonunun ne olacağını düşün.» dedi.[378]

Nefs Muhasebesi :

Ebû Bekir (r.a.) in azatlısı anlatıyor: **Ebû Bekir es-Sıddîk** şöyle demiştir. Kim kendi nefsine kusurundan dolayı kızarsa, Allah o kimseyi gazabından emin kılar.

Sabit b. el-Haccac'dan: **Ömer b. Hattab** (r.a.) şöyle demiştir: Amelleriniz mizana konmadan önce ölçülü hareket edin. Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin. Çünkü dünyada kendinizi hesaba çekmeniz yarın kıyamet günü hesaba çekilmenizden daha kolaydır. Mahşer günü için iyi ameller hazırlayın. **«O gün huzura getirilirsiniz, yaptığınız hiçbir şey gizli kalmaz.»**[380]

Enes b. Malik (r.a.) anlatıyor: Bir gün, **Ömer b. Hattab**'la beraber giderken o bir bahçeye girdi. Aramızda duvar vardı. İç tarafta onun kendi kendine:

«— Ey mü'minlerin emîri! Allah'a isyandan kendini koru. Yoksa Allah sana azap eder.» dediğini duydum.[381]

---

374 **Hılye: 1/208; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Sıfat'üs-Safve: 1/258.**
375 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Sıfat'üs-Safve: 1/258; İbnü Sa'd: 7/392.**
376 Buradaki saati mutlak mânâda almamalıdır.
377 **İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/142.**
378 **Hılye: 1/209.**
379 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Sıfat'üs-Safve: 1/258; İbnü Ebiddünya; Muhasebetü-n-nefs; Kenz'ul-Ummal: 2/162; Hılye: 1/52.**
380 **El-Hâkka: 18.**
381 **Ebû Nüaym; Ma'rife; İbnü Asâkir; Müntehab: 4/400.**

SUSMAK VE DİLİNE SAHİP OLMAK

Resûlüllah (s.a.v.) ın Susması :

Simak'tan: **Cabir b. Semüre**'ye:

«— Resûlüllah'la sohbet eder miydin?» diye sordum.

«— Evet.» dedi ve ilâve etti: «O, çok az konuşurdu.» [382]

Ebû Malik el-Eşcei (r.a.), babasından naklediyor: Biz çocukken, Resûlüllah (s.a.v.) ın yanında otururduk. Ondan daha az konuşan hiç bir kimse görmedim. Eshabı konuşup da sözü uzattıkları zaman tebessüm ederdi.[383]

Ubade b. Samit (r.a.) anlatıyor: Bir gün Resûlüllah (s.a.v.), devesi üzerinde eshabı ile beraber yola çıktı. Hiç biri Resûlüllah (s.a.v.) ın önüne geçmiyordu. **Muaz b. Cebel** (r.a.):

«— Yâ Resûlallah! Allah'tan, senden önce bizim ruhumuzu gabzetmesini isterim. Allah göstermesin! Sen ölürsen, senden sonra hangi ibadeti yapalım? Allah yolunda cihad mı yapalım yâ Resûlallah?» dedi. Ben de:

«— Anam babam sana feda olsun yâ Resûlallah!» dedim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Allah yolunda cihad güzel şey! Fakat insanlar için bundan daha üstünü var.» buyurdu. **Muaz b. Cebel** (r.a.):

«— Oruç ve sadaka mı?» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Oruç ve zekât da güzel şey! Fakat, insanlar için bunlardan daha üstünü var.» buyurdu. Bunun üzerine **Muaz**, bildiği bütün hayırları saydı. Hepsine de Resûlüllah (s.a.v.):

«— İnsanlar için bundan daha hayırlısı var.» buyurdu. **Muaz** (r.a.):

---

382 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Taberanî; İbnü Sa'd: 1/372.**

383 **Taberanî; Mecma'uz-Zâvid: 1/298.**

«— Yâ Resûlallah! İnsanlar için bundan daha hayırlı olan nedir?» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) ağzını işaret ederek:

«— Susmak! Konuşunca da hayır konuşmak.» buyurdu. **Muaz** (r.a.):

«— Dillerimizin söylediklerinden sorumlu olur muyuz?» deyince Resûlüllah (s.a.v.), **Muaz**'ın dizine vurdu. Sonra da:

«— Annen yokluğuna yansın!» dedi ve daha başka bir şeyler de söyledikten sonra şöyle buyurdu:

«— İnsanları Cehenneme yüzüstü düşürecek olan şey, dillerinden başkası değildir. Kim Allah'a ve âhiret gününe inanırsa ya hayır söylesin, ya da sussun. Hayır konuşun faydalanın. Şer konuşmayın ki, selâmette olasınız.»[384]

Eshabın Susması :

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah zamanında bir adam öldürüldü. Bir kadın öldürülen adam için ağladı ve:

«— Yazık oldu şehide!» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.), kadına:

«— Sus! Nereden biliyorsun onun şehid olduğunu? Belki o, kendisini ilgilendirmeyen bir şeyler konuşan ve cimrilik eden biridir.» dedi.[385]

Enes (r.a.) anlatıyor: Uhud savaşında bizden şehid düşen birinin açlıktan dolayı karnına bir taş bağlamış olduğu görülüdü. Annesi yüzündeki toprakları silerek:

«— Yavrucuğum, ne mutlu sana, cennete gireceksin!» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.):

«— Ne biliyorsun? Belki o, kendisini ilgilendirmeyen hususlarda konuşan ve malından vermesi gerekeni vermeyen biridir.» buyurdu.[386]

Halid b. Nümeyr'den:

Ammar b. Yasîr, çok az konuşur, uzun zaman hüzünlü ve kederli dururdu. Umumiyetle Allah'a sığınmak için konuşurdu.[387]

Ebû İdris el-Havlânî anlatıyor: Şam Mescidi'ne girer girmez yakışıklı, çok az konuşan, beraberindeki insanların ihtilâfa düştükleri şeyleri kendisine sordukları ve görüşüne göre hareket ettikleri bir adam gördüm. Kim olduğunu sordum:

---

[384] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 10/299.**
[385] **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 10/303.**
[386] **Mecma'uz-Zevâid: 10/303; Mişkât; Tirmizî.**
[387] **Hılye: 1/42.**

«— **Muaz b. Cebel** (r.a.) diye cevap verildi.[388]

Eslem anlatıyor: **Ömer** (r.a.), **Ebû Bekir** (r.a.) i dilini çekerken gördü:

«— Resûlüllah'ın halifesi, ne yapıyorsun?» dedi. **Hz. Ebû Bekir** (r.a.):

«— Bu beni helâk edecek. Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştu: Vücutta, dilin belâsından şikâyet etmeyen hiç bir organ yoktur.» cevabını verdi.[389]

Sabit el-Bünanî anlatıyor: Bir gün **Şeddat b. Evs**, arkadaşlarından birine:

«— Sofrayı getir, vakit geçirelim.» dedi. Bunun üzerine arkadaşı:

«— Seninle arkadaş olalıdan beri böyle bir söz duymamıştım!» deyince **Şeddat b. Evs:**

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın vefatından bu yana, ağzımdan lüzumsuz söz çıkmamıştır. Bundan başka da çıkmayacak.» diye cevap verdi.[390]

Süleyman b. Musa anlatıyor: **Şeddat b. Evs** (r.a.):

«— Sofrayı getirin, vakit geçirelim!» deyince, onu kınadılar:

«— **Ebû Ya'lâ**'ya[391] bakın, ne diyor!» dediler. **Şeddat b. Evs** (r.a.) onlara şöyle cevap verdi:

«— Yeğenim! Ben, Resûlüllah (s.a.v.) ın vefatından bu yana, bundan başka bilerek faydasız bir söz söylemedim. Gelin! Size anlatayım; bunu bırakın daha hayırlısını alın: Allahım, biz senden bütün işlerde teennî, hayırlı işlerde devamlı gayret, nimetlerine şükür ve sana iyi ibadet etmek isteriz. Senden kalb-i selîm ve doğru söyleyen bir dil isteriz Senden bildiğin hayırları ister, bildiğin şerlerden de sana sığınırız. İştc bunları alın, diğer faydasız sözlerimi atın.» dedi.[392]

Başka bir rivayette şu ilâve vardır: Söylediklerimi bırakın. Söyleyeceklerimi dinleyin. Resûlüllah'ın şöyle dediğini duydum: «Herkes altın, gümüş saklıyor. Siz de şu sözleri muhafaza edin: Allahım, senden işlerde sebat, hak yolda da gayret isterim. Allahım, bildiğin günahlarımızı affetmeni isteriz. Çünkü, sen gaibdekileri hakkı ile bilensin.»[393]

İsa b. Ukbe nakilediyor: **Abdullah b. Mes'ud** (r.a.):

«— Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin ederim ki, yer yüzünde dilden başka, uzun müddet hapiste tutulmaya lâyık başka bir şey yoktur.» dedi.[394]

---

[388] **Müstedrek: 3/369.**
[389] **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 10/302; Hılye: 1/33.**
[390] **Hılye: 1/265.**
[391] **Ebû Ya'lâ; Şeddad b. Evs**'in lâkabıdır.
[392] **Hılye: 1/265.**
[393] **Hılye: 1/266; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Tefsîr-ü İbni Kesîr: 2/351..**
[394] **Hılye: 1/134; Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 1/303.**

İbnü Mes'ud'dan: Sizi, fazla konuşmanın tehlikeli olduğu hususunda uyarıyorum! Halinizi arzedecek kadar konuşmanız kâfidir.

Bu hususta başka bir rivayet de şöyledir: Kıyamet günü insanların çoğunun hatası, bâtıla çok dalmış olmalarındandır.[395]

Ali (r.a.) den: Dil, bedenin muvazene organıdır. Dil istikamette olursa diğer azâlar da istikamette olur. Dil bozulduğu zaman, diğer organlar da bozulurlar.

Kendini gizle, anılma. Az konuş ki, selâmette olasın. Susmak, cennete girmek için bir vesiledir. Sırrını söyleme dostuna, dostunun dostu vardır, o da söyler dostuna. Çünkü suya deri tulum dayanmaz.[396]

Ebüdderda (r.a.) dan: Konuşmasını öğrendiğiniz gibi, susmayı da öğrenin. Çünkü susmak, büyük bir akıllılıktır. Konuşmaktan çok dinlemeye çalış. Seni ilgilendirmeyen hususlarda konuşma. Hayretini mucip olmayan şeye gülme. İşin olmayan yere gitme.[397]

Ebüdderda (r.a.) dan: Mü'minde Allah (c.c.) ın en çok sevdiği organ, dilidir. Mü'mini onun vasıtası ile cennete sokar. Kâfirde de Allah'ın en çok buğzettiği organ dilidir. Kâfiri de dili sebebi ile cehenneme atar.[398]

İbnü Ömer (r.a.) den: Kulun temizlenmesi gereken organı, dilidir.

Enes b. Malik (r.a.) den: Hiç bir kul, diline sahip olmadıkça müttekî olamaz.[399]

---

395 **Mes'ûdî; Mecma'uz-Zevâid.**
396 **İbnü Ebiddünya; Kenz'ül-Ummal: 2/158.**
397 **İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/159.**
398 **Hılye: 1/220.**
399 **Hılye: 1/307.**

RESÛLÜLLAH (s.a.v.) IN KONUŞMA TARZI

Aişe (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) tek tek konuşurdu. Eğer biri saymaya kalksa, konuştuğu kelimelerin harflerini sayabilirdi.

Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: ... Falanın babası gelip evimin yanına oturdu. Resûlüllah (s.a.v.) tan bahsediyordu. Tesbihimi çekerken onun konuşmalarını işittim. Ben tesbihi tamamlamadan kalktı. Eğer yetişseydim mutlaka ona gerekeni söylerdim. Çünkü, Resûlüllah (s.a.v.) böyle acele acele konuşmazdı.[400]

Hz. Aişe (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) tek tek konuşur ve konuştuğunu herkes anlardı. Acele acele konuşmazdı.[401]

Cabir (yahut da **İbnü Ömer**) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) tane tane konuşurdu.[402]

Enes (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) konuştuğu zaman bir sözü üç defa tekrar ederdi. Bir topluluğun yanına varınca onlara üç defa selâm verirdi.[403]

Sümame b. Enes (r.a.) den: **Enes** konuştuğu zaman bir sözü üç defa tekrar ederdi. Resûlüllah (s.a.v.) ın da konuştuğu zaman sözünü üç defa tekrar ettiğini ve yabancı bir yere girmek istediği zaman da üç defa izin istediğini söylerdi.[404]

Enes (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) konuştuğu zaman, sözlerinin zihinlerde yerleşmesi için üç defa tekrar ederdi.[405]

---

400 **Buharî; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Müslim; Ebû Davûd.**
401 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Ebû Davûd.**
402 **Ebû Ya'lâ.**
403 Resûlüllah'ın tekrar ettiği sözler, önemli olan ve eshabının iyice öğrenip kendileri için düstür edinmeleri gereken emir ve tavsiyeleriydi. **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî.**
404 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel.**
405 **Tirmizî.**

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) ın şöyle buyurduğunu işittim: «Hikmetli sözlerle gönderildim. Düşmana verdiğim korku sayesinde zafer kazandım. Uyurken yeryüzü hazinelerinin anahtarları bana getirilerek elime kondu.»[406]

Abdullah b. Selâm (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) konuşmaya başladığı zaman çok defa gözlerini semaya kaldırırdı.[407]

Amr İbnü Âs (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) yüzünü kavmin en kötülerine karşı çevirir ve onlarla konuşurdu. Bu hareketi ile onları dine ısındırırdı. Yüzünü bana doğru da çevirir ve benimle de konuşurdu. Bunun üzerine ben, kendimi kavmimin en hayırlısı zannettim. Resûlüllah (s.a.v.) e:

«— Yâ Resûlallah! Ben mi daha hayırlıyım, yoksa **Ebû Bekir** (r.a.) mi?» diye sordum.

«— **Ebû Bekir.**» buyurdular.

«— Yâ Resûlallah! Ben mi daha hayırlıyım, yoksa **Ömer** (r.a.) mi?» dedim.

«— **Ömer.**» buyurdular.

«— Yâ Resûlüllah! Ben mi daha hayırlıyım, yoksa **Osman** (r.a.) mı?» diye sordum.

«— Osman.» buyurdular.

Ne zaman ki Resûlüllah'a bu soruları sordum, bir daha bana yüzünü dönüp konuşmaz oldu. Keşke sormasaydım.[408]

---

406 Yeryüzü hazinelerinin Hz. Peygamber'in eline konmasından maksat, müslümanların dünyaya hakim olmalarının mümkün olduğunu belirtmektedir. **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî.**

407 **İbnü İshak; Ebû Davûd, Kitab'ül Edeb; Bidâye:** 6/40 ve 41.

408 **Tirmizî, Şemail,** sh. 2; **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid:** 9/15.

RESÛLÜLLAH (s.a.v.) IN TEBESSÜMÜ VE GÜLMESİ

Hz. Aişe (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) ın diş etlerini görebileceğim kadar kahkaha ile güldüğünü görmedim. O, sadece tebessüm ederdi.[409]

Cez'in torunu **Abdullah b. Haris** (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) dan daha çok tebessüm eden hiç kimse görmedim.

Resûlüllah (s.a.v.) ın gülmesi, tebessüm şeklindeydi.[410]

Simâk b. Harb anlatıyor: **Cabir b. Semure** (r.a.) ye:

«— Resûlüllah'la oturup sohbet ediyor muydun?» dedim.

«— Evet, çok. O, güneş doğuncaya kadar sabah namazını kıldığı yerden kalkmazdı. Güneş doğunca kalkardı. Eshab, konuşur ve cahiliye devrinde yaptıklarını anlatarak gülerlerdi. Resûlüllah (s.a.v.) da sadece tebessüm ederdi.»[411]

Simâk anlatıyor: **Cabir b. Semure** (r.a.) ye:

«— Resûlüllah (s.a.v.) la oturuyor muydun?» dedim.

«— Evet, o az konuşur ve az gülerdi. Bazen eshabı onun yanında şiir okurlar, Resûlüllah (s.a.v.), kendileri ile ilgili bir şey söyleyince eshab güler, Resûlüllah (s.a.v.) ise ekseriya tebessüm ederdi.[412]

Husayn b. Yezîd el-Kelbî (r.a.) den Resûlüllah (s.a.v.)'ı gülerken görmedim. O, sadece tebessüm ederdi. Resûlüllah (s.a.v.) bazen açlıktan dolayı karnına taş bağlardı.[413]

Amra anlatıyor: **Aişe** (r.a.) ye:

«— Resûlüllah (s.a.v.) hanımları ile başbaşa kaldığı zaman nasıldır?» diye sordum.

«— Sizin kocalarınız gibiydi. Fakat o, çok cömert, çok nazik ve güler yüzlü idi.»[414]

---

409 **Buharî; Müslim.**

410 **Tirmizî.**

411 **Müslim; İbn-i İshak; Ebû Davud; Bidaye: 6/40, 41.**

412 **Tayâlesî; Bidaye: 6/41 ve 42; İbnü Sa'd: 1/372.**

413 **Hılye; İbnü Asâkir; Kenz-ul-Ummal; 4/42; İbnü Kani; İsabe: 1/340.**

414 **Harâitî; Müstedrek; Kenz'ul-Ummal: 4/47; İbnü Asâkir; Bidaye; 6/44; İbnü Sa'd: 1/91.**

«— Resûlüllah (s.a.v.), hanımları ile başbaşa kaldığı zaman nasıldır?» diye sordum.

Cabir (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) a vahy geldiği veya nasihat ettiği zaman bir kavme gelen tehlikeyi haber veren biri, derdin. Diğer zamanlarda ise, insanların en sakini ve güler yüzlü olanı idi.[415]

Ebû Ümame (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.), insanların en çok gülümseyeni ve en temiz kalpli olanı idi.[416]

Sa'd (r.a.) anlatıyor: Hendek savaşında, Resûlüllah (s.a.v.) ın azı dişleri görününceye kadar güldüğünü gördüm. **Âmir:**

«— Nasıl güldü?» diye sordu. **Sa'd** şöyle devam etti:

«— Düşman saflarında elinde kalkan olan bir adam vardı. **Sa'd** da ok atıyordu. Adam, kalkanı yüzüne siper ederek şöyle şöyle söylüyordu. Bunun üzerine **Sa'd** hemen ona atmak üzere bir ok hazırladı. Adam, başını kaldırınca alnından vurdu. Düşman yuvarlanıp ayakları yukarı gelince, Resûlüllah (s.a.v.) azı dişleri görülünceye kadar güldü.»

Âmir:

«— Neden güldü?» diye sordu. **Sa'd:**

«— Adamın hareketinden dolayı.» cevabını verdi.[417]

Ebû Hüreyre (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) a bir adam gelerek:

«— Mahvoldum! Ramazanda âilemle cima ettim.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bir köle azat et!» buyurdu. Adam:

«— Kölem yok.» dedi.

«— Aralıksız iki ay oruç tut!» buyurdu. Adam:

«— Dayanamam.» dedi.

«— Öyleyse altmış fakiri doyur!» buyurdu.

«— Doyuramam.» dedi.

O sırada Resûlüllah (s.a.v.) a bir sepet hurma geldi. Resûlüllah (s.a.v.), hurmayı getirerek:

«— Soru soran nerede? Al bunu, fakirlere dağıt!» dedi. Adam:

«— Benden daha fakirlere mi? Vallahi, Medine'de bizden daha fakir bir aile yok.» deyince, Resûlüllah (s.a.v.) azı dişleri görününceye kadar güldü:

«— Öyleyse siz yeyin!» buyurdu.[418]

Ebû Zerr (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu: Cennete ilk girecek insanı ve cehennemden en çok çıkacak olanı biliyorum; kıyamet günü hesaba çekilmek üzere bir adam getirilir:

---

[415] **Bezzar; Mecma'uz-Zevâid: 9/17.**
[416] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 9/17.**
[417] **Tirmizî, Şemail sh. 16.**
[418] **Buharî: 2/799.**

«— Büyük günahlarından bahsetmeden ona küçük günahlarını gösterin!» buyurulur. Kendisine de:

«— Şu, şu günlerde şöyle şöyle, yaptın.» denir. Adam, yaptıklarını kabul eder, inkâr etmez, fakat işlediği diğer büyük günahların hesabının sorulmasından korkar. Bunun üzerine:

«— İşlediği her kötülüğün yerine ona, bir iyilik sevabı verin.» diye emredilince, adam:

«— Benim daha başka günahlarım da var, onları burada göremiyorum.» der. Bunun üzerine Resûlüllah'ın, azı dişleri görününceye kadar güldüğünü gördüm.

Abdullah b. Mes'ud (r.a.) dan: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurdu: Cehennemden en son çıkacakları tanıyorum; oradan sürünerek çıkan bir adama:

«— Çık, cennete gir!» denir. O da cennete girmek için gider. İnsanların, cennetteki bütün makamları almış olduklarını görünce, geri döner:

«— Yâ Rabbi! İnsanlar cennetteki bütün makamları almışlar.» der. Bunun üzerine, ona:

«— Dünyadaki durumunu hatırlıyor musun?» denir.

«— Evet.» der.

«— Öyleyse iste.» denir ve o da ister. Bunun üzerine, ona:

«— Sana, on misli fazlasıyla istediğin verildi.» denilince:

«— Benimle alay mı ediyorsun? Melekler alay eder mi?» der.

Bu hâdiseyi anlatınca, Resûlüllah (s.a.v.) ın azı dişleri görününceye kadar güldüğünü gördüm.[419]

---

[419] Tirmizî, Şemail sh. 16

VAKAR

Harice b. Zeyd (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) bulunduğu her mecliste insanların en vakuru idi. Hemen hemen hiç bir uzvu açık olmaz, gayet vakur davranırdı.[420]

Şehr b. Havşeb'den: Eshab, **Muaz b. Cebel** (r.a.) in de bulunduğu sohbetlerinde, onun heybetinden korkarlardı.[421]

Ebû Müslim el-Havlânî'den: Humus mescidine girmiştim. Baktım orada, aralarında gözleri sürmeli, yakışıklı ve az konuşan bir gencin de bulunduğu eshabtan otuz kadar ihtiyar vardı. Şüphelendikleri hususları ona gidip soruyorlardı. Arkadaşıma:

«— Bu kim?» diye sordum.

«— **Muaz b. Cebel** (r.a.).» deyince, sevgisi gönlüme düştü. Onlar oradan ayrılıncaya kadar onunla beraber bulundum.

Ebû Müslim el-Havlânî'den gelen başka bir rivayet: Bir gün Resûlüllah'ın eshabı ile beraber mescide girdim. Mescide ilk gelen kimse **Ömer b. Hattab** (r.a.) ın valisi idi. Otuz küsur kişinin bulunduğu cemaate ben de katıldım. Hepsi de Resûlüllah'tan bahsediyorlardı. Halkada esmer, tatlı konuşan ve parlak yüzlü bir genç vardı. O, topluluğun yaşça en küçük olanı idi. Bir meselede şüpheye düştükleri zaman ona arz ediyorlar, o da meseleyi hallediyordu. Hiçbir şey konuşmuyor, sadece onların sorularını cevaplandırıyordu.

«— Ey Allah'ın kulu! Sen kimsin?» diye sordum.

«— Ben, **Muaz b. Cebel**'im.» diye cevap verdi.[422]

---

[420] Kâdı İyaz, Şifa; Ebû Davûd, Merasil, Şerhu-ş-Şifa, Hafaci: 2/17.
[421] Hılye: 1/231.
[422] Hılye: 1/231.

ÖFKEYİ YENMEK

Ebû Berzetel Eslemî (r.a.) anlatıyor: Bir adam, Ebû Bekr es-Sıddık'a ağır konuşunca, ben:

«— Boynunu vurayım mı?» dedim. Bunun üzerine, Ebû Bekr (r.a.) onu azarladı, ve:

«— Resûlüllah (s.a.v.) her şeyi açıkça ortaya koyduktan sonra böyle bir hareket yapan kimseye bu ceza verilmez.» dedi.[423]

Ömer (r.a.) den: Kulun, bir anlık öfkesini yenmesi, bir yudum süt, ya da bal şerbeti içmesinden daha hayırlıdır.[424]

KISKANÇLIK

Übey b. Kâ'b'tan: Bir adam, Resûlüllah (s.a.v.) a gelerek:

«— Filân, analığının yanına serbestçe giriyor.» deyince, **Übey**:

«— Ben olsam onu kılıcımla keserim.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) güldü ve şöyle buyurdu:

«— Yâ **Übey**! Ben senden daha kıskancım. Allah Teâlâ ise benden daha kıskançtır.»[425]

Muğire'den: **Sa'd b. Ubade**:

«— Eğer bir adamı karımla beraber görsem, ona kılıcın keskin tarafını vururum.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.), **Sa'd**'ın bu sözünü duyunca:

«— **Sa'd**'ın kıskançlığından dolayı hayret mi ediyorsunuz? Allah'a yemin ederim ki, ben ondan daha kıskancım, Allah ise benden daha kıskançtır. Allah gizli ve aşikâr bütün kötülükleri haram kılmıştır. Allah kadar özrü kabul eden hiç kimse yoktur. Bundan dolayı o, müjdeciler ve uyarıcılar gönderdi. Allah'tan daha çok mükâfatlandırmayı seven hiç kimse yoktur. Bundan dolayı Allah, cenneti va'detmiştir.» buyurdu.[426]

Ebû Hüreyre (r.a.) den: **Sa'd b. Ubade**:

«— Eğer karımın yanında bir adam bulsam, suçlu olduğuna dair dört şahit getirmedikçe ona elini sürmeyecek miyim?» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) cevaben:

«— Evet.» dedi. **Sa'd b. Ubade** ise:

«— Asla, seni Hak Din ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, ben, dört şahit getirmeden, o adamı kılıcımla öldürürdüm!» deyince Resûlüllah (s.a.v.):

---

[423] **Tayalisî: Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Humeydi; Ebû Davûd; Tirmizî; Ebû Ya'lâ; Said b. Mansur** ve diğerleri; **Kenz'ul-Ummal: 2/161.**
[424] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Kenz'ul-Ummal:**
[425] **İbnü Asâkir; Müntehab; 5/132.**
[426] **Buharî; Müslim.**

«— Büyüğünüzün söylediklerini dinleyin! O çok kıskançtır. Ben ondan kıskancım, Allah ise benden daha kıskançtır.» buyurdu.[427]

İbnü Abbas (r.a.) dan gelen rivayette şu ilâve vardır:

«— Yâ Resûlallah! Onu kınamayın, o çok kıskançtır. Vallahi o, dul bir kadın ile evlenmedi. İçimizden birimiz evlenir korkusuyla da kıskançlığı yüzünden hanımlarından hiç birini boşamadı.» dediler. Bunun üzerine **Sa'd:**

«— Yâ Resûlallah! Allah'a yemin ederim ki, dört şahit getirme meselesi haktır ve Allah tarafından emredilmiştir. Fakat, bir adamla kucak kucağa karımı görüp de o adamı dört şahit getirinceye kadar rahat bırakmaya hayret ediyorum! Vallahi dört şahit getirmeden onun işini bitiririm.» dedi.[428]

Aişe (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.) bir gece yanımdan çıktı. Bunun üzerine onu kıskandım. Döner dönmez yaptıklarımı gördü:

«— Sana ne oldu yâ **Aişe,** kıskandın mı?» dedi.

«— Elbette benim gibiler senin gibileri kıskanır!» dedim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Gerçekten sana şeytanın gelmiş.» buyurdu.

«— Yâ Resûlallah! Benim yanımda şeytan var mı?» diye sordum.

«— Evet.» dedi.

«— Senin yanında da var mı?» dedim.

«— Evet, fakat o teslim oluncaya kadar Allah bana yardım ediyor.» buyurdu.[429]

Aişe (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.), **Ümmü Seleme** (r.a.) ile evlendiği zaman, onun güzel olduğunu bize söylediler. Son derece üzülmüştüm. Onu görmek için fırsat kolladım. Nitekim gördüm de. Vallahi bana anlatılandan kat kat daha güzeldi. Bu durumu **Hafsa** (r.a.) ya söyledim. (İkisi de aynı fikirde idiler.)

«— Hayır, vallahi bu senin kıskançlığından ileri geliyor, söyledikleri kadar değil.» dedi. **Hafsa** (r.a.) da onu görmek için fırsat kolladı. Görünce:

«— Onu gördüm. Vallahi o, ne senin dediğin kadar, ne de senin söylediğine yakın. O, sadece güzel, o kadar.» dedi. Bilâhare onu ben tekrar gördüm. Hakikaten **Hafsa**'nın dediği gibi imiş. Fakat ben, çok kıskançtım.[430]

Ali (r.a.) den: Kadınlarınızın sokaklarda yabancı erkekler arasında

---

[427] **Müslim; Mişkât** sh. 278.
[428] **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid; 5/12; Müsned-i Ahmed b. Hanbel.**
[429] **Müslim; Mişkât,** sh. 280.
[430] **İbnü Sa'd: 8/94.**

dolaştıklarını duyuyorum. Kıskanmıyor musunuz? Kıskanç olmayanlarda hayır yoktur.[431]

Kıskançlık iki kısımdır: İyi, güzel olan ki, bununla erkek ailesini korur. Diğeri ise, erkeği cehenneme sokar.[432]

İYİLİĞİ EMRETMEK, KÖTÜLÜĞE MANİ OLMAK

İbn-i Mes'ud (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) gelerek :

«— **İbnü Mes'ud!**» dedi. Üç defa):

«— Buyur yâ Resûlallah!» dedim.

«— İnsanların en faziletlisi hangisidir, biliyor musun?» dedi.

«— Allah ve Resûlü daha iyi bilir.» dedim.

«— İnsanların en faziletlisi, dinlerini iyice anlayıp bilerek amel edenlerdir.» buyurdu. Sonra:

«— **İbnü Mes'ud!**» dedi.

«— Buyur yâ Resûlallah!» dedim.

«— İnsanların en bilgini hangisidir, biliyor musun?» diye sordu.

«— Allah ve Resûlü daha iyi bilir.» dedim.

«— İnsanların en bilgini, halkın ihtilâf ettiği zamanlarda doğruyu bulabilenlerdir. İsterse onlar, amelce noksan olsunlar ve oturağı üstünde sürünsünler. Benden öncekiler 72 fırkaya ayrıldılar. Bunlardan üçü kurtuldu, diğerleri ise helâk oldu. Kurtulanlardan biri: Hükümdarlara karşı geldiler. **Meryem oğlu İsa**'nın tebliğ ettiği dinleri uğrunda mücadele ettiler. Fakat yakalanıp öldürüldüler ve bıçkılarla biçildiler. İkinci fırka mensupları: Hükümdarlara karşı gelmeye güçleri yetmedi. Onların aralarında da yaşayamadılar. Onları, Allah'a inanmaya ve **Meryem oğlu İsa**'nın dinine girmeye davet ederek, memleket memleket dolaştılar ve dünya ile alâkayı kesip inzivaya çekildiler. Onlar, Allah-ü Teâlâ'nın haklarında: **«Onlar bizim kendilerine farz kılmadığımız ruhbanlığı, sadece Allah'ın rızasını kazanmak için icad etmişlerdi. Ona da hakkıyla riayet etmediler.»**[433] buyurduğu kimselerdir. Kim bana iman eder, beni tasdik eder ve bana tâbi olursa, ruhbanlığa hakkı ile riayet etmiş olur. Bana tâbi olmayanlar ise helâk olanların tâ kendileridirler.» buyurdu.

Başka bir rivayette de, fırkalardan biri hakkında şöyle söylendiği nakledilmektedir:

Hükümdarlar ve zalimler arasında yaşayarak onları İsa'nın dinine

---

[431] **Risteh.**
[432] **Kenz'ul-Ummal: 2/161.**
[433] **Hadid: 27.**

davet ettiler. Bu yüzden yakalandılar, bıçklarla biçilip öldürüldüler, ateşlerde yakıldılar ve Allaha' kavuşuncaya kadar bunlara sabrettilcr.[434]

Muaz b. Cebel (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: «Sizde iki sarhoşluk zuhur etmedikçe Allah tarafından gelen Hak Din üzere devam edersiniz. Bu sarhoşluklardan biri cehâlet sarhoşluğu, diğeri de dünyaya aşırı düşkünlüktür. Siz iyiliği emreder, kötülüğe mani olur ve Allah yolunda cihad ederken içinizde dünya sevgisi zuhur ediverince iyiliği emretmez, kötülüğe mani olmaz ve Allah yolunda cihadı bırakırsınız. O gün kitap ve sünnetin emirlerini yaymaya çalışanlar ensar ve muhacirlerin ilkleri gibidirler.[435]

Enes (r.a.) den: Resûlüllah (s.a.v.):

«— Kıyamet gününde nebî ve şehid olmadıkları halde kendilerine Allah tarafından verilen nurdan mimberler üzerinde görülen, nebî ve şehidlerin kıskandığı kimseleri haber vereyim mi?» buyurdu.

«— Kim onlar? Yâ Resûlallah!» diye sordular. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Allah'ın kullarını Allah'a sevdirenler, Allah'ı da kullarına sevdirenler ve nasihat ederek yeryüzünde dolaşanlardır.» buyurunca:

«— Allah'ı kullara sevdirmeyi anladım, fakat kullarını Allah'a sevdirmek nasıl oluyor?» dedim.

«— Allah'ın sevdiği şeyleri onlara emrederler. Allah'ın fena gördüklerini de onlara yasaklarlar. İşte onlara itaat ettikleri zaman aziz ve celîl olan Allah da onları sever.» buyurdu.[436]

Huzeyfe (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) a:

«— Yâ Resûlallah! İyiliği emretmek ve kötülüğe mani olmak ne zaman terk edilir? Halbuki her ikisi de iyilik ehlinin en üstün amelleridir.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— İsrail oğullarının başına gelenler sizin başınıza geldiği zaman.» buyurdu.

«— İsrail oğullarının başına gelenler nedir, yâ Resûlallah?!» dedim.

«— **İyileriniz zalimlerinize yardakçılık eder, fıkıh kötülerinizin eline düşer, saltanat da küçüklerinizin eline düşer. İşte o zaman fitnenin hücumuna uğrarsınız ve birbirinize düşersiniz.**» buyurdu.[437]

Kays b. Ebî Hazım anlatıyor: **Ebû Bekir** (r.a.) halife seçildiği zaman minbere çıktı, Allah'a hamdettikten sonra, şöyle dedi:

«— Ey insanlar! Siz, «**Ey iman edenler! Siz kendinize bakın; doğru yolda iseniz sapıtanlar size zarar veremezler.**»[438] âyetini okuyorsunuz

---

[434] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid:** 7/26.
[435] **Bezzar; Mecma'uz-Zevâid:** 7/271.
[436] **Beyhakî; Nekkaş; Mecma; Kenz'ul-Ummal:** 2/139.
[437] **Taberanî; Evsat; Mecma'uz-Zevâid:** 7/286 **Kenz'ul-Ummal:** 2/139.
[438] **Maide:** 105.

fakat yanlış yorumluyorsunuz. Halbuki ben, Resûlüllah (s.a.v.) ın şöyle dediğini duymuştum: «İnsanlar kötülüğü görüp de onu düzeltmezlerse, kısa zamanda toptan Allah'ın azabına dûçar olurlar.»[439]

İbnü Abbas (r.a.) anlatıyor: **Hz. Ebû Bekir** (r.a.) Resûlüllah'ın halifesi ünvanını aldığı gün, Hz. Peygamber'in minberine oturdu. Allah'a hamdetti, O'nu övdü ve Resûlüllah (s.a.v.) ın üzerine salât-ü selâm getirdikten sonra ellerini uzattı. Sonra da Hz. Pegamber'in oturduğu basamağa ellerini koyarak: Resûlüllah'ın burada, **«Ey iman edenler! Siz kendinize bakın; doğru yolda iseniz, sapıtanlar size zarar veremezler.»** âyetini tefsir ettiğini duydum.» dedi. Sonra da bu âyeti şöyle açıkladı: «Evet, aralarında kötülük işlenen, kötülüklerle işler altüst edilen, bu durumu da düzeltmeyen ve kınamayan toplumlar Allah'ın azabına dûçar olurlar. Artık bundan sonra onların duaları da kabul edilmez.» Daha sonra **Hz. Ebû Bekr** parmaklarını kulaklarına sokarak şöyle dedi:

«— Keşke kulaklarım sağır olsaydı da, Resûlüllah'tan bunları duymasaydım.»[440]

Ebû Bekr (r.a.) den: İyilerin çoğunlukta bulunduğu bir cemiyette bir grup yasak olan işleri yapsa ve iyiler de buna mani olmasalar Allah onların hepsine birden bir belâ verir, üstelik onları da bu belâdan kurtarmaz.[441]

Hz. Ömer (r.a.):

«— İnsanların manevî değerlerini çekiştiren birini gördüğünüz zaman, ona mani olmanıza engel nedir?» diye sordu.

«— Dilinden korkarız.» dediler. Bunun üzerine **Hz. Ömer:**

«— Dilinden korkarak ona mani olmamanızın, yaptığı kötülüğe iştirak etmenizden çok farkı yoktur.»[442]

Osman (r.a.) dan: Kötüleriniz size musallat olmadan önce iyiliği emredip, kötülüğe mani olunuz, sonra, iyileriniz onlara beddua ederler, fakat bedduaları da kabul edilmez.[443]

Hz. Ali (r.a.) den: Ya iyiliği emreder, kötülüğü nehyeder ve Allah'ın emirleri çiğnendiğinde kızarsınız, ya da kötüler size musallat olup eziyet ederler, Allah da ahirette onlara azap eder.[444]

Ya iyiliği emreder, kötülüğe mani olursunuz, ya da kötüleriniz size

---

439 **İbnü Ebî Şeybe; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; İbnü Münî; Humeydî; Ebû Davût; Tirmizî; Nesaî; İbnü Mace; Ebû Ya'lâ; Ebû Nuâym; Ma'rife; Darekutnî; Ilel; Beyhakî; Said b. Mansur.**

440 **İbnü Merdeveyh; Kenz'ül-Ummal: 2/138.**

441 **Beyhakî; Kenz'ül-Ummal: 2/138.**

442 **İbnü Ebî Şeybe; Ebû Ubeyd; Garîb; İbnü Ebiddünya; Essamt; Kenz'ül-Ummal: 2/139.**

443 **İbnü Ebî Şeybe; Kenz'ül-Ummal: 2/139.**

44 **İbnü Ebî Şeybe .**

musallat olur, iş işten geçtikten sonra iyilerimizin yapacağı dualar da kabul edilmez.[445]

Yine **Hz. Ali** bir hutbesinde şöyle demiştir: Ey nas! Sizden öncekiler günahlara dalmaları, sûfî ve âlimlerinin de kendilerine mani olmamaları sebebi ile helâk olmuşlardır. İsyana dalıp âlim ve sûfîlerinin kendilerine mani olmadığı zamanlarda cezaya müstahak olmuşlardır. Sizden öncekilerin âkibetine uğramadan önce iyiliği emredin, kötülüğe mani olun. Bilmiş olun ki, iyiliği emredip kötülüğe engel olmak rızkı kesmez ve eceli yaklaştırmaz.[446]

Ali (r.a.) den: Cihad üç türlüdür; elle, dille ve kalple cihad. Kalp iyiliği tanımaz ve kötülüğü de kınamazsa iyilikler tersine döner.[447]

Cihadlardan ilk önce terkedilen elle cihad, sonra dille, sonra da kalple olan cihaddır. Hangi kalp iyiliği tanımaz, kötülüğü kınamazsa dağarcığın tersine çevrilip içindekilerin alt üst olduğu gibi iyilikler de kötülüklerle yer değiştirir.[448]

Tarık b. Şihab anlatıyor: **Itrîs b. Arkub eş-Şeybanî, Abdullah b. Mes'ud**'a gelerek şöyle dedi:

«— İyiliği emretmeyen ve kötülüğe engel olmayan kimseler helâk olmuşlardır.» Bunun üzerine **Abdullah** da:

«— Kalbi iyiliği tanımayan ve kötülüğü kınamayanlar helâk olmuşlardır.» dedi.[449]

Abdullah b. Mes'ud (r.a.) dan: İnsanlar üç gruptur. Bunların dışındakilerde hayır yoktur: Birincisi, Allah yolunda savaşan bir grup gördükleri zaman, malı ve canı ile cihada katılanlardır. İkincisi, iyiliği emredip kötülüğe engel olarak dili ile cihad edenlerdir. Üçüncüsü de, kalbi ile hakikati tanıyanlardır.[450]

İbnü Mes'ud (r.a.) dan: Münafıklara karşı elinizle (kuvvetle) cihad ediniz. Eğer yüzlerine surat asmaktan başka bir şeye gücünüz yetmiyorsa, yüzlerine karşı surat asınız.[451]

Bir kötülüğü görüp de onu düzeltmeye muktedir olamazsan, Allah'ın onu, kalben kınadığını bilmesi de senin için kâfidir.[452]

---

445 **Haris.**
446 **İbnü Ebî Hatim; Kenz'ül-Ummal:** /139.
447 **Müsedded; Beyhakî.**
448 **İbnü Ebî Şeybe; Hılye; Nasr; Hu ce: Kenz'ül-Ummal: 2/139.**
449 **Tebaranî; Mecma'uz-Zevâid: 7/275 Hılye: 1/35; İbnü Ebî Şeybe; Nüaym, Fiten; Kenz'ul-Ummal: 2/140.**
450 **Taberânî; Mecma'uz-Zevâid:** 7/276
451 **İbnü Asâkir; Kenz'ül-Ummal: 2/140; Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 7/276.**
452 **İbnü Şeybe; Nûaym; Kenz'ül-Ummal: 2/140.**

Bir adam günah işlenirken görür ve onu kınarsa, hiç görmemiş gibidir. **İşlenen günahı görmeyen**, fakat rıza gösteren, onu yapmış gibidir.[453]

Olaylar olacak; bu olayları görmeyip de rıza gösterenler ona bilfiil iştirak etmiş gibi olacaklar. Bu olayları görüp onu kınayanlar görmemiş olanlar gibidirler.

Salih kimseler kalmayacak, iyiyi tanımayan ve kötüyü kınamayan şüpheci kimseler, onların yerlerini alacaklar.[454]

Ebür-Rekkad anlatıyor: Ben küçükken efendimle beraber **Huzeyfe'**-ye (r.a.) gittik. O şöyle söylüyordu:

«— Resûlüllah (s.a.v.) zamanında konuşulunca münafıklık alâmeti saydığımız sözleri bugün herhangi birinizden bir mecliste dört defa işitiyorum. Ya kesinlikle iyiliği emreder, kötülüğe mani olur, halkı hayıra teşvik edersiniz, yahut Allah hepinizi azabı ile helâk eder, veyahut da kötülerinizi başınıza musallat kılar, sonra da iyileriniz onlara beddua ederler, fakat duaları kabul edilmez.»[455]

Bizden olmayan kimselere Allah lânet etsin! Allah'a yemin ederim ki, ya kesinlikle iyiliği emreder, kötülüğü menedersiniz, yahut da birbirinize düşerek savaşırsınız, kötüleriniz iyilerinize galip gelir. İyiliği emredip fenalığa mani olan tek kişi kalmayıncaya kadar hepinizi keserler. Bunun üzerine aziz ve celîl olan Allah'a dua edersiniz, fakat buna müstahak olduğunuz için, dualarınızı kabul etmez.[456]

Öyle bir devir gelecek ki, o zaman sizin en iyileriniz, iyiliği emretmeyen, kötülüğe mani olmayan kimseler olacak.[457]

Adi b. Hatim (r.a.) den: Bugün sizin iyi gördükleriniz, eskiden kötü görülürdü. Bugün sizin fena karşıladığınız şeyler gelecekte iyi olarak kabul edilecek. İyiyi kötü, kötüyü de iyi olarak kabul etmediğiniz ve âlimleriniz de aranızda çekinmeden vazife yaptığı müddetçe mutlaka hayırda devam edeceksiniz.[458]

Ebüdderda (r.a.) dan: Ben, iyiliği emrediyorum, ama yapamıyorum. Fakat bu yüzden Allah'ın beni mükâfatlandıracağını da umuyorum.[459]

İbnü Ömer (r.a.) anlatıyor: **Hz. Ömer** (r.a.) halka bir şey yasak etmek istediği zaman önce ailesine gider:

---

453 **Kenz'ül-Ummal; Nûaym; İbnünneccar; Kenz'ul-Ummal: 2/140.**

454 Hılye: 1/135; **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid:** 7/280.

455 **Hılye: 1/279; İbnü Ebî Şeybe; Kenz'ül-Ummal:** 2/140.

456 **Hılye:** 1/279.

457 **Hılye:** 1/280; **İbnü Ebî Şeybe; Kenz'ül-Ummal: 2/140; İbnü Ebiddünya; Kitabü Emr-i bil ma'rûf.**

458 **İbnü Asâkir; Kenz'ül-Ummal:** 2/141.

459 **İbnü Asâkir; Kenz'ül-Ummal:** 2/140; **Hılye: 1/213.**

«— Yasak ettiğim şeyi sizden kimin yaptığını duyarsam, başkalarına verdiğim cezanın birkaç katını veririm.» derdi.[460]

İbnü Şihab anlatıyor: **Hizam'ın** torunu **Hişam b. Hakîm** (r.a.), yanında bulunan adamlara iyiliği emrediyordu. Bunun üzerine **Ömer b. Hattab** (r.a.) şöyle dedi:

«— **Hişam'la** ikimiz hayatta olduğumuz müddetçe kötülük diye bir şey olmaz.»[461]

Ebû Ca'fer el-Hatmî'den: **Ebû Ca'fer el-Hatmî'nin** dedesi **Umeyr b. Hubeyb b. Humaşa** (r.a.) dır. **Umeyr'in** gençlik yılları Hz. Peygamber devrine rastlar. O, oğluna şöyle vasiyet etmiştir:

«— Oğlum! Kötü kimselerle sohbetten sakın! Çünkü onlarla sohbet etmek, hastalık getirir. Kim, kötü kimselere karşı olgun davranırsa kazançlı çıkar. Onlara karşı çıkanlar da pişman olur. Kötü kimselerden gelen azıcık bir kötülükten kaçmayan çoğuna razı demektir. Sizden biri iyiliği emretmek ve kötülüğe engel olmak istediği zaman gelecek eziyetlere karşı sabretmeye, sevabını Allah'tan beklemeye kendini alıştırsın. Kim yaptığı işin sevabını aziz ve celîl olan Allah'tan beklerse, eziyet ona bir zarar vermez.»[462]

Abdülaziz b. Ebî Bekre'den: **Ebû Bekre** (r.a.), **Gudane** kabilesinden bir kadınla evlenmişti. Hanımı ölünce onu mezarlığa kadar taşıdı. Hanımının kardeşleri, ablalarının namazını kıldırmasına engel oldular. Bunun üzerine **Ebû Bekre**, onlara:

«— Yapmayın! Onun namazını kıldırmak sizden daha çok benim hakkımdır.» dedi. Onlar:

«— Resûlüllah (s.a.v.) ın arkadaşı doğru söylüyor.» dediler. Böylece **Ebû Bekre** (r.a.), hanımının namazını kıldırdı. Sonra da kabre indi. Onu zorla kàbrin içine ittiler, düştü. Düşer düşmez bayıldı. Hemen ailesine götürüldü. O gün yirmi çocuğu ona ağladılar. Ben o zaman onların en küçüğü idim. **Ebû Bekre** ayılınca şöyle dedi:

«— Bana ağlamayın! Allah'a yemin ederim ki, ölen hiç kimseyi kendimden daha çok sevmiyorum.» Çocukları onun bu sözüne hayret ederek:

«— Niçin, baba?» diye sordular. O da:

«— Ben, iyiliği emretmeye ve kötülüğe engel olmaya muktedir olamıyacağım günlerde yaşamaktan korkuyorum. Öyle bir günde hiç bir hayır yoktur.»[463]

---

[460] İbnü Sa'd; İbnü Asakîr; Kenz'ül-Ummal: 2/141.
[461] Muvatta; İbnü Sa'd; Kenz'ül-Ummal: 2/141.
[462] Taberanî; Evsat; Mecma'uz-Zevâid: 7/266; Hılye; Ahmed b. Hanbel; Kitab'üz Zühd; İsabe: 3/30.
[463] Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 7/280.

Ali b. Zeyd'den: **Haccac**'la beraber sarayda idim. Halka, ya **İbnü Eş'as**'a taraftar olduklarına pişman olmalarını, ya da kendilerini öldüreceğini, bu iki şıktan birini tercih etmelerini teklif ediyordu. **Enes b. Malik** çıkageldi. Yaklaşınca, **Haccac, Enes**'e:

«— Sus! Pis! Kâh **Ali b. Talib** (r.a.), kâh **İbnü Zübeyr** (r.a.), kâh **İbnü Eş'as**'la birlik olarak fitne içinde dolaşan! Kuvvet ve iradesi ile yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, zamkın ağaçtan koparıldığı gibi, senin boynunu koparırım!.. Kertenkele gibi senin derini soyarım.» dedi. Bunun üzerine **Enes b. Malik** (r.a.):

«— Bu sözü söyleyen benden daha mı iyi ki?!» diye cevap verdi. **Haccac:**

«— Dikkat et, onu ben söylüyorum!» dedi. **Enes b. Malik** döndü ve şöyle dedi:

«— Biz, Allah'tan geldik ve yine O'na döneceğiz.» Daha sonra **Haccac'ın huzurundan** ayrıldı ve:

«— Eğer oğlumu hatırlayıp onun âkibetinden korkmasaydım, ona, ebediyyen cevap veremiyeceği bir söz söylerdim.» dedi.[464]

İbnü Ömer (r.a.) den: **Haccac**'ı konuşurken dinledim. Hoşuma gitmeyen bir söz söyledi. Düzeltmek istedim, fakat o anda Resûlüllah (s.a.v.) ın, mü'mine, kendisini küçük düşürmek yakışmaz, sözünü hatırladım: «Yâ Resûlallah! Mü'min kendini nasıl küçük düşürür?» deyince, «Takat getiremiyeceği belâya dûçar olmak sureti ile.» buyurdu.[465]

UZLET

Ömer (r.a.) den: Kötü kimselere karışmayıp uzlete çekilmekte ra hat vardır.[466]

Zaman zaman uzlete çekiliniz.[467]

Muâfa b. Imran'dan: **Ömer b. Hattab,** Allah'ın emrini çiğnediği için sorguya çekilen bir adamın peşinden giden bir cemaate rastladı. Onlara:

«— Yüzlerinizde kötülükten başka bir şey görünmeyen sizlere merhaba demiyorum.» dedi.[468]

---

[464] Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 7/274.
[465] Bezzar; Mecma'uz-Zevâid; 7/274; Taberanî; Evsat, Kebir.
[466] İbnü Ebî Şeybe; İmam-ı Ahmet, Ezzühd; İbnü Ebiddünya, El-uzle.
[467] Müsned-i Ahmed b. Hanbel; İbnü Habban; Ed-Revda; Askerî Elmevaiz; Kenz'-ül- Ummal: 2/159; İbnül Mübarek, Kitaür-Rekaik; Fethulbarî; 11/26.
[468] Deynûrî; Kenz'ül-Ummal: 2/159.

Adese el-Taî anlatıyor: Ben, Seraf'da[469] iken, Abdullah (r.a.) bize misafir oldu. Ailem dört günlük mesafede bulunan bir otlakta develeri otlatmakta olan kölelerimizin getirdiği kuşu pişirerek benimle ona göndermişti. Kuşu kendisine verdiğim zaman:

«— Bu kuşu nereden getirdin?» diye sordu.

«— Dört günlük mesafede bulunan bir otlakta develeri otlatmakta olan kölelerimiz getirmişti.» diye cevap verdim. Bunun üzerine **Abdullah:**

«— Keşke bu kuşun avlandığı yerde olsa idim de ölünceye kadar ne hiç kimse ile bir şey konuşaydım, ne de hiç kimse bana bir şey söyleseydi.» dedi.[470]

Kasım'dan: **Abdullah**'a bir adam:

«— Bana tavsiyede bulun yâ **Ebû Abdurrahman!»** dedi. **Abdullah** da:

«— Rahatı evinde ara. Diline sahip ol! Hatalarını hatırladıkça ağla!» dedi.[471]

İsmail b. Ebû Halid'den: **İbnü Mes'ud**, oğlu **Ebû Ubeyde**'ye üç tavsiyede bulundu:

«— Yavrucuğum, sana Allah'tan korkmanı tavsiye ederim. Rahatı evinde ara. Hatalarını hatırladıkça ağla.»[472]

Huzeyfe (r.a.) den: Keşke benim mallarımı idare eden biri olsa da kapımı kapasam, yanıma hiç kimse girmese, ben de Rbbime kavuşuncaya kadar hiç kimsenin yanına çıkmasam.[473]

İbnü Abbas (r.a.) dan:

«— Eğer, dedikodu korkusu olmasaydı hiç tanıdığım olmayan bir ülkeye göç ederdim. İnsanları, insanlardan başkası bozabilir mi?»[474]

Malik'den: **Yahya b. Sa'd**'ın şöyle dediğini duydum: **Ebû Cehm b. Harîs b. Sımme** (r.a.), ensarla arkadaşlık etmezdi. Ona birlik hatırlatılınca şöyle dedi:

«— Toplum içinde yaşamak, yalnız yaşamaktan daha kötüdür.»[475]

Ebüdderda (r.a.) dan: Müslüman'ın evi ne güzel bir mabettir! Kendisini, gözlerini ve namusunu orada korur. Çarşılarda sohbet etmeyin. Çünkü, bu hareket sizi oyalar ve hiçbir fayda getirmez.[476]

Abdullah b. Amr (r.a.) dan: **Abdullah b. Amr** (r.a), **Muaz b. Cebel**

---

469 **Seraf: Mekke** yakınlarında bir semtin adı.
470 **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 10/304; İbnü Asâkir; Kenz'ül-Ummal: 2/159.**
471 **Hılye: 1/135.**
472 **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 10/299.**
473 **Müstedrek; Kenz'ül-Ummal: 2/159; Hılye: 1/278.**
474 **İbnü Ebiddünya, Uzle; Kenz'ül-Ummal: 2/159.**
475 **Kenz'ül-Ummal: 2/159.**
476 **İbnü Asâkir; Kenz'ül-Ummal: 2/159.**

(r.a.) e uğradı. O kapısı önünde dikilmiş, kendi kendine konuşur gibi eli ile işaretler yapıyordu. **Abdullah b. Amr** (r.a.), **Muaz**'a:

«— Ne oldu? Ey **Ebû Abdurrahman**! Kendi kendinle konuşuyorsun!» dedi. **Abdullah b. Amr** (r.a.):

«— Allah'ın düşmanı neden benim Resûlüllah (s.a.v.) dan duyduklarımı tatbik etmeme engel oluyor? Bana, evinde sıkılıyorsun, bir meclise çıkmıyor musun? diyor. Halbuki ben, Resûlüllah'ın: Allah, yolunda cihad edeni korur. Hastaları ziyaret edeni korur. Sabah namazına camiye gideni korur. Yardım etmek düşüncesi ile idarecilerinin yanlarına gideni korur. Hiç kimsenin gıybetini yapmadan evinde oturanı da Allah korur.» buyurduğunu duymuştum. Buna rağmen Allah'ın düşmanı (şeytan) beni evimden meclise çıkarmak istiyor.» dedi.[477]

KANAAT

Abdullah b. Ubeyd'den: **Ömer b. Hattab** (r.a.), **Ahnef** (r.a.) in üzerinde bir gömlek gördü:

«— Bunu kaça aldın?» diye sordu. **Ahnef** de:

«— Oniki dirheme.» diye cevap verince, **Ömer** (r.a.):

«— Yazıklar olsun! Altı dirhemlik alsaydın da altı dirhemi de Allah rızası için harcasaydın, daha iyi değil miydi?» dedi.[478]

Hasan'ül-Basrî'den: **Hz. Ömer** (r.a.), **Ebû Musa-el-Eşarî**'ye şöyle bir ferman yazdı:

«Dünyada hissene düşene razı ol. Allah Teâlâ kullarını servet bakımından birbirinden farklı yaratmıştır. Herkesi verdiği nimetlerle imtihan eder. Zenginlere, bakalım şükrünü nasıl eda edecek diye verir. Biliyorsun ki, verilen nimetler sebebiyle Allah'a şükür, onların emredilen yerlere harcanması ile mümkündür.»[479]

Ebû Ca'fer'den: **Hz. Ali** (r.a.) biraz kuru hurma yedi, üzerine su içti, karnına vurarak:

«— Kim karnını tıka basa doldurursa, Allah onu kendinden uzaklaştırır.» dedi ve sonra da şu beyti okudu:

Eğer, verirsen her istediğini
Midene ve şehvetine
Atarlar seni en büyük tehlikelere![480]

---

[477] **Mecma'uz-Zevâid: 10/305; Taberanî, Evsat, Kebir.**
[478] **İbnü Mübarek; Kenz'ul-Ummal: 2/161.**
[479] **İbnü Ebî Hatim; Kenz'ul-Ummal: 2/161.**
[480] **Askerî; Kenz'ul-Ummal: 2/161.**

Şa'bî anlatıyor: **Hz. Ali** şöyle dedi:[481]

«— Ey âdem oğlu! Bugünü geçir de yarını düşünme. Eğer yarına sağ çıkar da yaşarsan, rızkın gelir. Bilmiş ol ki, günlük yiyeceğinden fazlasını kazanıyorsan, onu başkası için biriktirmiş oluyorsun. Çünkü yarın yaşayıp yaşamıyacağın belli değildir.»[482]

Sa'd (r.a.), oğluna:

«— Oğlum! Zenginlik istediğin zaman, onunla beraber kanaat da iste. Çünkü, kanaati olmayanı servet zengin edemez.»[483]

---

[481] **Hz. Ali**'nin bu sözü ya çok fakir ve bunun üzüntüsünü çeken birine ya da çok cimri ve haris birine söylediğini unutmamalı.

[482] **Deynurî; Kenz'ul-Ummal: 2/161.**

[483] **İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 2/161.**

RESÛLÜLLAH VE ESHABININ EVLENMELERİ

Resûlüllah (s.a.v.)'ın Hatice (r.a.) ile Evlenmesi :

Cabir b. Semüre —yahut eshabdan biri— anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) önceleri koyun güderdi. Sonra da koyunları satıp bir ortağı ile deve aldılar. Bilâhare de **Hz. Hatice**'nin kız kardeşine gidip, onunla mukavele yaptılar. Kervanla götürdükleri ticaret mallarından epeyce kâr etmişlerdi. Arkadaşları gidip kârlarını alırlarken **Muhammed** (s.a.v.) e:

«— Sen de git.» derlerdi. O:

«— Sen git, ben utanıyorum.» derdi. Yine bir seferden döndükleri zaman, **Hatice**'nin kardeşine kârlarını almaya gittikleri zaman:

«— **Muhammed** nerede?» diye sordu. Ortağı:

«— Ona da haber verdim. Utandığını söyleyerek gelmedi.» dedi. **Hatice**'nin kardeşi:

«— Ben, bu kadar iffetli, temiz, terbiyeli kimse görmedim.» diye **Hz. Muhammed**'den bahsedince, **Hatice**'nin kalbine onun sevgisi düştü. Bir aracı göndererek:

«— Gel, beni babamdan iste.» dedi. Peygamberimiz, ona cevaben:

«— Baban çok zengin, seni bana vermez.» dedi. **Hz. Hatice** tekrar:

«— Git, konuş. Ne isterse ben sana alırım, bu işin olması için sarhoş olduğu zamanı kolla.» diye haber gönderdi. **Hz. Peygamber** öyle yaptı ve **Hatice**'nin babasından söz aldı. Söz verdiği günün sabahı gittiği, oturduğu yerlerde, ona:

«— Kızını **Muhammed**'e vermekle iyi ettin!» diye akşamki verdiği sözü hatırlattıklarında, o:

«— Hakikaten öyle mi yaptım?» diye sordu. Onlar da:

«— Evet.» dediler. Hemen kalkıp kızının evine gitti, ve:

«— Halk, seni **Muhammed**'e verdiğimi söylüyor.» dedi. **Hatice:**

«— Evet, verdin, sözünü yeme. **Muhammed**, terbiyeli, namuslu... bir

kimsedir.» dedi ve babasını razı edinceye kadar ona dil döktü. Babasını razı ettikten sonra, düğün elbisesi ve bir koç alıp göndermesi için **Hz. Mhuammed**'e el altından 14 miskal altın gönderdi. [484]

Hammad'a göre, **Abbas** (r.a.) dan gelen bu husustaki bir rivayet de şöyledir: Resûlüllah (s.a.v.), **Hatice**'ye dünür gönderdi, fakat babası vermedi. **Hatice**, Kureyş'in ileri gelenlerini de davet ederek bir ziyafet verdi. Ziyafette yediler, içtiler ve sarhoş oldular. **Hatice** bunu fırsat bilerek:

«— Beni, **Abdullah**'ın oğlu **Muhammed** istiyor. Ona ver.» dedi. Babası teklifini kabul edince, **Hatice** o zamanki âdet üzere, ona yeni bir elbise giydirdi ve kokular sürdü. Babası, ayılınca bir de baktı ki üzerinde yeni bir takım elbise ve çeşitli kokular sürülmüş.

«— Bana ne oldu? Bu ne?» diye sordu. **Hatice:**

«— **Abdullah**'ın oğlu **Muhammed**'e sözümü kestin.» deyince, babası:

«— Nee?!.. **Ebû Talib**'in yetimine mi? Hayır, asla!» diye bu işin olamıyacağını söyledi. **Hatice:**

«— Utanmıyor musun? Sarhoşken Kureyşliler yanında verdiğin sözü yiyorsun?» dedi ve onu razı edinceye kadar uğraştı.[485]

Nefîse (r.a.) de şöyle anlatıyor: **Huveylid**'in kızı **Hatice**; akıllı, asîl ve yiğit olduğu gibi, aynı zamanda zengindi. Bilhassa o günlerde Kureyş'in en şereflisi, en asîli ve en zengini idi. Kureyş'ten herkes onunla evlenmeye can atıyordu, fakat o, varmıyordu. Birçokları onunla evlenmek istemiş, uğrunda mal-mülk harcamışlardı. **Hatice**, **Muhammed**'in bir Şam seferi dönüşünde beni ona elçi olarak gönderdi. Ben, **Muhammed**'e:

«— Yâ **Muhammed**! Niçin evlenmiyorsun?» diye sordum.

«— Evlenecek kadar elimde param yok.» dedi.

«— Namuslu, güzel, zengin ve dengin birini bulursam evlenir misin?» dedim.

«— Var mı, kim o?» diye sordu.

«— **Hatice**.» dedim.

«— Bu benim için nasıl mümkün olur?» deyince:

«— Orasını bana bırak.» dedim.

«— Peki öyleyse.» cevabını verdi.

Hatice'ye gidip, **Muhammed**'in kabul ettiğini bildirdim. Falan saatte gelsin, dedi. Amcası **Amr b. Esed**'i çağırtarak kendisine vekâleten konuşmasını istedi. Kararlaştırılan saatte Resûlüllah (s.a.v.), amcaları ile geldi. Onlardan biri Resûlüllah'ın rızasını bildirdi. **Hatice**'nin amcası **Amr b. Esed** de:

«— İkisi de birbirinin dengi.» dedi ve merasimi bitirdiler. O za-

---

[484] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 9/222; Bezzar.**
[485] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 9/220; Müsned-i Ahmed b. Hanbel.**

man **Hz. Muhammed** yirmibeş, **Hz. Hatice** ise kırk yaşında idi. **Hz. Hatice** fil vakasından 15 yıl önce doğmuştu.[486]

Resûlüllah (s.a.v.) ın Hz. Aişe ve Sevde ile Evlenmesi :

Hz. Aişe (r.a.) anlatıyor: **Hz. Hatice** vefat ettikten sonra **Osman b. Mazun** (r.a.) un karısı ve **Hakîm b. Evkas** (r.a.) ın kızı **Havle, Hz. Muhammed'e**:

«— Yâ Resûlallah! Evlenmeyecek misin?» diye sordu. Resûlüllah da:

«— Kiminle?» dedi. **Havle:**

«— İstersen kızla, istersen dulla.» dedi.

«— Bâkire kim?» diye sordu. **Havle:**

«— En çok sevdiğin insan **Ebû Bekr**'in kızı **Aişe** (r.a.).» dedi.

«— Peki, ya dul kim?» dedi. **Havle** (r.a.) de:

«— **Zem'an'ın** kızı **Sevde.** Hem sana iman etti, hem de her dediğini kabul ederek tatbik ediyor.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Git, önce **Aişe**'yi bana iste bakalım.» diyerek **Havle**'yi dünürlüğe gönderdi. **Havle, Ebû Bekr**'in evine gitti. İçerde **Aişe**'nin annesi **Ümmü Rûman** vardı.

«— Yâ **Ümmü Rûman!** Size iyi bir kapı açıldı! Resûlüllah (s.a.v.) beni **Aişe**'yi istemeye gönderdi.» dedi. **Ümmü Rûman:**

«— İyi, fakat **Ebû Bekr** yok. Bekle, birazdan gelir.» dedi. **Ebû Bekr** (r.a.) gelince, **Havle:**

«— Yâ **Ebû Bekr!** Allah size hayır ve bereket kapılarını açtı. Resûlüllah (s.a.v.) beni, sizden **Aişe**'yi istemeye gönderdi.» dedi. **Ebû Bekr:**

«— Nikâh düşer mi? **Aişe** onun kardeşinin kızıdır.» dedi. **Havle** (r.a.), Resûlüllah (s.a.v.) a giderek, durumu anlattı. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Git ona söyle; o, benim din kardeşimdir. Kan kardeşim değildir. Onun için kızını bana vermesinde, dinî hiç bir mahzur yoktur.» diye haber gönderdi. **Havle** tekrar **Ebû Bekr**'e gelerek Hz. Peygamber'in söylediklerini ona nakletti. **Ebû Bekr** (r.a.):

«— Resûlüllah'ı çağır, gelsin!» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) geldi. **Ebû Bekr, Aişe**'yi Resûlüllah'a nikâhladı.[487]

Ebû Seleme ve **Abdurrahman b. Hatıb'ın** oğlu **Yahya** da yukarıdaki hadîse ilâve olarak şunları anlatıyorlar:

---

[486] **İbnü Sa'd: 1/131.**
Hz. Muhammed'in **Hz. Hatice** ile evlenmesi esnasındaki hâdise ve şahısların farklı olarak nakledilmesi, ravilerden herbirinin bizzat gördüklerini, duyduklarını veya bizzat yaptıklarını anlatmalarından ileri gelmektedir. (Müt.)

[487] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 9/225.**

... **Havle** tekrar **Ebû Bekr**'e gelerek, Hz. Peygamber'in, **Aişe**'nin kendisine verilmesinde bir mahzur olmadığını söylediğini bildirdi. **Ebû Bekr** (r.a.):

«— Peki, biraz bekle öyleyse.» dedi ve çıktı gitti. **Hz. Aişe**'nin annesi **Ümmü Rûman:**

«— **Mut'im b. Adîy, Aişe**'yi oğlu **Cübeyr**'e istemişti. **Ebû Bekr** de ona söz vermişti. Vallahi şimdiye kadar o verdiği sözden asla dönmedi. Bakalım ne olacak?» dedi.

Ebû Bekr (r.a.) evden çıkınca **Mut'im b. Adîy**'e gitti. **Mut'im, Cübeyr**'in annesi ile evde oturuyordu. **Ebû Bekr, Mut'im**'e:

«— Şu bizim kız işine ne diyorsun?» diye sordu. **Mut'im,** karısına dönerek:

«— Sen ne diyorsun, hatun?» dedi. Karısı:

«— Eğer biz senin kızını oğlumuza alırsak, sen bizim oğlumuzu da kendi dinine döndürürsün.» dedi. **Ebû Bekr** (r.a., **Mut'im**'e dönerek:

«— Senin fikrin ne?» diye sordu. **Mut'im:**

«— Söylediklerini duydun.» diye karşılık verdi. **Hz. Ebû Bekr** (r.a.) sözünü yememiş olmanın verdiği sevinçle çıktı, doğruca **Havle**'ye gelerek:

«— Git, Resûlüllah (s.a.v.) ı çağır.» dedi. Resûlüllah geldi, nikâhları kıyıldı. **Hz. Aişe** o zaman altı yaşında idi.

Havle bu işi bitirdikten sonra **Zem'an**'ın kızı **Sevde**'yi istemeye gitti. Eve varınca:

«— Allah size ne kadar uğurlu bir kapı açtı!» dedi. **Sevde:**

«— Ne oldu?» diye sorunca, **Havle:**

«— Beni Resûlüllah (s.a.v.) seni istemeye gönderdi.» dedi. **Sevde:**

«— Memnun oldum, fakat git, sen bunu babama söyle.» dedi. Babası ihtiyar olduğu için hacca gitmemişti. **Havle,** cahiliye devri âdeti üzere babasına selâm verdi. abası:

«— Bu kimdir?» diye sordu. **Sevde:**

«— **Hakîm**'in kızı, **Havle.**» dedi. Babası:

«— Ne o, hayır mı?» diye sordu. **Havle:**

«— Beni **Abdullah**'ın oğlu **Muhammed** gönderdi. Kızını ona istiyorum.» dedi.

«— İyi bir kısmet. Kendisi ne diyor?» diye sordu. **Havle:**

«— Onun gönlü var.» dedi. Babası:

«— Git, Resûlüllah'ı çağır.» dedi. **Havle,** Resûlüllah'ı çağırdı, söz kesildi.

Sevde'nin kardeşi **Abd** hacdan dönünce bu haberi duydu ve başladı saçını başını yolmaya, eline yüzüne toprak serpmeye. Müslüman olduktan sonra bu yaptıkları için şöyle derdi:

«— **Zem'an'ın** kızı **Sevde**'nin Resûlüllah (s.a.v.) a verildiğini duyduktan sonra, saçımı yolduğum, başıma, yüzüme topraklar serptiğim zamanki kadar gülünç ve bayağı duruma düştüğümü hatırlamıyorum!»

Hz. Aişe söz kesildikten sonra gelin oluşunu şöyle anlatıyor: Biz Medine'ye hicret edince, **Hazreç** oğlu **Beni Haris**'in Sûnûh'daki evine yerleşmiştik.[488] Ben, iki hurma ağacı arasında kurulmuş olan salıncakta sallanıyordum. Resûlüllah (s.a.v.) bize geldi. O gelince annem hemen beni salıncaktan indirerek omuzlarıma dökülen saçlarımı düzeltti, yüzümü yıkadı. O önümde ben arkasında kapıya kadar yürüdük. Heyecanlanmıştım. Heyecanım geçinceye kadar kapıda bekledik. Sonra beni içeri soktu. Bir de baktım ki, Resûlüllah (s.a.v.) içerde bir divan üzerinde oturuyor, yanında da ensardan bazı kadın ve erkekler var. Annem, beni içeri sokunca:

«— İşte ailen, ev halkın. Allah seni onlara hayırlı kılsın. Onları da sana hayırlı kılsın.» dedi. Orada bulunanlardan kadın ve erkekler kalkıp gittiler. Resûlüllah (s.a.v.) la bizim evde zifafa girdik. Benim düğünümde ne koyun, ne de develer kesildi. Sadece **Sa'd b. Ubade** (r.a.) bize bir tabak yemek gönderdi. Daha sonra, diğer ailelerinin yanlarına gittiği zaman da Resûlüllah'a aynı yemeği göndermeye devam etmişti. Ben, Resûlüllah'la evlendiğim zaman dokuz yaşında idim.[489]

Resûlüllah (s.a.v.) ın Hz. Ömer'in Kızı Hafsa ile Evlenmesi :

İbnü Ömer (r.a.) anlatıyor: **Hz. Ömer** (r.a.) in kızı **Hafsa** (r.a.) Bedir harbine de katılmış olan **Huneys b. Huzafet'us-Sehmî**'nin (r.a.) Medine'de ölümü üzerine dul kalmıştı. **Hz. Ömer** (r.a.) bir gün **Hz. Osman** (r.a.) a:

«— İstersen **Hafsa**'yı sana nikâhlıyayım?» dedi. **Hz. Osman:**

«— Düşüneyim.» diye cevap verdi. Birkaç gün sonra da:

«— Düşündüm. taşındım, evlenemiyeceğim.» diyerek kesin kararını bildirdi. **Hz. Osman** (r.a.) aynı teklifi **Hz. Ebû Bekr**'e yaptı. O hiç bir cevap vermedi.

Ebû Bekr'in bana cevap vermemesi, **Osman**'ın reddinden daha çok dokundu.

Bir müddet sonra **Hafsa**'yı Hz. Peygamber istedi. **Ömer** (r.a.), bu teklifi kabul ederek kızını Peygamber Efendimize nikâhladı. Bir gün **Hz. Ebû Bekr** (r.a.) le **Hz. Ömer** (r.a.) karşılaştılar. **Ebû Bekr** (r.a.) **Hz. Ömer**'e:

---

[488] **Sûnûh; Medîne**'nin yüksek kısımlarından bir mevkinin adıdır.

[489] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 9/227; İmam-ı Ahmed.**

«— Bana **Hafsa**'yı almam için teklif ettiğinde ben hiç cevap vermemiştim. Bana kızdın her halde?» dedi. **Ömer** (r.a.):

«— Evet, kızdım.» dedi. **Ebû Bekr** (r.a.):

«— **Hafsa**'yı almamam için hiçbir sebep yoktu. Yalnız, Hz. Peygamber'in onu almak istediğini biliyordum. O gün Hz. Peygamber'in bu arzusunu açığa vurmak istemediğim için sana bir cevap veremedim. Eğer Resûlüllah (s.a.v.) almasaydı onunla mutlaka ben evlenirdim.» dedi.[490]

Bir diğer rivayette **Hz. Ömer** (r.a.) şunları anlatıyor: **Osman** (r.a.) ı Resûlüllah (s.a.v.) a şikâyet ettim. O da:

«— **Hafsa, Osman**'dan daha hayırlı biri ile, **Osman** da **Hafsa**'dan daha hayırlı biri ile evlenecek.» buyurdular.[491]

Resûlüllah (s.a.v.) ın Ebû Ümeyye'nin Kızı Ümmü Seleme ile Evlenmesi :

Ümmü Seleme (r.a.) anlatıyor: İddetim bitince **Ebû Bekr** (r.a.) beni istedi, fakat ben kabul etmedim. Sonra da Resûlüllah (s.a.v) dünür gönderdi. Ben:

«— Resûlüllah (s.a.v.) a söyleyin: Ben çok kıskancım. Çok da çocuğum var. Ayrıca, velîlerimden kimse de yok.» diye haber gönderdim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Kıskancım diyorsun, Allah'a dua ederim. O huyu senden giderir. Çok çocuğum var diyorsun, onu bana bırak. Velîm yok diyorsun, ister burada, ister başka yerde olsun hiçbir akraba ve dostun bu işe bir şey demiyecektir. Bundan emin olunuz.» diye mukabele etti. Bunun üzerine **Ümmü Seleme** oğlu **Ömer** (r.a.) e:

«— Seni vekil tayin ediyorum, git bu işi bitir!» dedi. **Ömer** (r.a.) de gidip annesinin Resûlüllah'la evlenme işini tamamladı.[492]

Ümmü Seleme (r.a.) anlatıyor: Ben, Mekke'den Medine'ye hicret ettikten sonra Medinelilere **Ebû Ümeyye b. Muğîre**'nin kızıyım, dedim, fakat kimse inanmadı. Nihayet onlardan bazıları hacca gitmek için hazırlık yapıyorlardı. Bana:

«— İstersen ailene bir mektup yaz da hacca gidenlerle gönder. Bakalım doğru mu söylüyorsun?» dediler. Derhal bir mektup yazıp gönderdim. Medine'ye döndüklerinde doğru söylediğimi, hakikaten **Ebû Ümeyye b. Muğîre**'nin kızı olduğumu kabul ettiler. Bunun üzerine be-

---

[490] **Buharî; Neseî; Cem'ul-Fevaîd: 1/214**

[491] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Beyhakî; Ebû Ya'lâ; İbnü Hıbban; Müntehabül Kenz.: 5/120.**

[492] **Neseî; İsabe: 4/459; Cem'ül Fevaid: 1/214.**

nim de itibarım arttı. **Zeyneb**'i doğurduktan sonra Resûlüllah (s.a.v.), beni istemeye geldi.[493]

«— Beni kim alır? Ben çocuktan kesildim, hem kıskancım. Üştelik çok da çocuğum var.» dedim. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bir defa ben senden yaşlıyım. Kıskançlık huyunu Allah senden giderir. Çocuklarınızı da Allah'a havale edin ve bana bırakın.» dedi. Neticede evlendik. Bana uğradığı zamanlar:

«— **Zeynep** nerde?» derdi. Bir defasında **Ammar** (r.a.):

«— Bunu emzireceğim diye Resûlüllah (s.a.v.) hizmetine koşmuyorsunuz.» diyerek **Zeyneb**'i alıp götürmüştü. Bu sırada Resûlüllah (s.a.v.) bana uğramıştı:

«— **Zeynep** nerde?» diye sordu. Yanımda duran kız kardeşim **Karibe** (r.a.):

«— Onu **Ammar b. Yasir** götürdü.» diye cevap verdi. Peygamber Efendimiz:

«— Ben akşam gelirim.» diyerek dışarı çıktı. Ben de el değirmenini kurdum, çömlekteki arpadan birazını un yaptım. Sonra da o undan Resûlüllah (s.a.v.) için çorba yaptım.[494] O gece benim yanımda kaldı. Sabah olunca:

«— Akrabaların arasında senin hatırın sayılır. İstersen peşpeşe yedi gece senin yanında kalırım, fakat diğer hanımlarıma da aynı şeyi yapmam lâzımdır.» dedi.[495]

Hazreti Peygamber'in Ebû Süfyan'ın Kızı Ümmü Habibe ile Evlenmesi :

İsmail b. Amr (r.a.) anlatıyor: **Ebû Süfyan**'ın kızı **Ümmü Habibe**, Hz. Peygamber'le evlenmesini şöyle anlattı:

Ben Habeşistan'da iken, **Necaşi**'nin elçisi **Ebrehe** adlı cariyenin getirdiği haber kadar, beni hayatta hiçbir şey heyecanlandırmamıştır. **Ebrehe,** Habeşistan Melîki **Necaşi**'nin elbise ve kokularını hazırlamaya memur edilmişti. Bir gün benden izin isteyerek konuşmak istediğini bildirdi. Ben de kabul ettim.

«— Resûlüllah (s.a.v.), Melîk'e seninle evlenmek istediğini bildiren bir mektup yazmış.» dedi. Ben:

«— Allah sana da hayırlı müjdeler versin!» dedim. **Ebrehe:**

---

[493] Kocası **Ebû Seleme** (r.a) vefat etmişti.

[494] Bu çorba, un yağda kavurulduktan ve biraz su konarak kaynatıldıktan sonra yapılır. Karadeniz'in bazı bölgelerinde bu çorbaya Kavutlu çorba derler. (Müt.)

[495] **İbnü Asâkir; Kenz'ul-Ummal: 7/117; Nesei; İsabe: 4/459; İbnü Sa'd: 8/93.**

«— Kral, nikâhını kıymak için bir vekil tayin etmeni istiyor.» dedi. Hemen **Said b. As**'ın oğlu **Halid** (r.a.) i çağırttım, onu vekil tayin ettim. Sevincimden, el ve ayak bileklerimdeki dört gümüş bilezikle, ayak parmaklarımdaki gümüş yüzüklerin hepsini **Ebrehe**'ye verdim.[496] Söz kesildiğinin ertesi günü **Necaşi, Cafer b. Ebû Talib**'e orada bulunan bütün Müslümanları toplamasını emretti ve onlara hitaben şu konuşmayı yaptı:

«— Hamd! mutlak hâkim, her şeyden münezzeh, güvenilip güven sağlıyan, aziz ve cebbar olan Allah'a mahsustur. Ben, Allah'tan başka hiç bir ilâh olmadığına, **Muhammed** (s.a.v.) in O'nun kulu, Resûlü, ve **Meryem** oğlu **İsa**'nın müjdelediği zat olduğuna şehadet ederim. Sizi buraya toplatmaktaki maksadıma gelince: Resûlüllah (s.a.v.), **Ebû Süfyan**'ın kızı **Ümmü Habibe**'yi kendisi ile evlendirmemi istemiş. Ben istediğini derhal yerine getirdim. **Ümmü Habibe**'ye de dörtyüz dinar mehir veriyorum.» dedi ve dörtyüz dinarı herkesin önünde yere boşalttı. Bunun üzerine vekilim **Halid b. Saîd** şu konuşmayı yaptı:

«— Hamd, Allah'a mahsustur, onu över, ondan af dilerim. Ben de Allah'tan başka hiçbir ilâh olmadığına şehadet ederim. **Muhammed**'in de O'nun kulu ve Resûlü olduğuna şehadet ederim. Allahü Teâlâ onu, müşrikler istemese de, dinini bütün dinlere üstün kılmak için yol gösterici olarak, Hak Din'le göndermiştir. Kısaca size şunu söylemek istiyorum: Resûlüllah (s.a.v.) ın isteğine uyarak **Ebû Süfyan**'ın kızı **Ümmü Habibe**'yi ona nikâhladım. Allah bu evliliği Resûlüne mübarek kılsın.» Karşılıklı konuşmalardan sonra **Necaşi** mehir olarak ayırdığı dinarları **Halid b. Saîd**'e verdi. O da kabul etti. Davetliler yavaş yavaş kalkmak için hazırlandıklarında, **Necaşi:**

«— Oturun, kalkmayın! Nikâhtan sonra yemek yemek peygamberlerin **sünnetidir**.» dedi ve yemeği getirmelerini emretti. Yemeği yedikten sonra herkes kalkıp gitti.[497]

Aynı hadise **Saîd b. As**'ın torunu ve **Amr**'ın da oğlu **İsmail**'den gelen bir rivayette de şöyle naklediliyor: **Ümmü Habibe** bana şunları anlattı: Rüyamda, kocam **Ubeydullah b. Cahş**'ı çok çirkin bir şekilde gördüm. Korkarak kendi kendime:

«— Mutlaka halinde bir değişiklik oldu.» dedim. Bir de sabahleyin:

«— **Ümmü Habibe!** Ben Hıristiyanlıktan daha hayırlı bir din görmüyorum. Zaten daha önce Hıristiyandım, sonra **Muhammed**'in dinini kabul ettim, şimdi ise tekrar Hıristiyanlığa dönüyorum.» demez mi?

---

[496] O devirde arap kadınları ayak bileklerine bilezik taktıkları gibi ayak parmaklarına da yüzük takarlardı. (Müt.)

[497] **Zübeyr b. Bekkâr; Bidaye: 4/143.**

«— Vallahi bu senin için hiç iyi olmaz!» dedim. Gece gördüğüm rüyayı anlattım, fakat hiç önemsemedi. Bu din değiştirme hâdisesinden sonra kendini içkiye verdi, ölünceye kadar böyle devam etti. Bazen geceleri rüyamda bana biri geliyor:

«— Ey mü'minlerin annesi!» diye hitap ediyordu. Ben korktum. Bu rüyayı, Resûlüllah (s.a.v.) ın benimle evleneceği şeklinde tevil ettim. Nitekim de öyle oldu.

İddetim henüz bitmişti ki, Resûlüllah (s.a.v.) Habeşistan Melîki **Necaşî** vasıtası ile beni istetti. Ben, **Saîd b. As**'ın oğlu **Halid**'i vekil tayin ederek bu evliliğe rıza gösterdim. **Necaşî** bir gün Habeşistan'daki Müslümanları toplayarak durumu onlara anlattı. **Halid** de benim vekilim olarak bu işi kabul ettiğimi orada söyledi. Yenilip içildikten sonra herkes kalkıp gitti.

Bir müddet sonra **Necaşî**'nin mehir olarak verdiği paralar elime geçince, bana Resûlüllah (s.a.v.) ın evlenme teklifi müjdesini getiren **Ebrehe**'ye:

«— Al şu elli dinarı da bir ihtiyacın için harcarsın. Bunları sana o gün verecektim, fakat elimde para yoktu.» dedim. **Ebrehe**, verdiklerimin hepsini de bana tekrar iade ederek:

«— Melik bana, senden hiçbir şey almamamı tembih etti. Ben onun giyim ve süs işlerine bakıyorum. Melik, bütün hanımlarına, süs için kullandıkları bütün kokularını sana göndermelerini emretti.» dedi ve ayrıca kendisinin de İslâm'ı kabul ederek Müslüman olduğunu belirtti. Ertesi gün çok miktarda od, misk ve amber getirdi. Bilâhare Medine'ye Resûlüllah'ın evine gelirken onların hepsini beraberimde gtirdim. Resûlüllah (s.a.v'), kokuları ve koku süründüğümü görürdü. Fakat hiçbir şey demezdi.

Ebrehe, bana çok ilgi gösterdi ve benim çehizimi de o hazırladı. Bana:

«— Senden ricam, Resûlüllah (s.a.v.) a selâmımı ve benim de kendi dinine girdiğimi bildirmendir.» derdi. Bana her uğradığında:

«— Sakın ricamı unutma!» diye sıkı sıkı tembih ederdi.

Resûlüllah'ın yanına geldiğimde dünürlüğün nasıl olduğunu, **Ebrehe**'nin yaptıklarını Resûlüllah (s.a.v.) a anlattım. Selâmlarını söyledim. Gülerek:

«— Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi onun da üzerine olsun.» buyurdular.[493]

---

[493] **Müstedrek: 4/20; İbnü Sa'd: 8/97.**

Resûlüllah (s.a.v.) ın Cahş'ın Kızı Zeynep (r.a.) ile Evlenmesi :

Enes (r.a.) den: **Zeyneb**'in iddeti bitince, Resûlüllah (s.a.v.), **Zeyd** (r.a.) e:

«— Git, **Zeyneb**'i bana iste,» buyurdular. **Zeyd** (r.a.), **Zeyneb** (r.a.) in evine gitti, hamur yoğuruyordu. **Zeyd** (r.a.) bu hâdiseyi şöyle anlatıyor:

«— Onu görünce heyecanlandım. Ona doğru bakamadım. Fakat Resûlüllah (s.a.v.), onu kendisine istememi emretmişti. Arkamı dönerek:

«— **Zeynep** müjde! Hz. Peygamber beni sana dünür gönderdi.» dedim.

«— Aziz ve celîl olan Allah emretmedikçe hiçbir şeye karar vermem.» dedi. Sonra kalkarak seccadesine doğru yürüdü. Daha sonra Resûlüllah (s.a.v.) la **Zeyneb** (r.a.) in evlenmeleri hususunda şu âyetler nâzil oldu: **«Hani sen Allah'ın kendisine lütuf ve inayet gösterdiği, senin de lütuf ve inayet gösterdiğin kimseye: Zevceni kendin için tut, Allah'a karşı vazifene dikkat et, diyordun. Allah'ın ortaya çıkaracağını içinde saklıyordun. İnsanlardan korkuyordun. Halbuki en çok korkulmaya değer olan Allah'tı. Vaktâki Zeyd, ondan yana dileğini yerine getirdi, onu seninle evlendirdi ki, mü'minler hakkında oğulluklarının zevcelerini, onlardan yana diledikleri yerine getirdikten sonra, almaları hususunda beis görülmesin. Allah'ın emri mutlaka yerine getirilir. Peygamberin, Allah tarafından emrolunanı yapmasından dolayı kendisine hiçbir vebal teveccüh etmez.»**[499] Âyeti kerîmelerin nüzülünden sonra Resûlüllah (s.a.v.), **Zeyneb**'in evine geldi. Kendisinden izin istemeden içeri girdi. Nikâhın şerefine bize et ve ekmek ziyafeti çekti. Ziyafetten sonra herkes kalkıp gitti. Yalnız birkaç kişi içerde hâlâ konuşuyorlardı. Resûlüllah (s.a.v.) bunların uzun müddet oturmalarından sıkılmış olmalı ki, dışarı çıktı. Ben de peşinden gittim. Hanımlarının odalarını teker teker ziyaret etti. İçeri girince onlara selâm veriyor, onlar da:

«— Yâ Resûlallah (s.a.v.), yeni hanımını nasıl buldun?» diye soruyorlardı. O sırada içerde konuşanlar çıkmışlardı. Bunu Resûlüllah (s.a.v.) a ben mi haber vermiştim, yoksa başkası mı bildirmişti, hatırlamıyorum, «Gel!» dedi. Beraber içeri girdik. Tam o sırada aramıza bir perde çekti. Hicap âyeti nâzil olmuştu. Âyet-i kerîmeyi oradakilere anlattı. Âyetin meâli şöyledir:

«Ey iman edenler! Peygamber'in evlerine izinsiz girmeyin. Yemek için size müsaade edildiği zaman da, gözünüz pişen yemekte, öteberide olmasın. Davet edildiğiniz zaman da girmekten çekinmeyin. Yemeğinizi yediğiniz zaman evde fazla kalmayın, birbirinizle konuşmaya dalmayın.

---

[499] **Ahzab: 36, 37.**

Böyle yapmanız Peygamber'i incitiyordu da, size bir şey söylemekten çekiniyordu. Allah ise gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamber'in hanımlarından bir şey istediğiniz zaman, onlara perde arkasından seslenin. Böyle hareketiniz sizin için de, onlar için de nezih bir davranıştır. Allah'ın Peygamber'ini incitmek, vefatından sonra hanımlarıyle evlenmek asla câiz değildir. Bunları yapmak Allah katında büyük günahtır.»[500]

Enes (r.a.) den: **Cahş**'ın kızı **Zeynep**'le Resûlüllah (s.a.v.) ın evlenmeleri şerefine et ve ekmek hazırlanmıştı. Davetlileri çağırmaya ben memur edilmiştim. Herkes grup grup gelerek yemeğini yeyip gidiyordu. Ziyafete davet etmedik kimse bırakmadım. Resûlüllah (s.a.v.) a:

«— Yâ Resûlallah! Herkesi çağırdım. Yemeklerini yediler.» dedim.

«— Peki, öyleyse sofrayı kaldırın.» dedi. Herkes dağıldıktan sonra üç kişi, Resûlüllah'ın evinde kalarak sohbete devam ettiler. Peygamberimiz dışarı çıkarak, **Hz. Aişe** (r.a.) nin odasına girdi.

«— Selâmün aleyküm ve rahmetullahı ve berekâtüh.» dedi. **Hz. Aişe** (r.a.):

«— Ve aleyküm selâm ve rahmetullahi ve berekâtüh! Yeni hanımını nasıl buldun? Allah mesut etsin.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.) sıra ile bütün hanımlarının odalarını dolaştı. Selâm verdikten sonra hepsi de **Hz. Aişe**'nin sorduğu soruyu sordular.

Döndüğünde onlar hâlâ konuşuyorlardı. Resûlüllah çok utangaç olduğu için, onlara çıkın, gidin diyemedi. Tekrar dönüp **Hz. Aişe**'nin odasına doğru yöneldiği sırada, ben mi haber verdim, yoksa başkası mı söyledi, hatırlamıyorum; onların çıktığını öğrenince, döndü. Henüz ayağının birini eşikten içeri atmıştı ki, aramıza perdeyi çekti. O sırada hicap âyeti nâzil oldu.

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.), hanımlarından biri için düğün yemeği veriyordu. **Ümmü Süleym** (r.a.) bir miktar çorba yaparak onu bir çanağa koymuş, bana:

«— Bunu Resûlüllah (s.a.v.) a götür, azımızı çoğa kabul etsin.» dedi. O sene kıtlık olduğu için halk sıkıntı içindeydi.

«— Yâ Resûlallah! Bunu **Ümmü Süleym** gönderdi. Selâm söyledi. Azımızı çoğa kabul etsin, dedi.» dedim. Çanağa şöyle bir baktı:

«— Onu evin bir köşesine koy! Filânı, filânı (birçok isim saydı) ve gördüğün herkesi çağır.» dedi. Gittim. Gördüğüm bütün Müslümanları davet ettim. Sofa ve oda iyice dolmuştu. **Ebû Osman**'a:

«—Kaç kişi olmuş?» dedim.

«— Üçyüz kadar.» diye cevap verdi. Sonra Resûlüllah (s.a.v.):

«— Çanağı getir!» dedi. Getirdim. Elini üzerine koyarak dua etti.

---

500 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Ahzab:** 53; **Müslim; Nesei.**

«— Onar kişilik gruplar halinde gelip yemeklerini yesinler, besmele çeksinler, herkes kendi önünden yesin!» buyurdu. Herkes Resûlüllah (s.a.v.) ın dediği şekilde onar kişi gelip sofraya oturuyor, besmele çekiyor ve önünden yiyerek kalkıp gidiyorlardı. Onlar kalkınca Peygamberimiz, bana:

«— Çanağı kaldır!» diye emrediyordu. Ben çanağı kaldırırken çanağın içindeki sofraya koyarken mi çoktu, yoksa kaldırırken mi daha çoktu, anlayamadım. Yemeğini yiyen herkes dağılıp gittikten sonra birkaç kişi hâlâ içerde konuşuyordu. Resûlüllah (s.a.v.) ın hanımı **(Zeyneb)** de orada yüzü duvara dönük olarak duruyordu. Sohbeti o kadar uzattılar ki, Resûlüllah (s.a.v.) sıkıldı. Eğer onun sıkıldığını bilselerdi sözü bu kadar uzatmazlardı. Resûlüllah kalktı, hanımlarının odalarını dolaştı. Döndüğünde adamlar Peygamber'imizin sıkıldığını anlıyarak çıkıp gittiler. Peygamber Efendimiz gelir gelmez perdeyi çekti, biraz bekledi. Ben de içerde idim. Biraz sonra şu âyeti kerimeyi okuyarak çıktı :

«Ey iman edenler! Peygamber'in evlerine izinsiz girmeyin. Yemek için size müsaade edildiği zaman da, gözünüz pişen yemekte, öteberide olmasın. Davet edildiğiniz zaman da girmekten çekinmeyin. Yemeğinizi yediğiniz zaman evde fazla kalmayın, birbirinizle konuşmaya dalmayın. Böyle yapmanız Peygamber'i incitiyordu da, size bir şey söylemekten çekiniyordu. Allah ise gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamber'in hanımlarından bir şey istediğiniz zaman, onlara perde arkasından seslenin. Böyle hareketiniz, sizin için de, onlar için de nezih bir davranıştır. Allah'ın Peygamber'ini incitmek, vefatından sonra hanımlarıyla evlenmek asla câiz değildir. Bunları yapmak Allah katında büyük günahtır.»[501]

Hazreti Peygamber ilk defa bu âyetleri bana okuduğu için onları ilk duyan kimse ben oldum.[502]

Resûlüllah (s.a.v.) ın Huyey b. Ahtab'ın Kızı Safiyye (r.a.) ile Evlenmesi :

Enes (r.a) anlatıyor : **Hayber** esirleri toplandıktan sonra **Dıhye** (r.a) Resûlüllah'a (s.a.v.) gelerek :

«— Yâ Resûlallah! Bana esirlerden bir câriye ver» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— Bir tanesini al» buyurdu. O da gidip **Huyey**'in kızı **Safiye**'yi aldı. Başka bir adam Peygamber Efendimize gelerek :

---

501 **Sûretül Ahzab, âyet: 53.**

502 **İbnü Ebî Hatim; Müslim; Neseî; Tirmizî; Buharî; İbnü Cerir; Bidaye: 4/146. İbnü Sa'd: 8/104.**

«— Yâ Resûlallah **Dıhye**'ye **Hurayza** ve **Nadir** kabilelerinin reisi **Huyey**'in kızını verdin. Onu ancak senin alman doğru olur.» dedi. Resûlüllah (s.a.v.):

«— **Safiye**'yi bana çağırın» dedi. Gelince ona baktı ve **Dıhye**'ye:

«— Esirlerden, başka bir cariye al» dedi. Sonra Hz. Peygamber **Safiyye**'yi azat ederek onunla evlendi.[503]

Enes'ten: **Hayber** seferine çıkmıştık. Allahü Teâlâ kalenin fethini Resûlüllah'a nasip edince henüz gelinken kocası harpte ölen **Huyey b. Ahtab**'ın kızı **Safiyye**'nin güzelliği Peygamber efendimize anlatıldı. Peygamberimiz esirler arasından onu kendisine ayırdı. **Hayber** dönüşü **Sûdd'es-Sahba**'ya[504] kadar geldiler. Oraya gelindiği zaman, **Safiyye** hayızdan temizlenmişti. Resûlüllah (s.a.v.) hemen orada **Safiyye** ile evlendi. Resûlüllah (s.a.v) deriden yapılmış küçük bir sofrada biraz yemek hazırladı. Bana:

«— Git etrafta bulunanları davet et» dedi. Bu Resûlüllah (s.a.v.) ın **Safiyye** ile evliliğinin düğün ziyafeti idi. Sonra, **Medîne**'ye doğru yola çıkarken Resûlüllah, **Safiyye**'nin arkasını abası ile örtmüş, devesinin yanında yere çökmüş, onu dizlerine bastırarak deveye bindirirken gördüm.

Yine **Enes** (r.a.) ten gelen aynı olayla ilgili bir başka rivayet de şöyledir:

Resûlüllah (s.a.v.) **Hahber**'le **Medîne** arasındaki bir yerde üç gün konakladı, aynı yerde **Safiyye** (r.a.) ile zifafa girdi. Ben halkı Resûlüllah'ın nikâh ziyafetine davet ettim, fakat sofrada ne ekmek ne de et vardı. Yalnız Peygamber efendimiz **Bilâl**'e (r.a.) bir yaygı sermesini emretti. Üzerine hurma, yağ ve bir parça da peynir kondu. Müslümanlar, **Safiyye**'nin cariye mi, yoksa Resûlüllah'ın hanımı mı olduğu üzerinde tereddüt ettiler. Ve:

«— Eğer onu örterse, Hz. Peygamber onunla evlenmiştir. Örtmezse, cariyesidir» diye aralarında fikir yürüttüler. Yola çıkıldığı zaman Resûlüllah'ın onu terkisine aldığını ve örttüğünü gördüler.[505]

Cabir b. Abdulah (r.a.) anlatıyor: **Huyey b. Ahtab**'ın kızı **Safiyye** (r.a.) çadıra Resûlüllah'ın yanına geldiğinde, orada başka insanlar da vardı. Ben de ganimetten hissemi almak için çadırdakilerle beraberdim. Resûlüllah (s.a.v.) dışarı çıkarak:

«— Annenizin yanından kalkınız!» buyurdu. Yatsıya doğru tekrar toplandık. Resûlüllah (s.a.v. ridasının bir ucunda birbuçuk ölçek kadar kuru hurma ile çıkageldi.

---

[503] **Ebû Davûd; Buharî: Müslim.**

[504] **Sudd'es-Sahba: Hayber'in aşağı taraflarında bir mevkinin adı.**

[505] **Buharî; Bidaye: 4/196.**

«— Yeyiniz! Annenizin düğün yemeğidir» dedi.[506]

İbnü Ömer (r.a.) den : **Safiyye** (r.a) nin gözlerinde morartı vardı. Resûlüllah (s.a.v.) :

«— Bu morartılar nedir?» diye sordu. **Safiyye** (r.a) :

«— Kocama, rüyamda bir ay gördüğümü ve bunun kucağıma düştüğünü söylemiştim, o vurdu.»

«— Bu sözünle **Yesrip** Melikini mi kastediyorsun?» diye çıkıştı dedi. **Safiyye** (r.a) sonra şöyle devam etti :

«— Resûlüllah'ın (s.a.v.) babamı ve kocamı öldürtmesi kadar beni kızdıran hiç bir şey yoktur. Bu kızgınlık benden gidinceye kadar Resûlüllah, **Safiyye (r.a)**, baban arapları toplıyarak aleyhime kışkırttı; bize böyle böyle yaptı..» diyerek özür diledi.»[507]

Ebû Hüreyye (r.a) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) **Safiyye** (r.a) ile zifafa girdiği gece **Ebû Eyyüp** (r.a) kapısı önünde sabaha kadar nöbet tuttu. Peygamber'imiz sabahleyin onu kılıcı ile beklerken görünce tekbir getirdi. **Ebû Eyyüp** (r.a) :

«— Yâ Resûlüllah! Sen, taze bir gelinle zifafa girdin. Üstelik onun babasını, kardeşini ve kocasını da öldürdün. Onun sana bir şey yapmasından korktum.» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) güldü ve :

«— İyi yaptın» dedi.[508]

İbnü Sa'd, Ata b. Yesar'dan naklediyor : **Safiyye (r.a.) Hayber**'den getirildiği zaman **Haris b. Numan**'ın (r.a.) evine misafir edildi. Bunu duyan ensar kadınları onun güzelliğini görmeye geldiler. **Hz. Aişe** de geldi. **Aişe** dışarı çıkınca Peygamberimiz de peşinden çıktı.

«— **Aişe Safiyye**'yi nasıl buldun?» diye sordu. O da :

«— Bir Yahudi gördüm» diye cevap verdi. Resûlüllah (s.a.v.) :

«— Öyle söylem! O müslüman oldu v inancında da samimidir.» buyurdu. [509]

Said b. Müseyyib'ten gelen bir diğer rivayet te şöyledir : **Safiyye** (r.a.) geldiği zaman kulaklarında altın küpeler vardı. Onları **Hz. Fatıma'**ya (r.a) ve yanında bulunan diğer kadınlara hediye etti.[510]

---

[506] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 9/251; İbnü Sa'd: 8/124.**
[507] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 9/251.**
[508] **Müstedrek: 4/28; Zehebî; İbnü Asâkir; Kenz.: 7/119; İbnü Sa'd: 2/116.**
[509] **İbnü Sa'd.**
[510] **İsabe: 4/347.**

Hz. Peygamber (s.a.v.) in Harisil Huzaîyye'nin Kızı Cüveyriye ile Evlenmesi :

Hz. Aişe (r.a) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) **Benî Mustalik** savaşından elde edilen esirleri taksim ettiğinde **Harîs**'in kızı **Cüveyriye Şemmas**'ın torunu **Sabit b. Kays**'a mı yoksa amcasının oğluna mı düşmüştü, hatırlamıyorum. **Cüveyriye** mukâtebe yaparak esirlikten kurtuldu.[511] Tatlı ve güzel bir kadındı. Gören herkes onu almak istiyordu. Anlaşma bedeli ödeyebilmekte kendisine yardım etmesi için Resûlüllah'a (s.a.v.) geldi. Onu odamın kapısı önünde görünce canım sıkıldı. Biliyordum ki Resûlüllah (s.a.v.) da onu beğenecekti. Resûlüllah (s.a.v.) ın huzuruna girdi.

«— Yâ Resûlallah! Ben, kavminin beyi **Ebû Dırar**'ın oğlu **Hâris**'in kızıyım. Bildiğin gibi bir talihsizliğe uğradım. Taksimde **Şemmas**'ın torunu **Sabit b. Kays**'a düştüm.[512] Ben de onunla mukâtebe yaparak bunu kabul etmedim. Şimdi ise bu hususta sizden yardım istiyorum» dedi. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v.) :

«— Bundan daha iyisini ister misin?» buyurdu. **Cüveyriye** :

«— Nedir o, yâ Resûlallah?» diye sordu. Resûlüllah (s.a.v.) :

«— **Sabit**'e borcunu ödiyerek seninle evleniyorum.» deyince **Cüveyriye** :

«— Kabul yâ Resûlallah!» dedi. Haber herkes tarafından duyulunca, **Cüveyriye**'nin kabilesi Resûlüllah'ın (s.a.v) hısımı oldu diye ellerindeki esirlerin hepsini bıraktılar. **Benî Mustalik**'a mensup yüz aile serbest bırakıldı. **Cüveyriye** kadar kendi kavmine faydası dokunan, başka bir kadın daha görmedim.[513]

Urve'den: **Haris**'in kızı **Cüveyriye** anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) topraklarımıza girmeden üç gece önce, rüyamda ayın **Yesrip**'ten gelip koynuma girdiğini gördüm. Resûlüllah (s.a.v.) gelip bizi esir alıncaya kadar rüyamı başkalarına anlatmaktan çekindim. Hz. Peygamber kalemizi fethedip bizi esir alınca rüyamın tahakkukunu umdum. Sonra Resûlüllah (s.a.v) beni âzat edip kendine nikâhladı. Kavmim hakkında hiçbir şey konuşmadığım halde Müslümanlar ellerinde bulunan bütün esirleri salıvermişlerdi. Amcamın kızlarından birinden bu haberi duyduktan sonra Allahü Teâlâ'ya hamdettim.[514]

---

511 **Mükâtebe:** Esirin serbest bırakılarak fidyesini tedarik etmek için sahibi ile yaptığı anlaşma.

512 Ravi, **Cüveyriye**'nin **Sabit**'e mi, yoksa **Sabit**'in amcasının oğluna mı düştüğünü iyi hatırlamıyor.

513 **İbnü İshak; Bidaye:** 4/159; **İbnü Sa'd:** 8/116; **Müstedrek:** 4/26.

514 **Bidaye:** 4/159; **Müstedrek:** 4/27; **Vakidî.**

Resûlüllah (s.a.v.) ın Hârisül-Hilâliye'nin (r.a.) Kızı Meymûne ile Evlenmesi :

İbnü Şihab anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v.) **Hudeybiye** andlaşmasını takibeden senenin zilka'de ayında umre yapmak için yola çıktı. Fakat müşrikler Mescid-i Haram'ı ziyaret etmesine mani oldular. Peygamberimiz **Ye'cül** mevkisine varınca **Cafer b. Ebû Talib'i Haris b. Hazn-el-Amiriyye**'nin (r.a) kızına dünürlüğe gönderdi. **Meymune**, kardeşi **Ümmül Fadl'ın** kocası **Abbas b. Abdülmuttalib'i** kendisine vekil tayin etti. **Abbas** da onun adına Resûlüllah'a (s.a.v.) nikâhını kıydı. **Meymune** gelinceye kadar Peygamberimiz **Serif**[515] de konakladı. Hz. Peygamber orada zifafa girdi. Takdîr-i ilâhî, **Meymune** bir müddet sonra aynı yerde vefat etti.[516]

İbnü Abbas (r.a) anlatıyor : Resûlüllah (s.a.v.) **Haris'in** (r.a.) kızı **Meymune** ile nikâhlandı. Bu esnada **Mekke**'de üç gün kalmıştı. Üçüncü günü **Huveytıp b. Abdül Uzza** beraberinde **Kureyş**'ten bir gurup insanla Resûlüllah'a (s.a.v) gelerek :

«— Verdiğimiz mühlet doldu. Artık **Mekke**'yi terk et» dedi. Resûlüllah (s.a.v) :

«— Eğer biraz daha mühlet verirseniz, aranızda düğünümü yapar ve size bir ziyafet çekerim. Ne dersiniz?» diye sorunca, onlar :

«— Senin ziyafetine ihtiyacımız yok. Çık, git!» dediler. Bunun üzerine **Haris**'in (r.a) kızı **Meymune**'yi de alarak şehri terketti. **Serif**'e varınca orada düğününü yaptı.[517]

Resûlüllah (s.a.v.) ın, Kızı Fâtıma'yı, Hz. Ali (r.a.) ile Evlendirmesi :

Hz. Ali'den : **Hz. Fatıma**, Resûlüllah (s.a.v.) tan istenmişti. Bir dostum bana :

«— Biliyor musun, **Fatıma**'ya dünürlüğe gelmişler?» dedi. Ben de :

«— Bilmiyorum» diye cevap verdim. O :

«— Resûlüllah (s.a.v.) a gidip **Fatıma**'yı kendine istemene ne mani var?» diye sordu.

«— Evlenme masraflarını karşılayacak param yok» dedim.

«— Sen eğer gidersen Resûlüllah (s.a.v) sana mutlaka kızını verir» dedi. Beni o kadar teşvik etti ki, doğruca Resûlüllah'ın (s.a.v.) huzuruna çıktım. Önüne oturur oturmaz dilim tutuldu. Ne kadar uğraştımsa heyecandan bir türlü konuşamadım. Resûlüllah (s.a.v) :

---

515 Mekke yakınlarında bir semt.
516 **Müstedrek: 4/30.**
517 **Müstedrek.**

«— Niçin geldin, bir isteğin mi var?» dedi. Sustum.
«— Herhalde **Fatıma'**yı istemeye geldin» dedi.
«— Evet» dedim.
«— Verecek mehirin var mı?» dedi.
«— Yok, yâ Resûlallah!» dedi.
«— Sana verdiğim zırhı ne yaptın?» dedi.
Kuvvet ve iradesi ile yaşadığım Allah'a yemin ederim ki o, dörtyüz dirhem kıymetinde, geniş ağır ve vurulan kılıçları parça parça eden iyi bir zırhtı :
«— Yanımda» dedim.
«— **Fatıma'**yı sana verdim. Git zırhını ona mehir olarak gönder» dedi. İşte Resûlüllah'ın (s.a.v) kızı **Fatıma**'nın mehri bu idi.[518]
Büreyde (r.a) den : Ensardan bir gurup **Hz. Ali**'ye gelerek :
«— Hz. Peygamber'den **Fatıma'**yı iste» dediler. **Ali** (r.a) Resûlüllah'ın huzuruna çıktı. Resûlüllah (s.a.v) :
«— **Ebû Talib**'in oğlu isteğin ne?» diye sordu. **Hz. Ali** (r.a) :
«— Resûlüllah'ın kızı **Fatıma'**yı istemeye geldim» dedi. Resûlüllah (s.a.v) :
«— Öyleyse hoş geldin, sefa geldin» buyurdular. Başka da hiçbir şey söylemediler. **Hz. Ali** Resûlüllah'ın huzurundan ayrıldı. doğruca kendisini bekleyen ensarın yanına gitti.
«— Ne oldu?» diye sordular.
«— Vallahi anlıyamadım. Hoş geldin sefa geldin'den başka bir şey söylemedi» diye cevap verince :
«— Daha ne istiyorsun? İşte sana hoş geldin, başüstüne demiş ya!» dediler.
Peygamberimiz kızını **Hz. Ali'**ye verdikten sonra :
«— Yâ **Ali!** Düğünün şerefine bir ziyafet vermek lâzım» buyurdular. **Sa'd** (r.a) :
«— Bende bir koç var» dedi. Ensardan bir kısmı da bir miktar mısır topladılar. Zifaf gecesi Peygamber efendimiz **Hz. Ali'**ye ;
«— Ben gelmeden ona yaklaşma» diye emretti. Kendisi gelince bir miktar su istedi. Abdest aldı, sonra artan suyu da **Hz. Ali**'nin üzerine serperek :
«— Allahım ikisini mesut et. Evliliklerini her ikisi için de hayırlı kıl» diye dua etti.[519]
Umeys'in kızı **Esma** (r.a) dan : **Fatıma** (r.a) **Hz. Ali**'ye nikâhlandığı

---

[518] **Beyhakî; Delâil; Bidaye: 3/346; Dolabî, Zürriyetüt-Tahire; Kenz'ül-Ummal: 7/113.**
[519] **Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 9/209; Bezzar; İbnü Asâkir; İbnü Hıbban; Kenz.: 7/113; Bidaye: 7/342; İbnü Sa'd: 8/21.**

zaman **Hz. Ali**'nin evinde bir hasır, yastık, içi lif dolu yatak, çömlek ve bir testiden başka bir şey yoktu.

Zifafa girmeden önce Peygamber efendimiz **Hz. Ali**'ye, kendisi gelmeden ailesine yaklaşmaması için haber göndermişti. Resûlüllah (s.a.v) gelince :

«— Hani kardeşim nerede?» diye sordu. **Ümmü Eymen** (r.a) :

«— Nasıl olur yâ Resûlallah? Hem kardeşim diyorsunuz, hem de kızınızı veriyorsunuz» diye şaşkınlığını belirtince Resûlüllah (s.a.v) :

«— Olur, yâ **Ümmü Eymen!**» buyurdular.[520] Sonra biraz su istiyerek üzerine bir şeyler okudu. **Hz. Ali**'nin göğsünü ve yüzünü sıvazladı. Sonra **Fatıma**'yı çağırdı. Fatıma kalkıp gelirken utancından eteğine basınca, sendeledi, Resûlüllah (s.a.v) onun üzerine de bu sudan serpti ve dua ettikten sonra :

«— İyi bil ki seni çok sevdiğim birine nikâhlamakta elimden geleni yaptım.» dedi. Perdenin (veya kapının) arkasında bir karartı gördü.

«— Bu kim?» diye sordu. **Fatıma** (r.a) :

«— **Esma**» diye cevap verdi. Resûlüllah (s.a.v) :

«— **Umeys**'in kızı **Esma** mı?» dedi. **Fatıma** (r.a) :

«— Evet, yâ Resûlallah!» dedi.

«— Resûlüllah'ın hatırı için mi geldin?» dedi.

«— Evet, zifafa giren kızın bir ihyitacı olursa onu derhal karşılamak için bir kadının onu beklemesi lâzımdır.» diye cevap verdim. Bunun üzerine bana dua etti. Ben de :

«— Benim en çok güvendiğim amelim de bu duadır» diye sevinirim. Resûlüllah (s.a.v) **Hz. Ali**'ye:

«— Haydi hanımının yanına git!» diye emrettikten sonra kendisi dışarı çıktı, gözden kayboluncaya kadar onlara dua etti.[521]

Umeys'in kızı **Esma**'dan gelen bir başka rivayette de şöyle denmektedir : Resûlüllah'ın (s.a.v) kızı **Fatıma** (r.a) zifafa girdiği gece bir ihtiyacı olur diye onu bekledim. Sabah olunca Peygamber Efendimiz geldi, kapıyı vurdu. **Ümmü Eymen** kalktı, kapıyı açtı, Resûlüllah (s.a.v) ona :

«— Yâ **Ümmü Eymen** kardeşimi bana çağır!» dedi. O da :

«— Hem kardeşim diyorsun, hem de ona kızını veriyorsun?» diyerek hayretini ifade etti.

«— Ya **Ümmü Eymen** Onu bana çağır» dedi. Resûlüllah'ın (s.a.v)

---

520 **Ümmü Eymen,** Habeşli olup çok dürüst bir kadındı. Aynı zamanda **Üsame b. Zeyd'in** (r.a) annesidir. Resûlüllah (s.a.v.) eshaptan her birini birbiri ile kardeş yapmış ve kendisi de **Hz. Ali** ile kardeş olmuştu. **Ümmü Eymen**'in şaşkınlığı bu durumu bilmemesinden olsa gerek.

521 **Tebaranî.**

sesini işiten kadınlar kendilerine çekidüzen verdiler, o da gelip bir kenara oturdu. Sonra da **Hz. Ali** geldi. Peygamber Efendimiz dua etti, üzerine biraz su serptikten sonra :

«— **Fatıma**'yı bana çeğır» dedi. **Fatıma** geldi. Utancından terlemişti.

«— Sus! Seni ehl-i beytimden en çok sevdiğim kimse ile evlendirdim» dedi. [522]

Hz. Ali (r.a) den : Resûlüllah (s.a.v) kızı **Fatıma**'yı bana verdikten sonra zifaf gecesi bir miktar su üzerine dua ederek onu üstüme serpti. Beni içeri soktuktan sonra yanıma ve omuzlarıma da o sudan serpti. Daha sonra ihlâs ve muavvezeteyn sûrelerini okudu.[523]

Albâ b. Ahmer'den : **Hz Ali** (r.a) **Hz. Fatıma** ile evlenişini şöyle anlatıyor :

Resûlüllah'tan (s.a.v) kızı **Fatıma**'yı istedim. Zırhımı ve ufak tefek bazı eşyalarımı da satarak dörtyüz seksen dirhem para temin ettim. Resûlüllah (s.a.v) bu paramın üçte ikisini süs eşyası, üçte birini de giyecek eşyası için harcamamı emretti.

Resûlüllah (s.a.v) ağzına biraz su alarak bir testiye püskürttü. Sonra da bize bu sudan yıkanmamızı emretti. **Fatıma**'ya da kendisi gelmeden çocuklarını emzirmemesini söyledi. Fakat bilâhere **Fatıma. Hüseyin'i** Hz Peygamber gelmeden emzirdi. **Hasan**'a anlıyamadığımız bir şeyler yaptı, bu sebeple o **Hüseyin**'den daha âlimdi. Çünkü **Fatıma Hasan**'ı emzirmeden Hz. Peygamber'i haberdar etmişti.[524]

Cabir (r.a) anlatıyor : **Hz. Ali** (r.a) ile **Hz. Fatıma** (r.a) ın düğünlerinde bulunduk. Bundan daha güzel bir düğün görmemiştik. Bize bir yatak serdiler, hurma ve kuru üzüm getirdiler, yedik. **Fatıma**'nın (r.a) gelinlik yatağı bir koç postuydu.[525] **Hz. Ali** (r.a) anlatıyor : Resûlüllah (s.a.v) **Fatıma**'ya (r.a) çehiz olarak bir kumaş yaygı, bir su tulumu; yastık ve içi ot dolu bir yatak vermişti.[526]

Abdullah b. Amr (r.a) anlatıyor : Resûlüllah (s.a.v) kızı **Fatıma**'yı **Ali** (r.a) ye nikâhladığı zaman çehiz olarak bir kadife kumaş, bir yastık, içi ot ve lif dolu bir yatak ve bir de su tulumu vermişti. Onlar kadife kumaşın bir tarafını altlarına sererler, bir tarafını da üstlerine örterlerdi.[527]

---

522 **Mecma'uz-Zevâid: 9/210; Taberanî.**
523 **İbnü Asâkir; Kenz.: 7/113.**
524 **Ebû Ya'lâ; Said b. Mansur; Kenz.: 7/112; İbnü Sa'd: 8/21**
525 **Bezzar; Mecma'uz-Zevâid: 9/209.**
526 **Beyhakî; Delâil; Kenz.: 7/113.**
527 **Tebarânî; Mecma'uz—Zevâid: 9/210.**

Rebîat'el-Eslemî (r.a.) nin Evlenmesi :

Rebîat'el-Eslemî anlatıyor : Resûlüllah'a (s.a.v) hizmet ediyordum. Bana :

«— **Rebia**, daha evlenmiyor musun?» dedi.

«— Hayır, yâ Resûlallah! Hem aile geçindirecek imkânım yok, hem de size hizmet etmeme mani olan hiçbir şeyi istemiyorum» dedim. İşitmezlikten gelerek ikinci defa :

«— Yâ **Rebia**! Daha evlenmiyor musun?» dedi. Yine aynı cevabı verdim. O da yine aynı şekilde işitmezlikten gelerek yüzünü öbür tarafa çevirdi. Kendi kendime :

«— Muhakkak ki dünya ve âhirette benim için en faydalı olanı Resûlüllah (s.a.v) bilir. Eğer bir daha bana «evlenmiyor musun?» derse, evleneceğim, ne yapmamı emredersin yâ Resûlallah? diyeyim» dedim. Bir gün yine Resûlüllah (s.a.v.) :

«— Yâ **Rebia** evlenmiyor musun?» dedi.

«— Evleneceğim. Ne yapayım. emret.» dedim. Resûlüllah'a pek seyrek uğrayan, ensardan bir kabile'nin ismini söyliyerek :

«— Onlara git, beni Resûlüllah (s.a.v) gönderdi. Falanla beni evlendirmenizi emretti, de» buyurdular. Gittim, Hz. Peygamber'in selâmını söyledim.

«— Resûlüllah ve Resûlüllah'ın elçisinin emirleri başımız üzerine tabi, Resûlüllah'ın elçisinin arzusunu yerine getirmeden geri çevirmek doğru olmaz» dediler. İstediğim kızı verdiklerini söyliyerek bana izzet ve ikramda bulundular. Hakikaten Resûlüllah mı gönderdi diye hiç araştırmadılar bile. Üzüntülü bir vaziyette Resûlüllah'a (s.a.v) geldim.

«— Yâ Resûlallah! Öyle cömert, öyle iyi bir kavme gittim ki, kızlarını bana verdiler. İzzet ve ikramda bulundular, hakikaten sizin gönderip göndermediğinizi hiç araştırmadılar. Şimdi ise elimde verecek mehir yok » dedim. Bunun üzerine Resûlüllah :

«— Yâ **Büreydet'el-Eslemî!**[528] **Rebia**'ya bir nevat altın toplayın» buyurdu. Bana bir nevat altın topladılar. Toplananları alarak, Resûlüllah'a geldim.

«— Bunu onlara götür. İşte kızınızın mehri, de» buyurdu. Onlara vardım

«— Bu kızınızın mehridir.» dedim. Çok memnun oldular :

«— Çok güzel, çok bile.» dediler. Üzüntülü bir şekilde tekrar Resûlüllah'a geldim.

«— Yâ **Rebia**! Niçin üzüntülüsün?» dedi.

---

528 **Büreydet'ül Eslemî; Husayb**'in oğlu ve **Eslem** kabilesinin ileri gelenidir.

«— Yâ Resûlallah! Bunlardan daha iyi bir kavim görmedim. Götürdüğümü kabul ettiler, bana çok iyi davrandılar ve çok güzel, dediler fakat şimdi de benim düğün yemeği verecek param yok» dedim. Bunun üzerine **Büreyde** :

«— Buna bir koyun parası toplayın» diye emretti. Onlar da iri ve semiz bir koç aldılar. Resûlüllah (s.a.v.) bana :

«— **Aişe**'ye (r.a.) git, bir kap yemek göndersin.» buyurdu. Gittim. **Hz. Aişe**'ye Resûlüllah'ın isteklerini bildirdim. **Aişe** (r.a.) :

«— Al şu kabı, içinde yedi sa' arpa vardır. Olanın hepsi bu; yine gelirse alırsın.» dedi. Resûlüllah'a geldim. **Aişe**'nin (r.a) söylediklerini aynen naklettim.

«— Bunları kız evine götür, koçu pişirsinler, arpadan da ekmek yapsınlar» dedi. Kız tarafı bana :

«— Ekmeği biz yaparız. Koçu da siz pişirin» dediler. **Eslem** kabilesinden birkaç kişi ile koçu kestik, yüzdük sonra da pişirdik. Bu sırada ekmek te hazırlanmıştı. Et ve ekmekten müteşekkil düğün ziyâfetine Resûlüllah'ı da davet ettim.

Hz. Peygamber, bundan sonra bana bir miktar da arazi verdi. Benim tarlanın bitişiğindeki tarlayı da **Hz. Ebû Bekr**'e (r.a) vermişti. Zamanla bir hurma ağacı yüzünden **Ebû Bekr**'le(r.a) ihtilâfa düştük. O, bu ağaç benim tarafımda ben de benim tarafımda dedim. Münâkaşa ettik. **Ebû Bekr** (r.a) bana, hoşuma gitmiyen bir söz söyledi. Sonra da pişman olarak :

«— Sen de aynı sözü bana söyle, ödeşelim.» dedi.

«— Hayır, söylemem.» dedim.

«— Ya söylersin, ya da Resûlüllah'a seni şikâyet ederim» dedi.

«— Hayır, söyliyemem» dedim. **Ebû Bekr** (r.a) hakkından vaz geçerek, Resûlüllah'a (s.a.v) gitti. Ben de peşinden gittim. O sırada benim kabileden (**Eslem** kabilesi) bazıları geldi.

«— **Ebû Bekr**'in Allah hayırını versin. O sana ağır konuştu. Neyi Resûlüllah'a ne hususta şikâyet edecek?» dediler .

«—.Bunun kim olduğunu biliyor musunuz? Bu **Ebû Bekr es-Sıddık**'tır. Mağarada Resûlüllah'ın arkadaşı idi, müslümanların ileri gelenlerindendir. Sakın beni arkalamayın, onu kızdırırsanız doğruca Resûlüllah'a gider. O kızdığı için Resûlüllah da kızar, ikisi birden kızınca Allahü Teâlâ da gazaplanır, sonra **Rebia** mahvolur» dedim.

«— Peki, ne yapmamızı istiyorsun?» dediler.

«— Dönün, gidin» dedim.

Ebû Bekr (r.a), Hz. Peygamber'in yanına gitti, ben de tek başıma peşinden gittim. **Ebû Bekr** (r.a) hadiseyi olduğu gibi anlattı. Resûlüllah (s.a v) başını kaldırarak :

«— Yâ **Rebia!** Aranızda geçen nedir?» diye sordu.

«— Böyle böyle oldu. Bana fena bir söz söyledi. Sonra pişman olarak ödeşmemiz için benim de kendisine aynı sözü söylememi istedi. Ben söylemek istemedim» dedim.

Resûlüllah (s.a.v) :

«— İyi yapmışsın. Sakın sen de aynı şekilde ona mukabele etme! Yâ **Ebû Bekr!** Senin günahını Allah affetsin, de» buyurdu. Bunun üzerine **Ebû Bekr** (r.a.) ağlıyarak döndü.[529]

Cüleybib (r.a.) in Evlenmesi :

Ebû Berzet'el-Eslemî (r.a) anlatıyor : **Cüleybib,** kadınların arasına girer onlarla şakalaşırdı. Karıma :

«— Sakın **Cüleybib**'i yanınıza sokmayın! Yoksa karışmam!» dedim.

Ensar'dan bir aile dul bir kadın olunca Hz. Peygamber'in bu kadınla evlenip evlenmiyeceğini öğrenmeden onu evlendirmezlerdi. Resûlüllah (s.a.v) bir gün ensardan birine :

«— Kızını istiyorum» dedi. O da :

«— Peki, başüstüne, memnuniyetle yâ Resûlallah!» dedi.

«— Yalnız onu kendim için istemiyorum» deyince, adam·

«— Kim için istiyorsunuz? Yâ Resûlallah!» diye sordu. Resûlüllah (s.a.v) :

«— **Cüleybib** için» cevabını verdi. Adam :

«— Annesi ile bir konuşayım» dedi. Karısına :

«Kızı Resûlüllah (s.a.v) istiyor» dedi.

«— Olur, memnuniyetle» dedi. Adam .

«— Kendisine değil, **Cüleybib**'e istiyor» dedi. Kadın :

«— **Cüleybib**'e mi?! **Cüleybib**'e mi? Hayır, kızımı asla ona veremem» dedi. Adam, durumu Peygamber Efendimize bildirmek için tam kalkacağı sırada kızı :

«— Beni kim istiyor?» diye sordu. Annesi durumu anlattı. Kız :

«— Allah'ın Resûlünü mü kırıyorsunuz? Beni **Cüleybib**'e verin, çünkü Resûlüllah (s.a.v) hiçbir zaman benim zararımı istemez» dedi. Adam durumu Hz. Peygamber'e bildirdi :

«— Tamam.» dedi. Böylece kızla **Cüleybib**'in nikâhını kıydılar. Bu olayı takip eden günlerde Resûlüllah (s.a.v) bir savaşa çıktı. Savaştan muvaffakiyetle döndükten sonra :

«— Kayıbınız var mı?» diye sordu.

---

[529] **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Taberanî; Mecma,uz-Zevâid: 4/257; Ebû Ya'lâ; Bidaye: 5/336; Müstedrek; Kenz.: 7/36; İbnü Sa'd: 3/44.**

«— Hayır» diye cevap verdiler.

«— Fakat, ben **Cüleybib'i** göremiyorum. Onu bir arayın» buyurdular. **Cüleybib'i**, yedi kişinin yanında şehit olmuş vaziyette buldular.

«— Yâ Resûlallah! İşte yedi kişiyi öldürmüş sonra da şehit olmuş» dediler. Resûlüllah (s.a.v) hemen yanına gelerek :

«— Yedi kişi öldürdü, sonra da onu şehit ettiler» dedi ve iki üç defa :

«— Bu yatan bendendir, ben de ondanım» buyurdu. Sonra da onu kolları üzerine alarak kazılan mezara koydu.

Rivayetlerde **Cüleybib'in** yıkandığına hiç rastlanmamıştır. **Sabit** :

«— Ensar kadınları arasında bundan daha itibarlı bir dul yoktur,» der.

Ebû Talha'nın torunu **İshak b. Abdullah, Sabit'e** :

«— Resûlüllah (s.a.v) ona nasıl dua etti?» diye sordu. «Allahım, onun üzerine hayırlar yağdır. Hayatı boyunca sıkıntı yüzü gösterme!» diye dua etti» dedi ve sonra ,ensardan hiçbir kadına bu dua kadar itibar edilmediğini söyledi.[530]

Selmân-ı Fârisî (r.a.) nin Evlenmesi :

Ebû Abdurrahman es-Sülemî, Selman-ı Fârisî (r.a.)den naklediyor : **Selman-ı Fârisî** (r.a) **Kinde** kabilesinden bir kadınla evlendi, zifafa da kadının evinde girdi. Zifaf gecesi müstakbel hanımının evine kadar arkadaşları ile beraber geldi. Eve varınca **sapıkların** yaptığı gibi arkadaşlarını içeri sokmadı. Onlara :

«— Hadi siz dönün. Allah sizden razı olsun» dedi. İçeri girdiğinde evi çok süslü görünce :

«— Burası sıtmaya mı yakalandı, yoksa **Kinde** kabilesinin kâbesi mi oldu?» dedi.

«— Hayır, ne sıtmaya tutuldu, ne de **Kinde** kabilesinin kâbesi oldu» dediler. **Selman**, evdeki kapı perdesinden başka zînet için takılan bütün perdeler sökülmedikçe evde durmayacağını söyledi. Bu sefer de gözleri içerdeki eşyaya takıldı :

«— Bu kadar eşya kimin?» dedi.

«— Senin ve karının» dediler.

«— Dostumun bana vasiyeti bu değildir. O bana dünya eşyamın ancak bir yolcunun eşyası kadar olmasını tavsiye etmişti.» dedi. Hizmetçileri görünce :

---

530 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Mecma'uz-Zevâid: 9/368.**

«— Bunlar kimin?» diye sordu.

«— Senin ve hanımının hizmetçileri» dediler.

«— Dostumun bana tavsiyesi bu değildir! O bana, sadece evlenebileceğim ve evlendirebileceğim kadarını evimde barındırmamı tavsiye etti. Eğer ben böyle yapmazsam, onlar zina yaparak günaha girerler. Kendilerinin günaha girmeleri yetmiyormuş gibi aynı günahın vebalini ben de yüklenmiş olurum.» dedi. Sonra da :

«— Dışarı çıkıp beni hanımımla başbaşa bırakmıyacak mısınız?» dedi. Onlar da peki diyerek çıktılar. **Selman** kapıyı kapattı, perdeyi çekti. Sonra da karısının yanına gelerek oturdu. Alnını okşadı, evliliğin hayırlı olması için dua ettikten sonra karısına :

«— Sana emrettiklerimi yapacak mısın?» dedi. Hanımı :

«— Tabi itaat edeceğim» dedi.

«— Dostum Resûlüllah (s.a.v) bana, hanımınla ilk defa bir araya geldiğim zaman Allah'a (c.c.) itaat hususunda anlaşmamızı tavsiye etmişti» dedi. Kalktı seccadeyi sererek biraz namaz kıldılar. Namaz bittikten sonra bir erkeğin karısından istiyecekleri şeyleri o da hanımından istedi. Sabahleyin arkadaşları gelip :

«— Hanımını nasıl buldun?» diye sordular. **Selman** bunu işitmezlikten gelerek öbür tarafa döndü. Soruyu üç defa tekrarladılar. Üçüncüsünde :

«— Allahü Teâlâ perdelerin ve kapıların kullanılmasını içerde olanların başkalarına gösterilmemesi için emretmiştir. Onun için sorulması gerekenleri sorun, sorulması gerekmiyenleri sormayın. Ben Resûlüllah'ın (s.a.v), hanımı ile münasebetlerini başkalarına anlatanlar, yolda çiftleşen eşekler gibidirler, dediğini işittim.» diyerek onlara çıkıştı.

İbnü Abbas (r.a.) tan : **Selman** bir müddet ortalıktan kayboldu. Gelince **Hz. Ömer, Selman**'a :

«— Seni Allah'ın iyi bir kulu olarak görüyorum» deyince :

«— Öyleyse bana kızını ver.» dedi. Bunun üzerine **Hz. Ömer** sustu. **Selman :**

«— Beni Allah'a kulluğa lâyık görüyorsun da, kendine lâyık görmüyor musun?» dedi.

Ertesi sabah **Ömer**'in (r.a) tanıdıkları **Selman**'a geldiler. Onlara :

«— Bir arzunuz mu var?» diye sordu.

«— Evet» dediler.

«— Nedir? Söyleyin yapalım» dedi. **Selman**'ın **Hz. Ömer**'in (r.a) kızını istemesini kasdederek :

«— Vazgeç şu işten» dediler.

«— Allah'a yemin ederim ki, beni bu işe ne **Hz. Ömer**'in azameti, ne de saltanatı sevketmiştir. Ben. **Ömer** (r.a) salih bir kimsedir, bakar-

sın Allah Teâlâ, kızı ile evlenmemden de salih bir zürriyet halk eder, diye kızını istemiştim» dedi. Bilâhare **Kinde** kabilesinden biri ile evlendi.[531]

Ebüdderda (r.a.) nın Evlenmesi :

Sabit-el Bünâni'den : **Ebüdderda Selman** (r.a) la beraber **Benî Leys** kabilesinden bir kadını **Selman**'a istemeye gittiler. **Ebüdderda, Selman**'ın faziletini geçmişini ve müslüman oluşunu anlattıktan sonra dünürlüğe geldiğini söyledi. Onlar :

«— **Selman**'a vermeyiz, fakat sana veririz.» dediler. **Ebüdderda, Selman**'a istediği kadınla evlendi. Bir müddet sonra **Selman**'a (r.a) .

«— Onları sana anlatmaya utanıyorum» dedi. **Selman :**

«— Neymiş?» diye sordu. **Ebüdderda** durumu anlatınca **Selman** (r.a) :

«— Utanacak biri varsa o da benim. Allahü Teâlâ'nın sana yazdığı bir kadına ben dünür gönderdim.» dedi.[532]

Ebüdderda'nın, Kızı Derda'yı Evlendirmesi :

Sabit el-Bünânî'den : **Muaviye**'nin oğlu **Yezid, Ebüdderda** (r.a) nın kızı **Derda**'ya dünür gönderdi. **Ebüdderda** (r.a) vermedi. **Yezid**'in maiyetinden biri :

«— Allah sana daha hayırlısını versin. İzin ver kızı ben kendime istiyeyim.» dedi.

«— Yazıklar olsun sana! Çekil!» dedi.

«— Müsade et. Allah sana başka yerden versin» dedi. **Yezid :**

«— Peki» deyince adam gidip **Derda**'yı kendine istedi. **Ebüdderda** kızı ona verdi. **Yezid**'in, **Derda**'ya dünür gönderdiği ve babası **Ebüdderda** (r.a) nın kızı ona vermeyip fakir bir müslümana verdiği herkes tarafından duyuldu. **Ebüdderda** bu hareketinin sebebini şöyle açıkladı :

«— Siz **Derda**'yı ne sanıyorsunuz? Ben düşündüm; kalktığı zaman başında hizmetçiler!.. Saraydan baktığı zaman her taraf ayağının altında... Her şey emrinde... O zaman onun dini nereye gider? Onda din mi kalır?»[533]

---

[531] **Hılye: 1/185; Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 4/291.**
[532] **Hılye: 1/200; Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 4/275.**
[533] **Hılye: 1/215; Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Sıfat'üs. Safve 1:/260.**

Ali b. Ebû Talib (r.a.) in, Kızı Ümmügülsüm'ü, Ömer b. Hattab (r.a.) la Evlendirmesi :

Ebû Cafer (r.a) den : **Hz. Ömer** (r.a) **Hz. Ali**'den (r.a) kızını istedi.

«— Küçük» dedi. **Ömer'e** (r.a) :

«— O, bu sözü ile kızını sana vermeyeceğini anlatmak istiyor» dediler. Bunun üzerine **Ömer** (r.a) bir daha **Hz. Ali** ile konuştu. **Ali** (r.a) :

«— Onu sana göndereyim, eğer razı olursa mesele yok» dedi. **Hz. Ali** kızını **Hz. Ömer**'e gönderdi. **Ömer** (r.a) kızın eteğini kaldırınca kız :

«— İndir eteğimi» Eğer halife olmasaydın gözünü patlatırdım!» dedi.[534]

Muhammed'den : **Hz. Ömer, Ümmügülsüm**'ü **Hz. Ali**'den istedi. **Ali** (r.a) :

«— Ben kızımı **Cafer**'in oğulları için bekletiyorum» dedi. **Ömer** (r.a):

«— Onu bana ver. Allah'a yemin ederim ki, yeryüzünde kimse onu benim kadar rahat ettiremez.» dedi. **Hz. Ali :**

«— Peki verdim» deyince, derhal **Ömer** (r.a) muhacirlere gelip :

«— Bana zifaf odası hazırlayın» dedi. Hemen ona bir oda hazırladılar.

«— Kiminle evlendin?» dediler.

«— Ali'nin kızı ile. Çünkü Peygamber Efendimiz, bütün akrabalık ve hısımlık bağlarının kesileceği kıyamet gününde ancak benim akrabalık ve hısımlık bağlarım kesilmiyecektir, buyurmuştu. Ben de Hz. Peygamberle hısım olmakla bu şerefe nail oldum» dedi.

Ata'ül Horasanî'den gelen bir rivayete göre, **Hz. Ömer Ümmügülsüm**'e kırkbin dirhem mehir vermiştir.[535]

Adî b. Hatim (r.a.) in, Kızını Amr b. Hureys (r.a.) le Evlendirmesi :

Şa'bî'den : **Amr b. Hureys** (r.a) **Adî b. Hatim'e** (r.a) dünürlüğe gitti. **Adî** (r.a) :

«— Kızımı sana veririm, ancak bir şartım var» dedi **Amr** (r.a) :

«— Nedir?» diye sordu. **Adî** (r.a) :

«— Allah'ın Resûlünde sizin için güzel örnek vardır. Onun için sana da, **Hz. Aişe**'nin (r.a) mehri kadar, dörtyüz seksen dirhem mehir vermeni şart koşuyorum.» dedi.[536]

---

534 **Abdürrezzak; Said b. Mansur; Kenz.: 8/291; İsabe: 4/492.**
535 **İbnü Sa'd; İsabe.**
536 **İbnü Asâkir.**

Humeyd b. Hilâl'den : **Amr b. Hureys, Adî b. Hatim**'e dünürlüğe gitti. **Adî** (r.a) :

«— Onu sana veririm ancak bir şartla» dedi. **Amr** (r.a) :

«— Söyle, şartın nedir?» diye sordu. Bunun üzerine **Adî. Amr**'a, Resûlüllah'ın sünneti olan dörtyüz seksen dirhem mehir vermesini şart koştuğu haberini gönderdi.[537]

Hz. Bilâl'le Kardeşinin Evlenmeleri :

Şa'bî'den : **Bilâl** (r.a) kardeşi ile Yemenli bir aileye dünürlüğe gitti.

«— Ben **Bilâl**'im, bu da kardeşim, Habeşliyiz. Biz yanlış yolda idik, Allahü Tealâ bize doğru yolu nasip etti. Köle idik, Allahü Tealâ bizi azat etti. Eğer kızınızı bize verirseniz Allah'a hamdederiz. Vermezseniz Allah büyüktür.» dedi.

Amr b. Meymun babasından buna benzer bir hâdiseyi şöyle naklediyor : **Bilâl**'in arap ırkına mensup bir kardeşi vardı. Kendisi de arap ırkından olduğunu söylerdi. Bu sebeple araplardan bir kıza dünürlüğe gitti. Kız tarafı :

«— Eğer **Bilâl** gelirse kızı sana veririz» dediler. **Bilâl** geldi ve kardeşi hakkında şu şehadette bulundu :

«— Ben **Rebah**'ın oğlu **Bilâl**'im. Bu da kardeşimdir. O dinen ve ahlâken kâtü bir adamdır. Böyle olduğunu bildikten sonra kızınızı ister veriniz, ister vermeyiniz.» Kız tarafı :

«— Senin kardeşi olduğun kimseye kızımızı veririz.» dediler ve kızı ona verdiler.[538]

Evlilik Merasiminde Kâfirlere Benzemekten Sakınmak :

Urve b. Ruveym'den : **Abdullah b. Kurt es-Sümalî** (r.a), **Hz. Ömer** zamanında **Humus**'ta vali idi. Bir gece gözlerinden uyku süzülürken önünden bir düğün alayı geçti. Onlar gelinin önünde ateş yakıyorlardı. Bunu gören **Abdullah** kırbacı ile onları dağıttı. Ertesi gün minbere çıktı. Allah'a hamdettikten ve onu övdükten sonra şöyle dedi :

«— **Ebu Cendele** (r.a)[539] **Umâme** (r.a) ile evlendi. Bu münasebetle düğün yemeği verdi. Allah **Ebû Cendele**'nin hayrını versin. **Umâme**'ye rahmet ve dünkü düğününüze de lânet etsin! Ateş yaktılar da kâfirlere benzediler. Allah onların ateşlerini söndürecektir.»

Abdüllah b. Kurt es-Sümalî de Hz. Peygamber'in eshabındandır.[540]

---

537 **Kenz'ul-Ummal:** 8/299.
538 **İbnü Sa'd:** 3/237.
539 Hz. Peygamber'in eshâbından bir zattır.
540 **Ebûş-Şeyh, Kitabü-n-Nikâh; İsabe:** 4/38.

MEHİR

Resûlüllah (s.a.v.) ın Verdiği Mehir :

Hz. Aişe (r.a) den : Resûlüllah'ın s.a.v) bana verdiği mehir on iki ûkıye ve bir neş idi ki bu da beşyüz dirhem etmektedir. O zaman bir okka kırk dirheme, bir neş yirmi dirheme mukabildi.[541]

Hz. Ömer (r.a.) in Mehirleri Artırmayı Yasaklaması ve Buna Bir Kadının İtirazı :

Mezrûk'tan : **Hz. Ömer** (r.a) minbere çıkarak şöyle dedi :

«— Bilmiyorum, mehiri dörtyüz dirhemin üzerine kim çıkarıyor? Halbuki Resûlüllah'ın ve eshabının verdikleri mehir en çok dörtyüz dirhemdi. Eğer bu miktarı aşmak takva yahut ta cömertlik ise siz elbette onları geçemezsiniz.»

Minberden indikten sonra, **Kureyşt**'ten bir kadın buna itiraz ederek **Ömer**'e :

«— Ey mü'minlerin emiri! Sen halkın dörtyüz dirhemden fazla mehir vermelerini men mi ettin?» dedi.

Hz. Ömer (r.a) :

«— Evet» diye cevap verdi. Kadın :

«— Cenab-ı Allah'ın Kur'an-ı Kerîm'inde; **Bir zevce yerine başka bir zevcę almak isterseniz, birine mehir olarak bir kantar altın vermiş olsanız bile,' hiç bir şeyi geri almayın...**[543] buyurduğunu duymadın mı?» deyince **Hz. Ömer :**

---

541 **İbnü Sa'd: 8/161.**

542 **Nisa: 20.**

«— Allahım beni affet. Bütün insanlar **Ömer**'den daha anlayışlı» dedi. Sonra dönüp tekrar minbere çıktı ve :

«— Ey insanlar! Ben, sizin dörtyüz dirhemden fazla mehir vermenizi yasaklamıştım. Artık kim malından ne kadar isterse, yahut da neyi uygun bulursa onu versin» diyerek daha önceki sözünden döndüğünü belirtti.[543]

Şa'bî'den : **Hz. Ömer** hutbeye çıktı. Allah'a hamdettikten ve onu övdükten sonra şöyle hitap etti :

«— Sakın kadınların mehirlerini artırmayın. Kimin Resûlüllah (s.a.v) tan veya ona verilenden fazla mehir verdiğini duyursam, fazlasını alır beytülmale korum.» Minberden indikten sonra, bir kadın itiraz ederek :

«— Ey mü'minlerin emiri! Allah'ın kitabı mı, yoksa senin sözün mü uyulmaya daha lâyıktır?» diye sordu. **Hz. Ömer** (r.a) :

«Allah'ın kitabı ne diyor?» dedi.

«Biraz önce müslümanların kadınlara fazla mehir vermelerini yasaklamıştın. Halbuki Allahü Teâlâ Kur'anı Kerîm'inde : **Bir zevce yerine başka bir zevce almak isterseniz, birine mehir olarak bir kantar altın vermiş olsanız bile, hiç bir şeyi geri almayın...»** buyurmaktadır.» Bunun üzerine **Hz. Ömer** iki üç defa :

«— Herkes dini **Ömer**'den daha iyi anlıyor.» dedi. Sonra dönüp tekrar minbere çıktı ve halka hitaben :

«— Ben kadınlarınıza haddinden fazla mehir vermenizi yasaklamıştım. Şimdi ise istiyen, malından istediği kadarını versin» dedi:[544]

Ömer'den : Eğer mehir, ahirette bir şeref ve üstünlük vesilesi olsaydı, Hz. Peygamber'in kızları ve hanımları elbette buna daha lâyıktır.[545]

Hz. Ömer, Osman, İbnü Ömer ve Hasan b. Ali'nin Mehir Hususundaki Tatbikatları :

İbnü Sîrîn'den : **Hz. Ömer** (r.a) kadınlara iki bin dirhem, **Hz. Osman** (r.a) da dört bin dirhem mehir verilmesine müsade etmişlerdir.[546]

Nafi'den : **Hz. Ömer**'in oğlu, **Safiye** (r.a) ile evlenirken dörtyüz dirhem mehir verdi. Bilâhare **Safiye** bu paranın yetmiyeceği haberini gön-

---

543 Said b. Mansur; Ebû Ya'lâ; Mahamîlî; Kenz.: 8/298; Mecma'uz-Zevâid: 4/284; İbnü Sa'd: 8/161.

544 Saîd b. Mansur; Beyhakî.

545 Ebû Ömer b. Fadale, Emalî; Kenz'ül-Ummal: 8/298.

546 İbnü Ebî Şeybe; Kenz.: 8/298.

derince **Ömer'in** (r.a) oğlu babasından gizli olarak ikiyüz dirhem daha gönderdi [547]

İbnü Sîrîn'den : **Hz. Ali**'nin oğlu **Hasan'ın** (r.a) bir kadınla sözü kesildiği zaman, ona beraberlerinde biner dirhem olan yüz tane cariye göndermişti.[548]

---

547 İbnü Ebî Şeybe; Kenz.: 8/298.

548 Taberanî; Mecma'uz-Zevâid: 4/284.

KADINLARIN, ERKEKLERİN VE ÇOCUKLARIN BİRBİRLERİ İLE İYİ GEÇİNMELERİ

Hz. Aişe ile Sevde'nin Birbiri ile İyi Geçinmeleri :

Hz. Aişe (r.a) anlatıyor : Resûlüllah (s.a.v.) aramızda otururken **Sevde**'ye :

«— Ye!» dedim. İnat etti.

«— Ye, yoksa yüzüne sürerim» dedim. Yine yemedi. Ben de elimi çanağa soktum yüzüne sürdüm. Resûlüllah (s.a.v) güldü ve eli ile ona da vererek :

«— Sen de onun yüzüne sür» dedi. **Sevde** de benim yüzüme sürdü. Resûlüllah yine güldü. O sırada **Hz. Ömer**'in :

«— **Abdullah! Abdullah!**» diye bağırdığını duyduk. Resûlüllah (s.a.v) **Ömer**'in içeri gireceğini zannederek :

«— Kalkın, yüzünüzü yıkayın!» dedi. Resûlüllah'ın bile **Ömer**'den çekinmesi sebebi ile ben hâlâ ondan çekinirim.

Bu husustaki başka bir rivayet de şöyledir : Resûlüllah (s.a.v.) **Sevde**'nin benden öcünü alması için dizine dürttü **Sevde** çanaktan biraz yemek alarak yüzüme sürdü. Resûlüllah (s.a.v) da güldü.[549]

Hz. Aişe ve Hafsa'nın Yemanlı Sevde ile İyi Geçinmeleri :

Resûlüllah'ın (s.a.v.) kölesi **Rezîne** (r.a.) den : **Sevdetül Yemaniy**'ye **Hz. Aişe**'yi ziyarete geldi. **Hz. Ömer**'in kızı **Hafsa** da **Aişe**'nin yanında idi. **Sevde**'nin kıyafeti düzgündü. Üzerinde **Yemen** kumaşından bir elbise

549 **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid:** 4/316; **İbnü Asâkir; Müntehab:** 4/393; **İbnü-u-Neccar; Kenz.:** 7/302.

ve başında da yine **Yemen** kumaşından bir baş örtüsü vardı. Yüzünde Subur ve Za'feranla yapılmış benler vardı.

Uleyle : «Kadınların bu şekilde yüzlerine ben yaptıklarını biliyorum.» diyor.

Hz. Hafsa Aişe'ye :

«— Ey mü'minlerin annesi! Resûlüllah (s.a.v) geliyor, bu aramızda dikkat çekiyor» dedi. **Aişe** (r.a) :

«— Allah'tan kork, yâ **Hafsa!»** dedi **Hafsa** da :

«— Onun süslerini mutlaka bozacağım.» dedi. **Sevdet'ül Yemaniye'nin** kulakları biraz ağır işittiği için :

«— Ne diyorsunuz?» diye sordu. **Hafsa :**

«— **Sevde A'ver** geliyor!» dedi.

«— Ya!» dedi ve o kadar telâşlandı ki, ne yapacağını şaşırarak :

«— Nereye saklanayım?» diye sordu.

«— Çadıra gir!» dedi. Onların hurma dallarından yapılmış bir çadırları vardı. **Sevde** hemen oraya giderek saklandı. Çadırda da toz toprak ve örümcek ağları vardı. Resûlüllah (s.a.v) geldi. Onlar gülmekten konuşamıyorlardı.

«— Niçin gülüyorsunuz?» diye üç defa sordu. Elleri ile çadırı gösterdiler. Resûlüllah hemen çadıra gitti, bir de baktı ki **Sevde** içerde titriyor.

«— **Sevde** ne oldu?» dedi.

«— Yâ Resûlallah! **A'ver** geldi» dedi.

«— Gelmedi ve gelmiyecek de! Gelmedi ve gelmiyecek de!» buyurarak **Sevde'**yi oradan çıkardı ve üzerindeki tozları, örümcek ağlarını silmeye başladı.[550]

Resûlüllah (s.a.v.) ın, Hz. Aişe'ye Karşı Davranışı :

Hz. Aişe anlatıyor : Resûlüllah oturuyordu, bir gürültü duydu. Baktı ki, Habeşliler raksediyor, halk da etraflarına toplanmış onları seyrediyor.

«— Yâ **Aişe!** Gel, bak» dedi. Yanağımı omuzuna koydum, başı üzerinde bakmaya başladım.

«— **Aişe** yeter mi?» diyordu. Resûlüllah'ın yanındaki itibarımı anlamak için :

«— Hayır» diyordum. Habeşlileri seyrederken ayaklarını değiştirdi-

---

550 **Ebû Ya'lâ; Mecma'uz-Zevâid: 4/316; Taberanî.**

ğini gördüm. Birden **Ömer** (r.a) göründü. Halk ve çocuklar dağıldı. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v) :

«— İnsanların ve cinlerin şeytanlarının **Ömer**'den kaçtıklarını gördüm.» buyurdu.[551]

Başka bir rivayette **Hz. Aişe** şöyle demektedir : Habeşliler Mescitte kılıç kalkan oynarlarken Resûlüllah'ı odamın kapısında dikilirken gördüm. Başı ve omuzu üzerinden onların oyunlarını görebilmem için beni hırkası ile gizliyordu. Ben dönünceye kadar oradan ayrılmadı. Buna göre, eğlenceye düşkün genç kızların durumunu siz takdir edin.[552]

Resûlüllah (s.a.v.) ın Hanımları Arasındaki Kıskançlık :

Hz. Aişe (r.a) anlatıyor : Resûlüllah (s.a.v) **Cahş**'ın (r.a) kızı **Zeyneb**'in yanında biraz kalır ve orada bal şerbeti içerdi. Ben **Hafsa** ile bir plan kurarak : «Resûlüllah, hangimizin yanına gelirse, siz de megafir kokusu var, megafir mi yedin.» desin diye sözleştik. Resûlüllah hangimizin yanına geldi ise aynı soruyla karşılaştı ve :

«— Hayır! Sadece **Cahş**'ın kızı **Zeyneb**'in yanında bal şerbeti içtim. Bir daha da içmem» buyurdu. Bunun üzerine şu âyet-i kerime nazil oldu:

«Ey Peygamber, hanımlarının gönlünü kazanacağım diye, niçin Allah'ın sana helâl kıldığını haram sayıyorsun? Allah bağışlayıcı ve merhametlidir. Allah yerine getiremiyeceğiniz yeminler için, size keffareti farz kılmıştır. Allah yardımcınızdır. O her şeyi hakkıyla bilir, hikmetle idare eder. Hani Resûlüllah hanımlarından birine bir sır söylemişti de, hanımı bu sırrı başkasına söyleyince, Allah bunu Peygamberine bildirmişti. Peygamber de, sırrı başkasına söyleyene, Allah'ın kendisine bildirdiğinin bir kısmını haber vermiş, bir kısmını haber vermemişti. Sırrı ifşa eden hanımına durumu anlatırken, hanımı, bunu sana kimler haber verdi deyince, bunu bana, her şeyi bilen, her şeyden haberdar olan Rabbin haber verdi demişti. (Peygamber hanımları) İkiniz de tövbe ederseniz bu hakkınızda hayırlı olur. Zaten kalbiniz de buna meyletmiş bulunuyor. Şayet Peygamber'e karşı birbirinize destek olursanız katiyyen ona bir şey yapamazsınız. Çünkü onun mevlâsı (koruyucusu) Allah'tır. Üstelik de, Cebrail salih mü'minler ve melekler ona yardım ederler.»[553]

Hişam'dan : **Hz. Aişe** ile **Hafsa'nın** tertipleri karşısında Resûlüllah'ın :

---

551 **İbnü Adî; İbnü Asâkir; Müntehab:** 4/393.
552 **Mişkât,** sh. 272; **Buharî; Müslim.**
553 **Tahrim: 1 - 4.**

«— Bir daha içmiyeceğim, yemin ettim. Bunu kimseye söylemeyin!» buyurduğunu nakletmektedir.[554]

Yine **Hz. Aişe** (r.a) anlatıyor: Resûlüllah (s.a.v) tatlıyı ve balı severdi. İkindi namazından döndükten sonra hanımlarının yanlarına gider, teker teker onları dolaştıktan sonra **Ömer**'in kızı **Hafsa**'nın yanına girerdi. Orada, diğerlerinin yanında kaldığından daha fazla kalırdı. Ben bunu kıskandım ve sebebini soruşturdum. Bana:

«— **Hafsa**'ya kavminden bir kadın bir kutu bal verdi, Resûlüllah'a ondan şerbet yapıp içiyor.» dedi.

«— Vallahi ona bir hile düşünürüz» dedim. **Zema'a**'nın kızı **Sevde**'ye:

«— Resûlüllah (s.a.v) biraz sonra yanına gelecek geldiği zaman, ona meğafir mi yedin? de. O sana, hayır diyecek. O zaman, sen, ya bu koku ne dersin. O sana, **Hafsa** bal şerbeti içirmişti, diyecek, Sen de arı, balını mugaylan ağacından almış! de» diye tembihledim. **Safiyye**'ye de:

«— Ben böyle söyliyeceğim, sen de böyle söyle» dedim.

Sevde bana:

«— Resûlüllah kapıda dikilince, senden korktuğum için tembih ettiklerini aynen söylemek zorunda kaldım» dedi. Âdeti veçhile Resûlüllah **Sevde**'nin yanına yalkaşınca, **Sevde**:

«— Yâ Resûlallah! Megafir mi yedin?» diye sordu.

«— Hayır» dedi.

«— Ya bu koku ne?»dedi.

«— **Hafsa** bana bal şerbeti yapmıştı» buyurdu. Bunun üzerine **Sevde**:

«— Arı, balını mugaflan[555] ağacından almış» dedi. Resûlüllah (s.a.v) bana uğrayınca ben de aynı şeyleri söyledim, **Safiyye** de aynı şeyleri söyledi. **Hafsa**'ya uğrayınca o:

«— Yâ Resûlallah! Size bal şerbeti yapayım mi?» diye sordu.

«— Hayır, lüzum yok» dedi.

Sevde: Vallahi Resûlüllah'ı bal şerbetinden mahrum ettik deyince:

«— Sus! Sesini çıkarma» dedim.[556]

Resûlüllah (s.a.v.) ın Hanımlarını Boşamak İstemesi Üzerine, Aralarında Geçenler:

İbnü Abbas (r.a) anlatıyor: Haklarında Cenab-ı Allah'ın: **«Eğer her ikiniz de Allah'a tevbe ederseniz, tevbeleriniz kabul edilir. Çünkü si-**

---

[554] Müslim.

[555] Bu ağacın pis kokulu bir zamkı vardır. Arı bu zamktan alırsa pis koku balda da hissedilir.

[556] Buhari; Müslim; Tefsir-ü İbni Kesîr: 4/387; Ebû Davûd; Cem'ul Fevaid: 1/229; İbnü Sa'd: 8/85.

zin kalpleriniz kaymıştır. (Günaha grdiniz)» buyurduğu bu iki kişinin Resûlüllah'ın hanımlarından hangileri olduğunu **Hz. Ömer**'den sorup öğrenmeyi hâlâ arzu ediyordum. Nihayet **Hz. Ömer** hacca gitmişti. Ben de onunla gittim. Bir müddet gittikten sonra döndü, ben de su tulumumla döndüm. Abdest bozdu. Sonra yanıma geldi. Ben su döktüm, abdest aldı.

«— Ey mü'minlerin emiri! Allahü Teâlâ tarafından haklarında : **«Tevbe ederseniz, tevbeleriniz kabul edilir. Çünkü sizin kalpleriniz kaymıştır. (Günaha girdiniz.)»**[557] buyurulanlar Resûlüllah'ın hanımlarının hangileridir?» diye sordum. **Ömer** (r.a) :

«— Niçin merak ediyorsun, **İbn-i Abbas?»** dedi.

Zührî diyor ki : **Hz. Ömer, İbn-i Abbas**'ın bu sorusunu beğenmedi fakat cevap vermemezlik de etmedi.[558]

«— Onlar **Hafsa** ile **Aişe**'dir» dedi. Sonra konuşmasına şöyle devam etti : Biz **Kureyş'liler** kadınlarımız üzerinde otoritesi olan bir kavimdik. **Medîne**'ye gelince orada kadınların erkekler üzerinde otorite kurduklarını gördük. Zamanla bizim hanımlar da onlara uymaya başladılar. Benim evim **Medîne**'nin yukarı taraflarında **Benî Ümeyye b. Zeyd** semtinde idi. Bir gün karıma kızdım, o da bana karşı geldi. Bu hareketini ben hoş karşılamayınca :

«— Sana karşılık vermemi niçin kötü görüyorsun? Vallahi, Resûlüllah'ın hanımları da Resûlüllah'a karşılık veriyorlar ve bazan Peygamberimizle bir gün ayrı bile kalıyorlar» dedi. Ben hemen **Hafsa**'nın yanına gittim :

«— Resûlüllah'a karşı mı geliyorsunuz?» diye sordum.

«— Evet» dedi.

«— Onunla bir gün dargın da mı duruyorsunuz?» dedim.

«— Evet» dedi.

«— Sizden kim böyle yapmışsa mahvoldu, hüsrana uğradı! Resûlüllah'ın kızması sebebi ile Allah'ı da kızdırmıyacağınızdan emin misiniz? Allah'ın gazabına uğrayan helâk olur. Resûlüllah'a karşı gelme, ondan bir şey isteme! Ne istersen benden iste! (Hazreti **Aişe**'yi kastederek) kumanın senden daha güzel ve Resûlüllah tarafından sevilmesi seni kıskandırmasın.» dedim.

Hz. Ömer (r.a) anlatmaya devam eder : Benim ensardan bir komşum vardı. Nöbetle Resûlüllah'ın yanına gider, o gün gelen vahyi ve hadisleri akşam dönünce birbirimize anlatırdık. Bir defasında biz, Gassanilerin bizimle harbetmek için hazırlık yaptıklarını konuşuyorduk. Ar-

---

557 **Tahrîm: 4.**
558 **Zührî.**

kadaşım evine döndükten sonra yatsı vakti bana geldi. Kapıyı vurdu, hemen dışarı çıktım.

«— Çok büyük bir hâdise oldu!» dedi.

«— Nedir? Gassanlılar mı geldi?» dedim

«— Hayır, ondan daha büyük ve önemli bir olay! Resûlüllah (s.a.v) hanımlarını boşadı.» dedi.

«— **Hafsa** mahvoldu, hüsrana uğradı. Zaten bunu bekliyordum» dedim. Sabah namazını kıldım, elbiselerimi giydim. Sonra çıkıp **Hafsa**'nın yanına gittim. Ağlıyordu.

«— Resûlüllah (s.a.v) sizleri boşadı mı?» dedim.

«— Bilmiyorum, o şu odada tek başına kalıyor» dedi. Resûlüllah'ın siyah kölesine gidip :

«— **Ömer** için müsade iste» dedim. Köle içeri girdi, çıktı :

«— Müsade istediğini söyledim, sesini çıkarmadı» dedi. Hemen oradan ayrılıp minberin yanına geldim. Bir gurup insan minberin yanında oturmuş, içlerinden bazıları ağlıyordu. Biraz oturdum. Endişemi yenemiyerek kölenin yanına tekrar geldim.

«— **Ömer** için müsade iste» dedim. Köle içeri girdi, çıktı :

«— Müsade istediğini bildirdim fakat hiçbir şey söylemedi» dedi. Yine oradan çıkıp minberin yanına gelerek oturdum. Fakat hâlâ endişemi yenememiştim. Tekrar köleye gelerek :

«— **Ömer** için müsade iste» dedim. Köle içeri girip, çıktı :

«— Müsade istediğini bildirdim fakat hiç bir şey söylemedi» dedi. Tam dönüp giderken köle arkamdan beni çağırdı.

«— Gir, müsade etti» dedi. Girdim, selâm verdim. Resûlüllah bir hasıra dayanmış duruyordu.[559]

«— Hanımlarını boşadın mı yâ Resûlallah!» dedim. Başını kaldırarak :

«— Hayır» dedi.

«— Allahü Ekber! Bizi görseydin yâ Resûlallah! Biz **Kureyş**'liler kadınlarımız üzerinde otoriterdik. **Medîne**'ye gelince onların karılarına söz geçiremediklerini gördük. Bizimkiler de onlara uymaya başladılar. Bir gün karıma kızmıştım. Bana karşılık verdi. Bu hareketini hoş karşılamayınca : Sana karşılık vermemi niçin hoş görmüyorsun? Allah'a yemin ederim ki Resûlüllah'ın hanımları da ona karşılık veriyorlar ve bazı gün akşama kadar onunla ayrı duruyorlar.» dedi. Onlardan bunu yapan mutlaka mahvû perişan oldu. Resûlüllah'ın kızması sebebi ile Allah'ın gazabından emin olabilirler mi? Allah'ın gazabına uğrayan helâk olur.» dedim. Bunun üzerine Resûlüllah (s.a.v) tebesüm etti. Ben :

---

559 **Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî; Müslim; Tirmiz; Neseî.**

«— Yâ Resûlallah! **Hafsa'**ya uğradım. Kumanın daha güzel ve Resûlüllah tarafından sevilmesi, seni kıskandırmasın» dedim deyince tekrar gülümsedi.

«— Oturmama müsade eder misin, yâ Resûlallah?» dedim.

«— Buyurun» dedi. Oturdum. Evin içinde şöyle bir göz gezdirdim. Üç tane deri posttan başka hiç bir şey görmedim.

«Yâ Resûlallah! Dua et de ümmetin zengin olsun. Rumlar, İranlılar hakkıyle kulluk etmedikleri halde Allah onlara bol servet vermişti.» dedim. Bu sözüm üzerine hemen doğruldu. Şöyle buyurdu :

«— Ey **Hattab'**ın oğlu, senin şüphen mi var? Onlara ne verildiyse dünyada verildi.» buyurdu.

«— Benim için Allah'tan af dile yâ Resûlallah!» dedim.

Resûlüllah (s.a.v) hanımlarına kızdığı için bir ay onların yanlarına varmamaya yemin etmişti. Nihayet Allahü Teâlâ bir âyet-i kerime indirerek kendisine itâpta bulunmuştur.[560]

İbnü Abbas'tan : **Hz. Ömer** (r.a) bana şu olayı anlattı : Resûlüllah (s.a.v) hanımlarından ayrı yaşamaya başladığı zaman mescide gittim. Eshab, Resûlüllah hanımlarını boşadı, diyerek üzüntülerinden ve can sıkıntısından önlerindeki çakıl taşlarıyla oynuyorlardı.[561]

«— Ben bu işin aslını mutlaka bugün öğreneceğim» dedim. Sonra **Hz. Aişe** ve **Hafsa'**nın yanına gidip onlara, hakikaten Resûlüllah'ın sözlerine karşılık verip vermediklerini sordum, onların «evet verdik» demeleri üzerine :

«— Sizden kim böyle bir harekette bulundu ise o, mahvû perişan oldu. Resûlüllah'ın kızması sebebi ile Allahü Teâlâ'yı kızdırmıyacağınızdan emin misiniz? Yok yere helâk oluyorsunuz? Resûlüllah'tan bir şey istemeyin. Bir şey isterseniz benden isteyin!...» dedim. Oradan çıktıktan sonra kendimi Resûlüllah'ın odasının kapısında buldum. **Rebah'**a seslenerek :

«— Yâ **Rebah!** Resûlüllah'ın huzuruna girebilmem için bana izin iste» dedim. Resûlüllah'ın bu istek karşısında susması üzerine bu isteğimi **Rebah** vasıtası ile birkaç defa tekrarladım. Üçüncü defa da müsade edilmemesi üzerine dönüp giderken hizmetçi çağırdı ve Resûlüllah'ın beni kabul ettiğini bildirdi. İçeri girince :

«— Yâ Resûlallah! Hanımların yüzünden niye üzülüyorsun? Onları boşadınsa Allahü Teâlâ, seninle beraberdir. Allah'ın melekleri, **Cebrail. Mikâil,** ben, **Ebû Bekr** ve mü'minler de seninle beraberdir.» dedim. Bu

---

560 Müsned-i Ahmed b. Hanbel; Buharî; Müslim; Tirmizî; Neseî.

561 Bu olay, hicap âyetinin (kadınların örtünmeleri ile ilgili âyet) nüzûlünden önce idi.

sözümün bir âyetle doğrulanmasını çok isterdim. Nitekim çok geçmeden şu âyet-i kerime nazil oldu : **«Eğer o sizi boşarsa Allah sizin yerinize, müslüman, imanlı, itaatkâr, tövbekâr, ibadetine düşkün dul ve bakire daha hayırlı geceler verir.**[562] **«Onun aleyhinde birbirinize arka çıkarsanız hiç şüphesiz Allah bizzat onun yardımcısıdır. Bundan sonra da Cebrail, salih mü'minler ve melekler ona yardımcıdır.»**[563]

Resûlüllah'a (s.a.v) :

«— Onları boşadın mı?» diye sordum.

«— Hayır.» cevabını alınca mescidin kapısına çıkarak sesimin çıktığı kadar, Resûlüllah'ın hanımlarını boşamadığını ilân ettim. Sonra da şu âyet nazil oldu :

«— Onlara emniyet veya korku haberi geldiği zaman onu yayıverirler. Halbuki bunu peygambere ve büyüklerine havale etselerdi, onlar bu hadiseyi tahlil ve tahkik ederek daha iyi değerlendirirlerdi. Allah'ın size lütuf ve merhameti olmasaydı bir çoğunuz şeytana uyardı.»[564] Bu âyeti kerimenin inmesi üzerine :

«— İşte ben, bu işi tahlil ve tahkik edenlerden oldum» dedim.[565]

Cabir (r.a) den Eshab Resûlüllah'ın kapısında otururken **Ebû Bekr** geldi. İçerde oturmakta olan Resûlüllah'ın huzuruna çıkmak için müsade istedi. Müsade verilmedi. **Ömer** (r.a) geldi, müsade istedi, ona da müsade verilmedi. Daha sonra her ikisine de izin verilerek içeri girdiler. Resûlüllah hiç konuşmadan duruyor, hanımları da etrafında oturuyorlardı. **Hz. Ömer** (r.a) belki Resûlüllah'ı güldürürüm diye konuştu :

«— Yâ Resûlallah! **Zeyd**'in kızını görseydin![566] para istedi, ben de boynuna vurdum.» dedi. Resûlüllah (s.a.v) azı dişleri görülecek şekilde güldü ve :

«— Bu etrafındakiler de benden para istiyorlar.» dedi. Bunun üzerine **Hz. Ömer** (r.a) **Hafsa**'yı, **Hz. Ebû Bekr** (r.a) de **Aişe**'yi dövmek için üzerlerine yürüdüler.

«— Olmıyan şeyi Resûlüllah'tan istiyorsunuz» diyerek çıkıştılar. Fakat Resûlüllah (s.a.v) bunlara mani oldu. **Hafsa ile Aişe :**

«— Vallahi bundan sonra Resûlüllah'ta olmıyanı istemiyeceğiz» diye pişmanlıklarını belirttiler. Bu olaydan sonra Allahü Teâlâ bu hususta bir âyet indirdi. Hz. Peygamber önce **Hz. Aişe**'ye :

---

[562] **Tahrîm: 5.**

[563] **Tahrîm: 4.**

[564] **Nisa: 84.**

[565] **Müslim; Tefsir-ü İbni Kesir: 4/389; Abdürrezzak; İbnü Sa'd; İbnü Hıbban; Bey hakî; İbnü Cerir; İbnü Münzir; İbnü Merdeveyh; Kenz.: 1/269.**

[566] **Hz. Ömer'in** hanımı.

«— Sana bir şey söyliyeceğim fakat acele cevap vermeni istemiyorum. Annen ve babanla istişare etmeden cevap verme» dedi. **Aişe** (r.a) :

«— Nedir?» diye sorunca, Resûlüllah (s.a.v) şu âyeti kerimeyi okudu : **«Ey peygamber! Zevcelerine de ki : Eğer siz dünya hayatını ve onun zinetini, ihtişamını arzu ediyorsanız gelin size boşanma bedellerinizi vereyim de hepinizi güzellikle salıvereyim.»**[567] **Hz. Aişe** (r.a) :

«— Bu hususta mı ebeveynimle istişare edeyim? Ben Allah ve Resûlünü tercih ediyorum. Sizden ricam benim tercihimi diğer hanımlarınıza bildirmemenizdir» dedi. Resûlüllah (s.a.v) :

«— Allahü Teâlâ beni bir zorlayıcı olarak değil, öğretici ve kolaylaştırıcı olarak gönderdi. Benden neyi tercih ettiğinizi gizlememi isteme Zevcelerimden senin neyi tercih ettiğini soranlara senin tercihini mutlaka söylerim.» buyurdu.[568]

İbni Abbas (r.a) tan : **Hz. Aişe** (r.a) : Hanımları hakkındaki âyet nazil olduğu zaman Resûlüllah ilk önce benim fikrimi aldı ve :

«— Sana bir şey söyliyeceğim fakat ebeveyninle istişare etmeden cevap verme» dedi. Halbuki Resûlüllah, ebeveynimin kendisinden ayrılmamı istemiyeceklerini biliyordu.» Sonra Resûlüllah (s.a.v) Cenab-ı Hakkın şöyle buyurduğunu bildirdi :

«— Ey Peygamber! Zevcelerine de ki : Eğer siz dünya hayatını ve onun zinetini arzu ediyorsanız, gelin size boşanma bedellerini vereyim de hepinizi güzellikle salıvereyim. Şayet Allah'ı, Peygamber'ini ve ahiret yurdunu diliyorsanız şüphe yok ki Allah ,içinizden güzel hareket edenler için büyük bir mükâfat hazırlamıştır.»[569]

Bunun üzerine ben :

«— Bu hususta mı ebeveynimle istişare edeyim? Ben, Allah'ı, Resûlünü ve ahiret yurdunu istiyorum» dedim. Resûlüllah (s.a.v) benden sonra diğer bütün hanımlara aynı teklifi yaptı. Hepsi de benim verdiğim cevabı verdiler.[570]

Hz. Peygamber'in, Aişe ve Meymune ile İyi Geçinmeleri :

Aişe (r.a) anlatıyor : Resûlüllah (s.a.v) bana :

«— Senin bana kızdığını da, benden hoşnut olduğunu da anlarım» dedi.

«— Nereden anlıyorsun?» diye sordum.

---

567 **Ahzab:** 28.
568 **Müsred-i Ahmed b. Hanbel; Müslim; Neseî.**
569 **El-Ahzab:** 28 - 29.
570 **Müslim; Neseî; İbnü Ebî Hatim; Buharî; Tefsir-i İbni Kesir:** 3/481.

«— Benden hoşnut olduğun zaman, hayır, **Muhammed'in** Rabbi, hakkı için diyorsun» dedi.

«— Evet yâ Resûlallah! Sadece ismini söylemiyorum, sevgin yine kalbimde» dedim.[571]

Aişe (r.a) den : Resûlüllah ile bir yolculukta iken, onunla yarış ettim. Resûlüllah'ı geçtim. Ben şişmanlayınca yine bir koşu yaptık. Bu sefer de Resûlüllah beni geçti ve :

«Şimdilik ödeştik» dedi.[572]

İbni Abbas (r.a) anlatıyor :

Teyzem **Meymune'ye** (r.a) misafir olmuştum. O gece teyzem namaz kılmadı[573] Bir kumaş parçası getirdi. Onu bıraktı, sonra bir tane daha getirerek baş ucuna koydu. Kumaşın bir parçasını altımıza bir parçasını da üstümüze alarak yattık. İkimiz de aynı yastıkta yatıyorduk. Resûlüllah (s.a v) yatsı namazını kılmış geldi. Yatağın baş ucundaki diğer kumaş parçasını aldı, onu beline sararak elbiselerini çıkardı. Sonra elbiseleri asarak **Meymune'nin** yanına yattı. Gece yarısı olunca kalktı asılı duran su tulumunu çözdü, abdest aldı. O esnada kalkıp suyunu dökmek istedim, fakat benim uyanık olduğumu bilmesini istemedim. Abdest aldıktan sonra tekrar yatağın yanına geldi, elbiselerini giyerek belindekini de çıkardı.[574] Namaz kıldığı yere giderek namazını kılmaya başladı. Hemen ben de kalktım, abdest aldım, gidip sol tarafına durdum. Arkasından beni eli ile sağına çekti. Beraber on üç rekât namaz kıldık.[575] Namazdan sonra oturdu, ben de oturdum. Yanağını yanağıma dayadı. Biraz sonra uyuduğunun farkına vardım. **Bilâl** geldi :

«— Haydi namaza yâ Resûlallah!» dedi. Kalktı mescide gittim. İki rekât kıldıktan sonra **Bilâl** (r.a) kamete başladı.[576]

Resûlüllah (s.a.v.) ın İhtiyar Bir Kadına İyi Davranması :

Hz. Aişe (r.a) anlatıyor : Resûlüllah'a ihtiyar bir kadın geldi. Resûlüllah (s a.v) :

«— Kimsin?» diye sorduktan sonra aralarında şöyle bir konuşma geçti :

---

571 **Şeyhan; Mişkât,** sh. 272.
572 **Ebû Davûd; Mişkât,** sh. 273.
573 Aybaşı idi.
574 Bu kumaş parçası pijama yerine kullanılıyordu.
575 Bunun onu teheccüd, üçü de vitir namazı idi.
576 **Ebû Davûd; Kenz'ül-Ummal:** 5/119.

«— **Müzen'li Cessâme**'yim»[577]

«— Hayır, sen **Müzen**'li **Hassane**'sin! Nasılsın? İyi misin? Beni görmiyeli ne âlemdesin?»[577]

«— İyiyim. Anam, babam sana feda olsun ya Resûlallah!» Kadın gidince :

«— Ya Resûlallah! Bu ihtiyarı ne kadar güzel karşıladın! dedim.

«— Ya **Aişe**! O **Hatice**'nin sağlığında da gelirdi. Muhakkak ki eski dostluğa saygı göstermek imandandır.» buyurdu.[578]

Beyhakî de yine **Hz. Aişe**'den gelen şöyle bir rivayet vardır: Hz. Peygambere ihtiyar bir kadın gelmişti. Resûlullah (s.a.v) o geldiği için sevinir ve ona ikramda bulunurdu.

«— Anam, babam sana feda olsun! Hiç kimseye yapmadığını bu ihtiyara yapıyorsun!» dedim.

«— O, **Hatice** sağken de gelirdi. Şunu bilki dostluğu unutmamak imandandır» buyurdular.[579]

Ebüttufeyl (r.a.) anlatıyor: Resûlullah (s.a.v.) **Ci'rane**'de et taksim ediyordu Ben o zaman küçüktüm. Kesilen deveden, herkesin payını kendisine götürüyordum. Bir kadın geldi. Resûlullah (s.a.v.) ona hırkasını serdi.

«— Bu kim?» diye sordum.

«— Resûlullah'ın süt annesi» dediler[580]

Resûlüllah (s.a.v.) ın Habeşli Bir Çocuğa ve İbnü Mes'ud'a Karşı Davranışları :

Hz. Ömer (r.a.) anlatıyor: Resûlullah'ın huzuruna çıktım. Habeşli küçük bir kölesi sırtını oğuyordu.

«— Ya Resûlallah! Bir şeyin mi var?» dedim.

«— Dün deveden düştüm» buyurdu.[581]

Kasım b. Abdurrahman'dan: **Abdullah b. Mes'ud** (r.a.) Resûlullah'a (s.a.v.) ayakkabılarını giydirir, sonra önünden asa ile yürürdü. Oturacakları yere vardıklarında ayakkabılarını çıkarır, kollarına bağlar[582] asayı da kendisine verirdi. Resûlullah (s.a.v.) kalkmak istediği zaman

---

577 **Cessame**: Cüsseli, şişman. **Hassane** ise çok güzel, demektir. Resûlullah bu sözü ile ihtiyar kadına iltifat ediyor.

578 **Beyhakî; İbnü-n-Neccar.**

579 **Kenz.** 7/115

580 **Buhârî**, Edeb sh. 188

581 **Taberani; Bezzar; Hılye; Saîd b. Mansur; İbnüssenî; Kenz.** 4/44

582 O günkü ayakkabılar bugüküler gibi düşünülmemeli.

tekrar ayakkabılarını giydirir, asa ile önüne düşer, peygamberimizden önce, onun odasına girerdi.[583]

Ebül Melîhı'den: Abdullah, Resûlullah guslederken ona perde tutar, uyuduğu zaman uyandırır ve yalnız yürürken de yanında giderdi.[584]

Resûlüllah (s.a.v.) ın, Enes (r.a.) e Karşı Davranışı :

Enes (r.a.) anlatıyor: Resûlullah **Medine**'ye geldiği zaman ben on yaşında idim. Vefat ettiği zaman da yirmi yaşında idim. Annelerim beni onun hizmetine teşvik ediyorlardı.[585]

Sümame'den: **Enes**'e:

«— **Bedir**'de bulundun mu?» dendi.

«— **Bedir**'de nasıl bulunmam! Anasız kalasıca!» diye mukabele etti.[586]

Muhammed b. Abdullah el-Ensarî diyor ki:

Enes b. Malik Resûlullah'la beraber **Bedr**'e doğru yola çıktılar. **Enes** o zaman Resûlullah'a hizmet eden küçük bir çoçucktu.[587]

Ensardan Bazı Gençlerin ve Eshabdan Bir Kısmının Resûlüllah (s.a.v.) a Hizmetleri :

Enes'ten: Ensar'dan yirmi genç Resûlullah'a hizmet için ondan ayrılmazlardı. Peygamberimiz bir iş gördürmek istediği zaman onları gönderirdi.[588]

Abdurrahman b. Avf (r.a) tan: Resûlullah'ın eshabından dört-beş kişi peygamber efendimizden yahutta kapısından ayrılmazlardı.[589]

Ebû Saîd (r.a) den :

Resûlullah'ın bir ihtiyacı olur yahutta bizi bir yere gönderir diye nöbet tutardık. Allah rızası için hizmet etmek istiyenler ve nöbetleşe duranlar toplanmıştık. Resûlullah (s.a.v) dışarı çıktı. Biz o sırada deccalden bahsediyorduk.

«— Bu boş konuşmanız nedir? Ben sizi boş konuşmaktan menetmemiş miydim?» buyurdu.[590]

---

583 **İbnü Sa'd** 3/153.
584 **İbn-i Sa'd** 3/153
585 **İbnü Ebî Şeybe; Hılye**
586 **İbnü Sa'd; İbnü Asakir**
587 **Müntehab** 5/141
588 **Bezzar; Mecme'uz-Zevâid** 9/22
589 **Mecme'uz-Zevâid**
590 **Mecme'uz-Zevaid**

Ebûdderda (r.a) dan:[591] Resûlullah'tan (s.a.v) kapısında sabahlayıp bir ihtiyacı olursa beni uyandırması için izin istedim. Müsade etti bir gece kapısında sabahladım.[592]

Huzeyfe (r.a) den: Ramazanda Resûlullah'la beraber namaz kıldım. Bir defasında kalktı gusletti. Ben de kendisine perde tuttum. Kapta biraz su arttı.

«— Artan suyu ister kaldır, istersen dök» dedi.

«— Ya Resûlallah! Artan suyu dökmesem daha iyi olur» dedim. O su ile guslettim. Resûlullah da bana perde tuttu.

«— Tutma» dedim.

«— Hayır, sen bana tuttun ben de sana tutacağım.» buyurdu.[593]

Resûlüllah (s.a.v.) ın, Oğlu İbrahim'e ve Ehl-i Beyt'inden Diğer Çocuklara Karşı Davranışı :

Enes b. Malik (r.a) anlatıyor: Resûlullah'tan başka, çocuklarına karşı fevkalâde müşfik davranan kimse görmedim. **Medine**'nin yukarı taraflarında oğlu **İbrahim**'in bir süt annesi vardı. Biz de beraberinde olduğumuz halde oraya gider, evine girer ve ocağını yakardı. Süt ananın kocası demirci idi. Resûlullah (s.a.v) **İbrahim**'i tutar, öper ve geri dönerdik [594]

Amr'dan: **İbrahim** vefat ettiği zaman Resûlullah (s.a.v) :

«— **İbrahim** benim oğlumdur. Sütten kesilmeden öldü. Onun iki süt annesi var, emzirme müddetini cennette tamamlıyacaklar» buyurdu.[595]

Abdullah b. Haris (r.a) ten: Resûlullah (s.a.v) **Abbas**'ın oğulları **Abdullah**, **Ubeydullah** ve **Kesîr**'i sıraya sokar sonra :

«— Kim önce yanıma gelirse ona şöyle bir mükâfat vereceğim» dedi. Çocuklar yanına koştukları zaman sırtına, kucağına kapanırlardı. Hz. Peygamber de onları kucaklar ve öperdi.[596]

Abdullah b. Cafer (r.a) den: Resûlullah seferden döndükten sonra onu ehl-i beytinden çocuklar karşılardı. Yine bir seferden dönmüştü. Önce yanına ben vardım, beni devesinin önüne aldı. Sonra da **Fatıma**'nın oğlu **Hasan** mıydı yoksa **Hüseyin** mi birisi geldi. Onu da terkisine aldı. Üçümüz de **Medine**'ye aynı binek üzerinde girdik.[597]

---

591 Bir başka rivayette de **Ebû Zerr**'den
592 **Mecme'uz-Zevaid** 9/22
593 **İbnü Asakir; Müntehab** 5/164.
594 **Müslim** 2/254
595 **Müsned-ü Ahmed b. Hanbel; Bidaye** 6/45
596 **Müsned-ü Ahmed b. Hanbel; Mecme'uz-Zevaid** 9/17
597 **İbnü Asakir.**

Yine **Abdullah b. Cafer** anlatıyor: Çocuklarla oynarken Resûlullah (s.a.v) beni gördü. Beni ve **Abbas**'ın oğullarından bir çocuğu devesine aldı. Binek üzerinde üç kişi olduk.

Abdullah b. Cafer (r.a) oğlu **Kusem** ve **Ubeydullah'ı** görseydin! Biz oynarken Resûlullah (s.a.v) bir binek üzerinde geliverdi.

«— Şunu bana kaldırın!« dedi. Beni önüne aldı.

«— Şunu da kaldırın!» dedi. **Kusem'i** de terkesine aldı.

Abbas, Ubeydullah'ı Kusem'den çok severdi. Buna rağmen Resûlüllah (s.a.v.) amcasının tesiri altında kalıpda, **Kusem**'i almamazlık etmedi. Bizi bineğine aldıktan sonra üç defa başımı okşadı ve her defasında :

«— Allahım! **Cafer'**e hayırlı zürriyet ver!» diye dua etti.[598]

Hz. Ömer (r.a) den: **Hasan'**la **Hüseyin'**i Resûlullah'ın omuzlarında görünce :

«— Altınızdaki ne güzel binek!» dedim. Resûlullah (s.a.v) da :

«— Üstündeki biniciler de ne güzel!» buyurdu.[599]

İbni Abbas (r.a) tan: Resûlullah (s.a.v), **Hz. Hasan** omuzunda çıktı. Bir adam ona :

«— Ey çocuk, bindiğin binek ne güzel!» dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v) da :

«— Binen de ne güzel!« buyurdular.[600]

Bera b. Âzib (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) namaz kılıyordu. **Hasan'**la **Hüseyin** mi, yoksa başka birisi mi hatırlıyamıyorum. Sırtına bindi. Başını kaldırınca eli ile onu (veya onları) tutun diye işaret etti. «Bineğiniz ne güzel.» buyurdu.[601]

Cabir (r.a) den: Resûlullah'ın huzuruna girdim, dört ayak vaziyetine gelmiş, **Hasan'la Hüseyin**'i de sırtına almış, onlara :

«— Deveniz ne güzel! Siz binicileri ne güzelsiniz!...» diyordu.[602]

Hasan (r.a.) 'la Hüseyin (r.a.) in Kayboluş Hâdisesi :

Selman (r.a) den: Biz Resûlullah'ın (s.a.v) etrafını çevirmiştik. **Ümmü Eymen** çıka geldi :

«— Yâ Resûlallah! **Hasan'**la **Hüseyin** kayboldu!» dedi. Vakit öğle sıraları idi. Resûlullah (s.a.v) :

---

598 **Müntehab 5/222**
599 **Ebu Ya'lâ; Kenz'ul-Ummal. 7/106;Mecme'uz-Zevaid 9/182; Bezzar**
600 **İbnü Asakir; Kenz. 7/104.**
601 **Taberanî; Mecme'uz-Zevaid 9/182.**
602 **Mecme'uz-Zevaid 9/182**

«— Kalkın, çocuklarımı arayın!» buyurdu. Herkes ayrı bir yöne dağıldı. Ben de Resûlullah'ın gittiğ tarafa doğru gittim. Bir dağ tepesine varınca bir de baktık ki **Hasan**'la (r.a) **Hüseyin** (r.a) birbirine sarılmış duruyorlar. Bir yılan da kuyruğu üzerine dikilmiş ağzından kıvılcımlar çıkıyor. Hemen Resûlullah (s.a.v) ona doğru koştu. Yılan konuşarak Hz. Peygambere doğru yöneldi. Sonra da bir deliğe sağılıp girdi. Hz. Peygamber çocukların yanlarına vardı, onları birbirinden ayırdı sonra da yüzlerini okşadı ve :

«— Anam-babam size feda olsun! Allah'ın size ne büyük lütfu bu!» dedi. Daha sonra birini sağ omzuna birini de sol omzuna aldı.

«— Ne mutlu size! Bineğiniz ne güzel!» dedim. Resûlullah (s.a.v) benim bu sözüme :

«— Binenler de ne güzel! Babası ise onlardan daha üstün!» diye mukabelede bulundu.[603]

Cabir(r.a) den: Resûlullah'la (s.a.v) beraberdik. Bir yemeğe davet edildik. Yolda çocuklarla oynıyan **Hüseyin**'e rastladık. Resûlullah (s.a.v) hemen topluluğun önünden koşarak elini uzattı **Hüseyin** (r.a) sağa, sola kaçıyor Hz. Peygamber onu güldürüyordu. Sonra tutup bir eliyle çenesinden diğer eliyle de başının arka tarafından kavrayarak onu kucakladı ve öptü. Sonra da :

«— **Hüseyin** benden, ben de **Hüseyin**»denim. Kim **Hüseyin**'i severse Allah da onu sevsin. **Hasan**'la **Hüseyin** soyumu devam ettiren iki torunumdur» buyurdu.[604]

Hz. Peygamber'in, Osman b. Maz'un'un Karısına İyi Davranmasını İstemesi :

Ebû İshak Es-Sebîî'den: **Osman b. Maz'un**'un (r.a) karısı yırtık pırtık elbiselerle Resûlullah'ın (s.a.v) hânımlarının yanına geldi.

«— Ne oldu?» dediler.

«— Kocam geceleri ibadetle, gündüzü de oruçla geçiyor.» dedi. Hemen bunu Resûlullah'a haber verdiler. Resûlullah **Osman b. Maz'un'a** rastlayınca onu kınadı :

«— Bana uymak istemez misin?» buyurdu. **Osman:**

«— İsterim. Canım sana feda olsun Ya Resûlallah!» dedi. Kadın bundan sonra güzel elbise ve güzel kokularla geldi. Kocası ölünce de şu mersiyeyi söyledi :

«— Ey gözlerim! Durmadan ağlayın

---

603 **Taberanî; Mecme'uz-Zevaid 9/182; Kenz. 7/107**

604 **Taberanî; Kenz. 7/107**

Maz'un oğlu **Osman**'ın ayrılığına,
Allah rızası için yaşayan zatın ayrılığına,
Ne mutlu vefat eden o zata!
Bakî ve oradaki ağaçlar onun için ne güzel!
Orası onunla şereflendi.
Kalbe sonsuz bir hüzün bıraktı.
Onun için akan yaşlar ölünceye dek dinmiyecek.»[605]

Başka kaynaklarda bu hadise anlatılırken şiir zikredilmemektedir. **Urve**'den gelen bir rivayette ise **Osman b. Maz'un**'un hanımının ismi **Hakîm**'in kızı **Havle** olarak bildirilmektedir. Bu rivayette **Havle**'nin **Hz. Aişe**'nin huzuruna girdiği ve halinin perişanlığının sebebi sorulunca da kocasının kendisini tamamen ibadete vermiş olması belirtildikten sonra Hz. Peygamber durumdan haberdar olunca **Osman**'a şöyle dediği nakledilmektedir:

«— Ey **Osman**! Dünyadan el etek çekmek (ruhbanlık) bize emredilmedi. Bende, senin için güzel örnekler yok mu? Allah'a yemin ederim ki sizin Allah'tan en çok korkanınız ve emirlerine en çok uyanınız benim!»[606]

Hz. Peygamber'in, Abdullah b. Amr'dan Hanımına Güzel Davranmasını İstemesi :

Abdullah b. Amr' (r.a) dan : Babam beni **Kureyş**'ten biri ile evlendirdi. Hanım eve gelince namaza, oruca ve ibadete düşkünlüğümden dolayı onunla ilgilenmeye fırsat bulamadım. **Amr İbnü As** gelininin yanına gelerek ona :

«— Kocanla aran nasıl?» diye sordu.

«— Erkeklerin en üstünü! Fakat daha yüzümün örtüsünü bile kaldırmadı, yatağıma yaklaşmadı!» cevabını verdi. Babam beni görünce ayıpladı, kınadı ve ağır konuştu :

«— Ben seni Kureyş'ten soylu biri ile evlendirdim. Sense onu bağladın! Şöyle şöyle yaptın!...» dedi. Sonra gidip, beni Resûlullah'a (s.a.v) şikâyet etti. Resûlullah bana haber gönderdi, vardım :

«— Gündüzleri oruç tutuyor musun?» dedi.

«— Evet» dedim.

«— Geceleri ibadetle mi geçiriyorsun?» dedi.

«— Evet» dedim.

«— Ben bazan oruç tutar bazan tutmam, namaz kılarım, uyurum

---

605 **Hılye 1/106**

606 **İbnü'l Sa'd 3/394: Abdürrezzak; Kenz'ül-Ummal. 8/305**

ve hanımlarımı da ihmal etmem. Kim benim yolumdan gitmezse o benden değildir» buyurdu. Sonra da :

«— Kur'an-ı ayda-bir defa hatmet!» dedi.

«— Daha fazla okuyabilirim» dedim.

«— On günde bir hatmet!» dedi.

«— Daha fazla okuyabilirim» dedim.

«— Öyleyse üç günde bir hatmet!» dedi.

«— Her ay üç gün oruç tut» buyurdu.

«— Daha fazla tutabilirim» dedim.

Günleri çoğalta çoğalta nihayet :

«— Bir gün tut, bir gün tutma. Orucun en faziletlisi kardeşim **Davûd** (a.s.) un orucudur» dedirttim.

Husayn da, rivayet ettiği hadisde, Resûlullah'ın şöyle buyurduğunu nakletmektedir :

«— Her ibadet eden, daha fazla ibadet etmek ister. Fakat aşırı ibadet onu yorar. İbadet ya sünnet üzere olur, ya da bid'at üzere olur. İbadetini sünnete uyduran hidayete erer. İbadetini bidata çeviren helâk olur.»

Mücahid naklediyor: **Abdullah b. Amr** ihtiyarladığı zaman birkaç gün devamlı oruç tutar, ondan sonra da kuvvetlenebilmek için birkaç gün de tutmazdı. Kur'an-ı da bazan fazla okur, bazan az okurdu fakat mutlaka ya üç ya da yedi günde bir Kru'an-ı hatim ederdi. Şöyle söylerdi :

«— Keşkî Resûlullah'ın ruhsatını kabul etseydim. O benim için bundan daha iyiydi. Fakat Resûlullah'a (s.a.v.) verdiğim sözü de bozmak istemiyorum.»[607]

Selman'ın Ebüdderda'ya Tavsiyeleri :

Ebû Cuhayfe (r.a) den Resûlullah (s.a.v.) **Selman**'la **Ebüdderda**'yı kardeş yaptı. **Selman Ebüdderda**'yı ziyarete gelmişti. **Ümmü Merda**'yı (**Ebüdderda**'nın hanımı) perişan bir vaziyette gördü.

«— Bu ne hal?» diye sordu. Kadın :

«— Kardeşin **Ebüdderda**'nın dünyada gözü yok» diye cevap verdi. **Ebüdderda** gelince **Selman**'a yemek hazırladı. Selman :

«— Buyur, ye!» dedi. **Ebüdderda** :

«— Ben oruçluyum» dedi. **Selman** :

«— Sen yemezsen ben de yemem» dedi. Bunun üzerine o da yedi. Gece **Ebüdderda** namaza kalktı fakat **Selman** :

---

607 **Hılye 1/285; Buharî; Sıfatüs-Safve 1/271**

«— Yat, uyu!» dedi. **Ebüdderda** tekrar kalkınca **Selman** yine aynı mukabelede bulundu. Seher vakti olunca **Selman :**

«— İşte şimdi kalk» dedi. Namazlarını kıldılar.[608] **Selman Ebüdderda'ya** .

«— Senin üzerinde Rabbinin hakkı vardır. Nefsinin hakkı vardır, ailenin hakkı vardır. Onun için her hak sahibine hakkını ver.» dedi. **Ebüdderda** gelip durumu Hz. Peygambere bildirince Resûlullah (s.a.v):

«— **Selman** doğru söylemiş» buyurdu.[609]

Zübeyr b. Avvam'ın, Karısı Esma'yı Kıskanması :

Ebû Bekr (r.a) in kızı **Esma**'dan: **Zübeyr** (r.a) ile evlendim. Onun ne malı ne kölesi vardı. Sadece bir atı vardı. Atın yemini ben verirdim, bakımını ve seyisliğini de ben yapardım. Su taşıdığı devesinin de hurmasını döver, yiyeceğini verir ve sulardım. Su tulumunu ben diker, hamurunu ben yoğururdum. Ekmek yapmasını iyi bilmediğim için ensardan komşularım ekmeğimi yapıverirlerdi. Onlar ne iyi insanlardı. Resûlullah'ın **Zübeyr**'e vermiş olduğu üçte iki fersahlık mesafedeki araziden başımın üstünde hurma çekirdeği taşıyordum. Yine bir gün hurma çekirdeği başımda gelirken, yanında eshabdan bir gurup insanla Resûlullah'a rastladım. Beni çağırdı, sonra beni terkisine almak için devesine :

«— Ih! Ih» dedi. Erkeklerle beraber yürümekten utandım. **Zübeyr** insanların en kıskancı olduğu için hemen onun kıskançlığını hatırladım. Resûlullah (s.a.v) utandığımı anladı, beni bırakıp gitti. Ben **Zübeyr'e** gelerek:

«— Başımda hurma çekirdeği taşırken yanında bir gurup eshapla gelirken Resûlullah'la karşılaştım. Beraber binmemiz için devesini çöktürdü. Utandım ve senin kıskançlığını hatırladım.» dedi.

«— Allaha yemin ederim ki, senin hurma taşıman bana Resûlullah'la beraber deveye binmenden daha ağır geliyor» diye üzüntüsünü belirtti. Bu olaydan sonra **Hz. Ebû Bekr** (r.a) bana bir hizmetçi gönderdi. Artık ben sadece atın idaresine bakıyordum. **Ebû Bekr** (r.a) bu hareketi ile beni azat etmiş gibi oldu.[611]

İkrim'den : Ebû Bekr (r.a) in kızı **Esma Zübeyr b. Avvam'la** evli

---

608 Bu namaz teheccüd namazı olsa gerek.

609 **Buharî; 1/264; Hılye 1/188; Kenz. 1/137; Tirmizî; Bezzar; Darekutnî; Taberanî; İbnü Hıbban; Fethul Barî** 4/151; **İbnü Sa'd** 4/85

610 1 Fersaf 5,762 km. olduğundan, 2/3 fersah yaklaşık olarak 3,8 km. eder.

611 **İbnü Sa'd** 8/250

idi. **Zübeyr** ona çok sert davranırdı. **Esma,** bu durumu babasına şikâyet etti. Babası da ona :

«— Kızım sabret! Salih bir kocası olan kadının kocası ölür de kadın ondan sonra evlenmezse ikisi Cennette birleşirler.» dedi.[612]

Bir Kadının, Kocasını Hz. Ömer'e Şikâyet Etmesi :

Kehmes el-Hilâlî'den: **Ömer**'in (r.a.) yanında idim. Oturup dururken bir kadın geliverdi. Halifenin yanına oturdu :

«— Ey mü'minlerin emiri! Kocamın eziyeti çoğaldı, hayırı azaldı» dedi.

«— Kocan kim?» diye sordu.

«— **Ebû Seleme!**» dedi.

«— Halbuki o eshaptandır ve doğru bir adamdır» diye kocası hakkındaki fikirlerini beyan ettikten sonra yanında oturan bir adama :

«— Öyle değil mi?» dedi. O da :

«— Ya Emirel mü'minin! Biz de senin gibi biliyoruz.» diye mukabele etti. **Hz. Ömer** (r.a) yanındaki bir adama :

«— Kalk, onu bana çağır!» dedi. Kocasına haber gönderince kadın hemen kalktı **Ömer**'in (r.a) arkasına oturdu. Çok geçmeden geldiler, **Ömer**'in (r.a) huzuruna oturdu. **Ömer** (r.a) onun ifadesini almaya balşadı :

«— Bu arkamda oturan ne söylüyor?» dedi.

«— Bu kim?» Ya Emîrel mü'minin!»

«— Karın!»

«— Ne diyor?»

«— Hayrının azaldığını ve şerrinin de arttığını iddia ediyor.»

«— Ne fena söylemiş, ya emîrel mü'minin! Aslında o kadınların en rahatı, elbisesi en çok olanı ve ev hayatında en müreffeh olanıdır. Fakat kocası ihtiyarladı.» **Ebû Seleme**'nin bu sözleri üzerine **Hz. Ömer** (r.a) kadına sordu :

«— Ne diyorsunuz?» Kadın :

«— Doğru söylüyor» dedi. **Ömer** (r.a) kalkıp kırbacı alarak kadına vurmaya başladı. Sonra da :

«— Ey nefsinin düşmanı! Malını yedin, genlçiğini tükettin. şimdi de elinde olmıyanı mı istiyorsun?» dedi. Kadın :

«— Ya emirel mü'minîn! Acele etme! Vallahi bir daha böyle birşey yapmam» dedi. **Hz. Ömer** hemen kadına üç kat elbise verilmesini emretti.

---

612 **İbnü Sa'd** 8/251

«— Sana yaptıklarımdan dolayı şunları al, sakın bir daha da bu ihtiyarı şikâyet etme!» dedi. Kadının elbiseleri alıp kalkışı halâ gözümün önünde! **Hz. Ömer** kadının kocasına dönerek :

«— Yaptığıma bakarak sakın ona kötü davranmayasın!» dedi. **Ebû Seleme** :

«— Aslâ!» dedi. Karı koca gittikten sonra **Hz. Ömer** şöyle dedi :

«— Resûlullah'ın şöyle buyurduğunu işittim: Ümmetimin üç nesli vardır. En hayırlısı içinde yaşadığım nesil, sonra ikinci nesil, sonra üçüncü nesil, daha sonra da çağrılmadan şahitlik yapan, yeminleri şehadetlerinden önce gelen çarşılarında müşterileri kendilerine çekmek için bağıran nesiller gelecek.»[613]

Hz. Ömer'in Huzurunda Bir Karı-Koca Arasında Geçenler :

Şa'bî'den: **Ömer b. Hattab**'a bir kadın gelerek :

«— Sana eşi benzeri olmayan, dünyanın en hayırlı insanını şikâyet ediyorum. Sabaha kadar ibadet ediyor, akşama kadar da oruç tutuyor.» dedi. Utancından başka birşey söyliyemedi.

«— Beni affet, ey mü'minlerin emiri!» dedi. **Ömer** (r.a) :

«— Allah iyiliğini versin. Sen sadece onu methettin. Ben seni affettim» dedi. Kadın gidince **Kâ'b b. Sûr** :

«— Ya Emirel mü'minin! Kadın sana şikâyette bulundu» dedi **Ömer** (r.a) :

«— Kimi şikâyet etti?» dedi. **Kâ'b** :

«— Kocasını!» diye cevap verdi. **Ömer** (r.a) :

«— Kadını getirin» dedi. (Kocasına da haber gönderin. O da gelsin) **Kâ'b**'a :

«— Bunlar hakkında kararı sen ver» dedi. **Kâ'b b. Sûr**.

«— Senin huzurunda mı?» dedi. **Ömer** (r.a) :

«— Benim anlıyamadığımı sen anladın» dedi. Bunun üzerine **Kâ'b**:

«— Allahü Tealâ Kur'an-ı Kerimde, sizin için helâl olan kadınlardan ikişer, üçer, dörder tane nikâhlayın.[614] buyurduğuna göre üçgün oruç tut bir gün karınla beraber yemek ye, ibadet et, bir gece karının yanında yat.» dedi.

Kâ'b'ın bu kararı karşısında **Hz. Ömer** (r.a) :

«— Bu anlayışın ilkinden de daha güzel» dedi ve onu **Basra**'ya kadı tayin etti.[615]

---

613 **Tayalesî; Buharî;** tarihinde; **Hakim, İbnü Hacer; Kenz'ul-Ummal 8/303; İsabe** 4/93

614 **Nisa, 3**

615 ... [illegible]

Bir başka rivayette de şu ilâve vardır: **Hz. Ömer** (r.a) ona:

«— Çekinme! Gerçeği söylemekte bir mahzur yoktur» dedi. Kadın:

«— Ey mü'minlerin emiri! Ben bir kadınım. Şüphesiz her kadının arzuladığını ben de arzu ederim» dedi.[616]

Katade'den: **Hz. Ömer**'e bir kadın geldi :

«— Kocam gece ibadet ediyor, gündüz oruç tutyor» dedi. **Ömer** (r.a) :

«— Onu ibadetten ve oruçtan menetmemi mi istiyorsun?» dedi. Kadın gitti, tekrar gelerek aynı şeyleri söyledi. **Hz. Ömer** yine aynı cevabı verdi. Bunun üzerine **Kâ'b b. Sûr :**

«— Ya Emirel Mü'minîn! Kadının hakkı var» dedi. **Ömer** (r.a) :

«— Neymiş onun hakkı?» diye sordu. **Kâ'b :**

«— Allahü Tealâ onun dört kadın almasına müsade etti. Öyle olunca dörtte bir kadının hakkı vardır. Dört gecede bir gece, dört günde bir gün, bu kadının kocasında hakkı vardır.» dedi. **Ömer** (r.a) **Ka'b**'ın bu sözü üzerine kadının kocasını çağırtarak dört gecede bir gece karısı ile yatmasını ve her dört günde bir oruç tutmasını emretti.[617]

Ebû Garze ile Karısı Arasında Geçenler :

Ebû Garze (r.a) den: **Ebû Garze İbnü Erkam**'ın elinden (r.a) tutarak onu karısının yanına götürdü. Karısına :

«— Beni sevmiyor musun?» diye sordu. Karısı :

«— Evet» dedi. **İbni Erkam Ebû Garze**'ye

«— Niçin sordun?» dedi.

«— Hakkımda dedikodu çoğaldı da onun için» diye cevap verdi. **İbni Erkam Hz. Ömer**'in yanına gelerek olanları haber verdi. **Hz. Ömer** (r.a) Ebû Garze'yi çağırttı ve ona :

«— Karına niçin böyle sordun?» dedi. O da :

«— Hakkımda dedikodu arttı da onun için» dedi. **Hz. Ömer** karısına haber gönderip onu da getirtti. Yanında teyzesi **Münkere** de vardı Teyzesi ona :

«— Eğer sana sorarsa, bana yemin ettirmek istedi. Ben de yalan söylemek istemedim, de.» dedi. **Hz. Ömer** (r.a) **Ebû Garze**'nin hanımına :

«— Niçin sevmiyorum dedin?» diye sordu. Kadın :

«— O bana, sevmediğim halde seviyorum, diye yemin ettirmek is-

---

616 **Yeşkeri**

617 **İbnü Sa'd; Kenz.** 8/307 ve 308; **İbnü Ebî Şeybe, Muvaffakiyyat; İsaba** 3/315 **Abdürrezzak.**

tedi. Ben de yalan söylemek istemedim» diye cevap verdi. **Hz. Ömer** (r.a):

«— Hayır, hanginiz olursa olsun iyi geçinebilmek için yalan söyliyebilir. Her yuva sevgi üzerine kurulmaz fakat İslâm Dini ve aile hayatı icabı iyi geçinmek şarttır.» dedi.[618]

Zeyd'in Kızı Atike'nin Kıssası :

Abdurrahman b. Avf'ın oğlu **Ebû Seleme'**den: **Amr b. Nufeyl'in** oğlu **Ebû Seleme'**den: **Amr. b. Nufeyl'**in oğlu **Zeyd'in** (r.a) kızı **Atike, Ebû Abdullah Taif'**te bir ok isabetiyle yaralandıktan sonra karısına kendisi ölünce evlenmemesi için bir bahçe vermişti. Resûlullah'ın (s.a.v) vefatından kırk gün sonra **Abdullah'**ın yarası patladı ve bunun neticesi vefat etti. Ölümü üzerine karısı ona şu mersiyeyi söyledi:

«Yemin ettim senin için devamlı ağlıyacağıma,
Vücudumu tozdan topraktan ayırmıyacağıma!
Ağlıyacağım ömür boyunca, Eyke güvercinleri öttükçe,
Ağlıyacağım karanlık gece nurlu sabahı takibettikçe...»

Kocası vefat ettikten bir müddet sonra **Hz. Ömer** onu istedi. Kadın :

«— Kendisinden sonra evlenmemem için kocam bana bir bahçe verdi.» dedi. **Hz. Ömer** (r.a) :

«— Bu meseleyi bir fakîhe danış.» diye teklif etti. Kadın da : **Hz. Ali'**den bu talep karşısında ne yapacağını sordu. **Hz. Ali** ona :

«— Bahçeyi kocanın mirasçılarına ver, ondan sonra evlen» dedi. **Hz. Ömer, Atike** ile nikâhlandı. Eshabtan bazılarını evlilik şerefine verdiği yemeğe davet etti. Resûlullh'ın (s.a.v) **Abdullah b. Ebû Bekr'**le kardeş yaptığı **Ali b. Ebû Talib'**de davetliler arasında idi. **Hz. Ömer'**e (r.a) :

«— Müsade et de, **Atîke** ile konuşayım» dedi. **Ömer** de :

«— Konuş» dedi. **Hz Ali :**

«— Ya **Atike :**

«— Yemin ettim senin için devamlı ağlayacağıma,

Vücudumu tozdan topraktan ayırmıyacağıma!» deyince **Atike** çok duygulanarak içini çekti. **Hz. Ömer** (r.a) :

«— Allah iyiliğini versin! Huzurumuzu bozma!» dedi.[619]

---

[618] **İbnü Cerir; Kenz. 8/308**

[619] **Veki'; Kenz. 8/302; İbnü Sa'd; İsabe 4/356.**

Meymune'nin, İbn-i Abbas'ı İkazı :

Meymune'nin (r.a) Cariyesi **Müdbe**'den: **Meymune** beni **Abbas'a** göndermişti. Gittim, birde baktım ki evinde iki yatak var. Gerisin geriye **Meymune**'ye gelerek :

«— Anladığıma göre **İbn-i Abbas** hanımı ile dargın» dedim. Bunun üzerine **Meymune Serecül Kindî**'nin kızı olan **İbnü Abbas**'ın hanımına haber göndererek durumun ne olduğunu sordu. O da :

«— Aramızda birşey yok, yalnız ben ay başıyım» dedi. Bunu haber alan **Meymune İbn-i Abbas**'a:

«— Resûlullah'ın sünnetini terk mi ediyorsun? Resûlullah (s.a.v) hanımlarından hayızlı olanlarla da yatardı. Yalnız aybaşı olan dizlerine kadar uzanan bir eteklik giyerdi.» dedi.[620]

İbn-i Abbas'ın, Amcası Oğlunu İkazı :

İkrime'den: Amcasının oğlu, **İbnü Abbas**'ı yemeğe davet etmişti. O sırada cariye yanlarında iş yapıyordu. Ev sahibi olan amcası oğlu Cariyeye :

«— Orospu!» dedi. Bunun üzerine **İbni Abbas :**

«— Öyle deme. O her ne kadar dünyada sana birşey diyemiyorsa da ahirette senden hakkını alacak» dedi. Yeğeni :

«— Alır mı dersin?» deyince **İbnü Abbas :**

«— Şüphesiz ki Allah kötüyü ve kötü söz söyleyeni sevmez» dedi.[621]

Amr b. Âs'ın, Hanımını İkazı :

Abû Imran El-Filistînî'den: **Amr. b. As**'ın karısı, kocasının başını tarıyordu. Cariyesine seslendi. O da biraz geç kalınca :

«— Orospu!» dedi. Amr :

«— Onu zina ederken gördün mü?» dedi. Karısı :

«— Hayır» deyince :

«— Vallahi, kıyamet günü sana bu sözünden dolayı seksen kırbaç vurulur!» dedi. Bunun üzerine kadın cariyeden kendisini affetmesini istedi. Cariye de affetti. Amr karısına :

---

620 **Abdürrezzak; Kenz'ul-Ummal.** 5/138

621 **Buharî,** Edeb'ül-Müfred, sh. 49.

«— O zaten senin emrindedir. Affetmeyipte ne yapacak? Eğer onun günahından kurtulmak istersen azat et» dedi. Karısı :

«— O zaman ödeşir miyiz ki?» diye sorunca **Amr** :

«— Belki» diye cevap verdi.[622]

Adâb-ı Muâşeret Hususunda Eshabdan Muhtelif Örnekler :

Ebû Mütevekkil'den: **Ebû Hüreyre**'nin (r.a.) zenci bir kölesi vardı. Yaptığı bir takım şeylerle onları bezdirmişti. Bir gün kırbacı kaldırarak :

«— Eğer ahirette kısastan korkmasaydım sana bu kırbacı vururdum. Fakat değerini tam olarak veren birine seni satacağım. Git, Allah aşkına!» dedi.[623]

Abdullah b. Kays (yahutta **İbnü Ebî Kays**) tan: **Şam**'a girerken **Hz. Ömer'i** karşılayanlar arasında **Ebû Ubeyde** (r.a) ile ben de vardım. Bu sırada **Ezriat**'lılardan[624] bazıları kılıç ve oklarla gösteri yaparak onu karşıladılar. **Hz. Ömer** (r.a) :

«— Bunları geri çevirin, mani olun!» dedi. Hemen **Ebû Ubeyde** (r.a) mukabele ederek :

«— Ya Emirel mü'minin! Bu, onların adetidir. Eğer onlara mani olursan, örf ve adetlerini bozacağını zannederler» dedi.

Hz. Ömer (r.a) ve etrafı **Ebû Ubeyde**'ye hak vererek :

«— Peki dokunmayın öyleyse» dedi.[625]

İbnü Ömer (r.a) den: **Hz. Ömer, Zübeyr**'le yarış etti. **Zübeyr Ömer'i** (r.a) geçti ve :

«— Seni geçtim **Kâbe**'nin rabbi de şahit» dedi. Başka bir sefer yine bir müsabaka yaptılar, bu sefer de **Hz. Ömer** geçti. **Zübeyr'e** :

«— Kâbenin Rabbi şahit. Şimdi de ben seni geçtim!» dedi. [626]

Selim b. Hanzala'dan: Kendisiyle sohbet etmek için **Übey b. Ka'b**'ın yanına gitmiştik. Kalkıp giderken biz de onunla beraber yürüdük. **Hz. Ömer** (r.a) onu bu halde görünce, yaklaşarak :

«— Bu hareket, sana gurur verir, onları da küçültür» dedi.[627]

Ebül Bahtirî'den: Selman'a (r.a) bir adam gelerek :

«— Ne güzel günlerdeyiz! Yolculuğa çıkmıştım. Vallahi kime misafir olursam kardeşim gibi davranıyorlar!» dedi. **Selman** (r.a) :

---

[622] **İbnü Asakir; Kenz.** 5/48
[623] **Hılye** 1/384
[624] **Ezriat: Şam** civarında **Bülka** ve **Amman'a** komşu bir yerin adıdır.
[625] **Ebû Ubeyde; İbnü Asakir; Kenz.** 7/337
[626] **Mahamilî; Kenz.** 7/334
[627] **İbnü Ebî Şeybe; Hatîb, Camî; Kenz.** 8/61

«— Yeğenim bu imanın icabıdır. Bu durumun böyle devam etmez. Sen de bilirsin ki hayvana yük yüklendiği zaman bir müddet hızlı hızlı gider. Yol uzayınca yavaşlar.» dedi.[628]

Ebû Hayye'nin kızı **Hayye**'den: Öğle sıcağında bana bir adam geldi:

«— Ne ihtiyacın var, ey Allah'ın kulu!» diye sordum.

«— Arkadaşımla devemizi aramaya çıkmıştım. Arkadaşım aramaya devam ediyor. Ben de gölgeye oturup biraz dinlenmek ve birşeyler içmek istedim» dedi. Hemen kalktım biraz ekşi sütümüz vardı ona ikram ettim ve tanımak için dikkatlice baktım.

«— Ey Allah'ın kulu! Sen kimsin?» diye sordum.

«— **Ebû Bekr.**» dedi.

«— Duyduğumuz, Resûlullah'ın (s.a.v) arkadaşı **Ebû Bekr** mi» dedim.

«— Evet» dedi. Ona, Cahiliyye devrinde **Has'am** kabilesi ile ve kendi aramızda olan savaşları, sonra Allah Tealâ'nın nasıl bizi birleştirip kaynaştırdığını anlattım. Daha sonra da :

«— Ey Allah'ın kulu! Müslümanların bu hali ne zamana kadar devam eder? diye sordum.

«— Büyükler doğru yolda oldukları müddetçe devam eder» dedi.

«— Büyükler kimlerdir?» dedim.

«— Görmüyor musun kabilelerdeki başkanları? Halk onlara uyup itaat etmiyorlar mı? İşte onlar doğru yolda oldukları için böyle oluyor» dedi.[629]

Haris b. Muaviye'den: **Haris, Hz. Ömer**'in huzuruna girince; **Ömer:**

«— **Şam** halkı nasıl?» diye sordu. **Haris**, onların durumlarını anlattı. **Ömer** (r.a) Allah'a hamdettikten sonra :

«— Allah'a ortak koşanlarla sohbet ediyor musunuz?» dedi. **Haris-**

«— Hayır, ya emirel mü'minin?» dedi. Bunun üzerine **Hz. Ömer** (r.a) :

«— Eğer onlarla sohbet ederseniz, onlarla yeyip içmekte bir beis de görmezsiniz. Onlarla kaynaşmadığınız müddetçe doğru yolda devam edersiniz» dedi.[630]

Iyâd'dan: **Hz. Ömer** (r.a) **Ebû Musel Eşâri**'ye bulunduğu vilâyetin gelir ve giderini bir deri üzerine yazarak göndermesini emretmişti. **Ebû Musa el Eş'ari**'nin de hıristiyan bir kâtibi vardı. **Ebû Musa** hemen halifenin istediğini yerine getirdi. **Ömer** (r.a) blânço'yu görünce hayret ederek :

---

[628] **Hılye 1/203**
[629] **Müsedded; İbnü münî; Darimî; İbnü Kesir; Kenz. 3/162.**
[630] **Ya'kub b. Süfyan; Beyhakî; İbnü Asakir; Kenz. 2/300**

«— Bu kâtip ne kadar dikkatli. Sen **Şam**'dan gelen nameyi mescitte bize okur musun?» deyince **Ebû Musa el-Eş'arî:**

«— Mescitte okuyamaz» dedi. **Hz Ömer :**

«— Cünüp mü yoksa? diye sordu. **Ebû Musa el Eşarî :**

«— Hayır, fakat o Hıristiyan'dır.» dedi. **Hz. Ömer** valisinden aldığı bu cevap üzerine onu azarladı. bacaklarına vurduktan sonra :

«— Çıkarın bunu!» diye bağırdı. Daha sonra da şu ayeti kerimeyi okudu.[631]

«— Ey iman edenler! Yahudi ve Hıristiyanları dost edinmeyiniz. Onlar birbirlerinin dostudurlar. Onlardan dost edinen de onlardan olur. Allah Tealâ zâlim insanları doğru yola iletmez.»[632]

---

[631] **Maide, 51**

[632] **İbnü Ebi Hatim; Tefsir-ü İbni Kesir 2/68**

RESÛLULLAH (S.A.V) VE ASHABININ YEME-İÇME ADABI

Ebû Hüreyre (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) hiçbir yemeği beğenmemezlik etmezdi. İştahı çekerse yer, çekmezse yemezdi.[633]

Hz. Ali (r.a) den: Resûlullah (s.a.v.) koyunun en çok ön kolunu severdi.[634]

İbnü Mes'ud'dan (r.a) Resûlullah (s.a.v) koyunun ön kolunu çok severdi. Nitekim ön kol yerken zehirlenmişti. Yahudi'nin de bu yüzden koyunun burasını zehirlediği görülmektedir.[635]

Cabir b. Abdullah (r.a) dan: Resûlullah (s.a.v.) bize gelmişti. Biz de ona bir koyun kestik. Bunun üzerine :

«— Sanki bizim eti sevdiğimizi biliyorlarmış» **buyurdu.**[636]

Enes (**r.a**) den: Resûlullah (s.a.v) kabağı çok severdi. Yemeğe götürülür veya davet edilirse ben de yanında gider kabağı önüne sürerdim.[637]

Yine **Hz. Enes** anlatıyor: Resûlullah (s.a.v) yemek yediği zaman elinin üç parmağını yalardı.[638]

İbnü Abbas (r.a) dan: Resûlullah (s.a.v) yemeğini yerde yer, koyuna bile bakar, en fakir kölenin davetine icabet eder, arpa ekmeği yerdi.[639]

Yahya b. Ebû Kesîr'den: Resûlullah'ın (s.a.v.) **Sa'd b. Ubade**'nin hediye ettiği tirit tabağı vardı. Hangi hanımına giderse onu beraberinde götürürdü.[640]

---

633 **Şeyhan; Bidaye** 6/40
634 **İbnü Asakir, Kenz.** 4/37
635 **Tirmizî**, Şemail sh. 12
636 **Tirmizî**
637 **Tirmizî**, Bab-ı Şemail
638 **Tirmizî**, Bab-ı Şemail
639 **İbnü-n-Neccar; Kenz.** 4/44
640 **İbnü Asakir; Kenz.** 4/37

Enes (r.a) den Resûlullah (s.a.v) için bir koyun sağıldı. Sağılan sütten içti, ağzını yıkadıktan sonra :

«— Yağlıdır» buyurdu.[641]

Ebû Bekr es-Sıddîk (r.a) tan: Resûlullah (s.a.v) bir yerde konaklamıştı. Bir kadın oğlu ile Resûlullah'a (s.a.v) bir koyun göndermişti. Resûlullah (s.a.v) gelen koyunu sağdıktan sonra çocuğa :

«— Bu sütü annene götür» dedi. Kadın kanana kadar içti. Resûlullah'a bir koyun daha gönderdi. Hz. Peygamber onu da sağıp **Ebû Bekr**'e (r.a) ikram etti. Daha sonra kadın başka bir koyun daha gönderdi. Resûlullah onu da sağdıktan sonra kendisi içti.[642]

İbrahim (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) sağ eli ile yer, içer, abdest alır ve buna benzer işler yapar. Sol eli ile burnunu siler, taharet yapar ve bunun gibi işler yapardı.[643]

Hakem b. Rafî'in torunu **Cafer b. Abdullah**'tan: Ben çocukken sofrada onun bunun önünden yiyordum. **Hakem** (r.a) bunu gördü ve bana:

«— Küçük! Şeytan gibi böyle yeme! Resûlullah (s.a.v) sofrada sadece kendi önünden yerdi. dedi.[644]

Ömer b. Ebû Seleme (r.a) den: Birgün Resûlullah'la (s.a.v) yemek yiyordum. Ben tabağın orasından burasından yemeğe başladım. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v) :

«— Önünden ye!» buyurdu.[645]

Ümeyye b. Mahşî (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) bir adamın, tek lokması kalıncaya kadar besmele çekmediğini ve son lokmayı ağzına götürürken «bismillahi evvelehû ve âhırehü»[646] dediğini gördü. Sonra gülerek şöyle buyurdu :

«— Allaha yemin ederim ki, besmele çekinceye kadar şeytan seninle beraber yedi. Besmele çeker çekmez de hepsini kustu.»[647]

Huzeyfe (r.a) den: Resûlullah'ın (s.a.v) yanında otururken bir kap getirildi ve yere konuldu. Hz. Peygamber yemeyince biz de yemedik. Zaten bir yemeğe o başlamadan başlamak adetimiz değildi. Aniden içeri bir bedevî girdi. Kovalanıyormuş gibi bir hali vardı. Kabı işâret ederek yemek istedi. Hemen Resûlullah (s.a.v) elini tuttu. Sonra içeri bir cariye girdi. Onun da dışardan itekleniyor gibi bir hali vardı. Yemeğe

---

641 **İbnü Cerir; Kenz.** 4/37
642 **Ebû Ya'lâ; Kenz.** 4/44
643 **Saîd b. Mansur; Kenz** 8/35
644 **Ebû Nüaym; Kenz.** 8/46; **İsabe** 1/134
645 **İbnü-n-Neccar; Kenz.** 8/46
646 Başında ve sonunda Allah'ın adıyla, demektir.
647 Müsned-ü **Ahmed b. Hanbel; Ebû Davûd; Nesaî, İbnî Kâni; Taberanî, Müstedrek; Kenz** 8/45

doğru gitti ve ondan yemek istedi. Resûlullah (s.a.v) onunla elini tuttuktan sonra şöyle buyurdu:

«— Besmelesiz bir yemeği şeytan yemek ister. Şeytan, bizim yemeği yemediğimizi görünce kendisinin de yiyebilmesi için önce bedeviyi, sonra da cariyeyi gönderdi. Ben ikisinin de ellerini tutarak yemelerine engel oldum. Kendisinden başka ilâh olmıyan Allah'a yemin ederim ki, ben onların elini tuttuğum zaman şeytanın da elini tutmuş oldum.»[648]

Hz. Aişe (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) altı kişi ile yemek yiyordu. Bu sırada içeri bir bedevî giriverdi. Ve önlerinden iki lokma aldı. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v):

«— Eğer besmele çekseydi onlara yeterdi. Sizden biriniz yemeğe başladığı zaman «bismillah» desin. Unutur da sonradan hatırlarsa, **bismilâhi evvelehü ve ahırehü,** desin» buyurdu.[649]

Abdullah b. Büsr (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) babama misafir olmuştu. Babam ona çorba ve kavutlu çorba ikram etti.[650] Çorbayı sağ eli ile içti. Su getirdi. onu da sağ eli ile içti. Hurma yerken de çekirdeğini elinin sırtı ile attı. Gideceği zaman babam kalktı, katırının yularını tutarak:

«— Yâ Resûlallah! Bize dua et» dedi. Resûlullah (s.a.v) de:

«— Allahım! Verdiğin rızkı onlara bereketli kıl, onları affet onlara acı!» diye dua etti.[651]

Yine **Abdullah b. Büsr**'den: Babam anneme:

«— Resûlullah'a (s.a.v) yemek yaparsan tirit yap» dedi. Babam gitti, Hz. peygamberi davet etti. Resûlullah gelip yemeğe oturunca elini yemeğin üzerine tutarak:

«— Bismillâh, diyerek başlayın» buyurdu. Herkes besmele çektikten sonra önünden yemeğe başladı. Yedikten sonra Resûlullah (s.a.v):

«— Allahım onları affet! Onlara merhamet et! Rızıklarını da bereketlendir!» diye dua etti.[652]

İbnü A'bed'den: **Hz. Ali** (r.a) bana:

«— Ey **İbnü A'bed!** Yemeğin hakkı nedir, biliyor musun?» dedi.

«— Neymiş onun hakkı?» dedim.

«— Bismillah! Allah'ım verdiğin rızkı bize bereketlendir.» dedi. Sonra da:

---

648 **Neseî; Kenz. 8/46**

649 **Nesaî; Kenz. 8/47**

650 Hays, hurma, yağ ve undan yapılan çorba Sevik, buğday veya arpa unundan yapılan çorba.

651 **İbnü Ebî Şeybe; Ebû Nûaym.**

652 **Müstedrek; Kenz. 8/47**

«— Yemeği bitirince şükür nedir?» diye sordu.

«— Neymiş onun şükrü?» dedim.

«— Bize yedirip içiren Allah'a hamdolsun, demektir» diye karşılık verdi.[653]

Hz. Ömer (r.a) den: Tıka basa yeyip içmekten sakınınız. Çünkü tıkabasa yeyip içmek bedeni yıpratır, sıhhati bozar ve insanı tenbelleştirir, namazdan alıkor. Normal yiyip için. Çünkü böyle yapmak, hem beden için en faydalı ve hem de israftan çok uzak bir yoldur. Allahü Teâlâ şişman âlimlere kızar. Kişi arzu ve isteklerini dinine tercih etmedikçe helâk olmıyacaktır.[654]

Ebû Mahzûre (r.a) den: **Ömer b. Hattab'ın** (r.a) yanına otururken bir tabakla **Safvan b. Ümeyye** geliverdi. Tabağı **Ömer**'in önüne koydu. **Ömer** (r.a) hemen fakirleri ve etraftaki köleleri çağırdı. Onlarla beraber gelen yemeği yedikten sonra :

«— Köleleriyle yemek yemekten çekinen kimseleri Allah iflah etmesin!» dedi. **Safvan** da :

«— Vallahi biz onlardan çekinmiyoruz. Bilâkis onları tercih ediyoruz. Bulduğumuz güzel yemekleri biz yemez, onlara yediririz» diye mukabele etti.[655]

Malik b. Enes'ten: Rivayet edildiğine göre **İbnü Ömer** (r.a) **Cuhfe'**ye misafir oldu. **Küreyz**'in oğlu **İbnü Amîr** ekmekçisine :

«— Yaptığın yemeği, **İbnü Ömer**'e getir» dedi. Ekmekçi bir tabak getirdi. **İbnü Ömer :**

«— Bırak» dedi. Sonra başka bir tabak daha getirdi. Birinciyi kaldırmak isteyince **İbnü Ömer :**

«— Ne oluyor?» dedi.

«— Kaldırmak istiyorum» dedi. **İbnü Ömer :**

«— Bırak onu, bunu da üzerine dök» dedi. Bundan sonra gelen her tabağı, birinci tabağın üzerine boşalttı. Köle, efendisi **İbnü Amir'e** giderek :

«— Bu adam kaba bir bedevîdir» deyince **İbnü Amir** ona :

«— Bu senin efendindir! Bu **İbnü Ömer**'dir!« dedi.[656]

Abdülhamid b. Cafer babasından naklediyor: **İbnü Abbas** nar tanelerini birer birer alıp yiyordu.

«— Ey **İbnü Abbas!** Niçin böyle yapıyorsun?» dendi.

«— Yere düşen nár tanelerinden birinin cennetteki nar tanelerin-

---

653 **İbnü Ebî Şeybe; İbnü Ebiddünya; Hılye; Beyhakî; Kenz.** 8/46

654 **Ebû Nüaym; Kenz.** 8/47

655 **İbnü Asakir; Kenz.** 5/48

656 **Hılye** 1/301

den biri olduğunu duydum. Belki bu olabilir, diye tane tane yiyorum» dedi.[657]

Zeyd b. Savhan'ın kölesi **Salim**'den: Efendim, **Zeyd b. Savhan**'la beraber çarşıda idik. **Selman-ı Farisi**'ye rastladık. O iki vesak yemeklik almıştı. **Zeyd** ona :

«— **Abdullah**'ın babası! Sen de mi bunu yapıyorsun? Halbuki sen Resûlüllah'ın eshabındansın» dedi. **Selman :**

«— Nefis, rızkını garanti ettiği zaman tatmin olur. Huzur içinde ibadet yapar. Şeytan ondan umudunu keser» diye mukabele etti.[658]

Ebû Osman Nehdî'den. **Selman'ı Farisî** şöyle dedi. «Elimin emeğini yemeyi severim.»[659]

Ebû Hüreyre (r.a) den: Onbeş tane hurmam vardı. **Beşi** ile iftar ettim. Beşini sahurda yedim. Beşini de ertesi gün akşamki iftara sakladım.[660]

Ali b. Ebû Talib'in kölesi **Kasım b. Müslim** babasından nakllediyor: **Hz. Ali** içecek birşey istedi. Bir bardak su verdim, verirken de üflemiştim. Bunu gören **Hz. Ali** suyu içmedi, geri vererek :

«— Bunu kendin iç!» dedi :[661]

---

[657] **Hılye 1/323**
[658] **Hılye 1/207**
[659] **Hılye 1/200**
[660] **Hılye 1/384**
[661] **İbni Sa'd 6/237**

RESÛLULLAH (S.A.V) VE ASHABININ KIYAFETLERİ

Abdurrahman b. Ebû Leyla'dan: **Ömer b. Hattab**'la beraber (r.a.) idim. Şöyle demişti: «**Ebül Kasım**'ı (s.a.v) üzerinde dar, bir **Şam** cübbesiyle gördüm.»[662]

Cündüb b. Mekîs (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) yabancı heyetler geldiği zaman en güzel elbiselerini giyer ve ashabının ileri gelenlerine de böyle yapmalarını emrederdi. Resûlulah'ı (s.a.v) **Kinde** elçilerinin geldiği gün gördüm. Üzerinde **Yemen** kumaşından ypılmış bir elbise vardı. **Hz. Ebû Bekr**'le (r.a) **Hz. Ömer**'in (r.a) üzerinde de aynı kumaştan yapılmış elbiseler vardı.[663]

Seleme b. Ekva' (r.a) dan: **Osman b. Affan** (r.a) bacaklarının yarısına kadar uzanan bir etek giyerek: Sevgilim Resûlullah'ın (s.a.v) eteği de böyle idi, derdi.[664]

Eş'as b. Selim'den: Halamdan işittim, amcasından şöyle bir olay rivayet ediyordu. **Medine**'de yürüyordum. Birden bire arkamdan bir insan :

«— Eteğini kısalt, çünkü o zaman hem daha çok dayanır hem öylesi daha uygun olur.» dedi. Döndüm. Bir de ne göreyim Resûlullah (s.a.v) değil mi!

«— Yâ Resûlallah! Bu çizgilidir» dedim.

«— Bana uymak istemez misin?» deyince baktım ki onun eteği bacaklarının yarısına kadar geliyordu.[665]

Ebû Bürde'den: **Hz. Aişe** (r.a) üzerinde bir elbise ve kalın kumaştan yapılmış bir etekle bize geldi.

---

662 **İbnü Sa'd; Kenz. 4/37**
663 **İbnü Sa'd 4/346**
664 **İbnü Ebî Şeybe; Tirmizî, Şemail; Kenz. 8/55;**
665 **Tirmizî,** Şemail sh. 9;

«— Resûlullah (s.a.v) vefat ettiği zaman üzerinde bu ikisi vardı» dedi.[666]

Ümmü Seleme (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) en çok gömleği severdi.[667]

Yezid'in kızı **Esma**'dan: Resûlullah'ın (s.a.v.) gömleğinin yenleri bileklerine kadardı.

Cabir (r.a) den: Mekke'nin fethedildiği gün Resûlullah (s.a.v) başında siyah bir sarıkla şehre girdi.

Amr b. Hureys (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) başında siyah bir sarıkla halka hitap etti.

İbnü Abbas (r.a) dan: Nebî (s.a.v), üzerinde siyah bir sarıkla halka hitap etti.

İbnü Ömer (r.a) den: Akşam olduğu zaman Resûlullah (s.a.v) sarığını iki omuzuna indirdi.

Nafi'; **İbnü Ömer** de böyle yapardı.» der.

Abdullah'da: **Kasım b. Muhammed**'i ve **Salim**'i de böyle yaparken gördüm» der.[668]

[666] **Tirmizî**, Şemâil.
[667] **Tirmizî**, Şemâil.' s. 5.
[668] Şemail, sh. 9

RESÛLULLAH'IN (S.A.V) YATAĞI

Aişe (r.a) den: **Hz. Aişe**'ye Resûlullah'ın (s.a.v) yatağının nasıl olduğu soruldu. O da:

«— İçi hurma lifi dolu deridendi» diye cevap verdi.[669]

Aişe'den: Bana ensardan bir kadın geldi. Resûlullah'ın yatağının katlanmış bir aba olduğunu görünce hemen gitti, bana içi yün dolu bir yatak gönderdi. Resûlullah (s.a.v) gelir gelmez:

«— Bu ne ya **Aişe**?» dedi.

«— Ya Resûlallah! Ensardan falan kadın bana gelmişti. Senin yatağını görünce evinden bana bunu göndermiş» dedim.

«— Onu iade et!» dedi. Ben de iade etmedim. Bu yatağın evimde olması hoşuma gidiyordu. Sonra üç defa onu iade etmemi söyledi ve:

«— İade et onu ya **Aişe**! Allah'a yemin ederim ki eğer ben isteseydim Allah Tealâ benim için dağı taşı altın ve gümüş yapardı.» buyurdu.[670]

Cafer b. Muhammed babasından naklediyor: **Hz. Aişe**'ye, Resûlullah'ın (s.a.v) kendi evindeki yatağının ne olduğu soruldu. O da:

«— İçi lif dolu, deri bir yataktır» diye cevap verdi.

Hz. Hafsa'ya Resûlüllah'ın (s.a.v.) yatağının ne olduğu soruldu. Bunun üzerine Hafsa (r.a) şunları anlattı: Kalın bir kumaştır. İkiye katlarız üzerinde uyur. Bir gece, onu dörde katlarsam daha yumuşak olur dedim ve dörde katladım. Sabah olunca Resûlullah «bu gece altıma ne serdin?» dedi. Her zamanki yatağını fakat dörde katlamıştım, senin için daha yumuşak olur diye düşündüm» dedim. Bunun üzerine;

«— Onu eskisi gibi katlayın! Çünkü yatağın yumaşaklığı gece, teheccüde geç kalkmama sebep oldu, buyurdu» diye cevap verdi.[671]

---

[669] **Buharî; Müslim.**

[670] **İbnû Sa'd 1/464-465; Hasan b. Urfe**

[671] **Tirmizî, Şemail; Bidaye 6/53; İbnü Sa'd 1/465.**

YENİ ELBİSE GİYDİĞİ ZAMAN RESÛLULLAH'IN (s.a.v) SÖZLERİ:

Ömer (r.a) den: Resûlullah'ın (s.a.v) yeni bir elbise giyerken, elbise göğsüne kadar gelince şöyle dua ettiğini gördüm: Mahrem yerlerimi örten ve dünyada beni güzelleştiren elbiseyi bana giydiren Allah'a hamdolsun. Kuvvet ve iradesi ile yaşadığım Allah'a yemin ederim ki, yeni bir elbise giyip de benim söylediğim gibi söyliyen ve sonra da eskilerini Allah rızası için bir fakire giydiren her müslüman, giydirdiği o elbisenin bir ipliği dahi fakirin üzerinde bulunduğu müddetçe kendisi hayatta olsun ölmüş olsun, hayatta olsun, ölmüş olsun, hayatta olsun ölmüş olsun Allah'ın himayesinde olur.[672]

Ali (r.a) den: Yağmurlu birgün **Bakî**'de Resûlullah'ın (s.a.v) yanında oturuyordum. Eşek üzerinde bir kadın geçti. Eşeği kiraya veren de onu yediyordu. Çukur bir yere varınca kadın eşekten düştü. Hemen Resûlullah (s.a.v) yüzünü öbür tarafa çevirdi:

«— Ya Resûlâllah! O şalvardır» dediler. Bunun üzerine Resûlullah:

«— Allahım, ümmetimden şalvar giyenleri affet! Ey insanlar! Şalvar giyiniz! O giydiklerinizin arasında setre en uygun olanıdır. Hanımlarınız dışarı çıktıkları zaman onlara da şalvar giydirerek mahrem yerlerinizi örtünüz» buyurdu.[673]

Dıhye b. Halife El-Kelbî (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) **Dıhye**'yi **Herakl**'e göndermişti. Döndüğü zaman ona ince dokunmuş, beyaz bir mısır kumaşı verdi.

«— Yarısını kendine gömlek yap, yarısını da hanımına ver kendisine baş örtüsü yapsın» buyurdu. **Dıhye** gitmek üzere iken onu çağırarak:

«— Hanımına, kumaşın altındakini göstermemesi için, içine astar dikmesini de söyle» dedi.[674]

Üsame b. Zeyd (r.a) den: Resûlullah (s.a.v) bana, Dıhyetel Kelbî'ye hediye ettiği ince dokunmuş, beyaz Mısır kumaşından yapılmış bir elbise verdi. Ben de onu karıma giydirdim. Resûlullah (s.a.v):

«— Mısır kumaşından yapılmış olan elbiseyi niçin giymiyorsun» diye sordu.

«— Ya Resûlâllah! Onu hanımıma giydirdim» diye cevap verdim. Bunun üzerine:

---

672 **İbnü Mübarek; Taberanî; Müstedrek; Beyhakî; İbnü Hacer,** Emalî; Kenz. 8/55 ve diğerleri.

673 **Bezzar; Ukaylî; İbnü Adîy; İbnül Cevzî,** Elmevzuât; **Kenz. 8/55**

674 **İbnü Münzîr; İbnü Asakir; Kenz. 8/61.**

«— Ona, altına astar dikmesini söyle. Çünkü ben,: kumaşın vücut hatlarını belli etmesinden korkarım» buyurdular.[675]

Aişe (r.a) den: Elbisemi giydim. Evde dolaşarak dönüp dönüp eteğime bakıyordum. **Ebû Bekr** (r.a) içeri giriverdi :

«— Ya **Aişe**! Biliyor musun, şimdi Allah Tealâ sana bakmıyor?» dedi.[676]

Yine **Hz. Aişe** (r.a) den: Bir defasında yeni gömleğimi giymiştim. Hoşuma gittiği için ona bakıyordum. **Hz. Ebû Bekr** (r.a) :

«— Ne bakıyorsun? Allah sana bakmıyor.» dedi.

«— Neden?» diye sordum.

«— Bilmiyor musun, dünya zinetinden dolayı bir kul kibirlenirse, o zineti terkedinceye kadar Allah ona buğz eder.» diye cevap verdi. Ben de hemen gömleği çıkarıp bir fakir'e verdim. Bunun üzerine **Hz. Ebû Bekr** (r.a) :

«— Bu hareketin, belki yaptığına keffaret olur» dedi.[677]

Abdülaziz b. Ebû Cemile El-Ensarî'den: **Ömer'in** (r,a) gömleğinin yenleri bileklerinden aşağı geçmezdi.

Bedîl b. Meysere'den: **Ömer b. Hattab** (r.a) bir cuma günü, üzerinde Seylân kumaşından yapılmış bir gömlekle huzurumuza geldi.

«— Bu gömlek beni geç bıraktı» diyerek halktan özür dilemeye başladı. Yenlerini bıraktığı zaman parmaklarının ucuna kadar uzanıyordu.

Haşim b. Hâlid'den: **Ömer**'in, eteğini göbeğinin üstünden bağladığını gördüm.

Amir b. Ubeyd el Bahilî'den: **Enes**'e (r.a) ipekten dokunmuş kumaş hakkındaki düşüncelerini sordum.

«— Kâşkî Allah onu yaratmasaydı. Resûlullah'ın (s.a.v) eshabından **Ömer**'le **İbnü Ömer**'den başka onu giymiyen kalmadı» diye cevap verdi.[678]

Mesrûk'tan: Bir gün **Ömer** yanımıza geldi. Üzerinde pamuklu kumaştan yapılmış bir elbise vardı. Halk kendisine dikkatle bakınca: «Gördüğünüz hiç bir şeyin güzelliği baki değildir. Bakî olan Allah'tır. Mal ve evlat da fânidir. Allah'a yemin ederim ki âhirete nisbetle dünya hayatının uzunluğu tavşanın sıçradığı msafe kadardır.» dedi.[679]

Şeddat b. El Hâdd'ın azatlı kölesi **Ebû Abdullah**'tan: **Osman b. Affan**'ı (r.a) bir cuma günü minberde, üzerinde kıymeti, dört yahut beş

---

[675] **İbnü Ebî Şeybe; İbnü Sa'd; Müsned-ü Ahmed b. Hanbel; Revyanî; Baverdi; Taberanî; Beyhakî;, Saîd b. Mansur; Kenz. 8/62**

[676] **İbnü Mubarek; Hılye**

[677] **Kenz. 8/54**

[678] **İbnü Sa'd; Müntehabül Kenz. 4/419**

[679] **Müntehabül Kenz. 4/405; Hennad; İbnü Ebiddünya,** Kısarul Emel.

dirhem olan kaba dokunmuş Aden kumaşından bir etek ve renkli Kûfe kumaşından yapılmış bir gömlek ile gördüm. Zayıf, uzun boylu ve güzel yüzlü bir zattı.[680]

Musa b. Talha'dan: **Hz. Osman** cuma günleri minberde elindeki asaya dayanırdı. O insanların en güzeli idi. Üzerinde sarı renkli bir etek ve eteğin üst tarafında da yine sarı renkli bir hırka ile gelir minbere çıkar ve otururdu.[681]

Selîm Ebû Âmir'den: **Osman b. Affan**'ın üzerinde kıymeti yüz dirhem olan bir Yemen hırkası gördüm.[682]

Muhammed b. Rebia b. Haris'ten: Resûlullah'ın (s.a.v) ashâbı, hanımlarına mahrem yerlerini örten, güzel kumaşlardan geniş elbiseler alırlardı. Ben, **Osman**'ın üzerinden iki yüz dirhem kıymetinde bir maşlah gördüm :

«— Bu karım **Nâile**'nindir. Bu elbiseyi ona almıştım ama şimdi onu sevindirmek için ben giyiyorum» dedi.[683]

Zeyd b. Vehb'den: **Hz. Ali**'ye **Basra**'dan bir heyet geldi. Aralarında **Ca'd b. Na'ce** adında bir hârici de bulunuyordu. Bu adam, kıyafetinden dolayı **Hz. Ali**'yi kınamıştı. **Hz. Ali** :

«— Elbisemde ne var? Benim elbisem insanı kibirlendirmekten uzak ve her müslümanın da giyebileceği kadar ucuzdur.» dedi.

Amr b. Kays'tan: **Hz. Ali**'ye:

«— Ya Emirel mü'minin! Niçin yamalı gömlek giyiyorsunuz?» diye sordular. O da :

«— Bu gömlekle daha huzurlu oluyorum. Mü'minler de bana bakarak, böyle gömlekler giymekten sıkılmazlar.» dedi.[684]

Muhammed'in babası **Atâ**'dan: **Hz. Ali**'nin üzerinde zor yıkanan kalın kumaştan bir gömlek gördüm.

Abdullah b. Ebûl Hüzeyl'den: **Hz. Ali b. Ebû Talib**'in üzerinde Rey kumaşından yapılmış bir gömlek vardı. Ellerini yanına bıraktığı zaman gömleğin kolları parmaklarının ucuna kadar uzanıyor, dirseğini kıvırdığında da kolunun ortasına kadar çekiliyordu.[685]

Hz. Ali gömleği giyince kollarını ölçer, parmak ulçarını geçen kısımları **keser ve** :

---

680 **Müstedrek** 3/96
681 **Taberanî; Mecme'uz-Zevaid** 9/80
682 **İbnü Sa'd** 3/58
683 **İbnü Sa'd** 3/58
684 **Hılye** 1/82; **Hennad; Müntehab** 5/57; **İbnü Sa'd** 3/28
685 **Hennad; İbnü Asakir; Müntehab** 5/57

«— Yenlerin elleri geçmemesi lâzımdır» derdi.[686]

Ezd kabilesinin ileri gelenlerinden **Ebû Said** anlatıyor: **Ali** çarşıya gelmişti.

«— Kimde üç dirhem değerinde iyi bir gömlek var?» diye sordu. Birisi :

«— Bende var» dedi ve hemen getirdi. **Hz. Ali** gömleği beğendi.

«— Herhalde bu daha fiyatlı» dedi. Adam :

«— Hayır, fiyatı aynıdır» diye cevap verdi. Bunun üzerine **Ali** (r.a) koynundan kesesini çıkardı, adama parasını vererek, gömleği giydi. Gömleğin yenleri parmaklarının ucunu geçiyordu. Hemen parmaklarını geçen kısmın kesilmesini emretti.[687]

Ebû Gusayn'ın azatlı kölesinden: **Hz. Ali** bir kumaş tüccarına uğradı.

«— Seylân kumaşından yapılmış gömleğin var mı?» diye sordu. Adam, hemen bir gömlek çıkardı. **Hz. Ali** giydi. Gömlek bacaklarının yarısına kadar uzanıyordu. Sağına soluna baktıktan sonra :

«— Beğendim, fiatı ne?» diye sordu. Adam :

«— Dört dirhem, ya Emirel mü'minin!» diye cevap verince koynundan kesesini çıkardı, parasını vererek alıp gitti.[688]

Şa'd b. İbrahim'den: **Abdurrahman b. Avf** (r.a) dört yüz veya beş yüz dinarlık hırkalar yahut elbiseler giyerdi.[689]

Kar'a'dan: **Abdullah b. Ömer'in** (r.a.) üzerinde sert kumaştan yapılmış bir elbise gördüm :

« — Ey **Ebû Abdurrahman!** Sana Horasan kumaşından yapılmış yumuşak bir elbise getireyim. Onları senin üzerinde görmek beni sevindirir. Çünkü senin üzerinde sert kumaştan yapılmış bir elbise var» dedim

«— Getir, bakayım» dedi. Getirdikten sonra eli ile yoklayarak:

«— İpek mi bu?» diye sordu.

«— Hayır, pamuktan dokunmuş» deyince :

«— Ben onu giymekten korkuyorum. Giyersem kibirli, mağrur olacağımdan korkuyorum. Kibirli ve mağrur olanları Allah sevmez.» dedi.

Abdullah b. Hubeyş'ten: **İbnü Ömer**'in üzerinde Maâfir[690] kumaşın-

---

686 **İbnü Uyeyne**, Cami,; **Askerî** Mevaiz; **Sa'd b. Mansur; Beyahaki İbnü Asakir; Kenz.** 8/55

687 **Hılye** 1/83

688 **İmam-ı Ahmed, Zühd; Bidaye** 8/3

689 **İbnü Sa'd** 3/131

690 **Maafir,** bir Yemen kabilesinin adıdır.

dan yapılmış iki parça elbise gördüm. Elbisesi bacaklarının yarısına kadar uzanıyordu.[691]

Vakdan'dan: **İbn-i Ömer**'e bir adamın, nasıl elbise giyeyim, diye sorduğunu işittim.

«— Giydiğin zaman cahillerin hareketine halîm kimselerin de kınamasına maruz kalmayacağın bir elbise giy.» dedi. Adam:

«— Ne kadarlık bir elbise!»

«— Beş ilâ yirmi dirhem tutarında bir elbise.» dedi.[692]

Ebû İshak'tan: **İbn-i Ömer**'in, bacaklarının yarısına kadar uzanan etek giydiğini gördüm.

Resûlullah'ın (s.a.v.) eshabından **Üsame b. Zeyd, Zeyd b. Erkam, Bera b. Âzib** ve **İbnü Ömer** (r. anhüm) gibi bir kaç kişinin de bacaklarının yarısına kadar uzanan etekler giydiklerini gördüm.[693]

Osman b. Ebû Süleyman'dan: **İbn-i Abbas** (r.a) bin dirheme bir elbise alıp giymişti.[694]

Kesiyr b. Ubeyd'den: Mü'minlerin annesi **Aişe**'nin (r.a) huzuruna vardır:

«— Tut da elbisemi dikeyim». dedi. Tuttum ve:

«— Ey mü'minlerin annesi! Eğer, halka senin elbise yaptığını haber versem, sana cîmri derler» dedim.

«— Sen kendine bak! Eskiyi giymiyen yenisini giyemez» diye mukabele etti.[695]

Ebû Saîd'den: Biri **Hz. Aişe**'nin huzuruna girdi. Bu sırada **Aişe** elbisesini dikiyordu.

«— Ey mü'minlerin annesi! Allah size çok servet vermedi mi?» dedi. **Hz. Aişe** de cevaben:

«— İşine git! Eski giymeyen yeni giyemez» dedi.[696]

Hişam b. Urve'den: **Münzir b. Zübeyr** Irak'tan gelmişti. **Ebû Bekr**'in (r.a) kızı **Esma'ya** —ki o zaman âmâ idi— **Merv** ve **Kûh** kumaşlarından yapılmış bir elbise gönderdi. **Esma** kumaşları elile yokladı sonra:

«— İstemem! Elbisesini geri verin!» dedi. Bu hareket **Münzir b. Zübeyr**'in zoruna gitmişti.

«— Anacığım, bu kumaş altını göstermez» dedi. **Esma**:

«— Altını göstermese bile vücut hatlarını belli eder» deyince **Mün-**

---

691 **Hılye** 1/302; **İbnü Sa'd** 4/74
692 **Hılye** 1/302
693 **Hılye** 4/341
694 **Hılye** 1/321
695 **Buharî**, Edeb, sh. 68
966 **İbnü Sa'd** 8/73

zır ona **Merv** ve **Kûh** kumaşlarından yapılmış başka bir elbise satın aldı. **Esma** onu kabul etti ve :

«— İşte bana böylesini alın» dedi.[697]

Enes (r.a) den: Bir kadın **Ömer b. Hattab**'a (r.a) gelerek :

«— Ya Emirel mü'minin! Gömleğim yırtık» dedi. **Ömer** (r.a) :

«— Sana gömlek vermedim mi?» diye sordu. Kadın :

«— Verdin fakat eskidi» diye cevap verince, **Hz. Ömer** hemen kadına yeni bir gömlek ve iplik getirtti. Eskisini göstererek :

«— Bunu ekmek ve yemek yaparken giy, işin bitince de ötekini giy. Çünkü eskiyi giymiyen yeniyi de giyemez.» dedi.[698]

Haraşe b. Harr'dan: **Ömer b. Hattab**'a (r.a) eteklerini yerde sürüyerek bir genç gelmişti. **Ömer** (r.a) onu yanına çağırıp :

«— Sen aybaşı mısın?» dedi. Genç :

«— Ya emirel mü'minin! Erkek aybaşı olur mu?» deyince :

«— Peki öyleyse eteklerini yere kadar niye sarkıttın?» diye çıkıştı. Sonra da bir ustura istiyerek, delikanlının eteklerini topladı ve topuklarını geçen kısmı kesti. Delikanlının topuklarına doğru sarkan iplikler halâ gözümün önünde.[699]

Ebû Osman Nehdi'den: **Ben, Utbe b. Ferkad**'la Azerbaycan'da iken **Ömer b. Hattab**'ın şöyle bir mektubu geldi :

«Etek giyin, hırka giyin, ayakkabı giyin, mestleri ve şalvarları çıkarın! Babanız İsmâil'in giydiği gibi giyin! Lüksten ve gayr-ı müslimlerin kıyafetlerini taklit etmekten sakının! Güneş banyosu yapın, çünkü güneş arapların hamamıdır. Sade yaşayın, sert kumaşları giyin, eski giyecekleri kullanın, bineklere üzengisiz ve yerden atlıyarak binin, atış talimi yapın! Resûlullah (s.a.v.) ipek giymekten menetmiştir. Fakat şu enlilikte —orta parmak genişliğinde— giyebilirsiniz.»[700]

---

[697] **İbnü Sa'd** 8/252
[698] **Beyhakî**: **Kenz.** 8/55
[699] **Süfyan b. Uzeyne, Cami; Kenz.** 8/59.
[700] **Ebû El Zer Herevî**, Cami; **Beyhakî; Kenz.** 8/58

RESÛLULLAH'IN (s.a.v.) EVLERİ

Vakîdî'den: **Muaz b. Muhammed el-Ensarî** bana şunları anlattı; Resûlullah'ın (s.a.v) kabri ile minber arasındaki **İmran b. Ebû Enes**'in de bulunduğu bir mecliste **Ataül Horasanî**'nin şöyle dediğini duydum. Resûlullah'ın hanımlarının, kapılarında siyah kıl perde bulunan, hurma dallarından yapılmış odalarını gördüm. **Velid b. Abdül Melik**'in bu odaların Mescid'e katılmasını emreden mektubu okunurken de onu duydum. Halkın o günkü kadar ağladığını hiç hatırlamam. O gün **Saîd b. Müseyyim** :

«— Keşke odaları olduğu gibi bıraksalardı da Medinelilerden biri onları tâmir etseydi ve uzaktan gelenler Resûlullah'ın nasıl yaşadığını görselerdi de, bu insanların dünyada övünmelerine, zenginliklerine güvenerek böbürlenmelerine engel olsaydı.» dedi.

Ata ül-Horasanî sözlerini bitirince **Imran b. Ebû Enes** de şunları anlattı :

«— Resûlullah'ın hanımlarının evlerinden kerpiçle yapılmış dört tanesi vardı ki bunların odaları hurma dalları ile birbirinden ayrılmıştı. Beş tanesi de hurma dalları ile yapılarak çamurla sıvanmıştı. Bunların odaları yoktu. Kaplarında kıl perdeler bulunurdu. Perdeleri ölçtüm boyu üç arşın eni bir arşından biraz fazla idi. Bu kadar çok ağlandığını hiç hatırlamıyorum; Kendimi Resûlullah'ın eshabının evlâtlarından meydana gelmiş bir topluluğun içinde buldum. **Ebû Seleme b. Abdurrahman, Ebû Ümame b. Sehl b. Huney** ve **Harice b. Zeyd** bunlardandı. Onlar, göz yaşları sakallarını ıslatıncaya kadar ağladılar. O gün **Ümame me** de şöyle dedi: Kâşkî Resûlullah'ın hanımlarının evleri olduğu gibi bırakılıp, yıkılmasaydı da insanlar, bunları görüp lüks binalar yapmaktan vazgeçselerdi. Dünya hazinelerinin anahtarları elinde bulunan Resûlune, Allah'ın neleri bahşettiğini görselerdi.»[701]

---

[701] **İbnü Sa'd, 8/167**

BEŞ CİLTLİK KİTABIN, ÜÇÜNCÜ CİLDİNİN SONU